

รายงานการวิจัย

แผนงานวิจัย เรื่อง

การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว

ในจังหวัดอุดรดิตถ์

Development of Geo-Informatics System and Potential for Tourism
in Uttaradit

โดย

พระอุดมปิฎก, ดร.

พระมหาประกาศิต อาจารย์ปาลี, ดร.

นางสาวศรีวิจิตรา มีนาง้ว

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุดรดิตถ์

พ.ศ. ๒๕๖๑

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610761158

รายงานการวิจัย

แผนงานวิจัย เรื่อง

การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว

ในจังหวัดอุดรดิตถ์

Development of Geo-Informatics System and Potential for Tourism

in Uttaradit

โดย

พระอุดมปิฎก, ดร.

พระมหาประกาศิต อาจารย์ปาลี, ดร.

นางสาวศรียจิตรา มีนาง้ว

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุดรดิตถ์

พ.ศ. ๒๕๖๑

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610761158

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Research Plan

Development of Geo-Informatics System and Potential for Tourism
in Uttaradit

BY

Phra Udompidok, Dr.

PhraMaha Prakasit Ācārapālī, Dr.

Miss Sriwichitra Meenangua

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Wat Mon Mai Academic Service Unit.

B.E.2561

Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS 610761158

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย	การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์
ผู้วิจัย	พระอุดมปิฎก, ดร., พระมหาประกาศิต อาจารย์ปาลี, ดร., นางสาวศรีวิจิตรรา มีนางัว
ส่วนงาน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุดรดิตถ์
ปีงบประมาณ	๒๕๖๑
ทุนอุดหนุนการวิจัย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวใน จังหวัดอุดรดิตถ์ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) เพื่อการศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ ๒) เพื่อการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ ๓) เพื่อการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์ ๔) เพื่อพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยรวบรวมเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายในเขตพื้นที่ ๙ อำเภอ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์, เจ้าหน้าที่รัฐ, ผู้ประกอบการ และประชาชน จำนวน ๓๖ รูป/คน และกลุ่มตัวอย่างในการทำกิจกรรมกลุ่มเชิงปฏิบัติการ จำนวน ๒๐ รูป/คน

ผลการศึกษาวิจัย ดังนี้

๑. การสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า ภาครัฐควรเร่งพัฒนาส่งเสริมงานด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน และเป็นรูปธรรมมากกว่าเดิม โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ให้กับวัด ชุมชน และท้องถิ่นผู้รับผิดชอบ เพื่อที่จะสามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรดิตถ์ในทุกทิศทาง เป็นแหล่งท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนและทุกฝ่ายจะได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวตรงนี้ต่อไปอย่างเท่าเทียมกัน และ ศักยภาพด้านการอนุรักษ์ การรักษาสีงแวดล้อมและวัฒนธรรม ที่จะสามารถพัฒนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ใส่ใจ และส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติ เพื่อให้คงความอุดมสมบูรณ์ทางวัฒนธรรมให้ยั่งยืนเอาไว้ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว แต่ทางผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่สนใจและต้องการให้มีการจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติม เพื่อเพิ่มศักยภาพให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

๒. การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ มีการนำมาใช้ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวน้อยมาก การศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นการ

พัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) และ Application ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในวิธีพุทธของจังหวัดอุตรดิตถ์ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเป็นการบูรณาการที่ยั่งยืน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหลายกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกันกับการท่องเที่ยว ได้แก่ วัด กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว อาหาร ที่พักแรม ประชาชนในพื้นที่ และที่สำคัญที่สุดคือ นักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่เข้ามาสัมผัสวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดอุตรดิตถ์ ที่มีมากถึง ๓ วัฒนธรรม คือ วัฒนธรรมล้านนา วัฒนธรรมล้านช้าง และวัฒนธรรมสุโขทัย ระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศจึงมีส่วนช่วยในการคำนวณระยะทางในการเดินทาง และพิกัดสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแต่ละแห่ง ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถคำนวณระยะเวลาในการเดินทางได้ และช่วยในการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวควบคู่กันไปสามารถพัฒนาทำให้เกิดความยั่งยืนได้

๓. การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ในแต่ละพื้นที่ที่มีความพร้อมที่แตกต่างกัน บางแห่งมีความพร้อมด้านสถานที่บางแห่งมีความพร้อมด้านข้อมูลข่าวสาร และบางแห่งมีเข้มแข็งของชุมชน บางแห่งมีความเรื่องงบประมาณ การพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวด้วยระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศทำให้เกิดการเชื่อมโยงจุดพิกัดท่องเที่ยวที่อย่างชัดเจน ควรพัฒนาควบคู่กันไปกับการประยุกต์ใช้ระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศศาสตร์เพื่อการประชาสัมพันธ์ทางเว็บเพจ หรือ สังคมออนไลน์ โดยคำนึงถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีภูมิศาสตร์สารสนเทศเพื่อจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นหลัก ภายใต้ภูมิปัญญาเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความยั่งยืนและเป็นรูปธรรมมากที่สุด

๔. การพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนในแต่ละชุมชนมีการพึ่งพาอาศัยตนเองเป็นหลักในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสร้างเครือข่าย ส่วนหน่วยงานราชการมีการสนับสนุนงบประมาณด้านการท่องเที่ยวน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นการสนับสนุนงบประมาณด้านกิจกรรมบุญประเพณีที่โดดเด่นของแต่ละชุมชนซึ่งมีการสนับสนุนทุกปี จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่การท่องเที่ยวแต่ละแห่งในเขตอำเภอทั้ง ๙ อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอลับแล อำเภอรอน อำเภอฟิชัย อำเภอทองแสนขัน อำเภอท่าปลา อำเภอน้ำปาด อำเภอปากท่า และอำเภอบ้านโคก พบว่า ชุมชนแต่ละแห่งต่างก็มีการพัฒนาเครือข่ายเฉพาะในชุมชนเท่านั้น ไม่ได้รับการสนับสนุนหรือไม่มีการขยายเครือข่ายไปสู่ชุมชนอื่น เนื่องจากปัญหางบประมาณดำเนินการ ส่วนรูปแบบเครือข่าย ลักษณะการสร้างเครือข่าย และการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวของแต่ละแห่งมีความคล้ายคลึงกัน

คำสำคัญ ; การพัฒนา, ศักยภาพ, ภูมิสารสนเทศศาสตร์, การท่องเที่ยว

Research Title:	Development of Geo-Informatics System and Potential for Tourism in Uttaradit
Researcher:	Dr. Phra Udompidok, Dr. Phramaha Prakasit Ācārapāli, Miss Sriwichitra Meenanua
Department:	Mahachulalongkornrajavidyalaya University Wat Mon Mai Academic Service Unit of Buddhachinaraj Buddhist College.
Fiscal Year:	2561/2018
Research Scholarship Sponsor:	Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Abstract

This research entitled “Development of Geo-Informatics System and Potential for Tourism in Uttaradit” has objectives as follows: 1) to study and survey the tourist attraction in Uttaradit, 2) to develop the geo-informatics system for tourist attraction management in Uttaradit, 3) to develop the potential of tourist attraction in Uttaradit’s community, and 4) to develop the network of tourist attraction in Uttaradit. This study is collected data from target groups in 9 districts of samples, including Buddhist monks, government officials, entrepreneurs and people in 36 people and the samples for activities in the workshop group of 20 people.

The findings of this research as follows:

1. The survey of cultural tourist attractions found that the government sector should hasten the development of sustainable cultural attractions and be more concrete by organizing activities to promote knowledge to the temple, community and local responsible person in order to be able to develop cultural tourist attractions of Uttaradit, in all directions are the sustainable cultural attractions, and all parties will get benefit from this tourism evenly and the potential for conservation , environmental and cultural protection that can develop to be the sustainable tourist attractions, that is a stakeholder in the area who pay attention and promote nature conservation in order to maintain the sustainable cultural abundance to attract tourists, but those who are stakeholders in the area that interest and would like to have training for more knowledge to increase the potential to be the sustainable tourist attractions.

2. Development of geo-informatics system for tourist attraction management in Uttaradit there is used in less tourism development. This study therefore is the development of geographic information system (GIS) and application of cultural tourist attractions according to the Buddhist way of Uttaradit for being the same direction and the sustainable integration causing benefits for many groups that are related to tourism, including temples, tourism business operators, food, accommodation, people in the area and most importance is the tourists who are people groups that come to experience culture and way of life of people in Uttaradit province that has up to 3 cultures, namely Lanna culture, Lan Chang culture, and Sukhothai culture. The geographic information system therefore helps to calculate the distance of travel and coordinates cultural attractions in each location that make them to calculate the travel time and help in public relations about tourism at the same time that can develop sustainability.

3. Development of tourist attraction potential found that there are different readiness in each area. Some places have readiness in place, information, community strength, and budget. The development of tourism potential by geographic information systems that makes the connection of the tourist coordinate clearly. And should be developed in parallel with the application of geographic information systems for public relations on web pages or social network by considering the application of geographic information technology for cultural tourism management mainly under integrated Buddhist wisdom to create the most sustainable and concrete.

4. The development of tourist attraction network found that communities in each community there are mainly self-reliance in developing tourist attractions and networking. For government agencies have very little budget support regarding tourism. Most of them support the budget for outstanding merit – making activities of each community that is supported every year. From the fieldwork of interviewing who related in the tourist area of each area in 9 districts, including Mueang district, Lap Lae district, Tron district, Phichai district, Thong Saen Khan district, Tha Pla district, Nam Pat district, Fak Tha district, and Ban Khok district found that each community has developed a network in the community only, not supported or network expansion

into other communities due to budget problems. Network format, the characteristics of networking and tourism network development of each area there are similarity.

Keyword ; Development, potential, geo-informatics, tourism

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์จากพระสังฆาธิการในจังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้นำชุมชน ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ประชาชนและนักท่องเที่ยว ในพื้นที่จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยได้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยซาบซึ้งในน้ำใจของทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณวิจัย และเมตตาแนะนำแก้ไขปรับปรุงงานวิจัยให้สมบูรณ์มากขึ้น

ขอขอบคุณ หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช (วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้อำนวยความสะดวกในการดำเนินการค้นคว้าวิจัย และสนับสนุนการดำเนินการจัดทำงานวิจัยในครั้งนี้

บุญกุศล และคุณความดีที่เกิดจากการทำวิจัยในครั้งนี้ ขออุทิศบุญกุศล และคุณความดีนั้น เพื่อเป็นการบูชา พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ รวมถึงบุพการี มีบิดา มารดา เป็นต้น และบูรพาจารย์ผู้มีอุปการะคุณ ขอให้ทุกท่านจงมีส่วนในกุศลและขอจงได้รับอานิสงส์โดยทั่วกัน.

พระอุดมปิฎก, ดร. และคณะ

๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

สารบัญ

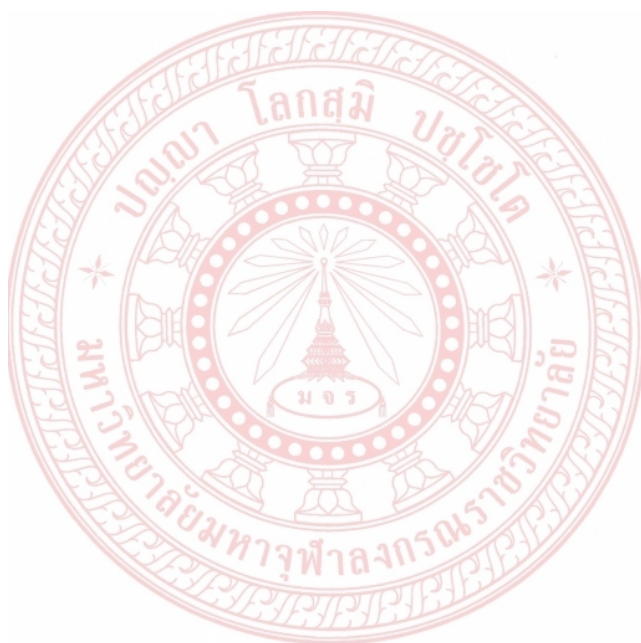
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ.....	ญ
สารบัญแผนภาพ.....	ฎ
สารบัญตาราง.....	ฏ
สารบัญกราฟ.....	ต
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย.....	๓
๑.๓ ปัญหาการวิจัย.....	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย.....	๔
๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	๖
๑.๖ การทบทวนวรรณกรรมและสารสนเทศ.....	๖
๑.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	๑๑
๑.๘ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	๑๒
บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๑๓
๒.๑ แนวคิดเรื่องการพัฒนาาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์.....	๑๓
๒.๒ แนวคิดเรื่องการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว.....	๓๕
๒.๓ แนวคิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....	๔๒
๒.๔ แนวคิดการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยว.....	๔๖
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๕๖
บทที่ ๓ ระเบียบวิธีวิจัย.....	๖๔
๓.๑ รูปแบบวิธีการวิจัย.....	๖๔
๓.๒ พื้นที่การวิจัย.....	๖๘
๓.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	๖๙

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
๓.๔ เครื่องมือการวิจัย.....	๗๐
๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๗๑
๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๗๑
๓.๗ สรุปกระบวนการวิจัย.....	๗๒
บทที่ ๔ ผลการศึกษาวิจัย.....	๗๔
๔.๑ ผลการศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์.....	๗๔
๔.๒ ผลการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์ในจังหวัดอุดรดิตถ์.....	๑๔๔
๔.๓ ผลการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์.....	๑๘๗
๔.๔ ผลการพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์.....	๑๙๙
๔.๕ การวิเคราะห์ผลการวิจัย.....	๒๑๘
๔.๖ องค์กรความรู้จากการวิจัย.....	๒๒๗
๔.๗ การนำองค์กรความรู้จากการวิจัยสู่ชุมชน.....	๒๓๓
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ.....	๒๓๖
๕.๑ สรุป.....	๒๓๗
๕.๒ อภิปรายผล.....	๒๔๕
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๒๕๐
บรรณานุกรม.....	๒๕๒
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก บทความวิชาการ.....	๒๕๙
ภาคผนวก ข หนังสือดำเนินการวิจัย.....	๒๘๖
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๓๒๑
ภาคผนวก ง ภาพถ่ายกิจกรรม.....	๓๒๖
ภาคผนวก จ แบบสรุปโครงการวิจัย.....	๓๔๕
ภาคผนวก ฉ แผ่นพับเผยแพร่ผลงานวิจัย.....	๓๖๐

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก ข ตารางเปรียบเทียบวัสดุประสงค์.....	๓๖๓
ภาคผนวก ข กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้.....	๓๗๐
ประวัติผู้วิจัย.....	๓๗๓

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
๒-๑ ข้อมูลจุด (Point).....	๒๑
๒-๒ ข้อมูลเส้น (Line).....	๒๑
๒-๓ ข้อมูลพื้นที่เส้นรอบรูป.....	๒๒
๒-๔ เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่าง ๆ ของ GIS.....	๒๒
๒-๕ การแทนข้อมูลในพื้นที่จริงโดยใช้โครงสร้างข้อมูลแบบเวกเตอร์.....	๒๔
๒-๖ การเชื่อมระหว่างข้อมูลกราฟิก.....	๒๕
๒-๘ ตัวอย่างการแทนข้อมูลแบบราสเตอร์.....	๒๖
๔-๑ หลวงพ่อเพ็ชร วัดท่าถนน.....	๗๖
๔-๒ วัดใหญ่ท่าเสา.....	๗๙
๔-๓ อุโบสถ และหอไตร วัดใหญ่ท่าเสา.....	๘๐
๔-๔ วัดพระฝางฯ.....	๘๒
๔-๕ วัดพระฝางฯ.....	๘๓
๔-๖ วัดพระแท่นศิลาอาสน์.....	๘๗
๔-๗ วัดพระแท่นศิลาอาสน์.....	๘๘
๔-๘ วัดพระยืนพุทธบาทยุคล.....	๘๙
๔-๙ วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง.....	๙๑
๔-๑๐ อุโบสถ และหอไตร วัดใหญ่ท่าเสา.....	๙๕
๔-๑๑ วัดขวางชัยภูมิ อันเชิญพระเขี้ยวแก้ว (จำลอง) จากประเทศศรีลังกา.....	๙๗
๔-๑๒ พระอภคต วัดบ้านแก่งไต้.....	๙๙
๔-๑๓ วิหารและพระประธาน วัดศรีสะอาดโพธิชัย.....	๑๐๑
๔-๑๔ วัดปากถ้ำฉลอง.....	๑๐๕
๔-๑๕ วัดกกต้องสามัคคี.....	๑๐๖
๔-๑๖ รอยพระพุทธรบาท วัดน้ำพี.....	๑๑๑
๔-๑๗ แสดงหน้าต่างของโปรแกรม Google Earth Pro.....	๑๔๙
๔-๑๘ แสดงการค้นหาสถานที่ของโปรแกรม Google Earth Pro.....	๑๔๙

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
๔-๑๙ พื้นที่ศึกษาในจังหวัดอุตรดิตถ์.....	๑๕๐
๔-๒๐ แสดงการค้นหาสถานที่ของโปรแกรม Google Earth Pro.....	๑๕๑
๔-๒๑ แสดงการกำหนดพิกัดจุดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....	๑๕๑
๔-๒๒ แสดงพื้นที่การศึกษาในเขต ๙ อำเภอ รวม ๑๗ แห่ง.....	๑๕๒
๔-๒๓ แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอุตรดิตถ์.....	๑๕๖
๔-๒๔ แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอุตรดิตถ์.....	๑๕๗
๔-๒๕ แสดงแผนที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เขตอำเภอเมือง.....	๑๕๘
๔-๒๖ แสดงระยะทางจากวัดท่าถนนถึงอนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก.....	๑๕๙
๔-๒๗ แสดงระยะทางจากอนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหักถึงวัดใหญ่ท่าเสา.....	๑๕๙
๔-๒๘ แสดงระยะทางจากวัดใหญ่ท่าเสา ถึง วัดพระฝางฯ.....	๑๖๐
๔-๒๙ แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....	๑๖๐
๔-๓๐ แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอลับแล.....	๑๖๑
๔-๓๑ แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอลับแล.....	๑๖๒
๔-๓๒ แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอพิชัย.....	๑๖๓
๔-๓๓ แสดงเส้นทางหน้าอนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหักไปวัดหน้าพระธาตุ.....	๑๖๓
๔-๓๔ แสดงเส้นทางจากวัดหน้าพระธาตุไปยังวัดมหาธาตุ.....	๑๖๔
๔-๓๕ แสดงเส้นทางจากวัดมหาธาตุไปยังวัดขวางชัยภูมิ.....	๑๖๔
๔-๓๖ แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอพิชัย.....	๑๖๕
๔-๓๗ แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอตรอน.....	๑๖๖
๔-๓๘ แสดงระยะเวลาในการเดินทางจากอำเภอตรอนไปวัดบ้านแก่งใต้.....	๑๖๗
๔-๓๙ แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอทองแสนขัน.....	๑๖๘
๔-๔๐ แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอทองแสนขัน.....	๑๖๘
๔-๔๑ แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอน้ำปาด.....	๑๖๙
๔-๔๒ แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอน้ำปาด.....	๑๗๐
๔-๔๓ แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอปากท่า.....	๑๗๑
๔-๔๔ แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอปากท่า.....	๑๗๒

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
๔-๔๕ แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอบ้านโคก.....	๑๗๓
๔-๔๖ แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอบ้านโคก.....	๑๗๓
๔-๔๗ แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอท่าปลา.....	๑๗๔
๔-๔๘ แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอท่าปลา.....	๑๗๕
๔-๔๙ แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดอุตรดิตถ์.....	๑๗๖
๔-๕๐ แสแกน QR CODE เพื่อดูแผนที่.....	๑๗๗
๔-๕๑ แสแกน QR CODE เพื่อดูแผนที่.....	๑๗๘
๔-๕๒ แสแกน QR CODE เพื่อดูแผนที่.....	๑๗๘
๔-๕๓ แสแกน QR CODE เพื่อดูแผนที่.....	๑๗๙
๔-๕๔ การค้นหาใน Application.....	๑๘๐
๔-๕๕ การค้นหาใน Application.....	๑๘๐
๔-๕๖ หน้าแรกของ Application.....	๑๘๑
๔-๕๗ แสดงแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....	๑๘๒
๔-๕๘ การค้นหาเส้นทาง.....	๑๘๓
๔-๕๙ การคำนวณระยะทาง.....	๑๘๔
๔-๖๐ การแสดงระยะทาง.....	๑๘๕
๔-๖๑ การแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว.....	๑๘๖

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่

๑.๑ กรอบแนวคิด.....	๑๑
๔.๑ ความเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย.....	๒๐๖
๔.๒ แสดงลักษณะการสร้างเครือข่าย.....	๒๓๐
๔.๓ แสดงปัจจัยส่งผลต่อการพัฒนาเครือข่าย.....	๒๓๑
๔.๔ แสดงเครือข่ายการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุตรดิตถ์.....	๒๓๒

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๒.๑ เทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพ.....	๕๒
๔.๑ แสดงการแบ่งเขตการปกครองของจังหวัดอุตรดิตถ์.....	๑๕๓
๔.๒ แสดงข้อมูลวัด.....	๑๕๔

สารบัญกราฟ

หน้า

กราฟที่

๔.๑ แสดงจำนวนผู้มาเยือนและรายได้จากการท่องเที่ยวอุตสาหกรรม.....๑๔๗

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก การส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นนโยบายหลักที่สำคัญในการพัฒนาและขยายงานด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง รวมทั้งสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยอย่างยั่งยืนในอนาคตได้ การพัฒนารูปแบบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงเป็นกิจกรรมรูปแบบหนึ่งที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกันจากทุกฝ่ายในการขับเคลื่อน ได้แก่ หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน ท้องถิ่น ชุมชน วัฒนธรรม และประชาชน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเดิม โดยมีการสนับสนุนงานประเพณีท้องถิ่น การผลิตสินค้าของที่ระลึกให้มีมาตรฐานทั้งราคา และคุณภาพการพัฒนาบุคลากรและการส่งเสริมการขาย เป็นต้น ดังนั้น การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาขับเคลื่อนในทุกรูปแบบเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวมากที่สุด ตั้งแต่การดำเนินงานสำรวจแหล่งท่องเที่ยว การศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ การวางแผนงานพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเพื่อกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อให้มีประสิทธิผลมากที่สุด รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีด้านการท่องเที่ยวในยุคศตวรรษที่ ๒๑ สามารถเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกประเทศโดยตรง ส่งผลให้เพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวในประเทศไทยได้มากขึ้น รวมถึงการเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวของในระดับภูมิภาค ระดับจังหวัด และระดับชุมชน ทั้งนี้ หากมีการสนับสนุนและสามารถนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) มาประยุกต์ใช้เพื่องานด้านการท่องเที่ยวอย่างจริงจังในประเทศไทยจะทำให้เห็นผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมชัดเจน

ในปัจจุบันระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) มีการนำมาพัฒนาและประยุกต์ใช้ สามารถประยุกต์กับงานได้หลากหลาย อาทิ การวางแผนเมือง การศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร การศึกษาและติดตามภัยพิบัติ และด้านการท่องเที่ยว GIS เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการจัดการวิเคราะห์และแสดงผลทั้งในระดับชุมชนและระดับภูมิภาค สามารถประยุกต์ GIS กับงานด้านการท่องเที่ยวได้หลากหลาย ได้แก่ การจัดทำบัญชีรายชื่อสิ่งอำนวยความสะดวกทางนันทนาการ การจัดการท่องเที่ยวทางบก การประเมินผลกระทบของนักท่องเที่ยว ระบบการจัดการข้อมูลการท่องเที่ยว และระบบสนับสนุนการตัดสินใจด้วยการท่องเที่ยวด้วยข้อจำกัด

ที่ใช้สำหรับการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวบางส่วนต้องการเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวและการประเมินเส้นทางที่สั้นที่สุดในการเดินทางจากที่พักไปยังแหล่งท่องเที่ยวจึงมีความจำเป็นเพื่อประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย ซึ่ง GIS และการสำรวจระยะไกล (Remote Sensing : RS) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ GIS และ RS ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนและมองเห็นข้อมูลเส้นทางเชิงพื้นที่สำหรับใช้เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในระยะเวลาและระยะทางที่สั้นที่สุด^๑

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเทคโนโลยีที่รู้จักกันมากสำหรับหน่วยงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับ การบริหารจัดการ ติดตามทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น บางครั้งการติดตามทรัพยากรบนโลกที่เกิดขึ้นใหม่ หรือนำมาใช้บริหารจัดการฐานข้อมูล โดยนำข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ในรูปแบบเชิงพื้นที่ตามเงื่อนไขที่กำหนดได้ในรูปแบบสองมิติ และสามมิติ^๒

นอกจากนี้ ระบบสารสนเทศเป็นเครื่องมือที่สำคัญ สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการท่องเที่ยว ทำให้การใช้ระบบการท่องเที่ยวเป็นไปได้ไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันเนื่องด้วยคุณสมบัติของระบบ GIS ที่สามารถรวบรวมวิเคราะห์ และแสดงผลข้อมูล ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงพื้นที่ได้ดี อ้างอิงถึงตำแหน่งที่มีอยู่จริงอยู่บนพื้นผิวโลกได้อย่างแม่นยำและรวดเร็ว เห็นได้ว่าระบบ GIS มีความสำคัญที่ทำให้ระบบการท่องเที่ยวเป็นไปได้ไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถประยุกต์ในการท่องเที่ยวได้ดังนี้ คือ สามารถระบุตำแหน่งการเดินทาง ค้นหาสถานที่ที่มีอยู่จริงอยู่บนพื้นผิวโลกได้อย่างแม่นยำและรวดเร็ว ช่วยวางแผนการเดินทางและหาที่พัก ช่วยเป็นเข็มทิศในการเดินป่า แสดงข้อมูลแบบทันการณ การติดตามตัวก็สามารถบอกพิกัดได้อย่างแม่นยำ เส้นรอยทาง (Track) การจัดการภาวะฉุกเฉินและภัยพิบัติ นำมาจัดการกับทรัพยากรทางท่องเที่ยว รวมถึงเฝ้าระวัง การบำรุงรักษา การวิเคราะห์ในการหาทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมไปถึงการแบ่งปันภาพการเดินทางผ่านด้วย Social Network เป็นต้น เพื่อการเดินทางที่มีประสิทธิภาพ พร้อมกับความเร็วและความสะดวกในการเดินทาง โดยหวังว่าจะเป็นแนวทางที่ดีในการพัฒนาต่อยอดนำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาประยุกต์ใช้พัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เจริญเติบโตก่อให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อไปในอนาคต^๓

^๑ ณรงค์ พลธิราช, “ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดชลบุรี”, วารสารวิจัยและพัฒนา มจร, ปีที่ ๓๖ ฉบับที่ ๒ (เดือนเมษายน – มิถุนายน ๒๕๕๖) : หน้า ๒๓๘.

^๒ สุเพชร จิระจรกุล, เรียนรู้ระบบภูมิสารสนเทศด้วยโปรแกรม ARCGIS DESKTOP, (นนทบุรี : เอส อาร์ ฟรินติ้งแมสโปรดักส์, ๒๕๕๑).

^๓ ภาณุ ศิริรักษ์ และคณะ, “ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว”, <<https://www.gotoknow.org/posts/466908>>, ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๑.

จังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นจังหวัดภาคเหนือตอนล่างที่มีความเชื่อมโยงทางด้านวัฒนธรรมจากหลาย ๆ อาณาภูมิภาค ได้แก่ วัฒนธรรมล้านนา วัฒนธรรมล้านช้าง และวัฒนธรรมสุโขทัย จึงทำให้มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่น่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเก่าแก่ และความแตกต่างของวัฒนธรรม ความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ทำให้จังหวัดอุดรดิตถ์เป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศาสนสถาน หรือ สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีความแตกต่างและโดดเด่นไปตามลักษณะของท้องถิ่น สามารถดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งในจังหวัดอุดรดิตถ์ และนักท่องเที่ยวในพื้นที่ เข้ามาเยี่ยมชมความงามทางศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรดิตถ์อย่างต่อเนื่อง แต่ปัจจุบันพบว่า การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์นั้นมีน้อยมาก ทำให้สัดส่วนของนักท่องเที่ยวมีไม่มาก ส่งผลต่อรายได้ในชุมชนหากมีการพัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัยจะสามารถพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ได้อย่างยั่งยืน และมีนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์มากขึ้น

จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัย มีความสนใจที่ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อการศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ และการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์ ตลอดจนการพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยการนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดความสะดวก และการวางระบบเส้นทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสม เป็นการพัฒนาาระบบเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์สู่ความยั่งยืนต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อการศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์
- ๑.๒.๒ เพื่อการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์
- ๑.๒.๓ เพื่อการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์
- ๑.๒.๔ เพื่อการพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์

๑.๓ ปัญหาการวิจัย

- ๑.๓.๑ การศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นอย่างไร
- ๑.๓.๒ เพื่อการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์เป็นอย่างไร

๑.๓.๔ การพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาระบบและศักยภาพ ภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ ขอบเขตของเนื้อหาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์ นวัตกรรมและเทคโนโลยีระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์ ปัญหาที่เกิดจากการใช้ระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์ การนำระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์ ปัญหาที่เกิดจากการใช้ระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์ การนำระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ด้านการท่องเที่ยว แหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ ระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์ตามวิถีพุทธ รวมถึงเอกสารงาน นิพนธ์ จากปราชญ์ต่าง ๆ เอกสารวิจัยการศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ เอกสาร วิจัยการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ เอกสาร วิจัยการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์ และเอกสารวิจัยการพัฒนา เครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ นอกจากนี้ยังใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นำมา วิเคราะห์ พัฒนา และสร้างรูปแบบ และกระบวนการเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ จังหวัดอุดรดิตถ์ ตามขอบเขตเนื้อหา และทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่คณะผู้วิจัยกำหนดไว้

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่ / องค์กร

๑) เกณฑ์การเลือกชุมชนในการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกพื้นที่ด้านการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ของแผนงานวิจัย และมุ่งดำเนินการศึกษาวิจัยมีการดำเนินการในพื้นที่ ๙ อำเภอ ดังนี้ (๑) อำเภอเมือง (๒) อำเภอลับแล (๓) อำเภอท่าปลา (๔) อำเภอน้ำปาด (๕) อำเภอพากทำ (๖) อำเภอบ้านโคก (๗) อำเภอทองแสนขัน (๘) อำเภอตรอน (๙) อำเภอพิชัย โดยมีเกณฑ์ในการ คัดเลือกพื้นที่ย่อยในแต่ละอำเภอเพื่อทำการศึกษาวิจัยเชิงลึกจากคุณสมบัติ ดังนี้

๑.๑) เป็นพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ชาติ

- (๑) มีตำนานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา
- (๒) มีความสอดคล้องกับประวัติศาสตร์ชาติ
- (๓) มีการดำเนินงานพัฒนาจากส่วนราชการในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง
- (๔) มีการทะนุบำรุงและอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมเพื่อความยั่งยืน
- (๕) จำนวนนักท่องเที่ยวมีอัตราเพิ่มขึ้น

๑.๒) มีการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และได้รับการพัฒนางานด้านการท่องเที่ยว และได้รับการสนับสนุนกิจกรรมจากหน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑.๓) ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการอนุรักษ์วัฒนธรรม สร้างรูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายในชุมชน และมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น สามารถดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่

๒) สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้นแบบที่ใช้ในการศึกษาวิจัย จากเกณฑ์การเลือกสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน ๑๗ แห่ง ประกอบด้วย

- (๑) วัดใหญ่ท่าเสา อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๒) วัดท่าถนน อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๓) วัดพระฝางสว่างคบุรี อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๔) อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๕) วัดพระแท่นศิลาอาสน์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๖) วัดพระยืน อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๗) วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๘) วัดมหาธาตุ อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๙) วัดขวางชัยภูมิ อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๑๐) วัดหน้าพระธาตุ อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๑๑) บ้านเกิดพระยาพิชัยอนุสรณ์สถาน อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๑๒) วัดบ้านแก่งไต้ อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๑๓) วัดน้ำพี อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๑๔) วัดกตต้องสามัคคี อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๑๕) วัดโพธิ์ไชยศรี อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๑๖) วัดศรีสะอาดโพธิ์ชัย (บ้านฝาย) อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๑๗) วัดปากห้วยฉลอง อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์ ประกอบด้วย

๑) ฝ่ายสงฆ์ เป็นพระภิกษุสงฆ์ระดับพระสังฆาธิการ จำนวน ๙ รูป ในพื้นที่ ๙ อำเภอของจังหวัดอุตรดิตถ์

๒) ฝ่ายฆราวาส ประกอบด้วย ภาครัฐ นักท่องเที่ยว และประชาชน ประกอบด้วย (๑) เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (๒) ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (๓) ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว (๔) ประชาชน (๕) นักท่องเที่ยว

๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างระบบของเทคโนโลยีในทางที่ดีมีความเจริญก้าวหน้าเกิดนวัตกรรมที่มีความเหมาะสมเพื่อสนองต่อความต้องการในการพัฒนาระบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรธานีให้มีประสิทธิภาพ

ศักยภาพ หมายถึง การนำองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมมาพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำศักยภาพเหล่านั้นมาใช้อย่างเป็นกระบวนการภายใต้วัฒนธรรมที่ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และประชาชนทั่วไป มีการนำองค์ความรู้ที่ได้รับการพัฒนานำไปใช้ดำเนินการที่ดีและยั่งยืนภายใต้ขีดความสามารถที่มีอยู่ในแต่ละบุคคล

ภูมิสารสนเทศศาสตร์ หมายถึง องค์ความรู้ในการนำเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศศาสตร์มาใช้ในการพัฒนาเป็นเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยว เช่น การสำรวจ การทำแผนที่ การวิเคราะห์ข้อมูลบนพื้นโลกด้วยระบบดาวเทียม ประกอบด้วย ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) การรับรู้จากระยะไกล (RS) และระบบกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก (GPS) เทคโนโลยีทั้งสามประเภทนี้สามารถทำงานเป็นอิสระต่อกัน หรือสามารถนำมาประยุกต์ใช้เชื่อมโยงกันในรูปแบบของ Application บนระบบปฏิบัติการ Android ผ่านเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ Smart Phone

การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปในจังหวัดอุดรธานี เพื่อชื่นชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์วัด พุทธศิลป์ ประเพณีความเชื่อทางพุทธศาสนา และวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ๙ อำเภอ ของจังหวัดอุดรธานี

๑.๖ การทบทวนวรรณกรรมและสารสนเทศ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี มีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกรอบแนวทางในการศึกษาวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑.๖.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์

๑) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่กำลังพัฒนาในทุกประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะในกลุ่มของชนชั้นกลางที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นก่อให้เกิดการเติบโตของสายการบินต้นทุนต่ำที่ช่วยลด

ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง อีกทั้งการเติบโตของนักท่องเที่ยวในกลุ่มสูงวัยที่มีการใช้จ่ายใช้สอยสูง ช่วยสนับสนุนการเติบโตของกลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วโลก จากการศึกษาแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ที่มุ่งให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เป็นการวางหลักการพัฒนาให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวพัฒนาให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อให้การท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้และกระจายรายได้ได้อย่างยั่งยืน อันจะช่วยขับเคลื่อนประเทศไทยให้เป็นประเทศที่มีรายได้สูง ที่พัฒนาแล้วตามเจตจำนงของแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

จากการศึกษาข้อมูลแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ปี ๒๕๖๑ พบว่า การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีเป้าหมายการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวภายในประเทศ ปี ๒๕๖๑ โดยมีเป้าหมายเชิงเศรษฐกิจ มุ่งสร้างรายได้หมุนเวียนเพิ่มร้อยละ ๗ กำหนดเป้าหมายรายได้ ๑,๐๑๖,๕๐๐ ล้านบาท ภายในประเทศไทย ส่วนในเขตภาคเหนือ กำหนดเป้าหมายอยู่ที่ ๑๓๔,๘๐๐ ล้านบาท สำหรับเป้าหมายทางสังคม คือ เสริมสร้างให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยทำให้คนไทยได้รับประสบการณ์การเรียนรู้จากการท่องเที่ยว ทำให้คนไทยได้มีส่วนร่วมรักษาสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดแผนกลยุทธ์ไว้ ๔ ด้าน ดังนี้

๑. กลยุทธ์กระตุ้นการใช้จ่ายนักท่องเที่ยวกระแสหลัก

มุ่งกระตุ้นให้เกิดการกระจายรายความเจริญและการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นภายใต้แนวคิด Thailand ๔.๐ ททท. มุ่งหวังให้การสัมผัส Unique Thai Local Experience และเรื่องราวความเป็นไทยในแง่มุมต่าง ๆ ที่คนไทยอาจมองข้าม กลายเป็นประสบการณ์อันทรงคุณค่าที่ทำให้คนไทยเกิดความเข้าใจ ความรัก และความภาคภูมิใจในประเทศไทย แนวทางการดำเนินงานกระตุ้นการเดินทางและการใช้จ่ายของครอบครัวใหญ่ที่เดินทางร่วมกันหลายเจเนอเรชั่น (Multi-generation Family) ไปจนถึงนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบในไลฟ์สไตล์ อันได้แก่ อาหาร กีฬา และดนตรี โดยนำเสนอสินค้า/บริการทางการท่องเที่ยวที่ผ่านการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือการสร้างเรื่องราว ดำเนินการกระตุ้นการเดินทางควบคู่ไปกับการสื่อสารการตลาดภายใต้แคมเปญ “ท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋สไตล์ลิคซิ่ง” ที่ส่งเสริมประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ให้มุมมองใหม่กับชีวิตตรงตามความต้องการที่แตกต่างของกลุ่มเป้าหมาย ผ่านการสัมผัสเสน่ห์วิถีไทยเฉพาะถิ่น (Unique Thai Local Experience) ที่มีเอกลักษณ์ตามจุดขายเชิงคุณค่า (Value Proposition) ของแต่ละภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ – เหนือผืนล้านแรงบันดาลใจ ภาคอีสาน – อีสานแซบนัว ภาคกลาง – สุขกลางใจ ใกล้แค่เอื้อม ภาคตะวันออก – สีสันตะวันออก และภาคใต้ – ปักชั้ใต้ ปักหมุด หยุดเวลา รวมถึงใช้ Event Market ต่อยจุดขายของพื้นที่ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

๒. กลยุทธ์ขยายฐานนักท่องเที่ยวกลุ่มศักยภาพ มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ

ททท.กำหนดทิศทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวระยะยาว ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔ โดยส่งเสริมการขยายฐานนักท่องเที่ยวกลุ่มระดับ กลาง - บน ให้เติบโตอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการผนึกความร่วมมือกับหน่วยงานในและนอกอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ตามห่วงโซ่อุปทาน (Value Chain) ตั้งแต่ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เริ่มจากการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้สินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวที่มีความพร้อมและความสมดุลต่อการต้อนรับและรองรับนักท่องเที่ยว การดูแลปลอดภัย การคมนาคมเข้าถึง การสื่อสารก่อน ระหว่าง และ หลังจากการเดินทางท่องเที่ยว ตลอดจนการสร้างประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว และอาจมีความผูกพันที่จะเดินทางกลับมาเยือนประเทศไทยอีก พร้อมกับ ครอบครัว เพื่อน และคนที่รัก อย่างต่อเนื่อง

๓. กลยุทธ์กระจายพื้นที่และช่วงเวลาในการท่องเที่ยว

มุ่งขยายฐานกลุ่มความสนใจพิเศษ ๔ กลุ่มหลัก ซึ่งเป็นกลุ่มที่แนวโน้มค่าใช้จ่ายสูงและอยู่ในกระแสความนิยมของโลก ได้แก่ กลุ่ม Sport Tourism กลุ่ม Health & Wellness กลุ่ม Honey & Wedding กลุ่ม Green Tourism โดยนำเสนอสินค้า และ บริการที่ได้มาตรฐานระดับสากลของประเทศไทย รวมทั้งมุ่งพัฒนารูปแบบของสินค้า และบริการรองรับและกลุ่มเป้าหมาย โดยบูรณาการการทำงานร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใน Value Chain ให้สามารถผลิตสินค้าและบริการให้ได้ตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

๒) ระบบภูมิสารสนเทศทางภูมิศาสตร์

การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ได้ประสิทธิผลนั้น จำเป็นต้องนำเทคโนโลยี หรือนวัตกรรม ที่นำมาประยุกต์ใช้ด้านการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดการพัฒนาภูมิศาสตร์ทาง GIS หรือ สารสนเทศภูมิศาสตร์ หรือ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ จึงเป็นเทคโนโลยีหนึ่งที่น่าสนใจนำมาพัฒนาใช้ด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างฐานข้อมูลการท่องเที่ยวด้วยระบบสารสนเทศผ่านเครือข่าย Internet ด้วยเทคโนโลยีการกำหนดตำแหน่งของสถานที่ท่องเที่ยว ผ่าน Social Media, Application บน Smartphone, Map และ Web – based GIS

๑.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ พบว่า มีนักวิจัยในประเทศไทยให้ความสนใจในการนำระบบภูมิสารสนเทศมาพัฒนาให้เกิดนวัตกรรมด้านการท่องเที่ยว ดังนี้

ณรงค์ พลีรักษ์ (๒๕๕๖) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อจัดการการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดชลบุรี จากการศึกษพบว่า ปัจจุบันการท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้หลักของประเทศ ดังนั้น จึงมีการพัฒนาและการสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ขึ้นมาเพื่อตอบสนองความ

ต้องการของนักท่องเที่ยว จากการสำรวจภาคสนามพบว่า ในจังหวัดชลบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวชุมชนทั้งสิ้น ๔๕ แห่ง จำแนกออกเป็น ๔ ประเภท ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์จำนวน ๓๔ แห่ง แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จำนวน ๓ แห่ง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จำนวน ๕ แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน ๓ แห่ง และได้นำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำเป็นแผนที่ด้วยโปรแกรมระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ Arc GIS Desktop ๑๐ จากการประเมินแหล่งท่องเที่ยวชุมชนพบว่า แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีมาตรฐานต่ำกว่าเกณฑ์ โดยมีแหล่งท่องเที่ยวจำนวน ๕ แห่ง ที่มีมาตรฐานคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเื้อง วัดญาณสังวราราม วัดเทพวราราม และชุมชนอ่างศิลา และมีแหล่งท่องเที่ยวเพียง ๑ แห่ง ที่มีมาตรฐานอยู่ในระดับดี ได้แก่ น้ำตกชันตาเถร จากนั้นจึงทำการจัดเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนออกเป็น ๔ เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางที่ ๑ เส้นทางธรรมชาติชายฝั่งทะเล (R๑) เส้นทางที่ ๒ ย้อนรอยตำนานนิทานพื้นบ้านพระรถเมรี (R๒) เส้นทางที่ ๓ สี่อ่าธรรมะ (R๓) และเส้นทางที่ ๔ ธรรมชาติที่หลากหลาย (R๔) ขั้นตอนสุดท้าย คือ วิเคราะห์เส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนที่สั้นที่สุด (Shortest route) โดยใช้ชุดคำสั่งการวิเคราะห์โครงข่าย (Net work Analyst Extension) โดยในเส้นทางที่ ๑ มีระยะทางรวมเท่ากับ ๙๖.๕๑ กิโลเมตร เส้นทางที่ ๒ มีระยะทางรวมเพียง ๓๑.๕๙ กิโลเมตร เส้นทางที่ ๓ มีระยะทางรวมเท่ากับ ๕๘.๔๘ กิโลเมตร และเส้นทางที่ ๔ มีระยะทางเท่ากับ ๓๖.๔๐ กิโลเมตร^๔

สิทธิพันธ์ ทองศิริ (๒๕๕๕) ได้ศึกษาความพึงพอใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อพัฒนาคุณภาพท้องถิ่นอย่างยั่งยืน จากการศึกษาพบว่า มีแนวทางเป็นไปได้สูง หากจะมีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพราะตำบลทุ่งยั้งนั้นมีความพร้อมในปัจจุบันพื้นฐานทางวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญา และโบราณสถานที่มีอยู่ในท้องถิ่น ดังนั้น หากสามารถจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ โดยมีคณะกรรมการหมู่บ้าน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวภายในพื้นที่ จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมเยือนอย่างต่อเนื่องทุกฤดูกาลท่องเที่ยว^๕

วิไลรัตน์ ยาทองไชย และคณะ (๒๕๕๐) ได้ศึกษาเรื่องระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เส้นทางวัฒนธรรม ขอม และแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง กรณีศึกษาเส้นทางอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย – อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ทำให้ได้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เส้นทาง

^๔ อ่างแล้ว

^๕ สิทธิพันธ์ ทองศิริ, “การศึกษาความพึงพอใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อพัฒนาคุณภาพท้องถิ่นอย่างยั่งยืน”, วารสารการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, ปีที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๕).

วัฒนธรรมขอม และแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง กรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย – อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งที่นำเสนอสารสนเทศต่าง ๆ ให้ผู้ใช้สามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างสะดวกรวดเร็ว อันจะส่งผลต่อการท่องเที่ยวตามเส้นทางวัฒนธรรมให้ดีขึ้นต่อไป^๖

เอกชัย กกแก้ว ได้ศึกษาเรื่องเว็บแอปพลิเคชันเพื่อบูรณาการข้อมูลการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ พบว่า ปัจจุบันการให้บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและจากมนุษย์สร้างขึ้น สามารถช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้สะดวกและรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ข้อมูลการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตยังไม่มี การจัดเก็บและแสดงผลอย่างเป็นระบบ ทั้งเชิงเนื้อหาและเชิงตำแหน่งที่ตั้ง ส่งผลให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถรับรู้ถึงความเป็น หรือ อัตลักษณ์ และวิถีชีวิต ที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ ได้อย่างแท้จริง การศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างฐานข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Web-based GIS) เพื่อจัดเก็บและแสดงผลเนื้อหาถ่ายทอดความรู้สึก ความประทับใจ และตำแหน่งที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวรับรู้เรื่องเล่า หรือ อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตชุมชนในสถานที่ท่องเที่ยว และสะท้อนความรู้สึกประทับใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานที่นั้น เพื่อกระตุ้นให้เกิดการกลับมาเยือนและส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต ผู้ที่สนใจทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปสู่การวางรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนต่อไป^๗

^๖ วิไรรัตน์ ยาทองไชย และคณะ. “ระบบภูมิสารสนเทศภูมิศาสตร์เส้นทางวัฒนธรรมขอม และแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง กรณีศึกษาเส้นทางอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย – อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง”, วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน, ๒๕๕๐), หน้า ๗๐ – ๘๐.

^๗ เอกชัย กกแก้ว, “เว็บแอปพลิเคชันเพื่อบูรณาการข้อมูลการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์”, <<http://Wheretogophuket.com/files/web/ProvinceThailand.pdf>>, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

๑.๗ กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยการพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ ดังนี้

๑.๘ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- ๑.๘.๑ ได้การศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์
- ๑.๘.๒ ได้พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์
- ๑.๘.๓ ได้พัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์
- ๑.๘.๔ ได้พัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง “การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์” “Development of Geo – Informatics System and Potential for Tourism in Uttaradit” การวิจัยในบทที่ ๒ คณะผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยอาศัยวิธีการวิจัยจากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) การศึกษาข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (primary Source) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) และการทำกิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยมีแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๒.๑ แนวคิดเรื่องการพัฒนาภูมิสารสนเทศศาสตร์

๒.๒ แนวคิดเรื่องการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว

๒.๓ แนวคิดเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒.๔ แนวคิดเรื่องการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยว

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดเรื่องการพัฒนาภูมิสารสนเทศศาสตร์

ประเทศไทยมีการพัฒนารูปแบบในการวางแผนนโยบาย การบริหารจัดการ โดยใช้ระบบภูมิสารสนเทศมากขึ้นในปัจจุบันนี้ เนื่องจากมีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลที่มีความทันสมัย ทันเหตุการณ์ และถูกต้องใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด ที่จะนำไปใช้ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศ หรือพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน (Sustainable Community Development) เทคโนโลยีที่ได้รับความนิยมและได้รับการยอมรับทั้งปัญหาเฉพาะกิจ หรือ ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในชุมชนหรือท้องถิ่น

ระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์ โดยเฉพาะระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) ปัจจุบันได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว และเป็นระบบสารสนเทศที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันในหลายๆ ด้านอย่างกลมกลืน เช่น Google Map ใน Smart Phone และระบบสารสนเทศประยุกต์ นอกจากนี้พบว่า มีการนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ไปใช้จัดการระบบต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย เช่น การจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำ การจัดการภัยพิบัติ และการนำไปใช้ประโยชน์ทางกองทัพ ทั้งระบบแผนที่สถานการณ์อิเล็กทรอนิกส์ ระบบจำลองยุทธ ระบบควบคุมบังคับบัญชา และ

ระบบแผนที่สามมิติ เป็นต้น ข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หรือ GIS จึงเป็นเทคโนโลยีวิเคราะห์ ข้อมูลของระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์ที่ผู้ใช้ต้องการอย่างสูงในปัจจุบัน

นอกจากนี้ระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์มีความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี ได้แก่ การรับรู้จากระยะไกล หรือที่นิยมเรียกกันว่า “รีโมทเซนซิง” (Remote Sensing) ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการติดตามการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติ หรือ สิ่งปกคลุมพื้นที่โลกมนุษย์ได้อย่างทันสมัยและทันเหตุการณ์ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ห่างไกลต่อการเข้าถึงของยานพาหนะที่มนุษย์ต้องการเข้าไปสำรวจก็ตาม ระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า “จีพีเอส” (GPS : Global Positioning System) ในบางครั้งของการติดตามทรัพยากรบนโลกที่เกิดขึ้นใหม่ หรือต้องการนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ นั้น เทคโนโลยีระบบกำหนดตำแหน่งบนโลกโดยใช้ดาวเทียมจีพีเอส เป็นเทคโนโลยีที่สำคัญทำให้มนุษย์ทราบถึงพิกัดภูมิศาสตร์หรือตำแหน่งวัตถุหรือทรัพยากรนั้นอยู่บนตำแหน่งใดที่สามารถจัดให้อยู่ในระบบพิกัดภูมิศาสตร์เดียวกัน และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หรือ “จีไอเอส” (GIS : Geographic Information System) ที่มนุษย์นำมาใช้บริหารจัดการฐานข้อมูลที่ได้จากการรับรู้ระยะไกล และระบบกำหนดตำแหน่งของโลก โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในรูปแบบเชิงพื้นที่ ซึ่งแต่ละพื้นที่ก็จะประกอบไปด้วยฐานข้อมูลฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์หรือตัดสินใจในการแก้ไข หรือวางแผนการบริหารจัดการตามเงื่อนไขที่มนุษย์จะเป็นผู้ดำเนินการ และสามารถแสดงผลการวิเคราะห์ตามเงื่อนไขที่กำหนดได้ในรูปแบบสองมิติ และสามมิติ เพื่อจำลองสภาพภูมิประเทศให้ใกล้เคียงกับพื้นที่จริง ระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์ จึงได้มีการนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายมากขึ้นทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศเพื่อนำมาช่วยในการบริหารจัดการวางแผนนโยบาย และตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชน และท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ได้นำไปประยุกต์ใช้หลายสาขา เช่น ทางธุรกิจ การขนส่ง สาธารณสุข การเกษตร การปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐบาลกลาง และถูกนำไปใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การวางแผน การใช้ประโยชน์ที่ดิน การประเมินสิ่งแวดล้อม และการวางแผน ฯลฯ และในปัจจุบันมีแนวโน้มในการนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ไปเผยแพร่ข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) จัดได้ว่าเป็นเครื่องมือทางคอมพิวเตอร์สำหรับแก้ไขปัญหาต่าง ๆ สามารถที่จะประมวลผลข้อมูลจากหลายแหล่ง และนำมาเสนอให้เราได้เข้าใจและค้นหาปัญหา จากข้อมูลพื้นผิวโลกจริงก็จะถูกจัดเก็บลงเป็นฐานข้อมูลแล้วถูกนำมาเสนอผ่านทางหน้าคอมพิวเตอร์ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา (Dynamic) เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูล การแสดงผลทางระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ก็จะสามารถออกมาเป็นผลที่เปลี่ยนแปลงได้ทันที

๒.๑.๑ ความหมาย

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) เป็นระบบสารสนเทศข้อมูลเชิงพื้นที่หรือ ข้อมูลที่มีพิกัดตำแหน่ง ซึ่งเป็นการผสมผสานการทำงานระหว่างกระบวนการวิเคราะห์ร่วมกับระบบฐานข้อมูลที่มีการอ้างอิงเชิงพิกัด ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ จึงหมายรวมถึงทั้งระบบของการให้คำตอบเชิงพื้นที่ ซึ่งใช้เทคโนโลยีเพื่อดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่การรวบรวมและนำเข้าข้อมูลการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ การกำหนดเงื่อนไขสำหรับเลือกใช้ข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ หรือ สร้างแบบจำลองเชิงพื้นที่ และในท้ายที่สุดจะทำการแสดงผล ซึ่งเป็นการตอบคำถามเชิงพื้นที่ให้แก่ผู้ใช้^๔

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อช่วยในการนำเข้า จัดเก็บ จัดเตรียม ดัดแปลง แก้ไข จัดการ และวิเคราะห์ พร้อมทั้งแสดงผลข้อมูลเชิงพื้นที่ ตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ดังนั้น GIS จึงเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์เพื่อใช้ในการจัดการ และบริหารการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และสามารถติดตามการเปลี่ยนแปลงข้อมูลด้านพื้นที่ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับระบบการไหลเวียนของข้อมูล และการผสมผสานข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) หรือ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีคุณค่าและสามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ^๕

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หรือ (Geographic Information System : GIS) คือ กระบวนการทำงานเกี่ยวกับข้อมูลในเชิงพื้นที่ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ที่ใช้กำหนดข้อมูลและสารสนเทศ ที่มีความสัมพันธ์กับตำแหน่งในเชิงพื้นที่ เช่น ที่อยู่ บ้านเลขที่ สัมพันธ์กับตำแหน่งในแผนที่ ตำแหน่งเส้นรุ้ง เส้นแวง ข้อมูลและแผนที่ใน GIS เป็นระบบข้อมูลสารสนเทศที่อยู่ในรูปแบบของตารางข้อมูล และฐานข้อมูลที่มีส่วนสัมพันธ์กับข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) ซึ่งรูปแบบและความสัมพันธ์ของข้อมูลเชิงพื้นที่ทั้งหลายจะสามารถนำมาวิเคราะห์ด้วย GIS และทำให้สื่อความหมายในเรื่องการเปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับเวลาได้ เช่น การแพร่ขยายของโรคระบาด การเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน การบุกรุกทำลาย การเปลี่ยนแปลงของการใช้พื้นที่ ข้อมูลเหล่านี้เมื่อปรากฏบนแผนที่ทำให้สามารถแปลและสื่อความหมาย ใช้งานได้ง่าย

^๔ สิริพร กมลธรรม, “ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เบื้องต้น”, <http://www.dit.go.th/FILE/CONTENT_FILE>, ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๕ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เบื้องต้น. <<https://www.sahavicha.com/UserFiles/File/Gis.doc>>. ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

GIS เป็นระบบข้อมูลข่าวสารที่เก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ แต่สามารถแปลความหมายเชื่อมโยงกับสภาพภูมิศาสตร์อื่น ๆ สภาพท้องที่ สภาพการทำงานของระบบสัมพันธ์กับสัดส่วนระยะทางและพื้นที่จริงบนแผนที่ข้อแตกต่างระหว่าง GIS กับ MIS นั้น สามารถพิจารณาได้จากลักษณะของข้อมูลคือ ข้อมูลที่จัดเก็บใน GIS มีลักษณะเป็นข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) ที่แสดงในรูปของภาพ (Graphic) แผนที่ (Map) ที่เชื่อมโยงกับข้อมูลเชิงบรรยาย (Attribute Data) หรือ ฐานข้อมูล (Database) การเชื่อมโยงข้อมูลทั้งสองประเภทเข้าด้วยกัน จะทำให้ผู้ใช้สามารถที่จะแสดงข้อมูลทั้งสองประเภทได้พร้อม ๆ กัน เช่น สามารถจะค้นหาตำแหน่งของจุดตรวจควินดำ – ควินขาว ได้โดยการระบุชื่อจุดตรวจ หรือในทางตรงกันข้าม สามารถที่จะสอบถามรายละเอียดของจุดตรวจจากตำแหน่งที่เลือกขึ้นมา ซึ่งจะต่างจาก MIS ที่แสดงภาพเพียงอย่างเดียว โดยจะขาดการเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงกับรูปภาพ เช่นใน CAD (Computer Aid Design) จะเป็นภาพเพียงอย่างเดียว แต่แผนที่ใน GIS จะมีความสัมพันธ์กับตำแหน่งในเชิงพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ คือ ค่าพิกัดที่แน่นอน ข้อมูลใน GIS ทั้งข้อมูลเชิงพื้นที่และข้อมูลเชิงบรรยาย สามารถอ้างอิงถึงตำแหน่งที่มีอยู่จริงบนพื้นโลกได้โดยอาศัยระบบพิกัดทางภูมิศาสตร์ (Geocode) ซึ่งจะสามารถอ้างอิงกับข้อมูลบนพื้นโลกได้โดยทางอ้อม ได้แก่ ข้อมูลของบ้าน (รวมถึงบ้านเลขที่ ซอย เขต แขวง จังหวัด และรหัสไปรษณีย์) โดยจากข้อมูลที่อยู่ เราสามารถทราบได้ว่าบ้านหลังนี้มีตำแหน่งอยู่ ณ ที่ใดบนพื้นโลก เนื่องจากบ้านทุกหลังจะมีที่อยู่ไม่ซ้ำกัน^{๑๐}

Antencci (๑๙๙๑) ได้รวบรวมผู้ให้ความหมาย ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ดังนี้

๑) Federal Interagency Coordination Committee (๑๙๘๘) ได้ให้ความหมายว่าเป็นระบบคอมพิวเตอร์ทั้ง Hard ware Soft ware และกรรมวิธีที่ออกแบบมาสำหรับรวบรวม จัดการ ควบคุม วิเคราะห์ หาความสัมพันธ์ และแสดงผลของข้อมูลสภาพพื้นที่เพื่อช่วยแก้ปัญหาของการวางแผน แบะการจัดการที่ยู่งยาก

๒) Parent (๑๙๘๘) ได้ให้ความหมายว่า เป็นระบบที่ประกอบไปด้วยข้อมูลสภาพพื้นที่ที่สามารถวิเคราะห์และเปลี่ยนแปลงเป็นสารสนเทศเฉพาะที่ เพื่อใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการลักษณะสำคัญของ GIS คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อผลิตสารสนเทศใหม่^{๑๑}

^{๑๐} ศูนย์วิจัยภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อประเทศไทย, <<http://gisthai.org/about-gis/gis.html>>, ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๑} กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิจัยและความร่วมมือระหว่างประเทศ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, “การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อการวิเคราะห์และวางแผนจัดการพื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่มกรณีศึกษาอำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์”, (กรุงเทพมหานคร : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, ๒๕๕๓).

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบสนองความต้องการหลากหลายรูปแบบของผู้ใช้ เช่น เพื่อตรวจสอบข้อมูล ใช้ประกอบการแก้ปัญหา หรือ เพื่อสร้างแบบจำลองเชิงพื้นที่ ดังนั้น การจัดเก็บข้อมูลจึงจำเป็นต้องเก็บในลักษณะเชิงเลข (Digital) เพื่อให้การเรียกใช้ข้อมูลมีความสะดวก และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้หลายคนซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการใช้งานที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป

สรุป ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) หมายถึง เทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ที่ออกแบบเพื่อการนำเข้าข้อมูล การจัดการฐานข้อมูล การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลเชิงพื้นที่และแสดงผลข้อมูลหรือข้อสนเทศในรูปแบบที่สนับสนุนวางแผน การตัดสินใจเกี่ยวกับพื้นที่ จัดอยู่ในกลุ่มของระบบสารสนเทศเชิงพื้นที่เพื่อการตัดสินใจ (Spatial Decision Support System) ประสิทธิภาพของ GIS อยู่ที่ความเร็วในการประมวลผล การวิเคราะห์ข้อมูล และความสามารถในการสร้างแบบจำลองเชิงพื้นที่จากข้อมูลแผนที่ และข้อมูลเชิงคุณภาพอื่น ๆ เพื่อใช้ในการพยากรณ์สิ่งที่เกิดขึ้น เทคโนโลยี GIS เป็นเทคโนโลยีที่มีอายุการพัฒนาถึงปัจจุบันไม่มากนัก และมีวิวัฒนาการค่อนข้างรวดเร็ว ประกอบกับมีผู้นำไปประยุกต์ในงานด้านต่าง ๆ หลากหลาย

๒.๑.๒ องค์ประกอบของระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์

ระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์ได้นำมาใช้ในการบริหารและจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมหรือท้องถิ่นเป็นการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาผสมผสานร่วมกันเพื่อช่วยเสริมประสิทธิภาพของการนำข้อมูลที่รับมาวิเคราะห์ได้ในเชิงซับซ้อนมากขึ้น เพื่อจำลองปัจจัย หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ใกล้เคียงสภาพความเป็นจริงบนพื้นผิวโลกหรือแม้กระทั่งเหนือพื้นโลก และใต้พื้นโลกได้ โดยเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์นั้นล้วนแต่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงพื้นที่ที่มีตำแหน่งอ้างอิงบนพื้นผิวโลกโดยแทบทั้งสิ้น

ระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์มีสิ่งสำคัญ ๓ ส่วน ได้แก่ การรับรู้จากระยะไกล (Remote Sensing) ระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (จีพีเอส) (Global Positioning System) และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information Systems) หรือบางครั้งอาจจะนิยมเรียกกันว่า “เทคโนโลยีสามเอส” (3S Technology) โดยอาศัยอักษร “S” ที่สอดคล้องกันในคำหลังของแต่ละเทคโนโลยี

การรับรู้จากระยะไกล (Remote Sensing)

การจัดทำแผนที่ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ที่มีความต้องการในเหตุการณ์ที่ทันสมัย และถูกต้องใกล้เคียงความจริงมากที่สุด จำเป็นต้องใช้การรับรู้จากระยะไกล (Remote Sensing) ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายและคำนิยามการรับรู้จากระยะไกล หรือ เราอาจเรียกว่า “รีโมทเซนซิง”

การรับรู้ระยะไกล หรือ รีโมทเซนซิง เป็นวิทยาศาสตร์และศิลปะของการได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุ พื้นผิวหรือปรากฏการณ์จากเครื่องมือบันทึกข้อมูลโดยปราศจากการเข้าไปสัมผัสวัตถุ

เป้าหมายทั้งนี้อาศัยคุณสมบัติของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า เป็นสื่อการได้มาของข้อมูลใน ๓ ลักษณะ คือ ช่วงคลื่น (Spectral) รูปทรงสัญญาณของวัตถุนบนพื้นผิวโลก (Spatial) และการเปลี่ยนแปลงตามช่วงเวลา (Temporal)

ในการดำเนินการจัดทำแผนที่ หรือ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นผิวโลก หรือ สิ่งปกคลุมพื้นผิวโลก โดยมนุษย์ได้นำเทคโนโลยีการสำรวจทรัพยากรธรรมชาติระยะไกลคือ รูปถ่ายทางอากาศ และข้อมูลภาพถ่ายจากดาวเทียมสำรวจทรัพยากร หรือ เรียกได้ว่า การรับรู้ระยะไกล (Remote Sensing) ในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ ซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งปกคลุมพื้นผิวโลกที่ได้รับจากการสำรวจทรัพยากรจากระยะไกลนั้น ทำให้สามารถทำแผนที่ที่มีรูปทรง และขนาดของพื้นที่ที่มีความถูกต้องสูงมากขึ้นกว่าในอดีตแผนที่เฉพาะเรื่องที่ได้ที่เกี่ยวข้องทรัพยากรที่ปกคลุมโลกจึงเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ที่นักธรณีวิทยา นักปฐพีวิทยา นักสิ่งแวดล้อมและนิเวศวิทยาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการทรัพยากรและติดตามการใช้ประโยชน์ที่ดินได้ ข้อมูลภาพถ่ายจากดาวเทียมสำรวจทรัพยากรโลกที่ใช้ในการติดตามทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น ปัจจุบันได้มีการพัฒนารายละเอียดของภาพที่แสดงผลมากขึ้น จนปัจจุบันมีข้อมูลที่มีรายละเอียดปานกลาง เช่น ดาวเทียมสำรวจทรัพยากรธรรมชาติ LANDSA-7 ETM+ หรือ SPOT-5 และข้อมูลที่มีรายละเอียดสูง เช่น ดาวเทียมสำรวจทรัพยากรธรรมชาติ IKONOS QUICKBIRD รายละเอียดของข้อมูลแผนที่เฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการติดตามทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมของโลกมีปริมาณมากขึ้น ซึ่งในยุคดังกล่าวมนุษย์เฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการติดตามทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมของโลกที่มีปริมาณมากขึ้น ซึ่งในยุคดังกล่าวมนุษย์ได้พบอุปสรรคของปริมาณข้อมูลที่มีจำนวนมากขึ้น และขณะเดียวกันข้อมูลเชิงปริมาณที่ต้องใช้ในการวิเคราะห์ขนาดของพื้นที่ ก็ยังขาดเทคนิคในการวิเคราะห์ทางคณิตศาสตร์ และการวิเคราะห์ทางสถิติที่เหมาะสมด้วย

การรับรู้จากระยะไกล (Remote Sensing - RS) ได้นำมาใช้ติดตามทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม หรือเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น อุทกภัย วาตภัย ไฟป่า เป็นต้น หรือภัยพิบัติที่มนุษย์เป็นผู้ดำเนินการให้เกิดขึ้น เช่น วินาศกรรม หรือ การสงคราม เป็นต้น เหตุการณ์เหล่านี้สามารถติดตามได้อย่างทันที่

ในการนำระบบสำรวจข้อมูลระยะไกลมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทย ปัจจุบันพบว่ามีอยู่ในสาขาต่าง ๆ เช่น ด้านป่าไม้ ด้านการเกษตร ด้านอุทกวิทยาและแหล่งน้ำ ด้านการใช้ที่ดิน และสิ่งปกคลุมดิน ด้านธรณีวิทยาธรณีสัญญาณ ด้านสมุทรศาสตร์และทรัพยากรชายฝั่ง ด้านการทำแผนที่ด้านภัยธรรมชาติ และด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น และข้อมูลผลลัพธ์ที่ได้จากระบบสำรวจข้อมูลระยะไกลมักถูกนำไปผสมผสานกับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อเป็นปัจจัยนำเข้าที่ปัจจัยหนึ่งที่ใช้ในการสร้าง แปรนตร์จำลองเพื่อการวิเคราะห์ทางด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (Global Positioning System)

ระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (จีพีเอส) เป็นระบบนำร่องโดยอาศัยคลื่นวิทยุ และรหัสที่ส่งมาจากดาวเทียม NAVSTAR (Navigation Satellite Timing and Ranging) จำนวน ๒๔ ดวงที่โคจรอยู่เหนือพื้นโลกสามารถใช้ในการหาตำแหน่งบนพื้นโลกได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมงที่ทุก ๆ จุดบนผิวโลก

ในทศวรรษที่ผ่านมาเทคโนโลยีทางการสำรวจรังวัดด้วยดาวเทียม GPS ได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วหลังจากที่ได้เปิดให้บริการตลอด ๒๔ ชั่วโมง เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๖ และมีการประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางภายหลังจากประธานาธิบดีประเทศสหรัฐอเมริกา บิล คลินตัน ได้ประกาศยกเลิกการใช้ Selective Availability หรือเรียกโดยย่อว่า SA ในเวลาเที่ยงคืนของเมืองวอชิงตันดีซี ในวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓ ซึ่งมีผลทำให้ความถูกต้องเชิงตำแหน่งสูงขึ้น คือ เมื่อความผิดพลาดต่ำกว่า ๕ เมตร หรือในระดับเซนติเมตร เมื่อใช้การวัดแบบสัมพัทธ์ (DGPS) ปัจจุบันมีการพัฒนาเครื่องรับสัญญาณดาวเทียม GPS อย่างรวดเร็ว โดยเครื่องมีขนาดเล็กกลง ราคาถูก และมีขีดความสามารถสูง ปัจจุบันมีการผลิตเครื่องรับสัญญาณติดตั้งร่วมกับอุปกรณ์อื่น เช่น นาฬิกาข้อมูล โทรศัพท์มือถือ และการติดตั้งเพื่อการนำร่องในรถยนต์ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาให้สามารถใช้งานในอาคารหรือในบริเวณที่มีการปิดกั้นสัญญาณดาวเทียม (Indoor GPS) ได้อีกด้วย

ระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (จีพีเอส) ประกอบด้วย ๓ ส่วนหลัก คือ ส่วนอวกาศ (Space segment) ส่วนสถานีควบคุม (Control Segment) และส่วนผู้ใช้ (User Segment)

ระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (จีพีเอส) (Global Positioning System) เป็นระบบดาวเทียมที่ออกแบบและจัดสร้างโดยกองทัพสหรัฐอเมริกา เพื่อใช้ในการนำทาง (Navigation) ประโยชน์ของ GPS ได้แก่

- หาตำแหน่งใด ๆ บนพื้นที่โลกได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง
- การนำทางจากที่หนึ่งไปที่อื่น ๆ ตามต้องการ
- การติดตามการเคลื่อนที่ของคนและสิ่งของต่าง ๆ
- การทำแผนที่ต่าง ๆ
- การวัดเวลาที่เที่ยงตรงที่สุดในโลก

ระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (จีพีเอส) ในส่วนของผู้ใช้ที่ได้นำไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนที่ต่าง ๆ อาจจะได้ผลลัพธ์ของการกำหนดตำแหน่งออกมา ๓ รูปแบบ ได้แก่ จุดตำแหน่ง (Waypoints) เส้นทางเคลื่อนที่ (Tracks) และเส้นเชื่อมโยงจุดตำแหน่ง (Routes)

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information Systems)

ปัจจุบันความพยายามในการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อให้ง่ายต่อการจัดทำแผนที่ที่ยังไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในสังคมปัจจุบัน คอมพิวเตอร์เข้ามารับหน้าที่ช่วยเหลือให้มนุษย์ทำงานได้รวดเร็วขึ้น และสามารถทำงานที่ซ้ำซาก หรือ งานที่ทำให้มนุษย์เกิดความล้าหรือเบื่อหน่าย คอมพิวเตอร์ก็จะช่วยให้งานนั้นทำได้รวดเร็วขึ้น แต่การเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องเกิดขึ้นมา ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ได้มีการพัฒนาเมื่อตอนต้นปี ค.ศ. ๑๙๖๐ ด้วยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่ได้พัฒนามากขึ้นเพื่อช่วยในการจัดเก็บข้อมูลได้มากขึ้น และมีการปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดเก็บข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ให้ดีขึ้น และในการผลิตแผนที่นั้น การที่ต้องการความถูกต้องแม่นยำ และสามารถช่วย คำตอบคำถาม ต่าง ๆ ได้นั้น ต้องอาศัยทักษะในการฝึกฝน และเรียนรู้ เมื่อมนุษย์นำคอมพิวเตอร์เข้ามาผลิตแผนที่ทำให้การผลิตแผนที่เริ่มเป็นระบบมากขึ้น และนอกเหนือไปจากการผลิตแผนที่ได้ วิเคราะห์หาพื้นที่ที่ถูกผลกระทบหากเกิดภัยธรรมชาติ โดยสิ่งที่มนุษย์คาดการณ์ผ่านระบบแผนที่บนคอมพิวเตอร์เป็นส่วนที่ช่วยในการวางแผนการพัฒนาชุมชนของตนเองได้ และสามารถเตรียมการระงับภัยของชุมชนตัวเองได้ต่อไป ซึ่งการที่ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์จะตอบสนองความต้องการดังกล่าวได้นั้น ระบบคอมพิวเตอร์ได้มีส่วนช่วยในการพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์จะตอบสนองความต้องการดังกล่าวได้นั้น ระบบคอมพิวเตอร์ได้มีส่วนช่วยในการวางแผนการพัฒนาของชุมชนของตนเองได้นั้น ระบบคอมพิวเตอร์ได้มีส่วนช่วยในการพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ทำการรวบรวม จัดเก็บ วิเคราะห์ เรียกค้นข้อมูล และการแสดงผลข้อมูล จึงทำให้ง่ายต่อการค้นข้อมูล และการประมวลผลข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สำหรับประเทศไทยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หรือ GIS ได้มีการพัฒนาขึ้นมามากในปัจจุบัน แต่ความเป็นจริงได้มีการศึกษาวิจัยในรูปแบบของ GIS มาหลายปีแล้ว เพียงแต่ไม่ได้เรียกว่า GIS เช่น การศึกษาการจัดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำได้มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน (Land-Use) ลักษณะพืชพรรณ (Vegetation Type) ความสูง (Elevation) ความลาดชัน (Slope) ทิศด้านลาด (Aspect) ธรณีวิทยา (Geology) และ ดิน (Soil) ของพื้นที่ลุ่มน้ำที่ทำการศึกษา ข้อมูลเหล่านี้จะจัดอยู่ในรูปของแผนที่ซึ่งจัดว่าเป็นระบบข้อมูลทางภูมิศาสตร์หรือ GIS อันหนึ่ง

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ ๕ ส่วน ได้แก่

๒.๑.๒.๑ ข้อมูล/สารสนเทศ (Data/Information)

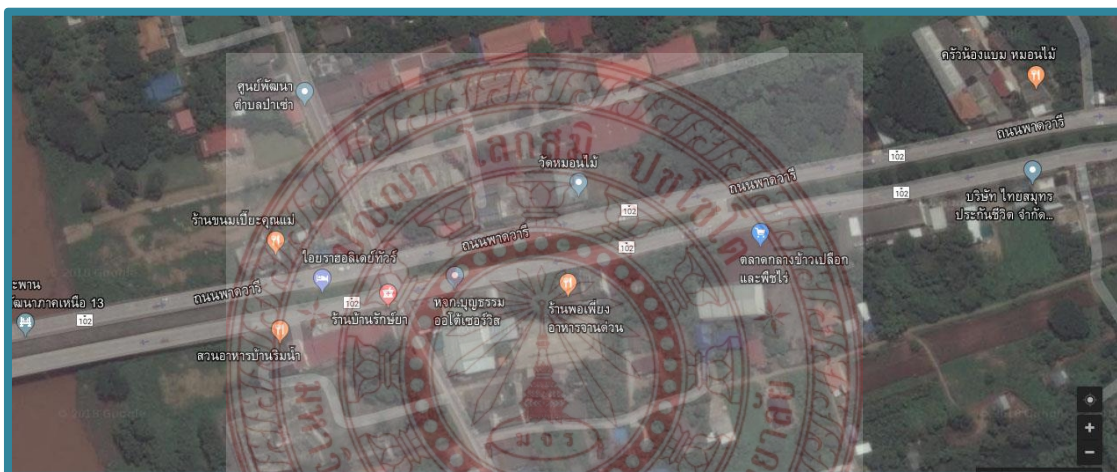
ข้อมูลที่จะนำเข้าสู่ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ควรเป็นข้อมูลเฉพาะเรื่อง (Theme) และเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ในการตอบคำถามต่าง ๆ ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ เป็นข้อมูลที่มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ เป็นปัจจุบันมากที่สุด โดยข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์แบ่งออกได้เป็น ๒

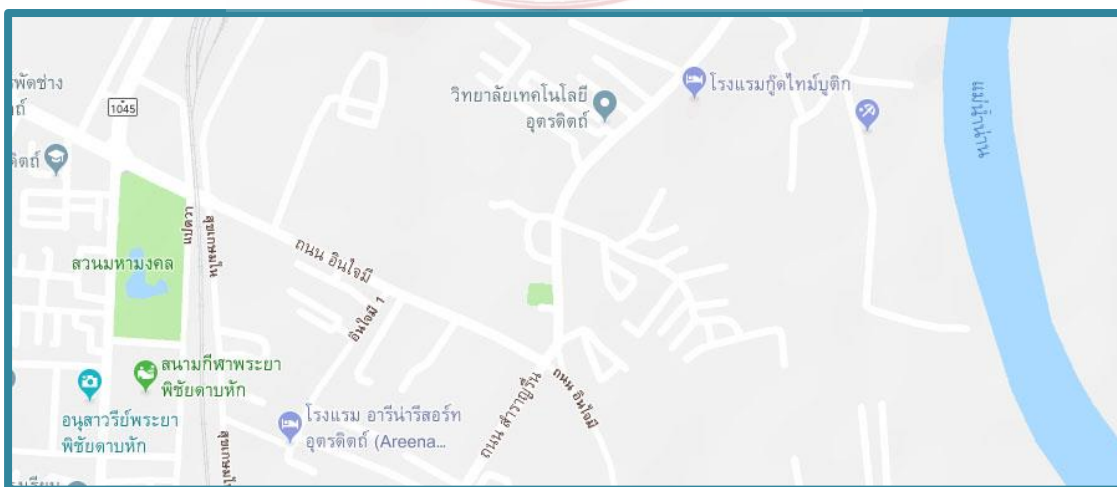
ประเภท คือ ข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) และข้อมูลอธิบาย (non-Spatial Data or Attribute Data)

ข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) เป็นข้อมูลที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ (Graphic Feature) ซึ่งมีอยู่ ๒ แบบ คือ ข้อมูลที่แสดงทิศทาง (Vector Data) และข้อมูลที่แสดงเป็นตารางกริด (Raster Data) โดยข้อมูลที่มีทิศทางประกอบด้วยลักษณะ ๓ อย่าง คือ

- ข้อมูลจุด (Point) เช่น ที่ตั้งหมู่บ้าน โรงเรียน หรือวัด เป็นต้น
- ข้อมูลเส้น (Line) เช่น ถนน แม่น้ำ เป็นต้น
- ข้อมูลพื้นที่ หรือ เส้นรอบรูป (Polygon) เช่น แหล่งน้ำผิวดิน

ภาพที่ ๒ - ๑ ข้อมูลจุด (Point) เช่น ที่ตั้งหมู่บ้าน โรงเรียน หรือวัด เป็นต้น

ภาพที่ ๒ - ๒ ข้อมูลเส้น (Line) เช่น ถนน แม่น้ำ เป็นต้น

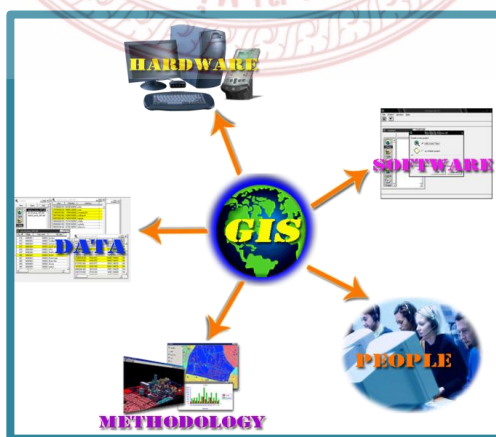

ภาพที่ ๒ - ๓ ข้อมูลพื้นที่ หรือ เส้นรอบรูป (Polygon) เช่น แหล่งน้ำผิวดิน เป็นต้น

ข้อมูลประเภทแรสเตอร์ (Raster Data) จะมีลักษณะเป็นตารางสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ (Grid Cell or Pixel) เท่ากันและต่อเนื่องกัน ซึ่งสามารถอ้างอิงค่าพิกัดทางภูมิศาสตร์ได้ ขนาดของตารางกริด หรือความละเอียด (Resolution) ในการเก็บข้อมูลจะใหญ่หรือเล็กขึ้นอยู่กับการแบ่งจำนวนแถว (Row) และจำนวนคอลัมน์ (Column) ตัวอย่างข้อมูลที่จัดเก็บด้วยตารางกริด เช่น ภาพถ่ายดาวเทียม หรือ ข้อมูลระดับค่าความสูง (Digital Elevation Model : DEM) เป็นต้น

๒.๑.๒.๒ เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่าง ๆ

เครื่องคอมพิวเตอร์ รวมกันเรียกว่า ระบบฮาร์ดแวร์ (Hardware) จะประกอบด้วยคอมพิวเตอร์อุปกรณ์นำเข้า เช่น Digitizer, Scanner, Global Positioning System (GPS), อุปกรณ์อ่านข้อมูล เก็บรักษาข้อมูล และแสดงผลข้อมูล เช่น Printer Plotter เป็นต้น ซึ่งอุปกรณ์แต่ละชนิดจะมีหน้าที่และคุณภาพแตกต่างกันออกไป

ภาพที่ ๒ - ๔ เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่าง ๆ ของ GIS

๒.๑.๒.๓ โปรแกรมหรือซอฟต์แวร์ (Software)

Software หมายถึงโปรแกรมที่ใช้ในการจัดระบบ และสั่งงานต่าง ๆ เพื่อให้ระบบฮาร์ดแวร์ทำงาน หรือเรียกใช้ข้อมูลที่จัดเก็บในระบบฐานข้อมูลมาทำงานตามวัตถุประสงค์ โดยทั่วไปชุดคำสั่งหรือโปรแกรมของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ จะประกอบด้วย หน่วยนำเข้าข้อมูล หน่วยเก็บข้อมูล และการจัดการข้อมูล หน่วยวิเคราะห์ หน่วยแปลงข้อมูล หน่วยแสดงผลและหน่วยตอบโต้กับผู้ใช้ (User Interface)

๒.๑.๒.๔ บุคลากร (Human Resource)

บุคลากร จะประกอบด้วยนักวิเคราะห์หรือสร้างระบบ (Analyst) และผู้ใช้สารสนเทศ (User) โดยผู้ใช้ระบบหรือผู้ชำนาญการ GIS จะต้องมีความชำนาญในหน้าที่ และได้รับการฝึกฝนมาแล้วเป็นอย่างดี พร้อมทั้งจะทำงานได้เต็มความสามารถ โดยทั่วไปผู้ใช้ระบบจะเป็นผู้เลือกฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ เพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ และสนองต่อความต้องการของหน่วยงาน ส่วนผู้ใช้สารสนเทศ (User) คือนักวางแผน หรือผู้มีอำนาจตัดสินใจ (Decision-maker) เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการแก้ไขปัญหา

๒.๑.๒.๕ ขั้นตอนการดำเนินงาน (Procedure)

ในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ความถูกต้องของข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการวิเคราะห์และตัดสินใจจากข้อมูลที่ผิดพลาดจะทำให้เกิดผลเสียอย่างใหญ่หลวง ทั้งแรงงาน ความพยายาม และค่าใช้จ่ายทุกอย่างที่ลงทุนไปจะกลายเป็นความสูญเปล่า ในการสร้างฐานข้อมูลที่ดียิ่งต้องมีขั้นตอนการทำงานที่ละเอียดถูกต้อง เพื่อให้เป็นการประหยัด ฐานข้อมูลควรได้รับการออกแบบโดยคำนึงถึงเป้าหมายให้สามารถใช้ร่วมกันได้ในกิจกรรมหลากหลาย

๒.๑.๓ โครงสร้างข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ข้อมูลเชิงพื้นที่มีอย่างน้อย ๒ มิติ ดังเช่นแผนที่ซึ่งมีการอ้างอิงพิกัดตามแนวแกน X และ Y การแทนรูปร่างเชิงพื้นที่ด้วยพีเซอร์แบบจุด เส้น และอาณาบริเวณ จัดเป็นโครงสร้างข้อมูลชนิดหนึ่งเรียกว่า เวกเตอร์ (Vector) นอกจากนี้ยังมีโครงสร้างชนิดหนึ่งที่แทนข้อมูลพื้นที่ด้วยค่าตัวเลขที่เรียงต่อเนื่องกันทั้งแนวแกน X และ Y ในลักษณะของเมตริกโครงสร้างข้อมูลแบบนี้เรียกว่า ราสเตอร์ (Raster) ตัวอย่างภาพที่มีโครงสร้างแบบนี้ก็คือ ภาพบนจอโทรทัศน์ ในจอจะประกอบด้วยจุดภาพ (Pixel) จำนวนมากเรียงต่อเนื่องกันทั้งในแนวราบ และแนวตั้ง แต่ละจุดภาพจะแสดงสีได้ ๑ สี เมื่อจุดภาพทั้งหมดแสดงสี เราจึงเห็นภาพบนจอโทรทัศน์ข้อมูลแบบเวกเตอร์ และราสเตอร์มีการจัดการโครงสร้างที่แตกต่างกัน ดังนี้

๒.๑.๓.๑ โครงสร้างข้อมูลแบบเวกเตอร์ (Vector)

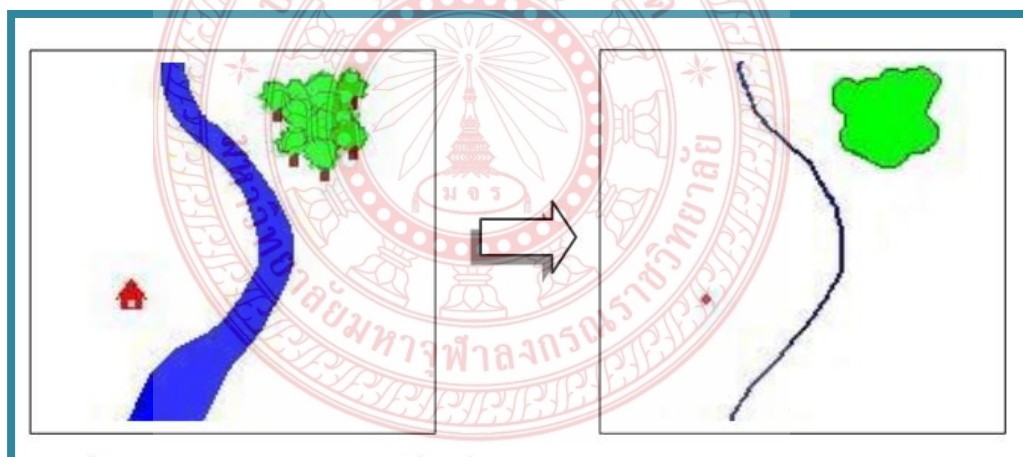
ในทางคณิตศาสตร์คุณสมบัติของเวกเตอร์ต้องประกอบด้วย จุดเริ่มต้น ขนาด และ ทิศทาง ข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ที่มีโครงสร้างแบบเวกเตอร์ ได้แก่ ข้อมูลประเภทจุด เส้น และอาณาบริเวณ โดยข้อมูลเหล่านี้มีคุณสมบัติของเวกเตอร์ ดังนี้

-จุด เป็นหน่วยย่อยที่สุดของเวกเตอร์ ซึ่งมีจุดเริ่มต้น โดยขนาดและทิศทาง มีค่า ๐ จุดเป็นเพียงตำแหน่งซึ่งไม่สามารถวัดพื้นที่ได้

-เส้น ประกอบด้วย เวกเตอร์ซึ่งมีลักษณะเป็นเส้นตรงเรียงต่อเนื่องกันเป็น ลำดับ เส้นมีเพียง ๑ มิติ คือ มีความยาว แต่ไม่มีความกว้าง

-อาณาบริเวณ ประกอบด้วยเวกเตอร์ที่เรียงต่อเนื่องกันเป็นอนุกรม ซึ่งมี ลักษณะเป็นเส้นปิด ดังนั้น ข้อมูลประเภทอาณาบริเวณจึงสามารถวัดพื้นที่ได้

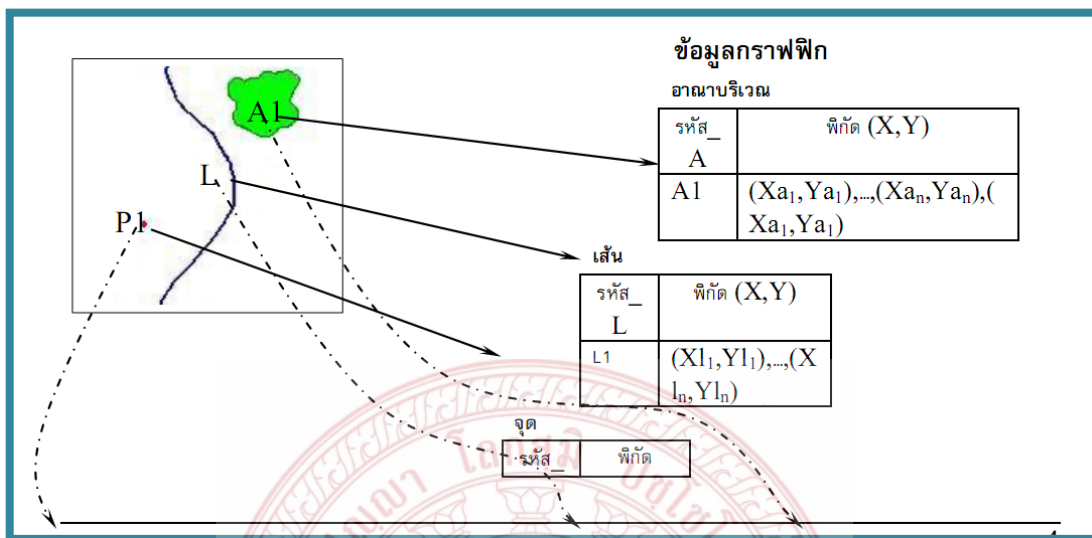
การแทนข้อมูลในพื้นที่จริงโดยใช้โครงสร้างข้อมูลแบบเวกเตอร์ เช่น การแทนตำแหน่งบ้าน ด้วย จุด แม่น้ำแทนด้วยเส้น และพื้นที่ป่าแทนด้วยอาณาบริเวณ ดังภาพ

ภาพที่ ๒ - ๕ การแทนข้อมูลในพื้นที่จริงโดยใช้โครงสร้างข้อมูลแบบเวกเตอร์

ตำแหน่งหรือรูปร่างของสิ่งที่ปรากฏบนพื้นโลกสามารถแทนด้วยพีเซอร์ชนิดต่าง ๆ ซึ่งจัดว่าเป็นข้อมูลกราฟิก (Graphic Data) แต่ข้อมูลในพื้นที่จริงยังมีรายละเอียดบ่งบอกลักษณะต่าง ๆ เช่น บ้านมีข้อมูลบ้านเลขที่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และชื่อของเจ้าบ้าน แม่น้ำมีข้อมูลชื่อแม่น้ำ ป่าไม่มีข้อมูลชนิดป่า ข้อมูลเหล่านี้เรียกว่า ข้อมูลลักษณะสัมพันธ์ ซึ่งอาจเป็นข้อมูลตัวเลขหรือข้อมูลตัวอักษรก็ได้ ข้อมูลลักษณะสัมพันธ์มีการจัดเก็บในฐานข้อมูล และมีรหัสสำหรับเชื่อมโยงไปยังข้อมูลกราฟิกได้ อย่างเจาะจง ในปัจจุบันฐานข้อมูลลักษณะสัมพันธ์นิยมใช้โครงสร้างตามหลักการของฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ (Relational Database) ซึ่งสามารถใช้ระบบจัดการฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ (Relational

Database Management System : RDBMS) ทัวไปเพื่อการจัดการฐานข้อมูล เช่น Microsoft Access, Oracle และ dBase การเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลกราฟิกและข้อมูลลักษณะสัมพันธ์ ดังภาพ

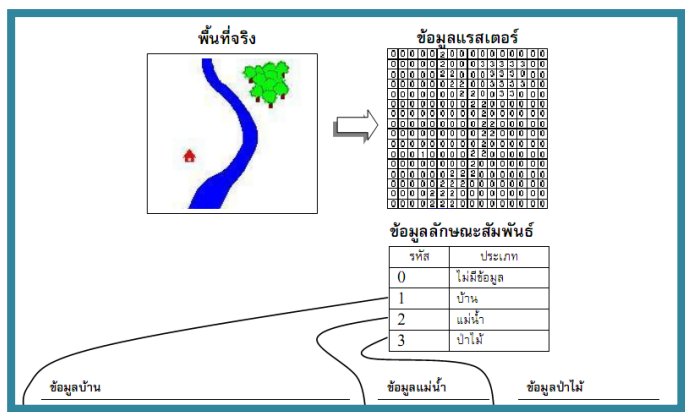

ภาพที่ ๒ - ๖ การเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลกราฟิกและข้อมูลลักษณะสัมพันธ์

โครงสร้างข้อมูลแบบเวกเตอร์มีจุดเด่นในด้านไฟล์ข้อมูลที่มีขนาดเล็ก จึงใช้พื้นที่ในการจัดเก็บน้อย และยังเหมาะสำหรับใช้แทนลักษณะของพื้นที่ซึ่งมีขอบเขตคดโค้งทำให้สามารถแบ่งขอบเขตของพื้นที่ได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังสามารถแทนข้อมูลได้อย่างมีความแม่นยำเชิงตำแหน่ง

๒.๑.๓.๒ โครงสร้างข้อมูลแบบราสเตอร์

ข้อมูลแบบราสเตอร์มีโครงสร้างเป็นช่องสี่เหลี่ยม เรียกว่า จุดภาพ หรือ กริดเซลล์ (Grid cell) เรียงต่อเนื่องกันในแนวราบและแนวดิ่ง ในแต่ละจุดภาพสามารถเก็บค่าได้ ๑ ค่า โครงสร้างข้อมูลแบบราสเตอร์สามารถจัดเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่โดยการแทนค่าข้อมูลจากพื้นที่จริงลงในจุดภาพซึ่งมีตำแหน่งตามแนวแกน X และ Y ตรงกัน ค่าที่เก็บในแต่ละจุดภาพสามารถเป็นได้ทั้งข้อมูลลักษณะสัมพันธ์ หรือ รหัสที่ใช้อ้างอิงถึงข้อมูลลักษณะสัมพันธ์ที่เก็บอยู่ในฐานะข้อมูลก็ได้ ตัวอย่างการแทนข้อมูลโดยใช้โครงสร้างแบบราสเตอร์ ดังภาพ

ภาพที่ ๒ - ๘ ตัวอย่างการแทนข้อมูลโดยใช้โครงสร้างแบบแรสเตอร์

ข้อมูลแบบแรสเตอร์มีจุดเด่นด้านโครงสร้างซึ่งไม่ซับซ้อน ทำให้การประมวลผลในระดับจุดภาพมีความสะดวก ไม่ว่าจะเป็นการเปรียบเทียบจุดภาพหรือการซ้อนทับข้อมูลเชิงพื้นที่ ตลอดจนการนำข้อมูลไปใช้ร่วมกับภาพถ่ายดาวเทียม หรือ ภาพถ่ายทางอากาศที่สแกนแล้วเก็บเป็นไฟล์เชิงเลข นอกจากนี้ข้อมูลแบบแรสเตอร์ยังมีความเหมาะสมกับการแทนลักษณะของพื้นผิว (Surface) ที่มีความต่อเนื่องกัน แต่ข้อมูลแรสเตอร์ก็มีจุดด้อย คือ ไฟล์มีขนาดใหญ่จึงใช้พื้นที่ในการจัดเก็บมาก และยังไม่มีความเหมาะสมในการแทนข้อมูลที่เป็นเส้นโค้ง หรือ แทนตำแหน่งของจุด เพราะต้องใช้ ๑ จุดภาพ สำหรับแทนตำแหน่ง ๑ ตำแหน่ง

๒.๑.๔ เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ในการจัดทำแผนที่ภูมิศาสตร์ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์นั้น โดยปกติจะต้องใช้เทคโนโลยีหรือศาสตร์อื่น ๆ มาใช้ผสมผสาน (Intergrated) เข้าด้วยกัน เพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้องและมีความแม่นยำมากยิ่งขึ้นและรวดเร็วมากขึ้นกว่าในอดีต เช่น วิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ การสำรวจและการทำแผนที่ ระบบการจัดการฐานข้อมูล การรับรู้จากระยะไกล (Remote Sensing) และระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (จีพีเอส) (Global Positioning System) เป็นต้น ซึ่งบางครั้งในการผสมผสานเทคโนโลยีระหว่าง ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information Systems) การรับรู้จากระยะไกล (Remote Sensing) และ ระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (Global Positioning Systems) เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่อาจเรียกได้ว่า Geo-informatics หรือ Geomatics

วิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ (Computer Science) ในปัจจุบันนี้เทคโนโลยีและองค์ความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพสูง สามารถทำงานได้รวดเร็ว มีประสิทธิภาพสูงสามารถทำงานได้รวดเร็วมากขึ้น ซึ่งเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ได้แก่ อุปกรณ์ และวิธีการหรือโปรแกรมในการนำเข้าข้อมูล ระบบการบันทึก หรือจัดเก็บสำรองข้อมูล ตลอดจนการแสดงผลหรือการส่งออกข้อมูล GIS ซึ่งผลกระทบของความก้าวหน้า

ทางด้านฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ จะทำให้เกิดผลโดยตรงต่อการใช้และการพัฒนาระบบสารสนเทศ ภูมิศาสตร์

การสำรวจและการทำแผนที่ (Survey and Mapping) เป็นศาสตร์ในการทำแผนที่ โดยการสำรวจภาคสนาม โดยอาศัยความรู้เชิงวิศวกรรมในการใช้เครื่องมือในการสำรวจ เช่น กล้องวัดมุมในการจัดทำวงรอบของพื้นที่ศึกษา กล้องวัดระดับในการจัดทำระดับความสูงในพื้นที่ศึกษา กล้องวัดระดับในการจัดทำระดับความสูงในพื้นที่ศึกษา และการคำนวณโครงร่างอิงพิกัดภูมิศาสตร์ การถ่ายค่าพิกัดหลักฐานอ้างอิงไปยังจุดสำรวจต่าง ๆ และวาดสัญลักษณ์ เส้น และคำอธิบายชื่อเฉพาะ นั้น ดังนั้น วิชาการสำรวจและการทำแผนที่จึงมีผลสำคัญต่อการพัฒนาการผลิตแผนที่ GIS อย่างมาก

ระบบการจัดการฐานข้อมูล (Database Management System) เป็นส่วนหนึ่งของความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์เป็นการศึกษาถึงโครงสร้างและการจัดเก็บจัดการฐานข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งทำให้การจัดการนำเข้าข้อมูลและควบคุมการกระทำกับข้อมูลเป็นไปได้อย่างเป็นระบบ รวมถึงการจัดเก็บข้อมูลในฐานข้อมูลในสื่อ (Media) ต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้การจัดเก็บข้อมูลขนาดใหญ่เสียค่าใช้จ่ายน้อยลง ซึ่งทำให้การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล GIS เป็นไปได้อย่างสมบูรณ์มากขึ้น

การรับรู้จากระยะไกล (Remote Sensing) เป็นสาเหตุในการสำรวจข้อมูลพื้นที่ผิวโลก ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในโลก โดยใช้อุปกรณ์ในการบันทึกภาพ (Sensor) ซึ่งติดตั้งบนดาวเทียมสำรวจทรัพยากรธรรมชาติ อาศัยการตรวจวัดการสะท้อนคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าของวัตถุเหล่านั้นขึ้นไป กระทบอุปกรณ์ในการบันทึกภาพโดยไม่ต้องสัมผัสกับวัตถุโดยตรง ซึ่งทำให้เราสามารถวิเคราะห์และแปลภาพที่ได้ออกเป็นสภาพการใช้ที่ดินบนพื้นผิวโลก หรือทรัพยากรต่าง ๆ ในโลกข้อมูลที่ได้เหล่านี้จะเป็นข้อมูลนำเข้าที่สำคัญในระบบ GIS ซึ่งได้กล่าวถึงมาแล้วข้างต้น

ระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (Global Positioning System - GPS) เป็นระบบการค้นหาค่าพิกัดภูมิศาสตร์ และนำทางด้วยดาวเทียม โดยใช้คลื่นความถี่สูง ความยาวคลื่นสั้น จึงมีความเที่ยงตรงสูง และมีดาวเทียม (GPS) ที่โคจรรอบโลก ทำให้สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับตำแหน่งพิกัดภูมิศาสตร์บนพื้นโลกได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง ซึ่งสามารถใช้บอกตำแหน่งโดยอัตโนมัติ ในระดับความถูกต้องดีกว่า ๕๐ เมตร และถ้ารับวัดแบบวิธี “อนุพันธ์” (Differential) จะให้ความถูกต้องถึงระดับเซนติเมตร การกำหนดพิกัดเชิงภูมิศาสตร์เป็นเทคโนโลยีที่ช่วยบอกให้ผู้ใช้งานทราบถึงทิศทางและเส้นทางที่กำลังเดินทางไป หรือ บ่งบอกถึงพิกัดเชิงภูมิศาสตร์เป็นเทคโนโลยีที่ช่วยบอกให้ผู้ใช้งานทราบถึงทิศทางและเส้นทางที่กำลังเดินทางไป หรือ บ่งบอกถึงพิกัดภูมิศาสตร์ของตำแหน่งนั้น ระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก จึงเป็นระบบที่ต้องอาศัยสัญญาณดาวเทียม GPS ในการทราบถึงค่าพิกัดบนพื้นผิวโลกอย่างถูกต้อง ซึ่งสามารถนำมาเข้าสู่ระบบ GIS ได้โดยตรง หรือ อาจจะนำระบบ GPS ในการทราบถึงค่าพิกัดบนพื้นผิวโลกอย่างถูกต้อง ซึ่งสามารถนำเข้าสู่ระบบ GIS ได้โดยตรง หรือ

อาจจะนำระบบ GPS เข้ามาประยุกต์ใช้กับการสำรวจและการทำแผนที่ หรือ การรับรู้จากระยะไกล ในการตรึงหมุด หรือ ตรึงพิกัดภูมิศาสตร์แผนที่ รูปถ่ายทางอากาศ หรือ ภาพถ่ายจากดาวเทียม เพื่อนำไปเป็นข้อมูลนำเข้าในระบบ GIS

ทั้งนี้ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ จึงเป็นระบบที่ออกแบบเพื่อแสดงลักษณะของข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

๑) ข้อมูลทางด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร (Environmental Information) ได้แก่ ข้อมูลทางด้านทรัพยากรดิน น้ำ และป่าไม้ รวมถึงข้อมูลทางด้านสัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพ อาจจะสามารถหมายถึงการติดตามและการจัดการมลพิษที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

๒) ข้อมูลทางด้านสาธารณูปโภค (Infrastructure Information) ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกต่อมนุษย์ โครงข่ายไฟฟ้า น้ำประปา และเครือข่ายจุดสัญญาณมือถือ เป็นต้น

๓) ข้อมูลที่ดิน หรือ สิทธิบนที่ดิน (Cadastral Information) ได้แก่ ขอบเขต ความเป็นเจ้าของในที่ดิน หรือ กรรมสิทธิ์ที่ดิน และการควบคุมการใช้ที่ดิน เป็นต้น

๔) ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคม (Socio – Economic Information) ได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประชาชน หรือ เศรษฐกิจการประกอบอาชีพ การทำกิน การกระจายตัวของประชากร รายได้ประชากร อาจรวมถึงศิลปวัฒนธรรมในชุมชน หรือความเชื่อ เป็นต้น

๒.๑.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

กระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลของ GIS อาจแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ออกเป็น ๒ รูปแบบ ตามลักษณะของการทำงาน คือ

๒.๑.๕.๑ Manual Approach การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ด้วยมือ หรือ ระบบแบบดั้งเดิม (traditional) เป็นการนำข้อมูลในรูปแบบของแผนที่หรือ ลายเส้นต่าง ๆ ถ่ายลงบนแผ่นใสหรือกระดาษลอกลายใส โดยแบ่งแผ่นใส ๑ แผ่น ลอกลายเพียง ๑ เรื่อง เช่น แผนที่เส้นแม่น้ำ แผนที่เส้นถนน แผนที่ขอบเขตการปกครอง แล้วนำมาซ้อนทับกันบนโต๊ะฉายแสดงหรือ เครื่องฉายแผ่นใสกระบวนการนี้อาจเรียกกันว่า “Overlay Techniques” การซ้อนข้อมูลแผนที่ในแต่ละปัจจัยเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ แต่วิธีการนี้ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของจำนวนแผ่นใสที่จะนำมาซ้อนทับกัน ทั้งนี้ เนื่องจากความสามารถในการวิเคราะห์ด้วยสายตา (Eyes Interpretation) จะกระทำได้ในจำนวนของแผ่นใสที่ค่อนข้างจำกัด ยิ่งจำนวนแผ่นใสซ้อนกันมากขึ้น ยิ่งทำให้ปริมาณแสงที่สามารถส่องทะลุผ่านแผ่นใสค่อนข้างจำกัดในขณะที่จำนวนแผ่นใสซ้อนกันมากขึ้นจำเป็นต้องใช้เนื้อที่และวัสดุในการจัดเก็บข้อมูลค่อนข้างมาก นอกจากนี้การตรึงพิกัดแผนที่แผ่นใสแต่ละแผ่นให้ตรงกันนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นข้อจำกัดอีกประการหนึ่ง ถึงแม้จะวางจุดอ้างอิง (Control point) ลงบนแผ่นใสแล้วก็ตาม การทำ

ให้แผ่นใสมากกว่าสองแผ่นขึ้นไปให้มีจุดที่ตรงกันนั้น เป็นเรื่องที่ทำไม่ได้ไม่ง่ายเช่นกัน อาจจะมีผลต่อความผิดพลาดเชิงพื้นที่ หรือตำแหน่งในการวิเคราะห์ข้อมูลได้

๒.๑.๕.๒ Computer Assisted Approach การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ด้วยการใช้คอมพิวเตอร์ช่วย เป็นการนำระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยการกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลแผนที่และข้อมูลสารสนเทศที่จัดเก็บอยู่ในรูปของตัวเลขหรือดิจิทัล (Digital) โดยการเปลี่ยนรูปแบบของข้อมูลแผนที่หรือลายเส้นให้อยู่ในรูปแบบของตัวเลขนั้นหมายถึงกระบวนการวิเคราะห์หรือนำเข้าข้อมูลเชิงพื้นที่ด้วยมือสามารถนำมาเป็นแผนที่ต้นฉบับสำหรับการนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ได้เช่นกัน ดังนั้น จึงมีความสัมพันธ์กันทั้ง ๒ รูปแบบ แล้วนำข้อมูล Digital ที่ได้รับมาทำการซ้อนทับ (Overlay) กันโดยการนำหลักคณิตศาสตร์ เช่น นำข้อมูลมาบวก ลบ หาร หรือคูณกัน เพื่อให้ได้รับผลลัพธ์เป็นแผนที่ชุดใหม่และตรรกศาสตร์ เช่น การทำการเปรียบเทียบแผนที่ข้อมูลที่มีอยู่ว่ามีค่าเท่ากัน หรือ ต่างกันจุดใดบ้างเพื่อหาพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบนแผนที่ วิธีการเก็บข้อมูลในรูปแบบเชิงตัวเลขนั้น จึงช่วยลดเนื้อที่ในการเก็บข้อมูลลง และสามารถเรียกมาแสดงหรือทำการวิเคราะห์ซ้ำ ๆ ได้โดยง่าย รวมทั้งการพิมพ์ผลลัพธ์ได้โดยง่าย และรวดเร็วขึ้น

๒.๑.๖ การนำเข้าข้อมูลทางพื้นที่

วิธีการนำเข้าข้อมูลทางพื้นที่ใน GIS มีหลายวิธี ซึ่งขึ้นอยู่กับอุปกรณ์ของหน่วยงานนั้น ๆ หรืองบประมาณที่สามารถจัดซื้อ ลักษณะของการใช้งาน และชนิดของข้อมูลที่จะนำเข้าด้วยชนิดของข้อมูล ได้แก่ แผนที่ที่มีอยู่แล้ว เอกสารจากการสำรวจภาคสนามเอกสารที่เขียนด้วยมือ ภาพถ่ายทางอากาศ และภาพถ่ายด้วยระบบการรับรู้ระยะไกล (Remotely Sensed Imagery) ข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม เช่น กระบวนการศึกษาชุมชนอย่างรวดเร็ว (Rural Rapid Appraisal- RRA) วิธีการนำเข้าข้อมูลทางพื้นที่ มีดังนี้

๒.๑.๖.๑ การนำเข้าข้อมูลระบบเวกเตอร์ด้วยมือ ข้อมูลพื้นฐานของระบบนี้คือจุด เส้น และพื้นที่ ค่าพิกัดของข้อมูลที่ได้จากกริดอ้างอิงที่มีอยู่ในแผนที่ หรือได้จากการอ้างอิงจากกริดที่นำมาซ้อนบนแผนที่ ข้อมูลเหล่านี้อาจจะเข้าเครื่องเพื่อเก็บในแฟ้มข้อมูลธรรมดา หรือนำเข้าสู่โปรแกรมก็ได้

๒.๑.๖.๒ การนำเข้าข้อมูลสู่ระบบกริดด้วยมือทั้งข้อมูลจุด เส้น และพื้นที่จะแสดงด้วยช่องกริด

ก) เลือกขนาดช่องกริด (ราสเตอร์) แล้ววางแผ่นกริดโปร่งใสตามขนาดที่เลือกซ้อนบนแผนที่

ข) กรอกราคาลักษณะประจำของแผ่นที่หนึ่งค่าต่อช่องกริดหนึ่งช่อง หรือใช้สัญลักษณ์แทน

ค) พิมพ์เข้าเพิ่มข้อความในคอมพิวเตอร์

๒.๑.๖.๓ การนำเข้าด้วยการดิจิทัลไทช์ ซึ่งเป็นเครื่องอ่านพิกัดทำให้การกำหนดรหัส (X,Y) ให้แก่ จุด เส้น และพื้นที่ หรือช่องกริดได้อย่างรวดเร็วขึ้น คอมพิวเตอร์จะติดต่อกับเครื่องอ่านพิกัดจะถูกส่งไปยังคอมพิวเตอร์ทางปากกาแม่เหล็กที่ลากด้วยมือ ซึ่งเป็นอุปกรณ์ง่าย ๆ ที่เรียกว่า “เมาส์” (Mouse) หรือ “พัค” (Puck) สำหรับการทำให้แผนที่ซึ่งต้องการความถูกต้องสูง ในเม้าท์จะมีขดลวดฝังอยู่ในกล่องพลาสติกซึ่งมีช่องพร้อมทั้งกากบาทซึ่งออกแบบเพื่อให้ความถูกต้องแม่นยำสูงขึ้น พิกัดของจุดจะถูกดิจิทัลไทช์ด้วยการวางเส้นกากบาทเหนือจุดที่ต้องการแล้วกดปุ่มบนเม้าส์

๒.๑.๖.๔ การแปลงเวกเตอร์ให้เป็นกริด การแปลงข้อมูลเวกเตอร์ให้เป็นราสเตอร์ทำให้มีการสูญเสียข้อมูลโดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เพราะจุดภาพที่ใกล้เส้นขอบมักคลาดเคลื่อนหรือมีรหัสผิดไป การสูญเสียความถูกต้องแปรผันตามขนาดของช่องกริด คือ ช่องกริดยิ่งเล็กมากเท่าไร ความผิดพลาดยิ่งลดลง

๒.๑.๗ การนำเข้าข้อมูลเชิงคุณลักษณะ

ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ หรือลักษณะประจำที่เกี่ยวข้องที่ไม่อิงพื้นที่ (Attribute Data) ได้แก่ คุณสมบัติของเอนติตีทางพื้นที่ซึ่งจำเป็นต้องมีการจัดการใน GIS เช่น การดิจิทัลเส้นถนน เส้นถนนแต่ละประเภทอยู่ในรูปข้อมูลทางพื้นที่ของ GIS ซึ่งแสดงด้วยสี สัญลักษณ์ หรือตำแหน่งบนแผนที่ ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทของถนน อาจรวมในสัญลักษณ์ แผนที่ซึ่งมีอยู่ตามปกติอยู่แล้ว เมื่อผู้ใช้งานต้องการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับความกว้างของถนน หรือ ความหนาของชั้นซีเมนต์ ชนิดของซีเมนต์ วิธีการสร้าง วันที่สร้าง ตำแหน่งของสี่แยกหรือไฟแดง เป็นต้น เนื่องจากข้อมูลเหล่านี้มีเอนติตีทางพื้นที่ร่วมกัน เราจึงสามารถเก็บและประมวลผลข้อมูลเหล่านี้ต่างหากได้ โดยไม่รวมกับข้อมูลเชิงพื้นที่ หากเป็นข้อมูลประเภทขอบเขตการปกครองอาจจะใส่ข้อมูลเรื่องประชากร ชาย หญิง และรายได้เฉลี่ย เป็นต้น

๒.๑.๘ การเชื่อมข้อมูลพื้นที่กับข้อมูลที่ไม่อิงพื้นที่

การเชื่อมข้อมูลเชิงพื้นที่เข้ากับข้อมูลเชิงคุณลักษณะนั้นจะสามารถทำได้โดยการเชื่อมต่อเพียงชั่วคราว หรือ การทำให้เป็นการเชื่อมต่อแบบถาวรได้ โดยกระบวนการทางระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ซึ่งจะต้องคำนึงถึงขนาดของข้อมูลที่จะมีขนาดใหญ่เพิ่มขึ้นไปด้วยฐานข้อมูลใหม่ที่ได้ในตารางสามารถนำไปใช้ในการสอบถามค้นหา หรือวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น หากฐานข้อมูลนั้นมีความถูกต้องจากการเก็บรวบรวมอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๑.๙ ประโยชน์ของระบบ GIS

GIS ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อจัดการกับข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) ที่มีปริมาณมาก ๆ ที่ต้องรวบรวมมาจากแหล่งต่าง ๆ หลายหน่วยงานรวมทั้งข้อมูลดาวเทียมและภาพถ่ายทางอากาศโดยจัดเก็บ เรียกค้น วิเคราะห์ และแสดงหาตามความต้องการของผู้ใช้ ดังนั้น ระบบ GIS จึงมีประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับแผนที่หลายด้านด้วยกัน คือ

๒.๑.๙.๑ สามารถบันทึกการเปลี่ยนแปลงข้อมูลทางภูมิศาสตร์ได้ตลอดเวลา ทำให้ผู้ใช้ระบบได้เห็นแผนที่ซึ่งแสดงลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เป็นปัจจุบัน

๒.๑.๙.๒ สามารถบันทึกข้อมูลภูมิศาสตร์บริเวณเดียวกันเป็นชั้น ๆ และเป็นเนื้อหาต่าง ๆ ได้ตามความสนใจ โดยไม่ต้องพะวงว่าจะต้องนำข้อมูลทุกอย่างมารวมไว้ในชั้นเดียวกัน นอกจากนี้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์ ก็สามารถปรับเปลี่ยนข้อมูลเฉพาะเรื่องนั้น ๆ ได้ง่ายขึ้น

๒.๑.๙.๓ ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องเที่ยงตรง เช่น การวิเคราะห์หาขนาดของพื้นที่ที่ใช้ในด้านต่าง ๆ หากไม่ใช้ระบบ GIS แล้วจะต้องเสียเวลาวิเคราะห์นานมาก

๒.๑.๙.๔ สามารถเชื่อมโยงกับระบบจัดการฐานข้อมูลและช่วยให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลพื้นที่ต่าง ๆ เข้ากับตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ได้

๒.๑.๙.๕ ลดความซ้ำซ้อนของข้อมูล

๒.๑.๙.๖ เสียค่าใช้จ่ายน้อยในการจัดเก็บและการเรียกใช้ข้อมูล

๒.๑.๑๐ เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนา GIS

๒.๑.๑๐.๑ โปรแกรม Google Maps

Google Maps คือ บริการแผนที่ของ Google ซึ่งให้บริการ Services ที่เกี่ยวข้องกับแผนที่ทั้งหมด โดยในปัจจุบัน แผนที่ของกูเกิ้ลนั้นมีอยู่หลากหลายประเภทมาก อาทิเช่นที่เราใช้บริการแผนที่บนเว็บไซต์ หรือ App บน Smartphone และทางช่องทางอื่น ๆ อีกมากมายนับไม่ถ้วน โดย Services เหล่านี้เราสามารถเรียกใช้งานได้ฟรี ในกรณีที่ผ่าน Application ทั่ว ๆ ไป แต่ถ้าในกรณีที่เราจะมีการเรียกใช้งานในเว็บไซต์หรือ App ที่พัฒนาขึ้นเอง Google Maps ก็จะมี API ให้ใช้งานได้เช่นเดียวกัน แต่ให้เข้าใจนิดหนึ่งว่า Services ต่าง ๆ ของ Google นั้นมีข้อจำกัดหรือ Limit ใน

การใช้งาน แต่ถ้าหากต้องการใช้ในปริมาณที่สูงขึ้น ก็จะต้องซื้อ Package ที่ทาง Google Maps มีมาให้ ซึ่งโดยปกติจะมีการจำกัดจำนวนที่ Request เข้ามาเรียกใช้งาน^{๑๒}

Google Maps API ช่วยให้เราสามารถพัฒนาโปรแกรมเพื่อแทรก Google Maps เข้าไปเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งในเว็บเพจที่ต้องการได้โดยเขียนรหัส html และ Java script ในรูปแบบที่ไม่สลับซับซ้อนนักสำหรับแผนที่ย่าง ๆ Google Maps API มีขีดความสามารถกว้างขวางเน้นในด้านการนำเสนอข้อมูลแผนที่ในลักษณะหมุดปัก (Push pin / Place Marker) ซึ่งสามารถกำหนดให้ (Polyline) พื้นที่ (Polygon) และภาพ (Ground overlay) บริการด้านแผนที่ของ Google นี้เริ่มต้นเป็นรายได้กลับคืนแต่ในระยะแรกจะยังไม่มีค่าธรรมเนียมดังกล่าว ในการจัดบริการแผนที่ส่วนประกอบพื้นฐานสำคัญที่ดึงดูดใจให้มีผู้เข้าไปใช้งานแผนที่ของ Google นี้เริ่มต้นตั้งแต่กลางปี ค.ศ. ๒๐๐๕ เป็นบริการฟรี จัดให้แก่ผู้ใช้ทั่วโลกโดยคาดหวังที่จะใช้การโฆษณาบนแผนที่เป็นรายได้กลับคืนแต่ในระยะแรกจะยังไม่มีค่าธรรมเนียมดังกล่าว ในการจัดบริการแผนที่ ส่วนประกอบพื้นฐานสำคัญที่ดึงดูดใจให้มีผู้ใช้งานแผนที่ของ Google เป็นอย่างมากคือแผนที่และภาพถ่ายดาวเทียมคุณภาพดีซึ่งครอบคลุมทั่วพื้นผิวโลกในมาตราส่วนต่าง ๆ ตามความเหมาะสมทำให้การพัฒนาต่อยอดจากสิ่งที่ Google จัดไว้ให้แล้วเป็นงานที่น่าสนใจ ไม่ต้องลงทุนจัดหาทรัพยากรที่หายากและราคาแพงเอามาใช้ในโครงการอย่างที่เคยเป็นในอดีต

เนื่องจากการจัดทำ Google Maps API เป็นโปรแกรมรหัสเปิด (Open source program) ในภาษาจาวาสคริปต์ จึงทำให้ผู้ใช้ที่เป็นนักพัฒนาโปรแกรมสามารถเข้าไปดูรายละเอียดของรหัสโปรแกรมได้สะดวก รวมทั้งสามารถปรับเปลี่ยนแก้ไขโปรแกรมได้ ทำให้ Google Maps API มีผู้ใช้กันอย่างกว้างขวาง เหตุผลสำคัญอีก ๒ ประการ คือ ส่งเสริมให้มีผู้ใช้มากคือ แผนที่และภาพถ่ายดาวเทียมคุณภาพดีที่ใช้สนับสนุนการทำแผนที่ที่มีความคลุมพื้นที่ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง และชื่อเสียงของโปรแกรม Google Earth เสริมด้วยบริการ Google Local ที่มีมาก่อน

Google Maps mashup

คำว่า “mashup” หรือ “mash-up” เป็นศัพท์เฉพาะในแวดวงของนักพัฒนา Application แบบ Client-server ประเภทที่ทำเติมต่อขึ้นเองโดยใช้ Software tool และทรัพยากรที่ทางผู้ให้บริการจัดไว้ให้ เป็นคำใหม่ที่ใช้กันหนาหูในปี ค.ศ.๒๐๐๕ ที่มีมาจากวงการเพลงเมื่อนักจัดรายการเพลงเกิดความคิดแหวกแนวโดยทดลองเปิดเพลง ๒ เพลงพร้อม ๆ กัน ทำให้เกิดเสียงเพลงที่ผสมผสานที่แปลก และบางครั้งมีความไพเราะ และเรียกขานผลที่เกิดขึ้นว่า mashup

^{๑๒} Google Maps API (JavaScript), “เบื้องต้นกับการใช้งานแผนที่บนของกูเกิลแมพ (Step by Step)”, <<http://www.thaicreate.com/tutorial/google-maps-javascript-api.html>>, ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

Mashup ที่กล่าวถึงกันมากในแวดวงนักพัฒนาแอปพลิเคชันที่ใช้บนอินเทอร์เน็ตมีองค์ประกอบอย่างน้อย ๒ ส่วน ส่วนแรกคือ Application program interface (API) และทรัพยากรสนับสนุนจากเซิร์ฟเวอร์ของผู้ให้บริการ และส่วนที่ ๒ คือ โปรแกรมและทรัพยากรของผู้พัฒนาแอปพลิเคชันนั้น (ติดตั้งอยู่ที่เว็บไซต์ของผู้พัฒนา) ตัวอย่างกรณีของ Google Maps mashup ก็จะมีหมายถึงเว็บเพจที่นักพัฒนาเว็บไซต์สร้างขึ้นให้มีส่วนประกอบที่เป็นแผนที่ที่สามารถทำงานแบบโต้ตอบกับผู้ใช้ได้ โดยมีแผนที่ฐานเป็นส่วนที่ Google จัดไว้ให้แล้ว และมีข้อมูลแผนที่ของตนเองซ้อนทับในลักษณะหมุดปัก (ที่สามารถแสดงข้อความซึ่งแฝงอยู่เมื่อผู้ใช้คลิกที่หมุดเหล่านั้น) หรือ ลักษณะอื่นที่สลับซับซ้อนกว่านี้

ในการจัดทำ Google Maps mashup ระดับต้นจำเป็นต้องใช้ความรู้พื้นฐานในการสร้าง web page ด้วยภาษา / xhtml การเขียนด้วยโปรแกรม Java script ความรู้เรื่องการแผนที่และภูมิศาสตร์ และความรู้ในด้าน xml technology ในระดับปฏิบัติการที่สูงขึ้นมีความต้องการที่สลับซับซ้อนมากขึ้นตามลำดับ ดังนี้

- Html / xhtml
- Java script

ความรู้พื้นฐานวิชาภูมิศาสตร์ และการแผนที่ความรู้เพิ่มเติมที่จำเป็นสำหรับงานพัฒนาชั้น
กลาง สูง

- XML technology
- AJAX (java script + xml)
- Json (java scripting Object Notation)

ความรู้เพิ่มเติมสำหรับงานใหญ่ งานพิเศษ

- Server side scripting (PHP, etc)
- Web database software (MySQL, etc)

ความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องมีทั้งที่เป็นเรื่องกราฟิก แผนที่ และอื่น ๆ

- Web map service (WMS) concept
- SVG (Scalable Vector Graphic)
- GML (Geographic Markup Language)
- GIS, GPS, Cartigraphy

ขั้นตอนหลักในการดำเนินการจัดทำ Google Maps mashup

- ยื่นคำขอ API Key สำหรับ URL ของเว็บไซต์ที่จะใช้บริหาร Google Map API เว็บไซต์นั้นเป็นที่ที่เราจะนำเว็บเพจที่มี Google Maps เป็นองค์ประกอบไปวางไว้ (URL ที่ยื่นคำขอ API Key: <http://www.google.com/apis/maps/documentation/reference.html>)

- เขียนโปรแกรมสร้างเว็บเพจที่ใช้ Google Maps API ช่วยสร้างแผนที่ (แหล่งเอกสารอ้างอิง : <http://www.google.com/apis/maps/documentation/reference.html>)

- Upload งานที่ทำเสร็จแล้วขึ้นสู่เว็บไซต์ และทดลองใช้งาน

เค้าโครงของแฟ้มข้อมูล HTML สำหรับการสร้าง Google Maps Mashup อย่างง่าย

```
<!DOCTYPE html"//W3C//DTD XHTML 1.0 Strict//EN">
<http://www.w3.org/TR/xhtml1/DTD/xhtml1-strict.dtd">
<head>
<meta http-equiv="content-type" content="text/html; charset
=UTF-8/>
<title>My Google Maps Mash-up </title>
<script
Src=http://maps.google.com/maps?file=api&v=2&key=abcdefg...
type="text/javascript"></script>
</head>
<body onload=initialize()'onunloadGmap()>
<!--body content here-->
<!--some javascript here-->
</body>
</html>
```

ข้อความ “V=2” ซึ่งแทรกอยู่ใน “<http://maps.google.com/maps?file=api&v=2....>” เป็นพารามิเตอร์ระบุความต้องการขอใช้ Google Maps API เวอร์ชัน ๒ เพื่อทำการประมวลผลใน ส่วน <!--body content here--> ควรมี <div id='map_canvas'/> เพื่อทำหน้าที่เป็นกรอบของ ขอบเขตแสดงแผนที่ และ <!--body content here--> เตรียมไว้เป็นที่ของจาวาสคริปต์ซึ่งจะนำมา แทรกภายหลัง

๒.๒ แนวคิดเรื่องการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวสูง มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นอย่างมาก เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญนำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ การสร้างงาน และการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังมีส่วนสำคัญในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของการคมนาคมขนส่ง รวมไปถึงการค้าการลงทุนเมื่อประเทศประสบกับภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญมากในการสร้างรายได้ให้กับประเทศ สามารถช่วยให้เศรษฐกิจฟื้นตัวได้ในเวลาที่รวดเร็วกว่าการผลิตและการบริการอื่น ๆ การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมภาคบริการที่มีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยเพราะนอกจากจะสร้างรายได้โดยมีมูลค่าเป็นอันดับหนึ่งของการค้าบริการรวมของประเทศแล้วยังเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดธุรกิจเกี่ยวเนื่องอีกมากมาย อาทิ โรงแรม และที่พัก ภัตตาคาร ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึกการคมนาคมขนส่ง เป็นต้น ซึ่งก่อให้เกิดการลงทุนการจ้างงานและการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นโดยในแต่ละปีสามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศในรูปเงินตราต่างประเทศปีละหลายแสนล้านบาทรวมทั้งสร้างกระแสเงินหมุนเวียนภายในประเทศจากคนไทยเที่ยวไทยนับแสนล้านบาทเช่นเดียวกัน^{๑๓}

๒.๒.๑ แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development) หมายถึง การพัฒนาที่สนองตอบต่อความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่กระทบกระเทือนความสามารถของคนรุ่นหลังในการที่จะสนองตอบต่อความต้องการของตนเอง นั่นคือ มรดกทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอนาคตจะต้องมีปริมาณและคุณภาพที่ไม่ต่อยกว่ายุคปัจจุบัน การพัฒนาแบบยั่งยืนที่แท้จริงจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชน หรือประชาชนเป็นศูนย์กลางมีชุมชนเป็นฐาน (Community Based Development) ประชาชนต้องมีส่วนร่วมช่วยพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัว และการพัฒนาแบบยั่งยืนจะต้องมีการอนุรักษ์และการพัฒนาควบคู่กันไป ปรับปรุงแก้ไขส่วนที่เป็นปัญหาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ไม่ใช่ดำเนินการพัฒนาเพียงด้านเดียวเช่นที่ผ่าน ๆ มา ทั้งต้องธรรมาภิบาลไทยและใส่ใจเรื่องระบบนิเวศและนิเวศเศรษฐกิจ หรือ ที่เรียกว่า เศรษฐศาสตร์สีเขียว (Green Economics) คือ การเน้นเรื่องคุณภาพของประชาชนที่อยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

^{๑๓} กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ, (กรุงเทพฯ : กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา) . หน้า ๑.

รสสุคนธ์ ประดิษฐ์ (๒๕๕๖)^{๑๔} ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน พบว่า การจัดการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่นั้น มักประสบปัญหาความขัดแย้งระหว่างการอนุรักษ์ในการพัฒนาอยู่เสมอ จนทำให้ผู้กำหนดนโยบาย นักวิชาการ ผู้ประกอบการ รวมถึงประชาชนในท้องถิ่น พยายามหาความหมาย ทางออก และทางเลือกของการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมชุมชน

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ก) การดำเนินกิจการท่องเที่ยวในขอบเขตความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน วัฒนธรรมนิยม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว

ข) การตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อชุมชน วัฒนธรรมนิยม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชน

ค) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศชุมชน วัฒนธรรมนิยม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว

ง) การประสานความต้องการทางเศรษฐกิจ การคงอยู่ของสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

เทิดชาย ช่วยบำรุง (๒๕๕๒)^{๑๕} ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นแนวทางการพัฒนาที่มุ่งให้เกิดความสมดุลระหว่างวัตถุประสงค์ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม หรือ อาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีความแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างไร้ขีดจำกัด ที่เน้นการเพิ่มขึ้นของปริมาณการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องมากกว่าความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในระยะยาว สำหรับหลักการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ

ก) สมาชิกชุมชนจะต้องควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการท่องเที่ยวของชุมชน กำหนดแหล่งทรัพยากรที่จะต้องได้รับการทำนุบำรุง และส่งเสริม รวมทั้งการร่วมกำหนดเป้าหมาย และกลยุทธ์ในการพัฒนาและบริหารจัดการ นอกจากนี้

^{๑๔} รสสุคนธ์ ประดิษฐ์, “บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน”, (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยนเรศวร), ๒๕๕๖, หน้า ๓๐.

^{๑๕} เทิดชาย ช่วยบำรุง, “บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียง”, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๒), หน้า ๕๗-๕๘.

สมาชิกจะต้องเข้าร่วมในการปฏิบัติงานด้านบริการการสาธารณสุขบุคคลและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

ข) นวัตกรรมด้านการท่องเที่ยวควรพัฒนาขึ้นจากความร่วมมือของกลุ่มต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่

ค) การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจะต้องรวมถึงโอกาสในการจ้างงานที่มีคุณภาพการจัดการงานที่ดีและเหมาะสมกับคนในพื้นที่ควรเป็นส่วนหนึ่งของภาพรวมการพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ และหนึ่งในกระบวนการจ้างงานที่มีคุณภาพนั้น คือการให้โอกาสคนท้องถิ่นเข้ามาาร่วมบริหารและจัดการ โครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม ร้านอาหาร ร้านค้า นอกจากนี้ การให้การศึกษาการฝึกฝนกับคนในท้องถิ่นและการให้โอกาสในการเข้าถึง แหล่งเงินทุนในการประกอบธุรกิจ เป็นส่วนสำคัญของนโยบายการพัฒนาประเภทนี้ด้วย

ง) การกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวควรเป็นไปอย่างกว้างขวางในแต่ละพื้นที่ที่มีการพัฒนาการท่องเที่ยว ความสัมพันธ์และการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนในการวางแผน การพัฒนาและการดำเนินงานบริหารทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนการบริหารด้านต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดความมั่นใจว่ามีการกระจายผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกันระหว่างชุมชน นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการ

จ) การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องให้ความเสมอภาคระหว่างคนรุ่นต่าง ๆ การกระจายต้นทุนและผลประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องเกิดขึ้นทั้งในคนรุ่นปัจจุบัน และอนาคต เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับคนรุ่นต่อไป เราทุกคนไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยว ธุรกิจท่องเที่ยว และชุมชนควรจะรักษาทรัพยากรให้อยู่ในสภาพที่ดีไม่น้อยกว่าสิ่งที่มีอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จะต้องหลีกเลี่ยงการใช้ทรัพยากรที่ไม่สามารถนำกลับมาสู่สภาพเดิมได้

ฉ) การวางแผนระยะยาวเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นหลักประกันว่าพื้นที่นั้น ๆ จะไม่เสียหายจากการดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพียงเพื่อประโยชน์ระยะสั้น และละทิ้งไปเมื่อนักท่องเที่ยวและนักธุรกิจหมดความสนใจและย้ายไปที่อื่น การวางแผนระยะยาว จะช่วยให้มีการส่งเสริมการใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ในเชิงรุกเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของพื้นที่และช่วยสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ของท้องถิ่น

ช) ความกลมกลืนเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องสร้างให้เกิดขึ้นระหว่างนักท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวและชุมชน องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การสนับสนุนอย่างกว้างขวางจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่และความสมดุลระหว่างวัตถุประสงค์ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของมนุษย์ตลอดจนการตระหนักถึงความสำคัญของการร่วมมือระหว่างรัฐบาล ชุมชนท้องถิ่น และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ซ) กลยุทธ์และแผนด้านการท่องเที่ยว จะต้องได้รับความเชื่อมโยงเข้ากับนวัตกรรม และแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับต่าง ๆ

ฌ) ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างผู้กำหนดนโยบายและผู้ปฏิบัติในระดับต่าง ๆ ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องมีความจำเป็นมากโดยเฉพาะนโยบายด้านการท่องเที่ยวและนโยบายสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้ให้บริการด้านต่าง ๆ ทั้งการขนส่ง ที่จอดรถความสามารถ ในการรองรับด้านน้ำดื่ม น้ำใช้ ความสามารถในการกำจัดน้ำเสียจะต้องได้รับการพิจารณาร่วมกับ แผนการท่องเที่ยวและการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง

ฎ) การประสานความร่วมมือระหว่างแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและธุรกิจการ ท่องเที่ยวเป็นสิ่งจำเป็นเนื่องจากแต่ละธุรกิจหรือการดำเนินงานด้านหนึ่งด้านใด ย่อมมีผลกระทบต่อ การประกอบการหรือคุณภาพการทำงานของธุรกิจด้านอื่น ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ฏ) มีความจำเป็นที่จะต้องประเมินผลกระทบที่จะเกิดจากการพัฒนาด้านการ ท่องเที่ยวความสามารถในการรองรับของพื้นที่จะต้องได้รับการพิจารณา โดยครอบคลุมทั้งข้อจำกัด การพัฒนาด้านกายภาพ ธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมจะต้องมีความสอดคล้องกับข้อจำกัดของ ท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมแผนและการดำเนินงานใด ๆ ควรได้รับการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและมีการ ปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสม

ถ) จะต้องมีการพัฒนาแนวทางหรือหลักเกณฑ์สำหรับการดำเนินงานด้านการ ท่องเที่ยวรวมถึงการประเมินผลกระทบ นอกจากนี้จะต้องมีการสร้างประมวลจรรยาบรรณในการ ปฏิบัติสำหรับการท่องเที่ยวในทุกระดับ ทั้งในระดับชาติ ภูมิภาคและท้องถิ่น รวมทั้งการพัฒนาดัชนีชี้ วัดและขีดจำกัดสำหรับใช้ชี้วัดผลกระทบและความสำเร็จของโครงการท่องเที่ยว กลยุทธ์สำหรับการ ปกป้องและติดตามตรวจสอบเป็นสิ่งจำเป็น หากชุมชนต้องการปกป้องรักษาททรัพยากรซึ่งเป็นพื้นฐาน สำคัญของสินค้าการท่องเที่ยวของพวกเขา

ฑ) การวางแผนการท่องเที่ยวจะต้องเปลี่ยนแปลงจากแนวทางดั้งเดิมที่เน้นการ เติบโตของอุตสาหกรรมมาเป็นให้ความสำคัญกับโอกาสในการจ้างงานและการพัฒนารายได้ รวมถึง คุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นด้วย และในขณะเดียวกันก็ต้องแน่ใจว่าการตัดสินใจในแต่ละขั้นตอน ของการพัฒนานั้นสะท้อนให้เห็นถึงการตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ทั้งทางธรรมชาติ และ วัฒนธรรม การบริหารจัดการใช้ทรัพยากรสาธารณะต่าง ๆ เช่น น้ำ อากาศ และที่ดิน ของส่วนรวม ควรมีความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ในฐานะผู้ใช้ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นที่แน่ใจว่า ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ไม่ถูกนำเอาไปใช้ในทางที่ผิด

ท) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาการศึกษาและ หลักสูตรอบรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจให้กับสาธารณชน ตลอดจนส่งเสริมความสามารถ ทางธุรกิจ การประกอบอาชีพและความเชี่ยวชาญในสาขาอาชีพต่าง ๆ

ฅ) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนรวมถึงการส่งเสริมกิจกรรมและการดำเนินการที่จะช่วยส่งเสริมลักษณะเด่นของสภาพภูมิทัศน์และพื้นที่ในบริเวณนั้น ความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและโอกาสในการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ กิจกรรมต่าง ๆ ควรมุ่งให้เกิดประสบการณ์ที่มีคุณภาพ อันนำไปสู่ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ขณะที่ยังยึดมั่นในหลักการอื่น ๆ ของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ณ) ขนาดและประเภทสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับนักท่องเที่ยวจะต้องสะท้อนให้เห็นข้อจำกัดและขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากรในพื้นที่ โดยเน้นการส่งเสริมให้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่มีผลกระทบน้อย

ด) กระบวนการบริหารจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจะต้องช่วยดำรงรักษาไว้ ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา ทั้งนี้โดยใช้หลักเกณฑ์มาตรฐานสากล

ต) การทำการตลาดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ควรให้ความสำคัญในเรื่องของคุณภาพของประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับ โดยมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อและสะท้อนจริยธรรมของการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

สรุป การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นวิธีการสำคัญ ในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่นและประเทศชาติ เพราะธุรกิจด้านการท่องเที่ยวเป็นธุรกิจที่นำมาซึ่งเงินตราเป็นจำนวนมาก ทรัพยากรการท่องเที่ยวของแต่ละท้องถิ่นแต่ละประเทศจะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของตนเอง จากเอกลักษณ์เฉพาะตัวนี้จะเป็นแรงดึงดูด ให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ และการจะพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ต้องคำนึงถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ การจัดการท่องเที่ยว รวมถึงการจัดบริการอื่น ๆ ต้องดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว ต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาในลักษณะของการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

๒.๒.๒ แนวคิดการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว คือ ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการปรับปรุงหรือการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง รวมถึงความน่าสนใจของท้องถิ่นนั้นว่ามีเพียงพอที่จะดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นหรือไม่

๒.๒.๒.๑ การกำหนดศักยภาพการท่องเที่ยว มีดังนี้

๑) คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงาม ลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ ความสำคัญทางลัทธิและศาสนา บรรยากาศ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ

๒) ความสะดวกในการเข้าถึง ได้แก่ สภาพของเส้นทางท่องเที่ยวลักษณะการเดินทางระยะเวลาจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว

๓) สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร เครื่องดื่ม สถานบริการต่าง ๆ ระบบไฟฟ้า ระบบประปา ระบบโทรคมนาคม และการรักษาความปลอดภัย

๔) สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ ระบบนิเวศ และสภาพอื่น ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว

๕) ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อจำกัดด้านพื้นที่ ข้อจำกัดทางด้านบริการ สาธารณูปโภค ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

๖) ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ได้แก่ ความเป็นที่รู้จักของแหล่งท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

๒.๒.๒.๒ หลักเกณฑ์การพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

๑) เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านพื้นที่ คือ การดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะ หรือมีความเป็นเอกลักษณ์ประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ วัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น รวมทั้งต้องมีปัจจัยที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้แก่ ลักษณะภูมิทัศน์ ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น สภาพของเส้นทาง ฤดูกาล ระยะทางจากจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยวในพื้นที่

๒) เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านการจัดการ คือ ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในพื้นที่ และบริเวณใกล้เคียง การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึง เช่น ถนน ไฟฟ้า แหล่งน้ำ การจัดการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวไม่ให้เกินขีดความสามารถในการรองรับ การจัดการควบคุมกิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่

๓) เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ คือ การพิจารณาถึงความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่โอกาสในการสร้างจิตสำนึก และการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม

๔) เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม คือ การพิจารณาว่า องค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยวใน

รูปแบบใดบ้าง และประชาชนในท้องถิ่นมีความพึงพอใจ หรือสนใจที่จะให้แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่

ทั้งนี้ ในการพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการศึกษาทรัพยากรที่มีอยู่ ก่อนที่จะวางแผนพัฒนาหรือส่งเสริมใด ๆ เพื่อให้เกิดการดำเนินงานนั้น บรรลู่วัตถุประสงค์เป้าหมายและได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๒.๒.๓ องค์ประกอบที่เป็นเครื่องบ่งชี้ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

๑) ปัจจัยจูงใจหลักของการท่องเที่ยว พิจารณาจากสถานที่ตั้งและลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวขึ้น ต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวหลาย ๆ ด้าน เช่น ความต้องการในด้านความสงบ ในการพักผ่อน ความสนุกสนาน การหาประสบการณ์ ซึ่งปัจจัยจูงใจหลักแบ่งได้ ๓ ชนิด ได้แก่ ปัจจัยจูงใจด้านธรรมชาติ ปัจจัยจูงใจด้านประวัติศาสตร์และศาสนา และปัจจัยจูงใจทางด้านกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น

๒) ปัจจัยประกอบได้แก่ คุณค่าดึงดูดใจจากสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และลักษณะภูมิทัศน์ที่เป็นเอกลักษณ์ ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน สภาพเศรษฐกิจและสังคม ภัยธรรมชาติ และการเมือง

๓) ปัจจัยสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้มาตรฐาน ด้านที่พัก และอาหาร การสื่อความหมาย ข้อมูลข่าวสาร การให้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ตลอดจน สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ร้านจำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น

๔) ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานและคมนาคม ต้องพิจารณาถึงโครงข่ายการคมนาคมทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ บริการสาธารณะ เช่น ไฟฟ้า น้ำ การระบายน้ำ การกำจัดขยะ ตลอดจนระบบการสื่อสารโทรคมนาคม

ดังนั้น ศักยภาพการท่องเที่ยว จึงเป็นความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุง หรือ การทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง รวมถึงความน่าสนใจ ของท้องถิ่นนั้น ว่ามีเพียงพอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวขึ้น นั้น หรือ ไม่ ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพองค์กรจากความพร้อม หรือ ความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากร การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ตลอดจนระบบบริหารจัดการ ได้แก่ โครงสร้างขององค์กร บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ตลอดจนวิทยาการหรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง

ศิรินนท์ พงษ์นิรันดร และคณะ^{๑๖} ได้ศึกษาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า สิ่งดึงดูดใจด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งอำนวย

^{๑๖} ศิรินนท์ พงษ์นิรันดร และคณะ, “แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา”, วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มข.๘, (มกราคม ถึง มิถุนายน, ๒๕๕๙), หน้า ๒๓๔ – ๒๕๙.

ความสะดวกที่มีให้บริการอย่างเพียงพอและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็วและสะดวกเป็นปัจจัยที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาในพื้นที่ ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวในปัจจุบันมี ๒ ประเภท ได้แก่ ทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบ คือ ที่พักแรม ร้านอาหาร และธุรกิจนำเที่ยว และรถรับจ้าง/รถโดยสารมีให้บริการค่อนข้างน้อย อีกทั้งในขณะนี้พื้นที่มีปัญหาเกี่ยวกับการบุกรุกที่ดินโดยภาคเอกชนและนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่กลับมีความพึงพอใจต่อการให้บริการ ด้านการท่องเที่ยวในระดับมาก แนวทางในการจัดการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมทั้งหมด ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรท่องเที่ยวควรออกระเบียบข้อบังคับเพื่อนำการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ควรจัดระบบคมนาคมและการสัญจรให้ชัดเจน พร้อมทั้งทำป้ายบอกทางให้ถูกต้องและติดตั้งเป็นระยะ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ควรจัดให้มีการบริการที่ครอบคลุมและทั่วถึง ด้านความปลอดภัยควรจัดระบบรักษาความปลอดภัยในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสามารถในการรองรับของพื้นที่ควรทำการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งเพื่อให้ง่ายต่อการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยการจัดตั้ง เป็นคณะกรรมการดำเนินการวางแผน การกำหนดแนวปฏิบัติการติดตามและประเมินผลการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่

๒.๓ แนวคิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

McKercher and du Cros^{๑๗} กล่าวถึงแนวคิดในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่า การพัฒนาแนวคิดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรมีการดำเนินการในเรื่องดังต่อไปนี้

๑) ควรมีการคัดเลือกหรือสร้างแหล่งท่องเที่ยวที่มีจุดเด่นหลัก และแหล่งท่องเที่ยวที่มีจุดเด่นรองในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวเดียวกัน หรือ สถานที่ใกล้เคียงกัน แต่ในบางสถานที่อาจทำได้ง่าย และทำได้ยาก เพราะอาจไม่มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่โดดเด่นเลย นอกจากนี้การสร้างแหล่งท่องเที่ยวโดยนำทรัพยากรการท่องเที่ยวเดิมมาอนุรักษ์ฟื้นฟู และสร้างแหล่งใหม่ทั้งหมด เช่น บริเวณเมืองเก่าแก่ ที่เคยล่มสลาย ริมฝั่งแม่น้ำเซนต์ ลอเรนซ์ เมืองออนตาริโอ ประเทศแคนาดา หรือ เซอร์เวอรัลันจ์ ฮิลล์ หมู่บ้านเมืองทองยุคเก่า เมืองบัลลารัต ประเทศออสเตรเลีย แหล่งที่อยู่ห่างไกลภาคเอกชนไม่ค่อยสนับสนุนเงินลงทุน จึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรที่ไม่แสดงผลกำไร หากแหล่งนั้นได้รับการสนับสนุนแล้ว ภาคเอกชนอาจสนับสนุนเงินลงทุนภายหลังโดยการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น โรงแรม ร้านอาหาร เป็นต้น

^{๑๗} McKercher, Bob and du Cros, Hilary. Cultural Tourism : The Partnership between Tourism and Cultural Heritage Management. New York : The Haworth Hospitality Press, 2002.

๒) ควรมีการสร้างแหล่งท่องเที่ยวให้กระจุกตัวในพื้นที่เดียวกัน หรือ ใกล้เคียงกัน จะทำให้การลงทุนต่ำ เกิดเสน่ห์ในการท่องเที่ยว รวมทั้งมีการจัดการบริการเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น Package Tour ที่พัก อาหารและแหล่งท่องเที่ยวในจุดเดียว นักท่องเที่ยวจะได้ไม่ต้องไปติดต่อบริการหลายครั้ง

๓) ควรมีการสร้างแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น สถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ให้อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน ซึ่งต้องทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ และใช้เวลาในการท่องเที่ยวได้อย่างคุ้มค่า ผู้ประกอบการก็มีโอกาสขยายผลทางธุรกิจการท่องเที่ยวได้ แต่ก็พบว่ามียุโรปสรรคในบางด้าน คือ ทรัพยากรท่องเที่ยวในบางแห่ง อาจมีความไม่โดดเด่น และอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวอาจไม่สมบูรณ์ หรือ สูญหายไปจากเดิม

๔) ควรมีการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกัน เพราะจะทำให้ประหยัดต้นทุน และอำนวยความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยว เช่น การจัดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมร่วมกันเพื่อเที่ยวชมชุมชน ศิลปะวัฒนธรรม ธรรมชาติในเมือง และชานเมือง พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ และชาติพันธุ์ วิทยาศาสตร์ ดึกเก่า และช้อปปิ้งในเมืองลอสแอนเจลิส ซานฟรานซิสโก และซานดีเอโก ในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ซึ่งมีให้เลือกถึง ๑๓ รายการท่องเที่ยว

๕) การจัดกิจกรรม และเทศกาลการท่องเที่ยว การจัดกิจกรรม และเทศกาลท่องเที่ยวให้อยู่ในกรอบเวลาทำให้แหล่งท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง เช่น เทศกาลดนตรีแจ๊สในประเทศสหรัฐอเมริกา

กล่าวโดยสรุปคือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรสร้างแหล่งที่มีจุดเด่นหลัก และแหล่งที่มีจุดเด่นรองในพื้นที่บริเวณเดียวกัน แหล่งที่ไม่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่นจะยากต่อการสร้าง มีพื้นฐานโดยการนำทรัพยากรการท่องเที่ยวอันเก่าแก่มาอนุรักษ์ฟื้นฟู และสร้างใหม่ทั้งหมด ภาคเอกชนอาจไม่สนับสนุนเงินทุนจึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรที่ไม่แสวงผลกำไร ภายหลังจากเอกชนอาจไม่สนับสนุนเงินทุนโดยการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น โรงแรม ร้านอาหาร ฯลฯ การจัด Package ทัวร์ การสร้างเมืองใหม่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การสร้างเส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวและการจัดกิจกรรมและเทศกาลการท่องเที่ยวก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่งให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกและพึงพอใจ

๒.๓.๑ หลักการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีหลักที่ต้องคำนึงถึง ๓ ประการ ดังนี้

- ๑) สิ่งนี้นักท่องเที่ยวคาดหวังว่าจะได้รับ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย

- ๒) สิ่งทีคนในชุมชนคาดหวัง เช่น มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มีความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น
- ๓) สิ่งทีผู้รับผิดชอบ และสิ่งทีผู้บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวคาดหวัง เช่น ใช้งบประมาณน้อย ช่วยอนุรักษ์ ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานให้พอเพียงและเหมาะสมในแหล่งท่องเที่ยว และบริเวณใกล้เคียง เช่น ร้านจำหน่ายอาหาร และเครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก และสินค้าพื้นเมือง สถานที่พักผ่อน ป้ายสื่อความหมาย และการสร้างระบบรักษาความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว รวมถึงความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวด้วย^{๑๘}

สรุป คือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทีเกิดประโยชน์สูงสุด ผู้บริหารแหล่งท่องเที่ยว หรือ ท้องถิ่น ภาครัฐทีรับผิดชอบควรคำนึงถึงความเหมาะสม และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีเป้าหมายชัดเจน และสามารถต่อยอดพัฒนาให้มีความทันสมัยด้วยการดึงนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม เช่น การทำ Presents บรรยายสถานที่ท่องเที่ยว, การทำตารางเพื่ออำนวยความสะดวก การทำ Application เป็นต้น

๒.๓.๒ ปัญหาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับความนิยมจากภาครัฐน้อยมาก ทำให้ไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม และบางแห่งก็มีการดัดแปลงไปเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพาณิชย์มากขึ้น ทำให้อัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสูญหาย ซึ่งปัญหาของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีดังนี้

- ๑) ปัญหาด้ายกายภาพ เช่น การใช้ประโยชน์จากที่ดิน ปัญหาอาคารและสิ่งปลูกสร้าง ปัญหาการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวและปัญหามลพิษ
- ๒) ปัญหาด้านสังคม เช่น ปัญหาโสเภณี หรือ การขายบริการทางเพศ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความไม่เสมอภาคระหว่างชุมชน ปัญหาการแอบอ้างหลอกลวง การเอารััดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว ปัญหาชุมชนแออัดในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาการเปลี่ยนแปลงค่านิยม และ

^{๑๘} เสรีย์ วงศ์ไพจิตร, วิวัฒนาการการท่องเที่ยวของโลกและของประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., ๒๕๓๔), หน้า ๑๗๒.

แบบแผนชีวิตของคนในชุมชน ขบวนการแรงงานต่างชาติเข้ามาแย่ง
อาชีพคนไทยและฝ่าฝืนกฎหมาย

- ๓) ปัญหาวัฒนธรรม ปัญหาการดัดแปลงรูปแบบศิลปวัฒนธรรม
ชนบธรรมเนียมประเพณี เพื่อเอาใจนักท่องเที่ยว ปัญหาที่เกิดจากตัว
บุคคล กลุ่มบุคคล หรือผู้นำท้องถิ่นที่ขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง
รูปแบบการนำเสนออย่างขาดความลึกซึ้งทางวิชาการรูปแบบการนำเสนอ
ขาดการควบคุมให้อยู่ในกรอบจริยธรรมอันดีงาม ผู้ประกอบธุรกิจ
ท่องเที่ยวฉวยโอกาส หาประโยชน์ส่วนตัว และปัญหาขาดการ
ประชาสัมพันธ์^{๑๙}

จากการศึกษาของผู้วิจัย พบว่า ปัจจุบันภาครัฐให้การสนับสนุนและแก้ไขปัญหาด้าน
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมน้อยลงมาก เพราะไม่มีผลตอบแทนในเชิงพาณิชย์ กอปรกับศักยภาพของ
แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแต่ละแห่งไม่ได้รับการพัฒนา ขาดศักยภาพ ที่สำคัญคือ ความคิดเห็น
ที่ไม่ตรงกันของคนในชุมชน หรือ สังคมนั้น เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรมเป็นไปด้วยความยากลำบาก และไม่ได้รับการพัฒนาในที่สุด

๒.๓.๓ เกณฑ์การพิจารณาความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว

การพิจารณาความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว มีอยู่ ๒ เกณฑ์ คือ

- ๑) ความพร้อมด้านการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย ระบบ
เครือข่ายคมนาคมในพื้นที่ และพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง และระบบขนส่ง
ประเภทต่าง ๆ โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์
ระบบกำจัดขยะ ระบบบำบัดน้ำเสีย ความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นสภาพถนน การเข้าถึง
ชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว ร้านค้า สุขา ที่จอดรถ ระบบรักษาความ
ปลอดภัย ช่วยในการตัดสินใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวในแหล่ง
ท่องเที่ยวนั้น
- ๒) คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว คือสิ่งสำคัญที่จะดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้า
มาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้น การสร้างความประทับใจให้กับ
นักท่องเที่ยว และการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้^{๒๐}

^{๑๙} อ่างแล้ว

^{๒๐} อ่างแล้ว

กล่าวโดยสรุป คือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความพร้อมสมบูรณ์ และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้นั้น ผู้บริหาร หรือ ผู้จัดการชุมชน ทั้งภาครัฐ และเอกชน ควรให้ความสำคัญในการจัดการระบบสาธารณูปโภค และระบบสาธารณูปการที่สำคัญ รวมถึง ระบบการคมนาคม และการบริการ ที่มีผลโดยตรงต่อนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดศักยภาพและความพร้อมของชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสามารถพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้สู่ชุมชน และสร้างอาชีพให้กับประชาชนในชุมชนได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ควรมีการจัดโครงการ หรือกิจกรรมอบรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวจากภาครัฐในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการบูรณาการการทำงานที่ยั่งยืน โดยสอดแทรกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาประยุกต์ใช้ให้เกิดความยั่งยืนและมีความเป็นหนึ่งเดียวกันระหว่าง “บ้าน วัด ชุมชน นักท่องเที่ยว”

๒.๔ แนวคิดการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยว

๒.๔.๑ ความหมาย และความสำคัญของเครือข่าย

เครือข่าย หมายถึง การประสานความร่วมมือระหว่างกัน โดยมีข้อตกลงร่วมกันกว้าง ๆ ไม่มีลักษณะการบังคับบัญชา แต่เป็นไปในลักษณะพันธสัญญา (Commitment) องค์กรสมาชิกสามารถดำเนินการได้โดยอิสระ หากแต่การรวมตัวกันเป็นเครือข่าย สามารถทำให้องค์กรเครือข่ายมีพลัง สร้างการยอมรับและสร้างการต่อยอดกับหน่วยงานภายนอกได้ นอกจากนี้ระหว่างสมาชิกเครือข่ายด้วยกันยังสามารถพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิด และประสบการณ์การทำงานได้ เครือข่ายจึงเป็นทั้งพลังใจของคนทำงาน และพลังต่อรองเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของมวลสมาชิกในเครือข่าย^{๑๑}

เครือข่าย (Network) คือ ขบวนการทางสังคมอันเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร สถาบัน โดยมีเป้าหมายวัตถุประสงค์และความต้องการบางอย่างร่วมกัน มีการดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน โดยสมาชิกเครือข่ายยังคงความเป็นเอกเทศไม่ขึ้นต่อกัน แนวคิดเรื่องเครือข่ายสัมพันธ์กับแนวคิดเกี่ยวกับประชาสังคม (Civil Social) และแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจรัฐ ทั้งนี้ในความหมายที่กว้าง เครือข่าย คือ หัวใจ ของวิถีชุมชนในอดีตซึ่งผู้คนอยู่ร่วมกัน แบบพึ่งพาอาศัยกัน ทั้งในชุมชนและกับชุมชนอื่น ๆ มีความสัมพันธ์แบบเครือข่ายที่แสดงออกทางกิจกรรมที่ทำกันสม่ำเสมอ หรือ เป็นครั้งคราว เพื่อความอยู่รอดของชุมชน เพราะแม้มีอำนาจรัฐอยู่ แต่ก็ไม่ได้ครอบคลุมไปถึงวิถีปฏิบัติของชุมชน การสร้างเครือข่ายน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน แต่ทั้งนี้ ก็ต้องมีการบริหารจัดการเครือข่ายที่ดีด้วย^{๑๒}

^{๑๑} สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, **คู่มือเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, ๒๕๕๐), หน้า ๕๙.

^{๑๒} มหาวิทยาลัยทักษิณ, “เครือข่ายสังคม”

จากความหมายดังกล่าวผู้วิจัยสรุปว่า เครือข่าย หมายถึง การดำเนินงานร่วมกันของกลุ่มบุคคล องค์กร ที่มีความสัมพันธ์กัน โดยร่วมดำเนินการในการจัดทำกิจกรรมที่มีลักษณะเดียวกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์เดียวกันที่สามารถพัฒนาท้องถิ่น หรือ ชุมชนให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินการนั้น

๒.๔.๒ หลักการทำงานเครือข่าย

ในการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงมากที่สุด คือ กระบวนการทำงาน เพราะจะทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างถูกต้องทิศทาง และสามารถพัฒนาต่อได้อย่างยั่งยืนในแต่ละชุมชน ซึ่งหลักการทำงานในการสร้างเครือข่ายสามารถทำได้ตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

- ๑) N (Natural) คือ การดำเนินงานให้เป็นไปตามธรรมชาติ มีความเป็นอิสระ และมีความยืดหยุ่น ได้
- ๒) E (Empower) คือ การสร้างเสริมพลังของเครือข่าย
- ๓) T (Timing) คือ การทำงานที่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง และเป็นปัจจุบัน
- ๔) W (Workable) คือ สามารถขับเคลื่อนการทำงานของกลุ่มเครือข่ายได้
- ๕) O (Organization) คือ มีรูปแบบการจัดการกลุ่มเครือข่าย
- ๖) R (Right) คือ มีการเคารพสิทธิระหว่างกันในกลุ่มเครือข่าย
- ๗) K (Knowledge) คือ สามารถรวบรวม สรุปบทเรียน หรือ องค์ความรู้ที่ได้ของกลุ่มเครือข่าย

จะเห็นได้ว่า ในการสร้างเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ กลุ่มผู้ดำเนินการจะต้องสร้างความเข้าใจในเรื่องขององค์ประกอบพื้นฐาน และกระบวนการทำงาน ระหว่าง บุคคล ชุมชน เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้บรรลุเป้าประสงค์และสามารถสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนได้

๒.๔.๓ ประเภทของเครือข่าย

ด้วยลักษณะงานการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มคนที่หลากหลายและสามารถสร้างความร่วมมือในรูปแบบของเครือข่ายในหลากหลายลักษณะขึ้นอยู่กับเป้าหมาย แรงจูงใจ และความจำเป็นของแต่ละชุมชน ซึ่งสามารถแบ่งได้ ดังนี้

- ๑) เครือข่ายในระดับชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน มีการทำงานที่เกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วนในชุมชน เป็นช่องทางที่จะทำให้กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ อาทิ กลุ่มหัตถกรรม กลุ่มเยาวชน กลุ่มอาชีพ กลุ่มท่องเที่ยว หรือ กลุ่มอนุรักษ์ เป็นต้น

๒) เครือข่ายระหว่างชุมชน

ชุมชนหลายแห่งอาจมีการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวร่วมกัน มีปัญหาการจัดการทรัพยากรคล้ายกัน การขยายผลการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากชุมชนหนึ่งไปสู่ชุมชนอื่น ๆ ในเขตลุ่มน้ำเดียวกัน เช่น การท่องเที่ยวในเขตลุ่มน้ำห้วยปูลิง ทรัพยากรท่องเที่ยวร่วมกัน

๓) เครือข่ายระดับประเทศ

เครือข่ายระดับประเทศที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่จะเป็นเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือเครือข่ายที่มีองค์กรทำงานร่วมกับชุมชนแล้วจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในพื้นที่เป้าหมาย เช่น เครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศเนปาล (TRAPP) หรือ เครือข่ายของชุมชนในประเทศออสเตรเลีย (ACTUAR)

อนึ่ง การสร้างเครือข่ายในลักษณะดังกล่าว เป็นการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่ได้อีกทางหนึ่ง เนื่องจากการการพัฒนารูปแบบของกิจกรรมที่มีอยู่เดิม ให้ความน่าสนใจเพิ่มขึ้น ดังนั้น การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญทั้งในระดับ ชุมชน ระหว่างชุมชน และระดับประเทศ เป็นรูปแบบการพัฒนาเชิงบูรณาการที่ยั่งยืน และสามารถต่อยอดองค์ความรู้ได้โดยการประยุกต์ใช้ร่วมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งในการสร้างความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๔.๔ เครือข่ายการเรียนรู้

ในกระบวนการสร้างและพัฒนาเครือข่ายเป็นเรื่องที่ต้องใช้ทั้งปัจจัยภายในและภายนอก กล่าวคือ ภายในตัวชุมชนสมาชิกเองต้องมีความต้องการและเห็นความสำคัญหรือความจำเป็นในการมีเครือข่าย และต้องพร้อมให้ความร่วมมือ มีระบบตัวแทนสมาชิกสามารถถ่ายทอดเรื่องราวความก้าวหน้าให้สมาชิกในชุมชนรับทราบอย่างต่อเนื่อง ส่วนปัจจัยภายนอกอาจมีหลายปัจจัย แต่ปัจจัยที่สำคัญคือหน่วยงานที่เป็นพี่เลี้ยงที่มีความรู้ความเข้าใจต่อกระบวนการที่สร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายได้อย่างไร และสามารถประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่กำลังจะพัฒนาและเติบโตในสังคมไทย

๑) กระบวนการสร้างและพัฒนา

ในการสร้างและพัฒนาเครือข่าย จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องคำนึงถึงหลักในการสร้าง ๕ ประการ ดังนี้

- ก. การกำหนดเป้าหมาย
- ข. การสร้างองค์ความรู้ของชุมชน กำหนดเป็นประเด็นร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างช่องทางการพัฒนาองค์ความรู้ผ่านเครือข่าย

- ค. ดำเนินงานผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการจัดการความรู้ภายในชุมชน และระหว่างชุมชน
- ง. เกิดกรณีศึกษา (Best Practice) และมาตรฐานการดำเนินงาน
- จ. เปิดเวทีเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปบทเรียนการพัฒนา

๒) ตัวอย่างกิจกรรมเครือข่าย

- ก. สร้างการเรียนรู้ระหว่างชุมชน เช่น การศึกษาดูงาน, การหมุนเวียนการประชุมตามพื้นที่เครือข่าย
- ข. การสรุปบทเรียนการทำงาน
- ค. เวทีให้ความรู้ และเสริมทักษะการทำงาน
- ง. การสนับสนุนช่วยเหลือข้ามชุมชน
- จ. การทำกรณีศึกษาเพื่อเป็นตัวอย่างการพัฒนา

๒.๔.๕ เครือข่ายการทำงานในการเชื่อมโยงจากชุมชนสู่การตลาด(สายการผลิต)

การเชื่อมโยงกันตั้งแต่ต้นทาง คือ นักท่องเที่ยวและปลายทาง คือแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดการบริหารจัดการเพื่อตอบสนองความร่วมมือของเครือข่ายเป็นการทำงานร่วมกันบนฐานของผลประโยชน์ร่วมกัน โดยมีกระบวนการสร้างและการพัฒนาเครือข่าย ดังนี้

๑) กระบวนการสร้างและพัฒนาเครือข่าย

- ก. ชุมชนมีความตระหนักและเห็นความจำเป็นในการเป็นเครือข่าย
- ข. แสวงหาชุมชนพันธมิตรร่วมคิด แลกเปลี่ยนข้อมูล
- ค. เกิดการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายในการทำงาน
- ง. กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ที่เป็นความเห็นร่วมกัน
- จ. มีโครงสร้างการทำงาน กระบวนการในการตัดสินใจ และข้อตกลงร่วมกัน
- ฉ. แผนงานและกิจกรรม (มีความต่อเนื่อง)
- ช. การพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานของเครือข่าย
- ซ. ระบบการสื่อสาร

ฅ. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปทเรียนการพัฒนา (มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน)

ณ. ติดตามประเมินผล

๒) ตัวอย่างกิจกรรม

ก. การฝึกอบรมเพื่อสร้างคุณภาพของการท่องเที่ยวและบริการ

ข. การวางแผนการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวร่วมกัน เพื่อสร้างการกระจายตัวของนักท่องเที่ยว และสร้างความหลากหลายของรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยว

ค. การวางแผนการตลาดร่วมกัน

ง. ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกัน

จ. จัดประชุม – สัมมนาเกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ฉ. จัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว

ช. จัดทำแนวทางปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวที่จะไปเที่ยวชุมชน

ซ. ศึกษาปัญหาทางนโยบาย หรือ กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น พรบ.นำเที่ยว และมีคฤเทศก์ มาตรการด้านภาษี การรับรองกิจการของชุมชน

๒.๔.๖ เครือข่ายการทำงานแบบบูรณาการ

เป็นการทำงานแบบพันธมิตร ช่วยเหลือกัน เอื้อประโยชน์ต่อกันทางสังคม การพัฒนา และวิชาการ

๑) กระบวนการ

ก. สร้างความเข้าใจและความร่วมมือกันทุกภาคส่วนในพื้นที่

ข. วิเคราะห์ปัญหาและการวางแผนการพัฒนาาร่วมกัน

ค. บูรณาการทางความคิด และการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนกิจกรรมเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่มีเจ้าภายในแต่ละกิจกรรมชัดเจน

- ง. พัฒนาผ่านกระบวนการกลุ่มเพื่อปฏิบัติและขับเคลื่อนกิจกรรม
- จ. การวางรากฐานของผลประโยชน์ร่วมกันที่นำมาสู่การร่วมมือ หรือ การต่อรองกับหน่วยงานอื่น

๒) ตัวอย่างกิจกรรม

- ก. จัดเวทีเพื่อสร้างความตระหนักให้กับชุมชน และร่วมรับผิดชอบในผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับการท่องเที่ยวในชุมชนด้วย
- ข. จัดทำแผนชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของกลุ่ม หรือ องค์กรในชุมชน โดยที่มีเป้าหมายร่วม แบ่งบทบาท หรือ เชื่อมโยงบทบาทตามลักษณะของกิจกรรม
- ค. แผนความร่วมมือกับกลุ่ม หรือ องค์กรภายนอก เช่น โรงเรียน สถาบันการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจในพื้นที่ เช่น ประชาคมจังหวัด หรือ กลุ่มคนรักบ้านเกิด
- ง. ประสานความร่วมมือและทรัพยากรจากรัฐเพื่อทำแผนการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ

๒.๔.๗ องค์ประกอบของเครือข่าย

๑) มีการเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน (Connectivity)

ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดองค์ความรู้ ข้อมูลข่าวสารเป็นการเชื่อมโยง ทั้งแนวตั้งและแนวนอน การเชื่อมโยงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงผู้ประกอบการเท่านั้น แต่รวมถึง สถาบันการศึกษา / วิจัย และพัฒนา สถาบันการเงิน องค์กรภาครัฐ สมาคม และเอกชน

๒) มีความร่วมมือ (Collaboration)

สมาชิกในเครือข่ายจะร่วมมือกัน โดยมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน รวมทั้งกลยุทธ์ในการทำงาน

๓) เกิดประสิทธิภาพโดยรวม (Collective Efficiency)

มีการเชื่อมโยงที่เป็นระบบ การแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ตลอดจนทรัพยากรต่าง ๆ จะทำให้เกิดประสิทธิภาพโดยรวม

๒.๔.๘ การวิเคราะห์เพื่อสร้างเครือข่าย

การจัดเวทีประชุมเพื่อให้สมาชิกเครือข่ายได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันดูเหมือนจะเป็นเรื่องง่ายและคุ้นเคย สำหรับการจัดประชุมเพื่อการวิเคราะห์สถานการณ์ การกำหนดเป้าหมาย หรือยุทธศาสตร์องค์กร การเตรียมการประชุมและมีเครื่องมือในการพูดคุยเพื่อให้สมาชิกที่เข้าร่วมประชุมมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งสามารถประมวลเครื่องมือหลัก ๆ ที่ใช้ในการสร้างเครือข่าย ดังนี้

๑. เทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อม (SWOT)

ประเด็น	ศักยภาพ	ข้อจำกัด
-โปรแกรมท่องเที่ยว -ขีดความสามารถในการรองรับ -ความรู้ความสามารถของคนทำงาน -ทุนในการทำงาน		
ประเด็น	โอกาส	ความเสี่ยง
-ตลาด -การเข้าถึง -การแข่งขัน -องค์กรสนับสนุน -นโยบายรัฐ		

สรุป ประเด็นด้านศักยภาพ และข้อจำกัด เป็นการมองปัจจัยภายใน ประเด็นด้านโอกาส และความเสี่ยง เป็นการมองปัจจัยภายนอก

๒. การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

เครื่องมือนี้ ผู้จัดเวทีเครือข่ายต้องการฟังความคิดเห็นของกลุ่มคนที่หลากหลาย โดยมีกระบวนการ ดังนี้

- ๑) คัดเลือกคนที่เป็นตัวแทนของกลุ่ม
- ๒) เตรียมประเด็นคำถามที่ต้องการความคิดเห็นไว้ล่วงหน้า
- ๓) ถามคำถามเดียวกันในกลุ่มที่เป็นตัวแทน

๔) ประมวลคำตอบ / คำอภิปราย หาประเด็นที่คิดเห็นร่วมกัน และประเด็นที่คิดเห็นแตกต่าง

๕) สรุปผลเพื่อให้ผู้จัดนำความคิดเห็นที่ได้ทั้งเหมือนและแตกต่าง ไปดำเนินงานต่อ

๓. การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

เป็นการประชุมเพื่อหาแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

๑) นำเสนอสถานการณ์ปัญหา

๒) วิเคราะห์ปัญหา

๓) นำกรณีศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ (Best Practice) มาพิจารณา หรือถอดบทเรียน

๔) นำเอาบทเรียนไปประยุกต์ใช้ โดยมีการอภิปรายและหาข้อสรุปเป็นแนวทางปฏิบัติ

๔. เทคนิคการระดมความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์ (AIC)

๑) การสำรวจทบทวนสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน

๒) การคิดถึงภาพความสำเร็จในอนาคต

๓) การพัฒนาเครือข่ายองค์ความรู้

๔) การวิเคราะห์ภาพรวมของทิศทางและแนวทางการพัฒนา สามารถ สรุป วิเคราะห์ ภาพการพัฒนาที่พึงปรารถนาจากกลุ่มย่อยสู่กลุ่มใหญ่

๕) การกำหนดแนวทางและแผนงานในการดำเนินงานกำหนดแผนปฏิบัติการซึ่งมีกรอบการพิจารณา คือ

ก. กำหนดว่าจะต้องทำอะไร (ประเภทของกิจกรรม)

ข. จะทำเมื่อไร (ระยะเวลา)

ค. ทำอย่างไร (หน่วยงานใด) เป็นผู้รับผิดชอบ

ง. ต้องใช้ทรัพยากรเท่าไร (บุคลากร งบประมาณ)

จ. ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ทำแล้วได้ประโยชน์อะไร)

๕. การสัมมนาระดมความคิดเห็นเชิงเปรียบเทียบ (Brain Storming)

เป็นการประชุมโดยมีวาระหรือประเด็นในการแลกเปลี่ยนการประชุม จะมีประสิทธิภาพหากมีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) มีการนำเสนอร่างให้ที่ประชุมพิจารณา

๒) มีการแบ่งกลุ่มย่อย และในกลุ่มย่อยมีประเด็นคำถามที่ชัดเจน

- ๓) สมาชิกผู้ร่วมประชุมให้ความร่วมมือและมีความกระตือรือร้นในการแลกเปลี่ยน
  - ๔) มีสรุปประเด็นที่เป็นความคิดเห็นของผู้ประชุม
๖. การวิเคราะห์ระบบพหุภาษาแห่งปัญญา (Problem tree)
- ๑) ระดมความคิดปัญหาหลักของการท่องเที่ยวโดยชุมชน
  - ๒) ค้นหาสาเหตุของปัญหาหลัก
  - ๓) สืบค้นต่อจากสาเหตุ ข้อ ๒ มีสาเหตุมาจากอะไร
  - ๔) มีการสืบค้นเรื่อย ๆ จนหมด
  - ๕) จะได้ต้นไม้ปัญหา ๒ - ๓ ต้น (เพราะปัญหาหลักอาจมีมากกว่า ๑ ปัญหา)

ในการวิเคราะห์ปัญหานั้นสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

- ก. ปัญหาที่เกิดขึ้นอะไรบ้างเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ และแก้ไขไม่ได้
- ข. ที่จัดการไม่ได้ สาเหตุเพราะอะไร หากแก้ปัญหารื่องอื่น ๆ เช่น เรื่องคน หรือให้เวลา จะสามารถแก้ไขได้หรือไม่
- ค. ปัญหาที่แก้ไขไม่ได้ให้ทิ้งไว้ก่อน ดูปัญหาอื่น ๆ ต่อไป
- ง. อภิปรายแนวทางการแก้ไขและมีตัวชี้วัดอย่างไรรวมทั้งระยะเวลา

๒.๔.๙ ประโยชน์ของเครือข่าย

การทำงานเครือข่ายเป็นการทำงานที่ต้องทำงานกับคนหลากหลายกลุ่ม หลากหลายความคิด คนทำงานต้องทุ่มเทแรงกาย แรงใจ จึงจะได้มาซึ่งประโยชน์ของการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย งานบางอย่างไม่สามารถทำได้เพียงลำพัง งานบางอย่างทำเองก็ไม่ได้ไม่จำเป็นต้องมีเครือข่าย แต่เมื่อร่วมกันสร้างเครือข่ายแล้ว สมาชิกเครือข่ายมีส่วนร่วมให้ความสำคัญและแบ่งบทบาทการทำงาน เพื่อให้เครือข่ายเป็นองค์กรที่มีพลังและตอบคำถามย้อนกลับได้ว่า “ทำไมต้องเป็นเครือข่าย” ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว การรวมตัวกันเป็นเครือข่ายสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ได้ ดังนี้

- ๑) ช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิด การแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ แรงบันดาลใจ และทักษะต่าง ๆ มีแง่มุมมองหลายแง่มองจากหลายคนหลายองค์กร

- ๒) มีเพื่อนที่มีความต้องการคล้ายกัน คิดและอุดมการณ์เหมือนกัน ก่อให้เกิดความสามัคคี ให้กำลังใจกัน และช่วยเหลือกันในรูปแบบต่าง ๆ
- ๓) ร่วมมือกันทำ แบ่งงานกันทำช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ลดงานที่ซ้ำซ้อนลง และลดการสิ้นเปลืองทรัพยากร
- ๔) ทำการรณรงค์ได้กว้างกว่าและมีประสิทธิภาพมากกว่า ยกกระตือรือร้นการนำเสนอทางเลือกใหม่สู่สาธารณชน เสริมพลังอำนาจในการต่อรอง
- ๕) เครือข่ายช่วยเชื่อมหน่วยงานวิชาการ และแหล่งทุนกับผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ

๒.๔.๑๐ ปัจจัยความสำเร็จของเครือข่าย

หลายครั้งองค์กรเครือข่ายถูกมองว่าเป็น “เสือกระดาษ” เนื่องจากมีแต่ชื่อแต่ไม่มีพลังในการทำงาน ซึ่งการมองถึงปัจจัยความสำเร็จจะทำให้เกิดการเตรียมการที่ดี เรียนรู้จากผู้ที่ประสบความสำเร็จ โดยภาพรวมการที่จะทำให้เครือข่ายมีความสำเร็จในการทำงาน ควรคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

- ๑) องค์กรพื้นฐานของสมาชิกเครือข่ายมีความชัดเจนในเป้าหมายและการทำงานในองค์กรของตนเอง
- ๒) สมาชิกเครือข่ายมีส่วนร่วม มีความรู้สึกเป็นเจ้าของไว้วางใจกัน มีพันธะสัญญาที่หนักแน่นระหว่างกันและเชื่อมั่นต่อเป้าหมายของเครือข่าย
- ๓) มีวิสัยทัศน์และแนวทางการทำงานที่ชัดเจน
- ๔) มีทีมงานหรือคณะทำงานที่ผลักดันงานเครือข่ายให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด
- ๕) มีกลไกในการบริหารจัดการที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ
- ๖) สามารถระดมคน ระดมทุน หรือทรัพยากร อื่น ๆ มาทำงานได้
- ๗) มีความต่อเนื่อง พัฒนาอยู่ตลอดเวลา
- ๘) มีการสื่อสาร
- ๙) มีระบบข้อมูลในทุกฝ่ายสามารถเข้าถึง ใช้ประโยชน์ได้ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน ภายในเครือข่าย
- ๑๐) การกระจายผลประโยชน์
- ๑๑) ได้การต้อนรับจากภายนอก

๑๒) สามารถขยายผลการทำงานได้

๒.๔.๑๑ ข้อจำกัดและปัญหาของการสร้างเครือข่าย

การทำงานในทางสังคมและกลุ่มคนที่หลากหลาย คำว่า ปัญหาและข้อจำกัด เป็นสิ่งจำเป็นที่คนทำงานต้องเผชิญ การรู้ข้อจำกัดและปัญหาล่วงหน้า มีส่วนช่วยในการวางแผน การบริหารงาน และกระบวนการทำงานให้รอบคอบ รอบด้าน สิ่งที่สามารถเป็นปัญหาและข้อจำกัดของการทำงานเครือข่าย พอประมวลได้ ดังนี้

- ๑) สมาชิกไม่เข้าใจเป้าหมาย
- ๒) สมาชิกมีความแตกต่างกันมากเกินไป
- ๓) การรวมศูนย์การทำงาน
- ๔) คณะกรรมการหรือผู้แทนสมาชิกเครือข่ายใช้ทรัพยากรของเครือข่ายเพื่อประโยชน์ของตน
- ๕) สมาชิกมีการแข่งขันกันเอง
- ๖) ไม่มีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน
- ๗) ขาดการประสานงาน
- ๘) ไม่มีทุนหรืองบประมาณในการดำเนินกิจกรรม
- ๙) โดนแทรกแซงจากองค์กรผู้ให้ทุน^{๒๓}

สรุป การพัฒนาเครือข่ายให้ประสบความสำเร็จ ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในหลายด้านเพราะการทำงานกับสังคม และกลุ่มคนหลากหลาย ต้องพบกับปัญหาและอุปสรรคที่หลากหลายรูปแบบ ดังนั้น ผู้นำในการสร้างเครือข่ายจึงต้องมีประสบการณ์ ภูมิความรู้ และความสามารถขั้นเยี่ยมในการควบคุมเครือข่ายให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์และขับเคลื่อนงานด้านการพัฒนาอย่างสมบูรณ์แบบและเกิดประโยชน์สูงสุดในชุมชน

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกชัย กกแก้ว^{๒๔} ได้ศึกษาวิจัยเรื่องเว็บแอปพลิเคชันเพื่อบูรณาการข้อมูลการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันการให้บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและจากมนุษย์สร้างขึ้น สามารถช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้สะดวกและรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ข้อมูลการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตยังไม่มีการจัดเก็บและแสดงผลอย่างเป็นระบบทั้งเชิงเนื้อหาและเชิงตำแหน่งที่ตั้ง ส่งผลให้นักท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตยังไม่สามารถรับรู้ถึงความเป็นมา หรือ

^{๒๓} อ่างแล้ว

^{๒๔} อ่างแล้ว

อัตลักษณ์ และวิถีชีวิต ที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ ได้อย่างแท้จริง การศึกษาค้นคว้ามีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างฐานข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Web-based GIS) เพื่อจัดเก็บและแสดงผลเนื้อหา ถ่ายทอดความรู้สึก ความประทับใจ และตำแหน่งที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตแสดงผลใน ลักษณะแผนที่ภูมิศาสตร์บนเว็บแอปพลิเคชันผ่านระบบอินเทอร์เน็ต มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวรับรู้เรื่อง เล่า หรือ อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตชุมชนในสถานที่ท่องเที่ยว และสะท้อนความรู้สึกประทับใจของ นักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานที่นั้น เพื่อกระตุ้นให้เกิดการกลับมาเยือนและส่งเสริมภาพลักษณ์การ ท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต ผู้ที่สนใจทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปสู่การวางรากฐานที่ สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนต่อไป

ดร.จิตติมนต์ อังสกุล^{๒๕} ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการออกแบบและพัฒนาตัวแทนอัจฉริยะเพื่อ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยงานวิจัยนี้ มุ่งเน้นการพัฒนาขั้นตอนวิธีที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการ ท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงสภาพอากาศ สถานที่ที่น่าสนใจ และเส้นทางเดินทางที่สามารถไปเยี่ยมชม สถานที่ได้มาแห่งที่สุดภายในระยะเวลาที่กำหนด รวมทั้งได้นำเสนอการออกแบบและพัฒนาตัวแทน อัจฉริยะสำหรับวางแผนการท่องเที่ยวส่วนบุคคล ซึ่งใช้เป็นระบบต้นแบบสำหรับผู้ใช้ให้สามารถวาง แผนการท่องเที่ยวได้ด้วยตัวผู้ใช้เอง โดยระบบได้จัดอันดับแผนการท่องเที่ยวตามคะแนนความ น่าสนใจ ซึ่งวิเคราะห์มาจากค่านิยมและค่าพยากรณ์อากาศของแต่ละสถานที่ท่องเที่ยว นั้น สุดท้าย ระบบได้อธิบายแผนการท่องเที่ยวที่ผู้ใช้เลือกในรูปแบบของระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่ผู้ใช้ สามารถเข้าใจได้ง่ายและนำไปใช้ในการวางแผนงานได้จริง ผลการทดสอบความเร็วในการประมวลผล ของขั้นตอนในการวางแผนการท่องเที่ยวที่พัฒนา พบว่า ขั้นตอนวิธีนี้ใช้เวลาในการคำนวณน้อยกว่า ถึงร้อยละ ๓๙.๗๐ เมื่อเทียบกับขั้นตอนวิธีแบบค้นหาทุกเส้นทางที่เป็นไปได้ และสำหรับผลการ ประเมินความสามารถในการทำงานได้ของระบบ พบว่า ความสามารถในการใช้งานได้โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก โดยความสามารถด้านความยืดหยุ่นของระบบอยู่ในระดับมากที่สุด และความสามารถด้าน ประสิทธิภาพ และความพึงพอใจของผู้ใช้งานอยู่ในระดับ มาก

สุรจรรย์รัตน์ เชาวโคกสูง และคณะ^{๒๖} ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาบริการข้อมูลการ ท่องเที่ยวและแนะนำกำหนดการท่องเที่ยวด้วยการแสดงผลในลักษณะระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบบริการข้อมูลและแนะนำกำหนดการท่องเที่ยว

^{๒๕} ดร.จิตติมนต์ อังสกุล, “การออกแบบและพัฒนาตัวแทนอัจฉริยะเพื่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย”, รายงานการวิจัย สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ), ๒๕๕๕, บทคัดย่อ.

^{๒๖} สุรจรรย์รัตน์ เชาวโคกสูง และคณะ, “การพัฒนาบริการข้อมูลการท่องเที่ยวและแนะนำกำหนดการ ท่องเที่ยวด้วยการแสดงผลในลักษณะระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์”, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน, ๒๕๕๔), หน้า ๓๑ - ๔๕.

(Tourism Package) พร้อมทั้งเชื่อมโยงเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งวิสาหกิจบริการภายในท้องถิ่น โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในเขตพื้นที่ใน ๔ จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ และจังหวัดสุโขทัย โดยระบบ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ ระบบจัดการและบริหารข้อมูลบริการที่พักรองรับการจัดการภายในแหล่งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (small – and Medium Enterprises : SME) ซึ่งสามารถส่งข้อมูลรายละเอียดการบริการแบบออนไลน์ มายังส่วนที่ ๒ คือ ระบบที่ให้บริการนักท่องเที่ยวโดยตรง สามารถบริการข้อมูล จัดกำหนดการท่องเที่ยวโดยระบบผู้เชี่ยวชาญ (Expert System) คำนวณระยะทาง ประเมินค่าใช้จ่ายหรือค่าน้ำมัน ในการวางแผนเดินทางเบื้องต้น แสดงผลในลักษณะแผนที่ภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) บนเว็บแอปพลิเคชัน (Web Application) ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง โดยจากผลการวิจัยจากการประเมินการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานและประสิทธิภาพการใช้งานในระบบ พบว่า อยู่ในระหว่างระดับมากถึงมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ ๔.๘๗ อีกทั้งงานวิจัยนี้ได้ออกแบบให้สามารถเป็นต้นแบบเพื่อการประยุกต์ใช้ในการขยายผลสู่การพัฒนาเศรษฐกิจท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

เปรมรัตน์ พูลสวัสดิ์ และคณะ^{๒๗} ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในประเทศไทย งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลด้านการท่องเที่ยวและการเดินทาง ผู้ใช้สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ และมีการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงให้กับนักท่องเที่ยวได้ โดยอาศัยหลักการวิเคราะห์และออกแบบระบบเชิงวัตถุ (Object Oriented Analysis and Design) และพัฒนาในรูปแบบของโปรแกรมประยุกต์บนเว็บ (Web Application) ซึ่งงานวิจัยนี้แบ่งการทำงานออกเป็น ๒ ส่วน คือ ๑) ส่วนของผู้ดูแลระบบที่สามารถบริหารจัดการข้อมูลรายละเอียดของสถานที่ท่องเที่ยว โดย Google Map API เข้ามาช่วยในการระบุพิกัดและตำแหน่งของสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อความสะดวกในการบันทึกและแสดงผลข้อมูล ๒) ส่วนของสมาชิกทั่วไป ที่สามารถเลือกค้นหาข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว โดยมีการแสดงผลข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ของสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ รวมถึงแสดงพิกัดและตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่นั้นผ่านทาง Google Map API และสามารถแสดงความคิดเห็นต่อสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้ โดยทางคณะผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการใช้งานของระบบจากกลุ่มผู้ทดลองใช้จำนวน ๓๐ ราย พบว่า ผู้ใช้มีความพึงพอใจอยู่ในดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๓ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๘

^{๒๗} เปรมรัตน์ พูลสวัสดิ์ และคณะ, การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในประเทศไทย, เอกสารการประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระหว่างสถาบัน ครั้งที่ ๓ ระหว่างวันที่ ๒๘ - ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘, หน้า ๕๙๗ - ๖๐๔.

มนิรัตน์ สุขเกษม^{๒๘} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร นำไปสู่แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว โดยการสุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน ๓๐๐ คน และผู้ให้ข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำนวน ๑๘ คน ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการบริการ ด้านการบริหารจัดการ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายชื่อที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ บุคลากรมีอธยาศัยไมตรีจิต และการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี ความมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จัก มีคฤหาสน์และวิทยากรมีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ และการเที่ยวชมสวนผลไม้ สวนไม้ดอกไม้ประดับ และสวนสมุนไพร สำหรับผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกได้ ๖ ด้าน คือ ๑) ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ๒) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ๓) ด้านการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ๔) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ๕) ด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก และ ๖) ด้านการตลาดและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

พุ่มพัฒน์นิ น คำวชิระพิทักษ์ และคณะ^{๒๙} ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการพัฒนาเครือข่าย OTOP และแหล่งท่องเที่ยวในเขตริมน้ำ อำเภอเมืองและอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำฐานข้อมูลโอท็อป-โอพีซี (OTOP Product Champion : OTOPTOP) สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับ ๓ - ๕ ดาว ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ในอำเภอเมืองและอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี วิเคราะห์หัตถ์มีการเข้าถึงระหว่างแหล่งผลิตภัณฑ์โอท็อป - โอพีซี และแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมืองปทุมธานี อำเภอสามโคก โดยการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หรือ จีไอเอส และระบบนำทาง หรือ จีพีเอส พบว่ามีผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์โอท็อป - โอพีซีอยู่ในอำเภอเมือง ๒๒ รายและอำเภอสามโคก ๘ ราย ในด้านสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญตามรายการและบัญชีสถานที่

^{๒๘} มนิรัตน์ สุขเกษม, “แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี”, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม- ธันวาคม, ๒๕๕๙), หน้า ๙๒ - ๑๑๒.

^{๒๙} พุ่มพัฒน์นิ น คำวชิระพิทักษ์ และคณะ, “การจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการพัฒนาเครือข่าย OTOP และแหล่งท่องเที่ยวในเขตริมน้ำ อำเภอเมือง และอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี”, วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม - สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๙), หน้า ๑ - ๑๑.

ท่องเที่ยวของจังหวัดปทุมธานีมีจำนวนสถานที่ท่องเที่ยวอยู่ในอำเภอเมือง ๑๗ แห่ง และอำเภอสามโคก ๑๔ แห่ง

ผลการจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ และการแสดงเป็นแผนที่พร้อมนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ การกระจายตัวของ โอท็อป - โอพีซี และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ รัชมีการเข้าถึงเพื่อการเดินทางภายในอำเภอเมืองและอำเภอสามโคก พบว่า ในเขตอำเภอเมืองมีแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นศาสนสถานและอยู่ริมน้ำเจ้าพระยา มีระยะห่างจากแหล่งผลิตสินค้าโอท็อป-โอพีซี ส่วนแหล่งท่องเที่ยวประเภทศูนย์การเรียนรู้จะอยู่ใกล้แหล่งผลิตภัณฑโอท็อปมากกว่า ส่วนในเขตพื้นที่อำเภอสามโคก แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นศาสนสถานอยู่ริมน้ำ ยังสามารถเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวมาสนับสนุนผลิตภัณฑโอท็อป-โอพีซี ได้จากการเข้าถึงในระยะเดินเท้า ๕๐๐ เมตร และระยะ ๒ กิโลเมตร ผลจากการจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์นี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวพร้อมกับส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ โอท็อป - โอพีซีต่อไป

วิไลรัตน์ นาทองไชย และคณะ^{๓๐} ได้ศึกษาวิจัยเรื่องระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เส้นทางวัฒนธรรม ขอม และแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง กรณีศึกษา เส้นทางอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย - อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลด้านที่ตั้ง เส้นทางคมนาคม ร้านอาหาร สถานีบริการน้ำมัน สถานที่จำหน่ายของที่ระลึกหรือผลิตภัณฑจากชุมชน และจัดทำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ของข้อมูลดังกล่าวตลอดเส้นทางของการท่องเที่ยวระหว่างอุทยานประวัติศาสตร์พิมายถึงอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งเพื่อให้ผู้ใช้สามารถสืบค้นข้อมูลได้ทั้งจากฐานข้อมูลโดยตรงและผ่านทางระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อเป็นสารสนเทศประกอบการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยว การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้โดยใช้แบบสัมภาษณ์ข่าวของกิจการที่ได้รับการคัดเลือกผ่านเกณฑ์ที่กำหนดและนำมาออกแบบฐานข้อมูลซึ่งมีทั้งข้อมูลเชิงพื้นที่และข้อมูลเชิงคุณลักษณะทำให้ได้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ที่มีการแบ่งเป็นชั้นข้อมูลของแผนที่ ดังนี้ เขตการปกครองในระดับอำเภอและจังหวัด แหล่งท่องเที่ยวถนนเส้นทางรถไฟ ร้านอาหาร สถานีบริการน้ำมัน และสถานที่จำหน่ายของที่ระลึกหรือผลิตภัณฑจากชุมชนซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการพัฒนาระบบคือ Arcview3.2a MySQL Dreamweaver MX PHP ASP และ Open SVGMapServer1.0 ในการจัดการแผนที่สำหรับนำเสนอผ่านอินเทอร์เน็ต

^{๓๐} วิไลรัตน์ นาทองไชย และคณะ, “ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เส้นทางวัฒนธรรม ขอม และแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง กรณีศึกษา เส้นทางอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย - อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง”, วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๕๐), หน้า ๗๐ - ๘๐.

พระครูวิมลศิลปกิจ และคณะ^{๓๑} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบและสภาพแหล่งเรียนรู้ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการแหล่งเรียนรู้ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และหาแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัด โดยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน ๓๐๐ ตัวอย่าง โดยรวบรวมข้อมูลจากวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวจำนวน ๓ แห่ง ได้แก่ วัดพระแก้ว (พระอารามหลวง), วัดร่องขุ่น อำเภอเมือง และวัดพระธาตุผาเงา อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายแห่งละ ๑๐๐ คน ผลการศึกษารายงานพบว่า สภาพการจัดการแหล่งเรียนรู้ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายด้านพุทธศิลปะ/สถาปัตยกรรมเหมาะสมกับเป็นแหล่งเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อพบว่า ความสวยงามของประติมากรรมฝาผนังภายในวัด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ความสวยงามของสถาปัตยกรรมภายในวัด และความสวยงามของจิตรกรรมฝาผนังภายในวัด ด้านความสะดวกสบายในการท่องเที่ยววัด ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อพบว่า มีป้ายชี้และรายละเอียดแจ้งถึงสถานที่ภายในวัดที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ที่จอดรถเพียงพอสำหรับผู้เข้าไปท่องเที่ยวในวัด จำนวนห้องน้ำเพียงพอกับผู้ไปท่องเที่ยว ด้านค่าใช้จ่ายของการเข้าท่องเที่ยวภายในวัด ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อพบว่า ราคาเครื่องสักการบูชามีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ราคาวัตถุมงคลมีความเหมาะสม และราคาอาหาร/เครื่องดื่มเหมาะสม ด้านแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสาระประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อพบว่า ศิลปะวัฒนธรรมที่มีในวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ได้เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ มีสุภาพชนเตือนใจ หลักธรรมมีให้อ่านให้ศึกษา และบุคลากร / ประชาสัมพันธ์ของวัดให้ความรู้ได้ดี เท่ากัน

ส่วนแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ควรปรับปรุงค่าไหว้พระธาตุ / พระพุทธรูป รองลงมาได้แก่ ประวัตินัก / ประวัตินักพระธาตุ ภาพจิตรกรรม พิพิธภัณฑสถาน และคติคำคมตามลำดับ ด้านการแก้ไขเพื่อให้เกิดประโยชน์มาก ๆ ต่อผู้เข้าไปท่องเที่ยว ส่วนใหญ่อยากให้มีแหล่งเรียนรู้ที่เป็นศิลปะล้านนาให้มากขึ้น รองลงมาได้แก่ จัดทำสื่อที่เป็นตัวระบบมัลติมีเดียอธิบายถึงบริเวณวัดหรือสิ่งสำคัญของวัด และให้มีพระเป็นผู้นำในการศึกษาเรียนรู้ในวัดนั้น ๆ ด้านข้อเสนอแนะอื่น ๆ ได้แก่ ควรมีศาลาที่พักเพิ่มขึ้น มีน้ำดื่มสะอาดไว้บริการ ปลุกไม้ในวรรณคดี หรือพุทธประวัติให้ศึกษาเรียนรู้

^{๓๑} พระครูวิมลศิลปกิจ และคณะ, “การศึกษารูปแบบและสภาพแหล่งเรียนรู้ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย”, รายงานการวิจัย (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๕, บทคัดย่อ.

ความคิดเห็นของพระสงฆ์และผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนา เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา หรือเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงรายในปัจจุบันและอนาคตอย่างไร ปัจจัยที่เป็นเครื่องดึงดูดใจนักท่องเที่ยว การจัดสถานที่ในวัดอย่างไรให้เหมาะสมที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว หรือเยาวชนได้ศึกษาเรียนรู้

ปัญหาอุปสรรคของวัดด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในวัด (อนุรักษ์พุทธศิลป์ วัฒนธรรม ประเพณี) ส่วนใหญ่เกิดจากความสนใจของนักท่องเที่ยวที่ไม่มีแนวคิดที่จะไปศึกษาเรียนรู้ในวัด นอกจากนั้นระยะทางการเดินทางไกล ค่าใช้จ่ายมาก ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินระหว่างเดินทางก็เป็นอีกทางหนึ่งของปัญหาอุปสรรค และงบประมาณในการดำเนินการเป็นอันดับแรก อันดับรองลงมาได้แก่ หน่วยงาน องค์กร ที่วัดนั้นอยู่ในพื้นที่ไม่ค่อยให้ความสนใจที่จะร่วมพัฒนาวัด บุคลากรภายในวัดส่วนใหญ่ขาดความรู้ ประสบการณ์การจัดวัดให้เป็นสถานที่เรียนรู้ของนักท่องเที่ยว ชุมชนไม่ได้เข้าไปร่วมกับการแสดงความคิดเห็นในการบริหารจัดการเพราะเห็นว่าผู้ที่บริหารวัดนั้นมีภูมิความรู้อยู่แล้วไม่กล้าไปแสดงความคิดเห็น

ดร.กาญจนา แสงลี้มสุวรรณ และ ศรัณยา แสงลี้มสุวรรณ^{๓๒} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมสำคัญที่นำรายได้เข้าสู่ประเทศไทย และยังช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ตลาดการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้มีการแข่งขันอย่างรุนแรง ทำให้ประเทศไทยต้องปรับทิศทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้อัตลักษณ์ของประเทศ เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม บทความวิชาการนี้มีจุดมุ่งหมายในการเสนอแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ขั้นตอนการพัฒนาการตลาด การเสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีความสมดุลในมิติทางวัฒนธรรม และเศรษฐกิจ อันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

กรรณิกา คำดี^{๓๓} ได้ศึกษาเรื่อง วัดและศาสนสถานในมิติของการท่องเที่ยว โดยวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความคาดหวังที่มีต่อการท่องเที่ยวแนวทางศาสนาของนักท่องเที่ยวชาวบ้านในชุมชน และพระภิกษุ ในวัดป่าสาละวัน จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัย พบว่า มุมมองของพระภิกษุที่มีต่อการท่องเที่ยวภายในวัด คือ พระภิกษุต้องการให้เข้ามาปฏิบัติธรรมเป็นหลัก และพักผ่อนหย่อนใจเป็นเรื่องรอง ความคาดหวังของพระภิกษุที่มีต่อนักท่องเที่ยวอยากให้นักท่องเที่ยวมา

^{๓๒} ดร.กาญจนา แสงลี้มสุวรรณ และ ศรัณยา แสงลี้มสุวรรณ, “การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน”, < https://www.bu.ac.th/Knowledgenter/executive-journal/oct_dec_12/pdf/aw019.pdf>, ๒๐ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๓๓} กรรณิกา คำดี, “วัดและศาสนสถานในมิติของการท่องเที่ยว”, <File:///c:/users/owner/downloads/62535-Article%20Text-145364-1-10-20160714pdf>, ๒๐ กันยายน ๒๕๖๑.

ปฏิบัติธรรมโดยให้ปฏิบัติตามครูบาอาจารย์ ความคาดหวังของพระภิกษุที่มีต่อชุมชนและชาวบ้าน
อยากให้ชุมชนมีส่วนร่วมช่วยเหลือวัด อยากให้ปฏิบัติตามข้อวัตรอยากให้มาทำบุญตามประเพณี
อยากให้สนับสนุนกิจกรรมของวัด มุมมองของนักท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนและชาวบ้านอยากให้มีส่วน
ร่วมช่วยเหลือวัด อยากให้ปฏิบัติตามข้อวัตร อยากให้มาทำบุญตามประเพณี อยากให้สนับสนุน
กิจกรรมของวัด มุมมองของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวภายในวัดมี ๒ แนวคิด แนวคิดที่ ๑ เห็น
ด้วย แนวคิดที่ ๒ ไม่เห็นด้วย เพราะวัดควรเป็นที่ประกอบศาสนกิจและศาสนพิธี ความคาดหวังของ
นักท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนและชาวบ้าน ชุมชนควรให้ความร่วมมือเมื่อสอบถามข้อมูลการท่องเที่ยว
มุมมองของชุมชนและชาวบ้านเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในวัดชุมชนเห็นด้วยกับการท่องเที่ยวแนว
พุทธและท่องเที่ยวเชิงพักผ่อนหย่อนใจ ความคาดหวังของชุมชนและชาวบ้านที่มีต่อวัด วัดควรเป็น
ศูนย์กลางการเรียนรู้ศาสนา ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ของทั้งผู้ใหญ่และเยาวชน ความ
คาดหวังของชุมชนและชาวบ้านที่มีต่อนักท่องเที่ยว อยากให้นักท่องเที่ยวให้ความร่วมมือในการปฏิบัติ
ตามกฎของวัดและช่วยรักษาสภาพแวดล้อม ข้อเสนอแนะในการวิจัย ควรเปิดโอกาสให้ผู้นำและคนใน
ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการ ควรจัดหาสิ่งของพื้นบ้านที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อจัดแสดงพิพิธภัณฑ์
วัฒนธรรมและศาสนา ควรจัดแบ่งเขตบริเวณท่องเที่ยวและร้านค้าให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ควรมีการ
สร้างสื่อต่าง ๆ ในการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลายยิ่งขึ้น โดยการจัดทำวีดิโอข้อมูลประวัติสถานที่
ท่องเที่ยว คู่มือการเกี่ยวกับท่องเที่ยว ควรมีมีคฤหบดีที่พักสถานที่ และอธิบายประวัติความเป็นมา
ประโยชน์ ความสำคัญของสถานที่ ควรมีห้องสนทนาธรรม ให้พระสนทนาธรรมะด้วยภาษา
ง่าย ๆ เข้าใจได้ไม่ยาก

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัย เรื่อง “การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์” “Development of Geo – Informatics System and Potential for Tourism in Uttaradit” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ ๒) เพื่อการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ ๓) เพื่อการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์ ๔) เพื่อการพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

๓.๑ รูปแบบวิธีการวิจัย

๓.๒ พื้นที่การวิจัย

๓.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๔ เครื่องมือการวิจัย

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๗ สรุปกระบวนการวิจัย

๓.๑ รูปแบบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และกิจกรรมกลุ่มเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) การศึกษาข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Source) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และการจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ ดังนี้

๓.๑.๑ การศึกษาเอกสาร (Documentary Research)

การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ทำการศึกษาเอกสารและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ (primary Source) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) เกี่ยวกับการพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์ ดังนี้

(๑) ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือ รายงาน การวิจัย บทความวิจัย และเอกสารอื่น โดยศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาระบบและศักยภาพ ภูมิสารสนเทศศาสตร์ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิด และทฤษฎีในการศึกษาวิจัย

(๒) ทำการวิเคราะห์กระบวนการสร้างสื่อพัฒนาการท่องเที่ยวและการนำไปใช้ ประโยชน์เพื่อพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์ในกระบวนการเชิงปฏิบัติและ บูรณาการงานพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีแบบแผนกับทุกภาคส่วนในจังหวัดอุดรดิตถ์

(๓) ส่งเสริมการนำระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศ ได้แก่ GIS, Application มา พัฒนาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรดิตถ์อย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๑.๒ การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการลงพื้นที่ภาคสนาม (Field Study) ในพื้นที่ ๙ อำเภอของจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อทราบถึงแนวคิด ความสัมพันธ์ กระบวนการ การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของ ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วัด ภาคเอกชน กลุ่ม ผู้ประกอบการ และประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ทราบถึงนโยบายการพัฒนาของแต่ละชุมชน ในแต่ละ อำเภอของจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยมีขั้นตอนในการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

(๑) ทำการศึกษาและคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายในจังหวัดอุดรดิตถ์ ๙ อำเภอ โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้

๑) ฝ่ายสงฆ์ เป็นพระภิกษุสงฆ์ระดับพระสังฆาธิการ ในพื้นที่ ๙ อำเภอ ของจังหวัดอุดรดิตถ์ ดังนี้

- พระมหาเปรี๊ยะม อาจิณโณ	วัดท่าถนน
- พระครูอุปลัมภ์ภูริทัต	วัดใหญ่ท่าเสา
- พระรังสรรค์ กิจสาโร	วัดพระฝางฯ
- พระครูธีรคุณาธาร ทสสนีโย	วัดพระแท่นศิลาอาสน์
- พระครูพุทธบาทบริหาร	วัดพระยืนพุทธบาทบุคคล
- พระครูพิลาศธรรมสาร	วัดขวางชัยภูมิ
- พระครูพิทักษ์ธรรมมงคล	วัดหน้าพระธาตุ
- พระครูปัญญาวัชรกิจ	วัดบ้านแก่งไต้
- พระอธิการโกศล นาณะธมโม	วัดปากถ้ำฉลอง
- พระครูโพธิชัยวงศ์	วัดบ้านฝาย
- พระครูวรดิตถ์คณารักษ์	วัดกกต้อง
- พระครูวิโรตศาสน์ประดิษฐ์	วัดโพธิ์ชัยศรี

- พระครูอินทรวรณสถิต วัตน้ำพี

๒) ฝ่ายฆราวาส ประกอบด้วย ภาครัฐ นักท่องเที่ยว และประชาชน ประกอบด้วย (๑) เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (๒) ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (๓) ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว (๔) ประชาชน (๕) นักท่องเที่ยว

- นางพัศลินทร์ เสวตรรัตน์	ผอ.ททท.สนง.สุโขทัย
- นายวรวิทย์ ดาวัธ	เจ้าหน้าที่ฐานข้อมูล ททท.
- นายปิยะครุฑ วนพงศธร	เจ้าหน้าที่ข้อมูลข่าวสาร ททท.
- นายปิยะ ปัญญา	รองนายกเทศมนตรีเทศบาล ตำบลผาจุก อำเภอเมือง
- นายดำเนิน อินทะเรืองรุ่ง	นายกองค์การบริหารส่วน ตำบลน้ำพี อำเภอทองแสนขัน
- นางธัญญ์รัศมี จันท	เจ้าพนักงานส่งเสริม การท่องเที่ยว เทศบาลตำบล ทุ่งยั้ง
- นางนัยนา ศรีเลิศ	ผอ.กองสวัสดิการฯ อบต.คอรุ่ม
- น.ส.อรุณี เชื้อวงษ์บุญ	เทศบาลตำบลบ้านแก่ง
- นายนวย สิงห์ทอง	นายกเทศมนตรี เทศบาลบ้านโคก
- นายธนภัทร นวลเจริญ	ปลัด อบต.ปากท่า
- นางกาญจนา แสบบ้าน	ผอ.กองการศึกษา อบต.ผาเลือด
- นายบุญชุ่ม มีรัตน์	ประชาชน
- น.ส.ภาณีชา นาคเลี้ยง	ประชาชน
- นายธีรเดช ชัยยะคำ	ประชาชน
- นายจรินทร์ สุขโชติ	ประชาชน
- นายบุญเสริม สงทอง	ประชาชน
- นางบุญเทียน สิงดา	ประชาชน
- นายอนุสรณ์ ผลสวัสดิ์	ประชาชน
- น.ส.รัชนีภา พามา	ประชาชน
- น.ส.กิตติมา มากบำรุง	ประชาชน

- นายประทีป มากบำรุง	ประชาชน
- นางณรีนัฐ ธารีย์ศิริโชติ	ผู้ประกอบการ
- น.ส.มนันท์ อันอินทร์	ผู้ประกอบการ
- นางณัฐิตา ทองฉะอ้อน	ผู้ประกอบการ
- นางอังศุมาริน ตันติกุล	ผู้ประกอบการ
- นางสาวศุภกมล เปรมสวัสดิ์	ผู้ประกอบการ
- นางชั้นทอง อินทรวรรณ	ผู้ประกอบการ
- นางสาวเพ็ญศรี คำบ้านฝาย	ผู้ประกอบการ
- MS. Morgan Kubishak	นักท่องเที่ยว

(๒) ทำการศึกษาการจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion)

โดยมี ผู้ร่วมกิจกรรม ดังนี้

- พระอุดมปิฎก	หัวหน้าโครงการวิจัยฯ
- พระครูสุจิตพัฒนพิธาน	นักวิจัย
- พระครูวิโรศาสนประดิษฐ์	นักวิจัย
- พระครูวิรุฬหสุวรรณดิตถ์	นักวิจัย
- พระครูกลุฑาณกิตติวัฒน์	นักวิจัย
- พระวินัยสาธิต	วัดพระแท่นศิลาอาสน์
- พระครูอุปลัมภกริทัต	วัดใหญ่ท่าเสา
- พระครูพุทธบาทบริหาร	วัดพระยืนพุทธบาทยุคล
- พระเทียม มหาลาโภ	วัดใหม่เจริญธรรม
- พระพลวัฒน์ พลวัฒนาโน	วัดใหม่เจริญธรรม
- พระชัยณรงค์ ปัญญาโว	วัดวังดิน
- ส.ต.ต.หญิง กนกกาญจน์ ลอยพงศ์ศรี	วัฒนธรรมจังหวัด
- นายธวัช อินทกุศล	สภาวัฒนธรรม อ.น้ำป่าด
- นายปรีชา สุขเกษม	สภาวัฒนธรรม อ.ลับแล
- นางปริศนา อุ่นเต็มใจ	สง.ส่งเสริมปกครองท้องถิ่น
- นางดุขฎิ ถาวรจตุรวัฒน์	ประชาสัมพันธ์จังหวัด
- นางสมพร อินทกุศล	ผู้ร่วมสัมมนา
- นายเฉลิมเกียรติ เกษแก้ว	ผู้ร่วมสัมมนา
- น.ส.ศรีวิจิตรา มีนางัว	ผู้ร่วมสัมมนา

(๓) ศึกษาวิเคราะห์แนวคิด รูปแบบ การจัดการและแนวทางการพัฒนา ความสัมพันธ์ การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ กระบวนการบริหารจัดการเกี่ยวกับตัวชี้วัดการท่องเที่ยวใน ลักษณะของการวิเคราะห์เชิงลึก โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ ศึกษาวิจัย

(๔) สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาในเชิงเอกสารและ ภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ คือแนวคิด หลักการ กระบวนการพัฒนาระบบ และศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ ทั้งนี้ เน้นการนำผลการ ศึกษาวิจัยมาเผยแพร่ให้ภาครัฐ ภาคเอกชน ท้องถิ่น วัด ชุมชน ผู้ประกอบการ ประชาชน และ นักท่องเที่ยว ได้ทราบและใช้ประโยชน์จากผลงานสิ่งประดิษฐ์ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

๓.๒ พื้นที่การวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศ ศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยกำหนดขอบเขตในวิจัยในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยมี การกำหนดขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

๑) เกณฑ์การเลือกชุมชนในการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกพื้นที่ด้านการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ของแผนงานวิจัย และมุ่งดำเนินการศึกษาวิจัยมีการดำเนินการในพื้นที่ ๙ อำเภอ ดังนี้ (๑) อำเภอเมือง (๒) อำเภอลับแล (๓) อำเภอท่าปลา (๔) อำเภอน้ำปาด (๕) อำเภอพากทำ (๖) อำเภอบ้านโคก (๗) อำเภอทองแสนขัน (๘) อำเภอตรอน (๙) อำเภอพิชัย โดยมีเกณฑ์ในการ คัดเลือกพื้นที่ย่อยในแต่ละอำเภอเพื่อทำการศึกษาวิจัยเชิงลึกจากคุณสมบัติ ดังนี้

๑.๑) เป็นพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ชาติ

(๑) มีตำนานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา

(๒) มีความสอดคล้องกับประวัติศาสตร์ชาติ

(๓) มีการดำเนินงานพัฒนาจากส่วนราชการในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

(๔) มีการทะนุบำรุงและอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมเพื่อความยั่งยืน

(๕) จำนวนนักท่องเที่ยวมีอัตราเพิ่มขึ้น

๑.๒) มีการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และได้รับการ พัฒนางานด้านการท่องเที่ยว และได้รับการสนับสนุนกิจกรรมจากหน่วยงานราชการ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น

๑.๓) ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการอนุรักษ์วัฒนธรรม สร้างรูปแบบ การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายในชุมชน และมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น สามารถดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามา ท่องเที่ยวในพื้นที่

๒) สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้นแบบที่ใช้ในการศึกษาวิจัย จากเกณฑ์การเลือก สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน ๑๗ แห่ง ประกอบด้วย

- (๑) วัดใหญ่ท่าเสา อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๒) วัดท่าถนน อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๓) วัดพระฝางสว่างคบุรี อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๔) อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๕) วัดพระแท่นศิลาอาสน์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๖) วัดพระยืน อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๗) วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๘) วัดมหาธาตุ อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๙) วัดขวางชัยภูมิ อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๑๐) วัดหน้าพระธาตุ อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๑๑) บ้านเกิดพระยาพิชัยอนุสรณ์สถาน อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๑๒) วัดบ้านแก่งไต้ อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๑๓) วัดน้ำพี อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๑๔) วัดกตต้องสามัคคี อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๑๕) วัดโพธิ์ไชยศรี อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๑๖) วัดศรีสะอาดโพธิ์ชัย (บ้านฝาย) อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์
- (๑๗) วัดปากห้วยฉลอง อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

๓.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรและตัวอย่าง โดยเน้นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และการจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) โดยแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม จำนวน ๕๖ รูป/คน ดังนี้

๑) ฝ่ายสงฆ์ เป็นพระภิกษุสงฆ์ระดับพระสังฆาธิการ ในพื้นที่ ๙ อำเภอ ของจังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน ๑๗ รูป

๒) ฝ่ายฆราวาส ประกอบด้วย ภาครัฐ นักท่องเที่ยว และประชาชน ดังนี้

- (๑) เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จำนวน ๓ คน
- (๒) ส่วนราชการในจังหวัด จำนวน ๕ คน
- (๓) ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๘ คน

(๔) ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว จำนวน ๗ คน

(๕) ประชาชน จำนวน ๑๒ คน

(๖) นักท่องเที่ยว จำนวน ๔ คน

ระยะเวลา

ด้านระยะเวลาในการวิจัย คณะผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการวิจัยครั้งนี้ ระหว่างเดือนตุลาคม ๒๕๖๐ – กันยายน ๒๕๖๑

๓.๔ เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร งานวิจัย การสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) โดยมีลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ดังนี้

๑) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เพื่อให้เหมาะสมในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ พระสังฆาธิการ, ภาครัฐ, เอกชน, ผู้ประกอบการ, ชุมชน, วัด, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ประชาชน และนักท่องเที่ยว ซึ่งแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือเชิงคุณภาพ ดังนี้

(๑) การศึกษาข้อมูลจากหนังสือ งานวิจัย และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว

(๒) นำข้อมูลที่ได้มาวางโครงสร้างแบบสัมภาษณ์และกำหนดขอบเขตเนื้อหาให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดงานวิจัย

(๓) สร้างแบบสัมภาษณ์ การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์

๒) การจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดสนทนากลุ่มย่อยในรูปแบบการของจัดสัมมนาเพื่อวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศที่ได้จัดทำขึ้น คือ เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุดรดิตถ์ (GIS) และ Application แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้ง ๑๗ แห่ง ในพื้นที่ ๙ อำเภอ โดยการสนทนามุ่งเน้นประเด็นการบูรณาการเทคโนโลยีในระดับจังหวัด และการพัฒนาเพื่อใช้ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทุกแห่งอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีเครื่องมือในการศึกษา ดังนี้

(๑) แบบสัมภาษณ์ และ การจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion)

(๒) แบบสอบถามความพึงพอใจ เพื่อวิเคราะห์ตัวชี้วัด การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๑) การศึกษาและวิเคราะห์จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์

๒) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) โดยลงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุดรดิตถ์ ในเขตพื้นที่ ๙ อำเภอ รวมทั้งหมด ๕๖ กลุ่มเป้าหมาย โดยมีประเด็นการพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์

๓) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริบทของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดบันทึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นกรณีศึกษาและเป็นแนวทางในการพัฒนางานวิจัย

๔) ผู้วิจัยจัดกิจกรรมสัมมนาและดำเนินการวิเคราะห์ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศที่ได้จัดทำขึ้น โดยนำแนวคิด และข้อเสนอแนะที่ได้จากการจัดกิจกรรมสัมมนาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาผลงานวิจัย และดำเนินการแก้ไขให้ตรงตามความต้องการของชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์

๕) ผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาตัวชี้วัดที่สามารถพัฒนางานวิจัย การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ทำการศึกษาเอกสารและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ (primary Source) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) จากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย เป็นกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๑) วิเคราะห์แนวคิดจากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์

๒) วิเคราะห์ประเด็นหลัก (Major themes) ที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด จากนั้นจึงนำประเด็นหลักมาแบ่งเป็นประเด็นย่อย (Sub-themes) และหัวข้อย่อย (Categories) โดยวิเคราะห์จากภาพรวมไปยั้งหัวข้อย่อยของกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ

๓) ศึกษาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาระบบเทคโนโลยีที่ใช้ในการวิจัย เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุดรดิตถ์ (GIS) และ Application แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้ง ๑๗ แห่งในพื้นที่ ๙ อำเภอ เพื่อใช้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ที่มีประสิทธิภาพ

๔) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมาสังเคราะห์ให้สอดคล้องกับทฤษฎี เพื่อให้เกิดความเป็นรูปธรรมในด้านของระบบเทคโนโลยีที่พัฒนาวิจัย กระบวนการพัฒนา และความเป็นไปได้ในการนำไปประยุกต์ใช้จริงในระดับจังหวัด และระดับประเทศ

ทั้งนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพดังกล่าว มีสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่ทำการวิเคราะห์ ข้อมูลที่มุ่งเน้นการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภท วัด ทั้ง ๑๗ แห่ง โดยสอดแทรกคุณค่าทางประวัติศาสตร์ องค์กรความรู้ทางพุทธศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม ท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตและการปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี นอกจากนี้ส่งผลให้เกิดการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่น่าสนใจ และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

๓.๗ สรุปกระบวนการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ แบบพรรณนาความ (Descriptive Presentation) โดยมีกระบวนการวิจัย ดังนี้

๑) การเลือกปัญหาเพื่อการวิจัย โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาพัฒนาปรับปรุงและออกแบบการใช้งานให้เกิดความเหมาะสม

๒) การวางแผนและการออกแบบงานวิจัย โดยการดำเนินการนิยามปัญหา ศึกษาข้อมูล และผลลวนวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดขอบเขตการวิจัยเพื่อให้ได้กลุ่มเป้าหมายที่ตอบสนองต่อความต้องการวิจัยที่สามารถทำให้งานวิจัยบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์โดยตรง

๓) การสร้างและทดสอบเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามความพึงพอใจ และได้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัย โดยผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้ ๑. นางพัชลินทร์ เศวตรัตน์ ผู้ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย ๒. ดร.พรรณนภา เชื้อบาง อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ๓. รศ.พูนทรัพย์ เกตุวีระพงศ์ ๔. พระครู สังฆรักษ์บุญเสริม กิตติวินโน

๔) การเก็บและรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเน้นการเก็บข้อมูลที่มีความสอดคล้องกับงานวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) การจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) และ การศึกษาเอกสาร (Documentary Research)

๕) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจาก การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) การจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) และ การศึกษาเอกสาร (Documentary Research)

๖) การเขียนรายงานการวิจัย ผู้วิจัยได้เขียนรายงานการวิจัยในรูปแบบเชิงวิชาการ แบ่งเป็นบท ทั้งหมด ๕ บท ดังนี้

- ก) บทที่ ๑ บทนำ
- ข) บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ค) บทที่ ๓ ระเบียบวิธีวิจัย
- ง) บทที่ ๔ ผลการศึกษาวิจัย
- จ) บทที่ ๕ สรุปผลการศึกษา

โดยมีการเสนอข้อมูลวิธีการและสาระสำคัญทั้งหมดตามรูปแบบเงื่อนไขของ สถาบันวิจัย พุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗) การนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ แบบพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่าย เพื่อแสดงให้เห็นถึงกระบวนการพัฒนา GIS และ Application ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้ง ๑๗ แห่ง ในพื้นที่ ๙ อำเภอของ จังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นการสร้างกระบวนการอนุรักษ์องค์ความรู้ทางด้านพุทธศิลป์ และวัฒนธรรม ประเพณีพื้นถิ่นให้คงอยู่ และถ่ายทอดองค์ความรู้สู่สาธารณะ เพื่อให้เกิดรูปแบบการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับหลักพุทธศาสนา และพัฒนาสู่การท่องเที่ยวเชิงพุทธบูรณาการที่ ประยุกต์ใช้นวัตกรรมที่มีความเหมาะสม สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้ใช้งานได้ทุกระดับเพียงแค่อุปกรณ์ หลักคือ Smart Phone ในการเชื่อมต่อ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับสากล

๘) การติดตามการนำ ผลวิจัยไปใช้ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรม สัมมนาการพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ ให้กับกลุ่มผู้ดำเนินงานหลัก ได้แก่ ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วัด และกลุ่มเครือข่าย ด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เป็นกลุ่มแกนนำในการสร้างเทคโนโลยีเผยแพร่สู่ชุมชน โดยให้ทดลองใช้ Application ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้ง ๑๗ แห่ง เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของเทคโนโลยี และวิเคราะห์แนวทางการพัฒนา หรือแก้ไขข้อบกพร่อง ผลลัพธ์ที่ได้คือ ความเสถียรภาพของ Application ที่มีผลต่อการใช้งานจริงใน Smart Phone ที่ใช้ระบบ Android

บทที่ ๔

ผลการศึกษาวิจัย

การวิจัย เรื่อง “การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตต์” “Development of Geo – Informatics System and Potential for Tourism in Uttaradit” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตต์ ๒) เพื่อการพัฒนาภูมิสารสนเทศเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตต์ ๓) เพื่อการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตต์ ๔) เพื่อการพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตต์ โดยการวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การศึกษาข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Source) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรทั้งหมด ๕๖ รูป/คน ที่มีความแตกต่างในด้านอาชีพ ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์, เจ้าหน้าที่ภาครัฐ, เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ภาคเอกชน, ผู้ประกอบการ, ประชาชน และนักท่องเที่ยว โดยให้การตอบสัมภาษณ์ และร่วมกิจกรรมกลุ่มเชิงปฏิบัติการ “การสัมมนางานวิจัย เรื่อง การพัฒนาภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตต์” เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุดรดิตต์ โดยในบทที่ ๔ ผู้วิจัยได้มีการสังเคราะห์องค์ความรู้ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑, ๒, ๓ และ ๔ โดยมีผลการศึกษาวิจัย ดังนี้

๔.๑ ผลการศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตต์

๔.๒ ผลการพัฒนาภูมิสารสนเทศเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตต์

๔.๓ ผลการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตต์

๔.๔ ผลการพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตต์

๔.๕ การวิเคราะห์ผลการวิจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยว

๔.๖ องค์ความรู้จากการวิจัย

๔.๗ การนำองค์ความรู้จากการวิจัยสู่ชุมชน

๔.๑ ผลการศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตต์

จากการศึกษาข้อมูลในระดับจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Source) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตต์ พบว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวหนึ่งซึ่งเน้นความสำเร็จกับแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับมรดก

ประเพณีที่สืบทอดต่อ ๆ กันมา และวัฒนธรรมที่ดึงดูดความสนใจ โดยสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวนั้นมีหลายอย่าง เช่น วิถีชีวิต พิพิธภัณฑสถาน การแสดง แหล่งโบราณคดี ศิลปะ ละคร หัตถกรรม พิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น

จังหวัดอุตรดิตถ์เป็นจังหวัดภาคเหนือตอนล่างที่มีความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลายทั้งวัฒนธรรมล้านนา ล้านช้าง และสุโขทัย ที่ผสมผสานกันได้อย่างกลมกลืน จึงทำให้มีพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาที่แตกต่างไป การขับเคลื่อนด้านการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาภายในจังหวัดจึงมุ่งให้เกิดรายได้ภายในชุมชน สืบทอดพระพุทธศาสนา โดยการส่งเสริมของทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติให้มาท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวประเภทวัดมากขึ้น

จากการศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดอุตรดิตถ์ของคณะผู้วิจัย พบว่าในจังหวัดอุตรดิตถ์มีสถานที่ท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา “วัด” จำนวนมากที่มีประวัติความเป็นมาเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของประเทศไทย และความเก่าแก่ควรแก่การอนุรักษ์เพื่อให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศชาติ พุทธศิลป์อันงดงามเหล่านี้เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมความงาม และเพื่อกราบสักการบูชา และชื่นชมความงามของสถาปัตยกรรม ประติมากรรม รวมถึงจิตรกรรมทางพระพุทธศาสนา ด้วยความศรัทธาและความเลื่อมใส

สำนักงานจังหวัดอุตรดิตถ์^{๓๔} ได้จัดทำวิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ โดยมีเป้าประสงค์เพื่อผลักดันให้จังหวัดอุตรดิตถ์เป็นเมือง ๓ วัฒนธรรม ที่มีอัตลักษณ์และยกระดับการท่องเที่ยวทุกด้าน และพัฒนาระบบบริหารการค้าชายแดน การลงทุน การท่องเที่ยว สร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีศักยภาพสูงขึ้น ระหว่างประเทศ และเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีอัตลักษณ์ มีศักยภาพและยกระดับการท่องเที่ยวให้สูงขึ้น และสืบทอดศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นให้ยั่งยืน รวมถึงการสนับสนุนให้มีการปรับปรุง พัฒนาการท่องเที่ยวสินค้าและบริการ บนพื้นฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และเทคโนโลยีดิจิทัล และ Uttaradit 4.0

^{๓๔} สำนักงานจังหวัดอุตรดิตถ์, “วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดอุตรดิตถ์ ๒๕๖๑”, <www.uttaradit.go.th/acrobat/vmgo_utt61.pdf>, ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

๔.๑.๑ แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์

๑) อำเภอเมือง

ก) วัดท่าถนน

วัดท่าถนน^{๓๕} ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดอุตรดิตถ์ มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม “วัด” หลายแห่ง และที่มีชื่อเสียงมากนั่นคือ “วัดท่าถนน” เดิมชื่อ วัดวังเตาหม้อ อยู่ตรงข้ามสถานีรถไฟอุตรดิตถ์ ประดิษฐานหลวงพ่อเพชร พระพุทธรูปเชียงแสนสิงห์ ๑ หล่อด้วยทองสัมฤทธิ์ทั้งองค์ ในบริเวณวัดมีอาคารศิลปะแบบตะวันตก สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๔ เป็นโรงเรียนปริยัติธรรมและภาษาบาลีของพระภิกษุสามเณรในเมือง มีลักษณะสถาปัตยกรรมสวยงาม และอุโบสถซึ่งมีภาพจิตรกรรมฝาผนังซึ่งได้รับยกย่องว่าสวยงามที่สุดในจังหวัดอุตรดิตถ์

วัดท่าถนน มีพระพุทธรูปศักดิ์ ๑ องค์ คือ หลวงพ่อเพชร เป็นพระพุทธรูปเนื้อโลหะสำริดปางมารวิชัย (ขัดสมาธิเพชร) ศิลปะเชียงแสนสิงห์หนึ่ง หน้าตักกว้าง ๓๒ นิ้ว มีพุทธลักษณะงดงามมาก ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ที่วิหารวัดท่าถนน ชาวอุตรดิตถ์นับถือว่าเป็นพระพุทธรูปสำคัญคู่บ้านคู่เมืองอุตรดิตถ์ มีงานนมัสการประจำปีในวันกลางเดือนสี่ของทุกปี

ภาพที่ ๔ - ๑ องค์หลวงพ่อเพชร วัดท่าถนน

ถ่ายภาพโดย : พระครูวิรุฬห์สุวรรณดิตถ์ กนตธมโม

^{๓๕} วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, “วัดท่าถนน (อุตรดิตถ์)”, <[https://th.wikipedia.org/wiki/วัดท่าถนน_\(อุตรดิตถ์\)](https://th.wikipedia.org/wiki/วัดท่าถนน_(อุตรดิตถ์))>, ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๖ หลวงพ่อด้วง เจ้าอาวาสวัดหมอนไม้ อำเภอหนองโพ ซึ่งเป็นอำเภอเมืองปัจจุบัน จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้เดินทางผ่านอุโบสถร้าง ครั้นเมื่อหลวงพ่อด้วงพบจอมปลวกขนาดใหญ่แห่งหนึ่งรูปร่างรูปแหลมผิวดกกลับจอมปลวกทั่วไป จึงได้เอาไม้เคาะปลายแหลมที่เป็นยอดของจอมปลวกนั้นจนดินหลุดออก เห็นเศศพระพุทธรูปโผล่ออกมา หลวงพ่อด้วงจึงสั่งให้พระและลูกศิษย์วัดที่ร่วมเดินทางไปด้วยช่วยกันขุดดิน จอมปลวกออก ก็พบพระพุทธรูปขนาดค่อนข้างใหญ่ ฝังอยู่ในจอมปลวกแห่งนั้น จึงได้อัญเชิญพระพุทธรูปองค์นั้นไปไว้ที่วัดหมอนไม้

ต่อมาหลวงพ่อด้วงเห็นว่า วัดหมอนไม้ไม่มีพระอุโบสถที่จะประดิษฐานพระพุทธรูปได้อย่างเหมาะสม ประกอบกับมีประชาชนที่ทราบข่าวพระพุทธรูปองค์นี้ ได้มากราบไหว้บูชาสักการะเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้น ยังอาจมีปัญหาเรื่องโจรผู้ร้าย จึงพิจารณาเห็นว่า หากเชิญพระพุทธรูปองค์นี้ไปประดิษฐานที่วัดวังเตาหม้อ (คือวัดท่าถนนในปัจจุบัน) ซึ่งมีหลวงพ่อเพชร เป็นเจ้าอาวาสอยู่ วัดแห่งนี้มีพระอุโบสถ และตั้งอยู่ในที่ชุมนุมชน สะดวกแก่การไปนมัสการของประชาชน ท่านจึงได้อัญเชิญพระพุทธรูปไปประดิษฐานไว้ที่วัดวังเตาหม้อ และถวายพระนามพระพุทธรูปองค์นี้ว่า หลวงพ่อเพชร

อัญเชิญไปวัดเบญจมบพิตร

ปี พ.ศ. ๒๔๔๓ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ฯ ทรงสร้างวัดเบญจมบพิตรได้ มีการรวบรวมพระพุทธรูปที่เก่าแก่และสวยงาม ที่อยู่ตามหัวเมืองต่าง ๆ มาประดิษฐานไว้ที่วัดเหล่านี้ พระพุทธรูปหลวงพ่อเพชรมีพุทธลักษณะงาม ก็ได้รับเลือกสรรให้อัญเชิญมาประดิษฐานที่วัดเบญจมบพิตร พร้อมกับพระพุทธรูปองค์อื่น ๆ จากทั่วราชอาณาจักร การที่ต้องนำหลวงพ่อเพชรไปจากวัดวังเตาหม้อทำให้เจ้าอาวาสเสียใจมาก จึงได้ออกจากวัดตรงดิ่งไปในที่ต่าง ๆ สุดท้ายได้มรณภาพบนภูเขาในป่า บ้านนาตารอด ตำบลบ้านด่าน อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

อัญเชิญกลับมาจังหวัดอุตรดิตถ์

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๓ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ได้โปรดเกล้า ฯ ให้อัญเชิญพระพุทธรูปหลวงพ่อเพชรกลับคืนไปประดิษฐานไว้ที่วัดวังเตาหม้อตามคำขอของชาวเมืองอุตรดิตถ์ ดังข้อความซึ่งปรากฏอยู่ที่ฐานของพระพุทธรูป “หลวงพ่อเพชร” ว่า

“พระพุทธรูปองค์นี้ เมื่อ ร.ศ.๑๑๙ พระจุลจอมเกล้ารัชกาลที่ ๕ ได้อัญเชิญจากวัดท่าถนนไปไว้ วัดเบญจมบพิตร ครั้น ร.ศ. ๑๒๙ หลวงนฤบาล (จะพินยา) อัญเชิญกลับมาไว้ “วัดท่าถนน”

เหตุที่มีรับสั่งให้นำหลวงพ่อเพชรมาคืนชาวอุตรดิตถ์ครั้งนี้ มีคำบอกเล่ามาว่า เทวดาประจำองค์หลวงพ่อได้ไปเข้าสุบินสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงว่า อยากกลับไปอุตรดิตถ์ พระองค์จึงทรงทำตามพระสุบินนั้น

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๓ พระครูธรรมกิจจาภิบาล (ทองสุข) หรือพระสุธรรมเมธี อดีตเจ้าคณะจังหวัดอุตรดิตถ์ ร่วมกับประชาชนชาวเมืองอุตรดิตถ์ได้ช่วยกันสร้างพระวิหารขึ้นใหม่ และอัญเชิญพระพุทธรูปหลวงพ่อเพ็ชรมาประดิษฐานไว้ในพระวิหาร เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามาสักการบูชาได้สะดวก ปัจจุบันหลวงพ่อเพ็ชรประดิษฐานอยู่ในวิหารทางด้านทิศเหนือของอุโบสถ

จะเห็นได้ว่า วัดท่าถนน เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นเป็นที่ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว ด้วยประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน และความงดงามของศิลปวัฒนธรรม อาทิเช่น สถาปัตยกรรม จิตรกรรม และประติมากรรม ที่ผสมผสานศิลปะของไทย ศิลปะของเอเชีย และศิลปะตะวันตก เป็นต้น ดังนั้น การพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนอย่างไร เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง และสามารถวางแผนและรูปแบบการพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

สอดคล้องกับ พระมหาทวีศักดิ์ เขมจาโร และพระครูโสภณพัฒนานุยุต^{๓๖} ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง หลวงพ่อเพ็ชร : สื่อพุทธศิลป์ที่มีอิทธิพลต่อประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ จากผลงานวิจัยดังกล่าว พบว่า พุทธศิลป์เป็นงานด้านศิลปะที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาที่สร้างขึ้นด้วยจุดมุ่งหมายทางพระพุทธศาสนาทางใดทางหนึ่ง ได้พยายามสร้างขึ้นด้วยแรงกาย และกำลังความคิด ก่อให้เกิดศิลปกรรมที่สร้างขึ้นรับใช้พระพุทธศาสนาโดยตรง พระพุทธรูปหลวงพ่อเพ็ชร เป็นพระพุทธรูปประติมากรรมที่หล่อขึ้นด้วยเนื้อทองสัมฤทธิ์ตลอดทั้งองค์ ทรงประทับพระอิริยาบถนั่งขัดสมาธิเพ็ชร มีพระพุทธรูปลักษณะงดงามมากเป็นพิเศษ พระพักตร์ของพระองค์ท่านฉาบด้วยความอิมเอิบ มีขนาดหน้าตักกว้าง ๓๒ นิ้วพุทธครึ่ง (๑ ศอกเศษ) ส่วนสูงจากฐาน ที่ประทับนั่งถึงสุดยอดพระเศียรสูงประมาณ ๕๑ นิ้วพุทธ พระพุทธรูปองค์นี้ประดิษฐานอยู่ในวิหารโดยเฉพาะเรียกว่า “วิหารหลวงพ่อเพ็ชร” อยู่ในวัดท่าถนน อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นศิลปะผสมผสานกันถึง ๓ ชาติ คือ หลังคาแก่งจัน แล้วมีราหูอมจันทร์ซึ่งเป็นศิลปะอินเดียติดอยู่ที่หน้าบัน และหลังวิหารจะมีเทพพนมซึ่งเป็นศิลปะไทยติดอยู่หน้าบัน ด้านหน้าของวิหารด้านนอก ภายในวาดรูปศิลปะผสมไทย – จีน

หลวงพ่อเพ็ชร มีอิทธิพลต่อประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ ทั้งในด้านความเลื่อมใส เพียงได้มาเห็นพุทธลักษณะของหลวงพ่อเพ็ชรที่มีความงดงาม สง่างามพระพักตร์ที่อิมเอิบ ทำให้ผู้ที่เข้ามาสักการบูชาเกิดความเลื่อมใสศรัทธา ด้านคุณค่าทางจิตใจ ไม่ว่าจะสุขหรือทุกข์ เมื่อได้มีโอกาสไปกราบสักการบูชาจะทำให้มีความสุข และรู้สึกปลอดภัยมีที่พึ่งทางใจ ด้านความคุ้มครองเมื่อ

^{๓๖} พระมหาทวีศักดิ์ เขมจาโร และ พระครูโสภณพัฒนานุยุต, “หลวงพ่อเพ็ชร : สื่อพุทธศิลป์ที่มีอิทธิพลต่อประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์”,

เวลาประกอบสัมมาอาชีวะหรือเดินทางไกล ก็จะไปกราบไหว้ขอพรส่วนหนึ่งก็จะได้สมปรารถนาค้าขายดี เดินทางด้วยความปลอดภัย ปราศจากอันตรายต่าง ๆ ด้านอภินิหารแสดงให้เห็นประจักษ์ชัดเจนหลายครั้งไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ไฟไหม้อุตรดิตถ์ หรือเกิดภัยธรรมชาติ หลวงพ่อเพชรก็แสดงอภินิหารช่วยให้สิ่งที่เป็นภัยร้ายแรงกลายเป็นเพียงภัยเล็กน้อย ด้านสมปรารถนา ประชาชนส่วนใหญ่จะเข้าไปกราบไหว้ขอพรให้มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การเงิน โชคลาภ และสุขภาพก็ได้สมปรารถนา

ข) วัดใหญ่ท่าเสา

วัดใหญ่ท่าเสา^{๓๗} ตั้งอยู่ที่บ้านท่าเสา เลขที่ ๔๓๓ ถนนสำราญริน ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นวัดสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ ๓๒ ไร่ ๒ งาน ๕๕ ตารางวา ได้สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. ๒๓๒๕ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาประมาณ พ.ศ. ๒๔๒๓ สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายและได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานและเขตที่ดินโบราณสถานตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๔ ตอนพิเศษ ๘ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๐ มีพื้นที่โบราณสถานประมาณ ๒ ไร่ ๓ งาน ๕๑ ตารางวา ศาสนสถานและโบราณสถานภายในวัดมีอุโบสถ หอไตร ศาลาการเปรียญและวิหาร หลวงพ่อเย็ก

ภาพที่ ๔ - ๒ วัดใหญ่ท่าเสา

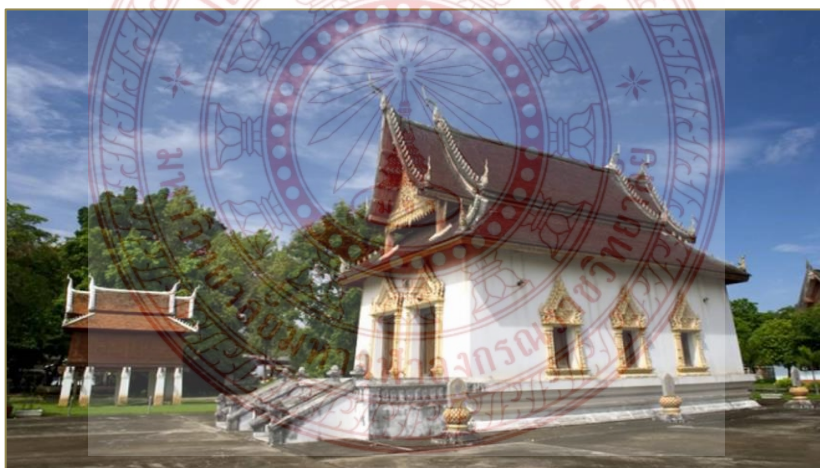
ถ่ายภาพโดย : พระครูวิรุฬห์สุวรรณดิตถ์ กนตธมโม

^{๓๗} อุตรดิตถ์โนเนม กูเกิลไซต์, “วัดใหญ่ท่าเสา”,

<<https://sites.google.com/site/uttaraditnoname/khxm/wad-hiy-tha-sea>>, ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

๑. อุโบสถ มีลักษณะเด่นที่รูปทรงประตูเข้าอุโบสถเป็นประตูไม้แกะสลัก ๒ บาน มีลวดลายไม้ฉลุที่หน้าบันอุโบสถทั้งด้านหน้าและด้านหลัง เสิงหวายช่อฟ้าและใบระกาหางหงส์ เป็นอาคารชั้นเดียวกว้าง ๘.๘๐ เมตร ยาว ๑๔ เมตร หน้าต่างด้านละ ๓ ช่อง มีลักษณะเด่นที่หน้ามุขเป็นมุขทะเลซื่อซึ่งเป็นแบบอย่างทั่ว ๆ ไปตามศิลปะสมัยอยุธยา ลวดลายแกะสลักหน้าบันเชิงชายน้ำบานประตูมีรอบแกะสลักลึกล้ำอ่อนช้อยและสวยงามตามฝีมือช่างโบราณ เพดานอุโบสถไม่มีการตีฝ้าปล่อยโปร่ง ๆ มีการตกแต่งลวดลายตามช่อคานและตงและฐานอุโบสถเป็นฐานปัทม์ บัวคว่ำ บัวหงายจะมีลักษณะเด่นเป็นเรือสำเภา ปัจจุบันอุโบสถได้ทำการบูรณปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่อีกครั้ง

๒. หอไตร เป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีลายไม้ฉลุที่หน้าบันทั้งด้านหน้าและด้านหลังอาคารชั้นเดียวได้ถุนสูง ขนาดกว้าง ๓.๕ เมตร ยาว ๕.๕ เมตร เสาล่างเป็นเสาอิฐฉาบปูนเสาบนเป็นเสาไม้เนื้อแข็งกลม สมัยก่อนใช้บรรจุพระไตรปิฎกคัมภีร์จารึกเกี่ยวกับพระพุทธศาสนามีการบูรณปฏิสังขรณ์กันเรื่อยมา และปัจจุบันได้บูรณปฏิสังขรณ์อีกครั้งโดยกรมศิลปากร

ภาพที่ ๔ - ๓ อุโบสถ และหอไตร วัดใหญ่ท่าเสา
ถ่ายภาพโดย : พระครูวิรุฬห์สุวรรณดิตรัตน์ กนตธมโม

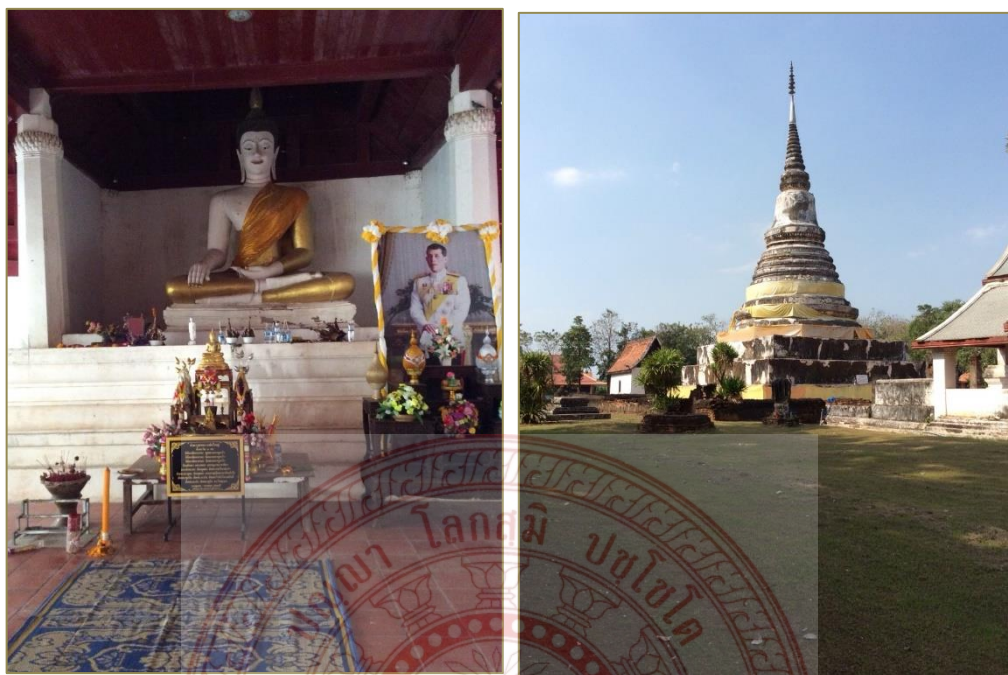
ค) วัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถ

วัดพระฝาง^{๓๘} หรือชื่อเต็มว่า วัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถ ตั้งอยู่ที่บ้านฝาง หมู่ที่ ๓ ตำบลผาจุก อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เป็นวัดเก่าแก่ที่สร้างมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ตามทะเบียนวัดระบุว่า ประมาณปี พ.ศ. ๑๗๐๐ (ก่อนสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช) วัดพระฝางนับว่าเป็นกลุ่มโบราณสถานของเมืองฝางสว่างคบุรี (สว่างคบุรี เพี้ยนมาจาก สวรรคบุรี) เพียงแห่งเดียวที่ยังหลงเหลืออยู่ วัดนี้ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาในสมัยสุโขทัย และเป็นวัดพระมหาธาตุประจำเมืองสว่างคบุรี เมืองที่เจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย และเคยเป็นวัดที่จำพรรษาของ “เจ้าพระฝาง” เมืองสว่างคบุรี ผู้นำชุมชนเจ้าพระฝางในคราวเสียสมัยกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒

วัดพระฝาง มีปูชนียสถานที่สำคัญที่สุดคือพระมหาธาตุเจดีย์ บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ตั้งอยู่กลางกลุ่มโบราณสถานวัดพระฝาง สันนิษฐานว่าพระเจดีย์องค์นี้สร้างในสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี มีหลักฐานยืนยันว่าเป็นพระบรมธาตุศักดิ์สิทธิ์สำคัญของอาณาจักรมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ในสมัยกรุงศรีอยุธยา มองซิเออร์ เดอ ลาลูแบร์ ราชทูตจากราชสำนักฝรั่งเศสซึ่งเข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีกับกรุงศรีอยุธยาในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้บันทึกไว้ในหนังสือของท่านว่าพระมหาธาตุองค์นี้ได้รับการเคารพนับถือว่าเป็นพุทธปูชนียสถานสำคัญของอาณาจักรคู่กับรอยพระพุทธบาทสระบุรี ในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ทรงเสด็จขึ้นทำศึกชนะเจ้าพระฝางและตั้งงานสมโภชพระมหาธาตุเมืองพระฝางถึง ๓ วัน เทียบเท่างานนมัสการพระพุทธชินราช แต่ความศรัทธาในพระมหาธาตุเมืองฝางคงได้เสื่อมถอยลงในช่วงหลัง จากความเสื่อมของเมืองสว่างคบุรี หลังชุมชนเจ้าพระฝางถูกตีแตกในสมัยธนบุรี จนในช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ พระเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์องค์เดิมได้ปรักหักพังไปมาก ทำให้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้มีการบูรณะพระมหาธาตุเมืองพระฝางใหม่ แปลงเป็นแบบเจดีย์ทรงลังกา ดังที่เห็นในปัจจุบัน

^{๓๘} แหล่งท่องเที่ยว ๗๗ จังหวัด, “วัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถ”, <www.addsiam.com/ท่องเที่ยว-77-จังหวัด/วัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถ/129.html>, ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

ภาพที่ ๔ - ๔ วัดพระฝางฯ

ถ่ายภาพโดย : พระครูวิรุฬห์สุวรรณดิษฐ์ กนตมโม

นอกจากนี้ วัดพระฝางยังมีอุโบสถมหาอุด (มีประตูทางเข้าบานเดียว) อยู่ด้านทิศตะวันตกของกลุ่มโบราณสถาน ตัวอุโบสถมีสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งเดิมภายในอุโบสถเคยเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปพระฝาง ซึ่งปัจจุบันตัวอุโบสถยังคงมีบานประตูไม้และหน้าต่างแกะสลักศิลปะสมัยอยุธยาอันสวยงามอยู่ (บานปัจจุบันเป็นบานจำลอง) และด้านทิศตะวันออกของกลุ่มโบราณสถานมีพระวิหารหลวง เดิมเป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปเชียงแสน ปัจจุบันในพระวิหารหลวงมีบานประตูไม้แกะสลักวัดพระฝาง (เป็นบานประตูบานจำลอง สร้างเสร็จในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อนำมาติดตั้งแทนที่บานประตูเดิมที่ได้นำไปเก็บรักษาที่วัดธรรมาธิปไตยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๔)

ปัจจุบันวัดพระฝางได้รับขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ ลงวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ มีพื้นที่ได้รับประกาศเป็นโบราณสถานประมาณ ๓๒ ไร่ ๓ งาน ๙๐ ตารางวา

ประวัติในศิลาจารึกหลักที่ ๒ วัดพระฝางปรากฏชื่ออยู่ในศิลาจารึกหลักที่ ๒ ซึ่งได้กล่าวถึง พระมหาเถรศรีศรัทธา ซึ่งเชื่อว่าเป็นหลานของพ่อขุนผาเมือง ว่าก่อนที่ท่านจะเดินทางไปจาริกแสวงบุญที่ลังกา ในสมัยพญาเลอไท ได้แวะมานมัสการพระธาตุวัดพระฝาง แล้วจึงเดินทางต่อไปยังเมืองแพร์ ลำพูน และลงเรือที่อ่าวเกาะตะมะไปลังกา นอกจากนี้ในศิลาจารึกหลักที่ ๓ ซึ่งสร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๙๐๐ ก็ได้ปรากฏชื่อเมืองฝางอยู่ด้วยเช่นกัน ในจดหมายเหตุ ลาลูแบร์ อัครราชทูตของพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ แห่งฝรั่งเศส ซึ่งเข้ามาทูลพระราชสาส์นในปลายรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. ๒๒๓๐) ก็ได้กล่าวถึงความศรัทธาของคนสยามต่อพระทันตธาตุเมืองพระฝางไว้เช่นเดียวกัน แสดงถึงความสำคัญของพระบรมธาตุเมืองฝางในสมัยนั้นได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ ๔ - ๕ วัดพระฝางฯ

ถ่ายภาพโดย : นางสาวศรีวิจิตรา มีนางิ้ว

หาดแม่น้ำน่าน หน้าวัดพระฝาง ภาพถ่ายสมัยรัชกาลที่ ๕ ในปี พ.ศ. ๒๓๑๐ ปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา วัดพระฝางมีความสำคัญมาก คือ เป็นศูนย์กลางของชุมชนพระฝาง ซึ่งมี “เจ้าพระฝาง” (เรื่อน) เป็นหัวหน้าสามารถขยายอาณาเขตกว้างขวางจากทิศเหนือ ถึงเมืองแพร์ เมืองน่าน ทิศใต้ถึงเมืองพิษณุโลก ทิศตะวันออกถึงลาว และทิศตะวันตกถึงเมืองศรีสัชชนาลัย เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง และเป็นชุมชนสุดท้ายที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงรวบรวมเป็นอาณาจักรเดียวกันกับกรุงธนบุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๓ วันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๔๔ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) ได้เสด็จฯ มาสักการะวัดพระฝาง ปรากฏข้อความในพระราชนิพนธ์ของพระองค์ตอนหนึ่งว่า

“เมื่อถึงหน้าเมืองฝางก็มีหาดโต เมื่อนั้นตั้งอยู่ฝั่งตะวันออก มีพระวิหารกลางใหญ่ มีลายประตูป็นลายสลักก้านขดหน้าสัตว์ต่าง ๆ เช่น บานวัดสุทัศน์ แต่เด่นออกมามากกว่าวัดสุทัศน์ ทำงามดีมาก” พระฝางเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ทรงเครื่องอย่างจักรพรรดิราช ศิลปะสมัยอยุธยา วัสดุสัมฤทธิ์ลงรักปิดทอง หน้าตักกว้าง ๑ ศอก ๑ คืบเศษ สร้างขึ้นสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศแห่งกรุงศรีอยุธยาประมาณ พ.ศ. ๒๒๘๐ มีพุทธลักษณะที่งดงาม เป็นพระพุทธรูปที่สำคัญของแผ่นดินไทยอีกองค์หนึ่ง สันนิษฐานว่าผู้สร้างคือเจ้าพระฝาง ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสวัดพระฝาง เป็นพระพุทธรูปประธานในพระอุโบสถวัดพระฝางหรือวัดสว่างคูมุนีนาถ พ.ศ. ๒๓๑๓ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ยกทัพหลวงมาตีชุมนุมพระฝางได้ และโปรดเกล้าฯ ให้รับละครขึ้นมาสมโภชพระพุทธรูปองค์สำคัญนี้ ที่วัดพระฝางถึง ๓ วัน เท่ากันกับการสมโภชพระพุทธรูชินราช พระพุทธรูชินสีห์ ซึ่งนับว่าเป็นพระพุทธรูปสำคัญคู่บ้านคู่เมืองไทยองค์หนึ่ง ในรัชสมัยของสมเด็จพระปียมหาราช (รัชกาลที่๕) ได้โปรดเกล้าฯ ให้อัญเชิญพระฝางไปประดิษฐานที่วัดเบญจมบพิตรมาจนถึงปัจจุบัน

ปูชนียสถาน โบราณวัตถุ

เจดีย์พระธาตุพระฝาง แต่เดิมสันนิษฐานว่าเป็นเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์แบบสุโขทัย คาดว่าเปลี่ยนมาเป็นทรงลังกาในสมัยพระเจ้าบรมโกศ และได้รับการบูรณะอีกครั้งในสมัยรัชกาลที่ ๔ “เจดีย์พระธาตุวัดพระฝาง” ซึ่งบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ สร้างขึ้นในสมัยสุโขทัย ได้มีการบูรณะครั้งใหญ่ในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ “วิหารใหญ่และพระอุโบสถเก่า” สำหรับวิหารมีสถาปัตยกรรมแบบสุโขทัยลักษณะเดียวกับวัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง แต่เดิมมีพระพุทธรูปสมัยเชียงแสนประดิษฐานอยู่ แต่ปัจจุบันได้ถูกโจรกรรมไปแล้ว ด้านหลังวิหารเป็นองค์พระธาตุ มีกำแพงล้อมรอบบริเวณหลังสุดมีพระอุโบสถเก่าอยู่อีกหลังหนึ่ง สภาพโดยทั่วไปชำรุดทรุดโทรมมาก เดิมมีบานประตูแกะสลักสวยงาม แต่ก็ได้ถูกขโมยไปแล้วเช่นกัน ด้านหน้าโบสถ์มีต้นมะม่วงใหญ่อายุหลายร้อยปีอยู่ต้นหนึ่ง บริเวณรอบนอกวัดด้านหลังเป็นป่าละเมาะ ส่วนด้านหน้ามีบ้านคนอยู่บ้างแต่ไม่หนาแน่น

วิหารใหญ่ สันนิษฐานว่าสร้างมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยจากหลักฐาน แสดงความสำคัญทางประวัติศาสตร์ รวมทั้งการบูรณะพระบรมธาตุสว่างคูบุรี ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพอประมวลได้ดังนี้ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๑๐ โปรดเกล้าฯ ให้พระยามหาอำมาตยาธิบดีเป็นแม่กองสักเลขวัดหัวเมืองฝ่ายเหนือขึ้นไป ตั้งอยู่ ณ เมืองพิษณุโลก และโปรดให้พระยาอัครดิดิตถาภิบาล ผู้สำเร็จราชการเมืองอัครดิดิตถ์เป็นแม่กองรับจ่ายเลข ข้าพระโยมสงฆ์ตามหัวเมืองฝ่ายเหนือ ทำการปฏิสังขรณ์พระเจดีย์วัดพระธาตุในเมืองสว่างคูบุรีที่เรียกกันว่า เมืองฝาง พระเจดีย์นั้นชำรุดมาก ต้องรื้อลงมาถึงชั้นทักษิณที่สาม เมื่อรื้ออิฐเก่าที่หักพังออกก็พบแผ่นเหล็กเป็นรูปฝ่าซีหุ้มผนังไว้แน่น เมื่อตัดแผ่นเหล็กออกจึงพบผอบทองเหลือง บนฝาผอบมีพระพุทธรูปองค์เล็กบุทองคำฐานเงินอยู่องค์หนึ่ง ในผอบมีพระบรมธาตุขนาดน้อยสีดอกพิกุลแห้ง ๑,๐๐๐ เศษ แหวน ๒ วง พลอยต่างสี ๑๓ เม็ด เมื่อพระยา

อุตรดิตถ์ภิกษุบาลมีใบบอกมา พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ ให้จัดเรือมา่านทองให้ข้าหลวงขึ้นไปรับ เชิญพระบรมธาตุมาขึ้นที่กรุงเทพฯ เชิญขึ้นไว้ที่พระตำหนักวังป้อมเพชร แล้วจัดเรือพระที่นั่งสยามอรสมพรมีปีพายัพ แตรสังข์ รับเชิญลงมากรุงเทพฯ เชิญขึ้นไว้ ณ พระตำหนักน้ำทำการสมโภชแล้วเชิญไปประดิษฐานไว้ที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงมีพระราชดำริว่าควรที่จะส่งพระบรมธาตุคืน ให้ไปบรรจุไว้ตามที่ตั้งเก่าบ้าง แบ่งไว้สักการบูชา ณ กรุงเทพฯ บ้าง จึงโปรดเกล้าฯ ให้ช่างหลวงทำกล่องทองคำเป็นที่บรรจุพระบรมธาตุชั้นใน แล้วใส่กล่องเงินเป็นชั้นที่สอง ใส่ในพระเจดีย์ทำโลหะเงินเป็นชั้นที่สาม แล้วใส่ในพระเจดีย์ทองเหลืองเป็นชั้นที่สี่ แล้วใส่ครอบศิลาตรึงไว้แน่นหนา ให้เจ้าพนักงานเชิญพระบรมธาตุใส่พระเสลี่ยงน้อยกั้นพระกรุด ไปตั้งบนบุษบกที่พระตำหนักน้ำ พร้อมเครื่องสักการบูชา มีเรือกรมการและราษฎรเมืองนนทบุรี แห่เป็นกระบวนขึ้นไปส่งถึงเมืองปทุม แล้วผู้สำเร็จราชการเมืองกรมการตั้งแต่เมืองปทุมธานีขึ้นไป จัดแจงทำสักการบูชาแล้วจัดเรือแห่มีปีพายัพข้อมงลองเล่นสมโภชตามมีรับส่งต่อ ๆ จนถึงเมืองสวางคบุรี

บานประตูวัดพระฝางบานเดิม ศิลปะสมัยอยุธยา ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ที่วัดธรรมาธิปไตยในตัวเมืองอุตรดิตถ์ บานประตูเก่าวิหารวัดพระฝางสวางคบุรีมุนีนาถ เดิมนั้นอยู่วัดพระฝางสวางคบุรีมุนีนาถ แต่เนื่องจากวิหารชำรุดทรุดโทรมมาก อีกทั้งวัดพระฝางในขณะนั้นไม่มีพระภิกษุสามเณรอยู่จำพรรษา พระสุธรรมเมธี (บันลือ ธรรมโช) เจ้าคณะจังหวัดอุตรดิตถ์ในสมัยนั้น จึงได้ขออนุญาตกรมศิลปากรนำมาเก็บรักษาไว้ที่ อาคารธรรมสภา วัดธรรมาธิปไตย เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๔ ทิ้งไว้แต่ตัววิหารเปล่า ปราศจากบานประตูอันวิจิตรตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

บานประตูวิหารวัดพระฝางจำลองบานประตูนี้แกะสลักในสมัยอยุธยา แต่ละบานขนาดกว้าง ๑.๒ เมตร สูง ๕.๓ เมตร และหนาถึง ๑๖ เซนติเมตร ทำจากไม้ปู้แกะสลักเป็นลายกนกก้านขดลายพุ่มทรงข้าวบิณฑ์ บานละ ๗ พุ่ม ระหว่างพุ่มทรงข้าวบิณฑ์มีกนกใบเทศขนาน สองข้างขวามือด้านบนมือเกลาประตูอยู่ตรงกลาง แกะสลักเป็นลายเทพพนม ตอนบนอกเลา ๔ องค์ตอนล่างอกเลา ๔ องค์ กล่าวกันว่าดงามเป็นที่สองรองจากประตูวิหารวัดสุทัศน์ในกรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ กรมศิลปากรได้ส่งเจ้าหน้าที่มาอนุรักษ์เนื้อด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ บานประตูวัดพระฝางจึงมีสภาพอย่างที่เห็นในปัจจุบัน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้มีการจัดสร้างบานประตูไม้แกะสลักวิหารวัดพระฝางคู่มือ เพื่อนำกลับไปติดตั้งยังวิหารหลวงวัดพระฝาง (ติดตั้งในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๕๑) ซึ่งบานประตูคู่มือนี้มีลักษณะวิจิตรสวยงามเหมือนของเดิมทุกประการ โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกรมศิลปากรในการจัดสร้าง

จากการศึกษาของผู้วิจัย พบว่า ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง วัดท่าถนน เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่น และมีจุดแข็งมากที่สุด ด้วยข้อได้เปรียบ คือ ด้านการคมนาคมขนส่งที่สะดวก คือ ตั้งอยู่ติดกับสถานีรถไฟอุตรดิตถ์ และ ระบบขนส่งมวลชนในจังหวัด จึงทำให้นักท่องเที่ยวมีความสะดวกสบายในการเดินทาง จึงทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมมาสักการบูชา

องค์หลวงพ่อเพ็ชร เนื่องด้วยศรัทธาและความรำลึกที่ว่าเมื่อขอพรใดแล้วจะได้สมปรารถนาทุกประการ และด้วยความเป็นเอกลักษณ์ของศิลปะที่ผสมผสานกับวัฒนธรรมจีนของชาวจีนรอบบริเวณวัด จึงทำให้ “วิหารเก่งจีน” สถานที่ประดิษฐานองค์หลวงพ่อเพ็ชร เป็นที่สะดุดตาด่อนักท่องเที่ยวยิ่งนัก นอกจากนี้มีอาคารของโรงเรียนนักรธรรมบาลี อายุเกือบ ๑๐๐ ปี สร้างเมื่อ พ.ศ.๒๔๗๔ ที่สร้างตามแบบศิลปะตะวันตกโคโลเนียล นับว่าเป็นศิลปะเก่าแก่อีกหนึ่งชิ้นของพระพุทธศาสนาที่น่าสนใจมาก”

๒) อำเภอลับแล

ก) วัดพระแท่นศิลาอาสน์

วัดพระแท่นศิลาอาสน์^{๓๙} เป็นปูชนียสถานศักดิ์สิทธิ์ของหัวเมืองฝ้ายเหนือ และยังเป็นปูชนียสถานที่สำคัญแห่งประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่ได้รับการยอมรับจากนักท่องเที่ยวว่าเป็นสถานที่สำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า

วัดพระแท่นศิลาอาสน์ เป็นวัดในสังกัดคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย เดิมชื่อ วัดมหาธาตุ ตั้งอยู่ที่ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้งห้าพระองค์ในภัทรกัปนี้ ได้เสด็จมาประทับนั่งบนพระแท่นแห่งนี้ เพื่อเจริญภาวนา และได้ประทับยั้งในเวลาที่ตรัสรู้แล้ว เพื่อโปรดสัตว์ ซึ่งแสดงว่าพระแท่นศิลาอาสน์นี้ มีประวัติความเป็นมาอย่างต่อเนื่องในพระพุทธศาสนามายาวนาน ตัวพระแท่นเป็นศิลาแลง มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง ๘ ฟุต ยาวประมาณ ๑๐ ฟุต สูง ๓ ฟุต ที่ฐานพระแท่นประดับด้วยลายกลีบบัวโดยรอบ มีพระมณฑปศิลปะเชียงแสนครอบอยู่ภายในพระวิหารวัดพระแท่นศิลาอาสน์

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทรงสันนิษฐานว่า พระแท่นศิลาอาสน์อาจมีมาก่อนแล้วช้านาน ก่อนที่พระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ แห่งกรุงศรีอยุธยา เสด็จไปบูชา เพราะพระแท่นศิลาอาสน์อยู่ริมเมืองทุ่งยั้งซึ่งมีมาตั้งแต่ครั้งสมัยอาณาจักรเชียงแสนก่อนสุโขทัย และบางทีชื่อทุ่งยั้งนั่นเอง จะเป็นนิมิตให้เกิดมีพระแท่น เป็นที่พระพุทธเจ้าประทับยั้ง เมื่อเสด็จผ่านมาทางนั้น ในทางตำนานมีคติที่เชื่อว่าพระพุทธเจ้าได้เสด็จยังประเทศต่าง ๆ ภายนอกอินเดียด้วยอิทธิฤทธิ์สมานสมบัติ และได้ประดิษฐานเจดีย์ หรือตรัสพยากรณ์อะไรไว้ในประเทศเหล่านั้น เป็นคติที่เกิดในลังกาทวีป และประเทศอื่นได้รับเอาไปเชื่อถือด้วย จึงเกิดมีเจดีย์วัดฤๅและพุทธพยากรณ์ที่อ้างว่าพระพุทธองค์ได้ทรงประดิษฐานเจดีย์ไว้มากบ้างน้อยบ้างทุกประเทศเฉพาะเมืองไทย มีปรากฏในพงศาวดารโดยลำดับมา

^{๓๙} วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, “วัดพระแท่นศิลาอาสน์”, <<https://th.wikipedia.org/wiki/วัดพระแท่นศิลาอาสน์>>, ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

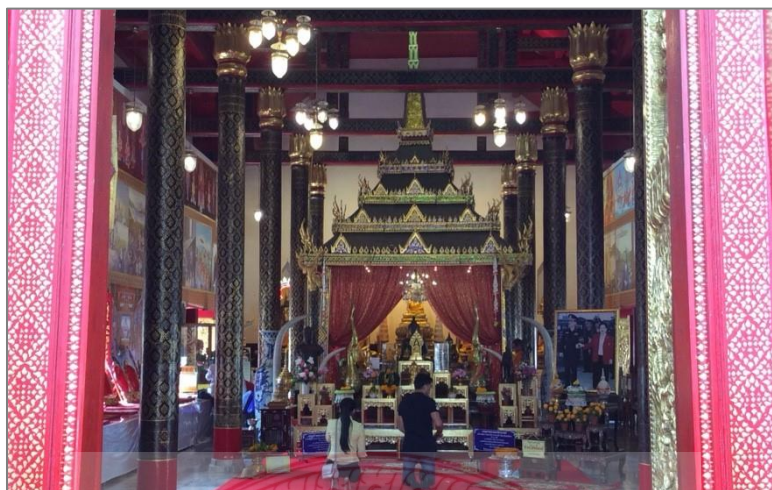
ว่า พบรอยพระพุทธรูปบาท ๓ ไหล่เขาสุวรรณบรรพต เมื่อรัชกาลพระเจ้าทรงธรรม รัชกาลพระเจ้าเสือ ได้เสด็จไปบูชาพระพุทธรูป ๓ เขาป่าแก้ว และพระเจ้าบรมโกศ เสด็จไปบูชาพระแท่นศิลาอาสน์

ภาพที่ ๔ - ๖ วัดพระแท่นศิลาอาสน์
ถ่ายภาพโดย : นางสาวศรีวิจิตรา มีนางิ้ว

มีเรื่องเล่าสืบต่อกันมาว่า นายช่างที่สร้างวิหาร วัดพระแท่นศิลาอาสน์ วัดพระฝาง และ วัดสุทัศน์ เป็นนายช่างคนเดียวกัน บานประตูเก่าของพระวิหารเป็นไม้แกะสลักฝีมือดี แกะไม้ออกมาเด่น เป็นลายซ้อนกันหลายชั้น แม่ลายเป็นกำนวด ปลายเป็นรูปภาพต่าง ๆ เป็นลายเดียวกับลายบานมุขที่วิหารพระพุทธชินราช อาจสร้างแต่ครั้งพระเจ้าติโลกราช กษัตริย์แห่งราชอาณาจักรล้านนา เคียงคู่กับสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ กษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยาในสมัยนั้น

ต่อมาพระเจ้าบรมโกศมีพระราชศรัทธา ให้ทำประตูมุขตามลายเดิมถวายแทน แล้วโปรดให้เอาบานเดิมนั้นไปใช้เป็นบานวิหารวัดพระแท่นศิลาอาสน์ ประตูวิหารเก่าบานดังกล่าวได้ถูกไฟไหม้เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๑ ไฟป่าลุกลามไหม้เข้ามาถึงวัด ไฟไหม้ครั้งนั้น เหลือกุฏิซึ่งประดิษฐานหลวงพ่อดุสิตอยู่เพียงหลังเดียว ต่อมาพระยาวโรดมภักดีศรีอุตรดิตถ์นคร (อัน หงษ์นันท์) เจ้าเมืองอุตรดิตถ์ ได้เรียกรื้อเงินสร้างและซ่อมแซมวิหาร ภายในวิหารมีซุ้มมณฑปครอบพระแท่นศิลาอาสน์ฯ ไว้

ภาพที่ ๔ - ๗ วัดพระแท่นศิลาอาสน์
 ถ่ายภาพโดย : พระครูวิรุฬห์สุวรรณดิตถ์ กนตธมโม

ข) วัดพระยืนพุทธบาทยุคล

วัดพระยืนพุทธบาทยุคล^{๔๐} เป็นวัดที่มีความเก่าแก่คู่กับ “วัดพระแท่นศิลาอาสน์” ตามตำนานเล่าสืบต่อกันมาว่า พระพุทธเจ้าได้เสด็จมาประทับยืนบนยอดเขาแห่งนี้ จึงเกิดเป็นรอยพระพุทธรูปทั้งพระบาทซ้าย และพระบาทขวาคู่กันบนแผ่นศิลาแลงฐานดอกบัว ซึ่งทางวัดพระยืนพุทธบาทยุคลได้สร้างมณฑปครอบไว้ (ศิลปะแบบเชียงแสน) ภายในมณฑปประดิษฐานพระพุทธรูปยืนโดยรอบผนังทั้งสี่ด้าน เพดานเป็นภาพจิตรกรรมฝาผนัง (จากภาพคาดว่าเป็นภาพชุมนุมเทวดา) ส่วนจิตรกรรมฝาผนังเป็นภาพพุทธประวัติ ด้านนอกใกล้ ๆ มณฑปจะพบเจดีย์ศิลาแลงลักษณะคล้ายทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ คาดว่าสร้างในสมัยสุโขทัยอายุประมาณ ๗๐๐ ปี ปัจจุบันเหลือให้เห็นเพียงฐานเจดีย์เท่านั้น

^{๔๐} ทองเที่ยวดอทคอม, “วัดพระยืนพุทธบาทยุคล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์”,
 <https://www.thongteaw.com/Travel_tour_content_อุตรดิตถ์/วัดพระยืนพุทธบาทยุคล.html>,
 ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

นอกจากนี้ภายในพระอุโบสถหลังใหม่ของวัดเป็นที่ประดิษฐานพระประธาน เป็นพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ปางมารวิชัยชื่อ “หลวงพ่พุทธรังสี” ตามตำนาน (เรียบเรียงโดยคุณโสภณสว่างหล้า อ้างอิงจากตำนานท้องถิ่นจากพระสงฆ์ และฆราวาส เอกสารใส่กรอบอยู่ในพระอุโบสถ) กล่าวว่า ในสมัยพระเจ้าลิไทยธรรมราชา พระองค์ได้เรียกประชุมเหล่าช่างฝีมือ ให้มาช่วยกันหล่อพระพุทธรูปขึ้นหลายองค์เพื่อเป็นการเทิดทูนพระพุทธศาสนา

ภาพที่ ๔ - ๘ วัดพระยืนพุทธบาทยุคล

ถ่ายภาพโดย : พระครูวิรุฬห์สุวรรณดิษฐ์ กนตธมโม

เดิมพระพุทธรังสีเป็นพระพุทธรูปปูนปั้น แต่ขณะที่แม่ชี ๔ คนจากนครศรีธรรมราช ได้เข้านมัสการและสำรวมจิตเจริญภาวนาได้เห็นแสงรัศมีออกจากองค์พระพุทธรูปจึงแจ้งให้กับเจ้าอาวาสในขณะนั้นทราบ หลังจากนั้นจึงร่วมกับชาวบ้านหาช่างมาแกะเทอะปูนออก พบเป็นพระพุทธรูปทองสัมฤทธิ์ มีพุทธลักษณะงดงาม จึงได้ร่วมกันสร้างพระอุโบสถขึ้นเพื่อประดิษฐานจนถึงปัจจุบัน โดยพระยากัลยาณวัฒน์วิศิษฐ์ อดีตสมุหเทศาภิบาล มณฑลพายัพที่มาตั้งรกรากที่อำเภอลับแลเป็นผู้ถวายพระนาม “พระพุทธรังสี” ต่อมาท่านอาจารย์ศุภรัตน์ และลูกศิษย์สายหลวงปู่ทวดได้ถวายฉัตรครอบเหนือเศศพระพุทธรังสี เพื่อถวายเป็นพุทธรูชา

เมื่อออกจากพระอุโบสถเดินมาทางด้านหน้าจะเห็น “สะพานสามัคคีวิสุข” เป็นสะพานเชื่อมต่อไปยัง “วัดพระนอนพุทธไสยาสน์” ผ่านบันไดนาคไปยังมณฑปจตุรมุข บานไม้แกะสลักลึกลับ

ปิดทอง ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์ จึงเป็นเส้นทาง ๓ วัดที่น่าสนใจเมื่อมาเที่ยวที่ อำเภอ
ลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ (วัดพระแท่นศิลาอาสน์ วัดพระยืนพุทธบาทยุคล และวันพระนอนพุทธ
ไสยาสน์)

การเดินทาง : วัดพระยืนพุทธบาทยุคล จากตัวเมืองอุตรดิตถ์ไปตามทางหลวงหมายเลข
๑๐๒ ประมาณ ๓.๕ กม. เลี้ยววัดพระบรมธาตุทุ่งยั้งไป จะมองเห็นวัดอยู่ทางซ้ายมือใกล้ทางแยก

ค) วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง

วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง^{๔๐} อยู่ที่หมู่ ๓ บ้านทุ่งยั้ง ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
จากตัวเมืองอุตรดิตถ์ ไปตามทางหลวงหมายเลข ๑๐๒ ประมาณ ๓ กิโลเมตร จะมองเห็นวัดอยู่ทาง
ซ้ายมือ วัดนี้เป็นวัดเก่าแก่มี่ตำนานเกี่ยวพันกับอีก ๒ วัด ที่อยู่ใกล้เคียงกัน คือ วัดพระยืนพุทธ
บาทยุคล และวัดพระแท่นศิลาอาสน์ เกี่ยวกับการเสด็จมาของพระพุทธเจ้า วัดแห่งนี้เดิมชื่อ
วัดมหาธาตุ ประกอบด้วยวิหารแบบล้านนาซึ่งอยู่ด้านหน้า ถัดไปเป็นพระบรมธาตุทุ่งยั้งบรรจุพระบรม
สารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า เป็นเจดีย์เก่าแก่แบบลังกาทรงกลมฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยม ๓ ชั้น ฐานล่างมี
เจดีย์องค์เล็ก ๆ เป็นบริวารอยู่ ๔ มุม ฐานชั้นที่ ๓ มีซุ้มคูหา ๔ ด้าน สันนิษฐานว่าได้บูรณะขึ้นภายหลัง

บริเวณนี้มีถนนสายเล็ก ๆ ที่ดูเหมือนว่าจะไม่สามารถขยายออกไปได้อีก ๒ ข้างทางเป็น
เหมือนลานจอดรถสำหรับคนที่จะมาวัด รวมถึงคนที่จะมาตลาด บางทีการจะหาที่จอดวางๆ ก็ดู
จะต้องใช้เวลาไม่น้อย

ภายในกำแพงแก้ว ในบริเวณวัดไม่ได้มีกำแพงวัดล้อมรอบไปหมดทุกด้าน บางช่วงเปิดโล่ง
มีเพียงซุ้มประตูวัด จากนั้นด้านในจะมีพื้นที่เขตพุทธาวาส อันเป็นที่ตั้งของโบสถ์ วิหารหลวง พระบรม
ธาตุเจดีย์ หอระฆัง อยู่ในกำแพงแก้วกว้างมาก มีซุ้มประตูด้านละ ๒ แห่ง

ประวัติวัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง

วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้งแห่งนี้ตั้งอยู่ในคูเมืองทุ่งยั้ง ซึ่งเป็นเมืองหน้าด่านตะวันออกสมัย
สุโขทัย ดังปรากฏชื่อเมืองทุ่งยั้ง ในศิลาจารึกหลักที่ ๔ ของพระมหาธรรมราชาลิไท วัดนี้ไม่มีหลักฐาน
ว่าสร้างในปีใด สันนิษฐานว่าคงสร้างขึ้นในรัชกาลพระมหาธรรมราชาลิไท แห่งกรุงสุโขทัย ชื่อวัดเคย
เรียกต่างกันไป ได้แก่ วัดมหาธาตุ วัดหน้าพระธาตุ วัดบรมธาตุ วัดกัมโพชนคร วัดอุตรคาม วัดชัยบุรี
วัดชัยปรากฏ วัดโน และวัดทุ่งยั้ง กรมศิลปากรขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน ประกาศในหนังสือ
ราชกิจจานุเบกษาอย่างเป็นทางการว่า “วัดพระบรมธาตุ (ทุ่งยั้ง)”

^{๔๐} ทวีร์อนไทย, “วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง”, <<https://www.touronthai.com/article/1465>>,

หลวงพ่อกว้างเมือง องค์พระประธานประดิษฐานในพระวิหารหลวง สร้างใน พ.ศ. ๒๒๘๓ พระเจ้าบรมโกศทรงให้สร้างในคราวที่ทรงบูรณปฏิสังขรณ์วัดบรมธาตุเมืองทุ่งยั้ง เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นศิลปะแบบอุทงหน้ำตักกว้าง ๒ วา ๑๑ นิ้ว สูง ๓ วา ๑๐ นิ้ว ชาวบ้านนิยมเรียกชื่อหลวงพ่อกว้างเมืองว่าหลวงพ่อบรรณเตมา หลวงพ่อกว้างเมืองประธานเตมา และหลวงพ่อดโต เชื่อกันว่าเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพสักการะของประชาชน เพราะได้รับสิ่งพิงปรารถนาตามอธิษฐาน

พระวิหารหลวงเป็นสถาปัตยกรรมสมัยสุโขทัย แต่เดิมพระวิหารคดมีลักษณะเป็นอาคารโถงก่อด้วยศิลาแลงและอิฐ โครงหลังคาทำด้วยไม้ ยกพื้นสูงกว่าระดับพื้นดินเล็กน้อย บนพื้นรอบตัววิหารอาคารไม้กั้นฝา คมมีแต่เสารายรอบตั้งขึ้นค้ำหลังคา แต่เมื่อได้ผ่านการบูรณะซ่อมแซมมาหลายครั้ง จึงทำให้วิหารมีรูปลักษณ์ดังปัจจุบัน สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงนิพนธ์ว่าพระวิหารหลวงเป็นของเก่า ที่หน้าบรรณจำหลักเรื่องราวเกียรติ แต่สึกกร่อนไปมาก เห็นจะบูรณะในรัชกาลพระเจ้าบรมโกศ (พ.ศ.๒๒๘๓) ฝาผนังข้างในวิหารเขียนภาพเรื่องสังข์ทอง เป็นฝีมือช่างกรุงเก่า (กรุงศรีอยุธยา) ปรากฏอยู่ เพราะมีคำปริมปราเมืองเหนือเล่าว่า เมืองทุ่งยั้ง คือ เมืองท้าวสามลในเรื่องสังข์ทอง ในครั้งนี้พระเจ้าบรมโกศทรงให้สร้างพระประธานประดิษฐานในพระวิหารด้วย

ภาพที่ ๔ - ๙ วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง
ถ่ายภาพโดย : พระครูวิรุฬห์สุวรรณดิษฐ์ กนตธมโม

พระบรมธาตุเจดีย์ เป็นพระเจดีย์ทรงลังกา อันเป็นคติในพุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์ที่นิยมสร้างในสมัยสุโขทัย เป็นสถานที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุส่วนที่เรียกว่า อูรังคธาตุ คืออัฐิส่วนหน้าอก องค์มหาธาตุเจดีย์มีความสูงประมาณ ๑ เส้น (๒๐ วา) ฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัสกว้างยาวด้านละ ๑๐ วา ๓ ศอก พระเจดีย์ผ่านการบูรณะซ่อมแซมมาหลายครั้ง ทำให้รูปลักษณะของพระเจดีย์แบบทรงลังกาเดิมได้เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการบูรณะซ่อมแซมภายหลังเกิดแผ่นดินไหว เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๔๕๑ ทำให้องค์พระเจดีย์หักพังลง พญาตะก่า ขนชาติพม่า ขออนุญาตทำการซ่อมแซม ผู้บูรณะซ่อมแซมได้ตัดแปลงฐานองค์ระฆัง (ส่วนของเจดีย์ที่เป็นรูประฆังคว่ำ) และเจดีย์สี่ทิศให้มีรูปร่างคล้ายเจดีย์พม่า แล้วทำฉัตรส่วนยอดมหาธาตุเจดีย์และเจดีย์องค์เล็ก (ปัจจุบันฉัตรหักพังลงแล้ว) รูปลักษณะของมหาธาตุเจดีย์ที่แสดงว่าเป็นเจดีย์ทรงกลมแบบลังกา คงเหลืออยู่แต่ช่วงบนขององค์พระเจดีย์เท่านั้น

ด้านหลังพระวิหารหลวง พระวิหารหลวงได้รับการบูรณะซ่อมแซมอีกใน พ.ศ. ๒๔๔๒ โดยหลวงพ่อแก้วเจ้าอาวาส หลังจากประกาศขึ้นทะเบียนวัดเป็นโบราณสถานแล้ว กรมศิลปากรได้ทำการบูรณะครั้งสำคัญ ๒ ครั้ง คือ พ.ศ. ๒๕๐๒ โดยมีสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ รักษาการแทนสมเด็จพระสังฆราชเป็นองค์ประธานการยกข้อฟ้า

วิหารหลวงวัดพระบรมธาตุ (ทุ่งยั้ง) เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับใช้ประกอบพิธี “ถือน้ำพิพัฒน์สัตยา” ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงรัชกาลที่ ๕ กรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งยกเลิกไปหลังจากการปฏิรูปการปกครอง

สังข์ทอง ด้านหลังของวัดห่างจากกำแพงแก้วที่ล้อมรอบพระเจดีย์และพระวิหารหลวง ออกมาจนดูเหมือนว่าพื้นที่ส่วนนี้อยู่นอกวัด เป็นสถานที่ที่มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมกันมากไม่น้อยกว่าองค์พระธาตุเจดีย์ เพราะเชื่อกันว่าสถานที่แห่งนี้เป็นลานแข่งสภาของพระสังข์ ในวรรณคดีนั่นเอง สิ่งที่เราได้พบที่บริเวณนี้ก็คือหลุมประหลาดที่เกิดบนก้อนหิน ชาวบ้านเล่าว่าปู่ย่าตายายเล่าต่อกันมาเชื่อว่าหลุมนี้เกิดจากลูกศิษย์ไฟที่ตีแข่งกันนั่นเอง

หลุมจากการตีศิษย์ของพระสังข์ เป็นหลุมรูปร่างกลมลึกพอสมควร แต่ละหลุมก็มีขนาดและความลึกต่างกันไป ในตำนานเชื่อว่าเมืองนี้เป็นเมืองของท้าวสามล ในเรื่องสังข์ทอง ก็นำมาผูกเข้ากับหลุมประหลาดเหล่านี้ว่าเป็นหลุมจากการแข่งตีศิษย์ไฟมาตกบริเวณนี้

นอกเหนือจากมีสถานที่ให้ชมกันก็ยังมีสิ่งที่น่าสนใจก็คือสระน้ำของวัดที่มีอยู่ ๒ สระ ว่ากันว่ากันสระมีถ้ำอยู่ เป็นถ้ำที่ไปทะลุกับอีกเมืองหนึ่งเลยทีเดียว แต่หลังจากกาลเวลาผ่านไป สระก็ตื้นเขินจนเหมือนบ่อเล็ก ๆ เท่านั้น ส่วนถ้ำก็หายไปด้วย วัดพระบรมธาตุ (ทุ่งยั้ง) มีงานประจำปีคือ งานอัฐมีบูชา เริ่มตั้งแต่วันที่ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ถึงแรม ๘ ค่ำ เดือน ๖ ของทุกปี วันอัฐมีบูชา คือ วันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๖ เป็นวันที่มีความสำคัญทางพระพุทธศาสนา คือตรงกับวันถวายพระเพลิงพุทธสรีระ

เป็นวันที่ชาวพุทธต้องวิปโยค และสูญเสียพระบรมสรีระแห่งองค์พระบรมศาสดา ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะอย่างสูงยิ่ง เป็นวันควรแสดงธรรมสังเวช และระลึกถึงพระพุทธรูปให้สำเร็จเป็นพุทธานุสสติภาวนามัยกุศล

จากการศึกษาของผู้วิจัย พบว่า วัดทั้ง ๓ แห่งนี้ มีความเชื่อมโยงกันทางประวัติศาสตร์และตำนาน และด้วยสภาพที่ตั้งที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกัน จึงทำให้นักท่องเที่ยวนิยมเข้าไปชมความงามทางศิลปวัฒนธรรมแบบล้านนาและสุโขทัยจำนวนมาก กอปรกับสถานที่ดังกล่าวมีการจัดประเพณีทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญของจังหวัดอุตรดิตถ์ ได้แก่ งานนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์ พระยืนพุทธบาทยุคล และพระนอนพุทธไสยาสน์ ซึ่งสันนิษฐานว่ามีการจัดงานสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เพื่อร่วมกันทำบุญตักบาตรและสักการบูชาพระแท่นศิลาอาสน์ ในวันขึ้น ๘ ค่ำ ถึง ๑๕๒ ค่ำ เดือน ๓ (วันมาฆบูชา) ของทุกปี ณ วัดพระแท่นศิลาอาสน์ (พระอารามหลวง) และงานประเพณีอัฐมีบูชา เป็นพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพจำลองของ พระพุทธเจ้าประกอบการแสดงแสง สี เสียง กำหนดจัดขึ้นในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ ถึง แรม ๘ ค่ำ เดือน ๖ ของทุกปี ณ วัดบรมธาตุทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จึงทำให้บริเวณดังกล่าวเป็นจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอลับแลที่มีชื่อเสียงและมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมมากที่สุด

สอดคล้องกับ สิทธิพันธ์ ทองศิริ^{๔๒} ได้ศึกษาความพึงพอใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อพัฒนาคุณภาพท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพราะตำบลทุ่งยั้งนั้นมีความพร้อมในปัจจุบันพื้นฐานทางวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา และโบราณสถานที่มีอยู่ในท้องถิ่น ดังนั้น หากสามารถจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ โดยมีคณะกรรมการหมู่บ้าน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวภายในพื้นที่ จะทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมอย่างต่อเนื่องทุกฤดูกาล

๓) อำเภอพิชัย

ก) วัดหน้าพระธาตุ

วัดหน้าพระธาตุ^{๔๓} อยู่ที่อำเภอพิชัย วัดหน้าพระธาตุนี้ตั้งอยู่ริมแม่น้ำน่านมีถนนจากสถานีรถไฟพิชัยถึงบริเวณหน้าวัดหน้าพระธาตุ ตั้งอยู่ในตัวเมืองพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นวัดโบราณที่เป็นที่ประดิษฐานพระเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ และพระพุทธรูปหลวงพ่อดโต พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ของอำเภอพิชัย เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองพิชัย ปัจจุบันวัดหน้าพระธาตุได้สร้างวิหารปราสาท

^{๔๒} อ่างแล้ว

^{๔๓} วัดหน้าพระธาตุ, “เมืองพิชัย”, <www.uttaradit/tour/phichai/phichai1.html>, ๑๐ กรกฎาคม

จตุรมุขห้ายอดคลุมพระพุทธรูปหลวงพ่โตและรอยพระพุทธรบาท เป็นสถาปัตยกรรมทรงปราสาทแห่งเดียวของจังหวัดอุตรดิตถ์

วัด แห่งนี้นับเป็นวัดเก่าแก่คู่บ้านคู่เมืองพิชัยภายในบริเวณวัดมีโบราณวัตถุหลายอย่างที่ สำคัญคือ “หลวงพ่โต” พระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่หน้าตักกว้าง ๓ วา ซึ่งตามตำนานเล่ากันว่า สร้างโดยพระยาโคตรบอง เมื่อพ.ศ. ๑๔๗๐ หลวงพ่โตประดิษฐานอยู่ในวิหารแบบปราสาทจตุรมุข มีเนื้อที่ภายใน ๙๙ ตารางวา มีพระเจดีย์เป็นยอด ๕ องค์ มีความสูง ๔๓ เมตร นอกจากนี้เป็นที่ ประดิษฐานหลวงพ่โตแล้วยังเป็นที่ประดิษฐาน “พระบรมสารีริกธาตุ” และ”รอยพระพุทธรบาท จำลอง” บรรยายกาศภายในวัดสงบและร่มรื่น

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ คู่บ้านคู่เมืองพิชัย ที่ชาวพิชัยเคารพอีกหนึ่งสิ่งก็คือ หลวงพ่โต อันศักดิ์สิทธิ์ ที่มีอายุมากกว่าพันปีที่ วัดหน้าพระธาตุ ซึ่งหลวงพ่โตองค์นี้ ตั้งอยู่ที่บ้านหน้าพระธาตุ อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ตามตำนานกล่าวไว้ว่า สร้างโดยพระยาโคตรบอง เมื่อปี ๑๔๗๐ แล้วให้อัญเชิญ พระบรมสารีริกธาตุ มาสถิตไว้ที่เมืองพิชัย แล้วได้สร้างพระประติมากรองค์ใหญ่ ก่ออิฐถือปูน ปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง ๕ เมตร สูง ๙ เมตร ประดิษฐานทางด้านหน้าพระธาตุเจดีย์ ซึ่งเป็นวัดที่มี วัตถุประสงค์สำคัญมากมาย และประชาชนทั่วไป ให้ความเคารพนับถือและมาสักการะไม่ขาด สาย

เจดีย์เก่าที่วัดหน้าพระธาตุ ซึ่งเป็นวัดที่ประดิษฐานหลวงพ่โต เป็นหลักฐานเพียงแห่ง เดียวที่แสดงว่าเมืองพิชัยเก่าจริง นับพันปีทีเดียว วัดหน้าพระธาตุ ตั้งอยู่ในตัวเมืองพิชัย จังหวัด อุตรดิตถ์ เป็นวัดโบราณที่เป็นที่ประดิษฐาน พระเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ และพระพุทธรูป หลวงพ่โต พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ของอำเภอพิชัย ปัจจุบันวัดหน้าพระธาตุได้สร้างวิหารปราสาท จตุรมุขห้ายอดคลุมพระพุทธรูปหลวง พ่โตและรอยพระพุทธรบาท เป็นสถาปัตยกรรมทรงปราสาท แห่งเดียวของจังหวัดอุตรดิตถ์ ตั้งอยู่ในกำแพงเมืองพิชัย เป็นที่เคารพกราบไหว้ของมหาชนมานับพันปี

ภาพที่ ๔ - ๑๐ หลวงพ่อโต วัดหน้าพระธาตุ
ที่มา : สำนักประชาสัมพันธ์จังหวัดอุดรดิตถ์

ข) วัดขวางชัยภูมิ

วัดขวางชัยภูมิ^{๔๔} ตั้งอยู่ เลขที่ ๑๕๓ หมู่ที่ ๑ ตำบลคอรัม อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นวัดที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ไทย ในยุคสมัยของ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช หลักรฐานแน่ชัด ศึกพม่าที่เมืองพิชัย วีรกรรมของพระยาพิชัย (ดาบหัก) เหตุการณ์โดยละเอียดของศึกพม่าที่ยกเข้ามาตีเมืองพิชัยนั้น ปรากฏว่าขาดหายไป ในพระราชพงศาวดารกรุงธนบุรีฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) แต่ปรากฏในพระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา ดังต่อไปนี้ คือ

พม่าตีเมืองพิชัยครั้งที่ ๑ (พ.ศ.๒๓๑๕)

“ลุดักราช ๑๑๓๔ ปีมะโรง จัตวาศก ฝ่ายโปสุพลา ซึ่งมาอยู่ช่วยราชการรักษาเมืองเชียงใหม่ นั้น ยกกองทัพมาตีเมืองลับแลแตกแล้วยกมาตีเมืองพิชัย พระยาพิชัยก็จัดแจงการป้องกันเมืองเป็นสามารถจึงเจ้าพระยาสุรสีห์กับพระยาพิชัยยกกองทัพเมืองพิษณุโลกขึ้นไปช่วยเมืองพิชัย และเจ้าพระยาสุรสีห์กับพระยาพิชัย เจอทัพพม่าบริเวณหน้าวัดขวางชัยภูมิกับทัพพม่า ยกพลทหารเข้าตีค่ายพม่า พม่าออกต่อรบ รบกันถึงอาวุธสั้นพลทัพไทยไล่ตะลุมบอน ฟันแทงพลพม่าล้มตายเป็นอันมาก พม่าด้านทานมิได้ก็แตกพ่ายหนีเลิกทัพกลับเมืองเชียงใหม่ จึงบอกหนังสือแจ้งขอราชการศึกลงมา ณ กรุง กราบทูลพระกรุณาให้ทราบ”

^{๔๔} วัดขวางชัยภูมิ, “ประวัติวัดขวางชัยภูมิ”, <www.watkcyp.org/ประวัติวัด/>, ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงอธิบายเพิ่มเติมในศึกพม่าที่เมืองพิชัยว่า พ.ศ. ๒๓๑๕ โปสุพลา แม่ทัพที่ยกทัพไปตีเมืองหลวงพระบาง และเป็นผู้ยึดเมืองเชียงใหม่ในขณะนั้น ให้ชักชวนโยบายทัพพม่ายกทัพมาตีหัวเมืองหน้าด่านของไทยได้เมืองลับแล ซึ่งอยู่ในความปกครองของเมืองพิชัยจึงเคลื่อนทัพคิดจะตีเมืองพิชัยอีกเมืองหนึ่ง

ศึกครั้งนี้ น่าจะเป็นความล้าพองใจของพม่าที่เมืองเชียงใหม่หลังจากใน พ.ศ. ๒๓๑๓ ทัพหลวงของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี

พระองค์ทรงกล่าวถึง มีชื่อเสียงในพงศาวดารแสดงถึงวีรกรรมส่วนหนึ่งของพระยาพิชัย ย่อมเป็นที่รู้จักกันอย่างดีด้วย

ทัพของเจ้าพระยาสุรสีห์จากเมืองพิษณุโลก ซึ่งไกลและสะดวกแก่การเดินทางที่สุด เพราะ อยู่ในสายน้ำเดียวกัน ต้องยกทัพขึ้นมาช่วยทัพเมืองพิชัยซึ่งกำลังน้อย ตีกระหนาบค่ายพม่าคนละด้าน ปัจจุบัน ยังปรากฏร่องรอยชื่อ “ขวางชัยภูมิ” ทางด้านทิศใต้ของวัด เล่ากันว่า เหตุที่มีชัยชนะแก่ทัพพม่าเพราะมาตั้งทัพขวางไว้ บริเวณนั้นจึงได้ชื่อว่า “ขวางชัยภูมิ” ภายหลังมีการสร้างวัดจึงตั้งชื่อวัดว่า วัดขวางชัยภูมิ

ลักษณะของบริเวณวัดขวางชัยภูมิ เป็นพื้นที่ฝั่งแม่น้ำมีการยกระดับความสูงหน้าวัด ซึ่ง อาจจะเป็นตลิ่งเก่าจากวัดขวางชัยภูมิ ระยะทางประมาณ ๒ กิโลเมตร

ส่วนทัพที่ตีกระหนาบอีกด้านหนึ่งนั้น สันนิษฐานว่าน่าจะอยู่ทางเหนือ แต่ไม่ปรากฏ ร่องรอย ชื่อหรือหลักฐานอื่นใด เหมือนเช่นทัพทางด้านทิศใต้ ที่มีชื่อเรียกกันสืบมาว่าขวางชัยภูมิ

พม่าตีเมืองพิชัยครั้งที่ ๒ (พ.ศ. ๒๓๑๖)

ปรากฏรายละเอียดในพระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา ดังนี้ คือ

“ลุศักราช ๑๑๓๕ ปีมะเส็ง เบญจศก ทรงพระกรุณาให้สักท้อมือหมายหมู่ไพร่หลวง และเลกสังกัดพรรคกับทั้งเลกหัวเมือง ส่งสารขึ้นไปล้อมเมืองเชียงใหม่เอาไว้ แต่ไม่สามารถตีเข้าเมือง ได้

ทัพพม่าตั้งทัพอยู่ที่วัดเอกา ปัจจุบันอยู่ในตำบลคอรัม อำเภอพิชัย บนฝั่งแม่น้ำน่านปาก ตะวันตก ตรงข้ามกับเมืองพิชัยเดิม ซากโบราณสถานที่วัดเอกา ถูกทำลายเสียหายจนหมด แต่ยังพบ ชิ้นส่วนของโบราณวัตถุ เช่น ก้อนศิลาแลงที่ใช้ทำเสา, เศษอิฐ, เศษกระเบื้องมุงหลังคา และใบเสมา หินชนวนลักษณะเป็นใบเสมาในสมัยอยุธยา โบราณสถานที่วัดเอกาเป็นเช่นเดียวกับโบราณสถานใน เมืองพิชัยอื่น ๆ ที่ถูกทำลายจากการเวลา และความไม่เห็นความสำคัญในตัวโบราณสถาน

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระราชหัตถเลขาถึงกรมหลวง เทวะวงษ์วโรประการ เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๔๔ ครั้งเสด็จประพาสหัวเมืองเหนือ เมื่อผ่าน เมืองพิชัยขาล่อง

“ถึงเมืองพิชัยเวลาบ่ายโมงเศษ ลงเรือเล็กแวะเข้าไปคูคลองคอรุม ซึ่งอยู่ฝั่งตะวันตกตรงเมืองพิชัย คลองนี้เข้าไปถึงด่านพรมแดนเมืองสวรรค์โลกแลเมืองอุตรดิตถ์ มีไม้สักแลไม้กระยาเลยลงมาบ้าง ระยะทางเข้าไปประมาณ ๒ ชั่วโมงถึงด่าน ซึ่งมีชื่อเสียงในพงศาวดารนั้นได้อยู่ในคลองนี้ เป็นคลองแคบ แต่น้ำเชี่ยว มีเรือแลพวกทำปลาตั้งอยู่บ้างเพราะปลาชุม”

ภาพที่ ๔ - ๑๑ วัดขวางชัยภูมิ อัญเชิญพระเขี้ยวแก้ว (จำลอง) จากประเทศศรีลังกา
ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=rm1jAldmYII>

คลองคอรุม ปัจจุบันตื่นเงิน ตอนที่ผ่านหน้าวัดนั้นน้ำแห้งจนหมดกลายเป็นคูกว้างราว ๖.๗ เมตร บัญชีทะเบียนทางวายุย่นกรมพระสัสดีทั้งสิ้น

พม่ายกทัพจากเมืองเชียงใหม่ หวังว่าจะตีเมืองพิชัย พระยาพิชัย มีทหารสอดแนม มารายงานพระยาพิชัย ที่บ้านหัวค่าย ไกล่ประตุเมืองพิชัย พระยาพิชัยและหมื่นหาญณรงค์ พร้อมด้วยทหารของพระยาพิชัย ได้เดินทางทัพเส้นทางริมแม่น้ำน่านผ่านตลาดพิชัย ข้ามแม่น้ำน่านมาทางทิศตะวันตก ของบ้านม่วงตาล หมู่ ๒ เดินทัพมาบริเวณหน้าวัดขวางชัยภูมิ เจอกับทัพพม่า จึงได้รบฟันกัน ศัตรารุช มีด หอก พม่าสู้ไม่ไหวจึง ค่อยๆ ถอยกำลังทัพหนีไป จึงไม่สามารถต้านทัพของพระยาพิชัยได้ “พม่าถ้าเราแพ้ศึกครั้งที่ ๒ เราคงถูกประหารชีวิตแน่ พม่ามีปืนทั้งนี้เราต้องยิงแม่ทัพให้เสียชีวิตก่อน ลูกน้องก็คงขวัญเสียและตกใจ พม่าจึงเร่งปืนเพื่อที่จะยิงพระยาพิชัย ท่านหมื่นหาญณรงค์ได้แลเห็นพม่า เร่งปืนไปหาพระยาพิชัย จึงได้ฟันฝ่าวงล้อมพม่า เพื่อวิ่งไปรับกระสุนปืน แทนพระยาพิชัย กระสุนปืนได้เข้าที่ท่านหมื่นหาญณรงค์ พระยาพิชัยได้ประคองร่างของหมื่นหาญณรงค์ไว้ พระยาพิชัย จึงเกิดบันดาลโทสะ ได้ออกคำสั่งว่า “ถ้าใครฟันหัวพม่าได้ เราจะมีรางวัลให้” จึงได้เกิดการตะรุมบอลกับทัพพม่าจนฝุ่นฟุ้ง พระยาพิชัยสู้กับพม่า ๓๐ ต่อ ๑ คน พระยาพิชัยสู้จนดาบข้างขวาได้หัก

ถ้าคิดเป็นด้านวิทยาศาสตร์ เป็นไปได้ว่า (พระยาพิชัยได้สู้รบกับพม่า แล้วเกิดอาการอ่อนแรง เสียหลัก พระยาพิชัยจึงได้นำมิดดาบ แทะลงที่พื้น เพื่อประคองตัวไว้ เพื่อไม่ให้ล้มลงที่พื้น เมื่อตั้งหลักได้พระยาพิชัยได้ตั้งดาบ ขึ้นจากพื้น แต่ดาบอีกครั้งนั้น ได้หัก คาที่พื้นดิน แล้วจึงได้ สู้รบกับพม่า จนตายหมด) จากนั้นจึงได้สัญญานามว่า “พระยาพิชัยดาบหัก” เป็นที่เกรงกลัวของพวกพม่า ศึกครั้งที่ ๒ ได้อย่างเสียอย่าง ได้ชัยชนะในการสู้รบ แต่เสียน้องชาย “ท่านหมื่นหาญณรงค์”

หลังจากนั้นไม่นาน สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้นำสารให้แม่ทัพต่าง ๆ เพื่อจะไปตีเมืองเชียงใหม่กลับมาสู่ประเทศไทย มีที่ปรากฏแน่ชัดว่า มีทัพพระยาสุรสีห์ เจ้าเมืองพิษณุโลก ทัพพระยาพิชัยดาบหัก สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเดินทัพจาก กรุงเทพมหานคร มาประมาณ ๘ หมื่นนาย ถึงเมืองพิษณุโลก ทัพพระยาสุรสีห์ เจ้าเมืองพิษณุโลกต้อนรับมีทหาร ๔ หมื่นนาย ตามทัพสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ส่วนพระยาพิชัยดาบหักเคลื่อนทัพออกจากเมืองข้ามแม่น้ำน่านมาที่เก่า ๔ พันนาย ต้อนรับทัพสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชและเจ้าพระยาสุรสีห์ รวมทั้งทัพบริเวณหน้าวัดขวาง สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้มีคำสั่ง เพื่อจัดงานพระราชทานศพให้กับหมื่นหาญณรงค์ จัดงานเผาศพเรียบร้อยแล้ว จึงได้ตั้งจิตอธิฐาน ต่อหน้าหลวงพ่อดีสงขจรธรรม ตลอดจนถึงศักดิ์สิทธิ์ ณ สถานที่แห่งนี้ ถ้าข้าพระเจ้า มีบุญ มีวาสนา มีบารมี ได้ตีเมืองเชียงใหม่ กลับสู่ประเทศไทย มีชัยชนะทุกสิ่ง ข้าพระเจ้าจะสร้างอุโบสถ เพื่อถวายเป็นธรรมบูชา สังฆบูชา ปติปติบูชา หรืออุทิศส่วนกุศลให้กลับทหารกล้า ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว แล้วจึงเคลื่อนทัพ ไปตีเมืองเชียงใหม่ ได้สู้รบกับพม่าที่เมืองเชียงใหม่ ได้ชัยชนะทุกสิ่งทุกอย่าง กลับมาสู่ประเทศไทย

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ได้มีคำสั่งให้พระยาสุรสีห์เจ้าเมืองพิษณุโลก และพระยาพิชัยดาบหักกลับไปที่เราพัก ณ หน้าวัดขวางชัยภูมิ ได้สร้างอุโบสถ มหาอุตุตามกำลังทรัพย์ที่มีอยู่ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชสั่งเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ท่านก็กลับไปทางเถิน เพื่อไป จังหวัดตาก ส่วนพระยาสุรสีห์และพระยาพิชัยดาบหัก ได้เคลื่อนทัพมาพักที่หน้าวัดขวางชัยภูมิ รวมพล รวมชาวบ้านรวมปัจจัย ตามมีตามเกิด สร้างอุโบสถมหาอุตุ ได้สำเร็จ พระยาสุรสีห์ได้กลับเมืองพิษณุโลก พระยาพิชัยได้กลับบ้านเกิดเป็นที่เรียบร้อย จึงชื่อวัดขวางชัยภูมิ ขวาง แปลว่า ขวางทัพพม่า ส่วนชัยภูมิ แปลว่า เป็นสถานที่สู้รบทัพพม่า หรือมหรรณภูมิ สู้รบ สู้ร้อยครั้งชนะร้อยครั้ง ส่วนตำบลคอรุม เนื่องมาจากคำสั่งพระยาพิชัยดาบหัก “ถ้าใครฟันคอพม่าได้เราจะมีรางวัลให้” ทหารได้ฟันคอพม่าได้หมด แล้วนำเอาคอของพม่ามารวมกัน จึงเป็นตำบลคอรุม เพราะสาเหตุเสียหมื่นหาญณรงค์ตายต่อหน้า ต่อ ๆ มา จึงเรียกว่าตำบลคอรุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า ในเขตพื้นที่อำเภอพิชัยมีสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญและมีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของจังหวัดอุตรดิตถ์นั้นคือ เรื่องของ “พระยาพิชัยดาบหัก” วีรบุรุษผู้กล้ายุคพระเจ้าตากสินมหาราช ด้วยร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏอยู่ในบริเวณ

วัดทั้ง ๒ แห่ง ทำให้นักท่องเที่ยวที่สนใจนิยมเข้ามาชมร่องรอยทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมยุคเก่า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วัดขวางชัยภูมิ ซึ่งได้รับการขนานนามว่า เป็นสนามฝึกซ้อมยุทธวิธีที่สำคัญ นอกจากนี้มีวิหารเก่าแก่อายุกว่า ๑๐๐ ปี ปรากฏอยู่ให้เห็นชัดเจน ที่ผ่านมาทางวัดมีการบูรณปฏิสังขรณ์ อย่างต่อเนื่องเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

๔) อำเภอตรอน

ก) วัดบ้านแก่งไต้

วัดบ้านแก่งไต้^{๔๔} หมู่ ๓ ต.บ้านแก่ง อ.ตรอน จ.อุตรดิตถ์ โดยมีพระอุโบสถหลังปัจจุบันเป็นหลังที่ ๓ หลังจากหลังแรกที่อยู่บริเวณกลางแม่น้ำ จากนั้นก็ถูกย้ายมาสร้างเป็นหลังที่สองซึ่งอยู่ห่างจากหลังปัจจุบันไปทางทิศตะวันตกราว ๑๐๐ เมตร โดยหลังที่ ๓ นี้ถูกสร้างขึ้นในปี พ.ศ. ๒๒๕๐ ทางวัดเห็นว่าทรุดโทรมก็ทำการบูรณะใหม่ในปี พ.ศ. ๒๔๖๘ ขณะนี้มีการสร้างองค์พระประธานขึ้นมาด้วยชื่อว่า “หลวงพ่อพเพชร” ทำด้วยศิลาแลง

ภาพที่ ๔ - ๑๒ พระออกแตก วัดบ้านแก่งไต้
ถ่ายภาพโดย : พระครูวิรุฬห์สุวรรณดิตถ์ กนตมโม

^{๔๔} SBL บันทึกประเทศไทย, “วัดบ้านแก่งไต้”, ฉบับที่ ๕๘ (๒๕๖๐) : หน้า ๑๙๐ - ๑๙๑.

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๓ หลวงพ่อเพชร ผูกอรอนมาก ทางวัดจึงมีความเห็นพ้องต้องกันว่า ควรสร้างพระพุทธรูปองค์ใหม่ขึ้นมาอีก ๑ องค์ โดยขณะนั้นไม่มีที่สร้างแห่งใหม่ จึงตัดสินใจสร้างหลวงพ่อเพชร ครอบองค์เดิมที่ทรุดโทรม

กล่าวได้ว่าในเขตพื้นที่อำเภอตรอนนั้น เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดอุดรดิษฐ์คือ เป็นเขตพื้นที่ที่มีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมล้านนา “โยนกเชียงแสน” และวัฒนธรรมล้านช้าง “ลาวเวียง” ซึ่งมีการผสมวัฒนธรรมในท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน ในส่วนของสถานที่ท่องเที่ยวทางพุทธศาสนา “พระอกแตก” ที่วัดบ้านแก่งไต้ เป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมสูงสุดจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาดูและชมความมหัศจรรย์ของภูมิปัญญาทางศาสนา เพื่อเป็นการรักษาอนุรักษ์ศิลปะโบราณให้คงอยู่กับผืนแผ่นดินไทย

นอกจากนี้พบว่า บริเวณวัดบ้านแก่งไต้ เป็นสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญอีกแห่งของจังหวัดอุดรดิษฐ์ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับ “พระยาพิชัยดาบหัก” นั่นคือ เป็นสนามฝึกซ้อมมวยของ “ครูเที่ยง” เพื่อเป็นการระลึกถึงพระยาพิชัยดาบหัก ภายในบริเวณวัดจึงมีการก่อสร้างอนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหักเพื่อให้ผู้ที่ศรัทธาได้สักการบูชาและระลึกถึงพระยาพิชัยดาบหักผู้มีคุณูปการต่อผืนแผ่นดินไทย แม้ว่าปัจจุบันจะมีการบูรณปฏิสังขรณ์และปิดองค์พระให้สมบูรณ์แล้ว แต่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเข้ามาชมความงดงามและสักการบูชาเพื่อความเป็นสิริมงคล

๕) อำเภอป่าด

ก) วัดบ้านฝาย หรือ วัดศรีสะอาดโพธิ์ชัย

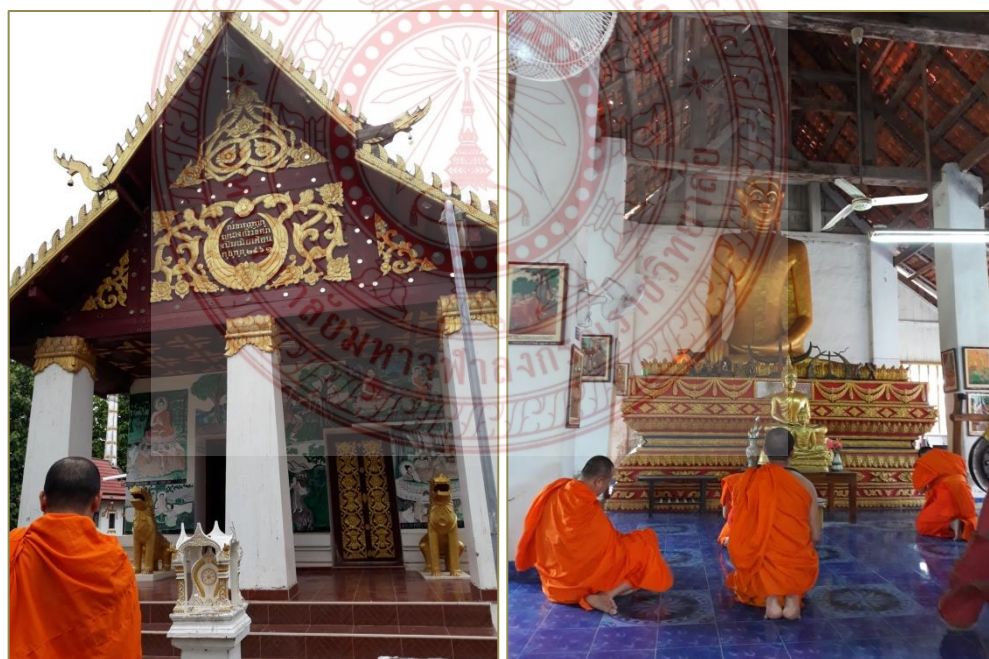
พระครูโพธิ์ชัยวงศ์ เจ้าอาวาสวัดบ้านฝาย^{๔๖} กล่าวว่า ตามตำนาน บ้านฝายนั้นเป็นเมืองเก่า ตามคำกล่าวของย่าปล้อง เสาวภา เมื่อขณะท่านอายุได้ ๙๕ ปี แต่ปัจจุบันนี้คุณย่าปล้อง ได้เสียชีวิตไปประมาณ ๔๕ ปีแล้ว (พ.ศ. ๒๕๕๙) เพราะคุณย่าปล้อง เป็นผู้ดูแลรักษาสิ่งของ ๆ ท่านเจ้าพ่อพระยาปาดอยู่มาจนถึงลูกหลานของคุณย่าปล้องดูแลรักษาอยู่จนทุกวันนี้ ท่านย่าปล้องเล่าว่า เดิมที่บ้านฝายเป็นเมืองเก่า เพราะมีวัตถุโบราณของเก่าๆ อยู่หลายต่อหลายอย่าง อาทิ เช่น เครื่องทำโทษ ผู้กระทำผิดกฎหมาย ไม้หนึบขมับ ไม้จับตอกกเหล็กมือ แล้วมีพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองอยู่ ๗ องค์ด้วยกัน พร้อมเครื่องทรงของท่านเจ้าพ่อพระยาปาดตอนออกรบอยู่ด้วย มีดาบ มีง้าว มีหมวกอยู่ครบชุด มีท่าน เจ้าพ่อพระยาปาดปกครองบ้านเมืองอยู่ในสมัยนั้น ไม่มีทุ่งนาล้อมรอบหมู่บ้านอย่างปัจจุบันนี้

ตอนนั้นเป็นหมู่บ้านเต็มไปหมด ชาวบ้านทำไร่ข้าวกัน (ทำไร่ข้าวเลื่อนลอย) ชาวบ้านต่างแยกย้ายกันออกไปตามพื้นที่ ๆ ที่อุดมสมบูรณ์ เช่น แยกออกไปอยู่หมู่บ้านใหม่ บ้านนาขวางของ

^{๔๖} สัมภาษณ์ พระครูโพธิ์ชัยวงศ์, เจ้าอาวาสวัดบ้านฝาย, เมื่อวันที่ ๒๕ เดือน มิถุนายน ๒๕๖๑.

ปัจจุบันนี้แล้วแต่พื้นที่ที่เหมาะสม เพราะประชาชนหนาแน่นขึ้น ข้าวอยากมากแพง และเสื้อผ้าก็ไม่มี
นุ่งห่มกัน

ท่านเจ้าพ่อพระยาปาดได้เข้าไปบ้านนาฝาย เมืองปากลาย (แขวงไชยบุรี) ประเทศลาวและ
ได้เมล็ดฝ้ายมาแจกจ่ายให้กับประชาชนปลูกผสมกับไร่ข้าว (ทำโฮ้) เพราะไม่มีนาเหมือนทุกวันนี้ ได้ทำ
ไร่ข้าวผสมฝ้ายเลื่อนลอย พอฝ้ายที่ปลูกผสมกับข้าวได้ประมาณ ๑๒๐ วัน ก็จะมีฝ้ายขาวเต็มไป
พร้อมกับข้าว แล้วก็เอาฝ้ายมาเช็ญเป็นเส้นฝ้ายแล้วนำมาทำผ้าตัดเย็บด้วยมือเป็นซังเป็นเสื้อ
(ซัง คือ กางเกง) สภาพพื้นที่ทำไร่กันนั้นเหมาะสมที่จะทำนาชาวบ้านก็มาซุดหลักซุดตอออกก็มาทำ
เป็นบึงนา และมาทำคั่นนบกันลำแม่น้ำปาด ลำห้วยแม่พังงาบ้างและลำห้วยอื่น ๆ อีกมากมายก็เลย
เรียกว่า “ฝาย” กันลำน้ำเพื่อเอาน้ำมาทำนาไร่ข้าวและไร่ฝ้ายก็ค่อย ๆ หายไป เพราะไม่มีใครทำไร่
ข้าวไร่ฝ้าย เพราะทำนาข้าวได้ดีกว่ากัน สุดท้ายมองไปทางไหนก็จะเห็นแต่เมืองฝายกันก็เลยเปลี่ยน
จากบ้านฝายมาเป็นบ้านฝาย จนทุกวันนี้

ภาพที่ ๔ - ๑๓ วิหาร และ พระประธาน วัดศรีสะอาดโพธิ์ชัย ได้รับอิทธิพลล้านช้าง
ถ่ายภาพโดย : พระครูวิรุฬห์สุวรรณดิษฐ์ กนตธมโม

ประวัติศาสตร์ของอำเภอน้ำปาด

ศาลเจ้าพ่อพระยาปาด

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๓๒๑ พระเจ้าตากสินได้ปราบปรามรวบรวมหัวเมืองต่าง ๆ ได้ตั้งตัวเป็นใหญ่ขึ้นปกครอง หลังจากกรุงศรีอยุธยาแตก เช่น เมืองนครสวรรค์ พิษณุโลก ด้านซ้ายเมืองเลย เจ้าน่าน เจ้าแพร่ รวมทั้งเมืองพระยาปาด พระฝาง ไว้ได้หมดทุกหัวเมือง พ่อพระยาปาดท่าน เป็นคนใจบุญ ท่านได้สร้างวัดขึ้น ๑ หลัง ในปี พ.ศ. ๒๓๒๕ สร้างวัด ๑ หลัง พร้อมหอสวดมนต์และ สร้างศาลา ขึ้น ๒ หลัง เพื่อให้ลูกหลานของชาวบ้านไป หัดอ่าน หัดเขียน เพื่อเป็นการเรียนไปในตัว คือ ให้พระในวัดเป็นคนสอนมาวชเป็นสามเณร โดยมีคุณพ่อสุริชชา คำบ้านผาย เป็นผู้บริจาคที่ดินจำนวน ๘ ไร่ ๓ ตารางวา ให้กับทางวัดและทางวัดได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๐๐ และท่านก็ได้ชื่อวัดว่า “วัดศรีสะอาดโพธิ์ชัย” เพราะบริเวณวัดมีแต่ต้นโพธิ์และต้นไผ่ใหญ่รอบบริเวณวัดและศาลา ๒ หลังที่ให้ลูกหลานชาวบ้านมาหัดอ่าน หัดเขียน ก็เลยตั้งเป็นโรงเรียนคือ โรงเรียนวัดศรีสะอาดโพธิ์ชัย เพราะอยู่ในที่ดินแปลงเดียวกัน

เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๓๒๕ พระมหากษัตริย์ศึกคือ พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้จับพระเจ้าตากสินปลงพระชนม์ และได้จับเจ้าหัวเมืองต่าง ๆ ทุก ๆ หัวเมือง ในเวลาไล่เลี่ยกันมา

เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๓๓๙ ในฤดูฝน ฝนตกอย่างหนักน้ำในลำแม่น้ำจะล้นฝั่งอยู่แล้ว ท่านพ่อพระยาปาดไปส่งสารที่ในเมืองไม่ได้ เพราะข้ามน้ำนานไม่ได้ เจ้าเมืองพระฝาง กล่าวหาว่าท่านพ่อพระยาปาดแข็งข้อ แล้วแจ้งข่าวไปหาพระมหากษัตริย์ศึก พระมหากษัตริย์ศึกจึงสั่งจับพระยาปาด แต่ท่านพ่อพระยาปาดไม่ยอมหนีส่วนพระฝางได้หนีไปเลยหายสาบสูญ

ส่วนเจ้าพระยาปาดไม่ยอมหนีและมีความจงรักภักดี ชื่อสัตย์ต่อ พระเจ้าตากสินตลอดมา จึงขอยอมตายเพื่อเกียรติศักดิ์และศักดิ์ศรี ของนักรบ โดยไม่ยอมเป็นข้าสองเจ้าป่าวสองนาย ยอมให้ประหารชีวิตที่ริมลำแม่น้ำปาด ณ ที่หินสามเศร่า (ท่านา) หน้าประตูเมืองของท่านเอง และศิระษะของท่านได้กระเด็นตกลงสู่ลำแม่น้ำปาดเหล่าทหารได้ลงไปมหาหัวของท่าน แต่ก็ไม่มีใครพบส่วนภรรยาของท่านได้ไปเกณฑ์เอาชาวบ้านไปช่วยมมหาอยู่ ๓ วัน ๓ คืนด้วยกัน แต่ก็ไม่มีใครพบเจอเลยไปเจอก้อนหินกลมใหญ่อยู่ในวังน้ำกลางวังพอดีจนสุดท้ายศิระษะของท่านพ่อพระยาปาดก็หาไม่พบจนทุกวันนี้

สันนิษฐานกันว่า ท่านพระมหากษัตริย์ศึกคงจะเอาศิระษะของท่านเสียบประจานที่หน้าประตูเมืองของท่านเลยไม่มีใครพบเจอ และเดี๋ยวนี้ยังเรียกท่าน้ำวังว่า วังม จนทุกวันนี้ หลังจากท่านพ่อพระยาปาดถูกประหารชีวิตไปอยู่นานเท่าไรไม่มีใครทราบได้

เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๔๒๕ ได้มีเจ้าเมืองคนใหม่มาปกครองต่อจากท่านพ่อพระยาปาด คือ ท่านพระคันทศิริ ต่อมาท่านพระคันทศิริ เห็นว่าเมืองติตริมแม่น้ำปาดและคับแคบไม่เหมาะสม จึง

ได้ย้ายเมือง พระยาปาดจากหมู่บ้านฝายมาตั้งเมืองใหม่อยู่ที่บริเวณบ้านลุ่ม ปัจจุบันนี้คือ บ้านแสนตอ และมาเรียกชื่อใหม่ว่าเมืองแสนตอ ในสมัยนั้น

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๐ ก็มีการจัดตั้งมณฑลพิษณุโลกขึ้น เมืองแสนตอจึงได้รับการแต่งตั้งขึ้นเป็นกิ่งอำเภอน้ำปาด ขึ้นกับอำเภอท่าปลาและได้ยกฐานะเป็นอำเภอน้ำปาดในปี พ.ศ. ๒๔๕๐ ตั้งแต่นั้นมา เมืองพ่อพระยาปาดก็ได้ยุบมาเป็นตำบลบ้านฝายและได้แต่งตั้งกำนันคนแรกของตำบลบ้านฝายในปี พ.ศ. ๒๔๕๐

สภาพด้านสังคม

ในหมู่บ้านบ้านฝาย หมู่ที่ ๑ มีราษฎรอาศัยอยู่จริง จำนวน ๒๙๗ ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้น ๑,๐๖๒ คน แยกเป็นชาย ๕๐๕ คน เป็นหญิง ๕๕๗ คน มีเส้นทางคมนาคมติดต่อกับหมู่บ้านอื่น ๆ จำนวน ๑ เส้นทาง เป็นถนนลาดยางระยะห่างจากอำเภอน้ำปาด ประมาณ ๑,๕๐๐ เมตร ซึ่งมีรถยนต์รับจ้าง คือ รถมอเตอร์ไซด์ รถสามล้อ-เครื่อง ห่างจากที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านฝาย ๖ กิโลเมตร ห่างจากตัวเมืองอุตรดิตถ์ ประมาณ ๗๕ กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง ๑ ชั่วโมง ๓๐ นาที เส้นทางหลวงหมายเลข ๑๐๔๗ การศึกษา มีโรงเรียน ๑ แห่ง คือ โรงเรียนวัดศรีสะอาดโพธิ์ชัย ซึ่งเป็นโรงเรียนสาขาของโรงเรียนชุมชนไกรลาสวิทยาคม รับตั้งแต่นักเรียนชั้นอนุบาล จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ปัจจุบันมีครูอาจารย์ผู้สอน ทั้งหมด ๒ คน และมีวัด ๑ แห่ง คือ วัดศรีสะอาดโพธิ์ชัย มีพระภิกษุสงฆ์ จำพรรษาอยู่ ๒ รูป มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ ๒ แห่ง

สำหรับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในเขตอำเภอน้ำปาดแห่งนี้ มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นคือการนำศิลปวัฒนธรรมล้านช้าง “ลาว” เข้ามาผสมผสาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วิหารอายุกว่า ๑๐๐ ปี ที่มีการอนุรักษ์และทะนุบำรุงให้คงไว้ตามรูปแบบเดิม ทั้ง สถาปัตยกรรม ประติมากรรม และจิตรกรรม ล้วนเป็นศิลปะแบบล้านช้าง ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยเล็งเห็นว่า จากจุดแข็งของความสามัคคีของประชาชนในชุมชน และมนต์เสน่ห์ของวัฒนธรรมล้านช้าง หากมีการพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา และผลักดันให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวอันดับต้น ๆ ของจังหวัดอุตรดิตถ์ จะเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาทุกด้าน อาทิเช่น การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงพุทธ การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน สินค้า OTOP เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่เกิดประสิทธิผลสูงสุดจำเป็นต้องมีการดำเนินงานแบบบูรณาการจากทุกฝ่าย ได้แก่ ชุมชน ภาคเอกชน ภาคีรัฐ และภาคีเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยกระดับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างสมบูรณ์แบบ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยยุค Thailand 4.0

สอดคล้องกับ แนวคิดของ สุดาพร คมทะวง (๒๕๕๙)^{๔๗} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนา รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของแขวงหลวงพระบางสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหลวงพระบาง การพัฒนา บุคลากรด้านการท่องเที่ยว มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการรับข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ เนื้อหาสาระทางประวัติศาสตร์ ประเพณีวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยว ใน สปป.ลาว มากขึ้น จาก มัคคุเทศก์และชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ส่วนมัคคุเทศก์ก็มีความรู้ความมั่นใจในการแนะนำให้ ข้อมูลและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ส่วนพนักงานภาครัฐและ ผู้ประกอบการธุรกิจ มีความเข้าใจการจัดการการท่องเที่ยวและวางแผนเกี่ยวกับท่องเที่ยวใน อนาคตให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยมองผ่านทัศนยะของนักท่องเที่ยว และ ความสามารถสร้างแผนการจัดการให้สอดคล้องกับกระแสการท่องเที่ยวได้

๖) อำเภอกำปง

ก) วัดปากห้วยฉลอง หอพระไตรปิฎก มหาเจดีย์

พระโกศล นาถธัมโม (ธรรมเนียมติ)^{๔๘} เจ้าอาวาสวัดปากห้วยฉลอง ตำบลผาเลือด อำเภอกำปง จังหวัดอุดรธานี กล่าวว่า วัดมีหอพระไตรปิฎก คือ อาคารซึ่งใช้เป็น ที่เก็บคัมภีร์พระไตรปิฎก หรือ หนังสือพระธรรม คัมภีร์ในพระพุทธศาสนา หอพระไตรปิฎก จึงมีสถานะเท่ากับเป็น หอสมุดของ วัด ส่วน พระมหาเจดีย์ ที่สร้างไว้ด้านบนสุดมีไว้เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ เป็นแหล่งให้ การศึกษาเพื่อการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ เรื่องราวต่าง ๆ และเป็นพิพิธภัณฑ์ทางพุทธศาสนา และหอ พระไตรปิฎกมหาเจดีย์ แห่งนี้ได้สร้างถวายเป็นพระราชกุศล แต่ ผู้มีพระคุณต่อแผ่นดินทั้ง ๓ พระองค์ คือ ๑. สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ๒. สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ๓. พระสุพรรณกัลยา

สำหรับพระบรมสารีริกธาตุที่นำมาบรรจุขยอดพระไตรปิฎกมหาเจดีย์นั้น อัญเชิญมา จากประเทศอินเดีย เพื่อให้พุทธบริษัทได้กราบไหว้ สร้างความเป็นสิริมงคล และได้มีการอัญเชิญ พระไตรปิฎกมารวบรวมไว้เพื่อให้พุทธบริษัทได้ศึกษาถึงแก่นของหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา โดยหอพระไตรปิฎกมหาเจดีย์ ใช้ระยะเวลาการก่อสร้างนานกว่า ๖ ปี ด้วยแรงศรัทธา และใช้กำลัง ของพระสงฆ์ในวัดก่อสร้างในทุกขั้นตอน ซึ่งถือเป็นการปฏิบัติธรรมที่ได้มรรคผลทั้งทางรูปธรรมและ นามธรรมด้วย

^{๔๗} สุดาพร คมทะวง, “การพัฒนา รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของแขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว”, วารสาร Academic journal Uttaradit Rajabhat University, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม, ๒๕๕๖), หน้า ๓๓๕ – ๓๕๒.

^{๔๘} สัมภาษณ์ พระโกศล นาถธัมโม, เจ้าอาวาสวัดปากห้วยฉลอง, เมื่อวันที่ ๒๕ เดือนมิถุนายน ๒๕๖๑.

ภาพที่ ๔ - ๑๔ วัดปากถ้ำฉลอง (วัดปากห้วยฉลอง)

ถ่ายภาพโดย : พระครูวิรุฬห์สุวรรณดิตถ์ กนตรมโม

๗) อำเภอปากท่า

ก) วัดกตต้องสามัคคี

พระครูวรดิตถ์คณารักษ์ เจ้าอาวาสวัดกตต้องสามัคคี^{๔๔} กล่าวว่า วัดกตต้องสามัคคี ตั้งอยู่ที่ หมู่ ๓ บ้านกตต้อง ตำบลปากท่า อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นวัดคู่เมืองปากท่าที่มีการผสมผสานวัฒนธรรมล้านช้าง หรือ สปป.ลาว จากการบอกกล่าวในชุมชนมีการเล่าต่อกันมาว่า เดิมคนปากท่าที่เข้ามาอาศัยในพื้นที่เป็นลาวโซ่ง ครั้งแรกได้อพยพมาจากเมืองหลวงพระบาง ประเทศลาว จากการสู้รบและถอยถอยลงมาเรื่อย ๆ จนมาพบสถานที่แหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์คือแม่น้ำปาดจึงตั้งรกรากอยู่จนถึงปัจจุบัน จึงทำให้วัฒนธรรมส่วนใหญ่ แม้แต่ศิลปวัฒนธรรมภายในวัดมีลักษณะคล้ายกับวัฒนธรรมล้านช้าง

^{๔๔} สัมภาษณ์ พระครูวรดิตถ์คณารักษ์, เจ้าอาวาสวัดกตต้องสามัคคี, เมื่อวันที่ ๒๕ เดือน มิถุนายน ๒๕๖๑.

ภาพที่ ๔ - ๑๕ วัดกกต้องสามัคคี
 ถ่ายภาพโดย : พระครูวิรุฬห์สุวรรณดิตถ์ กนตธมโม

นอกจากนี้มีอิทธิพลไปถึงการดำเนินชีวิตด้วย ภาษาประเพณีวัฒนธรรม และงานหัตถกรรมการทอผ้า ซึ่งลายผ้าทอต่าง ๆ นั้นมีการสืบทอดลวดลายโบราณจากบรรพบุรุษ เช่น การมองเห็นดอกไม้ดอกแก้วก็นำมาคิดค้นเป็นลายผ้าออกมาเป็นลายดอกแก้ว, ลายพญาแก้ว, ลายพญานาค, ลายกาบเตยอู้ง, ลายจกดอกแก้ว, ลายน้่าบายศรี, ลายขิด, ลายสิงห์

จังหวัดอุดรดิษฐ์มีความสามารถในการทอผ้ากันทุกครัวเรือนผ้าที่จะต้องเริ่มหัดทอกันก็คือ ผ้าหอ ย่อม ผ้าขาวม้า ผ้าพื้นและผ้าที่ต้องนำมาใช้ในงานพิธี เช่น ผ้าล้อ ผ้าจก ซึ่งเป็นผ้าโบราณที่มีลวดลายมากมายจนชาวบ้านเรียกว่า ลายแม่ครู เพราะสามารถนำมาเป็นต้นแบบในการแกะลายประยุกต์ขึ้นมาเป็นลายผ้าใหม่ ๆ ได้

ปัจจุบันมีการทอผ้าจกเลียนแบบลวดลายของผ้าโบราณ โดยให้โทนสีกลมกลืนกันมากขึ้น จนเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย ลวดลายประยุกต์ของผ้าอำเภอฟากท่าที่สวยงามจนได้รับคัดเลือกชนะเลิศอันดับที่ ๑ ในการประกวดกลุ่มแม่บ้านดีเด่นระดับประเทศ ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้นำผ้าทอไปเผยแพร่ในประเทศญี่ปุ่น นอกจากนั้นยังมีผ้าฝ้ายลายกาบอู่ม ซึ่งเป็นลายที่มีชื่อเรียกตามสภาพแวดล้อมของอำเภอฟากท่า ที่รอบล้อมด้วยขุนเขาที่สลับซับซ้อนกัน และลายดอกดาวกระจาย ซึ่งเป็นการทอให้มีลวดลายของแต่ละดอกเป็นอิสระต่อกันเชิงผ้าจกเป็นลายของดอกกรักสลับหนามเตย

เชื่อกันว่าผู้ทอสมัยโบราณนิยมตั้งชื่อลายผ้าเป็นมงคลแก่ผู้สวมใส่เพราะเชื่อว่าจะทำให้มีความสุข ได้เคยมีผู้รวบรวมลายผ้าทอซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชาวพากท่า พบว่า มีไม่น้อยกว่า ๔๐๐ ลาย

กล่าวโดยสรุปคือ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอพากท่า มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น เฉพาะ ด้วยการผสมผสานทางวัฒนธรรมล้านช้าง จึงทำให้ศิลปะทางพระพุทธศาสนา และ ศิลปหัตถกรรม เป็นจุดแข็งในการดึงดูดความน่าสนใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเรียนรู้วัฒนธรรมพื้น ถิ่น และเรียนรู้วิถีชีวิตเรียบง่ายของกลุ่มลาวโซ่ง นอกจากนี้สามารถเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้ ถือเป็น การเปิดประตูสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ อาเซียนอีกทางหนึ่งด้วย

๘) อำเภอบ้านโคก

ก) วัดโพธิ์ชัยศรี

พระครูวิโรฒประดิษฐ์ ฐานวิโร เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ชัยศรี กล่าวว่า วัดโพธิ์ชัยศรี ตั้งอยู่ ตำบลบ้านโคก อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี วัดแห่งนี้สร้างขึ้นตามรูปแบบของวัฒนธรรมล้านช้าง (บางทีก็เรียกว่า ล้านช้าง) มีเนื้อที่ ๗ ไร่ เป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์ สำหรับบุญนิยมวัดถุ นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๐ เป็นต้นมา และเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๓ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา

นอกจากนี้จากหลักฐานประวัติศาสตร์ที่ปรากฏ พบว่า บริเวณพื้นที่อำเภอบ้านโคก เป็น ๑ ใน ๔ จังหวัดของประเทศไทยที่ได้ดินแดนคืนจากประเทศฝรั่งเศสในช่วง พ.ศ. ๒๔๘๔ โดยยกท้องที่ ดินแดนลาวฝั่งขวาแม่น้ำโขงตรงข้ามกับเมืองหลวงพระบาง ขึ้นเป็นจังหวัด เดิมพื้นที่นี้ขึ้นอยู่กับมณฑล พายัพในสมัยรัชกาลที่ ๕ และตกอยู่ภายใต้ความปกครองของฝรั่งเศสเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๗ พร้อมกับกับ เมืองจำปาสัก ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ไทยต้องส่งดินแดนนี้คืนให้แก่ฝรั่งเศส ซึ่งผู้ปกครอง ประเทศลาวในขณะนั้น ปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าวนี้คือ แขวงไซยะบูลี และเมืองจอมเพ็ด แขวงหลวง พระบาง สปป. ลาว ความหมายของชื่อจังหวัดที่แปลว่า “ดินแดนที่มีช้างจำนวนมาก” ได้แบ่งการ ปกครองออกเป็น ๕ อำเภอ ตามประกาศเรื่องตั้งอำเภอ ลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ดังนี้

๑. อำเภอสมามบุรี ตามเขตอำเภอสมามบุรีเดิม
๒. อำเภออดุลเดชจรัส ตามเขตอำเภอปากลายเดิม ตั้งตามนามของ พลตำรวจเอก หลวงอดุลเดชจรัส (บัตร์ พึ่งพระคุณ หรือ อดุล อดุลเดชจรัส) อธิบดีกรมตำรวจ และผู้บังคับการ ตำรวจสนามในกรณีพิพาทอินโดจีน
๓. อำเภอแก่นท้าว ตามเขตอำเภอแก่นท้าวเดิม (ปัจจุบันคือเมืองแก่นท้าวใน สปป. ลาว)
๔. อำเภอเชียงฮ่อน ตามเขตอำเภอเชียงฮ่อนเดิม
๕. อำเภอหาญสงคราม ตามเขตอำเภอหงษาเดิม ตั้งตามนามของ พันเอกหลวงหาญ สงคราม (พิชัย หาญสงคราม) ผู้บัญชาการกองพลพายัพ ในกรณีพิพาทอินโดจีน เขตการปกครองที่ได้

จัดไว้นี้ได้ใช้เรื่อยมาจนถึง พ.ศ.๒๔๘๙ โดยไม่มีการปรับปรุงเพิ่มเติมแต่อย่างใด ในระหว่างที่จังหวัดนี้
อยู่ในการปกครองของประเทศไทย ได้มีการจัดการเลือกตั้งขึ้น เมื่อ ๖ มกราคม พ.ศ.๒๔๘๙ และ
นายสังคม ริมทอง ได้เป็น ส.ส. ของจังหวัดลำนช้าง ก่อนจะคืนดินแดนดังกล่าวให้ฝรั่งเศส

ในปีพ.ศ. ๑๙๑๖ พระยาสามแสนไทไตรภูวนาถ โอรสของพระเจ้าฟ้าจุ่มได้ขึ้นครองราชย์
ต่อ อาณาจักรลำนช้าง เริ่มตกต่ำลงเพราะสงครามแย่งชิงอำนาจและเกิดกบฏต่าง ๆ นานานับร้อยปี
จนถึง พ.ศ. ๒๐๖๓ พระโพธิสารราชเจ้าขึ้นครองราชย์และรวบรวมแผ่นดินให้เกิดความเป็นปึกแผ่น
ประกาศยกเลิกไม่ให้ประชาชนนับถือผีสงฆ์ให้มายึดมั่นในพระพุทธศาสนา ทรงสร้างวัดวาอารามต่าง ๆ
มากมาย ให้การช่วยเหลือเวียดนามและเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับลำนนา (เชียงใหม่)

ต่อมาเมื่อถึงปี พ.ศ. ๒๐๙๑ พระราชโอรสองค์ใหญ่ของพระโพธิสารราชเจ้าซึ่งประสูติกับ
พระมเหสีที่มีพระนามว่า “พระนางยอดคำทิพย์” (พระธิดาในกษัตริย์ลำนนา) ได้ทรงขึ้นครองราชย์
ทรงมี พระนามว่า สมเด็จพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ในรัชสมัยของพระองค์เกิดศึกพม่ายกทัพมาตีเมือง
เชียงใหม่ พระองค์ทรงเล็งเห็นว่า กรุงศรีสัตนาคนหุตลำนช้างร่วมชาวหลวงพระบาง แห่งนี้ชัยภูมิไม่
เหมาะสมที่จะตั้งเป็นเมืองหลวงอีกต่อไปเพราะอยู่ใกล้กับศัตรู เมื่อพวกพม่าตีเมืองเชียงใหม่ ได้แล้ว
ต่อไปภายภาคหน้าก็อาจยกทัพมารุกราน ลวาลำนช้าง ก็เป็นได้

พระองค์จึงทรงย้ายเมืองหลวงจาก หลวงพระบางมาสร้างเมืองเวียงจันทน์ และสถาปนา
ขึ้นเป็นเมืองหลวงแห่งใหม่ โดยพระราชทานนามว่า กรุงศรีสัตนาคนหุตลำนช้างร่วมชาวเวียงจันทน์

ในปี พ.ศ. ๒๐๙๖ ในรัชสมัยของพระองค์พระพุทธศาสนาทรงมีความเจริญรุ่งเรืองมาก
ทรงสร้าง วัดพระธาตุหลวง หรือที่เรียกว่า พระธาตุเจดีย์โลกจุฬามณี และสร้าง วัดหอพระแก้ว ขึ้น
เพื่อประดิษฐานพระแก้วมรกต เมื่อสิ้นแผ่นดิน สมเด็จพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช, อาณาจักรลำนช้าง มี
กษัตริย์ปกครองสืบต่อกันมาหลายรัชกาล เจริญสูงสุดในรัชกาล พระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช ถือว่า
เป็นยุคทองแห่ง อาณาจักรลำนช้าง

พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ที่ตั้งมั่นอยู่ในทศพิธราชธรรมและเป็นที่นับถือของประชาชน มี
ชาวฮอลันดาเดินทางมาเจริญสัมพันธ์ไมตรีเป็นชาติแรกเมื่อปี พ.ศ.๒๑๘๔ คือ คณะของ Geritt Van
Wuysthoff ซึ่งได้บันทึกจดหมายเหตุ ทำให้เราทราบความเป็นมาของ ราชอาณาจักรลำนช้าง ในสมัย
นั้นได้เป็นอย่างดีหลังสมเด็จพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราชสวรรคตแล้ว ลำนช้างได้แตกออกเป็น ๓
อาณาจักร คือ “อาณาจักรลำนช้างหลวงพระบาง” “อาณาจักรลำนช้างเวียงจันทน์” และ “อาณาจักร
ลำนช้างจำปาศักดิ์” และตกเป็นเมืองขึ้นของสยาม จนถึงปี พ.ศ.๒๔๓๖ สยามได้ยกดินแดนฝั่งซ้าย
ของแม่น้ำโขงให้แก่ฝรั่งเศส หลังจากปกครองอาณาจักรแห่งนี้มาได้ ๑๑๔ ปี สำหรับอาณาจักรลำน
ช้างหลวงพระบาง ได้มีพระมหากษัตริย์ปกครองสืบต่อกันมาหลายรัชกาลคือ พระเจ้าสักรินทร์ฤทธิ์
(เจ้าคำสุก), สมเด็จพระเจ้าศรีสว่างวงศ์ จนกระทั่งในวันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๑๘ พรรคประชาชน
ปฏิวัติลาว ได้เข้ายึดอำนาจและเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบกษัตริย์มาเป็นระบอบสังคมนิยม

“ผ้าห่มนวมลุ่มเลื่อง เมืองงามชายแดน ถิ่นแก้วน้าฝ้ายขาว อากาศหนาวที่สุด”

๙) อำเภอทองแสนขัน

ก) วัดน้ำพี

พระครูอินทสุวรรณสถิต เจ้าอาวาสวัดน้ำพี^{๕๐} กล่าวว่า วัดน้ำพี ตั้งอยู่ที่ ตำบลน้ำพี อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นวัดที่ชาวบ้านเรียกขานกันตามชื่อของหมู่บ้าน เนื่องจากตั้งอยู่บ้านน้ำพี อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ บนที่ดินเอกสารสิทธิ์มีเนื้อที่ ๗๘ ไร่ ๒ งาน ๙๗ ตารางวา อยู่ในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค ๕ สังกัดมหานิกาย การตั้งวัดได้รับพระบรมราชานุญาตให้สร้างวัดพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ.๑๒๑ เมื่อปี ๒๔๓๐ และมีพระบรมราชโองการพระราชทานวิสุงคามสีมา ในปี ๒๔๐๐ ชื่อผู้สร้างวัดไม่ปรากฏนามว่าผู้ใดเป็นผู้สร้าง

ภายในวัดมีพระพุทธรูปปางมารวิชัย ปูนปั้น หน้าตักกว้าง ๙ ศอก ๓ นิ้ว สูง ๑๒ ศอก ๑๑ นิ้ว ประดิษฐานอยู่ในพระวิหารใหญ่ของวัดซึ่งเป็นศิลปะแบบสุโขทัย ไม่มีหลักฐานปรากฏว่าสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ใด แต่เป็นที่เคารพสักการบูชาของชาวบ้านน้ำพี และนักท่องเที่ยว

^{๕๐} สัมภาษณ์ พระครูอินทสุวรรณสถิต, เจ้าอาวาสวัดน้ำพี, เมื่อวันที่ ๒๒ เดือน เมษายน ๒๕๖๑.

ภาพที่ ๔ - ๑๖ รอยพระพุทธรบาท วัดน้ำพี
 ถ่ายภาพโดย : พระครูวิรุฬห์สุวรรณดิตถ์ กนตธมโม

สอดคล้องกับ ประภาศรี ศรีประดิษฐ์ และคณะ^{๕๑} ได้ศึกษาศักยภาพและมูลค่าของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวต่อการสร้างรายได้ของจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน ในเขตภาคเหนือ จากการศึกษาพบว่า การศึกษาอุปทานและศักยภาพการท่องเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์ ด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ แปลงปลูกทุเรียนหลง และหลินลับแล ลางสาด ลองกอง มังคุด มะไฟ กาแฟ อ้าเถอลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว อุทยานแห่งชาติคลองตรอน อุทยานแห่งชาติลำน้ำน่าน วนอุทยานสักใหญ่ เขื่อนสิริกิติ์ และน้ำตกแม่พูล การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้แก่ พิธีอัญมณีบูชา วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก

^{๕๑} ประภาศรี ศรีประดิษฐ์ และคณะ, “การศึกษาศักยภาพและมูลค่าของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวต่อการสร้างรายได้ของ จังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน ในเขตภาคเหนือ”,

<<https://elibrary.trf.or.th/abstract.asp?pid=RDG5550092&fDir1=RDG5550092v01>>, ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

วัดธรรมาริปไตย วัดพระยืนพุทธบาทยุคล วัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถ วัดท่าถนบ บ่อเหล็กน้ำพี้ และเมืองลับแล

จากการวิเคราะห์ SWOT โดยผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและนักวิจัยพบว่า จัดหวัดอุตรดิตถ์มีจุดแข็ง “Strength” ได้แก่ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว แหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน และธรรมชาติที่สวยงาม การคมนาคมที่สะดวก ทั้งทางรถยนต์ และรถไฟ จุดอ่อน (Weaknesses) ได้แก่ สินค้าที่ระลึกของจังหวัดอุตรดิตถ์ ยังไม่มีเอกลักษณ์และชื่อเสียงที่โดดเด่น/แตกต่างจากจังหวัดอื่น แหล่งท่องเที่ยวขาดจุดเด่นที่ชัดเจนขาดการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ โอกาส (Opportunities) ได้แก่ นโยบายพัฒนาส่งเสริมเศรษฐกิจ และอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง สนับสนุนการเชื่อมโยงการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน การส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับนานาชาติมากขึ้น นักท่องเที่ยวมีกระแสนิยมท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การพัฒนาจุดผ่านแดนถาวรภูตู่เพื่อการติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ภัยคุกคาม (Threats) ได้แก่ ทรัพยากรท่องเที่ยวที่หลากหลายของจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ พิชณโลกสุโขทัย

จะเห็นได้ว่า จากการสำรวจสถานที่ท่องเที่ยวใน ๙ อำเภอ ของ จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า จังหวัดอุตรดิตถ์มีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่น่าสนใจจำนวนมาก แต่ยังไม่มีการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้แพร่หลาย ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาข้อมูล เพื่อให้ทราบแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสามารถพัฒนาองค์ความรู้ที่ได้ให้เป็น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอุตรดิตถ์ โดยบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงพุทธที่มุ่งอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ผสมผสาน ๓ วัฒนธรรม ได้แก่ วัฒนธรรมล้านนา, วัฒนธรรมล้านช้าง และ วัฒนธรรมสุโขทัย อันเป็นแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนได้

๔.๑.๒ แนวทางการจัดการวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

วัดหรือศาสนสถานในปัจจุบันได้กลายเป็นอีกหนึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้คนต่างให้ความสนใจเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และเป็นเหตุให้วัดหรือศาสนสถานบางแห่งได้ปรับบทบาทใหม่เพิ่ม จากเดิมที่เคยจำกัดไว้สำหรับเป็นสถานที่ปฏิบัติกิจของสงฆ์และศาสนพิธีของชาวบ้าน หรือเป็นสถานที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของผู้คนในชุมชนที่แต่ละวัดนั้นตั้งอยู่กระทั่งกลายมาเป็นสถานที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของผู้คนในชุมชนที่แต่ละวัดนั้นตั้งอยู่กระทั่งกลายมาเป็นสถานที่รองรับนักท่องเที่ยวจากต่างถิ่น มีสาเหตุมาจากการที่วัดได้ขยายบทบาทโดยอาศัยคุณสมบัติของศาสนสถานเป็นแรงจูงใจให้เกิดการท่องเที่ยว

สอดคล้องกับ กรรณิกา คำดี^{๕๒} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง วัดและศาสนสถานในมิติของการท่องเที่ยว จากการศึกษาวิจัย พบว่า มุมมองที่มีต่อการท่องเที่ยวภายในวัด คือ พระภิกษุต้องการให้เข้ามาปฏิบัติธรรมเป็นหลัก และพักผ่อนหย่อนใจเป็นเรื่องรอง ความคาดหวังของพระภิกษุสงฆ์ที่มีต่อนักท่องเที่ยวต้องการให้นักท่องเที่ยวมาปฏิบัติธรรม โดยให้ปฏิบัติตามครูบาอาจารย์ และความคาดหวังของพระภิกษุที่มีต่อชุมชนและชาวบ้านต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมช่วยเหลือวัด ต้องการให้ปฏิบัติตามข้อวัตร ต้องการให้มาทำบุญตามประเพณี ต้องการให้สนับสนุนกิจกรรมของวัด มุมมองของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวภายในวัด ด้านความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนและชาวบ้าน ชุมชนควรให้ความร่วมมือเมื่อสอบถามข้อมูลด้านการท่องเที่ยวมุมมองของชุมชน และชาวบ้านเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในวัดชุมชนเห็นด้วยกับการท่องเที่ยวแนวพุทธ และท่องเที่ยวเชิงพักผ่อนหย่อนใจ

การบริหารและการอนุรักษ์ศาสนสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน มีดังนี้

- ๑) ด้านโครงสร้างพื้นฐานศาสนสถานควรมีสถานที่จอดรถที่เพียงพอ มีห้องสุขาที่สะอาดและเพียงพอให้บริการ มีที่นั่งพักด้านนอกอาคารให้กับนักท่องเที่ยว
- ๒) ด้านบุคลากร ศาสนสถานควรมีการจัดบุคลากรที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ เพื่อแนะนำให้กับนักท่องเที่ยว
- ๓) ด้านการบริหารองค์กร เจ้าอาวาสควรให้ประชาชนในท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐ เสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการวัด ตั้งคณะกรรมการวัดเป็นวาระสองปี
- ๔) ด้านภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวศาสนสถานควรประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้จัดส่งเจ้าหน้าที่ไปตัดหญ้าให้เดือนละครั้ง
- ๕) ด้านหัวใจของแหล่งท่องเที่ยวศาสนสถานควรนำเสนอให้ชัดเจนว่า ศาสนา มงคลใดเป็นหัวใจหลักของศาสนสถานแห่งนี้
- ๖) ด้านการประชาสัมพันธ์ ศาสนสถานควรทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็นสองภาษา เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และควรมีเว็บไซต์ของวัดเพื่อให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว
- ๗) ด้านการให้บริการ ศาสนสถาน ควรมีที่สำหรับการกราบนมัสการ พระสนทนาธรรม และประพรมน้ำพุทธมนต์ให้เป็นสัดส่วน พร้อมทั้งมีเอกสารแนะนำการใช้ภาษาเฉพาะในการสนทนา

^{๕๒} อ่างแล้ว

๘) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักพระพุทธศาสนาจังหวัด และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล ควรกำหนดกิจกรรม เพื่อให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกับศาสนสถาน^{๕๓}

พระครูสันติธรรมภาณี (บุญชัย สนติกโร)^{๕๔} ได้ศึกษาวิจัยเรื่องศาสนสถานแหล่งท่องเที่ยวในพระพุทธศาสนา จากการศึกษาพบว่า แนวทางการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนให้ ศาสนสถานที่สำคัญของวัดเป็นสถานที่แหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว โดยมีแนวทางและมาตรการที่หลากหลาย เช่น การจัดการบริหารอนุรักษ์วัด ด้วยการร่วมมือกันระหว่างวัด กรมศิลปากร และภาคเอกชน การพัฒนาการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์โบราณวัตถุ โบราณสถานอันเป็นสมบัติของชาติได้ และถ้าหากวัดที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้มีการดำเนินการในลักษณะของการเสริมสร้างคุณค่าของการพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการ และส่งเสริมให้ชุมชน และผู้ประกอบการการท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และการจัดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม รวมทั้งการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดเข้าด้วยกัน ก็นับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งของ ผู้ที่สนใจ และนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารกิจกรรมการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมที่มีการเรียนรู้ในทางพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรมของชาติ

เยาวลักษณ์ เหล่าฤทธิ และคณะ^{๕๕} กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม ควรมีการอนุรักษ์ปรับปรุงงานศิลปกรรมวัด ปรับปรุงภูมิทัศน์ระบบนิเวศ มีการปรับปรุงห้องน้ำ อาคารที่ใช้ประโยชน์ ป้ายข้อมูลภายในวัด ที่จอดรถ บุคคลที่ให้ข้อมูลด้านองค์ประกอบของการท่องเที่ยวภายนอกได้แก่ ร้านอาหาร ถนน ป้ายบอกทาง แหล่งธรรมชาติ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่เข้ามาใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม

^{๕๓} ญัตติพงษ์ ถือคำ และ สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์, “ระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์โบราณสถาน ศาสนสถานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน”, งานวิจัยกองทุนสนับสนุน (สวก.) (ภูเก็ต : มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต), ๒๕๕๐.

^{๕๔} พระครูสันติธรรมภาณี (บุญชัย สนติกโร), “ศาสนสถานแหล่งท่องเที่ยวในพระพุทธศาสนา”, <journal.nmc.ac.th/th/admin/Journal/2557Vol8No1_12.pdf> , ๑๐ เดือนกรกฎาคม ๒๕๖๑.

^{๕๕} เยาวลักษณ์ เหล่าฤทธิ และคณะ, “เที่ยววัด : แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำโขง จังหวัดหนองคาย”, <<https://tci-thaijo.org/index.php/SNGSJ/article/download/57279/47496/>> , ๑๐ เดือนกรกฎาคม ๒๕๖๑.

๔.๑.๓ การบริหารจัดการของวัดด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์

จังหวัดอุตรดิตถ์เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่น่าสนใจ แต่ยังไม่เป็นที่แพร่หลายมากนัก การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้แพร่หลาย ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาข้อมูล เพื่อให้ทราบแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสามารถพัฒนาองค์ความรู้ที่ได้ให้เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอุตรดิตถ์

การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเป็นการดำเนินงานที่อยู่ในลักษณะแบบองค์รวม คือ ทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการ และประชาชน ต้องแสดงเจตนารมณ์ และความมือกัน พัฒนางานด้านการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เป็นไปอย่างถูกต้องตามแบบแผนทุกทิศทุกทาง เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การจัดการด้านการท่องเที่ยว จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ และน่าสนใจ จากการศึกษาวิจัยของผู้วิจัยในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มเป้าหมาย พบว่า ในแต่ละแห่งมีการบริหารจัดการงานด้านบริการการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันไป ดังนี้

พระมหาเปรี๊ยะ อาจิณโณ เจ้าอาวาสวัดท่าถนน การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวว่า ด้วยชื่อเสียงของวัดที่เป็นที่แพร่หลายและรู้จักจึงทำให้การทางวัดมีการบริการนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความสบาย กรณีที่มีเป็นหมู่คณะ ซึ่งทางวัดได้จัดทำบริการด้านสุขอนามัยที่สะอาดปลอดภัย เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และจัดทำสถานที่จอดรถไว้รองรับนักท่องเที่ยวไว้เพียงพอ กรณีที่เป็นพระภิกษุสงฆ์ที่มาศึกษาดูงาน ทางวัดก็มีการจัดสถานที่รับรอง และมีพระวิทยากรคอยบรรยายให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ส่วนแนวทางในการพัฒนาทางวัด เล็งเห็นความสำคัญในการทะนุบำรุงปฏิสังขรณ์ สิ่งปลูกสร้างสถาปัตยกรรม และประติมากรรม และเสนาสนะให้สะอาดอยู่เสมอ เพื่อให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยต่อนักท่องเที่ยวที่พบเห็น

สำหรับการรักษาความยั่งยืนของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดนั้น คือ การสืบสานประเพณีทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ เช่น การจัดงานเทโวโรหณะ การจัดกิจกรรมเวียนเทียน เป็นต้น^{๕๖}

พระครูอุภักดิ์ภุชสี เจ้าอาวาสวัดใหญ่ท่าเสา การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวถึงการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวว่ายังไม่มีรูปแบบที่ไม่ชัดเจน

^{๕๖} สัมภาษณ์ พระมหาเปรี๊ยะ อาจิณโณ. เจ้าอาวาสวัดท่าถนน อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์.

การบริหารด้านการท่องเที่ยวในวัดยังอยู่ในระดับต่ำ เพราะยังขาดปัจจัยหลาย ๆ ด้าน เช่น ประวัติความเป็นมาของวัด หรือ เรื่องราวของประวัติศาสตร์ และขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

แนวทางในการพัฒนาวัดมีการดำเนินการ ดังนี้

- ๑) สะอาด มุ่งพัฒนาทัศนวิสัยภายในบริเวณวัด
- ๒) สะดวก ติดต่อกับหรือการจัดศาสนพิธีต่าง ๆ
- ๓) สงบ สถานที่พักผ่อน หย่อนใจ
- ๔) สาธารณะ สามารถใช้ประโยชน์ได้ทุกกลุ่มวัย เช่น การจัดทำลานกีฬา

การปฏิบัติธรรม และการอบรม

ด้านการรักษาความยั่งยืนในการท่องเที่ยว มีแนวทางการดำเนินงานในการพัฒนาบุคลากรของวัด ทั้งพระภิกษุสงฆ์และชาวบ้านที่มีส่วนในการจัดกิจกรรมวัดให้มีความพร้อม ความสามารถและทักษะ เพื่อนำความรู้ต่าง ๆ มาพัฒนา หรือนำมาเพื่อดึงดูดให้บุคคลภายนอกมาเที่ยววัด^{๕๗}

พระครูพุทธทศบริหาร เจ้าอาวาสวัดพระยืนพุทธบาทยุคล การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวถึงการบริหารจัดการการท่องเที่ยวว่า การจัดการด้านการท่องเที่ยวของวัดมีการวางแผนการบริหารและดำเนินการที่ชัดเจน คือ มีการแบ่งหน้าที่ในการดำเนินการท่องเที่ยว มีการจัดทีมงานด้านการบริหาร ดังนี้ คือ ทีมมัคคุเทศก์ เพื่อที่จะให้ความรู้กับผู้มาเที่ยว ทีมประชาสัมพันธ์ ดำเนินการทำแผ่นพับเกี่ยวกับที่มาของวัด ตลอดจนเจ้าหน้าที่ดูแลสถาปัตยกรรมต่าง ๆ ภายในวัด แม้ว่าการบริหารจัดการที่ดี และก็ยังไม่มี ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ เนื่องจากวัดยังขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ด้านการบริการนักท่องเที่ยว และผู้เชี่ยวชาญทางภาษาต่างประเทศ จึงทำให้พบปัญหาบ้างกรณีที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาเยี่ยมชม

ส่วนแนวทางในการรักษาความยั่งยืนด้านการท่องเที่ยวของวัดนั้น ได้ดึงจุดเด่นของวัดมาเป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยว และพุทธศาสนิกชน เข้าวัด คือ เน้นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศึกษา สร้างสรรค์บูรณาการกับพระพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้นการประกอบศาสนกิจและศาสนพิธี ดังนั้น วัดควรเป็นแหล่งเรียนรู้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา มีบทกลอน คำคม ที่นำหลักธรรมมาสอนในการดำเนินชีวิต มีการจัดสร้างประติมากรรม รูปปั้น เรื่อง เปรต นรก สัตว์เดรัจฉาน และ เรื่องราวเกี่ยวกับศีล ๕ เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาภายในวัดทราบถึงหลักธรรมง่าย ๆ ในชีวิตประจำวัน^{๕๘}

^{๕๗} สัมภาษณ์ พระครูอุปถัมภ์ภูริทัต. เจ้าอาวาสวัดใหญ่ท่าเสา อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑

^{๕๘} สัมภาษณ์ พระครูพุทธทศบริหาร. เจ้าอาวาสวัดพระยืนพุทธบาทยุคล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑

พระรังสรรค์ กิจสาโร วัดพระฝางสว่างคูรีมีนาค การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวว่า ด้านการบริการความรู้ ซึ่งทางวัดก็จัดให้มีมัคคุเทศก์นำเที่ยวชมในบริเวณวัด และให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัด ด้านการบริการด้านการท่องเที่ยวภายในวัดยังขาดจุดบริการด้านการบริโภค เช่น ร้านอาหาร เครื่องดื่ม เป็นต้น นอกจากนี้พบว่า วัดพระฝางฯ ยังไม่มีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่มีมาตรฐานและต้องการให้มีการพัฒนาภายในวัดที่ดีกว่าเดิม ถ้าวัดพระฝางฯ ได้รับการพัฒนาที่มีมาตรฐานแล้ว คาดว่าจะได้รับการซ่อมแซมบูรณะโบราณสถาน จัดให้คงสภาพเดิมและจะรักษาพัฒนาด้านการบริการให้มากขึ้นในการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว^{๕๙}

พระครูธีรคุณาธาร ทสสนีโย ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระแท่นศิลาอาสน์ การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวว่า ปัจจุบันการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวยังไม่สมบูรณ์เนื่องจากขาดบุคลากร มัคคุเทศก์ ที่มีความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยว และการจัดทำเอกสารแนะนำ สถานที่ท่องเที่ยวข้อมูลไม่มีความสมบูรณ์ในบางยุคสมัย รวมถึงการแนะนำนักท่องเที่ยวบางจุดยังขาดผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ และแนะนำชมภายในวิหารวัดพระแท่น ส่วนการดูแลความเรียบร้อยต่าง ๆ นั้น จะมีพระภิกษุของวัด และเจ้าหน้าที่วิหารประจำการทุกวัน ๘.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.

สำหรับแนวทางการพัฒนาเพื่อเตรียมรับรองนักท่องเที่ยวนั้น เบื้องต้น มีแนวคิดในการปรับปรุงสถานที่ให้บุชา ฐูปเทียน ทอง วัดถุ่มงคล อยู่ในจุดแนวเดียวหรือใกล้เคียงกันเนื่องจากอยู่ไกลจากพระวิหารมาก พร้อมทั้ง จัดเตรียมโต๊ะเก้าอี้ มานั่งรอ หรือฝึกฝนระหว่างรอคณะเข้าไปสักการะภายในวิหาร รวมถึงการพัฒนาบริเวณร้านจำหน่ายของฝาก อาหาร เครื่องดื่ม ให้มีการเปิดบริการทุกวัน และจัดทำให้ร้านอาหารพื้นบ้าน ผลไม้ท้องถิ่น มาร่วมจำหน่าย และประสานความร่วมมือกับคณะศรัทธา หน่วยงานของรัฐ และเอกชนเข้ามาดูแลบริหารจัดการจำหน่ายของที่ระลึก บริการหาหรือการปรับปรุง แก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวแนะนำ หรือ แสดงความคิดเห็นมาถึงวัด และที่ลืมไม่ได้ คือเรื่องของความสะอาด ความเรียบร้อยของสถานที่ที่ต้องดูแลตลอด^{๖๐}

พระครูพิลาศธรรมสาร เจ้าคณะตำบลคอรุม เจ้าอาวาสวัดขวางชัยภูมิ การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวว่า การท่องเที่ยวของวัดขณะนี้ในขั้นต้นยังเป็นการบริการเชิงคณะซึ่งมีมากู้กิจกรรม การจัดพิพิธภัณฑ์ชุมชน และพื้นที่ประวัติศาสตร์ อาจจะไม่ครบใน

^{๕๙} สัมภาษณ์ พระรังสรรค์ กิจสาโร เจ้าอาวาสวัดพระฝาง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิษฐ์. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

^{๖๐} สัมภาษณ์ พระครูธีรคุณาธาร ทสสนีโย ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระแท่นศิลาอาสน์ อำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิษฐ์. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

ส่วนของการนำเสนอ แต่มีการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่มาชม มาศึกษาเท่าเทียมกันทุกภาคส่วน ซึ่งทางวัดมีแนวคิดในการพัฒนาพื้นที่ให้มีองค์ประกอบความรู้ให้มากขึ้น จัดแสดงวัตถุให้เป็นมาตรฐานให้มากที่สุด รักษามาตรฐานเดิมไว้พัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้เพิ่มขึ้น พัฒนาเยาวชนในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการบริการ และนำเสนอการท่องเที่ยวในชุมชนให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย^{๖๐}

พระครูพิทักษ์ธรรมมงคล เจ้าอาวาสวัดหน้าพระธาตุ การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวว่า หากมองภาพรวมถึงการท่องเที่ยวของวัด นั้น อยู่ในระดับปานกลาง ขณะนี้มีการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา เช่น จัดกิจกรรมภวนาสมาธิ เพื่อให้ นักท่องเที่ยว และประชาชนมีจิตตั้งมั่นระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก่อให้เกิดอารมณ์ ความสงบและพัฒนาจิตเป็นอย่างดีพอสมควร ส่วนการบริการด้านการท่องเที่ยวนั้น วัดยังไม่มี การจัดระบบการบริหารจัดการที่ดีเท่าที่ควร เพราะขาดบุคลากรที่จะมาช่วยในด้านนี้ ส่วนการพัฒนา สถานที่นั้น ขณะนี้คณะกรรมการวัดกำลังสร้างกำแพงด้านหน้า ด้านข้าง ด้านใต้ ขึ้นใหม่ เพื่อป้องกันอาณาบริเวณของวัดให้ชัดเจน และอยู่ระหว่างการก่อสร้างซุ้มประตูเข้าวัดเพื่อเป็นสัญลักษณ์ และ สะดวกสบายต่อการเดินทางมาของนักท่องเที่ยว^{๖๑}

พระครูปัญญาวัชรกิจ วัดบ้านแก่งไต้ การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวของวัดที่ผ่านมา มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อบริการท่องเที่ยว โดยการนำคณะกรรมการวัด และผู้สูงอายุมาเล่าประวัติความเป็นมาของวัดให้กับนักท่องเที่ยวฟัง แต่ การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวยังมีข้อบกพร่องหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำแผนที่เส้นทาง การท่องเที่ยวภายในวัด การจัดทำแผ่นพับประวัติของวัดแจกยังไม่มีความสมบูรณ์มากนัก เนื่องจาก การบริหารจัดการการท่องเที่ยวยังไม่มีแบบแผนที่ชัดเจน จึงลองผิดลองถูกและแก้ไขข้อบกพร่องไป ตามสถานการณ์ นอกจากนี้ทางวัด ได้มีการปรึกษาสถาปนิก เพื่อมาบูรณะและจัดตกแต่ง บริเวณ วิหาร อาคารต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาวัดให้สู่การพัฒนาก้าวไกล มีความมั่นคงแข็งแรง มั่นคงควรคู่กับ ชุมชนแห่งนี้ สำหรับการบริการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น ในการจัดการท่องเที่ยวมีการ ประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชม ช่วยกันรักษาภูมิทัศน์ให้ดูสวยงามสะอาดหุสะอาดตา เพื่อ เป็นจุดเด่นในการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี^{๖๒}

^{๖๐} สัมภาษณ์ พระครูพิลาธรรมสาร เจ้าคณะตำบลคอรุม เจ้าอาวาสวัดขวางชัยภูมิ อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

^{๖๑} สัมภาษณ์ พระครูพิทักษ์ธรรมมงคล เจ้าอาวาสวัดหน้าพระธาตุ อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

^{๖๒} สัมภาษณ์ พระครูปัญญาวัชรกิจ วัดบ้านแก่งไต้ จังหวัดอุตรดิตถ์. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

พระอธิการโกศล นาถะธมโม วัดปากถ้ำฉลอง การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวถึงการบริหารจัดการการท่องเที่ยวว่า การจัดการด้านการท่องเที่ยวที่ผ่านมาไม่พบปัญหามากนัก ทั้งการจัดกิจกรรมและการบริการนักท่องเที่ยวค่อนข้างราบรื่นและได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากในระดับจังหวัด การบริการนักท่องเที่ยวค่อนข้างดี และได้นำมาจัดทำแนวทางการจัดการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งมีแผนบริการการท่องเที่ยวที่ชัดเจน ไม่ค่อยเจอปัญหามากนัก แต่สิ่งหนึ่งที่ไม่ประสบความสำเร็จ คือ ขาดการมีส่วนร่วมในภาครัฐ ปัจจุบันพบว่า ภาครัฐในพื้นที่ และในจังหวัด ให้ความสนใจในการพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดน้อยมาก จึงทำให้การเติบโตทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมดำเนินไปได้ช้า ในส่วนของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวที่มีความรู้ความสามารถนั้น มีน้อยที่จะเสียสละเข้ามาช่วยแนะนำ จึงมีแต่พระภิกษุสงฆ์ภายในวัดที่เข้ามาตอบคำถามของนักท่องเที่ยว ส่วนการจัดระเบียบการท่องเที่ยวให้เป็นมาตรฐานสากล ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม และพยายามดึงภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเสมอ^{๖๔}

พระครูโพธิชัยวงศ์ วัดบ้านฝาย การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวว่า การบริหารจัดการวัดด้านการท่องเที่ยว โดยรวมแล้วจะใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการวัด ชุมชน และหน่วยงานราชการในพื้นที่ เพื่อร่วมมือกันขับเคลื่อนและสนับสนุนงานด้านการท่องเที่ยว ซึ่งที่ผ่านมาอยู่ในช่วงของการดำเนินงานจึงยังไม่มีภาพที่เป็นรูปธรรมชัดเจน แต่ด้วยจุดเด่นของสถาปัตยกรรมล้านช้าง ซึ่งเป็นจุดขายที่สำคัญ หากทุกฝ่ายดำเนินงานได้พร้อมสมบูรณ์ เชื่อว่าจะมีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นประตูสู่อาณาจักรล้านช้าง สปป.ลาวได้ในอนาคต^{๖๕}

พระครูวรดิษฐ์คณาภิรักษ์ เจ้าคณะอำเภอปากท่า วัดกกตอง การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวถึงกิจกรรมการบริการนักท่องเที่ยวว่า ตามที่กล่าวไปแล้วข้างต้นว่าที่วัดแห่งนี้มีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์อื่นเป็นที่เคารพและศรัทธาอย่างมากของประชาชน ในอำเภอปากท่า จึงมีผู้มาเที่ยวและสักการบูชาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งองค์พระอายุเก่าแก่ประมาณ ๑,๒๐๐ ปี และมีความสมบูรณ์มาก ส่วนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในการสักการบูชานั้น ทางวัดมีการเตรียมความพร้อมด้านการบริการให้ข้อมูล และการบริการที่พักเพียงเพื่อให้เพียงพอต่อนักท่องเที่ยวที่มาสักการบูชา และชมความงามของวัด ซึ่งทางวัดยินดีให้การต้อนรับผู้มาเยือนทุกท่าน ส่วนการพัฒนาการบริการท่องเที่ยวนั้น ขณะนี้ทางวัดได้มอบหมายให้พระภิกษุสงฆ์ และคณะกรรมการวัด

^{๖๔} สัมภาษณ์ พระอธิการโกศล นาถะธมโม วัดปากถ้ำฉลอง จังหวัดอุตรดิตถ์. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

^{๖๕} สัมภาษณ์ พระโพธิ์ชัยวงศ์ วัดบ้านฝาย จังหวัดอุตรดิตถ์. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

ค้นคว้าข้อมูลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการศึกษาดูงานยังสถานที่ต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์และให้ได้มาตรฐานมากที่สุด เพราะเมื่อวัดเราพัฒนาถึงขั้นได้มาตรฐานแล้วก็ยังต้องพัฒนาต่อไปไม่มีที่สิ้นสุดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่พระพุทธศาสนาในประเทศไทย^{๖๖}

พระครูวิโรตศาสน์ประดิษฐ์ ฐานวิโร เจ้าคณะอำเภอบ้านโคก วัดโพธิ์ชัยศรี การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวถึงการบริหารจัดการท่องเที่ยวว่า มีการวางแผนการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวไว้หลายส่วน ตั้งแต่การจัดตั้งทีมงานแนะนำการท่องเที่ยวในแต่ละจุดที่มีอยู่ในวัด มัคคุเทศก์ประจำวัด นำเที่ยวชมในแต่ละจุด จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า ยังขาดระบบประชาสัมพันธ์ที่เป็นแบบแผนว่าควรดำเนินงานอะไรก่อนหลัง รวมถึง การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ในการเผยแพร่การท่องเที่ยว เช่น การจัดทำแผนพับประชาสัมพันธ์ การติดตั้งป้ายบอกทาง เป็นต้น ในการจัดการท่องเที่ยวเบื้องต้น ได้มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานราชการและเอกชนในพื้นที่ เพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการนักท่องเที่ยว^{๖๗}

๔.๑.๔ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยว

พระมหาเปรี๊ยม อาจิมโณ เจ้าอาวาสวัดท่าถนนวน การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวว่า ปัญหาและอุปสรรคไม่ค่อยมี เพราะวัดตั้งอยู่กลางคมนาคม มีรถเมล์ รถสองแถวจอดอยู่รอบวัด นอกจากนี้ วัดยังอยู่ติดกับสถานีรถไฟ การเดินทางไปมาสะดวก ที่สำคัญวัดตั้งอยู่ใจกลางเมืองอุตรดิตถ์ ระบบการคมนาคมขนส่งต่าง ๆ จึงดูสะดวกสบาย รวมถึง ร้านอาหารที่มีชื่อเสียงต่าง ๆ ก็อยู่ในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงกับวัดจึงไม่มีผลกระทบประการใด การสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแห่งนี้^{๖๘}

พระครูอุปลัมภ์ภูริทัต เจ้าอาวาสวัดใหญ่ท่าเสา การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวว่า จากปัญหาที่ผ่านมาพบว่า วัดส่วนใหญ่ ขาดหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ชัดเจน หรืออาจจะมี แต่มีน้อย จึงทำให้เรื่องราวความเป็นมาไม่น่าสนใจและดึงดูด รวมถึงการโฆษณาและประชาสัมพันธ์กิจกรรมในวัดและปัจจัย คือ ความร่วมมือของวัดและชุมชน

^{๖๖} สัมภาษณ์ พระครูวรดิตถ์คณารักษ์ เจ้าคณะอำเภอฟากท่า วัดกกต้อง จังหวัดอุตรดิตถ์. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

^{๖๗} สัมภาษณ์ พระครูวิโรตศาสน์ประดิษฐ์ ฐานวิโร เจ้าคณะอำเภอบ้านโคก วัดโพธิ์ชัยศรี จังหวัดอุตรดิตถ์. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

^{๖๘} อ่างแล้ว

ด้านข้อเสนอแนะเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถของเยาวชน และความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนจัดสร้างป้าย หรือ โฆษณาประวัติศาสตร์ของวัด และชุมชนเพื่อสร้างจุดดึงดูดในการท่องเที่ยว และพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในด้านการประชาสัมพันธ์^{๖๙}

พระรังสรรค์ กิจสาโร วัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถ การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวถึงปัญหาและข้อเสนอแนะ ที่ต้องดำเนินการแก้ไขว่า ทางวัดควรมีการปรับปรุงการบริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม รวมถึง ผลผลิตภัณฑของที่ระลึกจากวัดพระฝาง ทั้ง ๒ สิ่งนี้ จะต้องมีภายในวัด เพื่อเป็นการบริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในบริเวณวัด นอกจากจะเป็นการบริการนักท่องเที่ยวแล้ว ยังเป็นการช่วยเสริมสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงด้วย^{๗๐}

พระครูธีรคุณาธาร ทสสนิโย ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระแท่นศิลาอาสน์ การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวถึงปัญหาในการจัดการท่องเที่ยวที่ผ่านมาว่า นักท่องเที่ยวมักหลงทางหาเส้นทางเข้าวัดไม่เจอ โดยเฉพาะคณะศรัทธา นักท่องเที่ยวที่มาจากเชียงใหม่ และมีปลายทางการท่องเที่ยวอยู่ที่พิษณุโลก เพราะป้ายบอกทางมีน้อย รวมถึงการประชาสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวไม่ครอบคลุม สถานที่ประชาสัมพันธ์ก็ไม่ต่อยอดด้านการท่องเที่ยว ดังนั้นควรจัดกิจกรรมสานต่อการท่องเที่ยวไหว้พระ ทำบุญ ภาคเหนือตอนล่าง เพื่อเป็นการเพิ่มจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว และจังหวัดควรแนะนำระยะทางของการท่องเที่ยวหลักในแต่ละจุดหลัก จุดรอง หรือ จุดผ่าน ให้ชัดเจนมีระยะทางห่างกันก็กิโลเมตร

นอกจากนี้ ควรจัดทำ เอกสารนำเที่ยวควรมีบริการในจุดที่นักท่องเที่ยวแวะชม พักผ่อนรับประทานอาหาร และการให้บริการใช้สัญญาณ WIFI เพื่อเป็นการบริการและดึงดูดนักท่องเที่ยว มีหลายจุดไม่ชัด ข้อมูล ไม่ถูกต้อง ควรมีการแก้ไขให้ระบบสัญญาณสมบูรณ์

พระครูพิลาศธรรมสาร เจ้าคณะตำบลคอรุม เจ้าอาวาสวัดขวางชัยภูมิ การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวว่า จากการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวที่ผ่านมา พบว่า ยังขาดการสนับสนุนให้ความรู้ความดูแลรักษาศิลปวัตถุต่าง ๆ ภายในบริเวณวัด และขาดการพัฒนาอบรมให้ความรู้กับบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและการดูแลสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และการขาดการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวอย่างจริงจังจากภาครัฐ ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรประจำ ได้ศึกษาและอบรมวิธีการดูแลรักษาศิลปกรรมต่าง ๆ ภายในบริเวณวัด

^{๖๙} อ่างแล้ว

^{๗๐} อ่างแล้ว

นอกจากนี้ควรสนับสนุนโครงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอนุรักษ์ธรรมชาติและส่งเสริมโฆษณาประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวจากภาครัฐ และเอกชนให้มากขึ้น ตลอดจนการจัดกิจกรรมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานด้านท่องเที่ยว อาทิเช่น การจัดทำถนนคนเดิน หรือ ลานวัฒนธรรม เป็นต้น^{๗๑}

พระครูพิทักษ์ธรรมมงคล เจ้าอาวาสวัดหน้าพระธาตุ การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนมีลักษณะเป็นการพัฒนาที่บูรณาการคือ การทำให้เป็นองค์รวม หมายถึง องค์ประกอบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องจะต้องมาประสานกันครบองค์และมีลักษณะสมดุลภาพ การทำกิจกรรมของมนุษย์ต้องสอดคล้องกันกับกฎเกณฑ์ธรรมชาติอันความหมายที่ลึกซึ้ง ลึกลงไปซึ่งเป็นตัวรากฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน

นอกจากนี้ควรวางแผนการดำเนินงานภายในวิถิปุทธ ยึดถือ รัตน ๓ อย่าง พระพุทธเจ้า ๑ พระธรรม ๑ พระสงฆ์ ๑ และควรสอนให้ประชุมชนประพฤติชอบด้วย กาย วาจา ใจ ตามพระวินัยที่เรียกว่า พระพุทธศาสนา ชื่อพระพุทธเจ้า และ พระวินัยที่เป็นคำสอนของท่าน ชื่อ พระธรรม เพื่อให้หมู่ชนที่ฟังคำสอนของท่านแล้วปฏิบัติธรรมตามพระวินัย ชื่อ พระสงฆ์ รัตน แปลว่า แก้ว เป็นแก้ว มีค่า แก้วประเสริฐ แก้ววิเศษ รัตน ๓ หมายถึง แก้ววิเศษทั้งหมดคือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นดวงแก้ว นำให้บุคคลพันทุกข์ ทั้งปวง^{๗๒}

พระครูปัญญาวัชรกิจ วัดบ้านแก่งไต้ การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวว่า การดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า วัดขาดงบประมาณในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่ ได้แก่ การทำประวัติ และป้ายบอกทางจากสายหลัก ซึ่งทางวัดต้องการให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาดำเนินการพัฒนาส่งเสริม และสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ในด้านผลิตภัณฑ์พิมพ์ต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่สถานที่ท่องเที่ยว^{๗๓}

พระอธิการโกศล นาถะธมโม วัดปากถ้ำฉลอง การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวที่ผ่านมา พบว่า ผู้นำชุมชนไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ทำให้การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเป็นไปได้ช้า และเป็นที่ยังไม่รู้จกไม่ทั่วถึง จึงต้องการให้ผู้หลักผู้ใหญ่ในจังหวัดเข้ามาดูแลแก้ไขปัญหาให้เป็นแนวทางที่ถูกต้อง นอกจากนี้รูปแบบของการท่องเที่ยวแบบปกติและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่นำหลักธรรมมาเป็นจุดขายควรมีแนวทางที่สอดคล้องกันเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเชิงพุทธบูรณาการ^{๗๔}

^{๗๑} อ่างแล้ว

^{๗๒} อ่างแล้ว

^{๗๓} อ่างแล้ว

^{๗๔} อ่างแล้ว

พระครูวิโรตศาสน์ประดิษฐ์ ฐานวิโร เจ้าคณะอำเภอบ้านโคก วัดโพธิ์ชัยศรี การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวว่า ปัญหาที่พบในช่วงที่ผ่านมาที่มีหลายประการด้วยกัน คือ ขาดการนำเข้าสู่ระบบแบบมาตรฐาน ขาดการพัฒนาที่ดีต่อเนื่อง ขาดงบประมาณอุดหนุนจากหน่วยงาน ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ได้มาตรฐาน ขาดการนำไปเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ภาครัฐจึงควรเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวเช่นการจัดกิจกรรมกระตุ้นการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ รวมทั้ง ควรให้มีข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเข้าไปอยู่ในระบบการท่องเที่ยวที่มีมาตรฐาน และจัดงบมาเพื่อพัฒนาให้ต่อเนื่อง ตลอดจนนำเข้าสู่ระบบของการท่องเที่ยวของประเทศให้คนทั่วไปได้รู้้อย่างแพร่หลาย^{๗๕}

จากการศึกษาของคณะผู้วิจัยพบว่า ปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขต ๙ อำเภอของจังหวัดอุดรดิตถ์ ส่วนใหญ่ประสบปัญหาการส่งเสริมจากภาครัฐในจังหวัดในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ปัญหาการขาดการประชาสัมพันธ์ ไม่มีการจัดทำป้ายแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว และการขาดการจัดกิจกรรมกระตุ้นการท่องเที่ยว จึงทำให้นักท่องเที่ยวลดจำนวนลง ตลอดจนขาดการสนับสนุนให้ความรู้ในการดูแลรักษาศิลปวัตถุต่าง ๆ ภายในบริเวณวัด เช่นการดูแลสถาปัตยกรรม ประติมากรรม รวมถึงการขาดการพัฒนาอบรมให้ความรู้กับบุคลากรด้านการท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์ จึงทำให้การส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวไม่มีการพัฒนาอย่างถูกทิศทางและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเสื่อมโทรมในที่สุด

นอกจากนี้พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งของนโยบายท้องถิ่น และอำนาจของกลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่นที่มีหลายกลุ่ม จึงทำให้การบริหารจัดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในท้องถิ่นขาดความต่อเนื่อง อันเป็นผลมาจากความไม่ต่อเนื่องของงานบริหารนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่นของกลุ่มการเมือง จึงทำให้งานพัฒนาไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ประกอบกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของเอกชนที่มุ่งเป้าทางเศรษฐกิจมากกว่าด้านการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม

อย่างไรก็ตาม ปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นปัญหาต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาระยะยาว เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากศิลปวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชาวพุทธในประเทศไทย การอนุรักษ์และรักษาความงามของศิลปะทางพระพุทธศาสนาควรเป็นการดำเนินงานพัฒนาที่เป็นรูปธรรม และต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน จึงจะทำให้การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทยให้เกิดความยั่งยืน

^{๗๕} อ่างแล้ว

สอดคล้องกับ โกเมน กันตวธีระ และคณะ^{๓๖} กล่าวว่า ปัญหาและอุปสรรคทางด้านวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเอาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นมาเป็นจุดขายเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนส่งผลให้คุณค่าของวัฒนธรรมลดน้อยลง เหลือเพียงแค่เชิงเศรษฐกิจเท่านั้น นักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่เพื่อเสพศิลปวัฒนธรรม ความงดงามของสถานที่ท่องเที่ยวที่เที่ยวนั้น ๆ และจากไป ส่วนคนในพื้นที่ก็พยายามขายศิลปวัฒนธรรม สถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

นอกจากนี้ ความขัดแย้งเชิงนโยบายท้องถิ่นกับนโยบายส่วนกลาง ความไม่สอดคล้องกันของนโยบายท้องถิ่นกับนโยบายส่วนกลางอาจส่งผลให้เกิดผลกระทบในด้านลบต่อสถานที่ท่องเที่ยวที่เที่ยวนั้น อาทิ การแย่งชิง การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ทำให้แหล่งท่องเที่ยวที่เที่ยวนั้น ๆ ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างเต็มรูปแบบส่งผลเสียต่อชุมชนทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และในเชิงวัฒนธรรมตามมา

อย่างไรก็ตาม ปัญหาด้านการท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่ต้องได้รับการแก้ไข เพราะการท่องเที่ยวเป็นแหล่งกำเนิดของรายได้จำนวนมากที่ทำให้เศรษฐกิจเจริญเติบโต ซึ่งงานวิจัยนี้เป็นเพียงงานวิจัยเบื้องต้นเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับการท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป

๔.๑.๕ การบริการจัดการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญโดยมีการขับเคลื่อนการพัฒนางานด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทางการตลาดของการท่องเที่ยวยุคใหม่ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ที่มุ่งส่งเสริมความเป็นพันธมิตรเชิงยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวยุคใหม่ (Tourism Strategic Partner) การสนับสนุนระบบสารสนเทศและนวัตกรรมเชิงยุทธศาสตร์ ด้านการตลาดการท่องเที่ยวที่เป็นเลิศ (Intelligence Center) การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของนักการตลาดการท่องเที่ยวมืออาชีพ (Marketing Professional) และการพัฒนาระบบบริหารจัดการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้ได้มาตรฐานระดับสากล (Operational Excellence) ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจะมุ่งสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวต่างชาติ และนักท่องเที่ยวไทยนี้ถึง และ

^{๓๖} โกเมน กันตวธีระ และคณะ, “ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเมืองขอนแก่น”, <www.hu.ac.th/conference/conference2013/Proceedings2013/pdf/.../5_20-23.pdf>, ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

เลือกมาท่องเที่ยวเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก ตลอดจนการผลักดันการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืนภายในปี ๒๕๖๕^{๗๗}

จากการศึกษาข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุตรดิตถ์ของผู้วิจัยพบว่า ภัทราพร อ่าวชนาการ^{๗๘} (๒๕๕๘) ได้วิเคราะห์ผลการศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางการตลาดและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในเขตอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ว่า สาเหตุของการมาท่องเที่ยวในอำเภอลับแลนั้น ได้แก่การเดินทางที่สะดวก นิยมมาเที่ยวภายใน ๑ วัน โดยไม่พักและมาเที่ยวในช่วงเทศกาลผลไม้ มีพฤติกรรมค้นหาข้อมูลเองจากอินเทอร์เน็ต ชื่นชอบเส้นทางจักรยาน ผ่านสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายและมีหลายเส้นทาง เพื่อเป็นตัวเลือกให้กับนักท่องเที่ยวและต้องมีความปลอดภัยในการปั่นจักรยาน ดังนั้นควรประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้รับทราบอย่างทั่วถึง มีการปรับปรุงป้ายบอกทางมีแผนที่และปรับปรุงศูนย์บริการนักท่องเที่ยวให้มีพนักงานและบรรยากาศได้มาตรฐาน ในส่วนของปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมได้แก่ การเป็นเมืองที่มีวัฒนธรรม ๘ วิถี ที่เป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากที่อื่น และภาครัฐให้การส่งเสริมอย่างมากในการปั่นจักรยาน ทำให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการปั่นจักรยานท่องเที่ยวสามารถกระทำได้อย่างสะดวกสบายในเมืองลับแล ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ การวางผังเมืองรองรับการเป็นเมืองท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ ถ้านักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นจะก่อมลภาวะภายในชุมชน โดยกำหนดเส้นทางจักรยานที่ทำให้ นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับธรรมชาติและวิถีชีวิตของคนลับแลอย่างแท้จริง ภายใต้การดูแลอย่างเข้าใจในวิถีท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และบริหารงานอย่างมืออาชีพ การตั้งราคาที่ไม่สูงเกินไปเป็นการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว การพัฒนาศูนย์บริการนักท่องเที่ยวในรูปแบบเชิงอนุรักษ์ให้เป็นจุดศูนย์กลางและเป็นที่พักของนักท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมปั่นจักรยานในช่วงฤดูหนาวของทุกปี เพื่อกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกปี การจัดทำสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์บนโลกออนไลน์ให้มีความทันสมัยและข้อมูลถูกต้องครบถ้วน เพิ่มและพัฒนาเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บริการนักท่องเที่ยวให้รู้บทบาทของตนเอง เพื่อให้เกิดการบริการได้อย่างทั่วถึง ปรับปรุงระบบการให้ยืมจักรยานให้มีมาตรฐาน และจัดการเรื่องจำนวนคุณภาพจักรยานให้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ส่วนภาคเอกชนสามารถจะมาเปิดธุรกิจให้เช่าจักรยานสร้าง Bike Café เป็นแหล่งพบปะของนักปั่น ภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิง

^{๗๗} การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. “วิสัยทัศน์ ททท.”, <<http://thai.tourismthailand.org/เกี่ยวกับ-ประเทศไทย/เกี่ยวกับ-ททท./วิสัยทัศน์-ททท.>>, ๒๘ เดือนมิถุนายน ๒๕๖๑.

^{๗๘} ภัทราพร อ่าวชนาการ. “ปัจจัยทางการตลาดและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในเขตอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์”, <http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2015/TU_2015_5702031625_2893_1780.pdf>, ๒๘ เดือนมิถุนายน ๒๕๖๑.

อนุรักษ์ เป็นการร่วมมือระหว่างรัฐกับชุมชนและธุรกิจในการสร้างการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นการท่องเที่ยวควบคู่กับการดูแลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สำหรับทิศทางการดำเนินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรดิตถ์ นั้นเป็นการดำเนินงานที่ต้องมีการดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมในทุก ๆ ฝ่ายเพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรดิตถ์เป็นที่รู้จัก และเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวในระดับจังหวัดหรือ ระดับชาติ

นางพัศลินทร์ เศวตรัตน์^{๗๙} ผอ. ททท. สนง.สุโขทัย การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๑ ได้พูดถึงสถานการณ์การท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ว่า การแบ่งเขตการท่องเที่ยวในพื้นที่เดิมนั้นจังหวัดอุดรดิตถ์อยู่ในการดูแลของ ททท. สำนักงานแพร่ โดยในปี ๒๕๕๙ ได้มีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของกระทรวงมหาดไทย และมีคำสั่งให้ย้ายพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ให้มาอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานสุโขทัย จึงทำให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย มีพื้นที่ดูแล เป็น ๓ จังหวัดคือ สุโขทัย กำแพงเพชร และอุดรดิตถ์ โดยมุ่งเน้นการดำเนินงานที่เพิ่มและพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยว นอกจากนี้ในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยก็จะมี การแบ่งเขตพื้นที่การดำเนินงานใหม่ ซึ่งคาดว่าจะมีการเปิดทำการของสำนักงานน่าน ดังนั้น จังหวัดอุดรดิตถ์ก็จะไปอยู่ในความดูแลของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดแพร่ ตามเดิม

การดูแลการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย จะเน้นการดำเนินงานด้านการตลาด และการประชาสัมพันธ์ แหล่งท่องเที่ยวสู่กลุ่มเป้าหมายทั้งในและนอกประเทศ จึงทำให้มีการแบ่งการดำเนินงานไปยัง สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาในแต่ละจังหวัด เพื่อดำเนินการในส่วนของการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ ซึ่งจะเป็นภาระงานที่แยกแตกต่างออกไปจาก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย

ด้านการสำรวจพื้นที่การท่องเที่ยวในส่วนของจังหวัดอุดรดิตถ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย จะได้รับการโอนงานมาจากสำนักงานแพร่ ซึ่งได้ดูแลและบูรณาการงานด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์มาก่อน นอกจากนี้ ก็จะได้มีการลงพื้นที่สำรวจสถานที่ท่องเที่ยวเองด้วย

ด้านชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวยังพบว่าในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ยังไม่เยอะ แต่ที่มองเห็นความชัดเจนมากที่สุดคือ ในเขตพื้นที่อำเภอลับแล มีความพร้อมในทุกด้าน คือ ความเข้มแข็งของชุมชน วัฒนธรรม อัตลักษณ์ที่โดดเด่น อาหาร สถานที่ท่องเที่ยว ที่ผ่านมามีการประสานเครือข่ายด้าน

^{๗๙} สัมภาษณ์ นางพัศลินทร์ เศวตรัตน์. ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สนง.สุโขทัย. เมื่อวันที่ ๒๒ เดือนเมษายน ๒๕๖๑.

การท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ ๒ สมาคม คือ สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์ และ สมาคมสหพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคเหนือ

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานในจังหวัดอุดรดิตถ์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว ดังนี้ การท่องเที่ยวและกีฬาแห่งประเทศไทย สำนักงานวัฒนธรรม เทศบาลทุกแห่ง สำนักงานพัฒนาชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดอุดรดิตถ์

สำหรับกิจกรรมงานวัฒนธรรมที่โดดเด่น ก็จะมีงานอัฐมีบูชา อำเภอลับแล งานประเพณีของอำเภอบ้านโคก และอำเภอฟากท่า เป็นต้น ซึ่งบางงาน ททท.สำนักงานสุโขทัยก็ไม่ได้ไปลงพื้นที่ดำเนินการเอง แต่จะมีการสนับสนุนงบประมาณจัดงานในบางครั้ง เพื่อให้ ท้องถิ่น ดำเนินการต่อ

ในส่วนของการจัดทำแผนการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย จะมีการจัดทำแผนดำเนินงาน เป็น ๓ ปี ๕ ปี หรือ ๑๐ ปี โดยจะเน้นการจัดทำแผนการตลาดและแผนการประชาสัมพันธ์ ที่มีความสอดคล้องกับแผนใหญ่ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งจะสามารถดูรายละเอียดได้ที่ เว็บไซต์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

หากมองถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นจุดขายของจังหวัดอุดรดิตถ์ และเป็นที่ยู่งัก ตัวอย่างเช่น ภูสอยดาว ซึ่ง เป็นจุดแข็ง การท่องเที่ยวในช่วงหน้าฝนของจังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยก็พยายามเข้ามาสนับสนุนให้มีการเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ เพราะจะมีความเป็นเอกลักษณ์ และมีความน่าสนใจ มากกว่า ความนิยมไปขึ้นภูสอยดาว ที่อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก

ด้านอาหารการกิน ที่มองเห็นชัดเจน ก็จะเป็น อำเภอลับแล รวมถึง วัฒนธรรมการทอผ้าโบราณ แต่ในพื้นที่อื่นยังไม่มีชัดเจน ยังต้องมีการพัฒนาอีกมาก ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จะมุ่งเน้นการหาจุดขายที่สามารถต่อยอดระยะยาวได้

ด้านกิจกรรม หรือ ประเพณีสากล ที่เป็นที่ยู่งัก ที่ชัดเจน ก็จะมี ๒ กิจกรรมในจังหวัดอุดรดิตถ์ คือ งานพระยาพิชัยดาบหัก และ งานอัฐมีบูชา ซึ่งมีความสอดคล้องกับการพัฒนาการดำเนินการทางศาสนา

ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวระดับชาติ และระดับโลก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มองว่า อุดรดิตถ์ต้องหาอัตลักษณ์ว่าอุดรดิตถ์มีตรงไหนที่อื่นไม่มี นั่นคือ จุดแข็ง ซึ่งต้องมาดูว่า SWOT ของวัฒนธรรม อุดรดิตถ์เป็นเช่นไร อาทิ เช่น วัฒนธรรมล้านช้าง -ไทยญวน ซึ่งปัญหาที่พบคือ จะ ดึง หรือ ชู จังหวัดอุดรดิตถ์อย่างไร ซึ่งหน่วยงานในจังหวัดต้องร่วมมือกันดำเนินการและผลักดันต่อไป

เมื่อมองเปรียบเทียบทั้ง ๙ อำเภอ แล้วในส่วนตัวมองว่า จุดขายที่ยั่งยืนของจังหวัดอุดรดิตถ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ชัดเจนที่สุด และสามารถต่อยอดได้ก็จะเป็นอำเภอลับแล ซึ่งมีความเป็นไปได้มากที่สุด คือ หากต้องการดึงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มาเป็นจุดขาย เช่น

วัดพระแท่นศิลาอาสน์ ควรจะมีการสร้างเรื่องราวเรื่องเล่าออกมาที่น่าสนใจ รวมถึงความ ศักดิ์สิทธิ์และความเชื่อทางพระพุทธศาสนา แต่ในส่วนอื่น ๆ เช่น พิพิธภัณฑ์ลับแล ถือว่าติดตลาด แล้ว นักท่องเที่ยวจดจำได้ แต่เมื่อหยุดทำการโปรโมท หรือ หยุดทำการประชาสัมพันธ์ ความน่าสนใจ ก็จะลดลง จึงต้องมีการดำเนินการจัดทำกิจกรรมประชาสัมพันธ์ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ติดตลาดและ กระตุ้นการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

การตลาดด้านการท่องเที่ยว ต้องเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ ทั้งแผนจังหวัด แผนการ ท่องเที่ยว แผนชาติ ที่ต้องมีความเชื่อมโยง ความเข้มแข็ง ความยั่งยืน และมีความสามารถด้านการ แข่งขัน ซึ่ง หัวใจสำคัญ การท่องเที่ยวต้องมีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเป็นหลัก ได้แก่ นโยบาย รัฐบาล คือ ส่งเสริมเมืองรอง ซึ่งเมืองหลักของภาคเหนือ คือ จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนอีก ๘ จังหวัดที่ เหลือ คือ เมืองรอง แต่อุตรดิตถ์ยังมองไม่เห็น อัตลักษณ์ที่โดดเด่น อุตรดิตถ์จึงเป็นปัญหาที่ต้อง มุ่งเน้นแก้ไขปัญหา ๓ วัฒนธรรม ดึงจุดเด่นออกมาให้ได้ ให้ตรงกับความต้องการด้านอุปสงค์ และ อุปทาน การส่งเสริมเมืองรอง จะเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้าน ชุมชน อาหารเด่น และ สิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้ง ๓ ประการนี้ต้องมีความเข้มแข็ง นำชมวิถีชุมชน ความมองจุดนี้ แต่ปัญหาที่ขยาย พื้นที่ไม่ได้ เห็นโอกาสแต่ก็ไม่สามารถดำเนินการได้ และควรนำชมวิถีชุมชน ความมองจุดนี้ แต่ปัญหาที่ ขยายพื้นที่ไม่ได้ เห็นโอกาสแต่ก็ไม่สามารถดำเนินการได้

สำหรับ การพัฒนาในพื้นที่อุตรดิตถ์ ททท. สำนักงานสุโขทัย มองว่า พื้นที่ที่สามารถ พัฒนาต่อยอดได้คือ พื้นที่ ห้วยต้ำ เนื่องจากมีความน่าสนใจคือ เส้นทางที่เดินทางไปได้ยาก เส้นทางมี เรื่องเล่า มีประวัติศาสตร์ ส่งเสริมให้ชุมชนทำโฮมสเตย์ จะสามารถมีการพัฒนาได้ จึงต้องการให้ จังหวัดอุตรดิตถ์มีการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้เพราะขณะนี้ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว บ้างแล้ว

ส่วนการเปิดเส้นทางการท่องเที่ยว เน้นการเชื่อมโยง สุโขทัย อุตรดิตถ์ บ้านโคก ด่านภูตุ้ และ สปป.ลาว นอกจากนี้ สิ่งที่จังหวัดต้องมอง คือ ทำอย่างไรจึงดึงดูดคนไปเที่ยว ศักยภาพของจังหวัด อุตรดิตถ์ ควรมีการ Rebranding Uttaradit โดยชูจุดเด่น ๒ ประการคือ ๑. คิดถึงอุตรดิตถ์คิดถึง อะไร ๒.จะสื่อความเป็นจังหวัดอุตรดิตถ์เช่นไร จากนั้นจึงทำแผนการพัฒนาในสิ่งที่เป็นของดีของ จังหวัดอุตรดิตถ์ จากสถิติที่ผ่านมาการท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์ส่วนใหญ่ ๘ - ๙๐ เปอร์เซ็นต์ เป็น คนไทย ส่วนใหญ่ก็จะมาที่อำเภอลับแล เนื่องจากมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น อาหาร เกษตร วัฒนธรรม ส่วนปัญหาเรื่องที่พักนั้น เก่า ไม่มีความน่าสนใจ จึงทำให้ดึงนักท่องเที่ยวได้น้อย ร้านอาหารควรดึงดูด ศักยภาพในการซื้อมากกว่านี้ ส่วนสินค้าที่มีคุณค่าและน่าสนใจในจังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นผ้าพื้นเมือง โดดเด่นที่สุดในทุกอำเภอ

ด้านวัฒนธรรมท่องเที่ยววัด ต้องมีจุดเด่น ของวัดแต่ละแห่งในอุตรดิตถ์ การเพิ่มจุดเช็คอิน การจัดทำแผนพัฒนาในระยะยาวซึ่งทางจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนถิ่น รวมถึงชุมชนจะต้อง

ประสานความร่วมมือกันในเรื่องของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ในส่วนของพื้นที่การผลิตเหล็กน้ำพี้ น่าจะมองเห็นการพัฒนาที่สามารถดำเนินการได้ แต่ก็ต้องอาศัยระยะเวลาและความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งต้องประสานความร่วมมือในหลาย ๆ ฝ่ายเช่นกัน สถานที่อีกหนึ่งแห่งที่น่าสนใจคือ บ้านท่าเรือ อำเภอท่าปลา ควรมีการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว และเน้นการพัฒนาที่มุ่งอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะก่อให้เกิดความยั่งยืนได้

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดอุตรดิตถ์ หากให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย วิเคราะห์แนวทางการดำเนินงาน มองว่า ควรมีแผนพัฒนาในระยะ ๕ ปี และจัดทำ Rebranding Uttaradit มองว่าอะไรเป็นจุดเด่น ดึงขึ้นมาดำเนินการ ทดลองทำประมาณ ๑ ปี ก็จะสามารถนำไปสู่แผนการพัฒนาในจุดนั้น พอครบ ๕ ปี ก็จะสามารถเห็นทิศทางในการพัฒนาที่มากขึ้น

แผนการพัฒนาในระยะ ๑๐ ปี ควรมีการพัฒนาเรื่องของการคมนาคม เพราะจังหวัดอุตรดิตถ์ไม่มีการคมนาคมที่ทันสมัย น่าจะมุ่งไปที่รถไฟความเร็วสูง หรือมีการพัฒนาการจัดทำท่าอากาศยานจังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่ง แพร่ พิษณุโลก สุโขทัย มีหมดแล้ว

แผนการพัฒนาวัฒนธรรมกับชุมชน ให้มีความยั่งยืน ควรดึงมาทำสัก ๒ - ๓ ชุมชน ในการพัฒนา และการจัดทำองค์ความรู้ชุมชน เพื่อให้เกิดต้นแบบชุมชนเข้มแข็ง ตัวอย่างที่จะนำมาเป็นต้นแบบได้ คือ ชุมชนเข้มแข็งของสุโขทัย คือ บ้านนาต้นจั่น ที่ชาวบ้านได้ทดลองดำเนินการเอง และพัฒนามาจนติดตลาด และได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งใช้ระยะเวลายาวนานถึง ๒๐ ปี นอกจากนี้มีการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนด้วยการจัดทำสหกรณ์ การทำผ้าหมักโคลน มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปตามกระแสในปัจจุบันแต่มุ่งอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วย

ทั้งนี้ หากต้องการทำชุมชนแบบนี้ภาครัฐจะต้องเข้าไปตรวจชุมชน ให้ความรู้ และพยายามค้นหาอัตลักษณ์ของในแต่ละพื้นที่ ถ้ามีนโยบายของกระทรวงให้ไปดูการพัฒนา ททท. ก็จะต้องลงไปดูด้วย แต่จะเน้นในเรื่องของ การทำประชาสัมพันธ์และการตลาด ซึ่งเป็นปลายน้ำ ส่วนต้นน้ำ และกลางน้ำ ทางจังหวัดอุตรดิตถ์ และชุมชนจะต้องร่วมมือกันพัฒนาอย่างชัดเจน สำหรับกิจกรรมการจัดทำถนนวัฒนธรรมของจังหวัดอุตรดิตถ์นั้น เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ ตามนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้มีการกระตุ้นเศรษฐกิจในจังหวัด จุดเด่นหรืออัตลักษณ์อะไรที่ไม่มีอาจจะยากหน่อย แต่ถ้ามีแล้ว ก็แค่ต่อยอด และควรดึงปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาเป็นจุดขายด้วยความยั่งยืน

นายวรวิธ ดารุ^{๕๐} เจ้าหน้าที่ฐานข้อมูล ททท. สนง.สุโขทัย การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๑ กล่าวถึงการจัดทำระบบข้อมูลการท่องเที่ยวว่า การดำเนินการสำรวจของ ททท. ก็จะมีการจัดเก็บพิกัด GPS แล้วจะส่งมอบให้กับส่วนกลางรวบรวมอีกครั้งหนึ่งเพื่อดำเนินการ

^{๕๐} สัมภาษณ์ นายวรวิธ ดารุ เจ้าหน้าที่ฐานข้อมูล ททท. สนง.สุโขทัย. ๒๒ เมษายน ๒๕๖๑

ในขั้นตอนต่อไป ซึ่ง ททท.จะมีระบบกลางของ ททท. ในการนำเข้าข้อมูลด้านการท่องเที่ยว และไม่สามารถเผยแพร่สู่ภายนอกได้ จะมีเจ้าหน้าที่เท่านั้นที่สามารถทราบถึง การสำรวจพื้นที่ทั่วประเทศ ในส่วนการเผยแพร่ข้อมูล จะมีการดำเนินการจัดทำเว็บไซต์และสามารถเผยแพร่ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ในส่วนของเว็บไซต์แต่ละเขต และเว็บไซต์กลาง ของ ททท.

นายปิยะครุฑ วนพงศธร^{๕๑} เจ้าหน้าที่ข้อมูลข่าวสาร ททท. สนง.สุโขทัย การสัมภาษณ์ ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๑ กล่าวถึงการสร้างเครือข่ายของ ททท.สนง.สุโขทัยว่า ในการสร้างเครือข่ายของ ททท. จะมีการอบรมชาวบ้าน ซึ่ง ททท. จะเป็นผู้นำร่อง และเป็นผู้นำในการดำเนินการ ตัวอย่างเช่น การพิจารณาพื้นที่วัดพระแท่นศิลาอาสน์ ซึ่งเป็น HUB การท่องเที่ยว ที่มีจุดเด่นคือความศักดิ์สิทธิ์ ทาง ททท.จะพิจารณาถึงกลุ่มเป้าหมาย ว่าควรเป็นกลุ่มเป้าหมายใด และจากนั้นจะหาองค์กร หรือกลุ่มเครือข่ายมาช่วยดำเนินการวิเคราะห์ว่าสามารถต่อยอดต่อไปได้หรือไม่

สำหรับ การสร้างเครือข่ายที่ดี คือ ต้องสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนก่อน และชุมชนต้องสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนก่อน ก่อนที่จะผลักดันการท่องเที่ยวในด้านอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

๔.๑.๖ การบริการจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็น เป็นองค์กรพัฒนาท้องถิ่นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน และมีบทบาทหน้าที่ในการจัดการท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างกันไปตามสภาพพื้นที่ และศักยภาพการท่องเที่ยวของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้รับการถ่ายโอนภารกิจ “การส่งเสริมการท่องเที่ยว” ในระดับท้องถิ่น โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งวางแผนการท่องเที่ยว การปรับปรุง ดูแล บำรุงรักษาสถานที่ท่องเที่ยว จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๒ กำหนดให้มีผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในทุกกระดับ อีกทั้งพระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้กำหนดให้ตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมเป็นคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นกลไกสำคัญในการประสานงานกับองค์กรหรือหน่วยอื่น ๆ ในระดับต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเนื่องจากเป็นผู้ดูแลฐานทรัพยากร การท่องเที่ยวและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยว^{๕๒}

จากการศึกษาข้อมูลของผู้วิจัยพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ในจังหวัดอุดรดิศมีความสนใจและให้ความร่วมมือในการสนับสนุนข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดหลาย

^{๕๑} สัมภาษณ์ นายปิยะครุฑ วนพงศธร เจ้าหน้าที่ฐานข้อมูล ททท. สนง.สุโขทัย. ๒๒ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๕๒} พัชรินทร์ จึงประวัติ. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนครนายก, <https://www.tci-thaijo.org/index.php/cultural_approach/article/download/.../94029/>, ๒๘ เดือนมิถุนายน ๒๕๖๑.

ด้านและมีรูปแบบการดำเนินงานพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันไป เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพภูมิศาสตร์กายภาพ และเศรษฐกิจของในพื้นที่นั้น ๆ

นายปิยะ ปัญญา^{๔๓} รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลผาจุ การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ ได้พูดถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่า เทศบาลตำบลผาจุเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดอุดรดิตถ์ มีหน้าที่ดูแลเขตพื้นที่รับผิดชอบในพื้นที่ตำบลผาจุในทุก ๆ ด้าน เช่น สาธารณูปโภค สาธารณูปการ การสาธารณสุข การพัฒนาอาชีพให้กับประชาชนในพื้นที่ รวมถึง การพัฒนาส่งเสริมงานด้านการท่องเที่ยว โดยทางเทศบาลตำบลผาจุมีนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณธรรมนำความรู้สามารถต่อยอดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในชุมชนได้อย่างเข้มแข็ง รวมทั้งสืบสานวัฒนธรรมไทย ภายใต้การนำองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มาประยุกต์ใช้กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พระราชดำรัสของในหลวงรัชกาลที่ ๙ “ตามรอยพ่ออย่างพอเพียง” ซึ่งทางเทศบาลตำบลผาจุ ได้มอบหมายการปฏิบัติงานให้กับเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อดำเนินการพัฒนางานด้านการท่องเที่ยวภายใต้การดำเนินงานโครงการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมภายในชุมชน เพื่อให้ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการได้นำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนมี ๒ แห่งที่สำคัญคือ วัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถ และ เขื่อนทดน้ำผาจุ นอกจากนี้ ได้ประสานความร่วมมือไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรดิตถ์เพื่อให้ทางจังหวัดเข้ามาดำเนินการจัดทำนโยบายที่ชัดเจน และผลักดันให้วัดพระฝางฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัด พร้อมทั้งให้การสนับสนุนงบประมาณ เพื่อดำเนินการจัดทำงานด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในทุกภาคส่วน และยกระดับการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลผาจุให้มีมาตรฐานการท่องเที่ยวระดับสากล

นอกจากนี้ เทศบาลตำบลผาจุ ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมนมัสการพระธาตุเจดีย์ และบายศรีสู่ขวัญสมโภชนองค์พระฝางทรงเครื่องในวันวิสาขบูชางานประจำปีทุกปี ซึ่งได้รับความร่วมมือจากชุมชนทั้ง ๑๔ ตำบลเป็นอย่างดี

ด้านปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่า ปัจจุบันขาดการสนับสนุนจากภาครัฐในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งทุกฝ่ายควรประสานความร่วมมือในการจัดทำแผนการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเพื่อจัดการอย่างเป็นระบบ และควรมีการสนับสนุนพัฒนา ๓ ด้านคือ คน วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ

นายดำเนิน อินทะเรื่องรุ่ง^{๔๔} นายกองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำพี การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ ได้พูดถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวของ อบต.น้ำพีว่า การ

^{๔๓} สัมภาษณ์ นายปิยะ ปัญญา รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลผาจุ. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

^{๔๔} สัมภาษณ์ นายดำเนิน อินทะเรื่องรุ่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำพี. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

ส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำพี้ มีการส่งเสริมนโยบายการท่องเที่ยวด้วยการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ เช่น เว็บไซต์ วารสาร แผ่นพับ รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์คือ วัดน้ำพี้ และ พิพิธภัณฑ์แหล่งน้ำพี้ เพื่อบำรุงรักษาสถานที่และภูมิปัญญาในการตีดาบเหล็กน้ำพี้ของชาวบ้านน้ำพี้ ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยุ้จักมากที่สุดของตำบลน้ำพี้ ในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมามีการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ด้านพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวอย่างพอเพียง การดูแลความเรียบร้อยของสถานที่ท่องเที่ยว เช่น สถานที่จอดรถ ห้องสุขาร้านอาหารของฝากของที่ระลึก และสถานที่พักค้างแรม โรงแรม รีสอร์ท เป็นต้น

จากการดำเนินงานพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่ผ่านมา ทำให้เกิดกิจกรรมใหม่ในพื้นที่ คือ มีการเข้ามาศึกษาเรียนรู้องค์ความรู้ของชาวบ้านน้ำพี้ในการตีดาบมากขึ้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นในกลุ่มสถาบันการศึกษาทุกระดับในจังหวัดอุดรดิษฐ์ ซึ่งจะเข้ามาศึกษาเรียนรู้องค์ความรู้และประวัติศาสตร์ในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระบวนการตีดาบ การทำลูกประคำ การซุดหาแร่เหล็กน้ำพี้ เป็นต้น

ด้านปัญหาและอุปสรรค ส่วนมากประสบปัญหาด้านงบประมาณในการพัฒนาการท่องเที่ยว ที่ไม่เพียงพอ และบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยตรงมีไม่เพียงพอ จึงต้องการสนับสนุนด้านนี้จากหน่วยงานที่มีศักยภาพสูง เพื่อจัดทำโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

นางธัญญ์รัศม์ จันทร์^{๔๔} เจ้าพนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวชำนาญการ เทศบาลตำบลทุ่งยั้งการสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลทุ่งยั้ง ว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลทุ่งยั้งเทศบาลตำบลทุ่งยั้งมีการจัดสรรงบประมาณในแต่ละปีเพื่อดำเนินการจัดกิจกรรมสืบสานประเพณีวัฒนธรรมไทยและประเพณีทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ โครงการนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์ โครงการจัดงานอัฐมิบูชา และโครงการจัดงานประเพณีลอยกระทง ซึ่ง เทศบาลตำบลทุ่งยั้ง ได้แบ่งพื้นที่การปกครองเป็น ๒ เขต คือ เขต ๑ ตำบลทุ่งยั้ง ได้แก่ หมู่ ๑, ๒, ๓, ๔ และ ๖ เขต ๒ คือ ตำบลไผ่ล้อม ได้แก่ หมู่ ๑, ๒, ๓ และ ๖ ตำบลไผ่ล้อม และได้ตั้งงบประมาณไว้ในเทศบัญญัติงบประมาณในแต่ละปี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสนับสนุนโครงการใน โครงการที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ด้านจุดเด่นของการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่น่าสนใจนั้น ทั้งนี้ แหล่งท่องเที่ยวภายในเขตเทศบาลตำบลทุ่งยั้ง ส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่รู้จักกับประชาชนทั่วไปอยู่แล้ว เทศบาลมีหน้าที่ปรับปรุง พัฒนา บูรณะ ให้เป็นสถานที่ที่น่าท่องเที่ยวอยู่เสมอ

^{๔๔} สัมภาษณ์ นางธัญญ์รัศม์ จันทร์ เจ้าพนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวชำนาญการ เทศบาลตำบลทุ่งยั้ง, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

ด้านบุคลากรในการส่งเสริมการท่องเที่ยว บุคลากรในการส่งเสริมการท่องเที่ยวมีน้อย ซึ่งเทศบาลตำบลทุ่งยั้ง มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวชำนาญ จำนวน ๑ คน และผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ จำนวน ๑ คนเท่านั้น ในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรม บางครั้งอาจผิดพลาด อาจเผลอลืมการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ทั่วถึงได้

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละปี ทางคณะผู้บริหารได้ดำเนินการขอจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อนำมาดำเนินการปรับปรุง บูรณะ พื้นฟู แหล่งท่องเที่ยวได้พัฒนา ทัดเทียมกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง แต่บางครั้งการจัดสรรงบประมาณก็ไม่เพียงพอกับความ ต้องการ จนทำให้บางจุดทรุดโทรมไปตามกาลเวลา เช่น การปรับปรุง สวนสาธารณะหนองพระแล จากเดิมเป็นที่รกร้างว่างเปล่า เป็นหนองน้ำธรรมชาติที่เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์เลื้อยต่าง ๆ เช่น โค กระบือ นก แต่ทางเทศบาลได้ขอสนับสนุนงบประมาณ ชุดแรกจำนวน ๑๘ ล้านบาท ปรับปรุงให้เป็นสวนสาธารณะหนองพระแลเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ของประชาชนจังหวัดอุดรดิตถ์ และได้งบประมาณสำหรับปรับปรุงมาเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบัน

สำหรับการส่งเสริมและการให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากเทศบาลตำบลทุ่งยั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดกลาง ขาดบุคลากรที่มีความรู้เรื่องการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ จึงทำให้การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวพัฒนาได้ช้ามาก แต่จะมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชน เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ตำบลต่าง ๆ เสนอโครงการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและเทศบาล ในช่วงเดือนมิถุนายน และ กรกฎาคม

ด้านปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว พบว่า การจัดทำโครงการจัด นมัสการพระแท่นศิลาอาสน์ ในแต่ละปีเทศบาลจะสนับสนุนงบประมาณสำหรับการจัดการงาน เนื่องจากเป็นงานที่ต้องร่วมกับหน่วยงานหลายหน่วยงาน และทางวัดก็สามารถดำเนินการเองได้ จึงทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงานโครงการจัดงานอัฐมีบูชา เป็นงานใหญ่ระดับจังหวัด จึงมีหลาย องค์กรเข้าร่วมทำให้การประสานงานล่าช้า ไม่แน่นอน เกิดความซ้ำซ้อน เกิดความล่าช้าในการ ดำเนินงาน และโครงการจัดงานประเพณีลอยกระทง เทศบาลเป็นคนจัดการเอง มีปัญหาและติดขัด ในเรื่องของ การจองลานในวันลอยกระทง ส่วนข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยว โครงการต่าง ๆ ที่เทศบาลจัดทำล้วนแต่เป็นโครงการที่ต้องบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่นทั้งสิ้น ทำให้การทำงานแต่ละโครงการล่าช้า ซ้ำซ้อน จึงต้องการให้การดำเนินการตามโดยแต่ละโครงการมอบหมายให้ชัดเจน และนัดวันประชุมที่ดำเนินการในแต่ละครั้งให้รวดเร็ว จะได้มีเวลาเตรียมงาน

นางนัยนา ศรีเลิศ^{๑๖} ผู้อำนวยการกองสวัสดิการฯ องค์การบริหารส่วนตำบลคอรั่ม สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ ได้พูดถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลคอรั่มมีแผนงานและโครงการที่ชัดเจนในการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้แก่ โครงการพัฒนาการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว การจัดทำป้ายบอกทางและสถานที่ท่องเที่ยว การส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวทางประเพณี ศิลปวัฒนธรรม เช่น การสนับสนุนงานประเพณีลอยกระทงในวัดขวางชัยภูมิ การสนับสนุนการจัดกิจกรรม แข่งเรือพาย การตกบาตรเทโว และการสนับสนุนกิจกรรมวัฒนธรรม “ถนนคนเดิน นั้งแคร่ และน้ำน่าน ชิมอาหารอร่อย @ คอรั่ม”

นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ของผู้ประกอบการ ด้านที่พักและโรงแรม โฮมสเตย์ ให้มีมาตรฐานพร้อมรองรับนักท่องเที่ยว รวมถึงพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน เช่น วัดขวางชัยภูมิ ตลาดย้อนรอย เกษะริมน้ำน่าน ด้วยจุดเด่นของตำบลคอรั่ม อำเภอพิชัยที่เป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์มีความเกี่ยวข้องกับพระยาพิชัยดาบหัก จึงทำให้พื้นที่ในตำบลคอรั่มหลาย ๆ แห่งเป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์สำคัญในการสู้รบกับพม่า และเป็นจุดวางทัพสนามของพระยาพิชัยดาบหัก จึงทำให้เป็นจุดเด่นที่สำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวมาศึกษา และชมร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญด้วย

ด้านการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนตำบลคอรั่มมีการดำเนินการร่วมกับชุมชน โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว เช่น การจัดบ้านพัก โฮมสเตย์ การพัฒนาถนนคนเดิน การจัดทำศูนย์จำหน่ายสินค้า OTOP รวมถึงการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ประเภทต่าง ๆ เช่น การจัดทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์ หนังสือแนะนำการท่องเที่ยว การจัดทำสื่อออนไลน์ เช่น Facebook Page Lifestyle In Korrom

นอกจากนี้ได้จัดทำ MOU กับชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการพัฒนาและสร้างความยั่งยืน แข็งแรงด้านการท่องเที่ยวด้วยตัวของชุมชนเป็นผู้จัดการ และองค์การบริหารส่วนตำบลคอรั่มจะสนับสนุนด้านงบประมาณและ การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยว รวมถึงการจัดกิจกรรมศึกษาดูงาน สถานที่ท่องเที่ยวชุมชนต้นแบบ เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้มาพัฒนาและเพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน

ด้านปัญหาและอุปสรรค ของการท่องเที่ยวความพอเพียงในชุมชน นี้ไม่ใช่ทางผ่าน ไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยวเดิมที่มีทุนในการท่องเที่ยวอยู่แล้ว เป็นการพัฒนาที่ยากมาก ส่วนใหญ่เป็นไปในชุมชน

^{๑๖} สัมภาษณ์ นางนัยนา ศรีเลิศ ผู้อำนวยการกองสวัสดิการฯ องค์การบริหารส่วนตำบลคอรั่ม. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

คนที่มาท่องเที่ยวมาแล้วไม่มาอีก ไม่มีความยั่งยืน ขาดงบประมาณประชาสัมพันธ์ ชาวดีเสียเงิน ชาวร้ายฟรี ดังนั้นจึงต้องการให้จังหวัด และหน่วยงานระดับประเทศ เข้ามาช่วยสนับสนุนด้านงบประมาณ และสื่อต่าง ๆ ควรให้ความสำคัญ กับ การประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวชุมชน ควรท่องเที่ยวเมืองรอง ขาดงบประมาณหรือเบิกจ่ายไม่ได้ตามระเบียบ เพราะค่าข้าวลือจะมีค่าใช้จ่ายที่แพงมาก

นางสาวอรุณี เชื้อวงษ์บุญ^{๕๗} พนักงานจ้างเทศบาลตำบลบ้านแก่ง สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ ได้พูดถึงนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลบ้านแก่งว่า เทศบาลตำบลบ้านแก่งได้เล็งเห็นความสำคัญการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมีการวางนโยบาย การท่องเที่ยวหลายด้าน ได้แก่ การท่องเที่ยวทางน้ำ การส่งเสริมและการอนุรักษ์ การส่งเสริมการ ระลึกถึงประวัติศาสตร์ และการส่งเสริมวิถีชีวิตของชาวชนบท โดยมีการสนับสนุนงบประมาณ และ ส่งเสริมความรู้ให้กับชุมชน

สำหรับจุดเด่นของการท่องเที่ยวในพื้นที่คือ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและ ประวัติศาสตร์ และที่โด่งดังเป็นที่รู้จัก ถือว่าเป็น Unseen ของเขตพื้นที่คือ พระอกแตก และ สนาม มายครูเที่ยง ที่มีประวัติเชื่อมโยงกับพระยาพิชัยดาบหักเมื่อครั้งศึกชกมวย โดยทางเทศบาลฯ มีการ ส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณให้กับวัดในเขตเทศบาลเพื่อรักษาความเป็นเอกลักษณ์ และ ประวัติศาสตร์ ภายใต้ชื่อโครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวแผนงานสร้างความเข้มแข็ง งบ ดำเนินงาน ค่าใช้สอย (แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๔) จำนวนเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท นอกจากนี้เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในรูปของคณะกรรมการในการให้ชุมชนมาจับบทบาทในเชิง เพิ่มรายได้ ให้ชุมชนได้คิดและหาวิธีส่งเสริมการท่องเที่ยวในสิ่งที่มีในชุมชน และผสมผสานการ ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ที่พัฒนานั้น ที่ผ่านมามีการพัฒนาสื่อ ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวคือ การจัดทำ Website และ Facebook ของเทศบาลที่เชื่อมโยงสถานที่ ท่องเที่ยวภายในเขตพื้นที่การดูแล

ด้านปัญหาและอุปสรรคของการส่งเสริมการท่องเที่ยว สิ่งที่น่ากังวลคือ จำนวนบุคลากรที่มี น้อยเกินไปจึงทำให้การดำเนินงานพัฒนาด้านการท่องเที่ยวขับเคลื่อนไปได้ช้า ประชาชนในเขตพื้นที่ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของชุมชนน้อย จึงต้องการให้หน่วยงานอื่น ๆ เข้ามา กระตุ้น ส่งเสริม และต่อยอดในการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ให้มีมาตรฐานและมีความยั่งยืน มากขึ้น

นายนวนย สิงห์ทอง^{๕๘} นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลโคก สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ ได้พูดถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ว่า เทศบาลตำบลบ้านโคก มีการ

^{๕๗} สัมภาษณ์ นางสาวอรุณี เชื้อวงษ์บุญ พนักงานจ้าง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก่ง. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

^{๕๘} สัมภาษณ์ นายนวนย สิงห์ทอง นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านโคก. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

ดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่อเนื่องทุกปี โดยให้การสนับสนุนส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น ประเพณีการจัดงานบุญกองข้าว ซึ่งในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวเข้ามาชมกิจกรรมเป็นจำนวนมาก และด้วยจุดเด่นของอำเภอบ้านโคกที่มีอากาศดี และด้วยวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ผสมผสานกับวัฒนธรรมของ สปป.ลาว ประเทศเพื่อนบ้านจึงทำให้มีความน่าสนใจอย่างมาก ประกอบกับความเชื่อความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง (เจ้าปู่ตาหมวกคำ) ที่เป็นที่ยึดถือของชาวบ้านอำเภอบ้านโคก และต่างจังหวัด จึงทำให้ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวแวะเวียนเข้ามาสักการบูชาเจ้าปู่ตาหมวกคำอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้พบว่า จากการเปิดด่านถาวรภูตู ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้เส้นทางเพื่อท่องเที่ยวใน สปป.ลาว โดยผ่านด่านถาวรแห่งนี้เช่นเดียวกัน

สำหรับการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวในส่วนของการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนนั้น มีการจัดทำโครงการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและเสนอต่อสภาเทศบาลตำบลเพื่อนำบรรจุเข้าแผนพัฒนา ๔ ปี เพื่อจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอบ้านโคก นอกจากนี้เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้เสนอปัญหาด้านการท่องเที่ยว และจัดทำประชาคมร่วมกัน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ส่วนการดำเนินการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวนั้น เทศบาลตำบลบ้านโคกมีการดำเนินการในส่วนของการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ ป้ายประชาสัมพันธ์ เป็นต้น และได้ดำเนินการจัดทำเว็บไซต์เพื่อการประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นการเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งด้วย

นายธนภัทร นวลเจริญ^{๘๘} ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลปากท่า สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ ได้พูดถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลปากท่า มีการวางแผนการดำเนินงานและนโยบายเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยการมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์ทรัพยากรและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ต้นมะค่าโมงยักษ์” หมู่ ๘ ซึ่งได้รับรางวัล “รุกขต้นไม้” หรือ ต้นไม้ของชาติ ถือเป็นสมบัติที่ล้ำค่าของชุมชน

การพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการส่วนท้องถิ่นอีกรูปแบบหนึ่งที่มีการขับเคลื่อนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยได้ดำเนินการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และจัดทำโครงการเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวในตำบล โดยมุ่งปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวตามอำนาจของ อปท.ที่จะสามารถดำเนินการได้ รวมถึงการดำเนินการจัดทำโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น การจัดทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว การจัดทำ

^{๘๘} สัมภาษณ์ นายธนภัทร นวลเจริญ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลปากท่า. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

Website นอกจากนี้ เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่งหากมีการจัดทำโครงการ จะมีการประสานงานทุกหมู่บ้านร่วมกัน/บูรณาการในทุก ๆ ครั้ง

ด้านปัญหาและอุปสรรค พบว่าด้านที่มีปัญหามากที่สุดคือ งบประมาณที่มีอย่างจำกัด ประกอบกับอำนาจหน้าที่ของ อปท. จึงทำให้การดำเนินงานเป็นไปได้ช้า ดังนั้น ควรมีการประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงคือ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ที่ต้องมีการสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอมากกว่านี้

นางกาญจนา แสนบ้าน^{๙๐} ผู้อำนวยการกองการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลผาเลือด สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ ได้พูดถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลผาเลือดมีการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวหลายด้าน ได้แก่ การสนับสนุนงบประมาณในการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมโครงการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน เช่น การแข่งเรือวันสงกรานต์ งานสืบสานวัฒนธรรมประเพณี การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทาง Internet ส่วนบทบาทในการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวนั้น มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยมอบหมายภารกิจด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กับคณะกรรมการจัดทำแผนแม่บทด้านการท่องเที่ยว และการดำเนินงานตามแผนแม่บทด้านการท่องเที่ยว ทั้งนี้ จุดเด่นของสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่ มีความสวยงามทางธรรมชาติเป็นเอกลักษณ์ทำให้นักท่องเที่ยว นิยมมาเที่ยว สถานที่ไม่วุ่นวาย เพราะอยู่ในชุมชน

สำหรับแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้แก่ การปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน และพัฒนาการอำนวยความสะดวกในเรื่องการเดินทาง ดูแลความปลอดภัยสำหรับ นักท่องเที่ยว และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว เน้นการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายช่องทางการจัดทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์ การใช้ Social media และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวและเสนอจัดสรรงบประมาณประจำปี

---

^{๙๐} สัมภาษณ์ นางกาญจนา แสนบ้าน ผู้อำนวยการกองการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลผาเลือด. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

๔.๑.๗ การมีส่วนร่วมของประชาชน

การพัฒนาการท่องเที่ยวนอกจากจะดำเนินการพัฒนาด้านสถานที่ท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจแล้ว ควรมีการดำเนินงานพัฒนาองค์ประกอบอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเศรษฐกิจท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งจะเชื่อมโยงถึงการสร้างอาชีพให้กับประชาชนในชุมชน และผู้ประกอบการในชุมชน ทั้งผู้ประกอบการโรงแรม และที่พักผู้ประกอบการร้านอาหาร ร้านกาแฟหรือผู้ประกอบการรถเช่า เป็นต้น ซึ่งกลุ่มผู้ประกอบการเหล่านี้จะเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมความงามทางธรรมชาติและความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนมากขึ้น

นางณเรีนันท์ ธนารีย์จิรโชติ^{๓๑} สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ พูดถึงการเข้ามามีส่วนร่วมของภาครัฐที่มีผลต่อผู้ประกอบการว่า ภาครัฐควรมีการจัดตั้งกลุ่มผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม เพื่อให้กลุ่มผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมาได้มีการแนะนำนักท่องเที่ยวที่มาพักให้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวในด้านการพัฒนานั้นยังไม่มี เพราะท้องถิ่นไม่มีการพัฒนาในเชิงการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง การประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ และความจริงจังของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ยังไม่เพียงพอให้ความชัดเจนหรือมีความจริงจังต่อผู้ประกอบการ แนวทางแก้ไขคือ นำผู้ประกอบการทุกคนให้มีการอบรมและฝึกความเข้าใจของผู้ประกอบการทุกคน ส่วนการเข้ามาพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีการจัดตั้งรวมกลุ่มผู้ประกอบการ ให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการไม่ว่าด้านภาษา ด้านสิ่งแวดล้อม ควรให้ท้องถิ่นมีความจริงจังต่อผู้ประกอบการ ควรจัดให้มีการแสดงกิจกรรมของผู้ประกอบการแต่ละรายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้กับผู้ประกอบการในกลุ่ม ผู้ประกอบการนี้คือผู้ประกอบการด้านธุรกิจโรงแรม เราก็จะเน้นการบริการด้านอุปนิสัย ความสะอาด การบริการที่รวดเร็ว ให้การบริการเป็นกันเอง

ด้านการตอบสนองกลับของนักท่องเที่ยวที่มีในพื้นที่ พบว่า นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมมีการเล่าสู่กันฟัง จึงเป็นการประชาสัมพันธ์ไป และการประชาสัมพันธ์ ด้านดิจิทัลโฆษณาทางด้าน facebook กลุ่ม Line ให้มีการบริการด้านบริโภคครบวงจร

ด้านปัญหาและอุปสรรค พบว่า ที่ผ่าน ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น แหล่งท่องเที่ยวภูเขา น้ำตก ก็จะติดต่อเรื่องกฎหมาย ด้านป่าไม้ อุทยาน งบประมาณจากราชการ มีไม่เพียงพอ ประกอบกับนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่นในแต่ละสมัยการดำรงตำแหน่งก็ไม่เหมือนกัน การ

^{๓๑} สัมภาษณ์ นางณเรีนันท์ ธนารีย์จิรโชติ. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

เจริญเติบโตของชุมชนมักมองในลักษณะผิด ๆ นำโรงงานเข้ามาตั้งในพื้นที่นั้น โดยที่ไม่มีการทำประชาพิจารณ์หรือประชาคมความคิดเห็นของบุคคลที่อยู่ใกล้มาประกอบการก่อตั้งก่อให้เกิดความขัดแย้งตามมา ควรทำก่อนที่จะทำอะไร

นอกจากนี้ควรมีการพัฒนางานด้านการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมธรรมชาติ ให้อยู่มากที่สุด การอนุรักษ์งานฝีมือหรือภูมิปัญญาของคนในชุมชนให้เป็นรูปธรรมนามธรรมให้ชัดเจนขึ้น การนำจุดเด่นจุดด้อยมานำเสนอ เพื่อดึงดูดการท่องเที่ยวของท้องถิ่นนั้น การจัดฝึกอบรมและสอนภาษา เพื่อเพิ่มศักยภาพของบุคลากรและความร่วมมือของหน่วยงานราชการต้องให้การสนับสนุนผู้ประกอบการ ด้านสถานที่ เช่นพื้นที่ให้บริการหรือการต้อนรับการท่องเที่ยวต้องไม่ให้มีการก่อสร้างโรงงานที่มีฝุ่นและเสียงอยู่ใกล้หรือติดบริเวณที่อยู่อาศัย รีสอร์ท ที่ตั้งอยู่ก่อนแล้ว

นางสาวมนัสนันท์ อ้นอินทร์^{๙๒} สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ พูดถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างน้อยมีโครงการ ๑ สถานที่ท่องเที่ยวหนึ่งร้านค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างน้อยทั้ง ร้านค้าขึ้นไป การประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวการร่วมมือร่วมใจพัฒนาพื้นที่แห่งนั้น และบางสถานที่ขาดความใส่ใจในเรื่องความสะดวก ความเป็นระเบียบ และการปรับปรุงด้านการท่องเที่ยวตามความเหมาะสมกับพื้นที่นั้นซึ่งขึ้นอยู่กับหน่วยงานนั้นลงสำรวจพื้นที่ว่าจะทำอย่างไรตามลำดับความสำคัญ นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริมการตลาด เพราะมีผลต่อนักท่องเที่ยวมาก และส่งผลให้การค้าขายของสินค้าพื้นเมืองก็จะมีมากขึ้นตามลำดับซึ่งหากหน่วยงานประชาสัมพันธ์ที่ดีของหน่วยงาน นอกจากนี้ควรมีการจัดแสดงสินค้าชุมชน สินค้าพื้นเมือง เพื่อกระตุ้นนักท่องเที่ยวอีกทางหนึ่งด้วย

ด้านผลิตภัณฑ์ของชุมชน ตนเองมองว่า ไม่มีจุดเด่นอะไรเลยเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำได้ตามร้านค้าทั่วไป เนื่องจากขาดความร่วมมือจากผู้ประกอบการอื่น ๆ หรือหน่วยงานที่ควรพึงสนับสนุนร้านค้าตามสถานที่นั้น ๆ ซึ่งความช่วยเหลือจากหน่วยงานเป็นสิ่งจำเป็น อย่างยิ่งที่จะเข้ามาสนับสนุนการวางสินค้าหรือเป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้ประกอบการกับร้านค้าของแหล่งท่องเที่ยว ส่วนการพัฒนาด้านอัตลักษณ์ หากหน่วยงานสนับสนุนอย่างเป็นทางการจากข้อที่ ๘ แล้ว ซึ่งแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยการ Presents สินค้าคิดว่ามีจุดเด่นอย่างไรของสินค้านั้น ๆ เพื่อเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไปและสำรวจสอบถามความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์จากลูกค้าเพื่อเป็นข้อมูลและแนะแนวทางการพัฒนาในปีต่อไป และสิ่งสำคัญที่ไม่ควรมองข้ามคือ ป้ายบอกทาง และป้ายบอกสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่สะดวกรวดเร็วของนักท่องเที่ยว

^{๙๒} สัมภาษณ์ นางสาวมนัสนันท์ อ้นอินทร์. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

นางณัฐริตา ทองฉ้วน^{๓๓} สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ พูดถึง การประกอบการด้านการท่องเที่ยวว่า ต้องการให้ช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง ดูแลสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อให้สถานที่ท่องเที่ยวสวยงาม จะทำให้นักท่องเที่ยวอยากมาสถานที่ท่องเที่ยวมากขึ้น และมีส่วนในการช่วยเหลือเงินบำรุงค่าน้ำค่าไฟ นำไปสร้างโบสถ์ให้สวยงามได้ต่าง ๆ ช่วยการจัดงานต่าง ๆ ภายในวัดหรือ สถานที่ท่องเที่ยว เช่น จัดงานวัด เป็นต้น จุดเด่นของสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้ หลวงพ่อเพชรวัดบ้านแก่งไต้ ซึ่งเป็นพระที่ชาวบ้านแก่งไต้เคารพนับถือ กันอย่างมาก และยังมีเอกลักษณ์ที่สวยงาม แต่สถานที่ยังไม่ครบสมบูรณ์แบบ ดั่งนั้น จึงต้องช่วยกันระดมช่วยเหลือเงินทำบุญจากชาวบ้าน เพื่อช่วยกันทำให้สถานที่ครบสมบูรณ์สร้างเสร็จสวยงาม นอกจากนี้สิ่งที่ควรพัฒนาปรับปรุงคือ ภาษาต่างประเทศ ควรมีความรู้ทางด้านภาษาต่างประเทศ การติดตั้งป้ายข้อมูลที่มีเนื้อหาเป็นภาษาต่างประเทศ เพื่อมีไว้สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ต้องการให้ช่วยเหลือเกี่ยวกับเงินค่าบำรุงต่าง ๆ และการพัฒนาการตลาดและการประชาสัมพันธ์ มีผล โดยถ้ามีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ให้กับนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในบ้านหรือชุมชนของเราอาจจะทำให้นักท่องเที่ยวซื้อของที่เป็เอกลักษณ์ หรือ ของประจำชุมชนของเราทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ส่วนการพัฒนา กิจกรรมอื่น ๆ ควรมุ่งเป้าการเผยแพร่ความสวยงามของสถานที่ท่องเที่ยว ผ่าน Facebook หรือ การบอกต่อปากต่อปาก

ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ควรมีการพัฒนาเสื้อผ้าทอ ที่เป็นจุดเด่นของทางร้าน เป็นเอกลักษณ์ของคนหรือประชาชนในภาคเหนือ ทั้งในเรื่องของการออกแบบ สีสันทึ่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์พื้นถิ่น เช่น ที่จังหวัดแพร่ มี เสื้อห้อม ผ้าซิ่นห้อม เป็นต้น ผ้าพื้นถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอตรอน คือ ผ้าทอบ้านน้ำอ่าง ที่เป็นศิลปะโยนก - ล้านนา

ด้านปัญหาและอุปสรรค พบว่า การดำเนินงานที่ผ่านมา งบประมาณมีไม่เพียงพอ การเผยแพร่สถานที่ท่องเที่ยวยังเผยแพร่ไม่ทั่วถึงควรจัดการแนะนำการท่องเที่ยวสำหรับชาวต่างชาติในอำเภอหรือจังหวัดอื่น ๆ ควรจัดการแนะนำการท่องเที่ยวสำหรับชาวต่างชาติในอำเภอหรือ จังหวัดอื่น ๆ เช่น ออกทางสื่อ ออนไลน์ ทำแผ่นพับ ใบปลิว

นางอังสุมาริน ตันติกุล^{๓๔} สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวว่า ต้องการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยกลุ่มผู้ประกอบการในพื้นที่ด้วยการจัดการท่องเที่ยว แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอพิชัย เช่น บ้านเกิดท่านพ่อ เพื่อทราบประวัติของท่านพ่อพระยาพิชัยดาบหัก เป็นความรู้แก่นักท่องเที่ยว แล้วจัดอาหาร พร้อมทั้งพัก เพื่อความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งจะเป็น

^{๓๓} สัมภาษณ์ นางณัฐริตา ทองฉ้วน. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

^{๓๔} สัมภาษณ์ นางอังสุมาริน ตันติกุล. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

การกระจายรายได้ให้กับกลุ่มผู้ประกอบการและชุมชน และควรพัฒนาสนับสนุน แต่ละท้องถิ่นให้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจเพิ่มมากขึ้น จุดเด่นคือ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพื้นบ้าน ซึ่งการประชาสัมพันธ์ตอนนี้อย่างไม่ทั่วถึงกับประชาชนทั่วไป อุดรดิตถ์ยังไม่เป็นที่รู้จักมากพอ และควรพัฒนาสนับสนุน แต่ละท้องถิ่นให้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจเพิ่มมากขึ้น และจัดโปรโมชั่นในการท่องเที่ยวเพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยว ดังนั้น ควรมีการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวให้มีทัศนที่นาเที่ยวชม และส่งเสริมให้การพัฒนาเพิ่มมากขึ้น

นางสุดกลิ่น เปรมสวัสดิ์^{๙๕} สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวที่สมบูรณ์นั้น ภาครัฐควรเข้ามาดำเนินงานในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น การทำป้ายแผ่นพับ ก็ให้มีชื่อวัดน้ำพี๋เข้าไปด้วยนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากต่างจังหวัดจะได้รู้ว่า สถานที่ท่องเที่ยวและจุดสำคัญของวัดน้ำพี๋ด้วย ป้ายบอกทางยังมีน้อยและไม่ชัดเจน ส่วนจุดเด่นมีพระพุทธรูปองค์ใหญ่สร้างขึ้นในสมัยกรุงสุโขทัย ชื่อ พระบรมไตรโลกนาถ ทุกปีจะมีงานสมโภชในวันขึ้น ๑ ค่ำเดือน ๕ ของทุกปี แต่ชาวบ้านน้ำพี๋ เรียกว่า พระเจ้าใหญ่ ในสมัยก่อนไม่มีวิหารครอบไว้ สร้างวิหารครอบไว้ในปี ๒๕๔๒ ทางวัดได้จัดทำวัดมุงคล ผสมแร่เหล็กน้ำพี๋ ไว้ให้แก่นักท่องเที่ยวและผู้สนใจ ได้บูชาไปเป็นวัตถุมงคลศักดิ์สิทธิ์คู่บ้าน

นางขันทอง อินทวรรณ^{๙๖} สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวว่า หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามาจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวเป็นประจำเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง และความพัฒนาด้านการตลาดเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการกระตุ้นและมีเงินทุนหมุนเวียนในพื้นที่ ด้านการจัดทำผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่นคือเป็นผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับอาหาร ดังนั้น จึงเน้นกระบวนการผลิตที่สะอาดปลอดภัย ซึ่งในอนาคตจะมีการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไป

นางสาวเพ็ญศรี คำบ้านฝาย^{๙๗} สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวว่า หน่วยงานราชการควรเข้ามาสนับสนุนผู้ประกอบการให้มีความรู้ความสามารถในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างถูกทิศทาง โดยเข้ามาพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน การจัดทำตลาดท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น แผ่นพับ หนังสือคู่มือการท่องเที่ยว ด้านผลิตภัณฑ์ อาทิ เช่น ผ้าทอพื้นเมือง และผลิตภัณฑ์ OTOP และขนมต่าง ๆ ซึ่งไม่เหมือนใคร และควรมีการส่งเสริม การละเล่นพื้นบ้าน กิจกรรมบันเทิงพื้นบ้าน ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาของคณะผู้วิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุดรดิตถ์นั้น ยังไม่มีบทบาทในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวที่ชัดเจน

^{๙๕} สัมภาษณ์ นางสุดกลิ่น เปรมสวัสดิ์. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

^{๙๖} สัมภาษณ์ นางขันทอง อินทวรรณ. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

^{๙๗} สัมภาษณ์ นางสาวเพ็ญศรี คำบ้านฝาย. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีงบประมาณที่จะเข้าไปสนับสนุนวัด เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งทำให้ระยะเวลาในการพัฒนาและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเป็นไปได้ช้า เพราะทางวัดต้องรอความอนุเคราะห์จากเงินทำบุญประชาชน จึงจะสามารถดำเนินงานพัฒนาในแต่ละส่วนได้ นอกจากนี้ในเรื่องของเศรษฐกิจชุมชนก็มีอิทธิพลต่อการพัฒนางานด้านการท่องเที่ยวเช่นกัน เพราะหากชุมชนประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ก็ได้รับผลกระทบด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม ประชาชนส่วนใหญ่ต่างมุ่งหวังให้ภาครัฐเข้ามาสนับสนุนด้านงบประมาณการพัฒนา ทั้งงบประมาณในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว และงบประมาณด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน ได้แก่ การสนับสนุนผลิตภัณฑ์ชุมชน OTOP ร้านอาหาร ที่พักแรม ล้วนมีความเชื่อมโยงกับระบบของการท่องเที่ยว หากมีการช่วยเหลือสนับสนุนจากภาครัฐอย่างต่อเนื่องจะสามารถพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีความยั่งยืนได้อย่างแน่นอน

สอดคล้องกับ สรวรรณ์ เรื่องกัลปวงศ์ และคณะ^{๔๔} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จากการศึกษา พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผู้นำด้านการสร้างแรงบันดาลใจทำได้โดยกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนตื่นตัวในการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนและจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐมาสนับสนุนช่างฝีมือที่เป็นผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์จะต้องเป็นผู้ที่มีศีลธรรม และจริยธรรมสูง เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จ และสามารถกระตุ้นทางปัญญาว่าควรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสนับสนุนให้สมาชิกมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง

๔.๑.๘ ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ได้ผลนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้ความผิดพลาดจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาและแก้ไขที่ถูกต้อง และเกิดการบูรณาการความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากทุกฝ่าย ทั้งด้านพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยว และการกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยวภายในชุมชนให้เกิดความยั่งยืน มีรูปแบบชัดเจน สามารถต่อยอดได้ในอนาคต

^{๔๔} สรวรรณ์ เรื่องกัลปวงศ์ และคณะ, “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี”, <<https://research.dusit.ac.th/new/upload/file/9cffe0bd6d8df0e23edc460925ef319b9.pdf>>, ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

นักท่องเที่ยวหญิงไม่ทราบชื่อ^{๙๙} สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวว่า เคยมาเที่ยวที่จังหวัดอุตรดิตถ์กว่า ๑๐ ครั้ง ส่วนใหญ่จะพักค้างคืนอย่างน้อย ๓ วัน โดยรวมแล้วการบริหารจัดการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ถึง ระดับดี พื้นที่เมืองโดยทั่วไปสะอาดน่ามอง ความปลอดภัยในทรัพย์สินมีความเหมาะสมทั้งสถานที่จอดรถ การดูแลของเจ้าหน้าที่ในส่วนต่าง ๆ ด้านผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นหรือสินค้าโอท็อปมีเอกลักษณ์และมีความเหมาะสมในพื้นที่ มีความน่าสนใจ ที่สำคัญค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวไม่มากนัก จึงมีความเหมาะสมหากจะมีการพัฒนาเส้นทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะจะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถบริหารเวลาในการท่องเที่ยวเยี่ยมชมเมืองอุตรดิตถ์ได้ดี กรณีที่ไม่ค้างแรม

นักท่องเที่ยวหญิงไม่ทราบชื่อ^{๑๐๐} สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวว่า เคยมาเที่ยวที่จังหวัดอุตรดิตถ์ประมาณ ๒ - ๓ ครั้ง และพักค้างคืนอย่างน้อย ๕ วัน จากการท่องเที่ยวในส่วนต่าง ๆ ของจังหวัดอุตรดิตถ์มีความสะดวกสบาย โดยเฉพาะที่น้ำตกแม่พลู อำเภอลับแล น้ำใสสะอาด และการบริหารจัดการมีระเบียบเรียบร้อยดีมาก ที่จอดรถสะดวกสบายหาง่าย มีเจ้าหน้าที่และชาวบ้านช่วยบอกเส้นทางการท่องเที่ยว ด้านผลิตภัณฑ์ของฝาก ในแต่ละที่ก็มีความแตกต่างกันไป แต่โดยรวมแล้วมีคุณภาพดี

นักท่องเที่ยวหญิงไม่ทราบชื่อ^{๑๐๑} สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวว่า เคยมาเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ๑ - ๒ ครั้ง การเดินทางท่องเที่ยวนั้นสะดวกสบายเนื่องจากมีการจัดทำป้ายบอกทางชัดเจน และอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมมาก ความสะอาดของสถานที่ท่องเที่ยวและการกำจัดขยะอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ยังคงขาดอุปกรณ์ในการกำจัดมูลนกพิราบ หรือวัสดุที่จะกั้นนกพิราบเข้าไปในโบราณสถาน เช่น พระวิหาร พระอุโบสถ สถานที่ท่องเที่ยวมีความปลอดภัยถือว่ามีความปลอดภัย และมีสถานที่จอดรถรับรองความสะดวกได้ ส่วนร้านค้าหรือร้านอาหารภายในวัด เพราะยังไม่มีมีการเข้ามาขายอาหารและเครื่องดื่มภายในวัด อาจเป็นเพราะความเหมาะสมจึงทำให้ไม่มีการจำหน่ายอาหารในวัด

การบริการประชาสัมพันธ์ท่องเที่ยวภายในวัดยังไม่มีข้อมูลสารสนเทศหรือแผ่นพับมากมายนักแต่จะมีมัคคุเทศก์คอยให้ข้อมูล ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกภายในวัด หรือสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ภายในวัดยังไม่มี ส่วนศักยภาพทางวัดได้มีการจัดเตรียมสถานที่สิ่งอำนวยความสะดวกไว้ให้ และเหมาะสมกับการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาและเยี่ยมชม

^{๙๙} สัมภาษณ์ นักท่องเที่ยวหญิงไม่ทราบชื่อ. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ นักท่องเที่ยวหญิงไม่ทราบชื่อ. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ นักท่องเที่ยวหญิงไม่ทราบชื่อ. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

Miss Morgan Kubishak^{๑๐๒} อาสาสมัครอเมริกา อบต.คอรูม สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑ กล่าวว่า เคยมาเที่ยวอุตรดิตถ์ก่อนหน้านี้ ๑ ครั้ง แต่ตอนนี้มาทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสันติภาพ ของสหรัฐอเมริกา โดยมาทำหน้าที่สอนหนังสือ ให้กับเด็กและผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลคอรูม ส่วนตัวมีความสุข และชื่นชอบที่อำเภอพิชัย เพราะมีบรรยากาศเหมือนที่บ้านที่ต่างประเทศ มีพื้นที่เกษตร มีแม่น้ำ มีภูเขา บรรยากาศดี การสนทนาจะใช้ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ พูดคุยกับ ทุกคนในท้องถิ่น อาหารและเครื่องดื่ม ชอบเครื่องดื่มไทย เช่น ชามะนาว และอาหารไทยเกือบทุกชนิด ส่วนสถานที่ท่องเที่ยวในเขตอำเภอพิชัยที่ชื่นชอบคือ การปั่นจักรยานรอบ ๆ เมืองเก่า บ้านพระยาพิชัยดาบหัก ใช้จักรยานปั่น บรรยากาศเหมือนที่สุโขทัย ชอบว่ายน้ำที่โรงแรมที่พักรีสอร์ทในอำเภอพิชัย มีสระว่ายน้ำ

นอกจากอุตรดิตถ์ก็ยังคงการเดินทางไปที่จังหวัดเชียงใหม่ แต่มีปัญหาเรื่องของการคมนาคม ไม่ทราบระยะเวลาการเดินทางของ รถบริการขนส่ง ทุกวันนี้อาศัยอยู่กับครอบครัวอุปถัมภ์ชาวไทยในอำเภอพิชัย

ทั้งนี้ ต้องการให้อำเภอพิชัยมีการจัดทำสถานที่บริการนักท่องเที่ยว เพื่อให้บริการประชาชนหรือนักท่องเที่ยว รวมถึงการจัดทำแผนผัง แนะนำสถานที่ท่องเที่ยว ภาคภาษาอังกฤษ

สอดคล้องกับ Mr.Zhitang Chen^{๑๐๓} ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความคาดหวังและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษาวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนมีความประทับใจในการมาท่องเที่ยวใน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านกลับพบว่า การรับรู้จริงมากกว่าความคาดหวังทุกด้าน ยกเว้นด้านการบริการด้านอื่น ๆ นั้น นักท่องเที่ยวชาวจีนยังไม่เกิดความประทับใจ อาจเป็นเพราะว่า ยังไม่มีความชัดเจนที่เพียงพอของป้ายบอกทาง ของแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ๆ และการบริการด้านห้องน้ำ ห้องสุขาในบางพื้นที่ยังมีไม่เพียงพอต่อปริมาณนักท่องเที่ยว

๔.๒ ผลการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์

คณะผู้วิจัยมีการสังเคราะห์การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งมีทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมในยุคศตวรรษที่ ๒๑ เป็นกรอบ

^{๑๐๒} สัมภาษณ์ Miss Morgan Kubishak. ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

^{๑๐๓} Mr.Zhitang Chen, “ความคาดหวังและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่”, < http://www.graduate.cmru.ac.th/core/km_file/331.pdf >, ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

ในการศึกษาวิจัยการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน โดยคำนึงถึงหลัก ๔ ประการ คือ ๑) การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในขอบเขตภายใต้ความสามารถรองรับของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนจะมีได้ ๒) ความตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะมีผลกระทบต่อชุมชน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชนอันเป็นเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของชุมชนของท้องถิ่น ๓) การมีส่วนร่วมของเจ้าบ้านและผู้มาเยือนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว ๔) การเชื่อมโยงประสานความจำเป็นต่อการพัฒนาทางเลือกของชุมชนและกำหนดแผนงานทางเศรษฐกิจ การดำรงอยู่ของชุมชนและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ขณะที่ประเทศไทยมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมมากเป็นอันดับ ๓ ของเอเชีย ส่งผลให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มได้รับความนิยมมากในอนาคตและเป็นจุดขายของประเทศไทย

๔.๒.๑ ระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์

๑) ความสำคัญของระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์

ระบบสารสนเทศศาสตร์ เป็นเทคโนโลยีที่รู้จักกันมากสำหรับหน่วยงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับ การบริหารจัดการ ติดตามทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น บางครั้งการติดตามทรัพยากรบนโลกที่เกิดขึ้นใหม่ หรือนำมาใช้บริหารจัดการฐานข้อมูล โดยนำ ข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในรูปแบบเชิงพื้นที่ตามเงื่อนไขที่กำหนดได้ในรูปแบบสองมิติ และสามมิติ

การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติได้มีการนำเงินตราเข้ามาใช้จ่ายในพื้นที่ทำให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่บุคคลหลาย กลุ่มโดยทรัพยากรการท่องเที่ยวแต่ละประเภทจะให้ผลในด้านความเพลิดเพลิน การพักผ่อนและความรู้ความเข้าใจอันเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับชีวิต มีผลทำให้ชีวิตมีความสุขเพราะได้เรียนรู้

ณรงค์ พลธีรักษ์^{๑๐๔} (๒๕๕๖) กล่าวว่า ในปัจจุบันระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) สามารถประยุกต์กับงานได้หลากหลาย อาทิ การวางผังเมือง การศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร การศึกษาและติดตามภัยพิบัติ และด้านการท่องเที่ยว GIS เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการจัดการวิเคราะห์ และแสดงผลทั้งในระดับชุมชน และระดับภูมิภาค สามารถประยุกต์ GIS กับงานด้านการท่องเที่ยวได้หลากหลาย ได้แก่ การจัดทำบัญชีรายชื่อสิ่งอำนวยความสะดวกทางนันทนาการ การจัดการท่องเที่ยวทางบก การประเมินผลกระทบของนักท่องเที่ยว ระบบการจัดการข้อมูลการท่องเที่ยว และระบบสนับสนุนการตัดสินใจด้วย

^{๑๐๔} ณรงค์ พลธีรักษ์, “ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดชลบุรี”, วารสารวิจัยและพัฒนา มจร.,ปีที่ ๓๖ ฉบับที่ ๒ (เดือนเมษายน – มิถุนายน ๒๕๕๖), หน้า ๒๓๘.

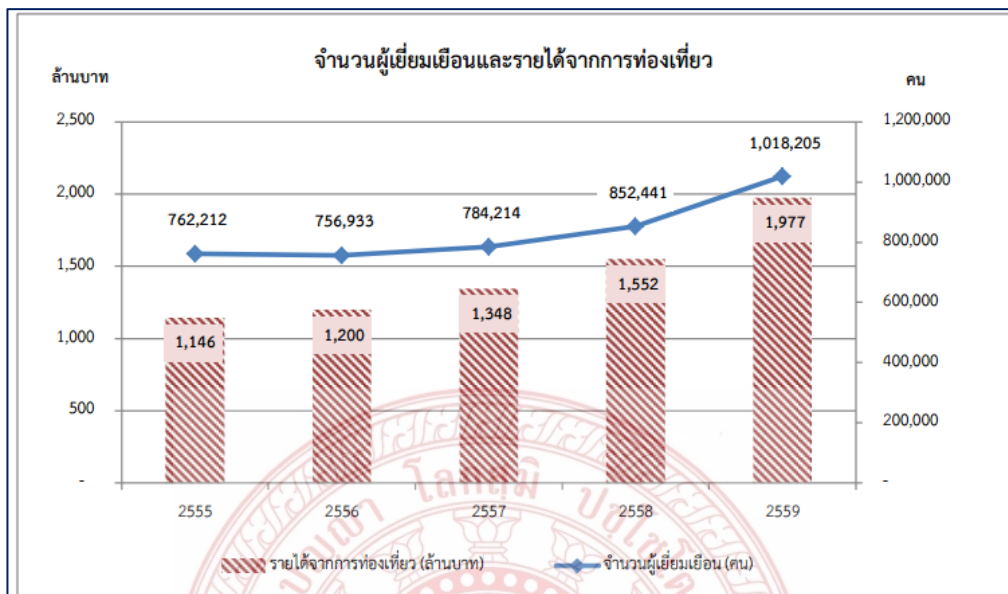
การท่องเที่ยว ด้วยข้อจำกัดที่ใช้สำหรับการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวบางส่วนต้องการเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวและการประเมินเส้นทางที่สั้นที่สุดในการเดินทางจากที่พักไปยังแหล่งท่องเที่ยวจึงมีความจำเป็นเพื่อประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย ซึ่ง GIS และการสำรวจระยะไกล (Remote Sensing : RS) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ GIS และ RS ช่วยทำให้นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนและมองเห็นข้อมูลเส้นทางเชิงพื้นที่สำหรับใช้เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในระยะเวลาและระยะทางที่สั้นที่สุด

จังหวัดอุดรดิตรดิตต์มีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมาก ทั้งที่เกี่ยวข้องกับ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และ ธรรมชาติ ที่สำคัญสามารถเชื่อมโยงกับจังหวัดอื่น ๆ ในภูมิภาคนี้ และประเทศเพื่อนบ้านได้ โดยได้รับการขนานนามว่าเป็นประตูเชื่อม ๔ เมืองมรดกโลก ที่ใกล้ที่สุด คือ กำแพงเพชร สุโขทัย ศรีสัช นาลัย หลวงพระบาง และเชื่อมโยงไปสู่ประเทศในกลุ่มอินโดจีน และอาเซียน ได้โดยสะดวกอีก เส้นทางหนึ่งของประเทศ นอกจากนี้เป็นประตูเชื่อมภาคเหนือตอนบนกับภาคอีสานตอนบน เชื่อมโยงด้วยระบบคมนาคมที่ทันสมัย ทั้ง ทางรถไฟ ทางรถยนต์ และมีพื้นที่พัฒนาเป็นศูนย์กลางขนส่งสินค้า ทางรถไฟ (Container Yard: CY) ที่ใหญ่ที่สุดในภาคเหนือ

อย่างไรก็ตาม แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตรดิตต์ยังไม่เป็นที่นิยมเท่าที่ควร เห็นได้จาก การรายงานสถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจของสำนักงานสถิติจังหวัดอุดรดิตรดิตต์^{๑๐๕} พบว่า จังหวัดอุดรดิตรดิตต์มีจำนวนผู้มาเยี่ยมเยือนและมีรายได้จากการจัดการท่องเที่ยวในรอบปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ จำนวนผู้มาเยี่ยมเยือนมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น จาก ๗๖๒,๒๑๒ คน เป็น ๑,๐๑๘,๐๒๕ คน ซึ่งเพิ่มขึ้นถึง ๒๕๕,๘๑๓ (คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๕๙) จึงส่งผลทำให้มีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นตามไปด้วยจาก ๑,๑๕๖ ล้านบาท เป็น ๑,๙๗๗ ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นถึง ๘๒๑ ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๕๑) และเมื่อพิจารณาในรอบ ๕ ปี ทำให้ทราบว่าแนวโน้มของจำนวนผู้มาเยี่ยมเยือนและรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ดังแผนภาพต่อไปนี้

^{๑๐๕} สำนักงานสถิติจังหวัดอุดรดิตรดิตต์, “รายงานสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรดิตรดิตต์”, <<http://uttaradit.nso.go.th/images/pdf/economy.pdf>>, ๑๙ เดือนกรกฎาคม ๒๕๖๑.

กราฟที่ ๔ - ๑ แสดงจำนวนผู้เยี่ยมชม และรายได้จากการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์
ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดอุตรดิตถ์

จากสถิติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในจังหวัดอุตรดิตถ์ทุกปี และในทุกปีมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์จึงเป็นสิ่งสำคัญมากในยุคศตวรรษที่ ๒๑ เนื่องจากทำให้นักท่องเที่ยวสามารถสืบค้นข้อมูลและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ถูกต้องสะดวกรวดเร็วขึ้น เพียงแค่ดำเนินการผ่านมือถือสมาร์ทโฟน นอกจากนี้เป็นการประชาสัมพันธ์รูปแบบใหม่ที่สามารถเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไปยังกลุ่มเป้าหมายในทวีปอื่นได้

สอดคล้องกับ เอกชัย กกแก้ว^{๑๐๖} ได้ศึกษาวิจัยเรื่องเว็บแอปพลิเคชันเพื่อบูรณาการข้อมูลการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ พบว่า ปัจจุบันการให้บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและจากมนุษย์สร้างขึ้น สามารถช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้สะดวกและรวดเร็ว

^{๑๐๖} อ่างแก้ว

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตยังไม่มีการจัดเก็บและแสดงผลอย่างเป็นระบบ ทั้งเชิงเนื้อหา และเชิงตำแหน่งที่ตั้ง ส่งผลให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถรับรู้ถึงความเป็นมา หรือ อัตลักษณ์และวิถีชีวิต ที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยววนั้น ๆ ได้อย่างแท้จริง ดังนั้น เพื่อเป็นการสร้างฐานข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Web-based GIS) เพื่อจัดเก็บและแสดงผลเนื้อหาถ่ายทอดความรู้สึก ความประทับใจ และตำแหน่งที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตแสดงผลในลักษณะแผนที่ภูมิศาสตร์บนเว็บแอปพลิเคชันผ่านระบบอินเทอร์เน็ต มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวรับรู้เรื่องเล่าหรืออัตลักษณ์ และวิถีชุมชนในสถานที่ท่องเที่ยว และสะท้อนความรู้สึกความประทับใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานที่นั้น เพื่อกระตุ้นให้เกิดการกลับมาเยือนและส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต ผู้ที่สนใจทั้งภาครัฐ และเอกชนสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปสู่การวางรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนต่อไป

๒) ระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดอุดรธานี

การศึกษาสำรวจการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานี เป็นการสำรวจเพื่อการศึกษาแหล่งการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ทำให้เกิดแรงจูงใจในการมาท่องเที่ยวและปัจจัยองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวที่มีต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นฐานข้อมูล ประกอบการวิเคราะห์ในลำดับถัดไป

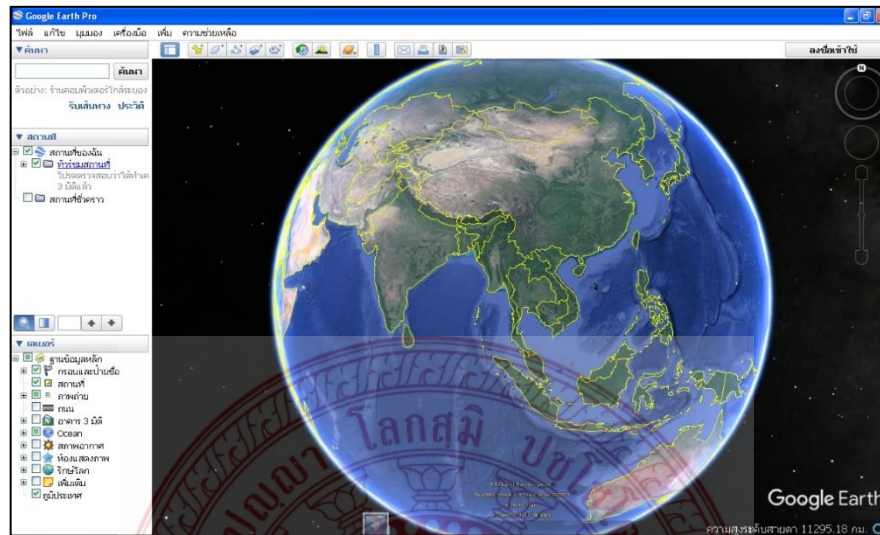
แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานี ที่ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม ศิลปกรรม ด้านธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ซึ่งมีพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง ๙ อำเภอของจังหวัดอุดรธานี

จากการศึกษาข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของคณะผู้วิจัย พบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแต่ละแห่งมีลักษณะทางภูมิศาสตร์และกายภาพที่แตกต่างกัน จึงทำให้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบข้อมูลทางภูมิสารสนเทศ ซึ่งเป็นเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางภูมิศาสตร์ด้วยการควบคุมผ่านระบบคอมพิวเตอร์และดาวเทียมเป็นลักษณะข้อมูลเชิงพื้นที่ หรือ ที่เรียกว่า Spatial Data ที่แสดงออกในรูปของภาพ (Graphic) และแผนที่ (Map) โดยเทคโนโลยีดังกล่าวจะสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายด้านการท่องเที่ยวได้โดยง่าย สามารถอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวได้

การจัดทำระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรธานีนั้น คณะผู้จัดทำได้พิจารณาคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ ๙ อำเภอ จำนวน ๑๓ แห่ง โดยจัดทำระบบภูมิสารสนเทศผ่าน โปรแกรม Google earth pro ซึ่งเป็นโปรแกรมในการสร้างฐานข้อมูลจากพื้นที่โลกเพื่อกำหนดจุดพิกัดสถานที่ต่าง ๆ ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาและจัดทำระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานี ดังนี้

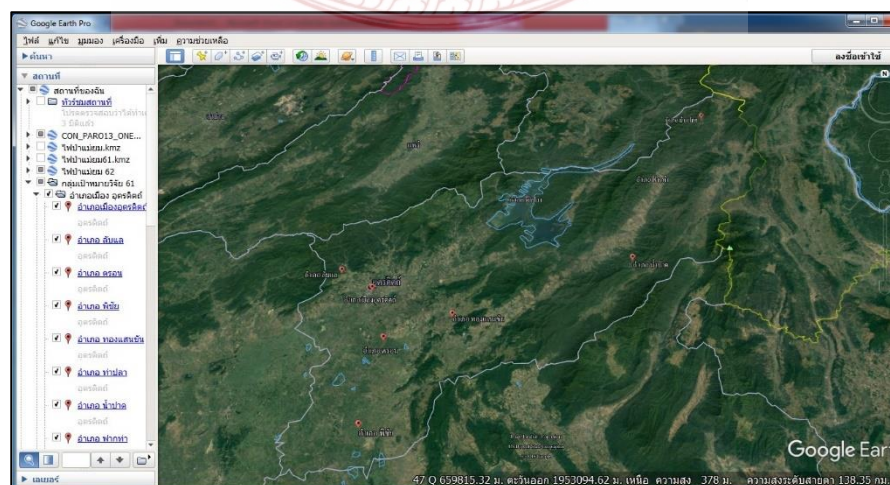
ก) โปรแกรม Google earth pro

๑. หน้าต่าง Google earth pro Desktop

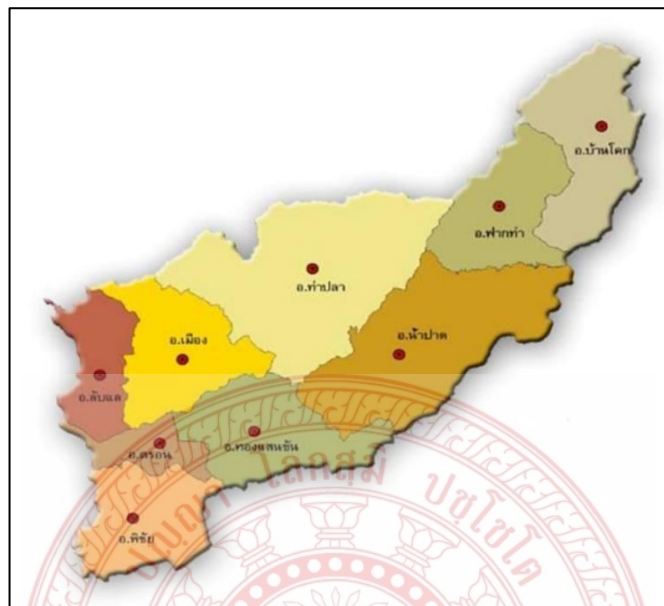
ภาพที่ ๔ - ๑๗ แสดงหน้าต่างของโปรแกรม Google Earth Pro

๒. การค้นหาแผนที่ระบบภูมิศาสตร์จังหวัดอุดรดิตถ์

ภาพที่ ๔ - ๑๘ แสดงการค้นหาสถานที่ของ โปรแกรม Google Earth Pro

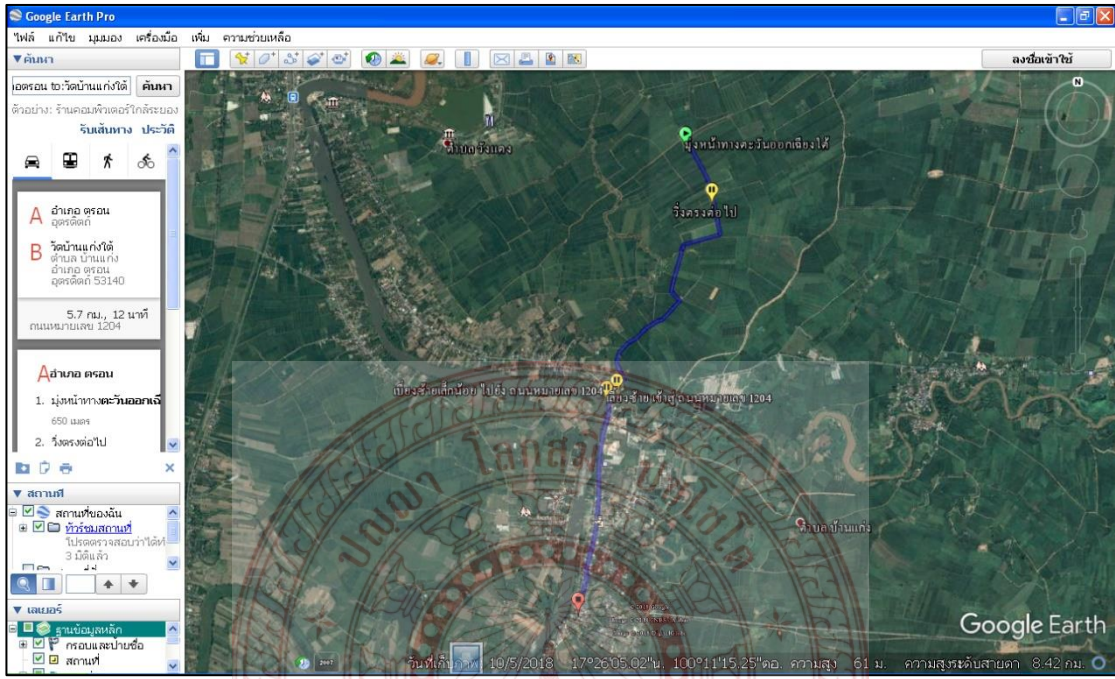

ภาพที่ ๔ - ๑๙ พื้นที่ศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์

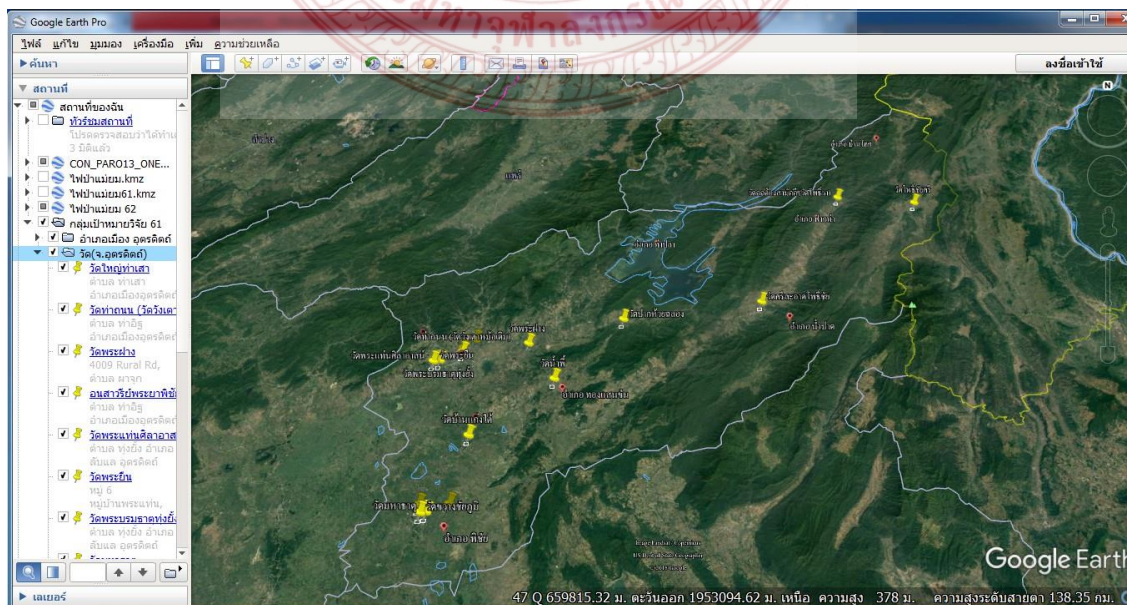

๓. การค้นหาสถานที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ภาพที่ ๔ - ๒๐ แสดงการค้นหาสถานที่ของ โปรแกรม Google Earth Pro

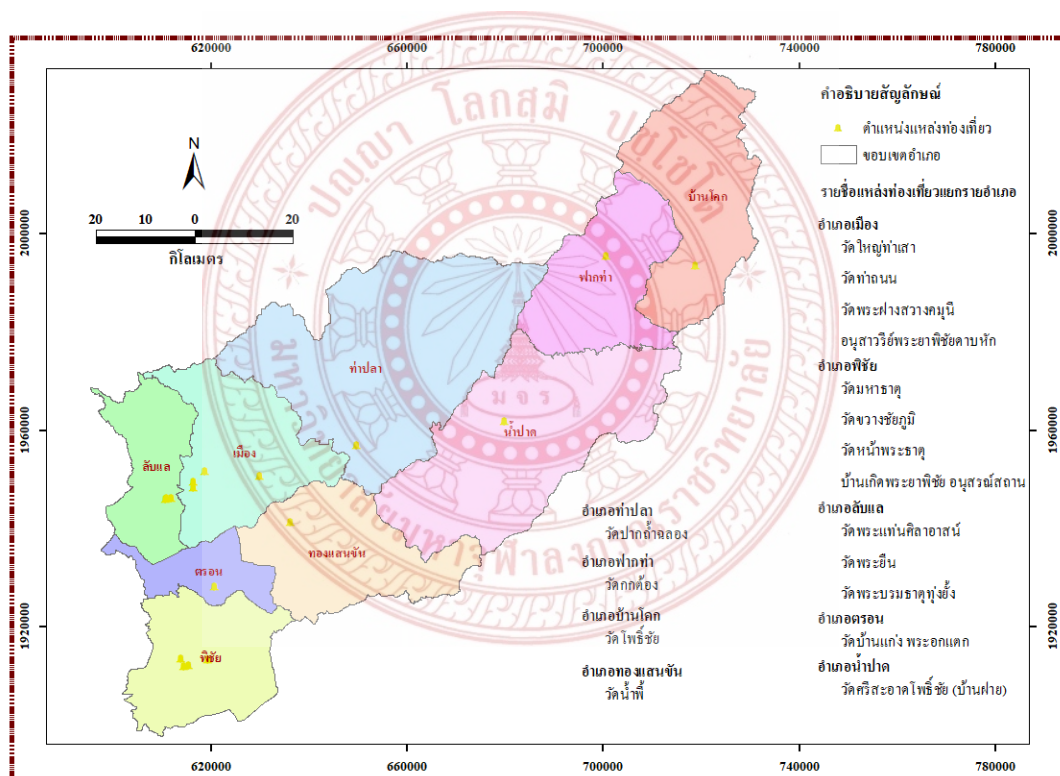
๔. การพิกัดจุดแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ภาพที่ ๔ - ๒๑ แสดงการกำหนดพิกัดจุดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่กำหนด

จากการเก็บข้อมูลในภาคสนามของผู้วิจัย โดยการสำรวจที่ตั้ง และสภาพทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวด้วยการใช้ GPS ในการกำหนดตำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งจัดบันทึกข้อมูล ทั้งถ่ายรูปแหล่งท่องเที่ยว สภาพของเส้นทางของการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมื่อได้เส้นทางทั้งหมดมาแล้วจึงได้นำมาวิเคราะห์และกำหนดจุดพิกัดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อเป็นการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งจะเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแนวพุทธบูรณาการ

๕. แผนที่แสดงพื้นที่ศึกษาจากระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศ

ภาพที่ ๔ - ๒๒ แสดงพื้นที่ศึกษาในเขต ๙ อำเภอ รวม ๑๗ แห่ง

จากภาพข้างต้น แสดงพื้นที่การศึกษาของระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศของจังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งตั้งอยู่ทางใต้สุดของภาคเหนือตอนล่าง โดยสภาพภูมิศาสตร์จังหวัดอุดรดิตถ์เป็นจังหวัดที่มีภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาและที่สูงสลับซับซ้อน ซึ่งจะอยู่ทางตอนเหนือและทางตะวันออกของจังหวัด มีพื้นที่โดยรวมทั้งหมด ๗,๘๕๒๔ ตารางกิโลเมตร ใหญ่เป็นอันดับที่ ๒๕ ของประเทศ มีอาณาเขต คือ

- ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดแพร่ และจังหวัดน่าน
- ทิศตะวันออกติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีเขตแนวพรมแดนประมาณ ๑๒๐ กิโลเมตร
- ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดพิษณุโลก
- ทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดสุโขทัย

สำหรับเขตพื้นที่การปกครอง แบ่งออกเป็น ๙ อำเภอ ๖๗ ตำบล โดยมีทั้งหมด ๖๑๓ หมู่บ้าน โดยพื้นที่ ๙ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอลับแล อำเภอพิชัย อำเภอตรอน อำเภอทองแสนขัน อำเภอน้ำปาด อำเภอท่าปลา อำเภอพากท่า และ อำเภอบ้านโคก การแบ่งเขตการปกครองส่วนท้องถิ่นมีทั้งหมด ๔ รูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด ๑ แห่ง เทศบาลเมือง ๑ แห่ง เทศบาลตำบล ๒๕ แห่ง และองค์การบริหารส่วน ๕๓ แห่ง ดังนี้

อำเภอ	พื้นที่ ตร.กม.	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาลเมือง/ ตำบล	อบค.	ระยะทางห่าง จากจังหวัด
เมืองอุตรดิตถ์ (รวม ทม./ทต.)	765.5	17	158	11	7	-
ตรอน	314.5	5	47	2	5	22 กม.
ท่าปลา	1,681.4	8	85	3	6	40 กม.
น้ำปาด	1,448.7	6	49	1	7	72 กม.
พากท่า	632.7	4	31	1	4	113 กม.
บ้านโคก	1,055.9	4	31	1	3	165 กม.
พิชัย	736.7	11	98	2	11	45 กม.
ลับแล	448.8	8	65	4	6	8 กม.
ทองแสนขัน	754.4	4	49	1	4	42 กม.
รวม 9 อำเภอ	7,838.6	67	613	26	53	

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดอุตรดิตถ์

ตารางที่ ๔ - ๑ แสดงการแบ่งเขตการปกครองของจังหวัดอุตรดิตถ์ปี พ.ศ.๒๕๖๐^{๑๐๗}

^{๑๐๗} สำนักงานจังหวัดอุตรดิตถ์, “แผนพัฒนาจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔”,

<http://www.uttaradit.go.th/poster/61/06/plan_budutt2561-2564.pdf>, ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

ด้านข้อมูลวัดของจังหวัดอุตรดิตถ์ จากการสำรวจของสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุตรดิตถ์^{๑๐๘} พบว่า ในปี ๒๕๕๗ มีดังนี้ สำนักสงฆ์ ๑๐๙ แห่ง วิสุคามสีมา จำนวน ๒๑๙ แห่ง รวมทั้งหมด ๓๒๘ แห่ง

ข้อมูลวัดจังหวัดอุตรดิตถ์										
ที่	อำเภอ	สำนักสงฆ์	วิสุคามสีมา	รวม	มหานิกาย			ธรรมยุต		
					สำนักสงฆ์	วิสุคามสีมา	รวม	สำนักสงฆ์	วิสุคามสีมา	รวม
1	เมืองอุตรดิตถ์	18	63	81	17	63	80	1	-	1
2	ตรอน	8	22	30	6	22	28	1	-	1
3	ลับแล	6	34	40	6	33	39	-	1	1
4	พิชัย	11	43	54	11	42	53	-	1	1
5	ทองแสนขัน	14	11	25	14	11	25	-	-	-
6	ท่าปลา	18	20	38	18	20	38	-	-	-
7	น้ำปาด	17	12	29	17	12	29	-	-	-
8	ฟากท่า	13	11	24	13	11	24	-	-	-
9	บ้านโลก	5	3	8	5	3	8	-	-	-
	รวม	109	219	329	107	217	325	2	2	4

ตารางที่ ๔ - ๒ แสดงข้อมูลวัดของจังหวัดอุตรดิตถ์
ที่มา : สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุตรดิตถ์

จากจำนวนวัดทั้งหมด ๓๒๘ แห่ง คณะผู้วิจัยได้พิจารณาคัดเลือกวัดที่มีความเหมาะสมในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตพื้นที่ ๙ อำเภอ รวมทั้งหมด ๑๗ แห่ง การศึกษาวิจัยในลักษณะของการส่งเสริมการเรียนรู้และการเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้ของวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเรียนรู้ตามหลักพระพุทธศาสนาในรูปแบบของพื้นที่การเรียนรู้ในจังหวัดอุตรดิตถ์

สอดคล้องกับ แผนพัฒนาจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔^{๑๐๙} ที่มุ่งพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ คือ “เมืองแห่งคุณภาพชีวิตผลผลิตปลอดภัย สืบสานวัฒนธรรมไทย ก้าวไกลสัมพันธ์เพื่อนบ้านอย่างยั่งยืน” โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คือ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ “พัฒนาทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการท่องเที่ยว” โดยเน้นทำนุบำรุง การส่งเสริมและสนับสนุนการ

^{๑๐๘} สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุตรดิตถ์, “ข้อมูลวัดจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๕๗”,
< http://utt.onab.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=133&Itemid=136>,
๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐๙} อ่างแก้ว

พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยเพื่อใช้ในการผลิต สินค้าบริการ การเพิ่มรายได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (ภาคเหนือ) ซึ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและความยั่งยืน มีธุรกิจบริการต่อเนื่องกับการท่องเที่ยว บริการสุขภาพและการศึกษาที่ได้มาตรฐาน รวมทั้งผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูง พัฒนาระดับการท่องเที่ยว คุณภาพ ตลอดจนส่งเสริมช่องทางการตลาดการใช้อินเทอร์เน็ต

ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว “เที่ยวอุดรดีได้ง่ายเพียงปลายนิ้ว” เป็นการสร้างช่องทางส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านสื่อออนไลน์ทุกชนิด ทั้ง Website Social Media Facebook Line Instagram ที่นักท่องเที่ยวสามารถ Click เข้าชมข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยว ซึ่งถือเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับการนำประเทศไทยเข้าสู่ยุค Thailand ๔.๐

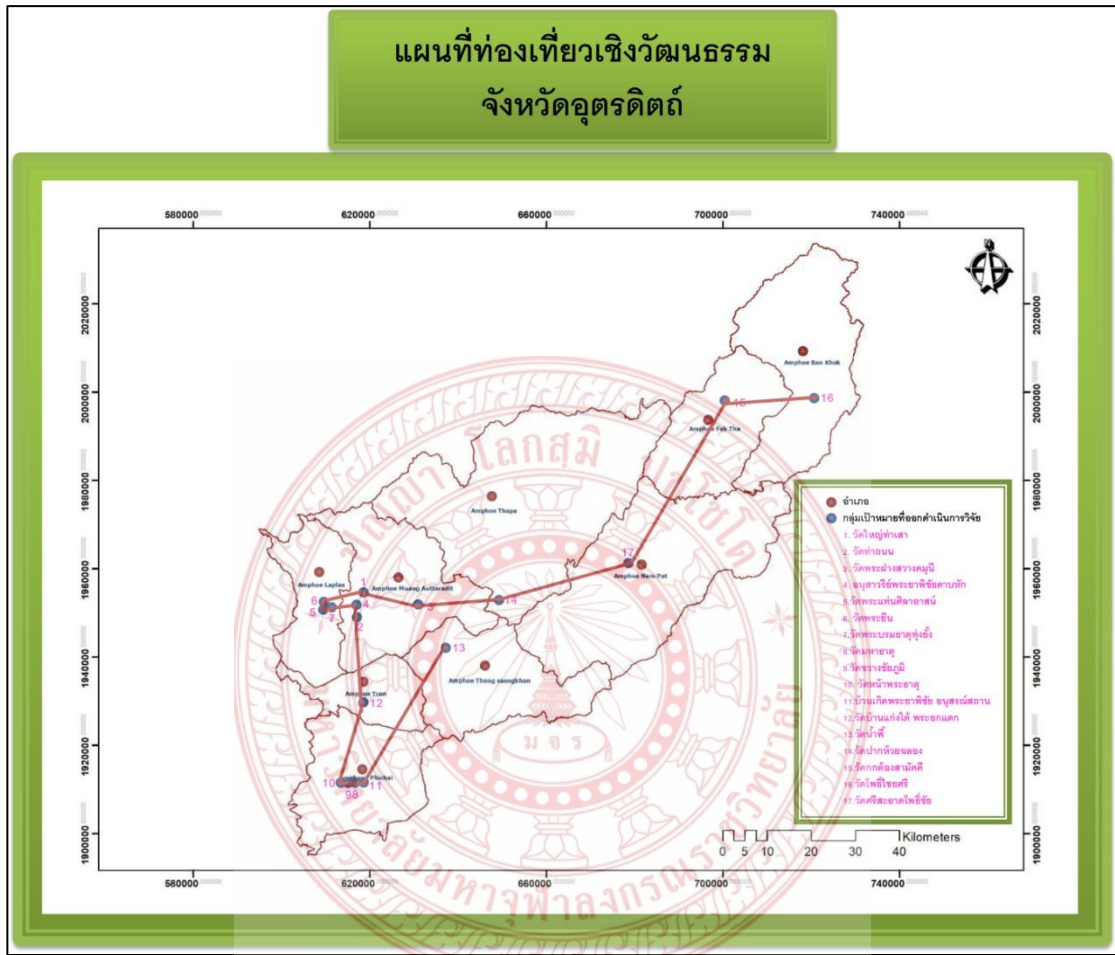
เปรมรัตน์ พูลสวัสดิ์ และคณะ (๒๕๕๘)^{๑๑๐} ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่า การพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์สำหรับการท่องเที่ยวในประเทศไทย พัฒนาขึ้นเพื่อเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการท่องเที่ยวในประเทศไทย มีการทำงานร่วมกับ Google Map API เพื่อเก็บพิกัดตำแหน่งของสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยใช้หลักวิเคราะห์และออกแบบเชิงวัตถุมาช่วยให้สามารถอธิบายมุมมองในการออกแบบโครงสร้างการทำงานของระบบได้ง่ายและมีความชัดเจนมากขึ้น ระบบสามารถทำงานได้ตามขอบเขตที่กำหนดไว้และผลการประเมินจากผู้ทดลองใช้ระบบจำนวน ๓๐ ราย พบว่า ผู้ใช้มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๓ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๐.๔๙

จากข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดอุดรดีตติ์ข้างต้น คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า จังหวัดอุดรดีตติ์มีการพัฒนาจังหวัดอย่างต่อเนื่องในทุกด้าน ซึ่งจากสถิติที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าการปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี หากมีการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างถูกต้องจะทำให้มีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเติบโตแบบก้าวกระโดดได้ ซึ่งจะส่งผลดีต่อธุรกิจด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดีตติ์ที่จะสามารถขยายตัวได้อย่างมั่นคงในอนาคต

ทั้งนี้ การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่จะสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สมบูรณ์ได้ ด้วยการเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น Website Social Media Facebook Line Instagram ที่จะสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้รวดเร็วที่สุด นอกจากนี้การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งที่ควรดำเนินการพัฒนาอย่างมากเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีด้านการท่องเที่ยว โดยคณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพัฒนาและมีการกำหนดเส้นทางดังต่อไปนี้

^{๑๑๐} เปรมรัตน์ พูลสวัสดิ์ และคณะ, “การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในประเทศไทย”, การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระหว่างสถาบัน ครั้งที่ ๓ ระหว่างวันที่ ๒๘ - ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘.

๖. เส้นทางการท่องเที่ยวที่ได้จากระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศ

ภาพที่ ๔ - ๒๓ แสดงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอุตรดิตถ์

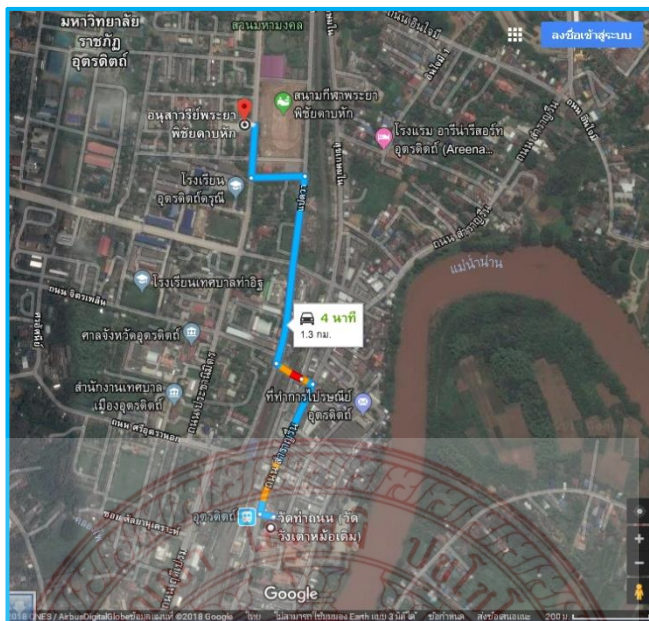
จากภาพแสดงภูมิศาสตร์สารสนเทศด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอุตรดิตถ์ โดยผู้วิจัยมีการกำหนดพิกัดเพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายในเขตพื้นที่ ๙ อำเภอ ด้วยระบบการคมนาคมขนส่งทางบก เส้นทางท่องเที่ยวที่ปรากฏจึงเป็นแนวทางการสัญจรที่กำหนดขึ้นมาเฉพาะ เพื่อให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเส้นทางใหม่ สำหรับเส้นทางนี้มีการพัฒนาเส้นทางเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีแนวทางในการท่องเที่ยวสู่ประตูอาเซียนผ่านจุดคู่อำเภอบ้านโคก ในเส้นทางท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวจะสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ด้วยเส้นทางรถยนต์ และเส้นทางเดินเท้าในพื้นที่ ซึ่งจะมีจุดแวะพัก แหล่งท่องเที่ยวให้สามารถเยี่ยมชมได้ตลอดเส้นทาง

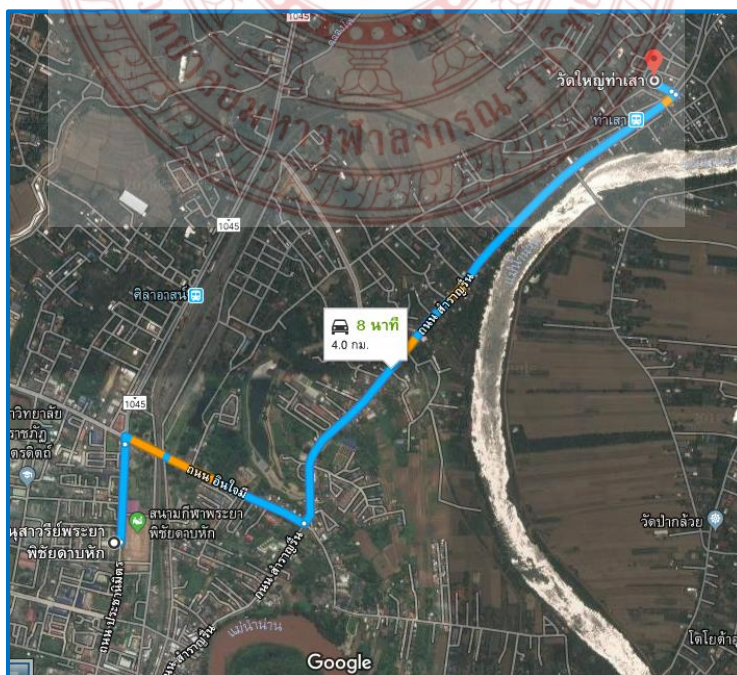

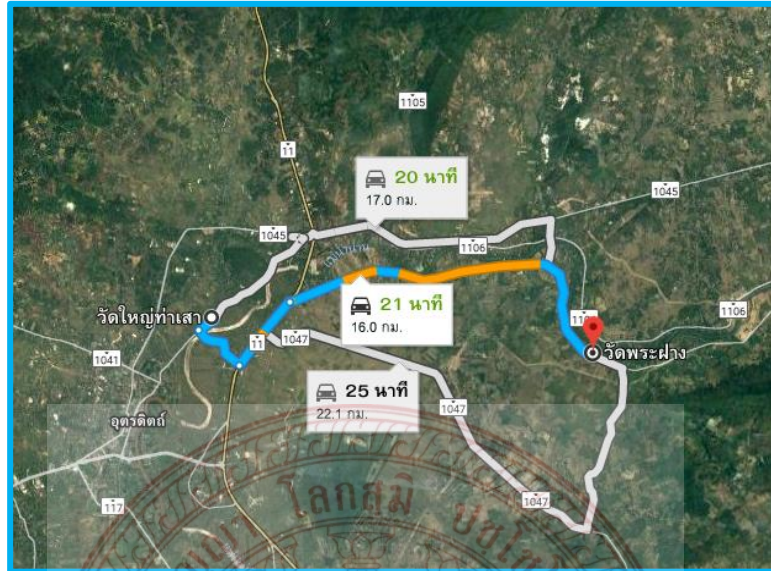

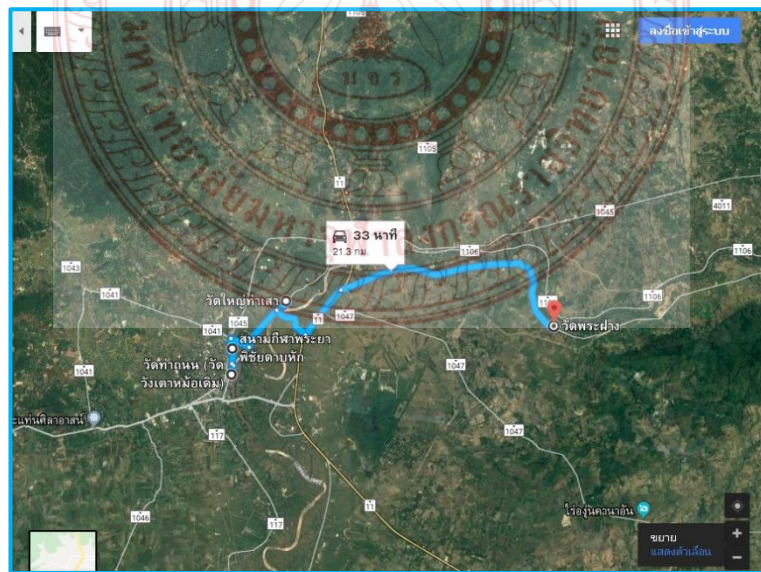
ภาพที่ ๔ - ๒๖ แสดงระยะทางจากวัดท่าถนง ถึง อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก (บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดอุดรดิษฐ์)

ภาพที่ ๔ - ๒๗ แสดงระยะทางจากอนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก ถึง วัดใหญ่ท่าเสา

ภาพที่ ๔ - ๒๘ แสดงระยะทางจาก วัดใหญ่ท่าเสา ถึง วัดพระฝาง

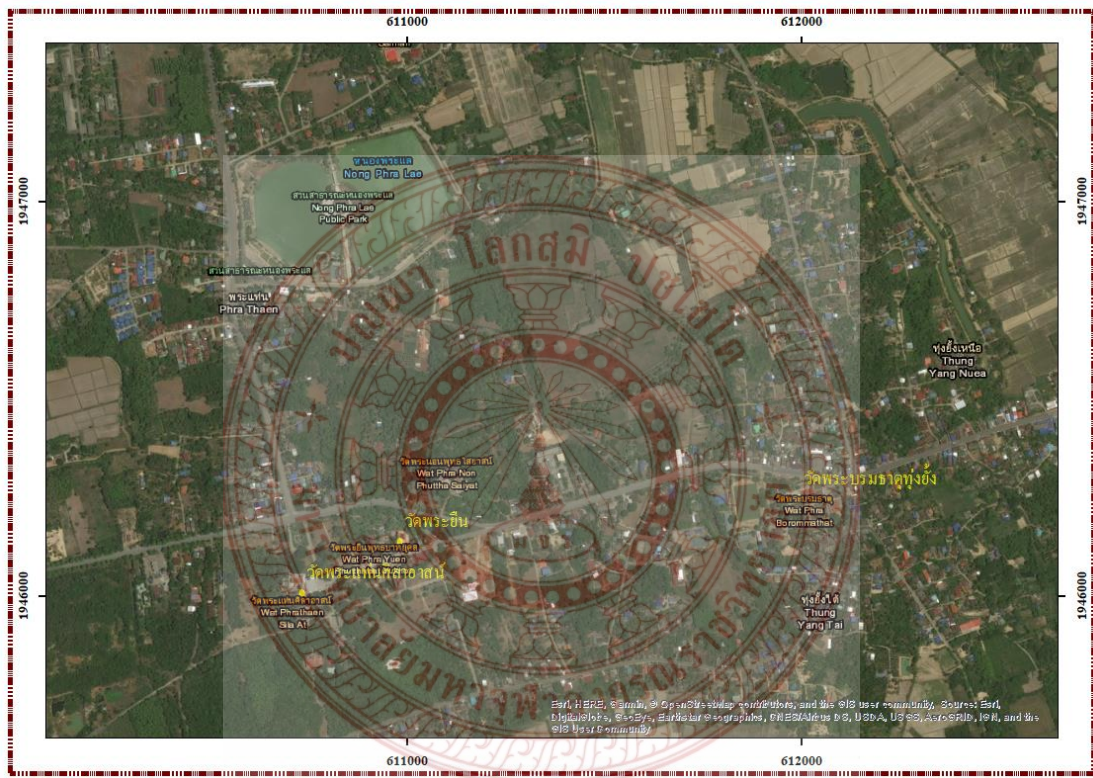
ภาพที่ ๔ - ๒๙ แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

เส้นทางเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมืองอุตรดิตถ์ มีทั้งหมด ๔ จุด เริ่มจาก วัดท่าถนน ไปยัง อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก บริเวณศาลากลางจังหวัดอุตรดิตถ์ โดยใช้เส้นทางของถนน แปกวามีระยะทางทั้งหมด ๑.๓ กิโลเมตร และใช้ระยะเวลาเพียง ๔ นาที จากนั้น

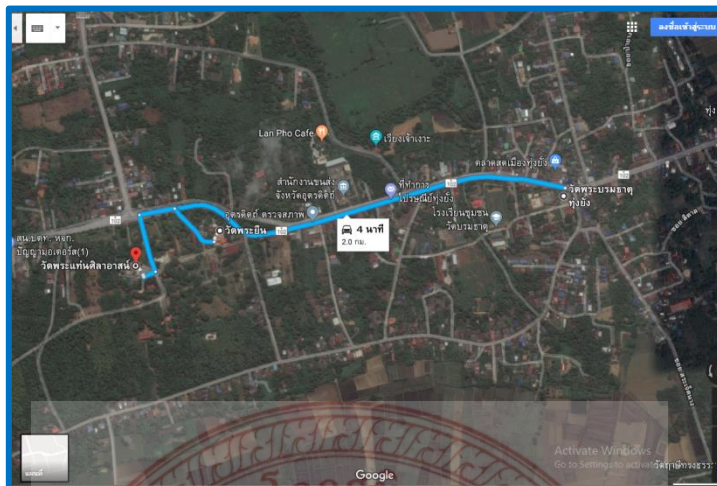

หากเดินทางต่อไปยังวัดใหญ่ท่าเสา โดยใช้เส้นทางผ่านถนนแปดวา มีระยะทางทั้งหมด ๔ กิโลเมตร และใช้เวลาในการเดินทางเพียง ๘ นาที และหากต้องการเดินทางต่อไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจุดที่ ๔ นั่นคือ วัดพระฝางสว่างคมนีฯ โดยใช้เส้นทางผ่านถนนแปดวา มีระยะทางทั้งหมด ๑๖ กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางจากจุดที่ ๓ ไปยังจุดที่ ๔ เพียง ๒๑ นาที

๘. เส้นทางการท่องเที่ยวเขตอำเภอลับแล

ภาพที่ ๔ - ๓๐ แสดงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเขตอำเภอลับแล

ภาพที่ ๔ - ๓๑ แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเขตอำเภอลับแล

การเดินทางในเขตพื้นที่อำเภอลับแล เริ่มจาก วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง ไปยัง วัดพระยืนยุคลบาท ผ่านทางหลวงหมายเลข ๑๐๒ มีระยะทาง ๑.๒ กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาในการเดินทาง ๒ นาที จากนั้นไปต่อที่ วัดพระแท่นศิลาอาสน์ บนเส้นทางเดิม มีระยะทาง ๕๐๐ เมตร ใช้ระยะเวลาการเดินทาง ๒ นาที รวมระยะทางทั้งหมด ๒ กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาในการเดินทาง ทั้ง ๓ จุด ๔ นาที

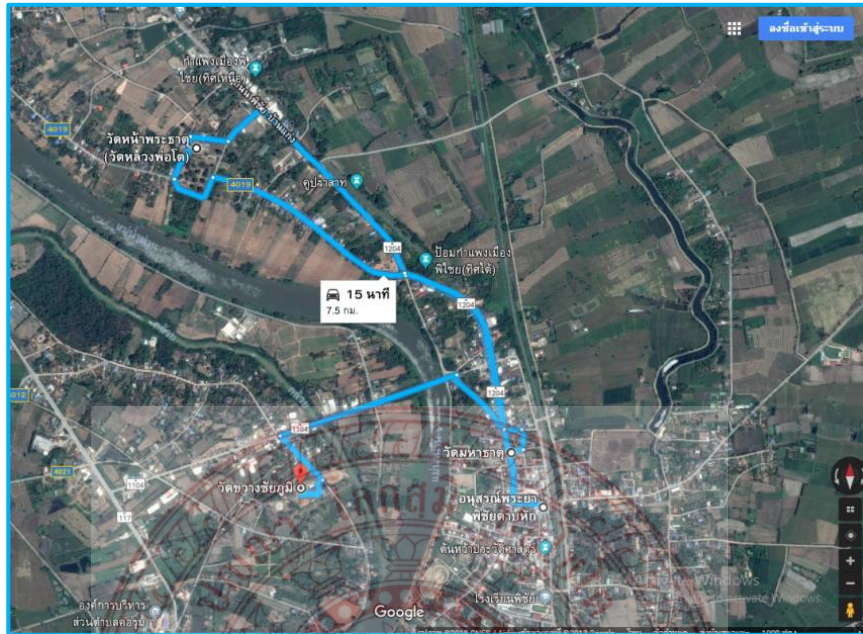

ภาพที่ ๔ - ๓๔ แสดงเส้นทางจากวัดหน้าพระธาตุไปยังวัดมหาธาตุ

ภาพที่ ๔ - ๓๕ แสดงเส้นทางจากวัดมหาธาตุไปยังวัดขวางชัยภูมิ

ภาพที่ ๔ – ๓๖ แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอพิชัย

เส้นทางเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตอำเภอพิชัย มีทั้งหมด ๔ จุดพิกัดที่กำหนด โดยเริ่มต้นเส้นทางจาก อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก ไปยัง วัดหน้าพระธาตุ โดยเส้นทางที่รวดเร็วที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับถนนหลักอีก ๒ เส้นทาง คือ ถนนพิชัย - นายาง มีระยะทาง ๘.๔ กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาในการเดินทาง ๑๒ นาที จากนั้นไปต่อยังจุดที่ ๓ คือ วัดมหาธาตุ โดยใช้เส้นทางผ่านถนน อ.ต. ๔๐๑๙ และ ๑๒๐๔ มีระยะทาง ๒.๗ กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาในการเดินทาง ๕ นาที และการเดินทางไปจุดสุดท้าย วัดขวางชัยภูมิ โดยใช้เส้นทาง ถนน ๑๑๐๗ มีระยะทาง ๑.๘ กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาในการเดินทาง ๔ นาที เมื่อรวมระยะเวลาและระยะทางจากทั้ง ๔ จุดพบว่า มีระยะทางทั้งหมด ๗.๕ กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาในการเดินทางทั้งหมด ๑๕ นาที

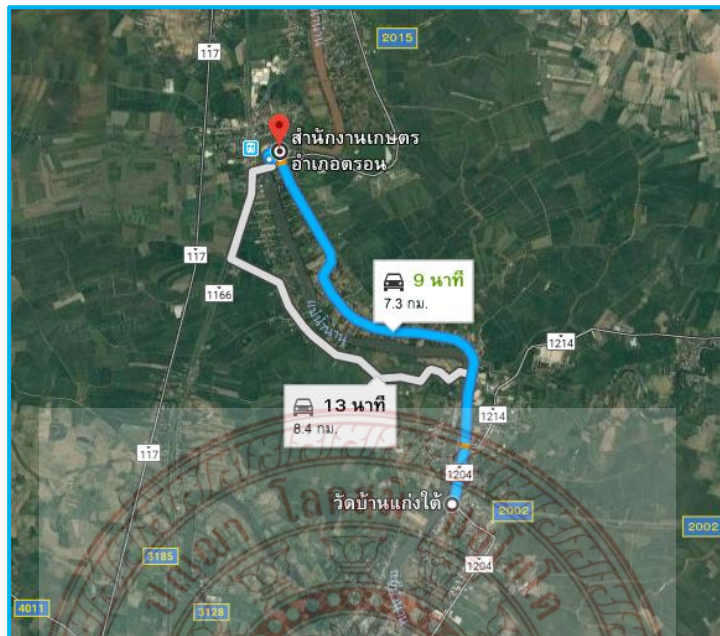
๑๐. เส้นทางการท่องเที่ยวเขตอำเภอตรอน

ภาพที่ ๔ - ๓๗ แสดงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอตรอน

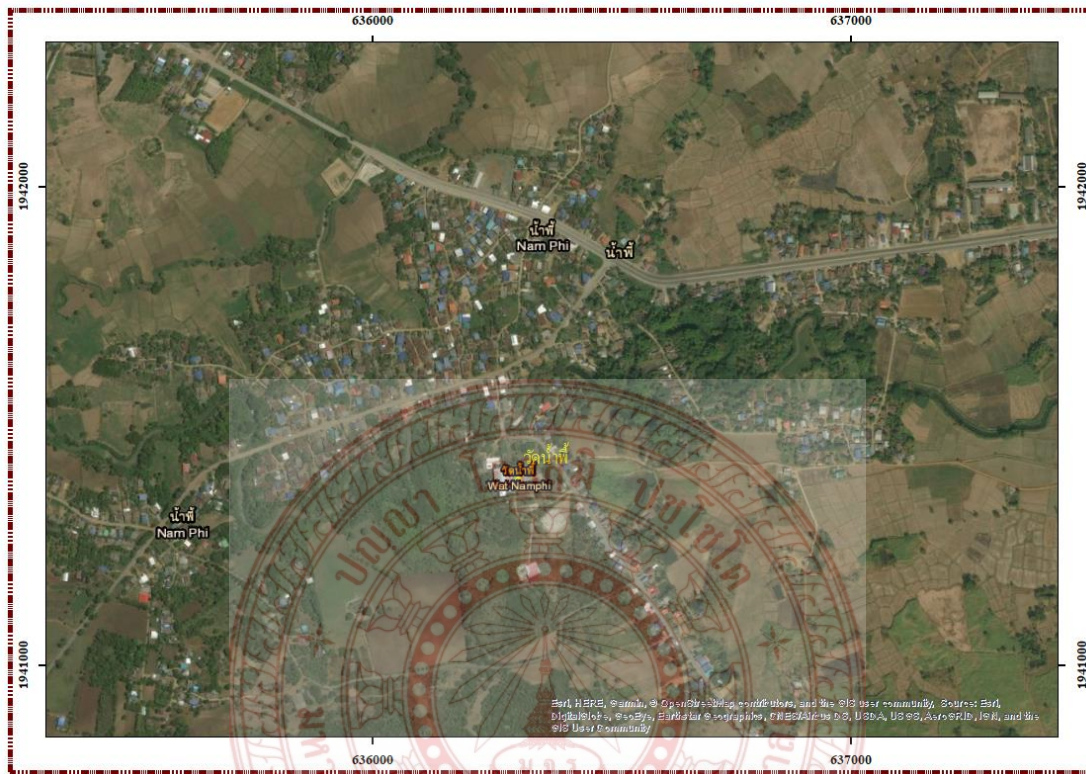
จากภาพถ่ายดาวเทียมจะเห็นว่าในเขตพื้นที่ อำเภอตรอน มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญ และมีชื่อเสียงอยู่ ๑ แห่ง นั่นคือ วัดบ้านแก่งไต้ มีชื่อเสียงในเรื่องของพระออกแตก และ สนามซ่อมมวยของพระยาพิชัยดาบหัก โดยจุดเริ่มของเส้นทางอยู่บริเวณที่ว่าการอำเภอตรอน จากนั้นเดินทางตาม ถนนอุตรดิตถ์ - พิษณุ (๑๒๐๔) ทางทิศใต้ระยะทาง ประมาณ ๗.๓ กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทาง ๙ นาที ดังภาพ

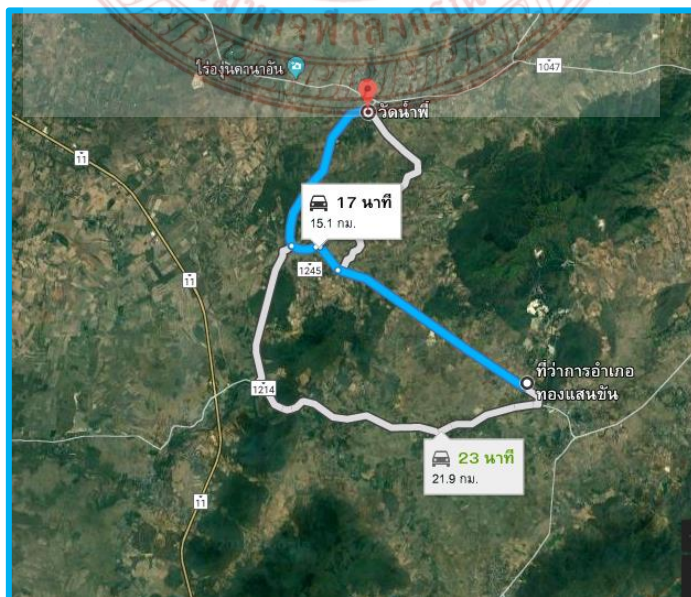

ภาพที่ ๔ - ๓๘ แสดงระยะเวลาในการเดินทางจากบริเวณที่ว่าการอำเภอตรอน ถึง วัดบ้านแก่งไต้

๑๑. เส้นทางการท่องเที่ยวเขตอำเภอทองแสนขัน

ภาพที่ ๔ - ๓๙ แสดงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอทองแสนขัน

ภาพที่ ๔ - ๔๐ แสดงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอทองแสนขัน

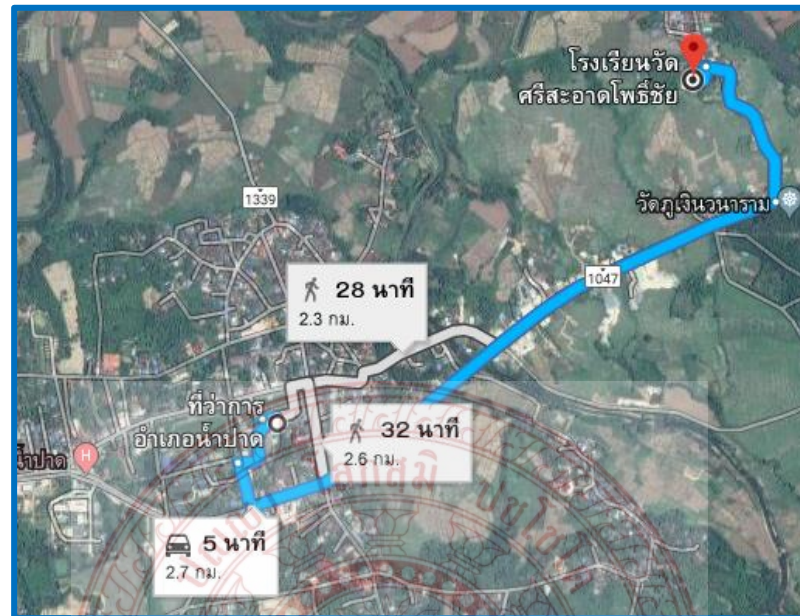

จากภาพถ่ายดาวเทียมจะเห็นว่าในเขตพื้นที่ อำเภอทองแสนขัน มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญ และมีชื่อเสียงอยู่ ๑ แห่ง นั่นคือ วัดน้ำพี อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับพิพิธภัณฑ์บ่อเหล็กน้ำพี โดยจุดเริ่มของเส้นทางอยู่บริเวณที่ว่าการอำเภอทองแสนขัน จากนั้นเดินทางตาม ถนนหมายเลข ๑๒๔๕ และ ๑๒๔๔ ระยะทางประมาณ ๑๕.๑ กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทาง ๑๗ นาที ก็จะพบวัดน้ำพี ซึ่งมีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับตำนานของบ่อเหล็กน้ำพี อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์

๑๒. เส้นทางการท่องเที่ยวเขตอำเภอน้ำปาด

ภาพที่ ๔ - ๔๑ แสดงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอน้ำปาด

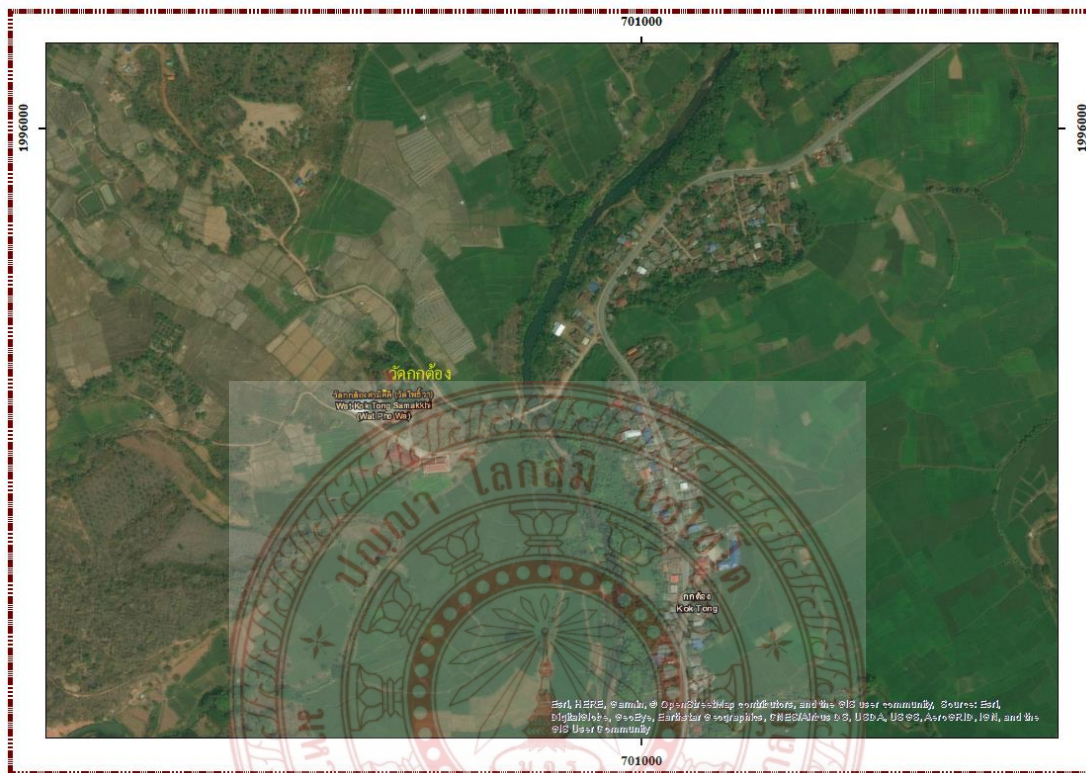

ภาพที่ ๔ - ๔๒ แสดงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอ น้ำปาด

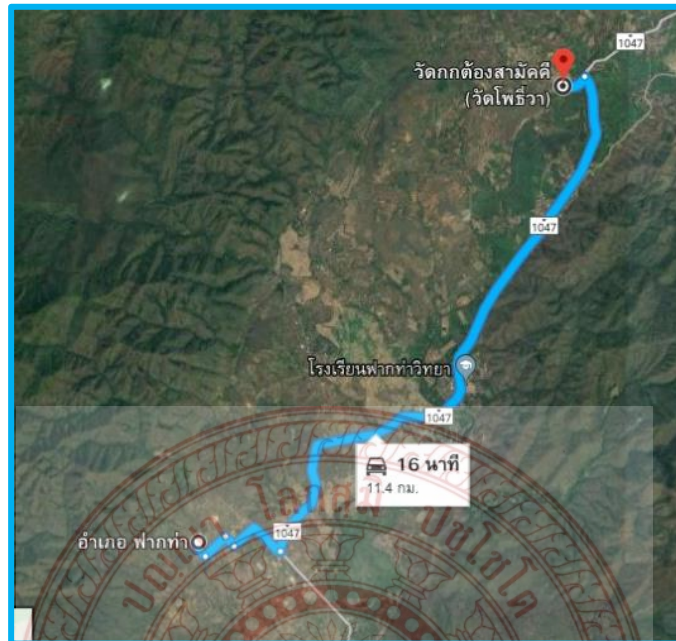
จากภาพถ่ายดาวเทียมจะเห็นว่าในเขตพื้นที่ อำเภอ น้ำปาด มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญ และมีชื่อเสียงอยู่ ๑ แห่ง นั่นคือ วัดศรีสะอาดโพธิ์ชัย หรือ วัดบ้านฝาย อยู่ในบริเวณใกล้เคียง โดยจุดเริ่มของเส้นทางอยู่บริเวณที่ว่าการอำเภอ น้ำปาด จากนั้นเดินทางตาม ถนนหมายเลข ๑๐๔๗ ระยะทางประมาณ ๒.๗๑ กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทาง ๕ นาที ก็จะพบวัด ซึ่งมีเรื่องราวของ วัฒนธรรมล้านช้างที่ปรากฏอย่างเด่นชัด

๑๓. เส้นทางการท่องเที่ยวเขตอำเภอปากท่า

ภาพที่ ๔ - ๕๓ แสดงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมปากท่า

ภาพที่ ๔ - ๔๔ แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฟากท่า

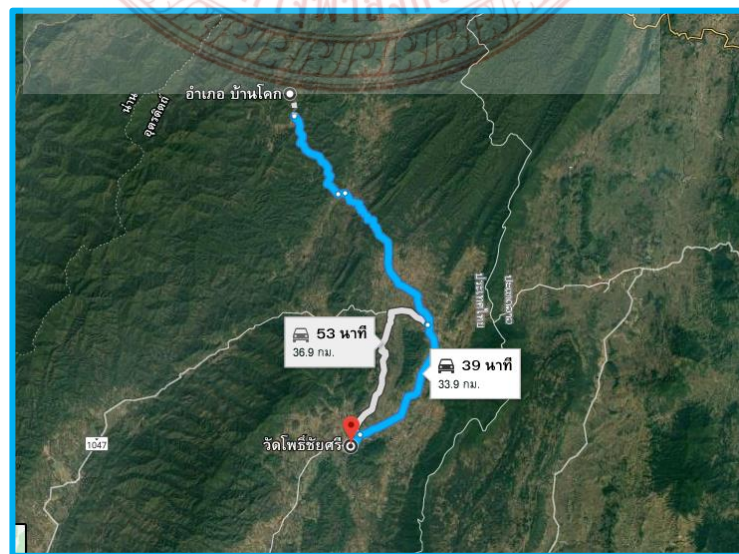
จากภาพถ่ายดาวเทียมจะเห็นว่าในเขตพื้นที่ อำเภอฟากท่า มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญ และมีชื่อเสียงอยู่ ๑ แห่ง นั่นคือ วัดกกต้องสามัคคี หรือ วัดโพธิ์วา โดยจุดเริ่มของเส้นทางอยู่บริเวณที่ว่าการอำเภอน้ำปาด จากนั้นเดินทางตาม ถนนหมายเลข ๑๐๔๗ ระยะทางประมาณ ๑๑.๔ กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทาง ๑๖ นาที ก็จะพบวัดซึ่งมีเรื่องราวของวัฒนธรรมล้านช้างที่ปรากฏอย่างเด่นชัด

๑๔. เส้นทางการท่องเที่ยวเขตอำเภอบ้านโคก

ภาพที่ ๔ - ๔๕ แสดงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านโคก

ภาพที่ ๔ - ๔๖ แสดงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านโคก

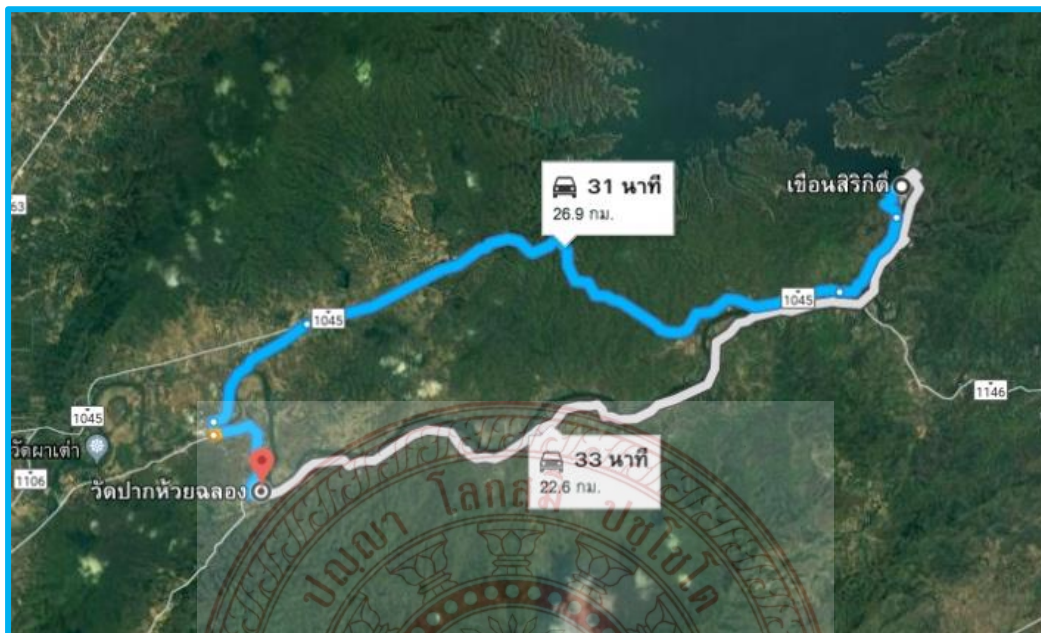

จากภาพถ่ายดาวเทียมจะเห็นว่าในเขตพื้นที่ บ้านโคก มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญ และมีชื่อเสียงอยู่ ๑ แห่ง นั่นคือ วัดโพธิ์ชัยศรี โดยจุดเริ่มของเส้นทางอยู่บริเวณที่ว่าการอำเภอบ้านโคก จากนั้นเดินทางตาม ถนนหมายเลข ๑๒๔๑ ระยะทางประมาณ ๓๓.๙ กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทาง ๓๙ นาที

๑๕. เส้นทางการท่องเที่ยวเขตอำเภอกำแพงแสน

ภาพที่ ๔ - ๔๗ แสดงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอกำแพงแสน

ภาพที่ ๔ - ๕๘ แสดงเส้นทางรถท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอท่าปลา

จากภาพถ่ายดาวเทียมจะเห็นว่าในเขตพื้นที่ ท่าปลา มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญ และมีชื่อเสียงอยู่ ๑ แห่ง นั่นคือ วัดปากห้วยฉลอง โดยจุดเริ่มของเส้นทางอยู่บริเวณเขื่อนสิริกิติ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ จากนั้นเดินทางตาม ถนนหมายเลข ๑๐๔๕ ระยะทางประมาณ ๒๖.๙ กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทาง ๓๑ นาที

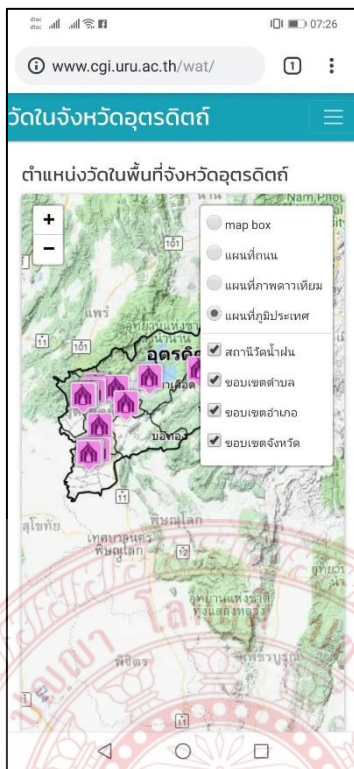

กิโลเมตร ระยะเวลา ๖ ชั่วโมง ๑๕ นาที ถึงจุดที่ ๑๒ อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดัดบั้ง อำเภอมือง
 ระยะทาง ๖๓๙.๗ กิโลเมตร ระยะเวลา ๖ ชั่วโมง ๒๒ นาที ถึงจุดที่ ๑๓ วัดท่าถน ระยะทาง ๓๕๐
 กิโลเมตร ระยะเวลา ๖ ชั่วโมง ๒๖ นาที ถึงจุดที่ ๑๔ วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง ระยะทาง ๓๕๔.๔
 กิโลเมตร ระยะเวลา ๖ ชั่วโมง ๓๕ นาที ถึงจุดที่ ๑๕ วัดพระยืนพุทธบาตรยุคล ระยะทาง ๓๖๐.๙
 กิโลเมตร ระยะเวลา ๖ ชั่วโมง ๔๖ นาที ถึงจุดที่ ๑๖ จุดสุดท้าย วัดพระแท่นศิลาอาสน์ ระยะทาง
 ๓๖๑.๔ กิโลเมตร ระยะเวลา ๖ ชั่วโมง ๕๗ นาที

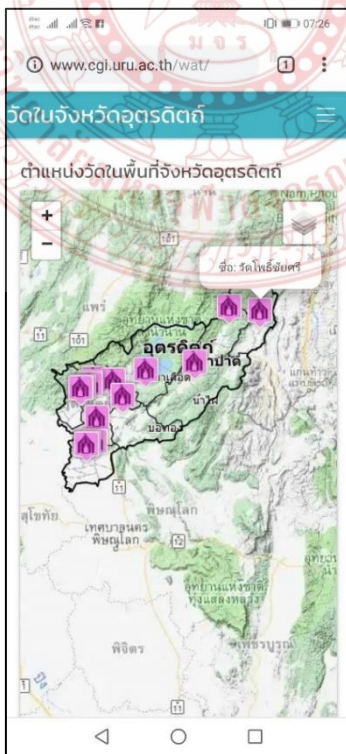
จะเห็นได้ว่า จากจุดที่ ๑ จนถึงจุดสุดท้าย มีการใช้เส้นทางทั้งหมด ๓๖๑.๔ กิโลเมตร
 ระยะเวลา ๖ ชั่วโมง ๕๗ นาที จากระยะทางและระยะเวลาดังกล่าว นักท่องเที่ยวที่มีเวลาในการ
 เดินทางท่องเที่ยวสั้นๆ สามารถเลือกใช้เส้นทางนี้ในการท่องเที่ยว ๑ วัน เพื่อให้สามารถเที่ยวชม
 สถานที่ต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วน

ภาพที่ ๔ - ๕๐ แสกน QR CODE เพื่อดูแผนที่ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS)

ภาพที่ ๔ – ๕๑ แสกน QR CODE เพื่อดูแผนที่ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS)

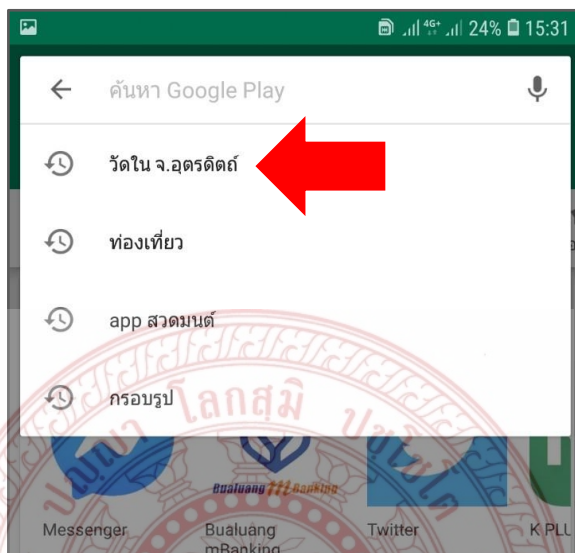

ภาพที่ ๔ – ๕๒ แสกน QR CODE เพื่อดูแผนที่ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS)

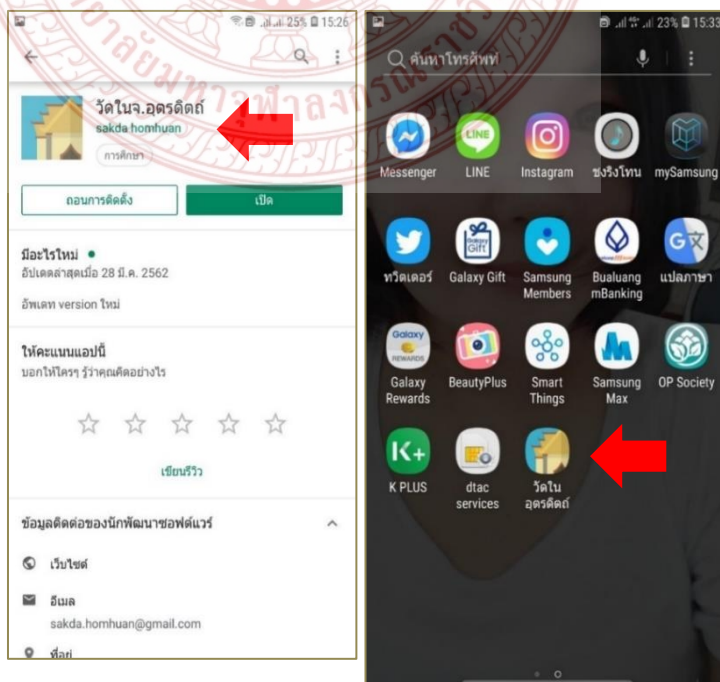
๑. เปิดมือถือ Smart Phone ระบบปฏิบัติการ Android เลือก Play Store หรือ Google Play พิมพ์คำว่า “วัดใน จ.อุตรดิตถ์”

ภาพที่ ๔ - ๕๔ การค้นหาใน Application

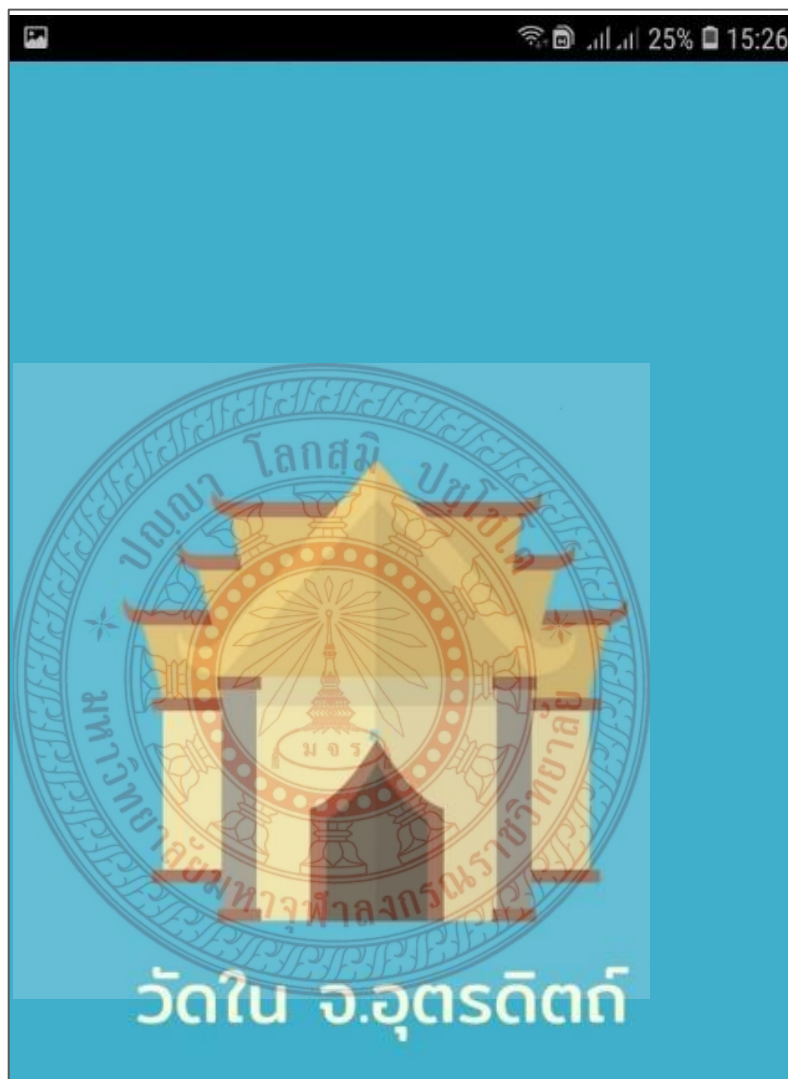
๒. Download Application “วัดใน จ.อุตรดิตถ์” เพื่อติดตั้งใน

โทรศัพท์เคลื่อนที่

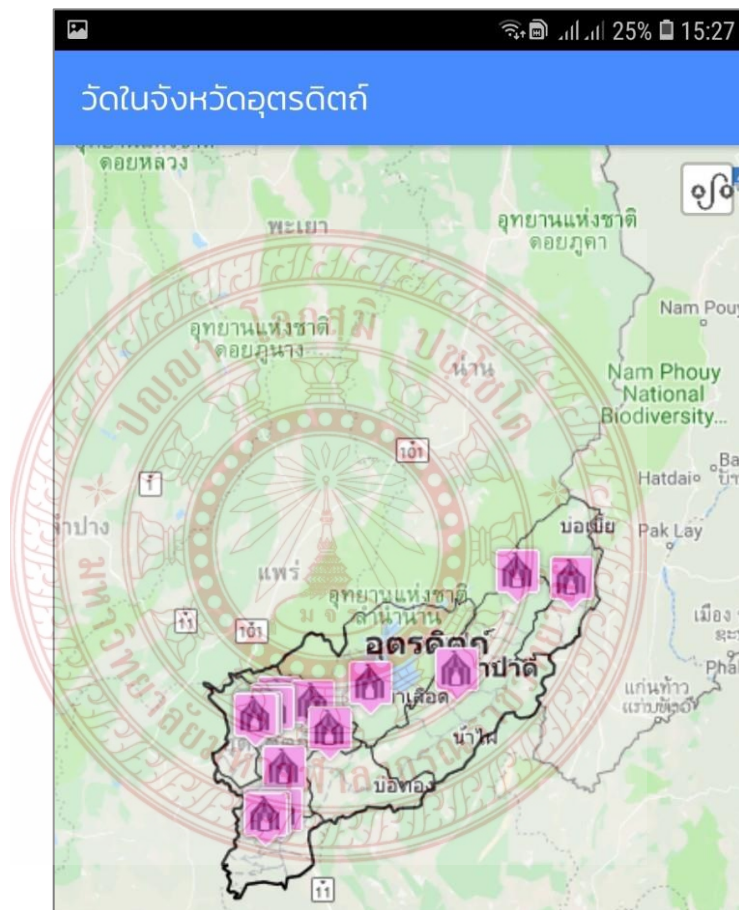
ภาพที่ ๔ - ๕๕ การค้นหาใน Application

๓. หน้าต่างระบบปฏิบัติการของ Application “วัดใน จ.อุตรดิตถ์”

ภาพที่ ๔ - ๕๖ หน้าแรกของ Application

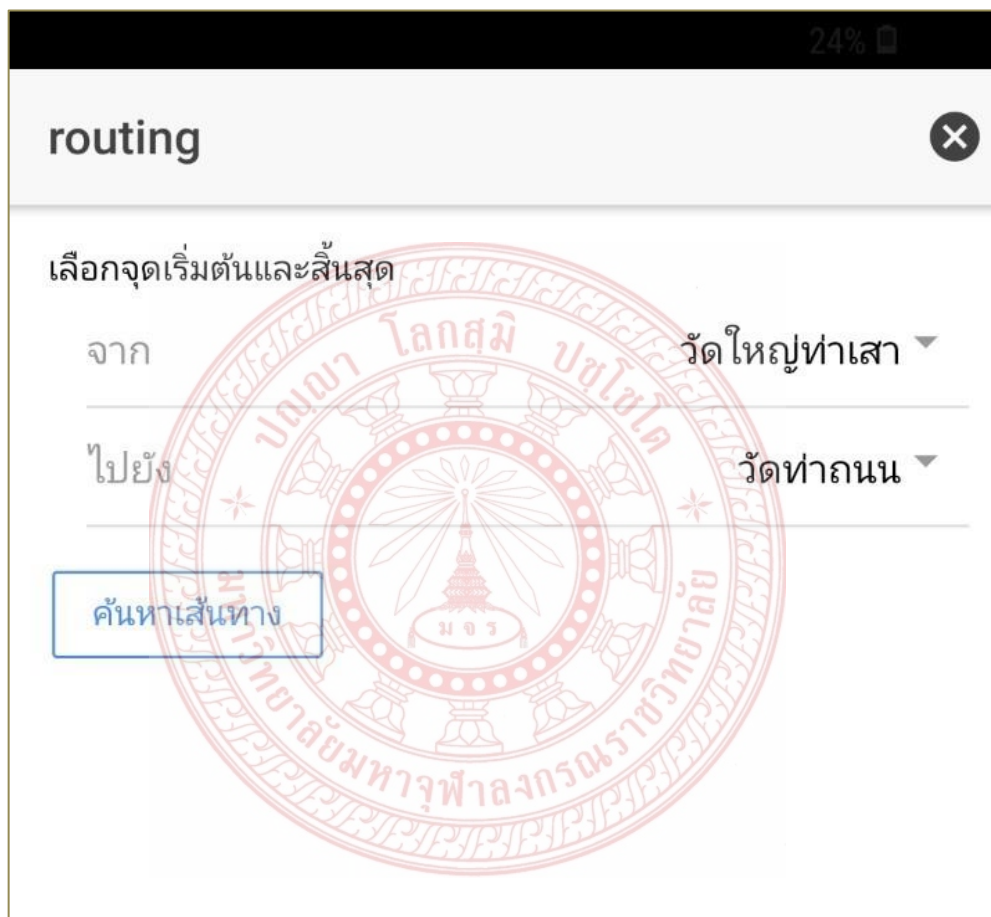
๔. แสดงแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “วัดใน จ.อุตรดิตถ์” ในเขตพื้นที่ ๙ อำเภอ ทั้งหมด ๑๗ แห่ง

ภาพที่ ๔ - ๕๗ แสดงแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๕. การค้นหาเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

routing

เลือกจุดเริ่มต้นและสิ้นสุด

จาก วัดใหญ่ท่าเสา ▾

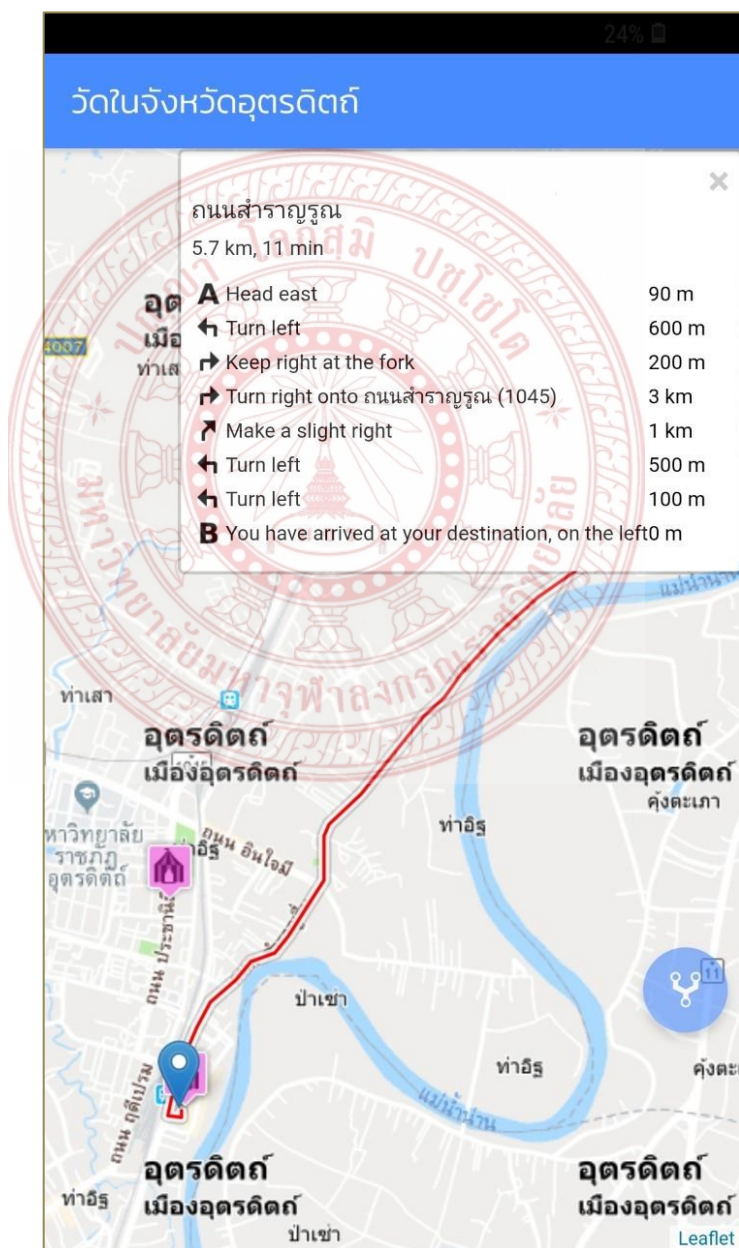
ไปยัง วัดท่าถนน ▾

ค้นหาเส้นทาง

ภาพที่ ๔ - ๕๘ การค้นหาเส้นทาง

๖. การคำนวณเส้นทาง และการบอกระยะทางในการเดินทางไปยัง

จุดหมาย

ภาพที่ ๔ - ๕๙ การคำนวณเส้นทาง

๘. แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวนั้น

ภาพที่ ๔ - ๖๑ แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว

จากการศึกษาวิจัย พบว่า วัดกลุ่มเป้าหมายมีแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันคือ ต้องการให้มีการดูแลบูรณะซ่อมแซมสิ่งปลูกสร้างถาวรวัตถุต่าง ๆ เพื่อให้คงสภาพเดิมไว้ให้มากที่สุด นอกจากนี้ มุ่งหวังให้มีการจัดทำป้ายบอกทางของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการจัดทำป้าย QR Code ที่แสดงองค์ความรู้ของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ และทำการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวใน Application ให้เพิ่มมากขึ้นนอกเหนือจากเป้าหมายในการวิจัยทั้ง ๑๗ แห่ง

กล่าวโดยสรุปคือ การพัฒนาระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเชิงพุทธบูรณาการของจังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งทำการเผยแพร่ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อเพิ่มช่องทางให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกมากขึ้น ที่สำคัญการพัฒนาระบบการท่องเที่ยวด้วย GIS จึงเป็นการอนุรักษ์เอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบดั้งเดิมและวิถีของชุมชน ซึ่งจะเป็นการสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมความงดงามของวัฒนธรรมพื้นถิ่นและวิถีชุมชนที่น่าสนใจได้อย่างต่อเนื่อง กระทั่งพัฒนาเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวในระดับประเทศ และระดับอาเซียนได้ในอนาคต

๔.๓ ผลการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์

ช่วงหลายปีที่ผ่านมาประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทุกด้าน การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการแพทย์ ซึ่งมีแนวโน้มในการพัฒนาที่ต่อเนื่องตั้งแต่ระดับชุมชน ระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ ส่งผลให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ กระทั่งแข่งขันและก้าวเข้าสู่เวทีระดับภูมิภาคประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือที่รู้จักกันดีในนาม “ASEAN” ประกอบด้วยประเทศสมาชิก ๑๐ ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย บรูไนดารุสซาลาม ลาว พม่า และกัมพูชา โดยได้ร่วมปฎิญาส่งเสริมความร่วมมือทางการเมือง และความมั่นคง เศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศสมาชิก และการพัฒนาด้านสังคม การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมุ่งเน้นการพัฒนาในระบบรากฐานที่สำคัญ และดึงดูดเด่นขึ้นมาเป็นจุดขายนั่นคือ การพัฒนา “อัตลักษณ์” ของการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนและเหมาะสมกับการพัฒนาที่ไม่สิ้นสุด ด้วยจังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นจังหวัดภาคเหนือ ๑ ใน ๙ จังหวัด ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน พะเยา แพร่ น่าน และอุดรดิตถ์ มีอาณาเขตติดต่อกับหลายภูมิภาค คือ ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดแพร่ ทิศตะวันออก ติดต่อกับ แขวงไชยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดสุโขทัย และทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดพิษณุโลก มีการแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น ๙ เขต ๙ อำเภอ ได้แก่ อำเภอบ้านโคก อำเภอปากท่า อำเภอน้ำปาด อำเภอท่าปลา อำเภอเมือง อำเภอลับแล อำเภอทองแสนขัน อำเภอตรอน และอำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ที่มีการจารึกในประวัติศาสตร์มายาวนาน ตั้งแต่ สมัยก่อนประวัติศาสตร์ และที่โดดเด่นที่สุดคือ สมัยรัชกาลที่ ๕ ทรงเล็งเห็นถึงความสำคัญของเมืองนี้ ในฐานะการค้าขายทางภาคเหนือ เนื่องจากมี “ท่าน้ำ” ที่อำนวยความสะดวกต่อการคมนาคม ทางเรือ ในสมัยนั้น กอปรกับเป็น ประตูสู่เขตเศรษฐกิจล้านนา จึงทำให้มีการติดต่อ ซื้อขายจากกลุ่มชนที่หลากหลาย ทำให้เกิดการผสมผสาน

ประเพณีวัฒนธรรม และอารยธรรมที่สมบูรณ์ แต่ที่มี “อัตลักษณ์” โดดเด่นมากที่สุด ตั้งแต่ครั้งสมัยประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน คือ “แร่เหล็กน้ำพี้” ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับพิธีกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตอย่างชัดเจน นอกจากนี้จังหวัดอุดรดิตถ์ ได้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมธุรกิจการค้าขึ้นใหม่นั้นคือ “จุดผ่านแดนถาวรด่านภูดู่” ในพื้นที่อำเภอบ้านโคก จึงทำให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศผ่านเขตการค้าเสรีอย่างต่อเนื่อง และได้รับการขนานนามว่าเป็นเส้นทางการค้าและการท่องเที่ยวประตูสู่หลวงพระบางด้วย เส้นทางการค้าสายใหม่นี้จึงเป็นจุดเริ่มในการผลักดันให้จังหวัดอุดรดิตถ์เร่งผลักดัน ผลิตภัณฑ์ (Product) ของจังหวัดอุดรดิตถ์ทุกรูปแบบทั้งในภาคเกษตรกรรมและเศรษฐกิจการค้า รวมถึง สินค้าเครื่องประดับตกแต่ง สินค้าที่ระลึก ให้ก้าวสู่ตลาดสากลอย่างยั่งยืน

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนและพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์อย่างยั่งยืน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เริ่มจากชุมชนมีการรวมกลุ่มของผู้ที่จะเป็นเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยว ตลอดจนองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในชุมชนและนักวิจัย การกำหนดบทบาทหน้าที่ในการให้บริการและอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว การจัดทำเส้นทาง การท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว การทดลองนำเที่ยวในชุมชน รวมทั้งการสนับสนุนให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ตลอดจนบทบาทหน้าที่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และการยกระดับคุณภาพชีวิตด้วยการสร้างรายได้เสริมและการพึ่งพาตนเองของชุมชนต่อไป

สอดคล้องกับ เบญจวรรณ สุจริต และ ชัชชัย สุจริต (๒๕๖๐)^{๑๑๒} ได้ศึกษาวิจัยรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของตำบลนางพญา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า แหล่งท่องเที่ยวตำบลนางพญา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุดรดิตถ์ ในอดีตขาดการส่งเสริมและสนับสนุน จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เนื่องจากข้อจำกัดหลายประการ อาทิ เช่น การสนับสนุนของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง ความสนใจของผู้นำชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนการให้ความสำคัญของชุมชน ด้วยเหตุนี้ทำให้ภูพานพ้อแหล่งท่องเที่ยวของตำบลนางพญา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามและมีความพร้อมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ขาดการสนับสนุนและส่งเสริมอย่างจริงจัง ผู้วิจัยพบว่าศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวของตำบลนางพญา อำเภอท่าปลา จังหวัด

^{๑๑๒} เบญจวรรณ สุจริต และ ชัชชัย สุจริต, “รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลนางพญา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุดรดิตถ์”, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒ (เดือนกรกฎาคม ถึง เดือนธันวาคม ๒๕๖๐), หน้า ๕๓ - ๖๕

อุดรดิตถ์ที่ค้นพบทั้ง ๘ ด้าน เมื่อเรียงลำดับความสำคัญ พบว่า ด้านพื้นที่ที่มีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านสภาพแวดล้อม ด้านการมีชื่อเสียง ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการจัดการ และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวตามลำดับ

นอกจากนี้พบว่าแหล่งท่องเที่ยวตำบลนางพญา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุดรดิตถ์ มีศักยภาพความพร้อมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ของจังหวัดอุดรดิตถ์ หากแต่ความพร้อมด้านพื้นที่เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวใหม่ต้องมีความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวครบทุกด้าน ดังนั้น หากจังหวัดอุดรดิตถ์มีนโยบายส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติของตำบลนางพญา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุดรดิตถ์ จำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา และประชาชนในชุมชน ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวให้มีความพร้อมอย่างแท้จริง เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวและกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนในพื้นที่ต่อไป

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลนางพญา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุดรดิตถ์ ที่สังเคราะห์จากการดำเนินการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและชุมชน การสนับสนุนและส่งเสริมในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากสถาบันการศึกษา การพัฒนาผู้นำและคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง การสร้างเครือข่ายของแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดและในจังหวัดใกล้เคียง และการประเมินผลการดำเนินงานกลุ่มโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องซึ่งรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่วิเคราะห์ได้นั้น จะเห็นได้ว่ามุ่งเน้นในเรื่องของการมีส่วนร่วมของทั้งภาคส่วน ทั้งภาครัฐ สถาบันการศึกษา

๔.๓.๑ การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์

การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์มีพื้นที่ศึกษาทั้งหมด ๙ แห่งดังนี้

- ๑) อำเภอเมือง
- ๒) อำเภอพิชัย
- ๓) อำเภอลับแล
- ๔) อำเภอตรอน
- ๕) อำเภอน้ำปาด
- ๖) อำเภอท่าปลา
- ๗) อำเภอฟากท่า
- ๘) อำเภอบ้านโคก
- ๙) อำเภอทองแสนขัน

โดยคณะผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ทัศนคติ และแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตรดิต้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานราชการ และวัดในเขตพื้นที่ ๙ อำเภอของจังหวัดอุดรดิตรดิต ๑๗ แห่ง ในการชี้แจงข้อมูลและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน ดังนี้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย^{๑๑๓} เน้นการดำเนินงานด้านการตลาด และการประชาสัมพันธ์ แห่งท่องเที่ยวสู่กลุ่มเป้าหมายทั้งในและนอกประเทศ จึงทำให้มีการแบ่งการดำเนินงานไปยัง สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาในแต่ละจังหวัด เพื่อดำเนินการในส่วนของการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ ซึ่งจะเป็นภาระงานที่แยกแตกต่างออกไปจาก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย ด้านชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวยังพบว่าในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตรดิตยังไม่เอะ แต่ที่มองเห็นความชัดเจนมากที่สุดคือ ในเขตพื้นที่อำเภอลับแล ที่มีความพร้อมในทุกด้าน คือ ความเข้มแข็งของชุมชน วัฒนธรรม อัตลักษณ์ที่โดดเด่น อาหาร สถานที่ท่องเที่ยว ที่ผ่านมามีการประสานเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตรดิต ๒ สมาคม คือ สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดอุดรดิตรดิต และสมาคมสหพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคเหนือ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานในจังหวัดอุดรดิตรดิตที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว ดังนี้ การท่องเที่ยวและกีฬาแห่งประเทศไทย สำนักงานวัฒนธรรม เทศบาลทุกแห่ง สำนักงานพัฒนาชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดอุดรดิตรดิตสำหรับกิจกรรมงานวัฒนธรรมที่โดดเด่น ก็จะมีงานอัฐมีบูชา อำเภอลับแล งานประเพณีของอำเภอบ้านโคก และอำเภอปากท่า เป็นต้น ซึ่งบางงาน ททท.สำนักงานสุโขทัยก็ไม่ได้ไปลงพื้นที่ดำเนินการเอง แต่จะมีการสนับสนุนงบประมาณจัดงานในบางครั้ง เพื่อให้ท้องถิ่น ดำเนินการต่อไป

๔.๓.๒ แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุดรดิตรดิตโดยภาพรวมแล้วยังไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควรพื้นที่ส่วนมากเป็นป่าเขาลำเนาไพร ทางหน่วยงานราชการพยายามที่จะผลักดันสนับสนุนงบประมาณและส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตรดิตตามนโยบายชาติ เพื่อกระจายรายได้ไปสู่พื้นที่การท่องเที่ยวในแต่ละอำเภอ โดยการสนับสนุนทั้งในด้านการพัฒนาสถานที่ การพัฒนาชุมชน ให้เกิดความเข้มแข็งสามารถสร้างแรงจูงใจดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว จากการลงพื้นที่ศึกษาวิจัยพบว่า เจ้าอาวาสวัดเก่าแก่ที่สร้างมาสมัยโบราณหรือสร้างพร้อม ๆ กับการสร้างเมือง ทำเหนือในครั้ง

^{๑๑๓} อ่างแล้ว.

อดีต ได้มีความร่วมมือกันจัดทำเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงกัน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๑) เขตพื้นที่อำเภอเมืองอุตรดิตถ์

(ก) วัดท่าถนน ปัจจุบันมี พระมหาเปริยม อจิณโณ เป็นเจ้าอาวาส มีประวัติความเป็นมาทั้งในด้านอิทธิปาฏิหาริย์และด้านสร้างขวัญกำลังใจและมีตำหนัก(ที่พัก) ของพระเจ้าแผ่นดินในสมัยรัชกาลที่ ๕ ที่ท่านได้ดำเนินมาทางเรือแล้วเสด็จลงที่ท่าเหนือเป็นครั้งแรก พร้อมทั้งข้าวของเครื่องใช้ของท่านยังคงมีอยู่หลายรายการ จากวัดท่าถนน นักท่องเที่ยวท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปวัดใหญ่ท่าเสาซึ่งอยู่ใกล้ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ ๑๐ นาทีก็ถึง

การพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยว มีการสร้างกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องในแต่ละช่วงเทศกาล หรือ งานประจำปี ซึ่งได้รับความนิยมชมชอบจากนักท่องเที่ยวทั้งภายในจังหวัดและทั่วไป เช่น งานประจำปีไหว้หลวงพ่อเพชร งานหล่อเทียนเวียนเทียนเข้าพรรษาและงานในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ซึ่งในแต่ละงานก็มีชุมชน ภาครัฐ เอกชน และ ทุกภาคส่วนเข้าร่วมกิจกรรมสนับสนุนส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวและสืบสานวัฒนธรรม สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมได้จำนวนมาก โดยภาคีที่เข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด ฝ่ายเทศบาล พ่อค้าประชาชน โรงเรียน ช่วยกันดำเนินงานให้เสร็จลุล่วงไปด้วยดี ยังไม่นับรวมในแต่ละวันที่ประชาชนและนักท่องเที่ยวต่างเดินทางมาเคารพกราบไหว้บูชาพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อ อธิษฐานขอพร บนบานสานกล่าวในสิ่งที่ตนปรารถนา

(ข) วัดใหญ่ท่าเสา เป็นวัดเก่าโบราณอีกวัดหนึ่งที่น่าสนใจ มีประวัติความเป็นมาช้านาน มีสิ่งของเครื่องใช้สมัยโบราณหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับทางพระพุทธศาสนา ในปัจจุบันมีพระครูอุปลัมภภูริทัตน์ เป็นเจ้าอาวาส ซึ่งท่าเสาเป็นเมืองท่าสมัยรัชกาลที่ ๕ มีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยนั้นพร้อม ๆ กันกับท่าเหนือ มีการคมนาคมขนส่งทางเรือ จะขึ้นไปทางลาว หรือ จะลงทางใต้ ก็ใช้เส้นทางแม่น้ำน่าน ขนส่งสินค้าไปมาหาสู่กันได้สะดวก

วัดใหญ่ท่าเสามีการจัดกิจกรรมส่งเสริม และสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ภาครัฐ ราชการ โรงเรียน พ่อค้าประชาชน โดยเฉพาะช่วงเทศกาลสงกรานต์ ช่วงสงฆ์บายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ จะมีคณะศรัทธาและนักท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีคณะทัวร์จากจังหวัดต่าง ๆ มาร่วมกิจกรรมเป็นจำนวนมาก เป็นช่วงที่วัดได้ประโยชน์มากที่สุด ส่วนในช่วงวันปกติก็คณะครูนักเรียนมาเที่ยวชมทัศนศึกษาพระพุทธรูปโบราณ ข้าวของเครื่องใช้โบราณที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา ซึ่งทางวัดมีเป็นจำนวนมาก ล้วนแล้วแต่เป็นของที่หายาก

(ค) วัดพระฝางสว่างคบุรีมีนาค จากการสัมภาษณ์ พระรังสรรค์ กิจสาร^{๑๑๔} พบว่า ปัญหาในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของวัดพระฝางสว่างคบุรี ที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไข คือ การดำเนินการปรับปรุงด้านบริการนักท่องเที่ยว คือ การพัฒนาการบริการอาหารเครื่องดื่ม และที่พัก ตลอดจนผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัดพระฝางฯ เพื่อเป็นการบริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในบริเวณวัด และเป็นการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว และด้านเศรษฐกิจของชุมชนที่เสริมสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงด้วย

๒) เขตพื้นที่อำเภอเมืองลับแล

(ก) วัดพระแท่นศิลาอาสน์ โดย พระครูธีรคุณาธา^{๑๑๕} ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระแท่นศิลาอาสน์ ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาศักยภาพ ว่า การวางแนวทางพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น มีการดำเนินการดังนี้ ๑.การปลูกฝังความเชื่อ ความสำคัญที่ถูกต้องทางประวัติศาสตร์ ๒.การปฏิคม การบริการสถานที่ สุขาที่สะอาด ๓.การสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว ๔.ความเต็มใจยินดีในศรัทธาตามกำลัง ๕.ประเพณีทางวัฒนธรรมที่ให้คงไว้ ๖.ความรู้ที่ถ่ายทอดสู่เยาวชนและท่องเที่ยว ๗. อุปลัมภ์งบประมาณ สนับสนุนส่งเสริมกิจกรรม

(ข) วัดพระยืนพุทธบาทยุคล พระครูพุทธบพิตร^{๑๑๖} กล่าวถึงการบริหารจัดการท่องเที่ยวว่า ด้านการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวนั้น มีการดำเนินการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับข้อมูลด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ หรือที่เรียกว่า “มัคคุเทศก์” เพื่อที่จะให้ความรู้กับผู้มาเที่ยว ทีมประชาสัมพันธ์ ดำเนินการทำแผนพับเกี่ยวกับประวัติของวัด ด้านแนวทางในการรักษาความยั่งยืนด้านการท่องเที่ยวของวัดนั้น ได้ดึงจุดเด่นของวัดมาเป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยว และพุทธศาสนิกชน เข้าวัด คือ เน้นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศึกษาสร้างสรรค์บูรณาการกับพระพุทธศาสนา เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ทางพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง และถูกต้อง

๓) เขตพื้นที่อำเภอพิชัย

(ก) วัดขวางชัยภูมิ พระครูพิลาศธรรมสาร^{๑๑๗} กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเน้นมุ่งเน้นการพัฒนาเยาวชนในชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของชุมชน เพื่อให้เยาวชนมีส่วนเข้ามาพัฒนารูปแบบการ

^{๑๑๔} อ่างแล้ว

^{๑๑๕} อ่างแล้ว

^{๑๑๖} อ่างแล้ว

^{๑๑๗} อ่างแล้ว

ท่องเที่ยวด้านการบริการ แนะนำสถานที่ให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวโดยนำเสนอเรื่องราวในชุมชนให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ซึ่งเป็นการพัฒนาประสบการณ์ของเยาวชนอีกทางหนึ่ง

(ข) วัดหน้าพระธาตุ พระครูพิทักษ์ธรรมมงคล^{๑๑๘} กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวที่นั่น เล็งเห็นถึงการพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และการจัดระบบการบริหารจัดการที่ดี รวมถึงการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินงานกับส่วนราชการ และชุมชน เพื่อเข้ามาพัฒนาให้มีมาตรฐานโดยบูรณาการองค์ความรู้ของชุมชนและพระพุทธศาสนาและนำมาใช้พัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนด้านสถานที่ท่องเที่ยวที่นั่น มีการปฏิสังขรณ์สถาปัตยกรรมอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้คงสภาพเดิมไว้ให้มากที่สุด เนื่องจากเป็นศิลปะเก่าแก่ และเป็นเอกลักษณ์ โดยเฉพาะพระประธานในวิหาร “หลวงพ่อดโต” ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองพิชัยที่สำคัญอีกแห่ง

๔) เขตพื้นที่อำเภอตรอน

(ก) วัดบ้านแก่งไต้ พระครูปัญญาวัชรกิจ^{๑๑๙} กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวที่นั่น มองว่า สิ่งสำคัญคือ การพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ และการจัดทำป้ายบอกทิศทางหรือ แผนที่บอกเส้นทาง ควรมีการดำเนินงานเป็นอันดับต้นๆ เพราะจะทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวได้ถูกต้อง ในการจัดการท่องเที่ยวมีการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมช่วยกันรักษาภูมิทัศน์ให้ดูสวยงามสะอาดหุสะอาดตา เพื่อเป็นจุดเด่นในการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

๕) เขตพื้นที่อำเภอทองแสนขัน

(ก) วัดน้ำพี พระครูอินทสุวรรณสถิต^{๑๒๐} กล่าวว่า วัดน้ำพีเป็นเสมือนประตูสู่บ่อเหล็กน้ำพี้ ที่มีชื่อเสียงในเรื่องของความศักดิ์สิทธิ์ จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมวัดและสักการบูชาพระประธานในวิหารจำนวนมาก และด้วยอัตลักษณ์ของชุมชนที่เป็นหมู่บ้านผลิตสินค้า OTOP จากเหล็กน้ำพี้ จึงทำให้การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นไปด้วยความรวดเร็ว โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณ และการพัฒนาความรู้จากส่วนราชการในพื้นที่จังหวัดอุดรดิติถ์ อาทิเช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุดรดิติถ์ และองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำพี้ ตลอดจนกลุ่มผู้ประกอบการในพื้นที่ ที่มีความร่วมมือกันอย่างเข้มแข็ง จึงทำให้ที่นี่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ทั้งในด้านของ วัด ชุมชน และสิ่งแวดล้อม จึงไม่น่ากังวลมากนัก แต่การพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวกลุ่มให้นักท่องเที่ยว

^{๑๑๘} อ่างแล้ว

^{๑๑๙} อ่างแล้ว

^{๑๒๐} อ่างแล้ว

๖) เขตพื้นที่อำเภอท่าปลา

(ก) วัดปากถ้ำฉลอง พระอธิการโกศล นาถธมโม^{๑๒๑} กล่าวว่า การจัดการด้านการท่องเที่ยวที่ผ่านมาไม่พบปัญหามากนัก การจัดกิจกรรมและการบริการนักท่องเที่ยวค่อนข้างราบรื่นและได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากในระดับจังหวัด ดังนั้น จึงได้มีการขับเคลื่อนประสานความร่วมมือในทุกภาคส่วนทั้งในส่วนของภาครัฐ เอกชน และประชาชนในชุมชน ในการพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัด ทำให้การเติบโตทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดำเนินขับเคลื่อนไปได้อย่างยั่งยืน

๗) เขตพื้นที่อำเภอน้ำปาด

(ก) วัดบ้านฝาย พระครูโพธิชัยวงศ์^{๑๒๒} กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพของวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น โดยรวมแล้วจะใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการวัด ชุมชน และหน่วยงานราชการในพื้นที่ เพื่อร่วมมือกันขับเคลื่อนและสนับสนุนงานด้านการท่องเที่ยว ซึ่งที่ผ่านมาอยู่ในช่วงของการดำเนินงานจึงยังไม่มีภาพที่เป็นรูปธรรมชัดเจน แต่ด้วยจุดเด่นของสถาปัตยกรรมล้านช้าง ซึ่งเป็นจุดขายที่สำคัญ หากทุกฝ่ายดำเนินงานได้พร้อมสมบูรณ์เชื่อว่าจะมีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นประตูสู่อาณาจักรล้านช้าง สปป.ลาวได้ในอนาคต

๘) เขตพื้นที่อำเภอปากท่า

(ก) พระครูวรดิตถ์คณารักษ์^{๑๒๓} กล่าวว่า พัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวนั้น เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เบื้องต้นทางวัดได้ประสานงานกับภาครัฐ และชุมชนในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการศึกษาดูงานยังสถานที่ต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์และให้ได้มาตรฐานมากที่สุด เพราะเมื่อวัดเราพัฒนาถึงขั้นได้มาตรฐานแล้ว การพัฒนายังต้องพัฒนาต่อไปไม่มีที่สิ้นสุดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่พระพุทธศาสนาในประเทศไทย

๙) เขตพื้นที่อำเภอบ้านโคก

(ก) พระครูวิโรตศาสน์ประดิษฐ์ ฐานวีโร^{๑๒๔} กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวมี การวางแผนการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวไว้หลายส่วน ตั้งแต่การจัดตั้งทีมงานแนะนำการท่องเที่ยวในแต่ละจุดที่มีอยู่ในวัด มีคฤหะกิจประจำวัด นำเที่ยวชมในแต่ละจุด จากการ

^{๑๒๑} อ่างแล้ว

^{๑๒๒} อ่างแล้ว

^{๑๒๓} อ่างแล้ว

^{๑๒๔} อ่างแล้ว

ดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า ยังขาดระบบประชาสัมพันธ์ที่เป็นแบบแผนว่าควรดำเนินงานอะไร ก่อนหลัง รวมถึงการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ในการเผยแพร่การท่องเที่ยว เช่น การจัดทำแผนพับประชาสัมพันธ์ การติดตั้งป้ายบอกทาง เป็นต้น ในการจัดการท่องเที่ยวเบื้องต้น ได้มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ และเอกชนในพื้นที่เพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการนักท่องเที่ยว

จากการศึกษาของผู้วิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ ๙ อำเภอของจังหวัดอุดรดิตถ์ มีรูปแบบการดำเนินการที่คล้ายคลึงกัน คือ เป็นการดำเนินงานพัฒนาแบบมีส่วนร่วมจากหลายฝ่าย ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว และประชาชนในชุมชน ซึ่งภาครัฐคือ ผู้สนับสนุนหลัก ในการพัฒนางานด้านการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน ทั้ง การวางแผนการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบล และหมู่บ้าน รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เช่น การจัดทำป้ายบอกทิศทาง ป้ายบอกสถานที่ การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ การจัดทำโครงการกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว การพัฒนาสินค้าชุมชน หรือ OTOP เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า การดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวนั้น ต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนาค่อนข้างยาวนานเพื่อให้เกิดความยั่งยืน การสร้างการมีส่วนร่วม หรือ การทำงานเป็นทีม จึงเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนงานพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน เพราะนอกจากจะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนแล้ว ยังสามารถร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมทางพุทธศาสนาได้อย่างยั่งยืน

สอดคล้องกับ ดร.อภิษฎา ศรีเครือตอง และคณะ^{๑๒๕} กล่าวว่า การทำงานเป็นทีม (Team Work) หมายถึง กลุ่มบุคคลเข้ามารวมกันโดยมีเป้าหมาย ร่วมกันและทุกคนในกลุ่มมีบทบาทช่วยดำเนินงานของกลุ่ม มีการติดต่อสื่อสารและประสานงานกัน เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และเพื่อประโยชน์ของกลุ่มการทำงานเป็นทีมมีลักษณะร่วมกันหลายประการ คือ ทุกคนช่วยกันผลักดันไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อวัตถุประสงค์เดียวกัน ทุกคนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ยอมรับในความสามารถของทุกคน มีการเอาใจใส่ ซึ่งกันและกัน ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว เมื่อมีปัญหาช่วยกันแก้ไข ยอมรับผลแห่งความสำเร็จและ ล้มเหลวร่วมกัน นอกจากนี้การทำงานเป็นทีมก่อให้เกิดความสามัคคี การมีทีมงานที่สามัคคีกลมเกลียวกันมาก ๆ ผลผลิตจะเพิ่มขึ้น จากคำที่กล่าว “สองหัวดีกว่าหัวเดียว” เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับ การทำงานเป็นทีม ทีมงานที่ประสบผลสำเร็จมาจากหลายปัจจัย เช่น ความสามารถ ความขัดแย้งมีน้อย มีความพึงพอใจทำงาน

^{๑๒๕} ดร.อภิษฎา ศรีเครือตอง และคณะ, “การพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของเทศบาลนครนันทบุรี”, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๑๐๓.

๔.๓.๓ การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของภาครัฐ

การพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญที่ภาครัฐจะเข้ามาบูรณาการร่วมกับเอกชน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการ การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจึงต้องสร้างการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ประชาชน และเอกชนในท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรและผู้ได้รับผลกระทบมากที่สุดเข้ามามีส่วนร่วมและดำเนินการ การมีส่วนร่วมจากการดำเนินงานที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันสามารถสร้างความเชื่อถือและไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย^{๑๒๖} กล่าวถึงการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ว่า การท่องเที่ยวโดดเด่นที่สุดในเป็นเรื่อง ของ วัฒนธรรมท่องเที่ยววัด ต้องมีจุดเด่น ของวัดแต่ละแห่งในอุตรดิตถ์ การเพิ่มจุดเช็คอิน การจัดทำแผนพัฒนาในระยะยาว การมองเห็นการพัฒนาที่สามารถดำเนินการได้ แต่ก็ต้องอาศัยระยะเวลาและความเข้มแข็งของชุมชน ต้องมีการพัฒนาที่มุ่งเน้นอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนด้วย

สอดคล้องกับ กรรณิกา คำดี^{๑๒๗} กล่าวว่า ความคาดหวังของพระภิกษุสงฆ์ที่มีต่อผู้ที่มีมาท่องเที่ยวภายในวัดคือ ต้องการให้เข้ามาปฏิบัติธรรมเป็นหลัก และพักผ่อนหย่อนใจเป็นเรื่องรอง ส่วนความคาดหวังของพระภิกษุที่มีต่อชุมชนและชาวบ้านต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือวัด อยากรให้ปฏิบัติตามข้อวัตร อยากรให้มาทำบุญตามประเพณี อยากรให้สนับสนุนกิจกรรมของวัด

นายปิยะ ปัญญา^{๑๒๘} กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยว โดยทางเทศบาลตำบลผาจุก็มีนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณธรรมนำความรู้สามารถต่อยอดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในชุมชนได้อย่างเข้มแข็ง รวมทั้งสืบสานวัฒนธรรมไทย ภายใต้การนำองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มาประยุกต์ใช้กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พระราชดำรัสของในหลวงรัชกาลที่ ๙ “ตามรอยพ่ออย่างพอเพียง”

นายดำเนิน อินทะรุ่งเรือง^{๑๒๙} การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของ อบต.น้ำพี มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำพี มีการส่งเสริมนโยบายการท่องเที่ยวด้วยการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ เช่น เว็บไซต์ วารสาร แผ่นพับ รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณในการ

^{๑๒๖} อ่างแล้ว

^{๑๒๗} อ่างแล้ว

^{๑๒๘} อ่างแล้ว

^{๑๒๙} อ่างแล้ว

พัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์คือ วนน้ำพี และ พิพิธภัณฑสถานแหล่งน้ำพี เพื่อบำรุงรักษาสถานที่และภูมิปัญญาในการตีดาบเหล็กน้ำพีของชาวบ้านน้ำพี ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับมากที่สุดของตำบลน้ำพี ในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมามีการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ด้านพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวอย่างพอเพียง การดูแลความเรียบร้อยของสถานที่ท่องเที่ยว เช่น สถานที่จอดรถ ห้องสุขาร้านอาหารของฝากของที่ระลึก และสถานที่พักค้างแรม โรงแรม รีสอร์ท เป็นต้น

นางธัญญรัตน์ จันทร์^{๑๓๐} กล่าวว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลทุ่งยั้งเทศบาลตำบลทุ่งยั้งมีการจัดสรรงบประมาณในแต่ละปีเพื่อดำเนินการจัดกิจกรรมสืบสานประเพณีวัฒนธรรมไทยและประเพณีทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ โครงการนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์ โครงการจัดงานอัฐมีบูชา และโครงการจัดงานประเพณีลอยกระทง

สำหรับพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวนั้น เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ตำบลต่าง ๆ เสนอโครงการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวหรืออื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และเทศบาล

นางสาวอรุณี เชื้อวงษ์บุญ^{๑๓๑} กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของ ตำบลบ้านแก่ง อำเภอตรอน ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก่ง เปิดโอกาสให้กรรมการ วัดบ้านแก่งได้ “พระออกแขก” และชุมชนมีส่วนร่วมในพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว ให้ชุมชนได้คิดและหาวิธีส่งเสริมการท่องเที่ยวสิ่งที่มีในชุมชน และผสมผสานการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ที่พัฒนานั้น ที่ผ่านมามีการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวคือ การจัดทำ Website และ Facebook ของเทศบาลที่เชื่อมโยงสถานที่ท่องเที่ยวภายในเขตพื้นที่การดูแล

นายนวนย สิงห์ทอง^{๑๓๒} กล่าวว่า เทศบาลตำบลบ้านโคก มีการดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่อเนื่องทุกปี โดยให้การสนับสนุนส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น ประเพณีการจัดงานบุญกองข้าว เป็นต้น นอกจากนี้ มีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอบ้านโคก มีการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ให้ได้เสนอปัญหาด้านการท่องเที่ยว และจัดทำประชาคมร่วมกัน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ส่วนการดำเนินการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวนั้น เทศบาลตำบลบ้านโคกมีการดำเนินการในส่วนของการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ ป้ายประชาสัมพันธ์ เป็นต้น และได้ดำเนินการจัดทำเว็บไซต์เพื่อการประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นการเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งด้วย

^{๑๓๐} อ่างแล้ว

^{๑๓๑} อ่างแล้ว

^{๑๓๒} อ่างแล้ว

นายธนภัทร นวลเจริญ^{๑๓๓} องค์กรบริหารส่วนตำบลปากท่า อำเภอปากท่า มีการพัฒนา ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว โครงการเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวในตำบล โดยมุ่งปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวตามอำนาจของ อปท.ที่จะสามารถดำเนินการได้ รวมถึงการดำเนินการจัดทำโครงการ ส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น การจัดทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว การจัดทำ Website นอกจากนี้ เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่งหากมีการจัดทำโครงการจะมีการ ประสานงานทุกหมู่บ้านร่วมกัน/บูรณาการในทุก ๆ ครั้ง

นางกาญจนา แสนบ้าน^{๑๓๔} กล่าวว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลผาเลือด อำเภอท่าปลา มีการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวมีการพัฒนาเรื่องของเส้นทางเพื่อการเดินทาง และประชาสัมพันธ์ แหล่งท่องเที่ยว เน้นการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายช่องทางการจัดทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์ การใช้ Social media และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานด้านการ ท่องเที่ยวและเสนอจัดสรรงบประมาณประจำปี

สอดคล้องกับ สุชาดา รักเกื้อ^{๑๓๕} กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยว ที่สำคัญ ได้แก่ ๑) ด้านแหล่งหรือกิจกรรมท่องเที่ยว ควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อสร้างความเข้มแข็ง ให้กับชุมชนแล้วให้ชุมชนบริหารจัดการตนเองสามารถช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดย จัดกิจกรรมชมวิถีชีวิตในชุมชน มีส่วนร่วมในการหาตลาด การหานักท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมเส้นทาง การท่องเที่ยวตรารอยพระพุทธศาสนาหลากหลายและเชื่อมต่อไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ๒) ด้านการ บริการการท่องเที่ยว จัดสถานที่จำหน่ายสินค้าและของที่ระลึกไว้บริการนักท่องเที่ยว จัดบริการ ยุวมัคคุเทศก์ หรือ อาสาสมัครนำเที่ยว และจัดบริเวณที่พักที่สะอาดและปลอดภัย ไว้บริการ นักท่องเที่ยว ๓) ด้านตลาดการท่องเที่ยว ควรสนับสนุนให้ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการขาย ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน จัดระบบโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้มีคุณภาพโดยปรับปรุงและ ตรวจสอบการประชาสัมพันธ์ใน facebook หรือ Website ของเทศบาลให้ข้อมูลเป็นปัจจุบัน และ ทันสมัย

^{๑๓๓} อ่างแล้ว

^{๑๓๔} อ่างแล้ว

^{๑๓๕} สุชาดา รักเกื้อ, “แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของเทศบาลตำบล นครชุม อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร”, รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๔ สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, ๒๕๖๐, หน้า ๘๖๙ – ๘๘๐.

จากการศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยภาครัฐของคณะผู้วิจัยนั้นพบว่า ภาครัฐ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเกือบทุกแห่งในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยแต่ละแห่งก็จะมีรูปแบบการสนับสนุนที่คล้ายคลึงกัน เพราะต้องดำเนินงานภายใต้ระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถดำเนินการได้ การสนับสนุนงบประมาณพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ จึงเป็นลักษณะของการจัดทำโครงการพัฒนารายปี เช่น การจัดทำแผนพับประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมอนุรักษ์ประเพณีพื้นถิ่น การจัดทำสื่อสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยวผ่านสังคมออนไลน์ Facebook Line Website หรือ Application ต่าง ๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบาย และสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายทั่วโลกได้รวดเร็ว

๔.๔ ผลการพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์

การพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ ดำเนินการศึกษาวิจัยในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน ๙ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอลับแล อำเภอพิชัย อำเภอตรอน อำเภอทองแสนขัน อำเภอบ้านโคก อำเภอปากท่า อำเภอท่าปลา และอำเภอน้ำปาด และได้นำผลการศึกษามาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ นำมาใช้เป็นกรณีศึกษาเพื่อการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ การพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยว เป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการสร้างความร่วมมือของบุคคล ชุมชน องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ในท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความร่วมมือพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนที่ยั่งยืน และสามารถผลักดันให้เข้าสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวสากล

สอดคล้องกับ Adranam H. Maslow (๑๙๔๓)^{๑๓๖} กล่าวว่า เครือข่ายคือขบวนการทางสังคมอันเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคล กลุ่ม องค์กร สถาบัน โดยมีเป้าหมายวัตถุประสงค์และความต้องการบางอย่างร่วมกันมีการดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน โดยสมาชิกเครือข่ายยังคงความเป็นเอกเทศไม่ขึ้นต่อกันแนวคิดเรื่องเครือข่ายสัมพันธ์กับแนวคิดเกี่ยวกับประชาสังคม (Civil Society) และแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจรัฐ ทั้งในชุมชนและกับชุมชนอื่น ๆ มีความสัมพันธ์แบบเครือข่ายที่แสดงออกทางกิจกรรมที่ทำกันสม่ำเสมอ หรือเป็นครั้งคราวเพื่อความอยู่รอดของชุมชนเพราะแม้มีอำนาจรัฐอยู่แต่ก็ไม่ได้ครอบคลุมไปถึงวิถีปฏิบัติของชุมชน การสร้างเครือข่ายน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน แต่ทั้งนี้มีการบริหารจัดการเครือข่ายที่ดีด้วย

^{๑๓๖} Adranam H. Maslow, "A Theory of Human Motivation", (Psychological Review 50), 1943), pp. 370 - 396.

ธนา ประมุขกุล (๒๕๔๗)^{๑๓๗} กล่าวว่า “เครือข่าย” เป็นการเชื่อมโยงอย่างมีเป้าหมายการเชื่อมโยงนี้ อาจเป็นการเชื่อมโยงระหว่างระบบที่ปฏิบัติการอยู่เข้าด้วยกัน เช่น การเชื่อมโยงคอมพิวเตอร์เข้าเป็น เครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น หรืออาจเป็นการเชื่อมโยงระหว่างบทบาทของบุคคล/องค์กรต่าง ๆ ภายใต้วัตถุประสงค์ของภาคีสมาชิก ซึ่งถ้าหากพิจารณาลึกลงไปในความเป็นบุคคล/องค์กรก็จะพบถึง ความแตกต่างของระบบการทำงาน และตามบทบาทภารกิจที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล/องค์กร การเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายจึงเท่ากับ การเชื่อมโยงหลาย ๆ ระบบย่อยให้รวมกันขึ้นมาใหม่เป็นอีกหนึ่ง ระบบของหน่วยสมาชิกทุกหน่วยที่เข้ามารวมกัน

นฤมล นิราทร (๒๕๔๓)^{๑๓๘} กล่าวว่า เครือข่ายควรมีกลุ่มบุคคลหรือองค์กร ซึ่งกลุ่มเหล่านี้ มี ปฏิสัมพันธ์ที่ประสานกลุ่มหรือบุคคลเอาไว้ สิ่งที่ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ก็คือ ข่าวสารข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ มีการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน และมีความเป็นอิสระต่อกัน

พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (๒๕๔๗)^{๑๓๙} ให้นิยามของเครือข่ายทางสังคมว่า หมายถึง ความสัมพันธ์ในสังคมนมนุษย์ ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ปัจเจกบุคคลกับกลุ่ม กลุ่มกับกลุ่ม และกลุ่มกับเครือข่าย โดยเป็นการอธิบายถึงพฤติกรรมและความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับ สิ่งต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการสื่อสาร ความร่วมมือการพึ่งพาอาศัย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่มีโครงสร้างและรูปแบบที่หลากหลาย

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า เครือข่าย เป็นการร่วมมือระหว่างปัจเจกบุคคล กลุ่ม องค์กรประเภเดียวกันองค์กรต่างประเภทกัน หรือเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม ซึ่งมีหลาย ระดับ ตั้งแต่การเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกต่อปัจเจก การเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกกับกลุ่ม การเชื่อมโยง ระหว่างกลุ่มต่อกลุ่มโดยดำเนินงานภายใต้เป้าหมาย และวิธีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ประสบการณ์ระหว่างกัน หรือลงมือทำกิจกรรมร่วมกันมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและอื่น ๆ โดยมีการจัดรูปแบบการจัดการให้เป็น กลไกขับเคลื่อนเชื่อมโยงกิจกรรมร่วมกัน กิจกรรมเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมกัน และเห็นความ ตระหนักร่วมกันในเป้าหมายและแผนงานที่จะทำ

^{๑๓๗} ธนา ประมุขกุล, “ความหมายของเครือข่าย”,

< <http://www.anamai.moph.go.th/advisor/243/24313.html2547>>, ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓๘} นฤมล นิราทร, การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ, (กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓).

^{๑๓๙} พระมหาสุทิตย์ อากาศโร, เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข, ๒๕๔๗), หน้า ๖.

๔.๔.๑ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาเครือข่าย

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การพัฒนาเครือข่ายเกิดความเข้มแข็ง และประสบความสำเร็จในการสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น มีความเชื่อมโยงกับปัจจัยหลายประการ ซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาอย่างบูรณาการภายใต้วิถีชุมชนที่เข้มแข็ง การพัฒนาองค์ความรู้จากภายในและภายนอกชุมชนจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในชุมชน ทำให้เกิดการพัฒนาวีถีชีวิตที่คงคุณค่าของวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้เพื่อเป็นการสร้างอัตลักษณ์และดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยว

ทั้งนี้ ปัจจัยที่ทำให้เครือข่ายเข้มแข็งได้ คือ ๑) การมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ๒) การมีส่วนร่วมของสมาชิก ๓) การมีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน ๔) การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ๕) การมีทีมงานที่ดี

๑) การมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เครือข่ายจะก้าวไปสู่ช่วงชีวิตที่ถดถอยหากไม่มีกิจกรรมใด ๆ ที่สมาชิกของเครือข่าย สามารถกระทำร่วมกัน ทั้งนี้เนื่องจาก เมื่อไม่มีกิจกรรมก็ไม่มีกลไกที่จะดึงสมาชิกเข้าหากัน สมาชิก ของเครือข่ายก็จะไม่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กัน เมื่อการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกลดลงก็ส่งผลให้ เครือข่ายเริ่มอ่อนแอ สมาชิกจะเริ่มสงสัยในการคงอยู่ของเครือข่าย บางคนอาจพาลคิดไปว่าเครือข่ายล้มเลิกไปแล้ว ความยั่งยืนของเครือข่ายจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อได้มีการจัดกิจกรรมที่ดำเนินการอย่าง ต่อเนื่องจนกระทั่งกิจกรรมดังกล่าวกลายเป็นแบบแผน ของการกระทำที่สมาชิกของเครือข่ายยอมรับ โดยทั่วกัน ด้วยเหตุนี้ การที่จะรักษาเครือข่ายไว้ได้ต้องมีการกำหนดโครงสร้างและตารางกิจกรรมไว้ให้ชัดเจน ทั้งในแง่ของเวลา ความถี่ และต้องเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจเพียงพอที่จะดึงดูดสมาชิกให้เข้าร่วม กิจกรรมดังกล่าว ไม่จำเป็นต้องเป็นกิจกรรมเดียวที่ใช้สำหรับสมาชิกทุกคนให้สำรวจดูความต้องการเฉพาะของสมาชิกในระดับย่อยลงไปในแต่ละคนและแต่ละกลุ่ม กล่าวคือควรมีกิจกรรมย่อยที่ หลากหลายเพียงพอที่จะตอบสนองความสนใจของสมาชิกกลุ่มย่อยในเครือข่ายด้วย โดยที่กิจกรรม เหล่านี้ก็ต้องอยู่ในทิศทางที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายของเครือข่าย กิจกรรมเหล่านี้อาจจัดในรูปแบบ ที่เป็นทางการ เช่น การวางแผนงานร่วมกัน การพบปะเพื่อประเมินผลร่วมกันประจำทุกเดือน ฯลฯ หรือจัดในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เช่น จัดกีฬา สันทนาการระหว่างสมาชิกจัดงานประเพณีท้องถิ่น ร่วมกัน เป็นต้น ในกรณีที่เครือข่ายครอบคลุมพื้นที่ที่กว้างขวางมาก กิจกรรมไม่ควรรวมศูนย์อยู่เฉพาะ ส่วนกลาง ควรกระจายจุดพบปะสังสรรค์หมุนเวียนกันไปเพื่อให้สมาชิกเข้าร่วมได้โดยสะดวก

๒) การมีส่วนร่วมของสมาชิก การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยน ในองค์ประกอบของความเป็นเครือข่าย สิ่งหนึ่งที่จะ ขาดมิได้ก็คือการมีส่วนร่วม การฟังพาดูและและการแลกเปลี่ยน

เรียนรู้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกจะเป็นปัจจัยที่หนุนเสริมให้เครือข่ายนั้นมีพลังมากขึ้น เพราะการมีส่วนร่วมจะทำให้ สมาชิกมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย ซึ่งจะช่วยให้ทุกฝ่ายหันหน้าเข้าหากัน และพึ่งพากันมากขึ้น นอกจากนี้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ก็มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะนำไปสู่การให้ และการรับ รวมถึงการระดมทรัพยากรเพื่อให้ภารกิจที่เครือข่ายดำเนินการร่วมกันนั้นบรรลุถึง เป้าหมาย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จึงเป็นทั้งแนวคิด กระบวนการและวิธีการของการจัดการเครือข่าย เป็นกระบวนการสร้างข้อมูลต่อเนื่อง เพราะถ้าไม่มีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันที่มาจาก การมีส่วนร่วมแล้วพัฒนาการของเครือข่ายจะเป็นไปอย่างช้า ๆ และอาจถดถอยลง ดังนั้น การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนจึงเสมือนกลไกที่เป็นแรงผลักดันให้ความเป็นเครือข่ายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

๓) การมีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจนเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมาย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่ง เพราะหากว่าบุคคล กลุ่ม องค์กร มารวมกันเพียงเพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไร้ความมุ่งมั่นหรือจุดมุ่งหมายร่วมกัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีอาจกล่าวได้ว่าเป็นเครือข่าย เพราะความเป็นเครือข่าย จะต้องมีความหมายถึง “การร่วมกันอย่างมีจุดหมาย” เพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์และกระบวนการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น

๔) การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สัมพันธภาพที่ดีเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งในการรักษาเครือข่ายให้ยั่งยืนต่อไป ความสัมพันธ์ที่ดีเป็นเสมือนน้ำมันที่คอยหล่อลื่นการทำงานร่วมกันให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น เมื่อใดที่สมาชิกของเครือข่ายเกิดความรู้สึกบาดหมางไม่เข้าใจกัน หรือเกิดความขัดแย้งระหว่างกันโดยหาข้อตกลงไม่ได้ สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกก็จะเริ่มแตกกร้าว ซึ่งหากไม่มีการแก้ไขอย่างทันท่วงที ก็จะไปสู่ความเสื่อมถอยและความสิ้นสุดลงของเครือข่ายได้ ดังนั้น ควรมีการจัดกิจกรรมที่มีจุดประสงค์เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกโดยเฉพาะ และควรจัดอย่างสม่ำเสมอไม่ใช่ว่า ในช่วงที่มีปัญหาเกิดขึ้นเท่านั้น

๕) การมีทีมงานที่ดี การทำงานเป็นทีมมีความสำคัญในทุกองค์กร การทำงานเป็นทีมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารงาน การทำงานเป็นทีมมีบทบาทสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือของกลุ่มสมาชิกเป็นอย่างดี กระบวนการทำงานเป็นทีมขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำ และทักษะความชำนาญเฉพาะตัวของผู้ร่วมทีม มีการถ่ายทอด กระบวนการเรียนรู้ให้กันและกัน การเรียนรู้เทคนิคเครื่องมือในการจัดกระบวนการประชุม และเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม รวมทั้งการพัฒนาทักษะด้วยกระบวนการฝึกอบรม ทีมที่จะประสบความสำเร็จในการทำงาน คือ กลุ่มของบุคคลที่ทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของทีม สิ่งที่ทีมจะต้องยึดถือเป็น กรอบเพื่อทำงานร่วมกันคือ ความเป็นหนึ่งเดียวกัน จัดการด้วยตนเอง พึ่งพาตัวเองขนาดของ กลุ่มที่เหมาะสม ความเป็นหนึ่งเดียวกันสมาชิกของทีมที่ประสบความสำเร็จในการทำงานจะต้องมี ความเป็นหนึ่งเดียวกัน ทุก ๆ คนจะถูกดึงเข้ามาในทิศทางเดียวกันเพื่อให้บรรลุ

ความสำเร็จในงาน และบรรลุเป้าหมายร่วมกัน โดยทั่วไปแล้วงาน และเป้าหมายอาจบรรลุได้เมื่อทำงาน ร่วมกันแทนที่จะต่างคนต่างทำ ทีมงานที่มีประสิทธิภาพจะมีลักษณะโดดเด่นและสมาชิกทุกคนมี ความรู้สึกว่าตนเองมีส่วนร่วมในความสำเร็จด้วยการจัดการด้วยตนเอง

กล่าวโดยสรุป เครือข่ายเป็นกระบวนการทำงานที่มีการเชื่อมโยงประสานงานระหว่างบุคคล องค์กรหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีฐานที่ตั้งอยู่บนวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเดียวกันและด้วยปรัชญา การอยู่ร่วมกันโดยเห็นคุณค่าของสมาชิกทุกคนทุกหน่วยเสมอกัน จึงสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาคีสมาชิกในแนวราบที่อาศัย ความเข้าใจและความจริงใจ มีความเอื้ออาทรเป็นการทำงานแบบ เพื่อนไม่ใช่การบังคับบัญชา และปัจจัยที่ทำให้เครือข่ายเข้มแข็งได้คือ ๑) การมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ๒) การมีส่วนร่วมของสมาชิก ๓) การมีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน ๔) การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ๕) การมีทีมงานที่ดี

๔.๔.๒ การสร้างและการพัฒนาเครือข่าย

การสร้างเครือข่ายเป็นกิจกรรมในการก่อให้เกิดกลุ่มโดยมีวัตถุประสงค์ ในการแลกเปลี่ยนการจัดกิจกรรมหรือการผลิตระหว่างองค์กรสมาชิกเครือข่ายนั้น จำเป็นต้องอาศัย การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน มาก่อนที่จะทำความตกลงเป็นองค์กรเครือข่ายการสร้างเครือข่ายอาจปรากฏในรูปของการจัดตั้งเป็นเครือข่ายใหม่ การสร้างเครือข่ายนั้น มีหลายลักษณะไม่ว่าจะเป็นในองค์กรธุรกิจซึ่งถือว่าเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มในการเชิงธุรกิจ ส่วนด้านการพัฒนาสังคมนั้น เป็นสิ่งที่มีอยู่ในวัฒนธรรมชุมชนของชาวบ้านแล้ว การสร้างเครือข่ายในงานพัฒนาปรากฏในหลายลักษณะเช่น เครือข่ายขององค์กรระหว่างชุมชน เครือข่ายตามกิจกรรม และในหลายกรณีที่มีเครือข่ายที่เกิดจากการจัดตั้ง โดยความพยายามของหน่วยงานรัฐเอง การสร้างเครือข่าย ในการทำงานด้านพัฒนาสังคม มีแนวโน้มที่จะเป็นการสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรที่ทำงานพืงพืงซึ่ง กันและกันมากกว่าที่จะมีการแข่งขันกันถึงแม้ว่าภาวะ การแข่งขันระหว่างกันจะมีอยู่ แต่ก็มีน้อยกว่า ในองค์กรธุรกิจการสร้างเครือข่ายการทำงานในการพัฒนาสังคมนั้น เป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากในอันที่จะนำไปสู่การสร้างผลกระทบที่จะเกิดขึ้น เมื่อปัญหาสังคมมีความซับซ้อนและหลากหลายมากยิ่งขึ้น และมีทรัพยากรจำนวนมากย่อมเป็นไปได้ที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งจะทำงานให้ประสบความสำเร็จได้ด้วยตนเองจำเป็นต้องมีการร่วมกันระหว่างองค์กรหรือการสร้างเครือข่ายในการทำงาน

- (๑) ต้องการมีเพื่อนในการทำงาน ต้องการมีหมู่ มีพวก
- (๒) ต้องการทรัพยากรในการทำงาน
- (๓) ต้องการรับภาระความเสี่ยงในกิจกรรมร่วมกัน
- (๔) ต้องการความชำนาญเฉพาะด้านในการแก้ไขปัญหา
- (๕) ต้องการประหยัด

(๖) ต้องการเรียนรู้ประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน รวมไปถึงมีปัจจัยเสริมที่เป็นเงื่อนไขสำคัญ คือ ความเต็มใจที่จะเข้าร่วมเป็นเครือข่าย

พระมหาสุทิตย์ อากาศโร ให้เหตุผลว่าการสร้างเครือข่ายทางสังคม เกิดจาก

(๑) สถานการณ์ปัญหาและสภาพแวดล้อมที่ซ้ำซ้อน หลากหลายและขยายตัว จนเกินความสามารถของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มที่จะดำเนินการแก้ไข

(๒) เครือข่ายเป็นเครื่องมือหรือยุทธศาสตร์ในการสร้างพื้นที่ทางสังคม

(๓) เพื่อให้การประสานผลประโยชน์เป็นไปอย่างเท่าเทียม

กล่าวโดยสรุป คือ การสร้างการมีส่วนร่วมในขบวนการเครือข่าย จำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ ที่เขาจะได้รับจากการเข้าร่วม และในหลายกรณีอาจเป็นการพิจารณาล่วงหน้า ก่อนที่เขาจะร้องขอด้วยซ้ำ แม้ผลประโยชน์ที่แต่ละคนได้รับอาจแตกต่างกัน แต่ทุกคนได้รับผลประโยชน์ เมื่อใดสมาชิกได้รับประโยชน์ร่วม หรือเมื่อเขาคิดคำนวณแล้วเขาเสียมากกว่าได้ เขาก็จะเริ่มถอยตัวเองออกจากเครือข่ายไป หรือเมื่อเขาได้รับการสนองต่อความต้องการที่มีอย่างสมบูรณ์แล้ว เขาก็จะออกไปจากเครือข่ายในที่สุด ประเด็นสำคัญ อีกประการก็ คือ ผลประโยชน์ที่เขาจะได้รับต้องเพียงพอสำหรับเขาในการที่จูงใจให้เขามีส่วนร่วมในทางปฏิบัติจริงโดยไม่ได้มีส่วนร่วมแบบระดับที่มีเพียงตำแหน่งหรือรายชื่อในเครือข่ายแต่ไม่มีการเข้าร่วมปฏิบัติจริงในเครือข่าย

๔.๔.๓ การบริหารจัดการเครือข่าย

เครือข่ายเป็นองค์กรประเภทหนึ่ง เครือข่ายจะบรรลุเป้าหมายของการจัดตั้งได้ต้องอาศัยการบริหารจัดการที่ดี หากจะถามว่าการบริหารจัดการที่ดีควรมีลักษณะเช่นไร ซึ่งไม่มีคำตอบสำเร็จรูป การบริหารจัดการเครือข่าย ถือว่าเป็นหัวใจที่สำคัญ ไม่น้อยกว่ากระบวนการอื่น ๆ ของการทำงานลักษณะเครือข่าย

โรบิน ชาร์ป (๒๕๓๓)^{๑๔๐} กล่าวว่า การบริหารเครือข่ายงานพัฒนาไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว ไม่มีแม่กระทั่ง แนวทางที่อาจจะยอมรับเอามาใช้ทั่วไปได้ เพราะว่าปกติแต่ละเครือข่ายจะประดิษฐ์คิดค้นวิธีการบริหารของตนเองให้เหมาะสมกับสมาชิก และสภาพการณ์แวดล้อม กระบวนการคิดค้นนี้มักจะมีลักษณะลองผิดลองถูกแนวทางในการจัดการเครือข่ายมีหลักการที่สำคัญ ๒ ประการ คือ

^{๑๔๐} โรบิน ชาร์ป, *คู่มือเบื้องต้นการสร้างเครือข่ายงานพัฒนา*, แปลโดยกวิณชุตินา, (กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการการเผยแพร่และส่งเสริมงานพัฒนา, ๒๕๓๓), หน้า ๑๙.

- ๑) การพิจารณาสภาพของเครือข่ายว่าอยู่ในช่วงใดของวงจรชีวิต
- ๒) การบริหารที่สร้างโดยภาครัฐและภาคเอกชน ชุมชน มีเงื่อนไข ค่านิยมและวัฒนธรรมที่ต่างกันการก่อรูปเครือข่าย อาจเกิดได้จาก ๒ แนวทางใหญ่ๆ คือ รัฐมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม และเครือข่ายที่ประชาชนเป็นแกนนำจัดตั้ง

Badracco (๑๙๙๘)^{๑๔๑} กล่าวว่า จุดเริ่มต้นในการที่จะเข้าใจการบริหารจัดการเครือข่ายก็คือการตรวจสอบปัจจัยที่สนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคต่อการเกิดประสิทธิผลของเครือข่าย เช่น การสื่อสาร ข้อความ และการสร้างความรู้ในการทำงานภายในองค์กร ปัจจัยเหล่านี้มีความสำคัญ หรือ มีน้ำหนักไม่เท่ากัน ในแต่ละสถานการณ์ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดดังนี้

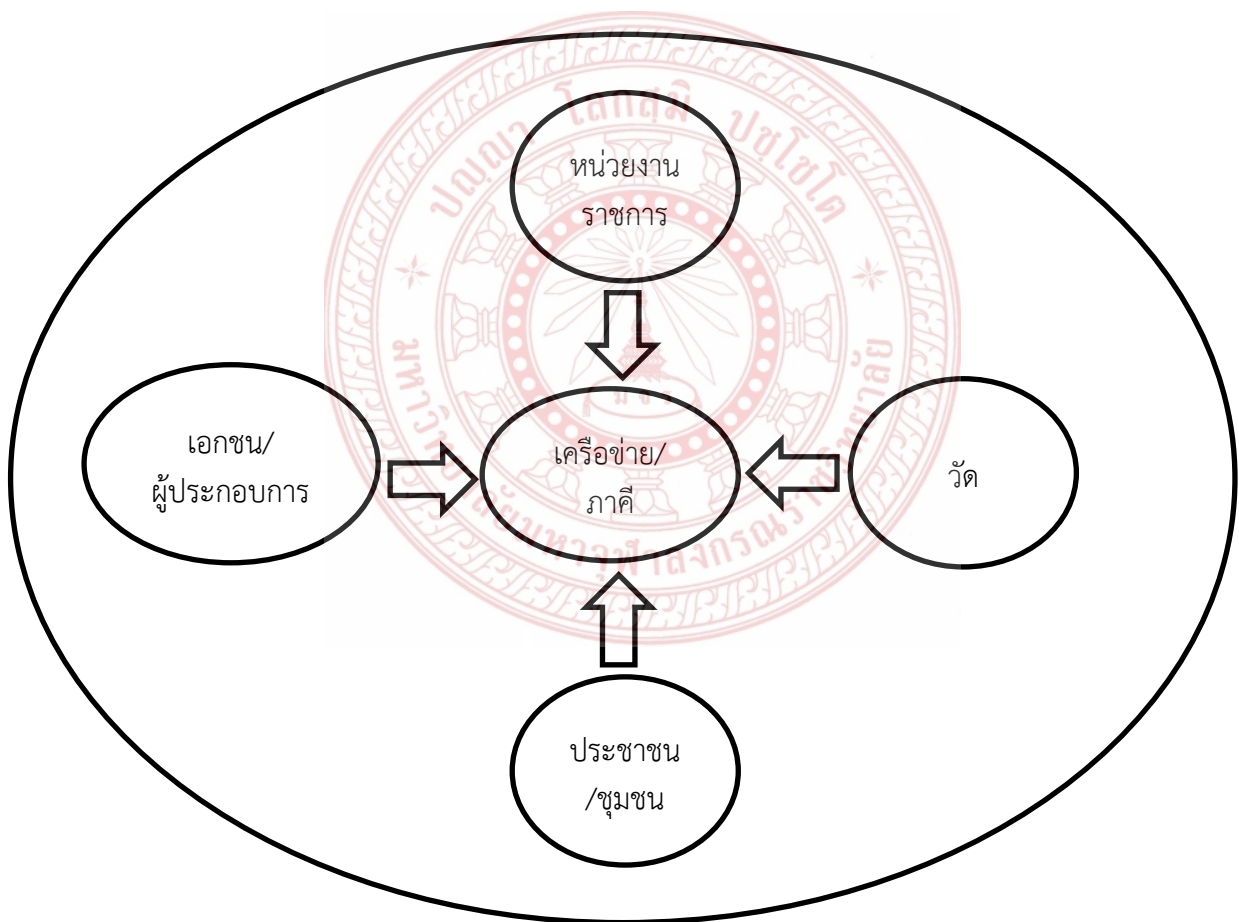
- ๑) ความชัดเจนในเป้าหมายของเครือข่าย
- ๒) แรงจูงใจที่จะสร้างและแบ่งปันความรู้ในการทำงาน
- ๓) การมีทรัพยากรต่าง ๆ อย่างเพียงพอรวมถึงการมีทรัพยากรที่มีคุณภาพ
- ๔) การมีผู้นำที่ให้ความสำคัญต่อความสำเร็จของเครือข่าย
- ๕) การทำงานเป็นทีมและการมีความผูกพันต่อความสำเร็จของเครือข่ายในทุกระดับขององค์กรที่เป็นเครือข่าย
- ๖) การสนับสนุนระหว่างกันรวมทั้ง ความพร้อมที่ล้มเหลวหรือประสบความสำเร็จร่วมกัน
- ๗) ความไว้วางใจกัน

จะเห็นได้ว่า การบริหารจัดการเครือข่ายที่มุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างกันมากกว่าการแข่งขันกัน เป็นการดำเนินงานที่มีความสำคัญในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน ซึ่งชุมชน บุคคล หรือ องค์กร ที่เป็นสมาชิกเครือข่ายได้เล็งเห็นเป้าหมายเดียวกันในการบริหารจัดการเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพเกิดความเข้มแข็ง เกิดความไว้วางใจกัน รวมถึงการลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันเพราะทุกฝ่ายคือเจ้าของกิจการเหมือนกัน

อย่างไรก็ตาม พบว่า ปัจจุบันการพัฒนากระบวนการเครือข่ายเป็นไปได้ล่าช้า เนื่องจากขาดบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่เข้าใจและเสียสละเพื่อมีส่วนร่วมได้จริง ส่งผลให้ในบางแห่งการดำเนินงานตกไปอยู่ภายใต้การบริหารของผู้ประกอบการรายใหญ่ หรือ นักการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่กลายเป็นธุรกิจของกลุ่มผู้มีอิทธิพล ทำให้ชุมชนไม่สามารถรวมกลุ่มกันและเติบโตได้อย่างเต็มที่

^{๑๔๑} Badaracco, Joseph L., Managing Alliances In Strategic Synergy , pp 193-208 Edited by Andrew Campbell and Kathleen Sommers Luchs ,(London : ITP.1998), pp.193-184.

ดังนั้น แนวทางการบริหารงานเครือข่ายการท่องเที่ยวที่เกิดประสิทธิผลมากที่สุด ภาครัฐควรเข้ามาเป็นผู้ดำเนินการจัดระเบียบ และออกมาตรการจัดการในชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการทำงานของหน่วยงานราชการและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ควรสร้างเป้าหมายและยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนกลุ่มเครือข่ายที่ชัดเจนในระดับปฏิบัติการ และการสร้างเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่ทำให้เกิดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสูงระหว่างสมาชิกเครือข่าย รวมถึงการพัฒนาความรู้และทักษะในการทำงานของเครือข่ายและกลุ่มภาคีซึ่งต้องมีการดำเนินการพัฒนาควบคู่กันไป เพื่อให้เกิดการบูรณาการที่สมบูรณ์

แผนภาพที่ ๔ - ๑ ความเชื่อมโยงของภาคีเครือข่าย

๔.๔.๔ การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์

การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์ ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเข้ามาดำเนินการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย มีหน้าที่พัฒนาด้านการตลาด และการประชาสัมพันธ์, สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา, สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งจากการดำเนินงานพัฒนาของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัยที่ผ่านมา พบว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์มีจำนวนน้อย แต่มีบางพื้นที่ในจังหวัดอุดรดิตถ์ที่สามารถต่อยอดพัฒนาได้ นั่นคือ อำเภอลับแล ที่มีความพร้อมในทุกด้าน คือ ชุมชนเข้มแข็งวัฒนธรรม อัตลักษณ์ที่โดดเด่นหลายด้าน หากมีการพัฒนาเป็นชุมชนต้นแบบจะสามารถผลักดันการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

สำหรับเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ ปัจจุบันพบว่า มีเครือข่ายเพื่อการท่องเที่ยวที่จัดตั้งขึ้น ๒ กลุ่ม คือ สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดอุดรดิตถ์ และสมาคมสหพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคเหนือ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานในจังหวัดอุดรดิตถ์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว ดังนี้ การท่องเที่ยวและกีฬาแห่งประเทศไทย สำนักงานวัฒนธรรม เทศบาลทุกแห่ง สำนักงานพัฒนาชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ทั้งนี้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุดรดิตถ์โดยภาพรวมแล้วยังไม่ได้รับความนิยมนเท่าที่ควรพื้นที่ส่วนมากเป็นป่าเขาลำเนาไพร ทางหน่วยงานราชการพยายามที่จะผลักดันสนับสนุนงบประมาณและส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ตามนโยบายชาติ เพื่อกระจายรายได้ไปสู่พื้นที่การท่องเที่ยวในแต่ละอำเภอ โดยการสนับสนุนทั้งในด้านการพัฒนาสถานที่ การพัฒนาชุมชน ให้เกิดความเข้มแข็งสามารถสร้างแรงจูงใจดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวมากขึ้น จากการศึกษาวิจัยของคณะผู้วิจัยพบว่า รูปแบบการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนี้

๔.๔.๕ การสร้างกิจกรรมพัฒนาเครือข่าย

การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรดิตถ์ ในพื้นที่ ๙ อำเภอ มีการสร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยวและพัฒนากิจกรรมมีส่วนร่วมของกลุ่มเครือข่ายในแต่ละพื้นที่แตกต่างกันไป ดังนี้

วัดท่าถนอม ได้จัดกิจกรรมต่อเนื่องกันในแต่ละช่วงเทศกาล หรือ งานประจำปี ซึ่งได้รับความนิยมนิยมชมชอบจากนักท่องเที่ยวทั้งภายในจังหวัดและทั่วไป เช่น งานประจำปีไหว้หลวงพ่อเพชร งานหล่อเทียนเวียนเทียนเข้าพรรษาและงานในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ซึ่งในแต่ละงานก็มีเครือข่ายทุกภาคส่วนมาร่วมกิจกรรมสนับสนุนส่งเสริม สามารถสร้างรายได้ให้แก่วัดเป็นจำนวนมาก

เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด ฝ่ายเทศบาล พ่อค้าประชาชน โรงเรียน ช่วยกันดำเนินงานให้เสร็จลุล่วงไปด้วยดี

วัดใหญ่ท่าเสา มีการจัดกิจกรรมสร้างการมีส่วนของภาคราชการ โรงเรียน พ่อค้าประชาชน โดยเฉพาะช่วงเทศกาลสงกรานต์ ช่วงสงฆ์ทำบุญปีเก่าต้อนรับปีใหม่ จะมีคณะศรัทธาและนักท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีคณะทัวร์จากจังหวัดต่าง ๆ มาร่วมกิจกรรมเป็นจำนวนมาก เป็นช่วงที่วัดได้ประโยชน์มากที่สุด ส่วนในช่วงวันปกติก็คณะครูนักเรียนมาเที่ยวชมทัศนศึกษาพระพุทธรูปโบราณ ข้าวของเครื่องใช้โบราณที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา ซึ่งทางวัดมีเป็นจำนวนมาก ล้วนแล้วแต่เป็นของที่หายาก

วัดพระฝางฯ การจัดกิจกรรมงานประจำปีของวัด คณะกรรมการของวัดและชุมชน จะเป็นผู้บริหารจัดการทุกอย่าง แต่ที่เป็นห่วงและต้องระมัดระวังเกี่ยวกับการลักขโมยวัตถุุมงคลสมัยโบราณ เพราะเคยมีประวัติมาแล้ว ผู้ที่รับผิดดูแลต้องรับผิดชอบจะอ้างหรือปฏิเสธไม่ได้ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเกิดขึ้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากคณะกรรมการหมู่บ้าน กรรมการวัด ต้องคอยสอดส่องดูแลตรวจตราดูแลความเรียบร้อย ส่วนการบริหารจัดการด้านอื่นไม่ค่อยห่วงเท่าไร

วัดน้ำพี มีการจัดงานประจำปีและมีนักท่องเที่ยวมาจากต่างจังหวัดเข้ามาในพื้นที่ช่วงเทศกาลเป็นจำนวนมาก ทางวัดจึงต้องคอยควบคุมกำกับดูแลชุมชนและผู้ประกอบการร้านค้าจำหน่ายของฝากของที่ระลึก “เหล็กน้ำพี” ที่มาเช่าที่เพื่อจำหน่ายวัตถุุมงคล ให้อยู่ในระเบียบของวัด รวมถึงการควบคุมเรื่องราคาการจำหน่ายให้อยู่ในบรรทัดฐานเดียวกัน เพื่อไม่ให้มีการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว หรือจำหน่ายในราคาที่ต่ำกว่าเกณฑ์เพื่อต้องการยอดจำหน่าย จึงเป็นที่มาของการตั้งกลุ่มเครือข่ายผู้ค้าวัตถุุมงคลแร่เหล็กน้ำพี

จะเห็นได้ว่า การสร้างกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายจะได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเป็นอย่างดี ในการเข้ามาให้ความช่วยเหลือ และสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยว ส่วนในระดับชุมชนนั้น วัดแต่ละแห่งถือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญและเป็นจุดศูนย์กลางของประชาชนในชุมชน ทำให้การมีส่วนร่วมในภาคประชาชนเป็นไปด้วยความมีระเบียบ และไม่มีปัญหาในการจัดทำกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายระดับชุมชนมีความเข้มแข็งและเป็นรูปธรรมมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ในการสร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อพัฒนาเครือข่าย นอกเหนือจากที่กล่าวข้างต้นแล้ว ส่วนราชการในท้องถิ่น ควรเข้ามาดำเนินการพัฒนาในด้านของความรู้และทักษะการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ภาษาต่างประเทศ เทคโนโลยีในยุคศตวรรษที่ ๒๑ รวมถึงการให้ความรู้ด้านการพัฒนาตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน สินค้าพื้นเมือง ซึ่งจะทำให้กลุ่มเครือข่ายเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านองค์ความรู้พื้นถิ่น มีการประสานงานระดับชุมชน หรือ จังหวัด ทำให้เกิดการรวมกลุ่มขนาดใหญ่ และสามารถสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มเครือข่ายได้

๔.๔.๖ การกำหนดเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจนของกลุ่มเครือข่าย

การวางเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน คือ การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ซึ่งหมายถึงการมองเห็นจุดมุ่งหมายในอนาคตที่เป็นภาพเดียวกัน มีการรับรู้และเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน และมีเป้าหมายที่จะเดินทางไปด้วยกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันจะทำให้กระบวนการขับเคลื่อนเกิดพลังมีความเป็นเอกภาพ และช่วยผ่อนคลายความขัดแย้งอันเนื่องมาจากความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ในทางตรงกันข้าม ถ้าวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายของสมาชิกบางกลุ่ม ขัดแย้งกับวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายของ เครือข่าย พฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มนั้นก็จะเริ่มแตกต่างจากแนวปฏิบัติที่สมาชิกเครือข่ายกระทำร่วมกัน

ดังนั้น ต้องปรับให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของเครือข่ายให้มากที่สุดการมีความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน เป็นความต้องการ ของมนุษย์ในเชิงปัจเจก เช่น เกียรติยศ ชื่อเสียง การยอมรับโอกาสในความก้าวหน้า ความสุข ความพึงพอใจ ฯลฯ สมาชิกของเครือข่ายเป็นมนุษย์ปุถุชนธรรมดาที่ต่างก็มีความต้องการเป็นของตัวเอง ถ้าการเข้าร่วมในเครือข่ายสามารถตอบสนองต่อความต้องการของเขาหรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน ก็จะเป็นแรงจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วมในเครือข่ายมากขึ้น ที่สำคัญในการที่จะดึงใครสักคนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเครือข่าย จำเป็นต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ ที่เขาจะได้รับจากการเข้าร่วมด้วย

วัดปากถ้าฉลอง มีการวางแผนจัดการ เพื่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันอย่างเต็มที่ ทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติ วัฒนธรรมประเพณี การให้ความรู้และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เป้าหมายเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ดังนี้ ๑) ด้านเศรษฐกิจ ๒) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ๓) ด้านสิ่งแวดล้อม

วัดใหญ่ท่าเสา มีการตั้งเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน การแบ่งงานแบ่งหน้าที่กันทำ การมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกภาคส่วน เน้นใช้หลัก บวร คือ บ้าน วัด โรงเรียนและราชการ สามารถทำงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของวัดสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ผลที่ได้รับเป็นที่น่าชื่นใจ เพราะเป็นผลประโยชน์ของวัดโดยตรง รายได้จากการจัดงานหรือจัดกิจกรรมประจำปีมากขึ้น สามารถที่พัฒนาภูมิทัศน์ให้สวยงาม สร้างงานสร้างรายได้ให้ชุมชน

วัดท่าถนน มีการกำหนดหน้าที่ของประชาชนในชุมชนที่ชัดเจน ในการเข้ามามีส่วนร่วมการช่วยเหลืองานด้านการท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวของวัด โดยมีการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการรับผิดชอบในแต่ละหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงการจัดงานประจำปี ซึ่งมีนักท่องเที่ยวเข้ามาค่อนข้างมาก การวางแผนงานในกับผู้มีส่วนร่วมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายของทางวัดที่วางไว้

กล่าวโดยสรุปคือ การดำเนินงานด้านนี้ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแต่ละแห่ง จะเปิดโอกาสให้สมาชิกเครือข่าย เข้ามาดำเนินการได้เต็มที่เป็นการทำงานที่ประสานความร่วมมือใน

หลาย ๆ ส่วนที่เข้ามาดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้การดำเนินงานของเครือข่ายมีมาตรฐานที่ดี

๔.๔.๗ การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย

การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย เป็นกระบวนการที่สำคัญมากในการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย เป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือกระทำอย่างเข้มแข็ง ดังนั้น สถานะของสมาชิกในเครือข่ายควรมีความเท่าเทียมกัน ทุกคนอยู่ในฐานะหุ้นส่วนของเครือข่าย เป็นความสัมพันธ์ในแนวราบ คือ ความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อน มากกว่าความสัมพันธ์ในแนวตั้ง ในลักษณะเจ้านายลูกน้อง ซึ่งบางครั้งก็ทำได้ยากในทางปฏิบัติเพราะต้องเปลี่ยนกรอบ ความคิดของสมาชิกในเครือข่ายโดยการสร้างบริบทแวดล้อมอื่น ๆ เข้ามาประกอบ แต่ถ้าทำได้จะสร้าง ความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายมาก มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน โดยนำจุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปช่วย แก้ไขจุดอ่อนของอีกฝ่ายหนึ่ง แล้วทำให้ได้ผลลัพธ์เพิ่มขึ้นในลักษณะพลังทวีคูณมากกว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเมื่อต่างคนต่างอยู่ มีการเกื้อหนุนพึ่งพากัน เป็นองค์ประกอบที่ทำให้เครือข่ายดำเนินไปได้ อย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน การที่สมาชิกเครือข่ายตกอยู่ในสภาวะจำกัดทั้งด้านทรัพยากร ความรู้ เงินทุน กำลังคน ฯลฯ ไม่สามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างสมบูรณ์ได้ด้วยตนเองโดยปราศจาก เครือข่ายจำเป็นต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในเครือข่าย การทำให้หุ้นส่วนของเครือข่าย ยึดโยงกันอย่างเหนียวแน่น การเกื้อหนุนพึ่งพากันในลักษณะนี้จะส่งผลให้สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันโดยอัตโนมัติ

วัดพระแท่นศิลาอาสน์ ชุมชนที่จะดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว มีความจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว ดังนี้

๑. ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
๒. ความภาคภูมิใจความเป็นเจ้าของ
๓. การเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม
๔. คงเอกลักษณ์อัตลักษณ์ท้องถิ่น
๕. รักษาดูแลสิ่งแวดล้อม
๖. ยกระดับคุณภาพชีวิต
๗. ผลตอบแทนที่เหมาะสม
๘. ยกระดับคุณภาพชีวิต
๙. กระจายรายได้สู่ชุมชน

กล่าวโดยสรุปคือ การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย เป็นการแสดงออกถึงความสามัคคีของสมาชิกเครือข่าย และเจตนารมณ์เดียวกัน ทำให้เกิดความเข้มแข็งภายในกลุ่มเครือข่าย ทำให้เกิด

การพัฒนาที่รุดหน้า ทั้งในเรื่องของ ทักษะคิด องค์ความรู้ การอนุรักษ์ทรัพยากรเดิม ตลอดจนสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกเครือข่ายให้ดียิ่งขึ้น รวมถึงเป็นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมของชุมชนให้มีมาตรฐานที่ดีขึ้น

๔.๔.๘ การทำงานเป็นทีม

การทำงานเป็นทีม (Team Work) หมายถึง กลุ่มบุคคลเข้ามารวมกันโดยมีเป้าหมายร่วมกันและทุกคนในกลุ่มมีบทบาทช่วยดำเนินงานของกลุ่ม มีการติดต่อสื่อสารและประสานงานกัน เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม การทำงานเป็นทีมมีลักษณะร่วมกันหลายประการ คือ ทุกคนช่วยกันผลักดันไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อวัตถุประสงค์เดียวกัน ทุกคนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ยอมรับในความสามารถของทุกคน มีการเอาใจใส่ ซึ่งกันและกัน ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว เมื่อมีปัญหาช่วยกันแก้ไขยอมรับผลแห่งความสำเร็จและ ล้มเหลว ร่วมกันการทำงานเป็นทีม ทีมงานที่ประสบผลสำเร็จมาจากหลายปัจจัย เช่น ความสามารถ ความซัดแย้งมีน้อย มีความพึงพอใจทำงาน

พระครูวิโรตธรรมประดิษฐ์^{๑๔๒} กล่าวว่า ชุมชนเริ่มมีบทบาทในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น ทั้งในด้านการมีส่วนร่วม การดูแลรักษา การจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติ วัฒนธรรม การให้ความรู้และการให้บริการ ในเขตอำเภอบ้านโคกมีการพัฒนาการให้บริการด้านที่พักอาศัยแก่นักท่องเที่ยวมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มของนักท่องเที่ยวที่ต้องการใช้เส้นทางชองฤดู ไปประเทศเพื่อนบ้าน ในอนาคตข้างหน้าอีกไม่กี่ปีก็สามารถพัฒนาโดยผ่านชุมชนสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้

นายกเทศบาลตำบลโคก^{๑๔๓} กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มคน การสร้างเครือข่ายขึ้นอยู่กับแรงจูงใจและความจำเป็นของแต่ละชุมชน ซึ่งสามารถแบ่งตามลักษณะงานดังนี้ เครือข่ายเชื่อมโยงหลายมิติ เครือข่ายการผลิต เครือข่ายการตลาด เครือข่ายการเรียนรู้ การจัดงานบุญประจำปีของเทศบาลตำบลบ้านโคก มีการเชื่อมโยงเครือข่ายหลายฝ่าย รวมถึงเครือข่ายของประเทศเพื่อนบ้านประเทศลาว เมื่อเทศบาลจัดงานทางโน้นก็ข้ามมาร่วมงาน ทางโน้นจัดงานก็เชิญทางเทศบาลบ้านโคกไปร่วมงาน ทำให้ความผูกพันฉันพี่น้องมีความสมัครสมานสามัคคี ถ้ามีการบริหารจัดการที่ดีทำให้ประเพณีการทำบุญเจดีย์ข้าวเปลือกเทศบาลตำบลบ้านโคก สามารถพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนได้

จะเห็นได้ว่า การทำงานเป็นทีมนี้มีความสำคัญมากในการพัฒนากลุ่มเครือข่ายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งจะทำให้การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความรวดเร็ว และมีมาตรฐานระดับสากล เป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ลดปัญหาและอุปสรรคใน

^{๑๔๒} อ่างแล้ว

^{๑๔๓} อ่างแล้ว

การทำงานพัฒนาการท่องเที่ยวของท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้มีโอกาสขยายการเติบโตของตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดีในอนาคต

๔.๔.๙ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่าย

๑) ปัจจัยด้านกิจกรรม

ปัจจัยด้านการมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เป็นการสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในจังหวัดอุดรธานีได้ดี เช่น ในส่วนของจังหวัดจัดงานกาชาดประจำปี งานพระพิชัย ต้องมีการสัมพันธ์งาน นำหน่วยงานราชการ พ่อค้า ประชาชน โรงเรียน ทั่วทั้งจังหวัดมาร่วมกิจกรรม ในส่วนของวัดในเขตใกล้เคียงได้รับอานิสงส์จากงานนี้ไปด้วย เพราะจะมีนักท่องเที่ยวมาจากทั่วทุกสารทิศ ในช่วงกลางวันมีการนำนักร้องนักแสดงมาร้องมารำให้ความสำราญสนุกสนาน ช่วงกลางวันก็มีเวลาไปเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญในจังหวัด

พระครูโพธิชัยวงศ์ เจ้าอาวาสวัดศรีสะอาดโพธิ์ชัย^{๑๔๔} กล่าวว่า วัดศรีสะอาดโพธิ์ชัย นอกจากเป็นวัดเก่าแก่ที่สุดในอำเภอน้ำป่าดแล้ว ในบ้านฝายยังมีพิพิธพันธุวิทยาป่าด มีการเก็บสะสมข้าวของเครื่องใช้ในยุคนสมัยพญาป่าดได้ย้ายรกรากถิ่นฐานมาจากประเทศลาว จนมาถึงบ้านฝายอำเภอน้ำป่าด ก็ก่อสร้างสร้างเมืองขึ้นที่นี้เนื่องจากมีทำเลที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกและสร้างเมือง ในปัจจุบันชาวบ้านฝายได้แสดงความเคารพศรัทธาในพญาป่าดได้มีการจัดกิจกรรมการบวงสรวงบูชาด้วยข้าวปลาอาหารเหล่านี้เป็นประจำทุกปี จนถึงปัจจุบันหน่วยงานราชการได้สร้างรูปเหมือนจำลองพญาป่าดไว้หน้าว่าการอำเภอนเขตเทศบาลตำบลแสนตอได้มีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดงานพญาป่าด ได้มีกิจกรรมมากมายของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งราชการ พ่อค้า ประชาชน ผลผลิตทางการเกษตร มาออกงานสร้างรายได้ให้กับชุมชนอำเภอน้ำป่าดในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก

พระครูวรดิษฐ์คุณารักษ์ เจ้าอาวาสวัดกกตอง^{๑๔๕} กล่าวว่า วัดกกตองเป็นจุดศูนย์รวมของชุมชนไม่ว่าหน่วยงานราชการ การประชุม การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ก็ใช้สถานที่ในวัดกกตองตลอด เพราะมีความสะดวกสบายไปทุกด้าน สินค้าชุมชนหรือโอท็อป ผ้าซิ่น มะขามหวาน ของดีอำเภอฟากท่า นักท่องเที่ยวที่ขึ้นขอบริการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สามารถใช้เส้นทางนี้ไปถึงชายแดนประเทศลาว สามารถแวะมาเยี่ยมชมหรือซื้อสินค้าโอท็อปของชุมชนบ้านต้องกกได้ตลอดเวลา หรือแวะพักเพื่อรับประทานอาหารพื้นบ้านของชุมชนระหว่างทางก็มีไว้บริการท่านเช่นกัน การที่พัฒนาการท่องเที่ยวให้หน้าสนใจของนักท่องเที่ยวต้องใช้งบประมาณจากหน่วยราชการมาสนับสนุนส่งเสริม ชุมชนเองก็ต้องพัฒนาระบบการให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยวให้ดีกว่านี้ อีก เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ร้านค้า

^{๑๔๔} อ่างแล้ว

^{๑๔๕} อ่างแล้ว

นายกเทศบาลตำบลบ้านโคก^{๑๔๖} กล่าวว่า กิจกรรมที่สำคัญของชุมชนบ้านโคก คือ การจัดทำบุญข้าวเปลือกประจำปี จะมีนักท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้านมาเที่ยวเป็นจำนวนมาก ซึ่งในงานมีกิจกรรมโดยให้ชาวอำเภอบ้านโคกในแต่ละหมู่บ้านได้นำข้าวเปลือกมากองรวมกันเป็นเจดีย์ข้าวเปลือกที่ใหญ่โต แล้วนิมนต์พระสงฆ์ในเขตอำเภอมาร่วมทำพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ในภาคกลางคืนมีการจัดมหรสพมากมาย เช่น การแสดงของชุมชน คอนเสิร์ต นักร้องนักแสดง ร้านค้าแสดงสินค้า สามารถสร้างรายได้เป็นจำนวนมาก แต่ยังคงขาดงบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวที่น่าสนใจอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดอุดรธานี

จะเห็นได้ว่า ในแต่ละพื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามาสัมผัสวัฒนธรรมและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น ทำให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามามีความประทับใจในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ๓ วัฒนธรรม คือ วัฒนธรรมล้านนา วัฒนธรรมล้านช้าง และวัฒนธรรมสุโขทัย ที่มีการผสมผสานกันอย่างลงตัวเกิดเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน

๒) ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ปัจจัยด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นเหตุปัจจัยส่วนหนึ่งที่จะช่วยสร้างความประทับใจ ความอบอุ่นเป็นกันเองให้กับนักท่องเที่ยวติดใจชอบใจ อยากกลับมาอีกครั้ง แม้แต่ในส่วนของเครือข่ายการทำงานก็ต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ถ้าหน่วยงานหรือองค์กรใด ไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในองค์กรของตนเองได้ การบริหารงานหรือการทำงานก็ไม่ราบรื่นไปโดยสะดวก เช่นในกรณีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในส่วนของวัดต้องจัดให้มีผู้ที่มีความรู้คอยแนะนำเล่าประวัติความสำคัญที่มาที่ไปของวัด พระพุทธรูป สิ่งของเครื่องใช้สมัยโบราณที่หายากมีการอนุรักษ์ไว้ คอยบริการให้กับนักท่องเที่ยวด้วย

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านผาย^{๑๔๗} กล่าวว่า การทำงานลักษณะเครือข่ายสมาชิกแต่ละเครือข่ายต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไม่ถือโทษโกรธเคืองกัน หากมีการผิดพลาดในการดำเนินงานต้องพูดคุยให้กำลังใจไม่ซ้ำเติม หรือ สร้างความขัดข้องหมองใจกัน หากหนทางแก้ไขปัญหาดูด้วยกัน ก็จะช่วยให้เครือข่ายสามารถดำเนินกิจกรรมให้ลุล่วง ยังเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานเช่นเดียวกันถ้ามีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมสถานที่ต้องให้บริการต้อนรับด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส เพราะรอยยิ้มบ่งบอกถึงการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี สามารถสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวอีกด้านหนึ่ง

กล่าวโดยสรุป คือ การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชน และบุคคล เป็นสิ่งสำคัญมากในการทำงานของเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว เพราะสมาชิกเครือข่ายจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับ

^{๑๔๖} อ่างแล้ว

^{๑๔๗} อ่างแล้ว

ประชาชนในชุมชน และนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ให้เกิดความประทับใจในชุมชนและกลับมาท่องเที่ยวในชุมชนใหม่

๓) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมเครือข่าย

ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในเครือข่าย การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในเครือข่ายไม่ว่าจะเป็นในส่วนฝ่ายบริหาร ฝ่ายปฏิบัติงานทั้งในระดับวัด ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ต้องมีการประชุมปรึกษาหารือ แสดงความคิดเห็น วางแผนการทำงาน เพื่อที่จะพัฒนาปรับปรุงปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการ เช่น การบริการนักท่องเที่ยวด้านที่พัก ร้านอาหาร การแนะนำเส้นทางสินค้าชุมชน ของที่ระลึก ห้องน้ำ รวมถึงผู้ที่คอยให้ความรู้ทางวิชาการ ประวัติศาสตร์ ความสำคัญของแต่ละสถานที่ท่องเที่ยว

พระมหาเปริยม อาจิณโณ^{๑๔๘} กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของเครือข่ายสามารถแบ่งตามเขตการปกครองของแต่ละท้องถิ่น เช่น เครือข่ายระดับชุมชน เครือข่ายระหว่างชุมชน เครือข่ายระดับประเทศ เครือข่ายในชุมชนหมายถึง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการวัด คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการเทศบาล คณะกรรมการสถานศึกษา โดยการร่วมประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการจัดงานประจำปีของวัดท่าถนนทุกปี แล้วแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้แต่ละฝ่ายได้ไปสร้างเครือข่ายในแต่ละหน่วยงาน ให้แต่ละหน่วยงานตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ โดยมีเจ้าอาวาสหรือผู้ที่เป็นประธานติดตามประเมินผลควบคุมดูแล เพื่อให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่วางไว้

พระครูอุปัฏมภ์ ฐิตัตต์ เจ้าอาวาสวัดใหญ่ท่าเสา^{๑๔๙} กล่าวว่า เครือข่ายระดับชุมชนมีความสำคัญแทบทุกด้าน โดยเฉพาะด้านศรัทธาและการช่วยเหลืองานตามที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาสหรือประธานดำเนินการงาน ผู้คนที่เข้ามาเที่ยวชมเยี่ยมชมเห็นลักษณะการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนนอกจากนี้ยังมีการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนกับชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกัน โดยการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เช่นงานบุญประจำปีของวัดใหญ่ท่าเสากับวัดท่าถนน ซึ่งอยู่ใกล้เคียงกัน การกำหนดวันจัดงานต้องอย่าให้ตรงกัน เพราะว่าคณะกรรมการเครือข่ายแต่ละวัด สามารถผลัดกันมาช่วยงานกันได้ เหมือนน้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า ถ้ามีความยั่งยืนก็สามารถขยายเครือข่ายไปสู่ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด สมาชิกของเครือข่ายก็จะมากขึ้น การสร้างศรัทธาก็ง่าย เพราะมีกลุ่มตนในชุมชนแต่ละชุมชนช่วยประชาสัมพันธ์สนับสนุนส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรม ปัจจัยด้านการมีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน เรื่องของการมีจิตสำนึกของการพึ่งตนเองรักษาเอื้ออาทรต่อกันและมีความรัก ท้องถิ่นรักชุมชน เสริมสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรเครือข่าย รวมทั้งการรวมกลุ่มของ ประชาชนชุมชน เพื่อเป็นเครือข่ายในการพัฒนาศักยภาพ ประสานข้อมูลสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการทำงาน

^{๑๔๘} อ่างแล้ว

^{๑๔๙} อ่างแล้ว

ของเครือข่ายและประชาสังคม มีเป้าหมายร่วมกันและยึดโยงเกาะเกี่ยวกันด้วยประโยชน์ สาธารณะ และของสมาชิก มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา อาจเป็นหมู่บ้านชุมชนอื่น ๆ ท้องถิ่น ภาคราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการ และอื่น ๆ ในลักษณะของการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน

กล่าวโดยสรุปคือ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในเครือข่ายชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการระดมความคิดเห็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะเป็นพลังสำคัญในการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว สร้างมาตรฐานด้านการท่องเที่ยว และพัฒนากิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวที่สำคัญ รวมถึงการพัฒนาและขยายเครือข่ายไปในระดับประเทศ ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้มแข็งในด้านการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน

กระบวนการพัฒนาเครือข่าย

กระบวนการสร้างและพัฒนาเครือข่ายเป็นเรื่องที่ต้องใช้ทั้งปัจจัยภายในและภายนอก กล่าวคือ ภายในตัวชุมชนสมาชิกเองต้องมีความต้องการและเห็นความสำคัญหรือความจำเป็นในการมีเครือข่าย และต้องพร้อมให้ความร่วมมือ มีระบบตัวแทนที่สามารถนำปัญหา ความต้องการของสมาชิคนำเสนอสู่เวทีเครือข่าย และตัวแทนสมาชิกสามารถถ่ายทอดเรื่องราวความก้าวหน้าให้สมาชิกในชุมชนรับทราบอย่างต่อเนื่อง ส่วนปัจจัยภายนอกอาจมีหลายปัจจัย แต่ปัจจัยที่สำคัญหน่วยงานที่เป็นพี่เลี้ยงว่ามีความรู้ ความเข้าใจ มีความต่อเนื่อง ความจริงใจและกระบวนการทำงานที่สร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย โดยมีการกำหนดเป้าหมาย ดำเนินการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างกรณีศึกษา สร้างองค์ความรู้ของชุมชน และสรุปบทเรียนการพัฒนาการท่องเที่ยว

เจ้าอาวาสวัดหน้าพระธาตุ^{๑๕๐} กล่าวว่า การกำหนดเป้าหมายในการทำงานให้ชัดเจน แล้วดำเนินงานให้เป็นไปตามทิศทางที่กำหนด เช่น กิจกรรมของเครือข่าย อาจมีการศึกษาดูงานในระหว่างชุมชนต่อชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ ผลัดเปลี่ยนเรียนรู้ข้อดีข้อเสียในแต่ละชุมชน นำมาเสนอสรุปเพื่อการพัฒนาเครือข่ายภายในจังหวัด เสริมทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม บางที่สามารถสนับสนุนสิ่งที่ขาดตกบกพร่องของสมาชิกในเครือข่ายได้

เจ้าอาวาสวัดทุ่งยั้ง กล่าวว่า การเชื่อมโยงการตลาด โดยเฉพาะเขตอำเภอลับแลในช่วงที่ผลิตผลทางการเกษตรถึงเวลาเก็บดอกเก็บผล ต้องเชื่อมโยงกับบริษัททัวร์ คือ นักท่องเที่ยวกับชุมชนคือปลายทาง มีระบบการสื่อสารที่สะดวกรวดเร็ว มีการวางแผนการตลาดไว้ต้อนรับหรือตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ยิ่งในช่วงสินค้าของดีประจำอำเภอขาดตลาด ทำให้ราคาสูงมาก ถ้ามีการติดต่อสื่อสารเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายสามารถสั่งจอง หรือ ทางวัดเตรียมสินค้าเผื่อไว้ให้ เวลานักท่องเที่ยวมาถึงก็มีพร้อมไว้บริการ

^{๑๕๐} อ่างแล้ว

๔.๔.๑๐ กระบวนการสร้างและพัฒนาเครือข่าย

ชุมชนมีความตระหนักและเห็นความจำเป็นในการเป็นเครือข่าย แสวงหาชุมชนพันธมิตร ร่วมคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายการทำงาน มีการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ที่เป็นความเห็นร่วมกัน พัฒนาโครงสร้างการทำงาน กระบวนการตัดสินใจ และข้อตกลงร่วมกัน รวมถึงมีแผนงานและกิจกรรมที่มีความต่อเนื่อง โดยการพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานของเครือข่าย ควรมีการพัฒนากระบวนการสื่อสารที่ดี นอกจากนี้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสรุปบทเรียนการพัฒนาการดำเนินงานของเครือข่ายและติดตามประเมินผล เช่น การจัดกิจกรรม การฝึกอบรมเพื่อสร้างคุณภาพของการท่องเที่ยว การวางแผนใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวร่วมกัน การวางแผนการตลาด จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนประชุมสัมมนากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ประกอบการ จัดทำแนวทางปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว

สำหรับแนวทางปฏิบัติของนักท่องเที่ยว มีดังนี้

- ๑) ด้านการอนุรักษ์ ช่วยดูแลรักษาความสะอาดและนำขยะติดตัวกลับไปด้วย ไม่นำ วัตถุมงคลของมีค่า ไม่เก็บพันธุ์ไม้หรือนำสัตว์ป่า ปะการัง ออกจากท้องถิ่นที่อยู่ดั้งเดิม
- ๒) เคารพวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ ๆ จะไปล่วงหน้า ขออนุญาตก่อนถ่ายรูป ใส่เสื้อผ้าเรียบร้อย ไม่ควรแสดงความสัมพันธ์อันที่รักในที่สาธารณะ เคารพสถานที่ เคารพกติกาชุมชน
- ๓) สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น ซื้อสินค้าที่ผลิตโดยชุมชน พิจารณาราคาที่เหมาะสม ไม่ควรให้เงินหรือขนมกับเด็ก ๆ โดยง่ายเพราะต้องการสร้างนิสัยที่พึ่งพา บริจาคเงินหรือสิ่งของให้กับ กองทุนหรือคณะกรรมการ

๔.๔.๑๑ เครือข่ายการทำงานแบบบูรณาการ

เป็นการทำงานแบบพันธมิตร ช่วยเหลือกันเอื้อประโยชน์ต่อกันทางสังคม การพัฒนาและวิชาการ และ สร้างความเข้าใจและความร่วมมือของทุกภาคส่วนในพื้นที่เพื่อความร่วมมือในการวิเคราะห์ปัญหาและการวางแผนเป้าหมายการพัฒนาาร่วมกัน จากนั้นบูรณาการความคิดและกำหนด ยุทธศาสตร์ในการพัฒนากระบวนการกลุ่มเพื่อปฏิบัติและขับเคลื่อนกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว รวมถึง การวางรากฐานของผลประโยชน์ร่วมกันที่นำมาสู่การร่วมมือกับหน่วยงานอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๔.๑๒ องค์ประกอบสำคัญของเครือข่าย

ควรมีการเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้ ข้อมูล ข่าวสารเป็นการเชื่อมโยง ทั้งแนวตั้งและแนวนอน การเชื่อมโยงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงผู้ประกอบการ เท่านั้น แต่รวมถึงสถาบันการศึกษาวิจัยและพัฒนา สถาบันการเงิน องค์กรภาครัฐ สมาคม เอกชน

สร้างความร่วมมือระหว่างสมาชิกจะร่วมมือกันดำเนินงานเครือข่ายโดยกำหนดเป้าหมายร่วมกัน และสร้างกลยุทธ์ในการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพโดยรวม

๔.๔.๑๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อสร้างเครือข่าย

การจัดเวทีประชุมเพื่อให้สมาชิกเครือข่ายได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันดูเหมือนเป็นเรื่องง่ายและคุ้นเคย สำหรับการวิเคราะห์สถานการณ์ การกำหนดเป้าหมาย หรือยุทธศาสตร์องค์กรการเตรียมการประชุมและมีเครื่องมือในการพูดคุยเพื่อให้สมาชิกที่เข้าร่วมประชุมมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งสามารถประมวลเครื่องมือหลัก ๆ ดังนี้

๑) เทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อม ประเด็นด้านศักยภาพและข้อจำกัด เป็นการมองปัจจัยภายใน ประเด็นโอกาสและควรเป็นการมองปัจจัยภายนอก

๒) การสนทนากลุ่ม เครื่องมือนี้ผู้จัดเวทีเครือข่ายต้องการรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มคนที่หลากหลาย โดยมีกระบวนการคัดเลือกตัวแทนของกลุ่ม วิเคราะห์ประเด็นปัญหาและจัดกิจกรรมการอภิปรายข้อเท็จจริง

๓) การประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยนำเสนอสถานการณ์ปัญหาเพื่อวิเคราะห์ นำเอาบทเรียนมาประยุกต์ใช้ หาข้อสรุปและแนวทางในการปฏิบัติ

๔) ระดมความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์ โดยเทคนิคการระดมความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์ ควรมีการดำเนินการสำรวจทบทวนสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน และเป้าหมายในอนาคต รวมถึงการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาโดยรวม

๕) สัมมนาระดมความคิดเห็นเชิงเปรียบเทียบ จัดกิจกรรมเครือข่ายในรูปแบบของกิจกรรม Workshop เพื่อร่วมวิเคราะห์ประเด็นปัญหาและสร้างความกระตือรือร้นในการจัดทำกิจกรรมระหว่างกลุ่มเครือข่าย

๖) วิเคราะห์ปัญหา คือ ระดมความคิดเห็นของเครือข่าย เพื่อพิจารณาปัญหาในการท่องเที่ยวโดยชุมชน และควรรหาสาเหตุของปัญหานั้นเพื่อหาข้อสรุปรวมถึงวิเคราะห์ปัญหา พัฒนาวิธีในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

๔.๔.๑๔ วิสัยทัศน์ของเครือข่าย

วิสัยทัศน์ของเครือข่าย คือ การประเมินสถานการณ์ในอนาคตที่เครือข่ายต้องการ เป็นการกำหนดทิศทางของเครือข่ายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง โดยการอาศัยความรู้ ประสบการณ์ การหยั่งรู้สถานการณ์และสถานการณ์แวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป มาประกอบการพิจารณา

วิสัยทัศน์เป็นเสมือนความใฝ่ฝันให้สังคมหรือชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดและความเชื่อของสมาชิกในองค์กร เป็นพลังขับเคลื่อนความหวังของแต่ละคน เป็นแรงประสานความร่วมมือกับคนอื่นและองค์กรอื่น

๔.๔.๑๕ ยุทธศาสตร์และแผนงานพัฒนาเครือข่าย

ความเข้มข้นของการวางยุทธศาสตร์ขึ้นอยู่กับเป้าหมายของเครือข่ายและลักษณะของเครือข่าย หากเครือข่ายมีแนวโน้มจะบริหารงานเป็นรูปแบบองค์กร การใช้ SWOT มาวิเคราะห์ ศักยภาพ - ข้อจำกัด โอกาส ความเสี่ยงในการพิจารณาเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ขององค์กรก็มีความจำเป็นจากสภาพปัจจุบันของเครือข่ายหากจะพัฒนาไปในการจัดรูปแบบองค์กรที่เป็นทางการ อาจมี ยุทธศาสตร์ ดังนี้ การพัฒนาองค์กรเครือข่าย การพัฒนาแหล่งการพัฒนาการบริการ การพัฒนา เชิงบูรณาการ การพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์ การประสานงานเชิงนโยบาย และการหาทุน

๔.๕ การวิเคราะห์ผลการวิจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยว

๔.๕.๑ การวิเคราะห์ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ การศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยว ของจังหวัดอุดรดิตถ์

การศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์เป็นการศึกษาข้อมูลวิจัยในลักษณะ ของ การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาสำรวจสถานที่ท่องเที่ยวและรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ภูมิศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยว และสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของ จังหวัดอุดรดิตถ์ ให้เกิดการอนุรักษ์เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

รูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาการสัมภาษณ์เชิงลึก โดย นำข้อมูลที่ได้จากการทำแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อพิจารณาประเด็นที่เหมือนกันหรือ แตกต่างกัน และดำเนินการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เชื่อมโยงข้อมูลให้มีลักษณะเป็นแนวคิดสรุป เชิงนามธรรม โดยนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ หลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในด้าน ต่าง ๆ ดังนี้

๑) ด้านพื้นที่ มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยว คือ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและวิถี ชีวิตของชุมชนท้องถิ่น มีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การประชาสัมพันธ์ ในพื้นที่ปัจจุบันใช้การบอกปากต่อปากเป็นหลัก รองลงมาคือสื่อสาร ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) และได้รับการสนับสนุนด้านประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ในระดับภูมิภาค จากสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดอุดรดิตถ์ สิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็น สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานมีครบถ้วนแต่ก็ยังคงต้องการการปรับปรุงจากหน่วยงาน ภาครัฐท้องถิ่น และ ยังขาดในเรื่องของป้ายบอกทางที่ชัดเจน ถึงขยะ ป้ายประกาศค่าเตือนต่าง ๆ อาจจะต้องพัฒนา ปรับปรุงให้มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น และหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาถนนหนทาง สะดวกสบายไม่ซับซ้อน และเข้าถึงได้ง่าย

๒) ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว กิจกรรมหลักของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามา ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ เป็นกิจกรรมเสริมสำหรับไว้รองรับนักท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับการมาท่องเที่ยว อีกทั้งกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นกิจกรรมเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรม เป็นการใช้จ่ายประโยชน์จากแหล่งอารยธรรมของท้องถิ่นในพื้นที่ท้องถิ่น

๓) ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม การสนับสนุนงบประมาณในการทะนุบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรมจากภาครัฐอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาจึงอยู่ในความรับผิดชอบของวัด และประชาชนในชุมชน ในการร่วมบริจาคเงินเพื่อทะนุบำรุงศิลปะทางพระพุทธศาสนาในวัดต่าง ๆ ดังนั้น หากภาครัฐให้การสนับสนุนงบประมาณที่มากขึ้นก็จะทำให้การทะนุบำรุงศิลปะทางพระพุทธศาสนามีการพัฒนาด้านแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น สามารถผลักดันสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ในอนาคต

๔) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น ตั้งแต่มีการประกอบธุรกิจด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ การมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น คือ การจ้างงาน การส่งเสริมให้ชาวบ้านสามารถมาขายของเพื่อหารายได้เสริมได้ในแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วม เรื่องการช่วยกันอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ช่วยกันดูแลและรักษาความสะอาด และการช่วยกันรักษาความปลอดภัยในท้องถิ่น แต่การมีส่วนร่วมในด้านการบริหารจัดการพื้นที่ และกิจกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวยังไม่มีส่วนร่วมมากนัก โดยส่วนใหญ่จะเป็นการดูแลของวัด ผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชนและหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมากกว่า เพื่อเป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในพื้นที่การท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ ต่อไปในอนาคตจะต้องมีการเสนอแนวทางให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทมากกว่านี้

๕) ด้านการบริหารและการจัดการ การท่องเที่ยวในพื้นที่การท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ ก่อให้เกิดการสร้างงานและการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ทำให้เศรษฐกิจท้องถิ่นดีขึ้น คนในชุมชนมีความสุข ช่วยลดปัญหาสังคมต่าง ๆ ในพื้นที่ได้ดี แต่ในส่วนของพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่น พบว่าแทบจะไม่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จากการศึกษาเชิงปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ของจังหวัดอุดรดิตถ์เกิดขึ้นอย่างช้ามาก มีส่วนทำให้มองข้ามเรื่องการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาของผู้วิจัย พบว่า ส่วนใหญ่ผู้นำชุมชนจะร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่น คือ เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลท้องถิ่น มีการจัดอบรมการให้ความรู้ การอนุรักษ์วัฒนธรรม อบรมภาษาอังกฤษ การรักษาและความปลอดภัยเท่านั้น แต่ยังไม่เห็นหน่วยงานไหนเข้ามาให้ความรู้หรือจัดกิจกรรมอบรมเรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยตรง

อย่างไรก็ตาม ภาครัฐควรเร่งพัฒนาส่งเสริมงานด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน และเป็นรูปธรรมมากกว่าเดิม โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ให้กับวัด ชุมชน และท้องถิ่น ผู้รับผิดชอบ เพื่อที่จะสามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดอุตรดิตถ์ในทุกทิศทาง เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และทุกฝ่ายจะได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวครั้งนี้ต่อไปอย่างเท่าเทียมกัน

๔.๕.๒ การวิเคราะห์ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์

ปัจจุบันการนำระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เข้ามาประยุกต์ใช้ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุตรดิตถ์นั้น มีการนำมาใช้ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยววัน้อยมาก การศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์ และ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตามวิถีพุทธของจังหวัดอุตรดิตถ์ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเป็นการบูรณาการที่ยั่งยืน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหลายกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกันกับการท่องเที่ยว ได้แก่ วัด กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว อาหาร ที่พัก แรม ประชาชนในพื้นที่ และที่สำคัญที่สุดคือ นักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่เข้ามาสัมผัสวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดอุตรดิตถ์ ที่มีมากถึง ๓ วัฒนธรรม คือ วัฒนธรรมล้านนา วัฒนธรรมล้านช้าง และวัฒนธรรมสุโขทัย เกื้อกูลต่อการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม และประชาสัมพันธ์ควบคู่กันไปสามารถพัฒนาก่อให้เกิดความยั่งยืนได้

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเชิงพุทธบูรณาการ จึงเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้และกระบวนการสื่อสารทางวัฒนธรรม โดยมีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นฐานของความมั่นคงในการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการบูรณาการระหว่างวิถีพุทธ วิถีชุมชน สร้างสรรค์ ศิลปวัฒนธรรม เพื่อสานต่องานท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างยั่งยืน

๑) การวิเคราะห์คุณค่าทางด้านวัฒนธรรม

จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัด ให้เข้าสู่ระบบการบูรณาการเชิงพุทธจะแสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมไทยที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทย นั่นคือ การแสดงออกถึงความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนชาวไทยที่มั่นคงในบุญและความดีอันเกิดจากพุทธศาสนา การปฏิบัติด้วยศรัทธานี้จึงเป็นการทำนุบำรุงสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้มีความยั่งยืนสืบไป

ส่วนเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นกิจกรรมที่ส่งผลโดยตรงในด้านของการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา เมื่อพลังศรัทธาของพุทธศาสนิกชนมีอย่างล้นเปี่ยม ก็จะทำให้ชาวพุทธที่มีจิตใจเป็นบุญ เข้ามาบริจาคทรัพย์ เพื่อให้ทางวัดได้นำไปทำนุ

บำรุงศิลปวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาให้เป็นที่ประจักษ์ในสภาพดั้งเดิมทุกยุคทุกสมัย ซึ่งส่งผลที่ดีต่อคุณภาพจิตใจของพุทธศาสนิกชนและเป็นการอนุรักษ์รักษาไว้ซึ่ง ศิลปวัฒนธรรมพระพุทธศาสนา ดั้งเดิมด้วย

นอกจากนี้การรักษาคุณค่าด้านวัฒนธรรม ที่คงแฝงไว้ซึ่งพลังแห่งความสามัคคีของพุทธศาสนิกชนจากทั่วประเทศที่มีใจศรัทธาพร้อมร่วมมือกันพัฒนาศิลปวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ ทำให้เกิดพลังชุมชนในการพัฒนาอนุรักษ์ทำนุบำรุงวัดให้คงอยู่อีกรูปแบบหนึ่งด้วย

สอดคล้องกับ จุฬารัตน์ หินชุย และสถาพร มงคลศรีสวัสดิ์^{๑๕๑} พบว่า แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ วัดประชาคมวนาราม อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัตร้อยเอ็ด ควรมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการ บ้าน วัด โรงเรียน ได้เข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธโดยกำหนดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น การตักบาตร ฟังเทศน์ เวียนเทียน การจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมภาคฤดูร้อน เป็นต้น เพื่อเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธที่สำคัญของจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้สามารถสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เป็นการชักนำนักท่องเที่ยวให้เข้าถึงพุทธศาสนาได้โดยง่าย

๒) การวิเคราะห์ด้านการคมนาคมและสังคม

การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในปัจจุบันนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพราะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา GIS จึงเป็นความก้าวหน้าหนึ่งที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาระบบการท่องเที่ยว โดยสามารถย่อโลกทั้งใบให้อยู่ในมือทุกคนเพียงแค่ใช้ Smart Phone เป็นอุปกรณ์หลักในการสืบค้น

ผลจากการพัฒนาเทคโนโลยีระบบบอกตำแหน่งพิกัดด้วยดาวเทียม (Global Positioning System :GPS) ทำให้สามารถรู้ตำแหน่งของสิ่งต่าง ๆ ที่ติดตั้งอุปกรณ์เครื่องวัดพิกัดด้วยดาวเทียม ซึ่งจะแสดงรายละเอียดเส้นทางคมนาคม หรือ สถานที่ต่าง ๆ โดยใช้ประกอบกับข้อมูลดาวเทียมทำให้นักท่องเที่ยวทุกคนสามารถกำหนดจุดหมายปลายทาง และเส้นทางการท่องเที่ยวได้ทำให้สามารถควบคุมระยะทางในการเดินทาง ช่วยลดต้นทุนในการจ่าย เช่น ค่าน้ำมันรถ ค่าซ่อม ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวทั้งหมด เพราะเลือกเดินทางไปในเส้นทางที่กำหนดไว้แล้วจากระบบภูมิสารสนเทศ GIS นอกจากนี้ GIS จะมีส่วนช่วยในการกำหนดเส้นทางให้กับนักท่องเที่ยวแล้ว GIS ยังสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการแข่งขันทางการตลาดด้านการท่องเที่ยวให้กับกลุ่มผู้ประกอบการ

^{๑๕๑} จุฬารัตน์ หินชุย และสถาพร มงคลศรีสวัสดิ์, “แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีศึกษา วัดประชาคมวนาราม อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัตร้อยเอ็ด”,

ด้านการท่องเที่ยวในชุมชนได้ ด้วยการจัดทำจุดพิกัดเส้นทางสถานที่ ซึ่งจะให้นักท่องเที่ยวสามารถสืบค้นและเป็นแผนที่ในการนำทางได้ เชื่อมโยงถึงการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวของชุมชนที่สามารถร่วมกันสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีความน่าสนใจสร้างความมั่นคงให้กับชุมชนได้

๓) การวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจ

การประยุกต์ใช้ GIS เพื่อการท่องเที่ยว เป็นเป็นพัฒนาที่มีโดยตรงต่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน ทั้งในด้านการวิเคราะห์ผลผลิตด้านการท่องเที่ยวที่มีต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการดำเนินการทางด้านธุรกิจ อาทิเช่น ที่พัก โรงแรม ร้านอาหาร ของฝากของที่ระลึก หรือ สินค้า OTOP ของแต่ละชุมชนการพัฒนาเป็นแหล่งกระจายสินค้าด้านการท่องเที่ยว

นอกจากนี้สามารถพัฒนาศักยภาพด้านเศรษฐกิจชุมชนให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายทางช่องทางประชาสัมพันธ์ทาง Web browser, Internet และ Application ซึ่งจะช่วยให้เข้าสู่กลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ได้มากเช่นกัน ส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มการผลิตสินค้าชุมชน OTOP ของฝากของที่ระลึก และสามารถสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านที่อยู่ในบริเวณที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างมั่นคง สร้างงาน สร้างอาชีพ สนองตอบนโยบายการพัฒนา Uttaradit 4.0 ซึ่งเป็นนโยบายการพัฒนาของจังหวัดอุดรดิตถ์ที่มีความอย่างยั่งยืนสามารถนำมาพัฒนาเชิงพุทธบูรณาการกับชุมชนเพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สอดคล้องกับ จิตिमนต์ อังสกุล (๒๕๕๕)^{๑๕๒} กล่าวว่า การพัฒนาตัวแทนอัจฉริยะเพื่อการท่องเที่ยวไทยนี้ บริษัทที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว หรือตัวแทนการท่องเที่ยว หรือบุคคลที่ได้มีการวางแผนการท่องเที่ยวเป็นประจำ สามารถนำระบบต้นแบบสำหรับการวางแผนการท่องเที่ยวส่วนบุคคลที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้เพื่อการวางแผนการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ นักวิจัยสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบการวางแผนการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถวางแผนการท่องเที่ยวได้ครอบคลุมกับความต้องการด้านอื่นมากยิ่งขึ้น ด้วยการเพิ่มปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับส่วนอื่น ๆ มาคำนวณร่วมด้วย เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ของการวางแผนการท่องเที่ยวที่เหมาะสมต่อการเดินทางมากที่สุด

๔.๕.๓ การวิเคราะห์ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์

๑) การวิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของวัด

การวิเคราะห์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วัด ในจังหวัดอุดรดิตถ์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์จากแบบสัมภาษณ์ โดยกลุ่มเป้าหมายคือ พื้นที่ วัด ๙ อำเภอ จำนวน ๑๒ แห่ง จากการศึกษา พบว่า วัดแต่ละแห่งมีการดำเนินการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่ไม่มีแบบแผนหรือมาตรฐานชัดเจน อันเนื่องมาจากขาดความรู้ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว และขาดแคลนงบประมาณในการพัฒนา จึงทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นการบูรณะปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุต่าง ๆ ที่อยู่ภายในบริเวณวัดเท่านั้น และงบประมาณที่นำมาพัฒนาส่วนใหญ่จะเป็นเงินบริจาคที่ประชาชนมาทำบุญเท่านั้น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เข้ามาเที่ยวชมอยู่ในรูปแบบของการมาสักการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งชมความงามของสถาปัตยกรรม ประติมากรรม แล้วเดินทางกลับ ไม่มีกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวและค้างแรมที่วัดเพื่อปฏิบัติธรรม ซึ่งหากมีการผลักดันกิจกรรมการปฏิบัติธรรม พร้อมทั้งจัดที่พักอำนวยความสะดวกให้กลุ่มนักท่องเที่ยว จะเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์กิจกรรมหนึ่งของวัด และทำให้มีนักท่องเที่ยวที่สนใจการปฏิบัติธรรมเข้าร่วมทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความยั่งยืนและเป็นการสร้างอัตลักษณ์ของวัดได้

๒) การวิเคราะห์ศักยภาพด้านสังคมกับการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน

ด้านสังคมและการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน จัดเป็นกระบวนการในการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญ เพราะการมีส่วนร่วมของชุมชนจะเป็นการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญ และก่อให้เกิดประโยชน์ในหลายด้าน จากการศึกษาของผู้วิจัย พบว่า ปัจจุบันวัดทั้งหมด ในพื้นที่ ๙ อำเภอ มีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อย แม้จะมีการสนับสนุนจากภาครัฐในการพัฒนาศักยภาพของประชาชนในชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวก็ตาม เหตุที่กล่าวเช่นนี้ เพราะว่า ปัจจุบันประชาชนในชุมชนล้วนแต่เป็นผู้เด็ก และผู้สูงอายุ ส่วนวัยกลางคน และวัยรุ่น นั้น มีน้อยมากจึงทำให้การขับเคลื่อนเป็นไปได้ช้า แม้ว่าในหลายแห่งจะมีการผลักดันมัคคุเทศก์น้อย และจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว แต่ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก จึงทำให้ต้องมีการวางแผนการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวระยะยาวและดึงกิจกรรมอื่นเข้ามาช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น การจัดกิจกรรม นวัตกรรม เพื่อแสดงศักยภาพของภูมิปัญญาชุมชน และสินค้าชุมชน ผลักดันสู่ตลาด เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกชมและซื้อสินค้าของชุมชนได้อย่างเสรี ทำให้เกิดการหมุนเวียนรายได้ในระบบเศรษฐกิจท่องเที่ยว และระบบเศรษฐกิจของชุมชน เมื่อตลาดมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ก็จะสามารถทำให้ประชาชนในชุมชนมีอาชีพที่มั่นคงและยั่งยืนจากผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน

๓) การวิเคราะห์ศักยภาพด้านเศรษฐกิจกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การวิเคราะห์ศักยภาพด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากการศึกษาของผู้วิจัย จากแบบสัมภาษณ์ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจการท่องเที่ยวที่สำคัญคือ กระบวนการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว ซึ่งจะต้องมีการดำเนินการที่เพียงพอและรองรับกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวในแต่ละแห่ง ดังนี้

ก) ราคาจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม ต้องมีความเหมาะสมและเพียงพอ กับความต้องการของนักท่องเที่ยว สะอาดถูกหลักอนามัย

ข) โฮมสเตย์ หรือที่พัก กรณีที่นักท่องเที่ยวต้องการพักค้างแรม ต้องมีความ สะดวกสบายอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวได้

ค) ผลิตภัณฑ์ชุมชน ชุมชนต้องคำนึงถึงการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์คุณภาพที่ นำองค์ความรู้ทางภูมิปัญญามาผสมผสานให้เข้ากับความทันสมัยใหม่ และต้องมีอัตลักษณ์ เฉพาะที่สามารถดึงดูดความสนใจได้ เช่น การทำร้านนวดผ่อนคลาย การผลิตสินค้าชุมชน เป็นต้น

ง) กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ ที่สำคัญคือ การพัฒนาด้านการตลาดการท่องเที่ยว ซึ่งชุมชนต้องมีการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สามารถเข้าถึงตัวนักท่องเที่ยวได้ ในทุกทิศทาง เช่น การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ผ่าน Social media ผ่าน Application Line Facebook หรือ Instagram รวมถึง การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ในกลุ่มของ แผ่นพับประชาสัมพันธ์ หรือ หนังสือ แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวและชุมชน “นวัตกรรมเชิงพุทธ” สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลในยุค Thailand 4.0 ที่มุ่งผลักดันให้ทุกกลุ่มอาชีพสร้างสรรค์เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อชุมชน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ที่มั่นคง และสามารถทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้

๔) การวิเคราะห์ศักยภาพของภาครัฐกับท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การวิเคราะห์ศักยภาพของภาครัฐที่มีต่อการท่องเที่ยวในปัจจุบัน พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ประสบความสำเร็จได้นั้น ภาครัฐ คือ หน่วยงานสำคัญที่จะสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาและต่อยอดงานด้านการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ซึ่งผู้นำภาครัฐจะต้องเป็นผู้ที่มีจิตใจสาธารณะโดยแท้จริง ยอมรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย และคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว โดยภาครัฐจะต้องยอมรับฟังความคิดเห็นและการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน แม้ว่าในบางครั้งจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างก็ตาม ขณะเดียวกันต้องตระหนักอยู่เสมอว่าการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นทรัพยากรที่ถือว่าเป็นสมบัติของทุกคนในชุมชน ดังนั้น จะต้องเป็นผู้ที่เสียสละสูงและสามารถทำให้งานพัฒนาการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จได้

ในส่วนของจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า ภาครัฐในระดับจังหวัด และระดับตำบล มีการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในรูปแบบของการจัดโครงการหรือกิจกรรมสร้างสรรค์

การจัดกิจกรรมอนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิมพื้นถิ่น ตลอดจนการสนับสนุนงบประมาณด้านการท่องเที่ยวในรูปแบบของ การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว, การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรมอบรมประชาชนด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น

ทั้งนี้ หากภาครัฐสามารถสร้างความร่วมมือให้เกิดเครือข่ายระดับจังหวัดได้ด้วยการดึงกลุ่มผู้ประกอบการ และภาคธุรกิจทั้งหมดด้านการท่องเที่ยว ทั้งรายเล็กและรายใหญ่มาแลกเปลี่ยนความรู้และหาแนวทางในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจะทำให้เกิด เครือข่ายกลุ่มภาคี ขนาดใหญ่ที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดอุตรดิตถ์ได้อย่างยั่งยืน

๔) การวิเคราะห์ปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ชัดเจนมากที่สุด คือ งบประมาณ ความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในพื้นที่ ให้เพียงพอรวมทั้งเพิ่มบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยตรงเพื่อที่จะประสานงานกับหน่วยงานที่มีศักยภาพสูงเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

จากการศึกษาของคณะผู้วิจัย พบว่า การพัฒนาและยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยวทั้งจังหวัดให้มีความยั่งยืนนั้น ถือเป็นเรื่องที่ยากมากหากปล่อยให้ วัด หรือ ชุมชน ดำเนินการกันเองเนื่องจากขาดความรู้ และแผนการพัฒนาที่ถูกต้อง ดังนั้น ส่วนราชการในจังหวัด และหน่วยงานระดับประเทศ ต้องเข้ามาช่วยสนับสนุนด้านงบประมาณ การพัฒนาความรู้ และสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะทำให้เกิดการขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ดีและยั่งยืน

กล่าวโดยสรุปคือ หน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของระดับชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด ควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อสร้างศักยภาพในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ให้เห็นวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์เพื่อการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมในชุมชนจังหวัดอุตรดิตถ์ นอกจากนี้หน่วยงานท้องถิ่นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในท้องถิ่น ควรเร่งปรับปรุงภูมิทัศน์ ป้ายบอกทางและจัดหางบประมาณทั้งในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวให้สูงขึ้น ในการจัดกิจกรรม การรณรงค์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

๔.๕.๔ การวิเคราะห์ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ ๔ การพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์

๑) การวิเคราะห์การพัฒนาเครือข่ายกับด้านสังคมและการสร้างการมีส่วนร่วมชุมชน

การพัฒนาเครือข่ายด้านสังคม และสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญมาก จากการศึกษาคณะผู้วิจัยพบว่า ชุมชนแต่ละแห่งให้ความสนใจ และให้ความร่วมมือในการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี โดยมีการตั้งกลุ่มท่องเที่ยว และกลุ่มอาชีพเพื่อการท่องเที่ยว

เพราะทำให้สามารถผลิตสินค้าชุมชนออกสู่ตลาดได้ แต่ด้วยอุปสรรคในเรื่องของความรู้และงบประมาณ จึงทำให้งานพัฒนาเครือข่ายท่องเที่ยวเป็นไปได้ช้า จึงต้องมีการสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนกับกลุ่มสมาชิกเครือข่ายที่เข้าร่วมกลุ่มเป็นสมาชิก เช่น การให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากร การอนุรักษ์องค์ความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ถูกต้อง การพัฒนาความรู้ด้านการท่องเที่ยวและการนำเทคโนโลยี Social Media ได้แก่ Application Line Facebook หรือ Instagram มาประยุกต์ใช้อย่างถูกวิธี และที่สำคัญที่สุดคือ การนำหลักพุทธเชิงบริหาร เข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความสามัคคีและสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย โดยดำเนินการให้เป็นไปตามหลัก “สารณียธรรม ๖” ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานพัฒนาเครือข่ายสัมฤทธิ์ผลอย่างยั่งยืน

๒) การวิเคราะห์การพัฒนาเครือข่ายกับด้านเศรษฐกิจ

การพัฒนาเครือข่ายด้านเศรษฐกิจนั้น หากเครือข่ายสามารถรวมตัวกันได้อย่างเข้มแข็ง และเป็นหนึ่งเดียวกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการร่วมมือร่วมกันพัฒนาเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว จะสามารถส่งผลดีต่อ ด้านเศรษฐกิจ ของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว การบริการ โรงแรม และสินค้าของฝากที่ระลึกในชุมชน จะส่งผลให้ระบบกลไกตลาดสมดุล โดยการผลักดันหรือส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ทางด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญาดั้งเดิม และการสร้างตราสินค้าที่เป็นสัญลักษณ์ของชุมชน จะทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชนได้ นอกจากนี้หากสามารถวางแผนการตลาดที่สร้างกระแสจากจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว หรือ สินค้าชุมชน ผ่านทาง Social Media และการจัด Campaign หรือ Promotion พิเศษ เช่น การจัดถนนคนเดิน “นวัตวิถี” ก็จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่ม “SoLoMo” (So = Social, Lo= Location, Mo = Mobile) หรือ เทรนด์ตลาดออนไลน์ เพราะหากสามารถดึงกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เข้ามาในชุมชนได้มาก ๆ จะส่งผลให้กลุ่มเครือข่ายในพื้นที่มีความมั่นคงในอาชีพที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยว และสามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นให้เป็นที่รู้จักได้อย่างรวดเร็ว

๓) การวิเคราะห์การพัฒนาเครือข่ายกับนโยบายทางการเมือง

ในการพัฒนาเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวที่ได้ผล จำเป็นอย่างยิ่งต้องอาศัยความร่วมมือจาก นโยบายของภาครัฐในการกระตุ้นการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นโยบายการพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และ นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในชุมชน ซึ่งต้องมีความเชื่อมโยงกันในการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยว และการกระจายได้สู่ท้องถิ่น แต่ด้วยปัญหาด้านงบประมาณสนับสนุนทำให้การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเป็นไปได้ช้า ดังนั้น การพัฒนาเครือข่ายที่ได้ผลคือ ภาครัฐ ควรมึนโยบายการพัฒนาที่ชัดเจน และมีการจัดทำแผนระยะยาวในแต่ละพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็น

องค์กรสนับสนุนที่สำคัญในแต่ละชุมชนต้องดำเนินการสนับสนุนและพัฒนางานด้านเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งสามารถพัฒนางานด้านการท่องเที่ยวโดยเครือข่ายชุมชนได้อย่างยั่งยืน

จากการศึกษาของผู้วิจัย พบว่า การพัฒนางานเครือข่ายด้านท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดคือ การสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ชุมชน ประชาชน ในพื้นที่ หากทุกคนให้ความร่วมมือกันในการพัฒนางานด้านการท่องเที่ยวด้านงบประมาณ และนโยบายพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของชุมชน และนักท่องเที่ยว เช่น การดึงดูดเด่นทางภูมิปัญญามากระตุ้นกลุ่มนักท่องเที่ยวสมัยใหม่จะทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้กลุ่มเครือข่ายสามารถพัฒนากลุ่มให้มีศักยภาพมากขึ้น และสามารถวางแผนรองรับนักท่องเที่ยวในแต่ละฤดูกาลท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

๔.๖ องค์ความรู้จากการวิจัย

๔.๖.๑ องค์ความรู้จากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ การศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์

องค์ความรู้จากการวิจัยแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแนวพุทธจังหวัดอุดรดิตถ์ มีลักษณะทางกายภาพและด้านภูมิศาสตร์ที่แตกต่างของแต่ละพื้นที่ประมวผลได้ ดังนี้

พื้นที่ด้านอำเภอเมืองอุดรดิตถ์ อำเภอลับแล และอำเภอพิชัย มีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแนวพุทธ จำนวน ๘ แห่ง ซึ่งมีลักษณะพื้นที่ทางกายภาพและด้านภูมิศาสตร์ คืออยู่ในพื้นที่ราบและที่ชุมชนเมือง สถานที่ท่องเที่ยวก็เป็นสถานที่ทางประวัติศาสตร์ มีปูชนียสถานและปูชนียวัตถุทางพระพุทธศาสนาและเป็นบ้านเกิดของพระยาพิชัยดาบหัก แต่ละวัดแต่ละสถานที่ได้เก็บรวบรวมปูชนียวัตถุไว้เป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาวิถีชีวิตดั้งเดิมของบรรพบุรุษของตน

ส่วนในพื้นที่อีก ๖ อำเภอ คือ อำเภอดรอน อำเภอท่าปลา อำเภอน้ำปาด อำเภอฟากท่า อำเภอบ้านโคก และอำเภอทองแสนขัน มีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแนวพุทธ จำนวน ๖ แห่ง มีลักษณะพื้นที่ทางกายภาพและด้านภูมิศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแนวพุทธ เป็นพื้นที่ที่ราบสูงมีเทือกเขาป่าไม้ธรรมชาติสวยงาม อยู่ในเขตพื้นที่วนอุทยานแห่งชาติเขื่อนสิริกิติ์ วนอุทยานแห่งชาติสักใหญ่ (คลองตรอน) วนอุทยานแห่งชาติแหล่งเหล็กน้ำพี้ อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว และด่านภูดู่ ประตูลู่หลวงพระบาง-เวียงจันทน์ เชื่อมสัมพันธ์ไทย-ลาว

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน ประมวลความรู้จากการสัมภาษณ์ พบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้นำทางศาสนาและประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ รวมกันอนุรักษ์เก็บรักษาไว้ในรูปแบบจัดทำกันเองยังไม่อยู่ในรูปแบบของทางภาครัฐ จึงมีข้อเสนอต้องการให้หน่วยงานของภาครัฐในท้องถิ่นจัดงบประมาณมาช่วยจัดทำพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่ออนุรักษ์

ทรัพยากรด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาวิถีชีวิตในท้องถิ่นนั้น ๆ ให้ยั่งยืน นอกจากนี้ยังพบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงชาดป่ายประชาสัมพันธ์เชิญชวนนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอควบคุมทุกพื้นที่ห้องสุขาสำหรับนักท่องเที่ยวที่สะอาด ถึงขยะไม่เพียงพอ สินค้าที่ขายในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวต้องการภาครัฐมาควบคุมมาตรฐานด้านราคาเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยว และพัฒนาบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวให้สะอาดร่มรื่น

๔.๖.๒ องค์ความรู้จากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์

จากการพัฒนาระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ ทำให้เกิดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยว “วัด” ในรูปแบบใหม่ทำให้เกิดความสะดวกสบายมากขึ้นในการท่องเที่ยวยุคปัจจุบัน

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านการท่องเที่ยว “ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หรือ GIS” และ “Application” ซึ่งเป็นการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดเป็นครั้งแรกในจังหวัดอุดรดิตถ์ ถือว่าเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่มีการนำมาใช้ประโยชน์ในกิจการของคณะสงฆ์ และ ชุมชนท้องถิ่น ในจังหวัดอุดรดิตถ์ ๙ อำเภอ จึงควรมีการนำองค์ความรู้ที่ได้ในครั้งนี้ ไปพัฒนาต่อยอดอย่างแพร่หลายในระดับจังหวัด โดยการเข้ามามีส่วนร่วมของส่วนราชการในจังหวัดอุดรดิตถ์ที่จะสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาต่อยอดผลงานวิจัยให้ครบทุกแห่ง ทั้งนี้ อาจพัฒนาเพิ่มเติมโดยการจัดทำป้าย QR CODE ติดไว้บริเวณแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาเส้นทางประวัติศาสตร์ สินค้าที่ระลึกของชุมชน กิจกรรมเทศกาลประเพณี ในแต่ละช่วงเวลาได้ ซึ่งจะทำให้เกิดความรวดเร็วในการท่องเที่ยว

สรุป การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีข้างต้น ถือเป็นเรื่องใหม่ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่หากได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้องทาง ทำให้เกิดการพัฒนางานด้านท่องเที่ยวที่รวดเร็ว ซึ่งเป็นการบูรณาการต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยสู่ชุมชนและท้องถิ่น ทำให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีในยุคศตวรรษที่ ๒๑ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๖.๓ องค์ความรู้จากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์

จากการศึกษาการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า ในแต่ละท้องถิ่นหรือชุมชนส่วนมากจะวิธีการสร้างศักยภาพคล้าย ๆ กัน คือ ต้องมีงบประมาณในการเพิ่มศักยภาพ พร้อมทั้งเพิ่มบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องท่องเที่ยว ให้คนในชุมชนสร้างความมั่นคงแข็งแรงให้กับชุมชนของตนเองก่อนแล้วขยายไปสู่ชุมชนอื่น เนื่องจากจังหวัดอุดรดิตถ์เป็นจังหวัดเล็ก

จังหวัดหนึ่งในเขตภาคเหนือตอนล่างพื้นที่ส่วนมากเป็นป่าเขาลำเนาไพร สถานะทางเศรษฐกิจและความเจริญยังไม่เติบโต การที่จะสร้างหรือพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวให้ยังคงยั่งยืนคงต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนาน อีกอย่างหนึ่งสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อระดับประเทศมีไม่อีกแห่งที่น่าสนใจ เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาแล้วไม่รู้จะไปเที่ยวที่ไหนที่ดึงดูดความสนใจได้ ทำให้ตลาดการท่องเที่ยวโดยภาพรวมของจังหวัดอยู่ในเกณฑ์ต่ำเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในระแวกเดียวกัน อีกทั้งการคมนาคมก็ยังไม่ดีท่าอากาศยานที่จะอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวได้เดินทางมาโดยสะดวก ในทางตรงกันข้ามจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกันเขามีกันทุกจังหวัด

ดังนั้น ชุมชนในแต่ละชุมชนต้องพึ่งพาอาศัยตนเองเป็นหลัก ส่วนหน่วยงานราชการคงสนับสนุนงบประมาณด้านการท่องเที่ยวได้ไม่มากนัก ส่วนมากก็จะเป็นการส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณด้านกิจกรรมบุญประเพณี วัฒนธรรม ที่พัก ที่โดดเด่นของแต่ละชุมชนให้มีเป็นประจำทุกปี จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่การท่องเที่ยวแต่ละแห่งในเขตอำเภอทั้ง ๙ อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอลับแล อำเภอดรอน อำเภอพิชัย อำเภอทองแสนขัน อำเภอท่าปลา อำเภอน้ำปาด อำเภอพากทำ และอำเภอบ้านโคก ต่างก็มีการสร้างศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของตนเอง

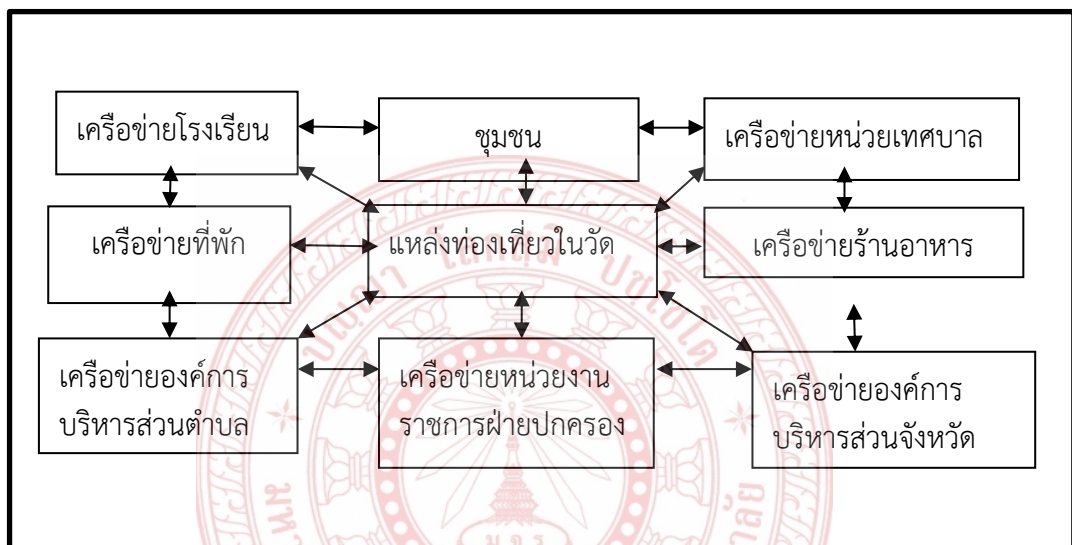
๔.๖.๔ องค์ความรู้จากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ ๔ การพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์

จากการศึกษาการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่าในแต่ละท้องถิ่นหรือชุมชนส่วนมากจะวิธีการสร้างเครือข่ายคล้าย ๆ กัน คือ ให้คนในชุมชนสร้างความมั่นคงแข็งแรงให้กับชุมชนของตนเองก่อน แล้วค่อย ๆ ขยายเครือข่ายไปสู่ชุมชนอื่น เนื่องจากจังหวัดอุตรดิตถ์เป็นจังหวัดเล็กจังหวัดหนึ่งในเขตภาคเหนือตอนล่างพื้นที่ส่วนมากเป็นป่าเขาลำเนาไพร สถานะทางเศรษฐกิจและความเจริญยังไม่เติบโต การที่จะสร้างหรือพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวให้ยังคงยั่งยืนคงต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนาน อีกอย่างหนึ่งสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อระดับประเทศมีไม่กี่แห่งที่น่าสนใจ เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาแล้วไม่รู้จะไปเที่ยวที่ไหนที่ดึงดูดความสนใจได้ ทำให้ตลาดการท่องเที่ยวโดยภาพรวมของจังหวัดอยู่ในเกณฑ์ต่ำเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในระแวกเดียวกัน อีกทั้งการคมนาคมก็ยังไม่ดีท่าอากาศยานที่จะอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวได้เดินทางมาโดยสะดวก ในทางตรงกันข้ามจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกันเขามีกันทุกจังหวัด

ดังนั้น ชุมชนในแต่ละชุมชนต้องพึ่งพาอาศัยตนเองเป็นหลัก ส่วนหน่วยงานราชการคงสนับสนุนงบประมาณด้านการท่องเที่ยวได้ไม่มากนัก ส่วนมากก็จะเป็นการส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณด้านกิจกรรมบุญประเพณีที่โดดเด่นของแต่ละชุมชนให้มีเป็นประจำทุกปี จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่การท่องเที่ยวแต่ละแห่งในเขตอำเภอทั้ง ๙ อำเภอ คือ อำเภอเมือง

อำเภอลับแล อำเภอตรอน อำเภอพิชัย อำเภอทองแสนขัน อำเภอท่าปลา อำเภอน้ำปาด อำเภอพากทำ และอำเภอบ้านโคก ต่างก็มีการพัฒนาตนเองเฉพาะในชุมชนตนเองเท่านั้น ยังไม่มีการขยายเครือข่ายไปสู่ชุมชนอื่นเท่าใดนัก แต่ลักษณะการสร้างและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวมีส่วนคล้ายๆ กัน ดังแผนภาพที่แสดงต่อไปนี้

๑) ลักษณะการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์

แผนภาพ ๔- ๒ แสดงลักษณะการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว

จากแผนภาพ ๔-๒ แสดงให้เห็นถึงลักษณะของการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอุตรดิตถ์ โดยในพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย 9 อำเภอ มีลักษณะของการสร้างเครือข่ายที่คล้ายคลึงกัน คือ กลุ่มเครือข่ายจะอยู่ในกลุ่มของ ภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการ และวัด ซึ่งมีรูปแบบการทำงานที่ประสานความร่วมมือระหว่างกัน ขับเคลื่อนการทำงานไปด้วยกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นอย่างยั่งยืนและเกิดประโยชน์ต่อชุมชนสูงสุด

สอดคล้องกับ ชูลีรัตน์ จันทรเชื้อ และคณะ (๒๕๕๗)^{๑๕๓} กล่าวว่า ทักษะความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้สามารถดำเนินการจัดการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง และประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย ๓ ด้าน คือ ๑) ทักษะความสามารถในการ

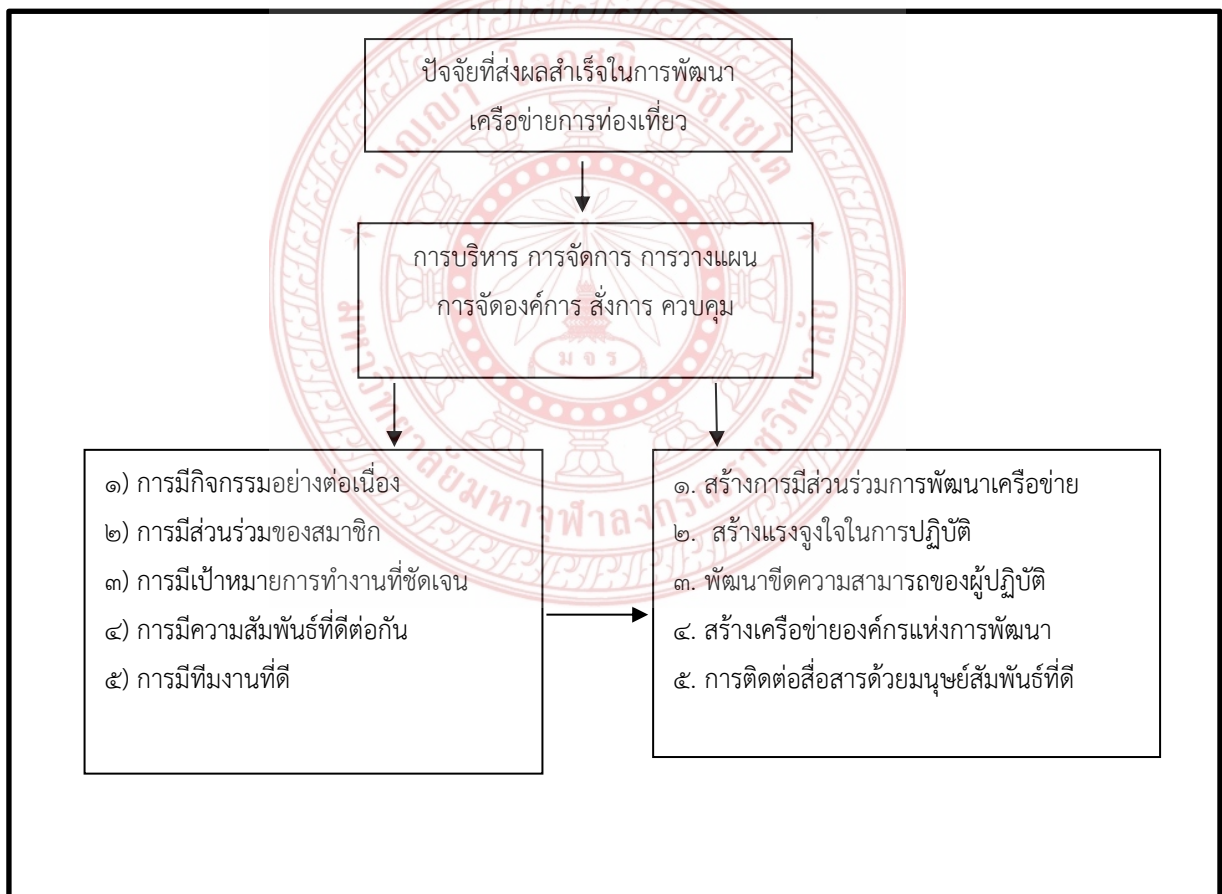
^{๑๕๓} ชูลีรัตน์ จันทรเชื้อ และคณะ, “การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรม”, <http://beyond.library.tu.ac.th/cdm/ref/collection/trf_or_th/id/31536>, ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

ประสานงานและจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ๒) ทักษะความสามารถในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและปฏิบัติตามแผนที่มีผลกระทบด้านลบน้อยที่สุด และ ๓) ความสามารถในการบริการนักท่องเที่ยว โดยเครือข่ายชุมชน ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติต่อการจัดการท่องเที่ยวรวมถึงพฤติกรรมปฏิบัติงานจัดการท่องเที่ยว

สำหรับแนวทางการพัฒนาทักษะความสามารถชุมชนที่ควรให้เกิดมีขึ้น คือ การพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันในแนวราบ ภายใต้ความไว้วางใจต่อกันระหว่างภาคเอกชนที่ดำเนินธุรกิจท่องเที่ยว และภาคประชาชนในชุมชน เกิดทีมงานในการทำงานที่ดีและยั่งยืน

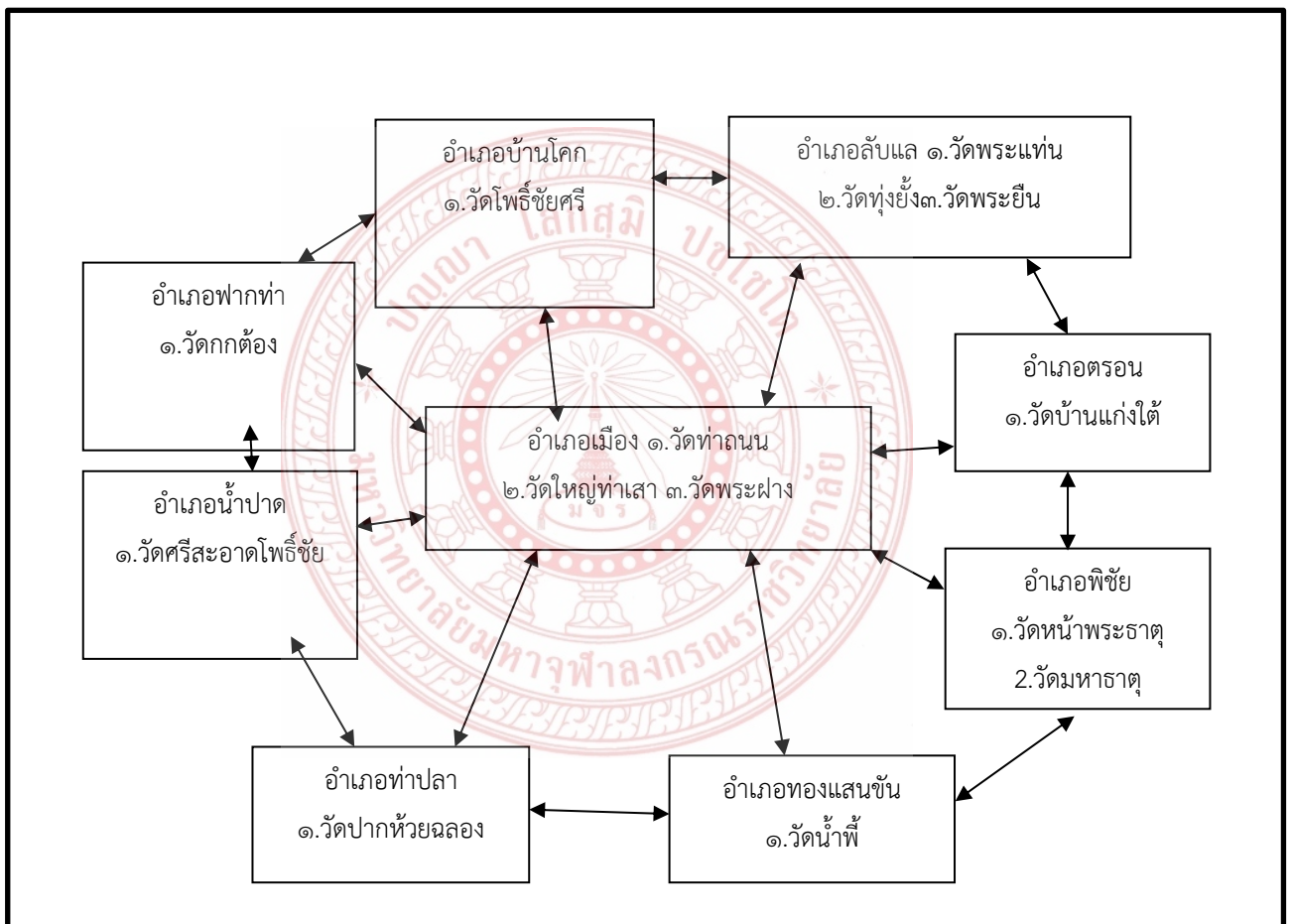
๒) ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการพัฒนาเครือข่าย

แผนภาพ ๔- ๓ แสดงปัจจัยส่งผลต่อการพัฒนาเครือข่าย

นอกจากนี้ควรมีการสร้างการมีส่วนร่วมการพัฒนาเครือข่าย ด้วยการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของแต่ละคน ภายใต้แนวคิดการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน จะส่งผลให้สามารถพัฒนาองค์กรเครือข่ายเพื่อการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืนต่อไป

๕.๕.๓ เครือข่ายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุดรดิตถ์

แผนภาพ ๔ - ๔ แสดงเครือข่ายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุดรดิตถ์

จากแผนภาพ ๔ - ๔ แสดงให้เห็นว่าเครือข่ายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุดรดิตถ์มีการเชื่อมโยงเครือข่ายที่สัมพันธ์กันคือ วัดทั้งหมดมีการพัฒนาเพื่อเป็นสถานที่ท่องเที่ยวในรูปแบบเดียวกัน โดยมีการพัฒนาเครือข่ายในชุมชน โดยเพิ่มบทบาทให้ประชาชนใน

ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว ขณะที่คณะสงฆ์ของจังหวัดอุตรดิตถ์ ก็มีแนวคิดในการพัฒนาอนุรักษ์ และสร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ จึงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสม่ำเสมอ ทุกครั้งที่มีการประชุมคณะสงฆ์ระดับจังหวัด จึงทำให้การพัฒนาเครือข่ายเป็นไปอย่างมั่นคงและยั่งยืน

๔.๗ การนำองค์ความรู้จากการวิจัยสู่ชุมชน

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเผยแพร่ให้กับภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องทรงรับด้วยการจัดกิจกรรมกลุ่ม คือ การจัดงานสัมมนาการนำองค์ความรู้จากงานวิจัยสู่ชุมชน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมประยุกต์ และสิ่งประดิษฐ์ที่ได้จากการวิจัย โดยผู้เข้าร่วมการสัมมนางานวิจัยได้เสนอแนะแนวคิดเพื่อการพัฒนาดังต่อไปนี้

พระวินัยสาทร วัดพระแท่นศิลาอาสน์, สัมมนางานวิจัย วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒^{๑๕๔} กล่าวว่าในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยววัดในจังหวัดอุตรดิตถ์ ควรมีการเชื่อมต่อหรือเพิ่มเส้นทางการท่องเที่ยวแห่งอื่น เช่น จากวัดพระแท่นฯ ควรทำเส้นทางเชื่อมโยงต่อไปจุดใด ระยะทาง เวลาเท่าใด ซึ่งการเพิ่มจุดท่องเที่ยวนอกเหนือจากกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย จะเป็นการพัฒนาระบบ GIS และพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวในจุดใกล้เคียงที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายในงานวิจัยให้สามารถดำเนินการพัฒนาได้ และการทำการค้นหาข้อมูลควรเน้นพื้นที่อุตรดิตถ์ให้ครอบคลุม

สำหรับการจัดทำ Application ส่วนหนึ่งอาจจะมีคนไม่เข้าใจ โดยเฉพาะคนรุ่นเก่า จึงเป็นเรื่องยาก ดังนั้นต้องทำให้เห็นถึงความแตกต่าง เช่นจัดทำป้าย QR Code ในการนำเสนอมุมใดมุมหนึ่งเพื่อให้สามารถอ่านข้อความที่เกี่ยวข้อง หรือ ข้อมูลที่วัดจะนำเสนอได้

ในการผลักดันการท่องเที่ยวควรมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศีลธรรม เพราะการท่องเที่ยวต้องมีการสร้างจุดเด่น หลายด้าน ได้แก่ ๑) สถานที่ ๒) อาหาร ๓) วิถีชีวิต ๔) วัฒนธรรมท่องเที่ยว ซึ่งต้องมีการอนุรักษ์ และพัฒนาให้เหมาะสมในปัจจุบัน

พระครูอุปถัมภ์ภุริทัต วัดใหญ่ท่าเสา, สัมมนางานวิจัย วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒^{๑๕๕} กล่าวว่าควรมีการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ให้เพิ่มมากขึ้น เพราะส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาทั้งนักท่องเที่ยวไทย และต่างชาติ จะเข้ามาเพราะทราบข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตเท่านั้น หากสามารถพัฒนาการประชาสัมพันธ์ เช่น ป้าย ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นก็จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวชมวัดได้มากขึ้น

^{๑๕๔} พระวินัยสาทร วัดพระแท่นศิลาอาสน์, สัมมนางานวิจัย, วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๑๕๕} พระครูอุปถัมภ์ภุริทัต วัดใหญ่ท่าเสา, สัมมนางานวิจัย, วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒.

นางดุขุฎี ถาวรจตุรวัฒน์ ประชาสัมพันธ์จังหวัดอุดรดิตถ์, สัมมนางานวิจัย วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒^{๑๕๖} กล่าวว่า การท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ไม่มีการอำนวยความสะดวกด้านคมนาคมขนส่ง คือ รถบริการสาธารณะไม่มีรองรับนักท่องเที่ยว และส่วนผลิตภัณฑ์ของจังหวัดเช่น OTOP ร้านอาหาร ไม่มีการนำชื่อจังหวัดอุดรดิตถ์มาเป็นแบรนด์สินค้า จึงทำให้สินค้าของจังหวัดอุดรดิตถ์ไม่มีภาพลักษณ์ที่ควรจดจำ เช่น กาแฟลับแล, สบู่ น้ำน่าน ที่อำเภอท่าปลา ดังนั้นควรมีการประชาสัมพันธ์โดยตั้งชื่ออุดรดิตถ์ในแบรนด์สินค้า เพราะอุดรดิตถ์เป็นประตูสู่ทางเหนือ ซึ่งที่มีผ่านมามีการประชาสัมพันธ์แบรนด์ชุมชนผ่านทาง Social Media แต่นักท่องเที่ยวก็ตีความหมายไปที่จังหวัดอื่น ไม่ใช่จังหวัดอุดรดิตถ์

ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว นั้น จังหวัดอุดรดิตถ์อยู่ในความดูแลของ ททท.จังหวัดแพร่ เรื่อง แผนการท่องเที่ยว ซึ่งประชาสัมพันธ์จังหวัดอุดรดิตถ์ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนดำเนินการประจำปี โดยมีการจัดปฏิทินการท่องเที่ยว เช่น แผนประจำปีของจังหวัดแพร่ “๒ ๓ ๔ บารมีไหว้พระ ๙ วัด” ซึ่งจังหวัดอุดรดิตถ์ก็สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานได้

นายธวัช อินทกุศล สภาวัฒนธรรม อ.น้ำปาด, สัมมนางานวิจัย วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒^{๑๕๗} กล่าวว่า ในด้านการพัฒนางานด้านท่องเที่ยวนอกจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต้องการให้มีการนำเสนอจุดเด่นในตำบลนั้น ๆ เช่น อำเภอ น้ำปาด มี หอม กระเทียม มะขาม ผ้าทอ เป็นต้น โดยไม่มีการสร้างแบรนด์ แต่จะส่งไปขายในพื้นที่อื่น โดยเฉพาะ จังหวัดเพชรบูรณ์ ดังนั้น ควรมีการผลักดันให้ชุมชนจัดทำแบรนด์ และจัดทำปฏิทินท่องเที่ยวในอำเภอน้ำปาดเพิ่มขึ้นด้วย เพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ในการท่องเที่ยวประจำอำเภอน้ำปาดต่อไป

นายปรีชา สุขเกษม สภาวัฒนธรรม อ.ลับแล, สัมมนางานวิจัย วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒^{๑๕๘} กล่าวว่า เรื่องการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์ในปัจจุบันพบว่า มีคนใช้ระบบอินเทอร์เน็ตน้อยลง แต่จะหันไปให้ความสำคัญในเรื่องของ Social Media มากกว่าเพราะสามารถเข้าถึงได้ทุกกลุ่ม โดยเฉพาะ Facebook แต่ถ้าทำในรูปแบบของ QR CORD ติดไว้บริเวณวัดแต่ละแห่งคาดว่าจะไม่เพียงพอ และใช้งบประมาณในการดำเนินงานจำนวนมาก เพราะจะทำแต่วัดกลุ่มเป้าหมายในงานวิจัยเพียงอย่างเดียวไม่ได้ คณะสงฆ์ควรทำให้ครอบคลุมทุกวัดในจังหวัดอุดรดิตถ์ เพราะวัดในจังหวัดอุดรดิตถ์แต่ละแห่งมีของติดอยู่แล้ว แต่ไม่ได้รับการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

^{๑๕๖} นางดุขุฎี ถาวรจตุรวัฒน์ ประชาสัมพันธ์จังหวัดอุดรดิตถ์, สัมมนางานวิจัย วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๑๕๗} นายธวัช อินทกุศล สภาวัฒนธรรม อ.น้ำปาด, สัมมนางานวิจัย วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๑๕๘} นายปรีชา สุขเกษม สภาวัฒนธรรม อ.ลับแล, สัมมนางานวิจัย วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒

ดังนั้น การพัฒนาระบบ GIS ที่เหมาะสมคือ ควรมีการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวที่ครอบคลุมและเชื่อมโยงวัดทุกแห่ง เพราะจะทำให้นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูล และเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของจังหวัดอุตรดิตถ์อีกทางหนึ่งด้วย

ส.ต.ต.หญิง กนกกาญจน์ ลอยพงศ์ศรี วัฒนธรรมจังหวัด, สัมมนาวิจัย วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒^{๑๕๙} กล่าวว่า ด้านสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุตรดิตถ์ ได้มีการดำเนินการจัดทำศูนย์ข้อมูลกลางของกระทรวงวัฒนธรรม “เป็นเจ้าบ้านที่ดี” เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในแต่ละวัดซึ่งจะรวบอยู่ใน “ชุมชนคุณธรรม” ซึ่งทางวัฒนธรรมมี “ชุดโปรแกรมคุณธรรม” ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและจัดทำสถิติการท่องเที่ยวของวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์จากชุดโปรแกรม หากมีการเชื่อมโยง Link ในการประชาสัมพันธ์ก็จะเป็นแนวทางในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยววัด ที่น่าสนใจ

นอกจากนี้ ควรมีการดึงจุดเด่นในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวแต่ละแห่ง โดยการดึงประวัติศาสตร์ของวัดที่น่าสนใจมาเป็นจุดขายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น วัดพระแท่นศิลาอาสน์ จะมี “ต้นมะขามป้า” ซึ่งอยู่คู่กับวัดพระแท่นมานานกว่า ๑๕๐ ปี และตั้งอยู่ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เสด็จ มีภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ปรากฏในวัดด้วย ณ บริเวณวิหารขนาดเล็ก ที่กล่าวมานี้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวชมวัดได้

จากการสัมมนาวิจัย พบว่า การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวโดยการนำเทคโนโลยี GIS และ Application เข้ามาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภท วัด ในจังหวัดอุตรดิตถ์ยังมีน้อยมาก เนื่องจากการขาดงบประมาณในการสนับสนุน และวัดบางแห่งก็ยังไม่มีความพร้อมในการพัฒนาและสร้างสรรค์กิจกรรมในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงมากที่สุดคือ การพัฒนาช่องทางการประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบในทุกแห่ง เช่น ป้ายบอกทาง ป้ายประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้ควรมีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มขึ้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถตรวจสอบหรือค้นหาสถานที่ คือ การทำ QR CODE การพัฒนาช่องทาง Social Media การพัฒนา Application ซึ่งจะให้นักท่องเที่ยวมีความสะดวกมากขึ้น แต่ทั้งนี้ พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานคือ งบประมาณ ดังนั้นหากจังหวัดอุตรดิตถ์ต้องการพัฒนาการดำเนินงานด้านนี้อย่างจริงจัง ควรมีการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนราชการในพื้นที่ เพื่อยกระดับมาตรฐานการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่การท่องเที่ยวสากลที่สามารถสร้างรายได้ให้กับวัด และชุมชนในพื้นที่อย่างยั่งยืน

^{๑๕๙} ส.ต.ต.หญิง กนกกาญจน์ ลอยพงศ์ศรี วัฒนธรรมจังหวัด, สัมมนาวิจัย วันที่ ๑๙ มีนาคม

บทที่ ๕

สรุป และข้อเสนอแนะ

แผนการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์” เกิดขึ้นจากความต้องการศึกษาเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรดิตถ์ให้มีมาตรฐาน ทั้งในเรื่องของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุดรดิตถ์ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุดรดิตถ์ และการพัฒนากลุ่มเครือข่ายชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ให้เป็นรูปธรรม โดยมีโครงการย่อย ๔ โครงการ ประกอบด้วย

- ๑) โครงการย่อยที่ ๑ การศึกษาสำรวจแหล่งการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์
- ๒) โครงการย่อยที่ ๒ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์
- ๓) โครงการย่อยที่ ๓ การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์
- ๔) โครงการย่อยที่ ๔ การพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์

วัตถุประสงค์ของแผนงานวิจัย การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๔ ประการ คือ ๑) เพื่อการศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ ๒) เพื่อพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ ๓) เพื่อพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ ๔) เพื่อพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์

วิธีการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลระดับปฐมภูมิ และทุติยภูมิ จากเอกสารทางประวัติศาสตร์ งานวิจัย หนังสือที่เกี่ยวข้อง และการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในพื้นที่การศึกษาที่กำหนดไว้ ๙ อำเภอ โดยเป็นการวิจัยการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และกิจกรรมกลุ่มเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) การศึกษาข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Source) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และการจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์

โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Random Selection) ซึ่งคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่ ๙ อำเภอ ของจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยพิจารณาคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากคุณสมบัติที่มีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุดรดิตถ์ ดังนี้ ๑) เจ้าอาวาสวัด ๒) ภาครัฐ ๓) ชุมชน ๔) ผู้ประกอบการ ๕) นักท่องเที่ยว รวม ๕๖ รูป/คน โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเหล่านี้จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ความเกี่ยวข้องกันโดยทางตรงและทางอ้อมกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุดรดิตถ์

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย มีดังนี้ ๑) แบบสัมภาษณ์ (Interview) ๒) วัสดุอุปกรณ์ในการบันทึกเสียง กล้องบันทึกภาพ ส่วนการเก็บข้อมูลนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เฉพาะกลุ่มแต่ละกลุ่ม (Focus Group Discussion) และทำการสังเกตการณ์เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของการท่องเที่ยวในชุมชนในรูปแบบของการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาประกอบบริบท (Context content Analysis Technique) แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Structured Interview) และการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยเน้นข้อมูลสำคัญ และยกตัวอย่างสถานการณ์นำมาพรรณนาเชิงวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเพื่อความยั่งยืนได้อย่างเหมาะสม

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากการสังเคราะห์ข้อมูลโครงการวิจัยย่อย จำนวน ๔ โครงการ และแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบะและศักยภาพภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์” มีรายละเอียดสำคัญดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุดรดิตถ์

การศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์เป็นการศึกษาข้อมูลวิจัยในลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาสำรวจสถานที่ท่องเที่ยวและรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ภูมิศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยว และสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรดิตถ์ ให้เกิดการอนุรักษ์เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

รูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยนำข้อมูลที่ได้จากการทำแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อพิจารณาประเด็นที่เหมือนกันหรือแตกต่างกัน และดำเนินการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เชื่อมโยงข้อมูลให้มีลักษณะเป็นแนวคิดสรุปลงนามธรรม โดยนำเสนอผลการศึกษาระบบพรรณนาวิเคราะห์ หลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑) ด้านพื้นที่ มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยว คือ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น มีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ปัจจุบันใช้การบอกปากต่อปากเป็นหลัก รองลงมาคือสื่อสารผ่านทางสื่อสังคม ออนไลน์ (Social Media) และได้รับการสนับสนุนด้านประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในระดับภูมิภาค จากสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุดรดิตถ์ สิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานมีครบถ้วน แต่ก็ยังต้องการปรับปรุงจากหน่วยงาน ภาครัฐท้องถิ่น และยังคงขาดในเรื่องของป้ายบอกทางที่ชัดเจน ถึงขยะ ป้ายประกาศค่าเดือนต่าง ๆ อาจจะต้องพัฒนาปรับปรุงให้มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น และหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาถนนหนทางสะดวกสบายไม่ซับซ้อน และเข้าถึงได้ง่าย

๒) ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว กิจกรรมหลักของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามา ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ เป็นกิจกรรมเสริมสำหรับไว้รองรับนักท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับการมาท่องเที่ยว อีกทั้งกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ วัฒนธรรม เป็นการใช้ประโยชน์จากแหล่งอารยธรรมของท้องถิ่นในพื้นที่ท้องถิ่น

๓) ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม การสนับสนุนงบประมาณในการทะนุบำรุงรักษา ศิลปวัฒนธรรมจากภาครัฐอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาจึงอยู่ใน ความรับผิดชอบของวัด และประชาชนในชุมชน ในการร่วมบริจาคเงินเพื่อทะนุบำรุงศิลปะทาง พระพุทธศาสนาในวัดต่าง ๆ ดังนั้น หากภาครัฐให้การสนับสนุนงบประมาณที่มากขึ้นก็จะทำให้การ ทะนุบำรุงศิลปะทางพระพุทธศาสนามีการพัฒนาด้านแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น สามารถผลักดันสู่การ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ในอนาคต

๔) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น ตั้งแต่มีการประกอบธุรกิจด้านการท่องเที่ยว ในพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ การมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น คือ การจ้างงาน การส่งเสริมให้ชาวบ้านสามารถมาขายของเพื่อหารายได้เสริมได้ในแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วม เรื่องการช่วยกันอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ช่วยกันดูแลและรักษาความสะอาด และการช่วยกันรักษาความปลอดภัยในท้องถิ่น แต่การมีส่วนร่วมในด้านการบริหารจัดการพื้นที่ และ กิจกรรม ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวยังไม่มีส่วนร่วมมากนัก โดยส่วนใหญ่จะเป็นการดูแลของวัด ผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชนและหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมากกว่า เพื่อเป็นประโยชน์แก่ทุก ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่การท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ ต่อไปในอนาคตจะต้องมีการเสนอแนวทาง ให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทมากกว่านี้

๕) ด้านการบริหารและการจัดการ การท่องเที่ยวในพื้นที่การท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ ก่อให้เกิดการสร้างงานและการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ทำให้เศรษฐกิจ ท้องถิ่นดี ขึ้น คนในชุมชนมีความสุข ช่วยลดปัญหาสังคมต่าง ๆ ในพื้นที่ได้ดี แต่ในส่วนของการพัฒนา บุคลากร

ในท้องถิ่น พบว่าแทบจะไม่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จากการเติบโตด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ของจังหวัดอุดรดิตถ์เกิดขึ้นอย่างช้ามาก มีส่วนทำให้มองข้ามเรื่องการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป คือ ผู้นำชุมชนควรร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่น คือ เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลท้องถิ่น มีการจัดอบรมการให้ความรู้ การอนุรักษ์วัฒนธรรม อบรมภาษาอังกฤษ การรักษาทรัพยากรและความปลอดภัยเท่านั้น แต่ยังไม่มีความหมายไหนเข้ามาให้ความรู้หรือจัดกิจกรรมอบรมเรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยตรง

อนึ่ง ภาครัฐควรเร่งพัฒนาส่งเสริมงานด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน และเป็นรูปธรรมมากกว่าเดิม โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ให้กับวัด ชุมชน และท้องถิ่นผู้รับผิดชอบ เพื่อที่จะสามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรดิตถ์ในทุกทิศทาง เป็นแหล่งท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนและทุกฝ่ายจะได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวตรงนี้ต่อไปอย่างเท่าเทียมกัน และศักยภาพด้านการอนุรักษ์ การรักษาสีงแวดล้อมและวัฒนธรรม ที่จะสามารถพัฒนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ใส่ใจและส่งเสริมการอนุรักษ์ ธรรมชาติ เพื่อให้คงความอุดมสมบูรณ์ทางวัฒนธรรมให้ยั่งยืนเอาไว้ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว แต่ทางผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่สนใจและต้องการให้มีการจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติม เพื่อเพิ่มศักยภาพให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

๕.๑.๒ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์

ปัจจุบันการนำระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์นั้น มีการนำมาใช้ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอยู่น้อยมาก การศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศ และ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตามวิธีพุทธของจังหวัดอุดรดิตถ์ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเป็นการบูรณาการที่ยั่งยืน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหลายกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกันกับการท่องเที่ยว ได้แก่ วัด กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว อาหาร ที่พักแรมประชาชนในพื้นที่ และที่สำคัญที่สุดคือ นักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่เข้ามาสัมผัสวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ ที่มีมากถึง ๓ วัฒนธรรม คือ วัฒนธรรมล้านนา วัฒนธรรมล้านช้าง และวัฒนธรรมสุโขทัย เกื้อกูลต่อการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม และประชาสัมพันธ์ ควบคู่กันไปได้สามารถพัฒนาก่อให้เกิดความยั่งยืนได้

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเชิงพุทธบูรณาการ จึงเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้และกระบวนการสื่อสารทางวัฒนธรรม โดยมีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นฐานของความมั่นคงในการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการ

บูรณาการระหว่าง วิถีพุทธ วิถีชุมชน สร้างสรรค์ ศิลปวัฒนธรรม เพื่อสานต่องานท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างยั่งยืน

๑) คุณค่าทางด้านวัฒนธรรม

จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัด ให้เข้าสู่ ระบบการบูรณาการเชิงพุทธจะแสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมไทยที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคน ไทย นั่นคือ การแสดงออกถึงความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนชาวไทยที่มั่นคงในบุญและความดีอันเกิด จากพุทธศาสนา การปฏิบัติด้วยศรัทธานี้จึงเป็นการทำนุบำรุงสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้มีความ ยั่งยืนสืบไป

ส่วนเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นกิจกรรมที่ ส่งผลโดยตรงในด้านของการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา เมื่อพลังศรัทธาของพุทธศาสนิกชนมีอย่างล้น เปี่ยม ก็จะทำให้ชาวพุทธที่มีจิตใจเป็นบุญ เข้ามาบริจาคทรัพย์ เพื่อให้ทางวัดได้นำไปทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาให้เป็นที่ประจักษ์ในสภาพดั้งเดิมทุกยุคทุกสมัย ซึ่งส่งผลที่ดีต่อ คุณภาพจิตใจของพุทธศาสนิกชนและเป็นการอนุรักษ์รักษาไว้ซึ่ง ศิลปวัฒนธรรมพระพุทธศาสนา ดั้งเดิมด้วย

นอกจากนี้การรักษาคุณค่าด้านวัฒนธรรม ที่คงแฝงไว้ซึ่งพลังแห่งความสามัคคีของ พุทธศาสนิกชนจากทั่วประเทศที่มีใจศรัทธาร่วมร่วมมือกันพัฒนาศิลปวัฒนธรรมทาง พระพุทธศาสนาให้คงอยู่ ทำให้เกิดพลังชุมชนในการพัฒนาอนุรักษ์ทำนุบำรุงวัดให้คงอยู่อีกรูปแบบ หนึ่งด้วย

๒) ด้านการคมนาคมและสังคม

การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในปัจจุบันนั้นมีความจำเป็น อย่างยิ่งเพราะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา GIS จึงเป็นความก้าวหน้าหนึ่งที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาระบบการท่องเที่ยว โดยสามารถย่อโลกทั้งใบ ให้อยู่ในมือทุกคนเพียงแค่ใช้ Smart Phone เป็นอุปกรณ์หลักในการสืบค้น

ผลจากการพัฒนาเทคโนโลยีระบบบอกตำแหน่งพิกัดด้วยดาวเทียม (Global Positioning System : GPS) ทำให้สามารถรู้ตำแหน่งของสิ่งต่าง ๆ ที่ติดตั้งอุปกรณ์เครื่องวัดพิกัดด้วยดาวเทียม ซึ่ง จะแสดงรายละเอียดเส้นทางคมนาคม หรือ สถานที่ต่าง ๆ โดยใช้ประกอบกับข้อมูลดาวเทียมทำให้นักท่องเที่ยวทุกคนสามารถกำหนดจุดหมายปลายทาง และเส้นทางท่องเที่ยวได้ทำให้สามารถ ควบคุมระยะทางในการเดินทาง ช่วยลดต้นทุนในการจ่าย เช่น ค่าน้ำมันรถ ค่าซ่อม ค่าใช้จ่ายในการ เดินทางท่องเที่ยวทั้งหมด เพราะเลือกเดินทางไปในเส้นทางที่กำหนดไว้แล้วจากระบบภูมิสารสนเทศ GIS นอกจากนี้ GIS จะมีส่วนช่วยในการกำหนดเส้นทางให้กับนักท่องเที่ยวแล้ว GIS ยังสามารถ นำมาใช้ในการพัฒนาการแข่งขันทางการตลาดด้านการท่องเที่ยวให้กับกลุ่มผู้ประกอบการด้านการ

ท่องเที่ยวในชุมชนได้ ด้วยการจัดทำจุดพิกัดเส้นทางสถานที่ ซึ่งจะให้นักท่องเที่ยวสามารถสืบค้น และเป็นแผนที่ในการนำทางได้ เชื่อมโยงถึงการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวของชุมชนที่สามารถ ร่วมกันสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีความน่าสนใจสร้างความมั่นคงให้กับชุมชน ได้

๓) ด้านเศรษฐกิจ

การประยุกต์ใช้ GIS เพื่อการท่องเที่ยว เป็นเป็นพัฒนาที่มีโดยตรงต่อการพัฒนาทางด้าน เศรษฐกิจให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน ทั้งในด้านการวิเคราะห์ผลผลิตด้านการท่องเที่ยวที่มีต่อความ ต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการดำเนินการทางด้านธุรกิจ อาทิเช่น ที่พัก โรงแรม ร้านอาหาร ของฝากของที่ระลึก หรือ สินค้า OTOP ของแต่ละชุมชนการพัฒนาเป็นแหล่ง กระจายสินค้าด้านการท่องเที่ยว

นอกจากนี้สามารถพัฒนาศักยภาพด้านเศรษฐกิจชุมชนให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายทาง ช่องทางประชาสัมพันธ์ทาง Web browser, Internet และ Application ซึ่งจะทำให้เข้าสู่กลุ่ม นักท่องเที่ยวที่สนใจเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ได้มากขึ้น ส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มการ ผลิตสินค้าชุมชน OTOP ของฝากของที่ระลึก และสามารถสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านที่อยู่ในบริเวณที่ มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างมั่นคง สร้างงาน สร้างอาชีพ สนองตอบนโยบายการพัฒนา Uttaradit 4.0 ซึ่งเป็นนโยบายการพัฒนาของจังหวัดอุดรดิตถ์ที่มีความอย่างยั่งยืน สามารถนำมา พัฒนาเชิงบูรณาการกับชุมชนเพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ จึงเป็น ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านการท่องเที่ยว “ระบบ สารสนเทศภูมิศาสตร์ หรือ GIS” และ “Application” ซึ่งเป็นการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดเป็นครั้งแรกในจังหวัดอุดรดิตถ์ ถือว่าเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่มีการ นำมาใช้ประโยชน์ในกิจการของคณะสงฆ์ และ ชุมชนท้องถิ่น ในจังหวัดอุดรดิตถ์ ๙ อำเภอ จึงควรมี การนำองค์ความรู้ที่ได้ในครั้งนี้ ไปพัฒนาต่อยอดอย่างแพร่หลายในระดับจังหวัด โดยการเข้ามามีส่วน ร่วมของส่วนราชการในจังหวัดอุดรดิตถ์ที่จะสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาต่อยอดผลงานวิจัยให้ ครบทุกแห่ง ทั้งนี้ อาจพัฒนาเพิ่มเติมโดยการจัดทำป้าย QR CODE ติดไว้บริเวณแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาเส้นทาง ประวัติศาสตร์ สินค้าที่ระลึกของชุมชน กิจกรรม เทศกาล ประเพณี ในแต่ละช่วงเวลาได้ ซึ่งจะทำให้เกิดความรวดเร็วในการท่องเที่ยว

ทั้งนี้ นักวิจัยสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อออกแบบและพัฒนาการวาง แผนการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถวางแผนการท่องเที่ยวได้ครอบคลุมกับความต้องการด้านอื่นมาก ยิ่งขึ้น ด้วยการเพิ่มปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับส่วนอื่น ๆ มาคำนวณร่วมด้วย เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ของการวาง แผนการท่องเที่ยวที่เหมาะสมต่อการเดินทางมากที่สุด

สรุป การพัฒนาระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเชิงพุทธบูรณาการของจังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งทำการเผยแพร่ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อเพิ่มช่องทางให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกมากขึ้น ที่สำคัญการพัฒนาระบบการท่องเที่ยวด้วย GIS จึงเป็นการอนุรักษ์เอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบดั้งเดิมและวิถีของชุมชน ซึ่งจะเป็นการสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมความงดงามของวัฒนธรรมพื้นถิ่นและวิถีชุมชนที่น่าสนใจได้อย่างต่อเนื่อง กระทั่งพัฒนาเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวในระดับประเทศ และระดับอาเซียนได้ในอนาคต

๕.๑.๓ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดอุตรดิตถ์

การพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุตรดิตถ์ จึงเป็นการศึกษาองค์ความรู้ของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวระหว่างชุมชนของจังหวัดอุตรดิตถ์ และเพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวเชิงพุทธบูรณาการ

ด้านสถานที่ท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม เช่น วัดเก่าแก่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนนั้นให้สูงขึ้น เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว การให้ข้อมูลบริการเพื่อความสะดวก รวดเร็วของผู้ท่องเที่ยว รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศศาสตร์เข้ามาประยุกต์ใช้ในการท่องเที่ยวเชิงพุทธบูรณาการ การท่องเที่ยวตามวัด แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน

ด้านศักยภาพของแต่ละพื้นที่ ความพร้อม ความสะดวกในเรื่องสถานที่ ความสะอาด ข้อมูลข่าวสาร บางแห่งที่มีหน่วยงานอย่างเข้มแข็งเข้ามาดูแล ประสานงานกันตลอด ในเรื่องข้อมูลการอบรมเพื่อพัฒนาความทันสมัยในเรื่องข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ทางสื่อสิ่งพิมพ์ หรือตามเว็บเพจ ที่สามารถเข้าถึง และรู้พิภักได้ โดยใช้เวลาในการเดินทางถึงสถานที่ท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น พร้อมทั้งมีการเชื่อมโยงจุดบริการที่ท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน และเมื่อเปรียบเทียบศักยภาพของแต่ละชุมชนแล้วก็มีมากขึ้นแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบุคลากร และงบประมาณที่ทางภาครัฐ หน่วยงานองค์กร ที่จะสนับสนุนมาให้ พร้อมกันนี้การสนับสนุนงบประมาณต้องทำอย่างต่อเนื่อง การโฆษณาประชาสัมพันธ์ก็เช่นเดียวกัน

ด้านเศรษฐกิจ ควรพัฒนาด้านการตลาดการท่องเที่ยว ซึ่งชุมชนต้องมีการวางแผนการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่สามารถเข้าถึงตัวนักท่องเที่ยวได้ในทุกทิศทาง เช่น การจัดทำสื่อ

ประชาสัมพันธ์ออนไลน์ผ่าน Social media ผ่าน Application Line Facebook หรือ Instagram รวมถึง การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ในกลุ่มของ แผ่นพับประชาสัมพันธ์ หรือ หนังสือ แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวและชุมชน “นวัตกรรมเชิงพุทธ” สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลในยุค Thailand 4.0 ที่มุ่งผลักดันให้ทุกกลุ่มอาชีพสร้างสรรค์เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อชุมชน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ที่มั่นคง และสามารถทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้

ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวเชิงพุทธ โดยการนำภูมิปัญญาเชิงพุทธบูรณาการมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความยั่งยืนของชุมชน และสร้างศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ด้วยพื้นฐานทางความเชื่อของมนุษย์ที่มีกฎเกณฑ์ทางธรรมชาติเป็นเหตุเป็นผลและมีอิทธิพลในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเชื่อมโยงกับความเชื่อที่เหนือธรรมชาติ และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ผสมผสานรวมกันเป็นพื้นฐานสำคัญมากในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในด้านวัฒนธรรม และด้านสังคม ซึ่งอยู่ภายใต้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งนักท่องเที่ยวได้ศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรม ศิลปะความงามของแต่ละวัด ความเป็นมา อีกทั้งการใช้เทคโนโลยีนำทางเพื่อความสะดวก รวดเร็ว ภายใต้การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวระหว่าง ชุมชน และคณะสงฆ์

สรุป การพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์ จึงเป็นการดำเนินการเพื่อศึกษาข้อมูลในการวางแผนและพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์อย่างยั่งยืน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เริ่มจากชุมชนมีการรวมกลุ่มของผู้ที่จะเป็นเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยว ตลอดจนองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในชุมชนและนักวิจัย การกำหนดบทบาทหน้าที่ในการให้บริการและอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว การจัดทำเส้นทาง การท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว การทดลองนำเที่ยวในชุมชน รวมทั้งการสนับสนุนให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ตลอดจนบทบาทหน้าที่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และการยกระดับคุณภาพชีวิต ด้วยการสร้างรายได้เสริมและการพึ่งพาตนเองของชุมชนต่อไป

๕.๑.๔ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๔ การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์

การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ ในแต่ละท้องถิ่นหรือชุมชนส่วนมากจะมีวิธีการสร้างเครือข่ายคล้าย ๆ กัน คือ ให้คนในชุมชนสร้างความมั่นคงแข็งแรงให้กับชุมชนของตนเองก่อน แล้วค่อยๆ ขยายเครือข่ายไปสู่ชุมชนอื่น เนื่องจากจังหวัดอุดรดิตถ์เป็นจังหวัดเล็กจังหวัดหนึ่งในเขตภาคเหนือตอนล่างพื้นที่ส่วนมากเป็นป่าเขาลำเนาไพร สถานะทางเศรษฐกิจและความเจริญยังไม่เติบโต การที่จะสร้างหรือพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวให้มั่นคงยั่งยืนคงต้องใช้ระยะเวลา

อีกอย่างหนึ่งสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อระดับประเทศมีไม่อีกแห่งที่น่าสนใจ เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาแล้วไม่รู้จะไปเที่ยวที่ไหนที่ดึงดูดความสนใจได้ ทำให้ตลาดการท่องเที่ยวโดยภาพรวมของจังหวัดอยู่ในเกณฑ์ต่ำเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในระแวกเดียวกัน อีกทั้งการคมนาคมก็ยังไม่มีการทำอากาศยานที่จะอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวได้เดินทางมาโดยสะดวก ในทางตรงกันข้ามจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกันเขามีกันทุกจังหวัด

ดังนั้น ชุมชนในแต่ละชุมชนต้องพึ่งพาอาศัยตนเองเป็นหลัก ส่วนหน่วยงานราชการคงสนับสนุนงบประมาณด้านการท่องเที่ยวได้ไม่มากนัก ส่วนมากก็จะเป็นการส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณด้านกิจกรรมบุญประเพณีที่โดดเด่นของแต่ละชุมชนให้มีเป็นประจำทุกปี จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่การท่องเที่ยวแต่ละแห่งในเขตอำเภอทั้ง ๙ อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอลับแล อำเภอตรอน อำเภอพิชัย อำเภอทองแสนขัน อำเภอท่าปลา อำเภอน้ำปาด อำเภอพาค่า และอำเภอบ้านโคก ต่างก็มีการพัฒนาตนเองเฉพาะในชุมชนตนเองเท่านั้น ยังไม่มีการขยายเครือข่ายไปสู่ชุมชนอื่นเท่าใดนัก แต่ลักษณะการสร้างและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวมีส่วนคล้ายคลึงกัน

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ชุมชนแต่ละแห่งให้ความสนใจ และให้ความร่วมมือในการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี โดยมีการจัดกลุ่มท่องเที่ยว และกลุ่มอาชีพเพื่อการท่องเที่ยว เพราะทำให้สามารถผลิตสินค้าชุมชนออกสู่ตลาดได้ แต่ด้วยอุปสรรคในเรื่องของความรู้และงบประมาณ จึงทำให้งานพัฒนาเครือข่ายท่องเที่ยวเป็นไปได้ช้า จึงต้องมีการสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนกับกลุ่มสมาชิกเครือข่ายที่เข้าร่วมกลุ่มเป็นสมาชิก เช่น การให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากร การอนุรักษ์องค์ความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ถูกต้อง การพัฒนาความรู้ด้านการท่องเที่ยวและการนำเทคโนโลยี Social Media ได้แก่ Application Line Facebook หรือ Instagram มาประยุกต์ใช้อย่างถูกวิธี และที่สำคัญที่สุดคือ การนำหลักพุทธเชิงบริหาร เข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความสามัคคี และสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย โดยดำเนินการให้เป็นไปตามหลัก “สารณียธรรม ๖” ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานพัฒนาเครือข่ายสัมฤทธิ์ผลอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้หากเครือข่ายสามารถรวมตัวกันได้อย่างเข้มแข็ง และเป็นหนึ่งเดียวกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว จะสามารถส่งผลดีต่อ ด้านเศรษฐกิจ ของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว การบริการโรงแรม และสินค้าของฝากที่ระลึกในชุมชน จะส่งผลให้ระบบกลไกตลาดสมดุล โดยการผลักดันหรือส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม และการสร้างตราสินค้าที่เป็นสัญลักษณ์ของชุมชน จะทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชนได้ นอกจากนี้หากสามารถวางแผนการตลาดที่สร้างกระแสจากจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว หรือ สินค้าชุมชน ผ่านทาง Social Media และการจัด Campaign หรือ Promotion พิเศษ เช่น การจัดถนนคนเดิน “นวัตกรรมวิถี”

ก็จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่ม “SoLoMo” (So = Social, Lo= Location, Mo = Mobile) หรือ เทรนด์ตลาดออนไลน์ เพราะหากสามารถดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนได้มาก ๆ จะส่งผลให้กลุ่มเครือข่ายในพื้นที่มีความมั่นคงในอาชีพที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยว และสามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นให้เป็นที่ยุ้จักได้อย่างรวดเร็ว

กล่าวโดยสรุปคือ การพัฒนางานเครือข่ายด้านท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดคือ การสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ชุมชน ประชาชน ในพื้นที่ หากทุกคนให้ความร่วมมือกันในการพัฒนางานด้านการท่องเที่ยวด้านงบประมาณ และนโยบายพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของชุมชน และนักท่องเที่ยว เช่น การตั้งจุดเด่นทางภูมิปัญญามากระตุ้นกลุ่มนักท่องเที่ยวสมัยใหม่จะทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้กลุ่มเครือข่ายสามารถพัฒนาให้มีศักยภาพมากขึ้น และสามารถวางแผนรองรับนักท่องเที่ยวในแต่ละฤดูกาลท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

๕.๒ อภิปราย

จากการศึกษาถึงการพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ และได้นำผลที่ได้มาวิเคราะห์พิจารณาเปรียบเทียบกับแนวคิดและทฤษฎี โดยมีผลการอภิปรายผลการวิจัยได้เป็นประเด็น ดังนี้

๑. การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุดรดิตถ์ จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตหลังจากที่ได้ประกอบอาชีพทำหน้าที่การงาน บุคคลมักหาโอกาสวันหยุดงานออกเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน จากสถานที่หนึ่งไปอีกสถานที่หนึ่งเพื่อพักผ่อน คลายเครียด และมีโอกาสสัมผัสกับธรรมชาติวัฒนธรรม ประเพณีของแต่ละท้องถิ่น นอกจากนี้พบว่า แหล่งท่องเที่ยวสำคัญของนักท่องเที่ยวได้แก่ วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ และผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น สินค้าประจำถิ่น ตลอดจน การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เช่น ภูเขา ป่าไม้ สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นแรงจูงใจในการท่องเที่ยวของผู้คน การท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจ การเดินทางของนักท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการกระจายรายได้ของประชาชนการสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับท้องถิ่น สร้างรายได้ให้คนในชุมชนนั้น ๆ อย่างมากมาย ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขจากรายได้ของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า การท่องเที่ยวส่งผลในการเผยแพร่วัฒนธรรมจากท้องถิ่นสู่ท้องถิ่น วัฒนธรรมพื้นบ้านของแต่ละท้องถิ่นได้รับการถ่ายทอดจากชุมชนหนึ่งไปยังอีกชุมชนหนึ่ง มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมที่ดีโดยเฉพาะคนไทยกับคนต่างชาติเช่น มีการส่งทูตทางวัฒนธรรมไปต่างถิ่นหรือต่างประเทศบอกถึงวัฒนธรรมไทยที่หลากหลายของคนในชาติไทย จนเป็นที่ประจักษ์และเกิดความประทับใจของคนต่างชาติจึงเห็นได้ว่าชาวต่างชาติต่างชาติหลงใหลและชื่นชมในวัฒนธรรมไทย พวกกันหลั่งไหลมาท่องเที่ยวอย่างมากมาย

ทั้งนี้ สังกมไทยเป็นส่วนหนึ่งในการจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาอย่างต่อเนื่อง ความเป็นกันเองด้วยอัธยาศัยไมตรีของคนไทยเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งที่ทำให้ชาวต่างชาติหลงใหลมาแล้วก็อยากที่จะมาอีก โดยอัตลักษณ์ของคนไทยที่ยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นมิตรกับคนทั่วไป

การท่องเที่ยวด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า การท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ผู้คนสนใจ เนื่องจากประเทศไทยมีธรรมชาติที่สวยงาม เช่น ทะเล ภูเขา ป่าไม้ น้ำตก ในเชิงอนุรักษ์การท่องเที่ยวทางธรรมชาติทำให้เกิดการอนุรักษ์และห่วงแหนทรัพยากรทางธรรมชาติจากผู้คนในท้องถิ่น โดยช่วยกันดูแลรักษาธรรมชาติไม่ให้เกิดเสื่อมสลายและช่วยกันบำรุงรักษาทั้งสภาพป่าไม้ ภูเขา ท้องทะเล รักษาสภาพภูมิทัศน์ของชุมชนให้สวยงามและมีคุณค่าต่อการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

สอดคล้องกับ กาญจนา แสงลิ้มสุวรรณ^{๑๖๐} กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมสำคัญที่นำรายได้เข้าสู่ประเทศไทย และยิ่งช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อย่างไรก็ดี สถานการณ์ตลาดการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้มีการแข่งขันอย่างรุนแรง ทำให้ประเทศไทยต้องปรับทิศทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้อัตลักษณ์ของประเทศ เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม บทความวิชาการนี้มีจุดมุ่งหมายในการเสนอแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขั้นตอนการพัฒนาการตลาด การเสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีความสมดุลในมิติทางวัฒนธรรม และเศรษฐกิจ อันจะนำไปสู่การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

๒. การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรดิตถ์ มีความสำคัญและจำเป็นมากในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยุค Thailand 4.0 การพัฒนาระบบข้อมูลภูมิสารสนเทศและการพัฒนาระบบบริการข้อมูลภูมิสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน เนื่องจากระบบข้อมูล และการบริหารจัดการไปในแนวทางการพัฒนาเกิดประโยชน์ต่อกลุ่มนักท่องเที่ยว และการตรวจสอบข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของส่วนราชการระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ภูมิภาค และระดับประเทศ ซึ่งภาครัฐ คือ กลุ่มที่พัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญ อย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีความเจริญก้าวหน้าและดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน วัด ชุมชน เอกชนผู้ประกอบการ และประชาชน การจัดระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์ให้เข้าถึงมือของนักท่องเที่ยว และกลุ่มผู้รับผิดชอบการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่าง

^{๑๖๐} อ่างแล้ว

ยิ่งการคำนวณระยะทางในการท่องเที่ยว และการแนะนำสถานที่ ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยว และ ผู้รับผิดชอบสามารถดำเนินงานได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับ จิตมินต์ อังสกุล (๒๕๕๕)^{๑๖๑} กล่าวว่า การพัฒนาตัวแทนอัจฉริยะเพื่อการท่องเที่ยวไทยนี้ บริษัทที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว หรือ ตัวแทนการท่องเที่ยว หรือบุคคลที่ได้มีการวางแผนการท่องเที่ยวเป็นประจำ สามารถนำระบบต้นแบบ สำหรับการวางแผนการท่องเที่ยวส่วนบุคคลที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้เพื่อการวางแผนการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ นักวิจัยสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อออกแบบและพัฒนาการวางแผนการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถวางแผนการท่องเที่ยวได้ครอบคลุมกับความต้องการด้านอื่นมากยิ่งขึ้น ด้วยการเพิ่มปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับส่วนอื่น ๆ มากำหนดร่วมด้วย เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ของการวางแผนการท่องเที่ยวที่เหมาะสมต่อการเดินทางมากที่สุด

สอดคล้องกับ เอกชัย กกแก้ว และคณะ^{๑๖๒} กล่าวว่า ปัจจุบันการให้บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและจากมนุษย์สร้างขึ้น สามารถช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้สะดวกและรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตยังไม่มีการจัดเก็บและแสดงผลอย่างเป็นระบบ ทั้งเชิงเนื้อหาและเชิงตำแหน่งที่ตั้ง ส่งผลให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถรับรู้ถึงความเป็นมาหรืออัตลักษณ์ และวิถีชีวิต ที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ได้อย่างแท้จริง การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างฐานข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Web-based GIS) เพื่อจัดเก็บและแสดงผลเนื้อหาถ่ายทอดความรู้สึก ความประทับใจ และตำแหน่งที่ตั้งท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตแสดงผลในลักษณะแผนที่ภูมิศาสตร์บนเว็บแอปพลิเคชันผ่านระบบอินเทอร์เน็ต มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวรับรู้เรื่องเล่าหรืออัตลักษณ์ และวิถีชีวิตชุมชนในสถานที่ท่องเที่ยว และสะท้อนความรู้สึกประทับใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานที่นั้น เพื่อกระตุ้นให้เกิดการกลับมาเยือนและส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต ผู้ที่สนใจทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปสู่การวางรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน

๓. การพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์ ดำเนินการศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนและพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์อย่างยั่งยืน จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพสูงสุดนั้นคือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบของการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้เกิด

^{๑๖๑} อ่างแล้ว

^{๑๖๒} อ่างแล้ว

การดำเนินงานแบบบูรณาการในทุกภาคส่วน เพื่อดำเนินการขับเคลื่อนงานพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำองค์ความรู้จากชุมชนมาพัฒนา คือ การพัฒนาจากสิ่งเดิมให้ดีขึ้น ซึ่งจะเป็นการลดต้นทุนงบประมาณของชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว และดึงอัตลักษณ์ของชุมชนออกมาเพื่อเป็นแรงจูงใจ เช่น ผลิตภัณฑ์ชุมชน สินค้าของฝากที่ระลึก เป็นต้น

นอกจากนี้ควรมีการพัฒนา ภูมิทัศน์ สัญลักษณ์ ป้ายบอกทาง และการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอยู่ในระดับต่ำสุด ดังนั้น หน่วยงานท้องถิ่นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในท้องถิ่น ควรเร่งปรับปรุงภูมิทัศน์ป้ายบอกทางและจัดหางบประมาณทั้งในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวให้สูงขึ้น ในการจัดกิจกรรม การรณรงค์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

สำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภท วัด ควรมีการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยการสร้างกิจกรรมสร้างสรรค์ให้เพิ่มขึ้น เช่น การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ปฏิบัติธรรม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวในกลุ่มที่มีศรัทธาสูงในพุทธศาสนาเข้ามาปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพจิตและชีวิต ในกรณีที่นักท่องเที่ยวที่ไม่สามารถพักค้างคืนได้ ควรจัดทำห้องวิปัสสนากรรมฐานเพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มีเวลาน้อยได้เข้ามาปฏิบัติธรรมในช่วงระยะเวลาสั้น หรือ จัดทำห้องฟังธรรมะ หอสมุด เพื่อให้ผู้ที่ใฝ่รู้ในธรรมเข้ามาศึกษาและฟังธรรมด้วยตัวเอง ขณะเดียวกันสามารถผลักดันให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาเพื่อรองรับสถานศึกษาในพื้นที่เข้ามาทำกิจกรรมและพัฒนาจิตให้กับนักเรียน นักศึกษาได้อีกทางหนึ่ง

สอดคล้องกับ สุจินต์ นิมนองค์^{๑๖๓} ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “การบริหารจัดการทรัพยากรวัดของพระสังฆาธิการระดับวัด ในเขตการศึกษา” พบว่า สภาพการบริหารจัดการทรัพยากรวัดของพระสังฆาธิการระดับวัด ด้านการจัดบริเวณวัด เสนาสนะและบวรวัตถุ สาธารณะสงเคราะห์ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการปกครอง การส่งเสริมการศึกษาการอบรมเผยแผ่ศาสนธรรมอยู่ในระดับ ปานกลาง และพระสังฆาธิการมีความต้องการได้รับการถวายความรู้ เรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรวัด หมวดบริหารศาสตร์ในระดับมาก หมวดพฤติกรรมศาสตร์และความรู้ทั่วไปในระดับ ปานกลาง สำหรับวิธีการถวายความรู้ต้องการศึกษาดูงานวัดพัฒนาตัวอย่าง และการอภิปรายโดย ผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรการถวายความรู้ใน ๓ หมวดที่ต้องการ คือ หมวดความรู้ทั่วไป ได้แก่ ๑) กฎหมาย ระเบียบคำสั่งที่เกี่ยวกับการบริหารศาสนกิจในวัด ๒) การจัดศาสนาเพื่อพัฒนาชุมชน และสังคม หมวดบริหารศาสตร์ ได้แก่ ๑) การบริหารงานบุคคลในวัด ๒) เทคนิคการสร้าง ความสัมพันธ์กับชุมชน ๓) การส่งเสริมการศึกษา หมวดพฤติกรรมศาสตร์ ได้แก่ ๑) ภาวะผู้นำ ๒) การเผยแผ่ศาสนธรรม ๓) การพัฒนาทักษะการแสดงธรรม

^{๑๖๓} อ่างแล้ว

๔. การพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ จากการศึกษาพบว่า ประชากรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดอุดรดิตถ์ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นประชาชนอาศัยอยู่ในสถานที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว มีระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเครือข่ายการอยู่ในระดับมาก ในการแลกเปลี่ยนการจัดกิจกรรม หรือการมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องระหว่างองค์กรสมาชิกเครือข่ายนั้น จำเป็นต้องอาศัย การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาก การมีส่วนร่วมของสมาชิก มีเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน มีการทำงานเป็นทีมและมีทีมงานที่ดี เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ซึ่งกันและกันโดยผ่านการติดต่อกัน โดยตรงระหว่าง บุคคลหรือกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้าร่วมในเครือข่าย ล้วนมีความปรารถนาที่พัฒนาส่งเสริม ให้วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือ การสนับสนุนทั้งทางกายทางใจ เพื่อสร้างความเจริญด้านการท่องเที่ยวของแต่ละอำเภอ สถานภาพปัจจุบันของอุดรดิตถ์ยังไม่ขึ้นชื่อในระดับประเทศในด้านการท่องเที่ยว ยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก จากการให้สัมภาษณ์ของ ผู้อำนวยการ ททท.สนง.สุโขทัย กล่าวว่า อุดรดิตถ์เป็นเมืองผ่านที่นักท่องเที่ยวไม่ค่อยแวะมาท่องเที่ยวเท่าไร เพราะมีข้อจำกัดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีไม่มาก หรือไม่ค่อยได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร ถ้าอยากจะทำพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมต้องอาศัยความเข้มแข็งของชุมชนนั้นช่วยกัน พัฒนาการสร้างเครือข่ายภายในชุมชนเสียก่อน แล้วจึงยกระดับเครือข่ายขยายไปสู่เครือข่ายระดับอำเภอ ระดับจังหวัดและประเทศเป็นลำดับต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ นงนันท สุริยมณี และคณะ^{๑๖๔} ได้ทำการศึกษา Best Practices เครือข่ายเข้มแข็ง ปัจจัยที่ ส่งผลสำเร็จต่อการพัฒนาสังคมพบว่าความร่วมมือขององค์กรสมาชิก/สมาชิกเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ เครือข่ายเหล่านี้สามารถดำเนินงานมาได้อย่างต่อเนื่อง การมีคณะกรรมการที่เต็มใจเข้ามาทำงาน องค์กรสมาชิกมีความผูกพันกัน ทำงานด้วยใจ มีความเอื้ออาทร เป็นการทำงานแบบเพื่อนไม่ใช้การ บังคับบัญชา และสิ่งสำคัญที่ทำให้เครือข่ายเข้มแข็งได้ คือ ๑) การมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ๒) การมีส่วนร่วมของสมาชิก ๓) การมีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน ๔) การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ๕) การมีทีมงานที่ดี นอกจากนี้ ยังพบว่า จุดแข็งหรือจุดเด่นของการทำงานเครือข่าย คือ การที่สมาชิก ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการเข้ามามีส่วนในกิจกรรมด้วยความพร้อมเพรียงกัน รองลงมาเป็นเรื่อง ของการทำงานเป็นทีมและการประสานที่ดีของคณะกรรมการ ประธานและคณะกรรมการต้องมีความ ตั้งใจจริง เสียสละและมีความคล่องตัว บุคลากรมีความรู้และประสบการณ์ และการทำงานต้องมี ความโปร่งใส

^{๑๖๔} อ่างแล้ว

การพัฒนาการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์ต้องอาศัยระยะเวลาเพื่อพัฒนาทั้งกิจกรรม การมีส่วนร่วม เป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน การมีทีมงานที่ดี จึงสามารถพัฒนาทั้งเครือข่ายและแหล่งท่องเที่ยวของแต่ละวัด อีกทั้งการสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงที่พักโรงแรม ร้านอาหาร การบริการด้านอื่น ๆ อีก เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวของจังหวัดให้ทัดเทียมกับจังหวัดอื่นซึ่งเขาขึ้นชื่อทางด้านนี้อยู่แล้ว

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

๑) ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทุกรูปแบบ เช่น การสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การสนับสนุนโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดโครงการอบรมพัฒนาเครือข่ายท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่เป็นแบบแผนของชุมชน สามารถต่อยอดงานพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน

๒) ภาครัฐ สำนักงานจังหวัด ควรมีการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนามากขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาครบวงจร สอดคล้องกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม เช่น การจัดกิจกรรมลานวัฒนธรรม “นวัตวิถี” ซึ่งจะให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ รวมถึงแสดงให้เห็นเอกลักษณ์ความงดงามทางวัฒนธรรมทางพุทธศาสนาในแต่ละท้องถิ่น

๓) ภาครัฐ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรมีการวางแผนงานด้านการประชาสัมพันธ์ โดยเพิ่มการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการวางแผนงานด้านการตลาดแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใหม่ เพื่อให้กลุ่มนักท่องเที่ยวได้รับทราบ และขยายผลสู่กลุ่มนักท่องเที่ยวในระดับประเทศ และระดับโลกได้

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในระดับวัดและชุมชน

๑) วัด ควรมีการจัดทำแผนงานพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และควรมีการกำหนดรูปแบบการดำเนินงานทุกด้าน เช่น การประชาสัมพันธ์ การสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างกลไกระบบบริหารจัดการที่ดี

๒) ชุมชน/ประชาชน ผู้นำชุมชนควรเป็นผู้ขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีการส่งเสริมกิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน และกำหนดหน้าที่ของประชาชนในชุมชนเพื่อให้รับทราบแนวทางการปฏิบัติตน และขับเคลื่อนงานพัฒนาท่องเที่ยวในชุมชนได้

๓) ภาคเอกชน/ผู้ประกอบการ ควรมีการดึงกลุ่มผู้ประกอบการรายใหญ่และรายเล็กในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน เพราะผลิตภัณฑ์ด้านการบริการ และ

สินค้าของฝากของที่ระลึกจะแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์และดึงดูดใจนักท่องเที่ยว รวมทั้งกลุ่มผู้ประกอบการเอกชนคือกลุ่มผู้มีรายได้อัตราสูงที่สามารถร่วมพัฒนาและขับเคลื่อนการขยายกิจการธุรกิจท่องเที่ยวของชุมชนได้อย่างแพร่หลายสู่ระดับประเทศ และระดับโลก

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัย

- ๑) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อหาแนวทางในการสร้างความยั่งยืนของชุมชน ซึ่งจะสามารถยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เติบโตได้และยั่งยืน
- ๒) ควรมีการวิจัยรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจ เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนร้านจำหน่ายของที่ระลึก สินค้า OTOP ในจังหวัดอุดรธานี
- ๓) ควรมีการศึกษาวจัยและพัฒนาารูปแบบการประชาสัมพันธ์เชิงรุก และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุดรธานี

บรรณานุกรม

๑. หนังสือทั่วไป

สุเพชร จิรขจรกุล. **เรียนรู้ระบบภูมิสารสนเทศด้วยโปรแกรม ARCGIS DSK**. นนทบุรี: เอสอาร์พรีนติ้งแมสโปรดักส์, ๒๕๕๑.

นิคม จารุมณี. **การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๙.

พิมพรรณ สุจาริณพงศ์. **มัคคุเทศก์**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๙.

วรรณ วรชวานิช. **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๙.

๒. บทความในวารสารภาษาไทย

ณรงค์ พลธีรภัช. “ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดชลบุรี”, **วารสารวิจัยและพัฒนา มจร.** ปีที่ ๓๖ ฉบับที่ ๒ (เดือนเมษายน – มิถุนายน ๒๕๕๖): ๒๓๘.

สิทธิรัตน์ ทองศิริ. “การศึกษาความพึงพอใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์”, **วารสารท่องเที่ยวไทยนานาชาติ**. ปีที่ ๑ (เดือนมกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๕).

วิไรรัตน์ ยาทองไชย และคณะ. “ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เส้นทางวัฒนธรรมขอม และแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง กรณีศึกษาเส้นทางอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง”, **วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์**. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (เดือนมกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๐): ๗๐ - ๘๐.

สุดาพร คมทะวง “การพัฒนาารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของแขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว”, **วารสาร Academic journal Uttaradit Rajabhat University**. ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๒ (เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๖): ๓๓๕ - ๓๕๒.

กรณีศึกษา คำดี. “วัดและศาสนสถานในมิติของการท่องเที่ยว”, วารสารบัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ (เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๘): ๑๗๕ -๑๙๑.

๓. รายงานการวิจัย

เสาวภา ไพบยวัฒน์. “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม”.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๕.

วันทิกา หิรัญเทศ. “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยใน แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนนทบุรี”. วิทยาลัยราชพฤกษ์, ๒๕๕๖.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. “การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน”. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๒.

พระครูวิมลศิลป์กิจ และคณะ. “การศึกษารูปแบบและสภาพแหล่งเรียนรู้ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย”. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

จุฬามาศ คงสวัสดิ์. “การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม”. มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐.

ณัฐพงษ์ สิบบุญเรือง และคณะ. “ปัจจัยจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา”. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ๒๕๕๒.

ณัฐพงศ์ ถือดำ และสมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์. “ระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์โบราณสถาน ศาสนสถาน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน”. กองทุนสนับสนุน (สกว.) ภูเก็ต มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, ๒๕๕๐.

๔. บทสัมภาษณ์

พระครูโพธิชัยวงศ์. เจ้าอาวาสวัดบ้านฝาย. สัมภาษณ์, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

พระครูวรดิษฐ์คุณารักษ์. เจ้าอาวาสวัดกกตองสามัคคี. สัมภาษณ์, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

พระโกศล นาถธัมโม. เจ้าอาวาสปากห้วยฉลอง. สัมภาษณ์, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

พระมหาเปรี๊ยม อาจิมโณ. เจ้าอาวาสวัดท่าถนน. สัมภาษณ์, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

พระครูอุปลัมภ์ภูริทัต. เจ้าอาวาสวัดใหญ่ท่าเสา. สัมภาษณ์, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

พระครูพุทธบาทบริหาร. เจ้าอาวาสวัดพระยืนพุทธบาทยุคล. สัมภาษณ์, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

พระรังสรรค์ กิจสารโร. เจ้าอาวาสวัดพระฝางฯ. สัมภาษณ์, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

พระครูคณาธาร ทสสนีโย. ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระแท่นศิลาอาสน์. สัมภาษณ์, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

พระครูพิลาศธรรมสาร. เจ้าอาวาสวัดขวางชัยภูมิ. สัมภาษณ์, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

พระครูพิทักษ์ธรรมมงคล. เจ้าอาวาสวัดหน้าพระธาตุ. สัมภาษณ์, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

พระครูปัญญาวัชรกิจ. เจ้าอาวาสวัดบ้านแก่งไต้. สัมภาษณ์, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

พระครูวิโรฒประดิษฐ์ ฐานวีโร. เจ้าคณะอำเภอบ้านโคก. สัมภาษณ์, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

นางพัศลินทร์ เศรษฐรัฐ. ผอ.การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สนง.สุโขทัย. สัมภาษณ์, ๒๒ เมษายน ๒๕๖๑.

นายวรวิฑ์ ดาภู. เจ้าหน้าที่ข้อมูล ททท. สัมภาษณ์, ๒๒ เมษายน ๒๕๖๑.

นายปิยะครุฑ วนพงศธร. เจ้าหน้าที่ฐานข้อมูล ททท.. สัมภาษณ์, ๒๒ เมษายน ๒๕๖๑.

นายปิยะ ปัญญา. รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลผาจุ. สัมภาษณ์, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

นายดำเนิน อินทะเรืองรุ่ง. นายองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำพี. สัมภาษณ์, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

นางธัญญ์รัศม์ จันทร์. เจ้าพนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวชำนาญการ เทศบาลตำบลทุ่งยั้ง. สัมภาษณ์, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

นางนัยยา ศรีเลิศ. ผู้อำนวยการกองสวัสดิการฯ องค์การบริหารส่วนตำบลคอรุม. สัมภาษณ์, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

นางสาวอรุณี เชื้อวงศ์บุญ. พนักงานจ้าง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก่ง. สัมภาษณ์, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

นายนวนย สิ่งทอง. นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านโคก. สัมภาษณ์, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

นายธนภัทร นวลเจริญ. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลปากท่า. สัมภาษณ์, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

นางกาญจนา แสนบ้าน. ผู้อำนวยการกองการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลผาเลือด. สัมภาษณ์, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

นางณเร็นท์ ธารีย์จิโรติ. ประชาชนทั่วไป/ผู้ประกอบการ. สัมภาษณ์, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

นางสาวมนัสนันท์ อันอินทร์. ประชาชนทั่วไป/ผู้ประกอบการ. สัมภาษณ์, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

นางณัฐิตา ทองอ้อ. ประชาชนทั่วไป/ผู้ประกอบการ. สัมภาษณ์, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

นางอังสุมาริน ตันติกุล. ประชาชนทั่วไป/ผู้ประกอบการ. สัมภาษณ์, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

นางสุดกลิ่น เปรมสวัสดิ์. ประชาชนทั่วไป/ผู้ประกอบการ. สัมภาษณ์, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

นางชั้นทอง อินทวรรณ. ประชาชนทั่วไป/ผู้ประกอบการ. สัมภาษณ์, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

นางสาวเพ็ญศรี คำบ้านฝาย. ประชาชนทั่วไป/ผู้ประกอบการ. สัมภาษณ์, ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๑.

๕. สารนิเทศจากเวปต์ไวด์เว็บ (World Wide Web)

บทความออนไลน์

ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว, “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม”. < tourism-dan1.blogspot.com >. ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๑.

สำนักงานจังหวัดอุตรดิตถ์, “วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดอุตรดิตถ์ ๒๕๖๑”. < www.uttaradit.go.th/acrobat/vmgo_utt61.pdf >. ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, “วัดท่าถนน (อุตรดิตถ์)”. < [https://th.wikipedia.org/wiki/วัดท่าถนน_\(อุตรดิตถ์\)](https://th.wikipedia.org/wiki/วัดท่าถนน_(อุตรดิตถ์)) >. ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

เอกชัย กกแก้ว, “เว็บแอปพลิเคชันเพื่อบูรณาการข้อมูลการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์”. < <http://Wheretogophuket.com/files/web/ProvinceThailand.pdf> >. ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑.

พระมหาวิศศักดิ์ เขมจาโร และพระครูโสภณพัฒนานุยุต, “หลวงพ่อเพชร : สื่อพุทธศิลป์ที่มีอิทธิพลต่อประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์”. < www.ojs.mcu.ac.th/index.php/JGMP/article/view/3332 >. ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

อุตรดิตถ์โนเนม ภูเก็ตไซด์, “วัดใหญ่ท่าเสา”. < <https://sites.google.com/site/uttaraditnname/khxmul/wad-hiy-tha-sea> >. ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

แหล่งท่องเที่ยว ๗๗ จังหวัด, “วัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถ”. < www.addsiam.com/ท่องเที่ยว-77-จังหวัด/วัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถ/129.html >. ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

วิกิ พีเดีย สารานุกรมเสรี, “วัดพระแท่นศิลาอาสน์”. < <https://th.wikipedia.org/wiki/วัดพระแท่นศิลาอาสน์> >. ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

ท่องเที่ยวตทคอม, “วัดพระยืนพุทธบาทยุคล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์”. < https://www.thongteaw.com/Travel_tour_content_อุตรดิตถ์/วัดพระยืนพุทธบาทยุคล.html >. ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

ทัวร์ออนไทย, “วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง”. < <https://www.touronthai.com/article/1465> >. ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

สิทธิพันธ์ ทองศิริ, “การรศึกษาความพึงพอใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อพัฒนาคุณภาพท้องถิ่นอย่างยั่งยืน”. < <https://tcithaijo.org/index.php/jitt/article/view/25375> >. ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

วัดหน้าพระธาตุ, “เมืองพิชัย”. < www.uttaradit/tour/phichai/phichai1.html >. ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

วัดขวางชัยภูมิ, “ประวัติวัดขวางชัยภูมิ”. < www.watkcyp.org/ประวัติวัด/>. ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

ประภาศรี ศรีประดิษฐ์ และคณะ, “การศึกษาศักยภาพและมูลค่าของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวต่อการสร้างรายได้ ของจังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ และน่าน ในเขตภาคเหนือ”. < <https://elibrary.trf.or.th/abstract.asp?pid=RDG5550092&fDir1=RDG5550092v02> >. ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

พระครูสันติธรรมาภิรต (บุญชัย สนติกโร), “ศาสนสถานแหล่งท่องเที่ยวในพระพุทธศาสนา”. < journal.nmc.ac.th/th/admin/Journal/2557Vol8No1_12pdf >. ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

เยาวลักษณ์ เหล่าฤทธิ์ และคณะ, “เที่ยววัด : แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำโขง จังหวัดหนองคาย”. < <https://tcithaijo.org/index.php/SNGSJ/article/download/57279/47492/> >, ๑๐ เดือนกรกฎาคม ๒๕๖๑.

โกเมน กันตวธีระ และคณะ, “ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเมืองขอนแก่น”. < www.hu.ac.th/conference/conference๒๐๑๓/Proceedings2013/pdf/.../8_20-23.pdf >. ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, “วิสัยทัศน์ ททท.”. < <http://thai.tourismthailand.org/เกี่ยวกับ-ประเทศไทย/เกี่ยวกับ-ททท./วิสัยทัศน์-ททท.> >. ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

ภัทรพร อาวีชนาการ, “ปัจจัยทางการตลาดและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในเขตอำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์”. < http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2015/TU_2015_5702031625_2893_1780.pdf >. ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๑.

พัชรินทร์ จิงประวัติ, “การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนครนายก”. < https://www.tci-thaijo.org/index.php/cultural_approach/article/download/.../94026/ >. ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๑.

สราวัล เรืองกัลปวงศ์ และคณะ, “การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี”.

<<https://research.dusit.ac.th/new/upload/file/9cff0bd6d8dfoe23edc460925ef319b9.pdf>>. ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

Mr.Zhitang Chen, “ความคาดหวังและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่”.

<http://www.graduate.cmru.ac.th/core/km_file/331.pdf>. ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

สำนักงานสถิติจังหวัดอุดรดิตถ์, “รายงานสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรดิตถ์”.

<<http://uttaradit.nso.go.th/images/pdf/economy.pdf>>. ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

สำนักงานจังหวัดอุดรดิตถ์, “แผนพัฒนาจังหวัดอุดรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ – ๒๕๖๔”.

<http://www.uttaradit.go.th/poster/61/06/plan_budutt2561-2564.pdf>. ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

สำนักงานพระพุทธศาสนา, “ข้อมูลจังหวัดอุดรดิตถ์ ปี ๒๕๕๗”. <

http://utt.onab.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=133&Itemid=136>. ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

จุฑาภรณ์ หินชุย และสถาพรมงคลศรีสวัสดิ์, “แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีศึกษาวัดประชาคมวนาราม อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด”.

<<file:///C:/Documents%20and%20Settings/COMPAQ/My%20Documents/Downloads/31349-Article%20Text-69314-1-10-20150224.pdf>>. ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

ภาคผนวก ก

บทความวิชาการ

การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิศาสตร์สารสนเทศ
เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์
Development of Geo – Informatics System and Potential for
Tourism in Uttaradit

พระอุดมปิฎก, ดร.¹
พระมหาประกาศิต อาจารย์ปาตี, ดร.
นางสาวศรีวิจิตรา มีนางัว
Phra Udompidok, Dr.
Phramaha Prakasit Ajaraphatee, Dr.
Miss. Sriwichitra Meenangua
หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
จังหวัดอุตรดิตถ์

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อการศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุตรดิตถ์ 2) เพื่อการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์ 3) เพื่อการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุตรดิตถ์ 4) เพื่อพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์ โดยรวบรวมเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายในเขตพื้นที่ 9 อำเภอ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์, เจ้าหน้าที่รัฐ, ผู้ประกอบการ และประชาชน จำนวน 36 รูป/คน และกลุ่มตัวอย่างในการทำกิจกรรมกลุ่มเชิงปฏิบัติการ จำนวน 20 รูป/คน

ผลการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. การสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า ภาครัฐควรเร่งพัฒนาส่งเสริมงานด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน และเป็นรูปธรรมมากกว่าเดิม โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ให้กับวัด ชุมชน และท้องถิ่นผู้รับผิดชอบ เพื่อที่จะสามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดอุตรดิตถ์ในทุกทิศทาง เป็นแหล่งท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนและทุกฝ่ายจะได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวตรงนี้ต่อไปอย่างเท่าเทียมกัน และ ศักยภาพด้านการอนุรักษ์ การรักษาสีงแวดล้อมและวัฒนธรรม ที่จะสามารถพัฒนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ใส่ใจ และส่งเสริมการอนุรักษ์ ธรรมชาติ เพื่อให้คงความอุดมสมบูรณ์ทางวัฒนธรรมให้ยั่งยืนเอาไว้ดังจุด

¹ อาจารย์ประจำ หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์

ความสนใจของนักท่องเที่ยว แต่ทางผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่สนใจและต้องการให้มีการจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติม เพื่อเพิ่มศักยภาพให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ มีการนำมาใช้ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างมาก การศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นการพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) และ Application ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในวิถีพุทธของจังหวัดอุดรดิตถ์ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเป็นการบูรณาการที่ยั่งยืน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหลายกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกันกับการท่องเที่ยว ได้แก่ วัด กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว อาหาร ที่พักแรม ประชาชนในพื้นที่ และที่สำคัญที่สุดคือ นักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่เข้ามาสัมผัสวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ ที่มีมากถึง 3 วัฒนธรรม คือ วัฒนธรรมล้านนา วัฒนธรรมล้านช้าง และวัฒนธรรมสุโขทัย ระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศจึงมีส่วนช่วยในการคำนวณระยะทางในการเดินทาง และพิกัดสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแต่ละแห่ง ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถคำนวณระยะเวลาในการเดินทางได้ และช่วยในการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวควบคู่กันไปสามารถพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนได้

3. การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ในแต่ละพื้นที่ที่มีความพร้อมที่แตกต่างกัน บางแห่งมีความพร้อมด้านสถานที่ บางแห่งมีความพร้อมด้านข้อมูลข่าวสาร และบางแห่งมีเข้มแข็งของชุมชน บางแห่งมีความเรื่องงบประมาณ การพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวด้วยระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศทำให้เกิดการเชื่อมโยงจุดพิกัดท่องเที่ยวที่อย่างชัดเจน ควรพัฒนาควบคู่กันไปกับการประยุกต์ใช้ระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศศาสตร์เพื่อการประชาสัมพันธ์ทางเว็บเพจ หรือ สังคมออนไลน์ โดยคำนึงถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีภูมิศาสตร์สารสนเทศเพื่อจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นหลัก ภายใต้ภูมิปัญญาเชิงพุทธบูรณาการเพื่อสร้างความยั่งยืนและเป็นรูปธรรมมากที่สุด

4. การพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนในแต่ละชุมชนมีการพึ่งพาอาศัยตนเองเป็นหลักในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสร้างเครือข่าย ส่วนหน่วยงานราชการมีการสนับสนุนงบประมาณด้านการท่องเที่ยวอย่างมาก ส่วนใหญ่เป็นการสนับสนุนงบประมาณด้านกิจกรรมบุญประเพณีที่โดดเด่นของแต่ละชุมชนซึ่งมีการสนับสนุนทุกปี จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่การท่องเที่ยวแต่ละแห่งในเขตอำเภอทั้ง 9 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอลับแล อำเภอตรอน อำเภอพิชัย อำเภอทองแสนขัน อำเภอท่าปลา อำเภอน้ำปาด อำเภอฟากท่า และอำเภอบ้านโคก พบว่า ชุมชนแต่ละแห่งต่างก็มีการพัฒนาเครือข่ายเฉพาะในชุมชนเท่านั้น ไม่ได้รับการสนับสนุนหรือไม่มีการขยายเครือข่ายไปสู่ชุมชนอื่น เนื่องจากปัญหางบประมาณดำเนินการ ส่วนรูปแบบเครือข่าย ลักษณะการสร้างเครือข่าย และการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวของแต่ละแห่งมีความคล้ายคลึงกัน

คำสำคัญ : การพัฒนา, ศักยภาพ, ระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศ, การท่องเที่ยว

Abstract

This research entitled “Development of Geo-Informatics System and Potential for Tourism in Uttaradit” has the objectives as follows: 1) to study and survey the tourist attraction in Uttaradit, 2) to develop the geo-informatics system for tourist attraction management in Uttaradit, 3) to develop the potential of tourist attraction in Uttaradit’s community, and 4) to develop the network of tourist attraction in Uttaradit. This study is collected data from target groups in 9 districts of samples, including Buddhist monks, government officials, entrepreneurs and people in 36 people and the samples for activities in the workshop group of 20 people.

The findings of this research as follows:

1. The survey of cultural tourist attractions found that the government sector should hasten the development of sustainable cultural attractions and be more concrete by organizing activities to promote knowledge to the temple, community and local responsible person in order to be able to develop cultural tourist attractions of Uttaradit, in all directions are the sustainable cultural attractions, and all parties will get benefit from this tourism evenly and the potential for conservation, environmental and cultural protection that can develop to be the sustainable tourist attractions, that is a stakeholder in the area who pay attention and promote nature conservation in order to maintain the sustainable cultural abundance to attract tourists, but those who are stakeholders in the area that interest and would like to have training for more knowledge to increase the potential to be the sustainable tourist attractions.

2. Development of geo-informatics system for tourist attraction management in Uttaradit there is used in less tourism development. This study therefore is the development of geographic information system (GIS) and application of cultural tourist attractions according to the Buddhist way of Uttaradit for being the same direction and the sustainable integration causing benefits for many groups that are related to tourism, including temples, tourism business operators, food, accommodation, people

in the area and most importance is the tourists who are people groups that come to experience culture and way of life of people in Uttaradit province that has up to 3 cultures, namely Lanna culture, Lan Chang culture, and Sukhothai culture. The geographic information system therefore helps to calculate the distance of travel and coordinates cultural attractions in each location that make them to calculate the travel time and help in public relations about tourism at the same time that can develop sustainability.

3. Development of tourist attraction potential found that there are different readiness in each area. Some places have readiness in place, information, community strength, and budget. The development of tourism potential by geographic information systems that makes the connection of the tourist coordinate clearly. And should be developed in parallel with the application of geographic information systems for public relations on web pages or social network by considering the application of geographic information technology for cultural tourism management mainly under integrated Buddhist wisdom to create the most sustainable and concrete.

4. The development of tourist attraction network found that communities in each community there are mainly self-reliance in developing tourist attractions and networking. For government agencies have very little budget support regarding tourism. Most of them support the budget for outstanding merit – making activities of each community that is supported every year. From the fieldwork of interviewing who related in the tourist area of each area in 9 districts, including Mueang district, Lap Lae district, Tron district, Phichai district, Thong Saen Khan district, Tha Pla district, Nam Pat district, Fak Tha district, and Ban Khok district found that each community has developed a network in the community only, not supported or network expansion into other communities due to budget problems. Network format, the characteristics of networking and tourism network development of each area there are similarity.

Keyword; Development, potential, geo-informatics, tourism

บทนำ

ปัจจุบันการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก การส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นนโยบายหลักที่สำคัญในการพัฒนาและขยายงานด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง รวมทั้งสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยอย่างยั่งยืนในอนาคตได้ การพัฒนารูปแบบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงเป็นกิจกรรมรูปแบบหนึ่งที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกันจากทุกฝ่ายในการขับเคลื่อน ได้แก่ หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน ท้องถิ่น ชุมชน วัด และประชาชน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเดิม โดยมีการสนับสนุนงานประเพณีท้องถิ่น การผลิตสินค้าของที่ระลึกให้มีมาตรฐานทั้งราคา และคุณภาพการพัฒนาบุคลากรและการส่งเสริมการขาย เป็นต้น ดังนั้น การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาขับเคลื่อนในทุกรูปแบบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวมากที่สุด ตั้งแต่ การดำเนินงานสำรวจแหล่งท่องเที่ยว การศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ การวางแผนงานพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเพื่อกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อให้มีประสิทธิผลมากที่สุด รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีด้านการท่องเที่ยวในยุคศตวรรษที่ 21 ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกประเทศโดยตรง ส่งผลให้เพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวในประเทศไทยได้มากขึ้น รวมถึงการเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวของในระดับภูมิภาค ระดับจังหวัด และระดับชุมชน ทั้งนี้ หากมีการสนับสนุนและสามารถนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) มาประยุกต์ใช้เพื่องานด้านการท่องเที่ยวอย่างจริงจังในประเทศไทยจะทำให้เห็นผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมชัดเจน

ในปัจจุบันระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) มีการนำมาพัฒนาและประยุกต์ใช้ สามารถประยุกต์กับงานได้หลากหลาย อาทิ การวางผังเมือง การศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร การศึกษาและติดตามภัยพิบัติ และด้านการท่องเที่ยว GIS เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการจัดการวิเคราะห์ และแสดงผลทั้งในระดับชุมชนและระดับภูมิภาค สามารถประยุกต์ GIS กับงานด้านการท่องเที่ยวได้หลากหลาย ได้แก่ การจัดทำบัญชีรายชื่อสิ่งอำนวยความสะดวกทางนันทนาการ การจัดการท่องเที่ยวทางบก การประเมินผลกระทบของนักท่องเที่ยว ระบบการจัดการข้อมูลการท่องเที่ยว และระบบสนับสนุนการตัดสินใจด้วยการท่องเที่ยว ด้วยข้อจำกัดที่ใช้สำหรับการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวบางส่วนต้องการเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวและการประเมินเส้นทางที่สั้นที่สุดในการเดินทางจากที่พักไปยังแหล่งท่องเที่ยวจึงมีความจำเป็นเพื่อประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย ซึ่ง GIS และการสำรวจระยะไกล (Remote Sensing : RS) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ GIS และ RS ช่วยทำให้นักท่องเที่ยวสามารถวางแผน

และมองเห็นข้อมูลเส้นทางเชิงพื้นที่สำหรับใช้เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในระยะเวลาและระยะทางที่สั้นที่สุด²

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเทคโนโลยีที่รู้จักกันมากสำหรับหน่วยงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับ การบริหารจัดการ ติดตามทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น บางครั้งการติดตามทรัพยากรบนโลกที่เกิดขึ้นใหม่ หรือนำมาใช้บริหารจัดการฐานข้อมูล โดยนำ ข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในรูปแบบเชิงพื้นที่ตามเงื่อนไขที่กำหนดได้ในรูปแบบสองมิติ และสามมิติ³

นอกจากนี้ ระบบสารสนเทศเป็นเครื่องมือที่สำคัญ สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการท่องเที่ยว ทำให้การใช้ระบบการท่องเที่ยวเป็นไปได้ไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันเนื่องด้วยคุณสมบัติของระบบ GIS ที่สามารถรวบรวมวิเคราะห์ และแสดงผลข้อมูล ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงพื้นที่ได้ดี อ้างอิงถึงตำแหน่งที่มีอยู่จริงอยู่บนพื้นผิวโลกได้อย่างแม่นยำและรวดเร็ว เห็นได้ว่าระบบ GIS มีความสำคัญที่ทำให้ระบบการท่องเที่ยวเป็นไปได้ไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถประยุกต์ในการท่องเที่ยวได้ดังนี้ คือ สามารถระบุตำแหน่งการเดินทาง ค้นหาสถานที่ที่มีอยู่จริงอยู่บนพื้นผิวโลกได้แม่นยำและรวดเร็ว ช่วยวางแผนการเดินทางและหาที่พัก ช่วยเป็นเข็มทิศในการเดินป่า แสดงข้อมูลแบบทันการณ์ การติดตามตัวก็สามารถบอกพิกัดได้อย่างแม่นยำ เส้นทางทาง (Track) การจัดการภาวะฉุกเฉินและภัยพิบัติ นำมาจัดการกับทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมถึงเฝ้าระวัง การบำรุงรักษา การวิเคราะห์ในการหาทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมไปถึงการแบ่งปันภาพการเดินทางผ่านด้วย Social Network เป็นต้น เพื่อการเดินทางที่มีประสิทธิภาพ พร้อมกับความเร็วและความสะดวกในการเดินทาง โดยหวังว่า จะเป็นแนวทางที่ดีในการพัฒนาต่อยอดนำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาประยุกต์ใช้พัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้เจริญเติบโตก่อให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อไปในอนาคต⁴

จังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นจังหวัดภาคเหนือตอนล่างที่มีความเชื่อมโยงทางด้านวัฒนธรรมจากหลาย ๆ อาณาภูมิภาค ได้แก่ วัฒนธรรมล้านนา วัฒนธรรมล้านช้าง และวัฒนธรรมสุโขทัย จึงทำให้มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่น่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเก่าแก่ และความแตกต่างของวัฒนธรรม ความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ทำให้จังหวัดอุดรดิตถ์เป็นจังหวัดที่มีแหล่ง

² ณรงค์ พลธิรักษ์, “ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดชลบุรี”, *วารสารวิจัยและพัฒนา มจร*, ปีที่ 36 ฉบับที่ 2 (เดือนเมษายน – มิถุนายน 2556) : หน้า 238.

³ สุเพชร จิระจกรกุล, *เรียนรู้ระบบภูมิสารสนเทศด้วยโปรแกรม ARCGIS DESKTOP*, (นนทบุรี : เอสอาร์ พรินติ้งแมสโปรดักส์, 2551).

⁴ ภาณุ ศิริรักษ์ และคณะ, “ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว”, <<https://www.gotoknow.org/posts/466908>>, สืบค้นเมื่อ 20 ต.ค. 2561.

ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศาสนสถาน หรือ สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีความแตกต่างและโดดเด่นไปตามลักษณะของท้องถิ่น สามารถดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งในจังหวัดอุดรดิตถ์ และนักท่องเที่ยวจากพื้นที่ เข้ามาเยี่ยมชมความงามทางศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรดิตถ์อย่างต่อเนื่อง แต่ปัจจุบันพบว่า การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์นั้นมีน้อยมาก ทำให้สัดส่วนของนักท่องเที่ยวมีไม่มาก ส่งผลต่อรายได้ในชุมชนหากมีการพัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัยจะสามารถพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ได้อย่างยั่งยืน และมีนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์มากขึ้น

จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัย มีความสนใจที่ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อการศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ และการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์ ตลอดจนการพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยการนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดความสะดวก และการวางระบบเส้นทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสม เป็นการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์สู่ความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อการศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์
2. เพื่อการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์
3. เพื่อการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์
4. เพื่อการพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์

การออกแบบการวิจัยและขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และกิจกรรมกลุ่มเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) การศึกษาข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Source) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และการจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ ดังนี้

1.การศึกษาเอกสาร (Documentary Research)

การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ทำการศึกษาเอกสารและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ (primary Source) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) เกี่ยวกับการพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์ ดังนี้

- (1) ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือ รายงานการวิจัย บทความวิจัย และเอกสารอื่น โดยศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิด และทฤษฎีในการศึกษาวิจัย
- (2) ทำการวิเคราะห์กระบวนการสร้างสื่อพัฒนาการท่องเที่ยวและการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์ในกระบวนการเชิงปฏิบัติ และบูรณาการงานพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีแบบแผนกับทุกภาคส่วนในจังหวัดอุดรดิตถ์
- (3) ส่งเสริมการนำระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศ ได้แก่ GIS และ Application มาพัฒนาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรดิตถ์อย่างมีประสิทธิภาพ

2.การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการลงพื้นที่ภาคสนาม (Field Study) ในพื้นที่ 9 อำเภอของจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อทราบถึงแนวคิด ความสัมพันธ์ กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของ ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วัด ภาคเอกชน กลุ่มผู้ประกอบการ และประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ทราบถึงนโยบายการพัฒนาของแต่ละชุมชน ในแต่ละอำเภอของจังหวัดอุดรดิตถ์

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยกำหนดขอบเขตในวิจัยในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยมีการกำหนดขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

1) เกณฑ์การเลือกชุมชนในการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกพื้นที่ด้านการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของแผนงานวิจัย และมุ่งดำเนินการศึกษาวิจัยมีการดำเนินการในพื้นที่ 9 อำเภอ ดังนี้ (1) อำเภอเมือง (2) อำเภอลับแล (3) อำเภอท่าปลา (4) อำเภอน้ำปาด (5) อำเภอฟากท่า (6) อำเภอบ้านโคก (7) อำเภอทองแสนขัน (8) อำเภอตรอน (9) อำเภอพิชัย โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกพื้นที่ย่อยในแต่ละอำเภอเพื่อทำการศึกษาวิจัยเชิงลึกจากคุณสมบัติ ดังนี้

1.1) เป็นพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ชาติ

- (1) มีตำนานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา
- (2) มีความสอดคล้องกับประวัติศาสตร์ชาติ
- (3) มีการดำเนินงานพัฒนาจากส่วนราชการในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

(4) มีการทะนุบำรุงและอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมเพื่อความยั่งยืน

(5) จำนวนนักท่องเที่ยวมีอัตราเพิ่มขึ้น

1.2) มีการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และได้รับการพัฒนางานด้านการท่องเที่ยว และได้รับการสนับสนุนกิจกรรมจากหน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.3) ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการอนุรักษ์วัฒนธรรม สร้างรูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายในชุมชน และมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น สามารถดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่

2) สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้นแบบที่ใช้ในการศึกษาวิจัย จากเกณฑ์การเลือกสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน 17 แห่ง ประกอบด้วย

- (1) วัดใหญ่ท่าเสา อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์
- (2) วัดท่าถนน อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์
- (3) วัดพระฝางสว่างคบุรี อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์
- (4) อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์
- (5) วัดพระแท่นศิลาอาสน์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
- (6) วัดพระยืน อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
- (7) วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
- (8) วัดมหาธาตุ อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์
- (9) วัดขวางชัยภูมิ อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์
- (10) วัดหน้าพระธาตุ อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์
- (11) บ้านเกิดพระยาพิชัยอนุสรณ์สถาน อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์
- (12) วัดบ้านแก่งไต้ อำเภอดรอน จังหวัดอุตรดิตถ์
- (13) วัดน้ำพี อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์
- (14) วัดกกต๋องสามัคคี อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์
- (15) วัดโพธิ์ไชยศรี อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์
- (16) วัดศรีสะอาดโพธิ์ชัย (บ้านฝาย) อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์
- (17) วัดปากห้วยฉลอง อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรและตัวอย่าง โดยเน้นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และการจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม จำนวน 56 รูป/คน ดังนี้

1) ฝ่ายสงฆ์ เป็นพระภิกษุสงฆ์ระดับพระสังฆาธิการ ในพื้นที่ 9 อำเภอ ของจังหวัด อุตรดิตถ์ จำนวน 17 รูป

2) ฝ่ายฆราวาส ประกอบด้วย ภาครัฐ นักท่องเที่ยว และประชาชน ดังนี้

- (1) เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จำนวน 3 คน
- (2) ส่วนราชการในจังหวัด จำนวน 5 คน
- (3) ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 8 คน
- (4) ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว จำนวน 7 คน
- (5) ประชาชน จำนวน 12 คน
- (6) นักท่องเที่ยว จำนวน 4 คน

เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร งานวิจัยการสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) โดยมีลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เพื่อให้เหมาะสมในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ พระสังฆาธิการ, ภาครัฐ, เอกชน, ผู้ประกอบการ, ชุมชน, วัด, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ประชาชน และนักท่องเที่ยว ซึ่งแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือเชิงคุณภาพ ดังนี้

(1) การศึกษาข้อมูลจากหนังสือ งานวิจัย และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว

(2) นำข้อมูลที่ได้มาวางโครงสร้างแบบสัมภาษณ์และกำหนดขอบเขตเนื้อหาให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดงานวิจัย

(3) สร้างแบบสัมภาษณ์ การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์

2) การจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดสนทนากลุ่มย่อยในรูปแบบการของจัดสัมมนาเพื่อวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศที่ได้จัดทำขึ้น คือ เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุตรดิตถ์ (GIS) และ Application แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้ง 17 แห่ง ในพื้นที่ 9 อำเภอ โดยการสนทนามุ่งเน้นประเด็นการบูรณาการเทคโนโลยีในระดับจังหวัด และการพัฒนาเพื่อใช้ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทุกแห่งอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีเครื่องมือในการศึกษา ดังนี้

(1) แบบสัมภาษณ์ และการจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion)

(2) แบบสอบถามความพึงพอใจ เพื่อวิเคราะห์ตัวชี้วัด การพัฒนาระบบและศักยภาพ

ภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากการสังเคราะห์ข้อมูลโครงการวิจัยย่อย จำนวน 4 โครงการ และแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์” มีรายละเอียดสำคัญดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุดรดิตถ์

การศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์เป็นการศึกษาข้อมูลวิจัยในลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาสำรวจสถานที่ท่องเที่ยวและรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวสภาพแวดล้อมทางกายภาพภูมิศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยว และสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรดิตถ์ ให้เกิดการอนุรักษ์เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

รูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยนำข้อมูลที่ได้จากการทำแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อพิจารณาประเด็นที่เหมือนกันหรือแตกต่างกัน และดำเนินการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เชื่อมโยงข้อมูลให้มีลักษณะเป็นแนวคิดสรุปเชิงนามธรรม โดยนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ หลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ด้านพื้นที่ มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยว คือ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น มีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ปัจจุบันใช้การบอกปากต่อปากเป็นหลัก รองลงมาคือสื่อสารผ่านทางสื่อสังคม ออนไลน์ (Social Media) และได้รับการสนับสนุนด้านประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในระดับภูมิภาค จากสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุดรดิตถ์ สิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานมีครบถ้วน แต่ก็ยังต้องการการปรับปรุงจากหน่วยงาน ภาครัฐท้องถิ่น และยังคงขาดในเรื่องของป้ายบอกทางที่ชัดเจน ถึงขยะ ป้ายประกาศค่าเตือนต่าง ๆ อาจจะต้องพัฒนาปรับปรุงให้มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น และหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาถนนหนทางสะดวกสบายไม่ซับซ้อน และเข้าถึงได้ง่าย

2) ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว กิจกรรมหลักของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามา ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ เป็นกิจกรรมเสริมสำหรับไว้รองรับนักท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับการมาท่องเที่ยว อีกทั้งกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นกิจกรรมเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรม เป็นการใช้ประโยชน์จากแหล่งอารยธรรมของท้องถิ่นในพื้นที่ท้องถิ่น

3) ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม การสนับสนุนงบประมาณในการทะนุบำรุงรักษา ศิลปวัฒนธรรมจากภาครัฐอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาจึงอยู่ใน ความรับผิดชอบของวัด และประชาชนในชุมชน ในการร่วมบริจาคเงินเพื่อทะนุบำรุงศิลปะทาง พระพุทธศาสนาในวัดต่าง ๆ ดังนั้น หากภาครัฐให้การสนับสนุนงบประมาณที่มากขึ้นก็จะทำให้การ ทะนุบำรุงศิลปะทางพระพุทธศาสนามีการพัฒนาด้านแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น สามารถผลักดันสู่การ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ในอนาคต

4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น ตั้งแต่มีการประกอบธุรกิจด้านการท่องเที่ยวใน พื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุตรดิตถ์ การมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น คือ การจ้างงาน การ ส่งเสริมให้ชาวบ้านสามารถมาขายของเพื่อหารายได้เสริมได้ในแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วม เรื่อง การช่วยกันอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ช่วยกันดูแลและรักษาความสะอาด และการ ช่วยกันรักษาความปลอดภัยในท้องถิ่น แต่การมีส่วนร่วมในด้านการบริหารจัดการพื้นที่ และกิจกรรม ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวยังไม่มีส่วนร่วมมากนัก โดยส่วนใหญ่จะเป็นการดูแลของวัด ผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชนและหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมากกว่า เพื่อเป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่การท่องเที่ยวของจังหวัดอุตรดิตถ์ ต่อไปในอนาคตจะต้องมีการเสนอแนวทางให้ชุมชนเข้ามามี บทบาทมากกว่านี้

5) ด้านการบริหารและการจัดการ การท่องเที่ยวในพื้นที่การท่องเที่ยวของจังหวัดอุตรดิตถ์ ก่อให้เกิดการสร้างงานและการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ทำให้เศรษฐกิจ ท้องถิ่นดี ขึ้น คนในชุมชนมีความสุข ช่วยลดปัญหาสังคมต่าง ๆ ในพื้นที่ได้ดี แต่ในส่วนของการพัฒนา บุคลากร ในท้องถิ่น พบว่าแทบจะไม่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จากการ เติบโตด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ของจังหวัดอุตรดิตถ์เกิดขึ้นอย่างช้ามาก มีส่วนทำให้มองข้ามเรื่อง การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป คือ ผู้นำชุมชนควรร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่น คือ เทศบาล และ องค์การบริหารส่วนตำบลท้องถิ่น มีการจัดอบรมการให้ความรู้ การอนุรักษ์วัฒนธรรม อบรม ภาษาอังกฤษ การรักษา และความปลอดภัยเท่านั้น แต่ยังไม่เห็นหน่วยงานไหนเข้ามาให้ความรู้หรือจัด กิจกรรมอบรมเรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยตรง

อนึ่ง ภาครัฐควรเร่งพัฒนาส่งเสริมงานด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน และเป็น รูปธรรมมากกว่าเดิม โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ให้กับวัด ชุมชน และท้องถิ่นผู้รับผิดชอบ เพื่อที่จะ สามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดอุตรดิตถ์ในทุกทิศทาง เป็นแหล่งท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนและทุกฝ่ายจะได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวตรงนี้ต่อไปอย่างเท่าเทียมกัน และ ศักยภาพ ด้านการอนุรักษ์ การรักษาสีงแวดล้อมและวัฒนธรรม ที่จะสามารถพัฒนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืนได้ คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ใส่ใจและส่งเสริมการอนุรักษ์ ธรรมชาติ เพื่อให้เกิดความอุดม

สมบูรณ์ทางวัฒนธรรมให้ยั่งยืนเอาไว้ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว แต่ทางผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่สนใจและต้องการให้มีการจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติม เพื่อเพิ่มศักยภาพให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์

ปัจจุบันการนำระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์นั้น มีการนำมาใช้ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยววันน้อยมาก การศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศ และ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตามวิถีพุทธของจังหวัดอุดรดิตถ์ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเป็นการบูรณาการที่ยั่งยืน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหลายกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกันกับการท่องเที่ยว ได้แก่ วัด กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว อาหาร ที่พักแรมประชาชนในพื้นที่ และที่สำคัญที่สุดคือ นักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่เข้ามาสัมผัสวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ ที่มีมากถึง 3 วัฒนธรรม คือ วัฒนธรรมล้านนา วัฒนธรรมล้านช้าง และวัฒนธรรมสุโขทัย เกื้อกูลต่อการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม และประชาสัมพันธ์ ควบคู่กันไปสามารถพัฒนาก่อให้เกิดความยั่งยืนได้

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเชิงพุทธบูรณาการ จึงเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้และกระบวนการสื่อสารทางวัฒนธรรม โดยมีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นฐานของความมั่นคงในการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการบูรณาการระหว่าง วิถีพุทธ วิถีชุมชน สร้างสรรค์ ศิลปวัฒนธรรม เพื่อสานต่องานท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างยั่งยืน

1) คุณค่าทางด้านวัฒนธรรม

จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัด ให้เข้าสู่ระบบการบูรณาการเชิงพุทธจะแสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมไทยที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทย นั่นคือ การแสดงออกถึงความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนชาวไทยที่มั่นคงในบุญและความดีอันเกิดจากพุทธศาสนา การปฏิบัติด้วยศรัทธานี้จึงเป็นการทำนุบำรุงสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้มีความยั่งยืนสืบไป

ส่วนเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นกิจกรรมที่ส่งผลโดยตรงในด้านของการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา เมื่อพลังศรัทธาของพุทธศาสนิกชนมีอย่างล้นเปี่ยม ก็จะทำให้ชาวพุทธที่มีจิตใจเป็นบุญ เข้ามาบริจาคทรัพย์ เพื่อให้ทางวัดได้นำไปทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาให้เป็นที่ประจักษ์ในสภาพดั้งเดิมทุกยุคทุกสมัย ซึ่งส่งผลที่ดีต่อคุณภาพจิตใจของพุทธศาสนิกชนและเป็นการอนุรักษ์รักษาไว้ซึ่ง ศิลปวัฒนธรรมพระพุทธศาสนา ดั้งเดิมด้วย

นอกจากนี้การรักษาคุณค่าด้านวัฒนธรรม ที่คงแฝงไว้ซึ่งพลังแห่งความสามัคคีของพุทธศาสนิกชนจากทั่วประเทศที่มีใจศรัทธาพร้อมร่วมมือกันพัฒนาศิลปวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ ทำให้เกิดพลังชุมชนในการพัฒนาอนุรักษ์ทำนุบำรุงวัดให้คงอยู่อีกรูปแบบหนึ่งด้วย

2) ด้านการคมนาคมและสังคม

การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในปัจจุบันนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพราะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา GIS จึงเป็นความก้าวหน้าหนึ่งที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาระบบการท่องเที่ยว โดยสามารถย่อโลกทั้งใบให้อยู่ในมือทุกคนเพียงแค่ใช้ Smart Phone เป็นอุปกรณ์หลักในการสืบค้น

ผลจากการพัฒนาเทคโนโลยีระบบบอกตำแหน่งพิกัดด้วยดาวเทียม (Global Positioning System :GPS) ทำให้สามารถรู้ตำแหน่งของสิ่งต่าง ๆ ที่ติดตั้งอุปกรณ์เครื่องวัดพิกัดด้วยดาวเทียม ซึ่งจะแสดงรายละเอียดเส้นทางคมนาคม หรือ สถานที่ต่าง ๆ โดยใช้ประกอบกับข้อมูลดาวเทียมทำให้นักท่องเที่ยวทุกคนสามารถกำหนดจุดหมายปลายทาง และเส้นทางการท่องเที่ยวได้ทำให้สามารถควบคุมระยะทางในการเดินทาง ช่วยลดต้นทุนในการจ่าย เช่น ค่าน้ำมันรถ ค่าซ่อม ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวทั้งหมด เพราะเลือกเดินทางไปในเส้นทางที่กำหนดไว้แล้วจากระบบภูมิสารสนเทศ GIS นอกจากนี้ GIS จะมีส่วนช่วยในการกำหนดเส้นทางให้กับนักท่องเที่ยวแล้ว GIS ยังสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการแข่งขันทางการตลาดด้านการท่องเที่ยวให้กับกลุ่มผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในชุมชนได้ ด้วยการจัดทำจุดพิกัดเส้นทางสถานที่ ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถสืบค้นและเป็นแผนที่ในการนำทางได้ เชื่อมโยงถึงการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวของชุมชนที่สามารถร่วมกันสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีความน่าสนใจสร้างความมั่นคงให้กับชุมชนได้

3) ด้านเศรษฐกิจ

การประยุกต์ใช้ GIS เพื่อการท่องเที่ยว เป็นเป็นพัฒนาที่มีโดยตรงต่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน ทั้งในด้านการวิเคราะห์ผลผลิตด้านการท่องเที่ยวที่มีต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการดำเนินการทางด้านธุรกิจ อาทิเช่น ที่พัก โรงแรม ร้านอาหาร ของฝากของที่ระลึก หรือ สินค้า OTOP ของแต่ละชุมชนการพัฒนาเป็นแหล่งกระจายสินค้าด้านการท่องเที่ยว

นอกจากนี้สามารถพัฒนาศักยภาพด้านเศรษฐกิจชุมชนให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายทางช่องทางประชาสัมพันธ์ทาง Web browser, Internet และ Application ซึ่งจะทำให้เข้าสู่กลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานีได้มากขึ้น ส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มการผลิตสินค้าชุมชน OTOP ของฝากของที่ระลึก และสามารถสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านที่อยู่ในบริเวณที่

มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างมั่นคง สร้างงาน สร้างอาชีพ สนองตอบนโยบายการพัฒนา Uttaradit 4.0 ซึ่งเป็นนโยบายการพัฒนาของจังหวัดอุดรดิษฐ์ที่มีความอย่างยั่งยืน สามารถนำมาพัฒนาเชิงพุทธบูรณาการกับชุมชนเพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ จึงเป็น ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านการท่องเที่ยว “ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หรือ GIS” และ “Application” ซึ่งเป็นการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดเป็นครั้งแรกในจังหวัดอุดรดิษฐ์ ถือว่าเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่มีการนำมาใช้ประโยชน์ในกิจการของคณะสงฆ์ และ ชุมชนท้องถิ่น ในจังหวัดอุดรดิษฐ์ 9 อำเภอ จึงควรมีการนำองค์ความรู้ที่ได้ในครั้งนี้ ไปพัฒนาต่อยอดอย่างแพร่หลายในระดับจังหวัด โดยการเข้ามามีส่วนร่วมของส่วนราชการในจังหวัดอุดรดิษฐ์ที่จะสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาต่อยอดผลงานวิจัยให้ครบทุกแห่ง ทั้งนี้ อาจพัฒนาเพิ่มเติมโดยการจัดทำป้าย QR CODE ติดไว้บริเวณแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาเส้นทาง ประวัติศาสตร์ สินค้าที่ระลึกของชุมชน กิจกรรม เทศกาล ประเพณี ในแต่ละช่วงเวลาได้ ซึ่งจะทำให้เกิดความรวดเร็วในการท่องเที่ยว

ทั้งนี้ นักวิจัยสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อออกแบบและพัฒนารวบรวมแผนการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถวางแผนการท่องเที่ยวได้ครอบคลุมกับความต้องการด้านอื่นมากยิ่งขึ้น ด้วยการเพิ่มปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับส่วนอื่น ๆ มาคำนวณร่วมด้วย เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ของการวางแผนการท่องเที่ยวที่เหมาะสมต่อการเดินทางมากที่สุด

สรุป การพัฒนาระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเชิงพุทธบูรณาการของจังหวัดอุดรดิษฐ์ ซึ่งทำการเผยแพร่ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อเพิ่มช่องทางให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกมากขึ้น ที่สำคัญการพัฒนาระบบการท่องเที่ยวด้วย GIS จึงเป็นการอนุรักษ์เอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบดั้งเดิมและวิถีของชุมชน ซึ่งจะเป็นการสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมความงดงามของวัฒนธรรมพื้นถิ่นและวิถีชุมชนที่น่าสนใจได้อย่างต่อเนื่อง กระทั่งพัฒนาเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวในระดับประเทศ และระดับอาเซียนได้ในอนาคต

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์

การพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์ จึงเป็นการศึกษาองค์ความรู้ของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวระหว่างชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์ และเพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวเชิงพุทธบูรณาการ

ด้านสถานที่ท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม เช่น วัดเก่าแก่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนนั้นให้สูงขึ้น เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว การให้ข้อมูลบริการเพื่อความสะดวก รวดเร็วของผู้ท่องเที่ยว รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศศาสตร์เข้ามาประยุกต์ใช้ในการท่องเที่ยวเชิงพุทธบูรณาการ การท่องเที่ยวตามวัด แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน

ด้านศักยภาพของแต่ละพื้นที่ ความพร้อม ความสะดวกในเรื่องสถานที่ ความสะอาด ข้อมูลข่าวสาร บางแห่งที่มีหน่วยงานอย่างเข้มแข็งเข้มมาดูแล ประสานงานกันตลอด ในเรื่องข้อมูล การอบรมเพื่อพัฒนาความทันสมัยในเรื่องข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ทางสื่อสิ่งพิมพ์ หรือตามเว็บเพจ ที่สามารถเข้าถึง และรู้พิภคได้ โดยใช้เวลาในการเดินทางถึงสถานที่ท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น พร้อมทั้งมีการเชื่อมโยงจุดบริการที่ท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน และเมื่อเปรียบเทียบศักยภาพของแต่ละชุมชนแล้วก็มีมากน้อยแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบุคลากร และงบประมาณที่ทางภาครัฐ หน่วยงานองค์กร ที่จะสนับสนุนมาให้ พร้อมกันนี้การสนับสนุนงบประมาณต้องทำอย่างต่อเนื่อง การโฆษณาประชาสัมพันธ์ก็เช่นเดียวกัน

ด้านเศรษฐกิจ ควรพัฒนาด้านการตลาดการท่องเที่ยว ซึ่งชุมชนต้องมีการวางแผนการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่สามารถเข้าถึงตัวนักท่องเที่ยวได้ในทุกทิศทาง เช่น การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ผ่าน Social media ผ่าน Application Line Facebook หรือ Instagram รวมถึง การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ในกลุ่มของ แผ่นพับประชาสัมพันธ์ หรือ หนังสือ แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวและชุมชน “นวัตกรรมวิถีเชิงพุทธ” สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลในยุค Thailand 4.0 ที่มุ่งผลักดันให้ทุกกลุ่มอาชีพสร้างสรรค์เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อชุมชน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ที่มั่นคง และสามารถทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้

ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวเชิงพุทธ โดยการนำภูมิปัญญาเชิงพุทธบูรณาการมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความยั่งยืนของชุมชน และสร้างศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ด้วยพื้นฐานทางความเชื่อของมนุษย์ที่มีกฎเกณฑ์ทางธรรมชาติเป็นเหตุเป็นผล และมีอิทธิพลในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเชื่อมโยงกับความเชื่อที่เหนือธรรมชาติ และ

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่ผสมผสานรวมกัน เป็นพื้นฐานสำคัญมากในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในด้านวัฒนธรรม และด้านสังคม ซึ่งอยู่ภายใต้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งนักท่องเที่ยวได้ศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรม ศิลปะความงามของแต่ละวัด ความเป็นมา อีกทั้งการใช้เทคโนโลยีนำทางเพื่อความสะดวก รวดเร็ว ภายใต้การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวระหว่าง ชุมชน และคณะสงฆ์

สรุป การพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์ จึงเป็นการดำเนินการเพื่อศึกษาข้อมูลในการวางแผนและพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์อย่างยั่งยืน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เริ่มจากชุมชนมีการรวมกลุ่มของผู้ที่จะเป็นเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยว ตลอดจนองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในชุมชนและนักวิจัย การกำหนดบทบาทหน้าที่ในการให้บริการและอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว การจัดทำเส้นทาง การท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว การทดลองนำเที่ยวในชุมชน รวมทั้งการสนับสนุนให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ตลอดจนบทบาทหน้าที่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และการยกระดับคุณภาพชีวิต ด้วยการสร้างรายได้เสริมและการพึ่งพาตนเองของชุมชนต่อไป

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์

การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ ในแต่ละท้องถิ่นหรือชุมชนส่วนมากจะวิธีการสร้างเครือข่ายคล้าย ๆ กัน คือ ให้คนในชุมชนสร้างความมั่นคงแข็งแรงให้กับชุมชนของตนเองก่อน แล้วค่อย ๆ ขยายเครือข่ายไปสู่ชุมชนอื่น เนื่องจากจังหวัดอุดรดิตถ์เป็นจังหวัดเล็กจังหวัดหนึ่งในเขตภาคเหนือตอนล่างพื้นที่ส่วนมากเป็นป่าเขาลำเนาไพร สถานะทางเศรษฐกิจและความเจริญยังไม่เติบโต การที่จะสร้างหรือพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวให้มั่นคงยั่งยืนคงต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนาน อีกอย่างหนึ่งสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อระดับประเทศมีไม่อีกแห่ง ที่น่าสนใจ เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาแล้วไม่รู้จะไปเที่ยวที่ไหนที่ดึงดูดความสนใจได้ ทำให้ตลาดการท่องเที่ยวโดยรวมของจังหวัดอยู่ในเกณฑ์ต่ำเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในละแวกเดียวกัน อีกทั้งการคมนาคมก็ยังไม่มีการทำอากาศยานที่จะอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวได้เดินทางมาโดยสะดวก ในทางตรงกันข้ามจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกันเขามีกันทุกจังหวัด

ดังนั้น ชุมชนในแต่ละชุมชนต้องพึ่งพาอาศัยตนเองเป็นหลัก ส่วนหน่วยงานราชการคงสนับสนุนงบประมาณด้านการท่องเที่ยวได้ไม่มากนัก ส่วนมากก็จะเป็นการส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณด้านกิจกรรมบุญประเพณีที่โดดเด่นของแต่ละชุมชนให้มีเป็นประจำทุกปี จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่การท่องเที่ยวแต่ละแห่งในเขตอำเภอทั้ง 9 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอลับแล อำเภอตรอน อำเภอพิชัย อำเภอทองแสนขัน อำเภอท่าปลา อำเภอน้ำปาด อำเภอ

พากทำ และอำเภอบ้านโคก ต่างก็มีการพัฒนาตนเองเฉพาะในชุมชนตนเองเท่านั้น ยังไม่มีการขยายเครือข่ายไปสู่ชุมชนอื่นเท่าใดนัก แต่ลักษณะการสร้างและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวมีส่วนคล้ายคลึงกัน

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ชุมชนแต่ละแห่งให้ความสนใจ และให้ความร่วมมือในการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี โดยมีการตั้งกลุ่มท่องเที่ยว และกลุ่มอาชีพเพื่อการท่องเที่ยว เพราะทำให้สามารถผลิตสินค้าชุมชนออกสู่ตลาดได้ แต่ด้วยอุปสรรคในเรื่องของความรู้และงบประมาณ จึงทำให้งานพัฒนาเครือข่ายท่องเที่ยวเป็นไปได้ช้า จึงต้องมีการสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนกับกลุ่มสมาชิกเครือข่ายที่เข้าร่วมกลุ่มเป็นสมาชิก เช่น การให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากร การอนุรักษ์องค์ความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ถูกต้อง การพัฒนาความรู้ด้านการท่องเที่ยวและการนำเทคโนโลยี Social Media ได้แก่ Application Line Facebook หรือ Instagram มาประยุกต์ใช้อย่างถูกวิธี และที่สำคัญที่สุดคือ การนำหลักพุทธเชิงบริหาร เข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความสามัคคี และสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย โดยดำเนินการให้เป็นไปตามหลัก “สารณียธรรม 6” ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานพัฒนาเครือข่ายสัมฤทธิ์ผลอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้หากเครือข่ายสามารถรวมตัวกันได้อย่างเข้มแข็ง และเป็นหนึ่งเดียวกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว จะสามารถส่งผลดีต่อ ด้านเศรษฐกิจ ของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว การบริการโรงแรม และสินค้าของฝากที่ระลึกในชุมชน จะส่งผลให้ระบบกลไกตลาดสมดุล โดยการผลักดันหรือส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ทางด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญาดั้งเดิม และการสร้างตราสินค้าที่เป็นสัญลักษณ์ของชุมชน จะทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชนได้ นอกจากนี้หากสามารถวางแผนการตลาดที่สร้างกระแสจากจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว หรือ สินค้าชุมชน ผ่านทาง Social Media และการจัด Campaign หรือ Promotion พิเศษ เช่น การจัดถนนคนเดิน “นวัตวิถี” ก็จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่ม “SoLoMo” (So = Social, Lo= Location, Mo = Mobile) หรือ เทรนด์ตลาดออนไลน์ เพราะหากสามารถดึงกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เข้ามาในชุมชนได้มาก ๆ จะส่งผลให้กลุ่มเครือข่ายในพื้นที่มีความมั่นคงในอาชีพที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยว และสามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นให้เป็นที่รู้จักได้อย่างรวดเร็ว

กล่าวโดยสรุปคือ การพัฒนางานเครือข่ายด้านท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จมากที่สุด คือ การสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ชุมชน ประชาชน ในพื้นที่ หากทุกคนให้ความร่วมมือกันในการพัฒนางานด้านการท่องเที่ยวด้านงบประมาณ และนโยบายพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของชุมชน และนักท่องเที่ยว เช่น การดึงจุดเด่นทางภูมิปัญญามากระตุ้นกลุ่มนักท่องเที่ยวสมัยใหม่จะทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้กลุ่มเครือข่ายสามารถพัฒนา

กลุ่มให้มีศักยภาพมากขึ้น และสามารถวางแผนรองรับนักท่องเที่ยวในแต่ละฤดูกาลท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

อภิปราย

จากการศึกษาถึงการพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ และได้้นำผลที่ได้มาวิเคราะห์พิจารณาเปรียบเทียบกับแนวคิดและทฤษฎี โดยมีผลการอภิปรายผลการวิจัยได้เป็นประเด็น ดังนี้

1. การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุดรดิตถ์ จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตหลังจากที่ได้ประกอบอาชีพทำหน้าที่การทำงาน บุคคลมักหาโอกาสวันหยุดงานออกเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน จากสถานที่หนึ่งไปอีกสถานที่หนึ่งเพื่อพักผ่อน คลายเครียด และมีโอกาสสัมผัสกับธรรมชาติวัฒนธรรม ประเพณีของแต่ละท้องถิ่น นอกจากนี้พบว่า แหล่งท่องเที่ยวสำคัญของนักท่องเที่ยวได้แก่ วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ และผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น สินค้าประจำถิ่น ตลอดจน การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เช่น ภูเขา ป่าไม้ สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นแรงจูงใจในการท่องเที่ยวของผู้คน การท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจการเดินทางของนักท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการกระจายรายได้ของประชาชนการสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับท้องถิ่น สร้างรายได้ให้คนในชุมชนนั้น ๆ อย่างมากมาย ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขจากรายได้ของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า การท่องเที่ยวส่งผลในการเผยแพร่วัฒนธรรมจากท้องถิ่นสู่ท้องถิ่น วัฒนธรรมพื้นบ้านของแต่ละท้องถิ่นได้รับการถ่ายทอดจากชุมชนหนึ่งไปยังอีกชุมชนหนึ่ง มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมที่ดีโดยเฉพาะคนไทยกับคนต่างชาติเช่น มีการส่งทูตทางวัฒนธรรมไปต่างถิ่นหรือต่างประเทศบอกถึงวัฒนธรรมไทยที่หลากหลายของคนในชาติไทย จนเป็นที่ประจักษ์และเกิดความประทับใจของคนต่างชาติจึงเห็นได้ว่าชาวต่างชาติต่างชาติหลงใหลและชื่นชมในวัฒนธรรมไทย พวกกันหลังไหลมาท่องเที่ยวอย่างมากมากมาย

ทั้งนี้ สังคมไทยเป็นส่วนหนึ่งในการจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาอย่างต่อเนื่อง ความเป็นกันเองด้วยอัธยาศัยไมตรีของคนไทยเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งที่ทำให้ชาวต่างชาติหลงใหลมาแล้วก็อยากที่จะมาอีก โดยอัตลักษณ์ของคนไทยที่ยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นมิตรกับคนทั่วไป

การท่องเที่ยวด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า การท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ผู้คนสนใจ เนื่องจากประเทศไทยมีธรรมชาติที่สวยงามเช่น ทะเล ภูเขา ป่าไม้ น้ำตก ในเชิงอนุรักษ์การท่องเที่ยวทางธรรมชาติทำให้เกิดการอนุรักษ์และหวงแหนทรัพยากรทางธรรมชาติจากผู้คนในท้องถิ่น โดยช่วยกันดูแลรักษาธรรมชาติไม่ให้เสื่อมสลายและช่วยกันบำรุงรักษาทั้งสภาพป่าไม้ ภูเขา ท้องทะเล รักษาสภาพภูมิทัศน์ของชุมชนให้สวยงามและมีคุณค่าต่อการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

สอดคล้องกับ กาญจนา แสงลี้มสุวรรณ กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมสำคัญที่นำรายได้เข้าสู่ประเทศไทย และยังช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ตลาดการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้มีการแข่งขันอย่างรุนแรง ทำให้ประเทศไทยต้องปรับทิศทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้อัตลักษณ์ของประเทศ เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม บทความวิชาการนี้มีจุดมุ่งหมายในการเสนอแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขั้นตอนการพัฒนาการตลาด การเสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีความสมดุลในมิติทางวัฒนธรรม และเศรษฐกิจ อันจะนำไปสู่การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

2. การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรดิตถ์มีความสำคัญและจำเป็นมากในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยุค Thailand 4.0 การพัฒนาระบบข้อมูลภูมิสารสนเทศและการพัฒนาระบบบริการข้อมูลภูมิสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจนเนื่องจากระบบข้อมูล และการบริหารจัดการไปในแนวทางการพัฒนาเกิดประโยชน์ต่อกลุ่มนักท่องเที่ยว และการตรวจสอบข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของส่วนราชการระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ภูมิภาค และระดับประเทศ ซึ่งภาครัฐ คือ กลุ่มที่พัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญ อย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีความเจริญก้าวหน้า และดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน วัด ชุมชน เอกชนผู้ประกอบการ และประชาชน การจัดการระบบภูมิสารสนเทศจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศให้เข้าถึงมือของนักท่องเที่ยว และกลุ่มผู้รับผิดชอบการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การคำนวณระยะทางในการท่องเที่ยว และการแนะนำสถานที่ ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยว และผู้รับผิดชอบสามารถ ดำเนินงานได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับ จิตมณฑล อังสกุล (2555) กล่าวว่า การพัฒนาตัวแทนอัจฉริยะเพื่อการท่องเที่ยวไทยนี้ บริษัทที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว หรือตัวแทนการท่องเที่ยว หรือบุคคลที่ได้มีการวางแผนการท่องเที่ยวเป็นประจำ สามารถนำระบบต้นแบบสำหรับการวางแผนการท่องเที่ยวส่วนบุคคลที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้เพื่อการวางแผนการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ นักวิจัยสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบวางแผนการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถวางแผนการท่องเที่ยวได้ครอบคลุมกับความต้องการด้านอื่นมากยิ่งขึ้น ด้วยการเพิ่มปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับส่วนอื่น ๆ มาคำนวณร่วมด้วย เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ของการวางแผนการท่องเที่ยวที่เหมาะสมต่อการเดินทางมากที่สุด

สอดคล้องกับ เอกชัย กกแก้ว และคณะ กล่าวว่า ปัจจุบันการให้บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและจากมนุษย์สร้างขึ้น สามารถช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้สะดวกและรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ดยังไม่มีการจัดเก็บและแสดงผลอย่างเป็นระบบ ทั้งเชิง

เนื้อหาและเชิงตำแหน่งที่ตั้ง ส่งผลให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถรับรู้ถึงความเป็นมาหรืออัตลักษณ์และวิถีชีวิตที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยววนั้น ๆ ได้อย่างแท้จริง การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างฐานข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Web-based GIS) เพื่อจัดเก็บและแสดงผลเนื้อหาถ่ายทอดความรู้สึก ความประทับใจ และตำแหน่งที่ตั้งท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตแสดงผลในลักษณะแผนที่ภูมิศาสตร์บนเว็บแอปพลิเคชันผ่านระบบอินเทอร์เน็ต มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวรับรู้เรื่องเล่าหรืออัตลักษณ์ และวิถีชีวิตชุมชนในสถานที่ท่องเที่ยว และสะท้อนความรู้สึกประทับใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานที่นั้น เพื่อกระตุ้นให้เกิดการกลับมาเยือนและส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต ผู้ที่สนใจทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปสู่การวางรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน

3. การพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์ ดำเนินการศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนและพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์อย่างยั่งยืน จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีประสิทธิผลสูงสุดนั้นคือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบของการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้เกิดการดำเนินงานแบบบูรณาการในทุกภาคส่วน เพื่อดำเนินการขับเคลื่อนงานพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำองค์ความรู้จากชุมชนมาพัฒนา คือ การพัฒนาจากสิ่งเดิมให้ดีขึ้น ซึ่งจะเป็นการลดต้นทุนงบประมาณของชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวและดึงอัตลักษณ์ของชุมชนออกมาเพื่อเป็นแรงจูงใจ เช่น ผลิตภัณฑ์ชุมชน สินค้าของฝากที่ระลึก เป็นต้น

นอกจากนี้ควรมีการพัฒนา ภูมิทัศน์ สัญลักษณ์ ป้ายบอกทาง และการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอยู่ในระดับต่ำสุด ดังนั้น หน่วยงานท้องถิ่นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในท้องถิ่น ควรเร่งปรับปรุงภูมิทัศน์ป้ายบอกทางและจัดหางบประมาณทั้งในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวให้สูงขึ้น ในการจัดกิจกรรม การรณรงค์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

สำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภท วัด ควรมีการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยการสร้างกิจกรรมสร้างสรรค์ให้เพิ่มขึ้น เช่น การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ปฏิบัติธรรม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวในกลุ่มที่มีศรัทธาสูงในพุทธศาสนาเข้ามาปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพจิตและชีวิต ในกรณีที่นักท่องเที่ยวที่ไม่สามารถพักค้างคืนได้ ควรจัดทำห้องวิปัสสนากรรมฐานเพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มีเวลาน้อยได้เข้ามาปฏิบัติธรรมในช่วงระยะเวลาสั้น หรือ จัดทำห้องฟังธรรมะ หอสมุด เพื่อให้ผู้ที่ใฝ่รู้ในธรรมเข้ามาศึกษาและฟังธรรมด้วยตัวเอง ขณะเดียวกันสามารถผลักดันให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาเพื่อรองรับสถานศึกษาในพื้นที่เข้ามาทำกิจกรรมและพัฒนาจิตให้กับนักเรียน นักศึกษาได้อีกทางหนึ่ง

สอดคล้องกับ สุจินต์ นิมนงค์ ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “การบริหารจัดการทรัพยากรวัดของ พระสังฆาธิการระดับวัด ในเขตการศึกษา” พบว่า สภาพการบริหารจัดการทรัพยากรวัดของ พระสังฆาธิการระดับวัด ด้านการจัดบริเวณวัดเสนาสนะ และบวรวัตถุ สาธารณะสงเคราะห์ อยู่ใน ระดับมาก ส่วนด้านการปกครอง การส่งเสริมการศึกษาการอบรมเผยแผ่ศาสนธรรมอยู่ในระดับ ปานกลาง และพระสังฆาธิการมีความต้องการได้รับการถวายความรู้ เรื่องการบริหารจัดการ ทรัพยากรวัด หมวดบริหารศาสตร์ในระดับมาก หมวดพฤติกรรมศาสตร์และความรู้ทั่วไปในระดับ ปานกลาง สำหรับวิธีการถวายความรู้ต้องการศึกษาดูงานวัดพัฒนาตัวอย่าง และการอภิปรายโดย ผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรการถวายความรู้ ใน 3 หมวดที่ต้องการ คือ หมวดความรู้ทั่วไป ได้แก่ 1) กฎหมาย ระเบียบคำสั่งที่เกี่ยวกับการบริหารศาสนกิจในวัด 2) การจัดศาสนาเพื่อพัฒนาชุมชน และ สังคม หมวดบริหารศาสตร์ ได้แก่ 1) การบริหารงานบุคคลในวัด 2) เทคนิคการสร้าง ความสัมพันธ์กับ ชุมชน 3) การส่งเสริมการศึกษา หมวดพฤติกรรมศาสตร์ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำ 2) การเผยแผ่ศาสนา ธรรม 3) การพัฒนาทักษะการแสดงธรรม

4. การพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ จากการศึกษา พบว่า ประชากรที่ อาศัยอยู่ในจังหวัดอุดรดิตถ์ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นประชาชนอาศัยอยู่ตามใน สถานที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว มีระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเครือข่ายการอยู่ในระดับมาก ใน การแลกเปลี่ยนการจัดกิจกรรม หรือการมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องระหว่างองค์กรสมาชิกเครือข่ายนั้น จำเป็นต้องอาศัย การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาก การมีส่วนร่วมของ สมาชิก มีเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน มีการทำงานเป็นทีมและมีทีมงานที่ดี เพื่อสร้างกระบวนการ เรียนรู้แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ซึ่งกันและกันโดยผ่านการติดต่อกัน โดยตรงระหว่าง บุคคลหรือกลุ่ม ต่าง ๆ ที่เข้าร่วมในเครือข่าย ล้วนมีความปรารถนาที่พัฒนาส่งเสริม ให้วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือการสนับสนุนทั้งทางกายทางใจเพื่อสร้างความเจริญด้านการ ท่องเที่ยวของแต่ละอำเภอ สถานภาพปัจจุบันของอุดรดิตถ์ยังไม่ขึ้นชื่อในระดับประเทศในด้านการ ท่องเที่ยว ยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก จากการให้สัมภาษณ์ของ ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวพิษณุโลก สุโขทัย อุดรดิตถ์ กล่าวว่า อุดรดิตถ์เป็นเมืองผ่านที่นักท่องเที่ยวไม่ค่อยแวะมาท่องเที่ยวเท่าไร เพราะ มีข้อจำกัดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีไม่มาก หรือไม่คอยได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร ถ้าอยากจะทำพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมต้องอาศัยความเข้มแข็งของ ชุมชนนั้นช่วยกันพัฒนาการสร้างเครือข่ายภายในชุมชนเสียก่อน แล้วจึงยกระดับเครือข่ายขยายไปสู่ เครือข่ายระดับอำเภอ ระดับจังหวัดและประเทศเป็นลำดับต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ของ นฤนันท์ สุริยมณี และคณะ ได้ทำการศึกษา Best Practices เครือข่ายเข้มแข็ง ปัจจัยที่ส่งผล สำเร็จต่อการพัฒนาสังคมพบว่าความร่วมมือขององค์กรสมาชิก/สมาชิกเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ เครือข่ายเหล่านี้สามารถดำเนินงานมาได้อย่างต่อเนื่อง การมีคณะกรรมการที่เต็มใจเข้ามาทำงาน

องค์กรสมาชิกมีความผูกพันกัน ทำงานด้วยใจ มีความเอื้ออาทร เป็นการทำงานแบบเพื่อนไม่ใช่การบังคับบัญชา และสิ่งสำคัญที่ทำให้เครือข่ายเข้มแข็งได้ คือ 1) การมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 2) การมีส่วนร่วมของสมาชิก 3) การมีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน 4) การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 5) การมีทีมงานที่ดี นอกจากนี้ ยังพบว่า จุดแข็งหรือจุดเด่นของการท างานเครือข่าย คือ การที่สมาชิกส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการเข้ามามีส่วนในกิจกรรมด้วยความพร้อมเพรียงกัน รองลงมาเป็นเรื่องของการทำงานเป็นทีมและการประสานที่ดีของคณะกรรมการ ประธานและคณะกรรมการต้องมีความตั้งใจจริง เสียสละและมีความคล่องตัว บุคลากรมีความรู้และประสบการณ์ และการทำงานต้องมีความโปร่งใส

การพัฒนาการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิษฐ์ต้องอาศัยระยะเวลาเพื่อพัฒนาทั้งกิจกรรม การมีส่วนร่วม เป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน การมีทีมงานที่ดีจึงสามารถพัฒนาทั้งเครือข่ายและแหล่งท่องเที่ยวของแต่ละวัด อีกทั้งการสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงที่พักโรงแรม ร้านอาหาร การบริการด้านอื่นอีก เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวของจังหวัดให้ทัดเทียมกับจังหวัดอื่นซึ่งเขาขึ้นชื่อทางด้านนี้อยู่แล้ว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1) ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทุกรูปแบบ เช่น การสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การสนับสนุนโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดโครงการอบรมพัฒนาเครือข่ายท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่เป็นแบบแผนของชุมชน สามารถต่อยอดงานพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน

2) ภาครัฐ สำนักงานจังหวัด ควรมีการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนามากขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาครบวงจร สอดคล้องกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม เช่น การจัดกิจกรรมลานวัฒนธรรม “นวัตวิถี” ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ รวมถึงแสดงให้เห็นเอกลักษณ์ความงามทางวัฒนธรรมทางพุทธศาสนาในแต่ละท้องถิ่น

3) ภาครัฐ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรมีการวางแผนงานด้านการประชาสัมพันธ์ โดยเพิ่มการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการวางแผนงานด้านการตลาดแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใหม่ เพื่อให้กลุ่มนักท่องเที่ยวได้รับทราบ และขยายผลสู่กลุ่มนักท่องเที่ยวในระดับประเทศ และระดับโลกได้

ข้อเสนอแนะในระดับวัดและชุมชน

1) วัด ควรมีการจัดทำแผนงานพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และควรมีการกำหนดรูปแบบการดำเนินงานทุกด้าน เช่น การประชาสัมพันธ์ การสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างกลไกระบบบริหารจัดการที่ดี

2) ชุมชน/ประชาชน ผู้นำชุมชนควรเป็นผู้ขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีการส่งเสริมกิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน และกำหนดหน้าที่ของประชาชนในชุมชนเพื่อให้รับทราบแนวทางการปฏิบัติตน และขับเคลื่อนงานพัฒนาท่องเที่ยวในชุมชนได้

3) ภาคเอกชน/ผู้ประกอบการ ควรมีการดึงกลุ่มผู้ประกอบการรายใหญ่และรายเล็กในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน เพราะผลิตภัณฑ์ด้านการบริการ และสินค้าของฝากของที่ระลึกจะแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์และดึงดูดใจนักท่องเที่ยว รวมทั้งกลุ่มผู้ประกอบการเอกชนคือกลุ่มผู้มีรายได้ขนาดใหญ่ ที่สามารถร่วมพัฒนาและขับเคลื่อนการขยายกิจการธุรกิจท่องเที่ยวของชุมชนได้อย่างแพร่หลายสู่ระดับประเทศ และระดับโลก

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อหาแนวทางในการสร้างความยั่งยืนของชุมชน ซึ่งจะสามารถยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เติบโตได้และยั่งยืน

2) ควรมีการวิจัยรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ที่เชื่อมโยงกับสินค้าการเกษตร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก โอท็อป สินค้าท้องถิ่นที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ในจังหวัดอุตรดิตถ์

3) ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์เชิงรุก รวมถึงการพัฒนาเว็บไซต์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุตรดิตถ์

Refernces

- Juthamart Kongsawat. (2007). Study of guideline for promoting cultural tourism in Nakhon Pathom Province. Bangkok : Silpakorn University.
- Narong Pleeruk. (2013). Geographic Information System for Tourism Management In Chonburi Province. KMUTT Research & Development Journal. Volume 36 No.2 (April - June).

- Natthapong Siboonruang et al. (2009). Phycho – Social Correlation of Buddhist Tourism Behavior. Rajamangala University of Technology Thanyaburi.
- Nikom Jarumane, (2006). Tourism and tourism industry management. Bangkok : Kasetsart University.
- Phrakhruwimonsinlapakit (Ruangrith Kaewpiang) et al. (2015). The Study of Forms and Conditions of learn Sources in the Temples of Tourist Attractions in Chiang Rai Province. Chiang Rai : Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phayao Campus Watphrakaew Class.
- Pimpran Sujarinpong. (2006). Guide. Bangkok : Thammasat University.
- Sittinan Thongsiri. (2012). The Satisfaction Survey of Tourism – Oriented Conservation Thung – Yang Sub – district, Lablue District, Uttaradit Province. International Thai Tourism Journal Volume 1 (January - June).
- Suphet Jirakajornkul. (2008). Learn the Geographic Information System with ARCGIS DSK. Nonthaburi : S R Printing Mass Product.
- Sudarat Komthawong. A Development of Cultural Tourism Management Model In Luang Prabang Province Lao PDR.
- Tourism Authority of Thailand. (2006). Tourism Industry. Bangkok : Tourism Authority of Thailand.

ภาคผนวก ข
หนังสือดำเนินการวิจัย

ที่ ศธ. ๖๑๑๖.๒ (๒) /๔๘

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒

เรียน / นมัสการ เจ้าอาวาสวัดท่าถนน

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้อนุมัติให้
อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์ ดำเนินการ
จัดทำวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุตรดิตถ์ นั้น

บัดนี้ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ อยู่ในขั้นตอนการนำองค์ความรู้จากการวิจัย
เผยแพร่สู่สังคม และทดสอบประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนด
จัดทำโครงการสัมมนางานวิจัยการพัฒนา GIS เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ ขึ้น **ในวันที่ ๑๕
มีนาคม ๒๕๖๒ ณ ศาลาการเปรียญวัดใหม่เจริญธรรม (วัดป่าขนุน) เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป** จึงขอเชิญท่าน
เข้าร่วมสัมมนาในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียน/นมัสการมาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ. ๖๑๖.๒ (๒) /๔๘

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒

เรียน / นมัสการ เจ้าอาวาสวัดพระแท่นศิลาอาสน์

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้อนุมัติให้
อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์ ดำเนินการ
จัดทำวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุตรดิตถ์ นั้น

บัดนี้ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ อยู่ในขั้นตอนการนำองค์ความรู้จากการวิจัย
เผยแพร่สู่สังคม และทดสอบประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนด
จัดทำโครงการสัมมนางานวิจัยการพัฒนา GIS เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ ขึ้น **ในวันที่ ๑๙
มีนาคม ๒๕๖๒ ณ ศาลาการเปรียญวัดใหม่เจริญธรรม (วัดป่าขนุน) เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป** จึงขอเชิญท่าน
เข้าร่วมสัมมนาในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียน/นมัสการมาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ. ๖๑๑๖.๒ (๒) /๔๘

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒

เรียน / นมัสการ เจ้าอาวาสวัดใหญ่ท่าเสา

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้อนุมัติให้
อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์ ดำเนินการ
จัดทำวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุตรดิตถ์ นั้น

บัดนี้ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ อยู่ในขั้นตอนการนำองค์ความรู้จากการวิจัย
เผยแพร่สู่สังคม และทดสอบประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนด
จัดทำโครงการสัมมนางานวิจัยการพัฒนา GIS เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ ขึ้น **ในวันที่ ๑๙
มีนาคม ๒๕๖๒ ณ ศาลาการเปรียญวัดใหม่เจริญธรรม (วัดป่าขนุน) เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป** จึงขอเชิญท่าน
เข้าร่วมสัมมนาในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียน/นมัสการมาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ. ๖๑๑๖.๒ (๒) /๔๘

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒

เรียน / นมัสการ เจ้าอาวาสวัดพระฝางสว่างคบุรีฯ

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้อนุมัติให้
อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์ ดำเนินการ
จัดทำวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุตรดิตถ์ นั้น

บัดนี้ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ อยู่ในขั้นตอนการนำองค์ความรู้จากการวิจัย
เผยแพร่สู่สังคม และทดสอบประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนด
จัดทำโครงการสัมมนางานวิจัยการพัฒนา GIS เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ ขึ้น **ในวันที่ ๑๙
มีนาคม ๒๕๖๒ ณ ศาลาการเปรียญวัดใหม่เจริญธรรม (วัดป่าขนุน) เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป** จึงขอเชิญท่าน
เข้าร่วมสัมมนาในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียน/นมัสการมาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ. ๖๑๑๖.๒ (๒) /๔๘

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒

เรียน / นมัสการ เจ้าอาวาสวัดพระยืน

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้อนุมัติให้
อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์ ดำเนินการ
จัดทำวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุตรดิตถ์ นั้น

บัดนี้ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ อยู่ในขั้นตอนการนำองค์ความรู้จากการวิจัย
เผยแพร่สู่สังคม และทดสอบประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนด
จัดทำโครงการสัมมนางานวิจัยการพัฒนา GIS เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ ขึ้น **ในวันที่ ๑๙
มีนาคม ๒๕๖๒ ณ ศาลาการเปรียญวัดใหม่เจริญธรรม (วัดป่าขนุน) เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป** จึงขอเชิญท่าน
เข้าร่วมสัมมนาในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียน/นมัสการมาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ. ๖๑๑๖.๒ (๒) /๔๘

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒

เรียน / นมัสการ เจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้อนุมัติให้
อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์ ดำเนินการ
จัดทำวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุตรดิตถ์ นั้น

บัดนี้ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ อยู่ในขั้นตอนการนำองค์ความรู้จากการวิจัย
เผยแพร่สู่สังคม และทดสอบประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนด
จัดทำโครงการสัมมนางานวิจัยการพัฒนา GIS เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ ขึ้น **ในวันที่ ๑๙
มีนาคม ๒๕๖๒ ณ ศาลาการเปรียญวัดใหม่เจริญธรรม (วัดป่าขนุน) เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป** จึงขอเชิญท่าน
เข้าร่วมสัมมนาในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียน/นมัสการมาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ. ๖๑๑๖.๒ (๒) /๔๘

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒

เรียน / เจริญพร อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้อนุมัติให้
อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์ ดำเนินการ
จัดทำวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุตรดิตถ์ นั้น

บัดนี้ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ อยู่ในขั้นตอนการนำองค์ความรู้จากการวิจัย
เผยแพร่สู่สังคม และทดสอบประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนด
จัดทำโครงการสัมมนางานวิจัยการพัฒน GIS เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ ขึ้น **ในวันที่ ๑๙
มีนาคม ๒๕๖๒ ณ ศาลาการเปรียญวัดใหม่เจริญธรรม (วัดป่าขนุน) เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป** จึงขอเชิญท่าน
เข้าร่วมสัมมนาในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ. ๖๑๑๖.๒ (๒) /๔๘

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒

เรียน / เจริญพร วัฒนธรรมจังหวัดอุตรดิตถ์

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้อนุมัติให้
อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์ ดำเนินการ
จัดทำวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุตรดิตถ์ นั้น

บัดนี้ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ อยู่ในขั้นตอนการนำองค์ความรู้จากการวิจัย
เผยแพร่สู่สังคม และทดสอบประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนด
จัดทำโครงการสัมมนางานวิจัยการพัฒนา GIS เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ ขึ้น **ในวันที่ ๑๙
มีนาคม ๒๕๖๒ ณ ศาลาการเปรียญวัดใหม่เจริญธรรม (วัดป่าขนุน) เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป** จึงขอเชิญท่าน
เข้าร่วมสัมมนาในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ. ๖๑๑๖.๒ (๒) /๔๘

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒

เรียน / เจริญพร ผู้อำนวยการพระพุทธศาสนาจังหวัดอุตรดิตถ์

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้อนุมัติให้
อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์ ดำเนินการ
จัดทำวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุตรดิตถ์ นั้น

บัดนี้ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ อยู่ในขั้นตอนการนำองค์ความรู้จากการวิจัย
เผยแพร่สู่สังคม และทดสอบประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนด
จัดทำโครงการสัมมนางานวิจัยการพัฒนา GIS เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ ขึ้น **ในวันที่ ๑๙
มีนาคม ๒๕๖๒ ณ ศาลาการเปรียญวัดใหม่เจริญธรรม (วัดป่าขนุน) เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป** จึงขอเชิญท่าน
เข้าร่วมสัมมนาในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ. ๖๑๑๖.๒ (๒) /๔๘

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒

เรียน / เจริญพร นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดอุตรดิตถ์

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้อนุมัติให้
อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์ ดำเนินการ
จัดทำวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุตรดิตถ์ นั้น

บัดนี้ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ อยู่ในขั้นตอนการนำองค์ความรู้จากการวิจัย
เผยแพร่สู่สังคม และทดสอบประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนด
จัดทำโครงการสัมมนางานวิจัยการพัฒนา GIS เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ ขึ้น **ในวันที่ ๑๙
มีนาคม ๒๕๖๒ ณ ศาลาการเปรียญวัดใหม่เจริญธรรม (วัดป่าขนุน) เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป** จึงขอเชิญท่าน
เข้าร่วมสัมมนาในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ. ๖๑๑๖.๒ (๒) /๔๘

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒

เรียน / เจริญพร นายกสภาคมน้ำน-ผู้ใหญ่บ้านจังหวัดอุตรดิตถ์

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้อนุมัติให้
อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์ ดำเนินการ
จัดทำวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุตรดิตถ์ นั้น

บัดนี้ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ อยู่ในขั้นตอนการนำองค์ความรู้จากการวิจัย
เผยแพร่สู่สังคม และทดสอบประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนด
จัดทำโครงการสัมมนางานวิจัยการพัฒนา GIS เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ ขึ้น **ในวันที่ ๑๙
มีนาคม ๒๕๖๒ ณ ศาลาการเปรียญวัดใหม่เจริญธรรม (วัดป่าขนุน) เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป** จึงขอเชิญท่าน
เข้าร่วมสัมมนาในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ. ๖๑๑๖.๒ (๒) /๔๘

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒

เรียน / เจริญพร ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอป่าปด

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้อนุมัติให้
อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์ ดำเนินการ
จัดทำวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุตรดิตถ์ นั้น

บัดนี้ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ อยู่ในขั้นตอนการนำองค์ความรู้จากการวิจัย
เผยแพร่สู่สังคม และทดสอบประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนด
จัดทำโครงการสัมมนางานวิจัยการพัฒนา GIS เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ ขึ้น **ในวันที่ ๑๕
มีนาคม ๒๕๖๒ ณ ศาลาการเปรียญวัดใหม่เจริญธรรม (วัดป่าขนุน) เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป** จึงขอเชิญท่าน
เข้าร่วมสัมมนาในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ. ๖๑๑๖.๒ (๒) /๔๘

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒

เรียน / เจริญพร กรรมการผู้บริหารม่อนลับแล

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้อนุมัติให้
อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์ ดำเนินการ
จัดทำวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุตรดิตถ์ นั้น

บัดนี้ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ อยู่ในขั้นตอนการนำองค์ความรู้จากการวิจัย
เผยแพร่สู่สังคม และทดสอบประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนด
จัดทำโครงการสัมมนางานวิจัยการพัฒนา GIS เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ ขึ้น **ในวันที่ ๑๙
มีนาคม ๒๕๖๒ ณ ศาลาการเปรียญวัดใหม่เจริญธรรม (วัดป่าขนุน) เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป** จึงขอเชิญท่าน
เข้าร่วมสัมมนาในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ. ๖๑๑๖.๒ (๒) /๔๘

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒

เรียน / เจริญพร ประธานชมรมคนรักบุญ

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้อนุมัติให้
อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์ ดำเนินการ
จัดทำวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุตรดิตถ์ นั้น

บัดนี้ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ อยู่ในขั้นตอนการนำองค์ความรู้จากการวิจัย
เผยแพร่สู่สังคม และทดสอบประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนด
จัดทำโครงการสัมมนางานวิจัยการพัฒนา GIS เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ ขึ้น **ในวันที่ ๑๙
มีนาคม ๒๕๖๒ ณ ศาลาการเปรียญวัดใหม่เจริญธรรม (วัดป่าขนุน) เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป** จึงขอเชิญท่าน
เข้าร่วมสัมมนาในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ. ๖๑๑๖.๒ (๒) /๔๘

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒

เรียน / เจริญพร ประชาสัมพันธ์จังหวัดอุตรดิตถ์

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้อนุมัติให้
อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์ ดำเนินการ
จัดทำวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุตรดิตถ์ นั้น

บัดนี้ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ อยู่ในขั้นตอนการนำองค์ความรู้จากการวิจัย
เผยแพร่สู่สังคม และทดสอบประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนด
จัดทำโครงการสัมมนางานวิจัยการพัฒนา GIS เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ ขึ้น **ในวันที่ ๑๕
มีนาคม ๒๕๖๒ ณ ศาลาการเปรียญวัดใหม่เจริญธรรม (วัดป่าขนุน) เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป** จึงขอเชิญท่าน
เข้าร่วมสัมมนาในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ. ๖๑๑๖.๒ (๒) /๔๘

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒

เรียน / เจริญพร ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สนง.สุโขทัย

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้อนุมัติให้
อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์ ดำเนินการ
จัดทำวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุตรดิตถ์ นั้น

บัดนี้ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ อยู่ในขั้นตอนการนำองค์ความรู้จากการวิจัย
เผยแพร่สู่สังคม และทดสอบประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนด
จัดทำโครงการสัมมนางานวิจัยการพัฒนา GIS เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ ขึ้น **ในวันที่ ๑๕
มีนาคม ๒๕๖๒ ณ ศาลาการเปรียญวัดใหม่เจริญธรรม (วัดป่าขนุน) เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป** จึงขอเชิญท่าน
เข้าร่วมสัมมนาในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ. ๖๑๑๖.๒ (๒) /๔๘

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุดรธานี ๕๓๐๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒

เรียน / เจริญพร นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลป่าเป้า

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้อนุมัติให้
อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุดรธานี ดำเนินการ
จัดทำวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุดรธานี นั้น

บัดนี้ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ อยู่ในขั้นตอนการนำองค์ความรู้จากการวิจัย
เผยแพร่สู่สังคม และทดสอบประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนด
จัดทำโครงการสัมมนางานวิจัยการพัฒนา GIS เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดอุดรธานี ปี ๒๕๖๑ ขึ้น **ในวันที่ ๑๙
มีนาคม ๒๕๖๒ ณ ศาลาการเปรียญวัดใหม่เจริญธรรม (วัดป่าขนุน) เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป** จึงขอเชิญท่าน
เข้าร่วมสัมมนาในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ. ๖๑๑๖.๒ (๒) /๔๘

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒

เรียน / เจริญพร ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอลับแล

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้อนุมัติให้
อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์ ดำเนินการ
จัดทำวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุตรดิตถ์ นั้น

บัดนี้ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ อยู่ในขั้นตอนการนำองค์ความรู้จากการวิจัย
เผยแพร่สู่สังคม และทดสอบประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนด
จัดทำโครงการสัมมนางานวิจัยการพัฒนา GIS เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ ขึ้น **ในวันที่ ๑๙
มีนาคม ๒๕๖๒ ณ ศาลาการเปรียญวัดใหม่เจริญธรรม (วัดป่าขนุน) เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป** จึงขอเชิญท่าน
เข้าร่วมสัมมนาในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ. ๖๑๑๖.๒ (๒) /๔๘

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒

เรียน / เจริญพร ท้องถิ่นจังหวัดอุตรดิตถ์

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้อนุมัติให้
อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์ ดำเนินการ
จัดทำวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุตรดิตถ์ นั้น

บัดนี้ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ อยู่ในขั้นตอนการนำองค์ความรู้จากการวิจัย
เผยแพร่สู่สังคม และทดสอบประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนด
จัดทำโครงการสัมมนางานวิจัยการพัฒนา GIS เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ ขึ้น **ในวันที่ ๑๙
มีนาคม ๒๕๖๒ ณ ศาลาการเปรียญวัดใหม่เจริญธรรม (วัดป่าขนุน) เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป** จึงขอเชิญท่าน
เข้าร่วมสัมมนาในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ. ๖๑๑๖.๒ (๒) /๔๘

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒

เรียน / เจริญพร นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลทุ่งยั้ง

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้อนุมัติให้
อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์ ดำเนินการ
จัดทำวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุตรดิตถ์ นั้น

บัดนี้ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ อยู่ในขั้นตอนการนำองค์ความรู้จากการวิจัย
เผยแพร่สู่สังคม และทดสอบประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนด
จัดทำโครงการสัมมนางานวิจัยการพัฒนา GIS เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ ขึ้น **ในวันที่ ๑๙
มีนาคม ๒๕๖๒ ณ ศาลาการเปรียญวัดใหม่เจริญธรรม (วัดป่าขนุน) เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป** จึงขอเชิญท่าน
เข้าร่วมสัมมนาในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ. ๖๑๑๖.๒ (๒) /๔๘

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒

เรียน / เจริญพร ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุตรดิตถ์

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้อนุมัติให้
อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์ ดำเนินการ
จัดทำวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุตรดิตถ์ นั้น

บัดนี้ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ อยู่ในขั้นตอนการนำองค์ความรู้จากการวิจัย
เผยแพร่สู่สังคม และทดสอบประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนด
จัดทำโครงการสัมมนางานวิจัยการพัฒนา GIS เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ ขึ้น **ในวันที่ ๑๕
มีนาคม ๒๕๖๒ ณ ศาลาการเปรียญวัดใหม่เจริญธรรม (วัดป่าขนุน) เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป** จึงขอเชิญท่าน
เข้าร่วมสัมมนาในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ. ๖๑๑๖.๒ (๒) /๔๘

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒

เรียน / เจริญพร

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้อนุมัติให้
อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์ ดำเนินการ
จัดทำวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุตรดิตถ์ นั้น

บัดนี้ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ อยู่ในขั้นตอนการนำองค์ความรู้จากการวิจัย
เผยแพร่สู่สังคม และทดสอบประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนด
จัดทำโครงการสัมมนางานวิจัยการพัฒนา GIS เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ ขึ้น **ในวันที่ ๑๙
มีนาคม ๒๕๖๒ ณ ศาลาการเปรียญวัดใหม่เจริญธรรม (วัดป่าขนุน) เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป** จึงขอเชิญท่าน
เข้าร่วมสัมมนาในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ. ๖๑๑๖.๒ (๒) /๔๘

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒

เรียน / เจริญพร

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้อนุมัติให้
อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์ ดำเนินการ
จัดทำวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุตรดิตถ์ นั้น

บัดนี้ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ อยู่ในขั้นตอนการนำองค์ความรู้จากการวิจัย
เผยแพร่สู่สังคม และทดสอบประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนด
จัดทำโครงการสัมมนางานวิจัยการพัฒนา GIS เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ ขึ้น **ในวันที่ ๑๙
มีนาคม ๒๕๖๒ ณ ศาลาการเปรียญวัดใหม่เจริญธรรม (วัดป่าขนุน) เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป** จึงขอเชิญท่าน
เข้าร่วมสัมมนาในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ. ๖๑๑๖.๒ (๒) /๔๘

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒

เรียน / เจริญพร

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้อนุมัติให้
อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์ ดำเนินการ
จัดทำวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุตรดิตถ์ นั้น

บัดนี้ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ อยู่ในขั้นตอนการนำองค์ความรู้จากการวิจัย
เผยแพร่สู่สังคม และทดสอบประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนด
จัดทำโครงการสัมมนางานวิจัยการพัฒนา GIS เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ ขึ้น **ในวันที่ ๑๕
มีนาคม ๒๕๖๒ ณ ศาลาการเปรียญวัดใหม่เจริญธรรม (วัดป่าขนุน) เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป** จึงขอเชิญท่าน
เข้าร่วมสัมมนาในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ. ๖๑๑๖.๒ (๒) /๔๘

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒

เรียน / เจริญพร

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้อนุมัติให้
อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์ ดำเนินการ
จัดทำวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุตรดิตถ์ นั้น

บัดนี้ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ อยู่ในขั้นตอนการนำองค์ความรู้จากการวิจัย
เผยแพร่สู่สังคม และทดสอบประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนด
จัดทำโครงการสัมมนางานวิจัยการพัฒนา GIS เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ ขึ้น **ในวันที่ ๑๕
มีนาคม ๒๕๖๒ ณ ศาลาการเปรียญวัดใหม่เจริญธรรม (วัดป่าขนุน) เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป** จึงขอเชิญท่าน
เข้าร่วมสัมมนาในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ. ๖๑๑๖.๒ (๒) /๔๘

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒

เรียน / เจริญพร

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้อนุมัติให้
อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์ ดำเนินการ
จัดทำวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุตรดิตถ์ นั้น

บัดนี้ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ อยู่ในขั้นตอนการนำองค์ความรู้จากการวิจัย
เผยแพร่สู่สังคม และทดสอบประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนด
จัดทำโครงการสัมมนางานวิจัยการพัฒนา GIS เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ ขึ้น **ในวันที่ ๑๕
มีนาคม ๒๕๖๒ ณ ศาลาการเปรียญวัดใหม่เจริญธรรม (วัดป่าขนุน) เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป** จึงขอเชิญท่าน
เข้าร่วมสัมมนาในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ. ๖๑๑๖.๒ (๒) /๔๘

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒

เรียน / เจริญพร

ตามที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้อนุมัติให้
อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์ ดำเนินการ
จัดทำวิจัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุตรดิตถ์ นั้น

บัดนี้ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วเสร็จ อยู่ในขั้นตอนการนำองค์ความรู้จากการวิจัย
เผยแพร่สู่สังคม และทดสอบประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนด
จัดทำโครงการสัมมนางานวิจัยการพัฒนา GIS เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี ๒๕๖๑ ขึ้น **ในวันที่ ๑๕
มีนาคม ๒๕๖๒ ณ ศาลาการเปรียญวัดใหม่เจริญธรรม (วัดป่าขนุน) เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป** จึงขอเชิญท่าน
เข้าร่วมสัมมนาในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียน/เจริญพร มาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน: หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จ.อุดรดิตถ์ โทร.๐๕๕-๔๔๒๖๓๕
ที่ ศธ ๖๑๑๖.๒ (๒) / ๐๖๗ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑
เรื่อง: ขอสัมภาษณ์ข้อมูลงานวิจัยด้านการท่องเที่ยว ปี ๒๕๖๑

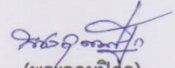
เจริญพร ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตามที่ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ร่วมกับ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินสนับสนุนการทำวิจัย งบประมาณ ๒๕๖๑ ให้กับหน่วยงานในสังกัด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทุกแห่งทั่วประเทศ ซึ่งคณะวิจัยของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุดรดิตถ์ ได้จัดทำแผนงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยมีโครงการวิจัยย่อย ๔ โครงการดังนี้

- ๑. โครงการย่อย ๑ เรื่อง การศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์
- ๒. โครงการย่อย ๒ เรื่อง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์
- ๓. โครงการย่อยที่ ๓ เรื่อง การพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์
- ๔. โครงการย่อย ๔ เรื่อง การพัฒนาเครือข่ายแหล่งการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะวิจัยของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุดรดิตถ์ จึงขอความร่วมมือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่กลุ่มเป้าหมายของงานวิจัย ให้สัมภาษณ์ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ ในวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ณ บริเวณทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และดำเนินการต่อไป

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หน่วยวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
วัดหมอนไม้ จังหวัดอุดรดิตถ์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จ.อุดรดิตถ์ โทร.๐๕๕-๔๔๒๖๓๕
 ที่ ศธ ๖๑๑๖.๒ (๒) / ๐๕๓ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑
 เรื่อง ขอสัมภาษณ์ข้อมูลงานวิจัยด้านการท่องเที่ยว ปี ๒๕๖๑

นมัสการ เจ้าอาวาสวัด

ตามที่ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ร่วมกับ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินสนับสนุนการทำวิจัย งบประมาณ ๒๕๖๑ ให้กับหน่วยงานในสังกัด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทุกแห่ง ทั่วประเทศ ซึ่งคณะวิจัยของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุดรดิตถ์ ได้จัดทำแผนงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยมีโครงการวิจัยย่อย ๔ โครงการดังนี้

๑. โครงการย่อย ๑ เรื่อง การศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์
๒. โครงการย่อย ๒ เรื่อง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์
๓. โครงการย่อยที่ ๓ เรื่อง การพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์
๔. โครงการย่อย ๔ เรื่อง การพัฒนาเครือข่ายแหล่งการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะวิจัยของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุดรดิตถ์ จึงขอความร่วมมือ เจ้าอาวาสวัด ในพื้นที่กลุ่มเป้าหมายของงานวิจัย ให้สัมภาษณ์ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ ในวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ณ บริเวณวัดในเขตพื้นที่อำเภอกลุ่มเป้าหมาย
 จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และดำเนินการต่อไป

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หน่วยวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
 วัดหมอนไม้ จังหวัดอุดรดิตถ์

บันทึกข้อความ

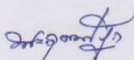
ส่วนงาน หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จ.อุดรดิตถ์ โทร.๐๕๕-๔๔๒๖๓๕
 ที่ ศธ ๖๑๑๖.๒ (๒) /๓ วันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๑
 เรื่อง ขอสัมภาษณ์ข้อมูลงานวิจัยด้านการท่องเที่ยว ปี ๒๕๖๑

เจริญพร ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย

ตามที่ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ร่วมกับ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินสนับสนุนการทำวิจัย งบประมาณ. ๒๕๖๑ ให้กับ หน่วยงานในสังกัด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทุกแห่ง ทั่วประเทศ ซึ่งคณะวิจัยของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุดรดิตถ์ ได้จัดทำแผนงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยมีโครงการวิจัยย่อย ๔ โครงการดังนี้

๑. โครงการย่อย ๑ เรื่อง การศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์
๒. โครงการย่อย ๒ เรื่อง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์
๓. โครงการย่อยที่ ๓ เรื่อง การพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์
๔. โครงการย่อย ๔ เรื่อง การพัฒนาเครือข่ายแหล่งการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะวิจัยของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุดรดิตถ์ จึงขอความร่วมมือท่านผู้อำนวยการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน ๓ ท่าน ในการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อนำไปใช้เป็นข้อเท็จจริงในการวิเคราะห์งานวิจัยด้านการท่องเที่ยว ในวันอังคารที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ น. ณ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย

 (พระอุดมปัญญา)

หัวหน้าโครงการวิจัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หน่วยวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
 วัดหมอนไม้ จังหวัดอุดรดิตถ์

ที่ ศธ ๖๑๑๖.๒ (๒) / ๓

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐

๑๙ เมษายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอสัมภาษณ์ข้อมูลงานวิจัยด้านการท่องเที่ยว ปี ๒๕๖๑

เจริญพร ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย ประเด็นการสัมภาษณ์ จำนวน ๔ ชุด

ตามที่ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ร่วมกับ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการสนับสนุนการทำวิจัย ป.ม. ๒๕๖๑ ให้กับ หน่วยงานในสังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทุกแห่ง ทั่วประเทศ ซึ่งคณะวิจัยของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้จัดทำแผนงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์ โดยมีโครงการวิจัยย่อย ๔ โครงการดังนี้

๑. โครงการย่อย ๑ เรื่อง การศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุตรดิตถ์
๒. โครงการย่อย ๒ เรื่อง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์
๓. โครงการย่อยที่ ๓ เรื่อง การพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุตรดิตถ์
๔. โครงการย่อย ๔ เรื่อง การพัฒนาเครือข่ายแหล่งการท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงขอความร่วมมือ ท่านผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน ๓ ท่าน ในการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุตรดิตถ์ ในวันอังคารที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ น. ณ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอเจริญพร

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการวิจัย

หน่วยวิทยบริการจังหวัดอุตรดิตถ์

โทร.(๐๕๕) ๔๔๒-๖๓๕

นางสาวศรีวิจิตรา มีนาบัว

บรรณารักษ์ / ผู้ประสานงาน

โทร. ๐๘๗ - ๕๖๒๕๘๕๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จ.อุดรดิตถ์ โทร.๐๕๕-๔๔๒๖๓๕

ที่ ศธ.๖๑๑๖.๒ (๒) / ๓๔

วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญผู้เชี่ยวชาญเป็นกรรมการวิพากษ์รายงานวิจัย ปีงบประมาณ ๒๕๖๑

เรียน/นมัสการ พระครูสังฆรักษ์บุญเสริม กิตติคุณโณ, ดร.

ตามที่ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้อนุมัติงบประมาณสนับสนุนการจัดทำผลงานวิชาการ ประเภทงานวิจัย ให้กับ อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในปีงบประมาณ ๒๕๖๑ จำนวน ๑ แผนงาน ๕ โครงการย่อย นั้น

บัดนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยสมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว จึงมีความประสงค์ ขอเชิญผู้เชี่ยวชาญเป็นกรรมการวิพากษ์รายงานวิจัย ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ในวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๑ ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. ทั้งนี้ ใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นกรรมการวิพากษ์รายงานวิจัย ในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเรียน/นมัสการมาเพื่อทราบ และดำเนินการต่อไป

(พระอุทตมปิฎก)

หัวหน้าโครงการ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จ.อุดรธานี โทร.๐๕๕-๕๕๒๖๓๕

ที่ ศธ.๖๑๑๖.๒(๒)/๓๕

วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเชิญผู้เชี่ยวชาญเป็นกรรมการวิพากษ์รายงานวิจัย ปีงบประมาณ ๒๕๖๑

เจริญพร รศ.พูนทรัพย์ เกตุวีระพงศ์

ตามที่ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้อนุมัติงบประมาณสนับสนุนการจัดทำผลงานวิชาการ ประเภทงานวิจัย ให้กับ อาจารย์ประจำหลักสูตร หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในปีงบประมาณ ๒๕๖๑ จำนวน ๑ แผนงาน ๕ โครงการย่อย นั้น

บัดนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำรายงานวิจัยสมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว จึงมีความประสงค์ ขอเชิญผู้เชี่ยวชาญเป็นกรรมการวิพากษ์รายงานวิจัย ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ในวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๑ ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. ทั้งนี้ ใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นกรรมการวิพากษ์รายงานวิจัย ในวันและเวลาดังกล่าว รายละเอียดตามเอกสารแนบ

จึงเจริญพรมาทเพื่อทราบ และดำเนินการต่อไป

(พระอุดมปิฎก)

หัวหน้าโครงการ

กำหนดการ

เรื่อง การสอบวิพากษ์รายงานวิจัย ปีงบประมาณ ๒๕๖๑

วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๑

เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๑.๐๐ น.

ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

.....

วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๑

เวลา ๐๙.๐๐ น

ผู้เข้าร่วม และนักวิจัยพร้อม ที่ห้องประชุม มจร.แพร่

ผู้เข้าร่วมสอบวิพากษ์รายงานวิจัย ตามลำดับ

- แผนงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพ
ภูมิสารสนเทศศาสตร์ เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี

-โครงการย่อย ๑ เรื่อง การศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยว
ของจังหวัดอุดรธานี

-โครงการย่อย ๒ เรื่อง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์
เพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี

-โครงการย่อย ๓ เรื่อง การพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวใน
ชุมชนของจังหวัดอุดรธานี

-โครงการย่อย ๔ เรื่อง การพัฒนาเครือข่ายแหล่งการท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุดรธานี

เวลา ๑๑.๐๐ น.

พักณเพล/เสร็จสิ้นการดำเนินงาน

(หมายเหตุ : กำหนดการสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม)

สอบถามเพิ่มเติมได้ที่ นางสาวศรีวิจิตรา มีนางิ้ว (ผู้ประสานงาน)

โทรศัพท์ ๐๘๗-๕๖๒๕๘๕๙.

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

แบบสัมภาษณ์
 การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวใน
 จังหวัดอุดรธานี

คำชี้แจง

๑. แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี
๒. ข้อมูลของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรธานี
๓. ข้อมูลของท่านจะนำไปวิเคราะห์ในภาพรวมและจะไม่ผลใดๆ ต่อตัวท่าน
๔. แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ส่วนแรก เป็น ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนที่สอง เป็น ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้ข้อมูล.....
 อาชีพ.....
 เพศ.....
 อายุ.....
 ระดับการศึกษา.....
 วันเดือนปีสัมภาษณ์.....

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศเพื่อ
การท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตต์

๑. ควรมีการพัฒนาระบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุดรดิตต์อย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

๒. ระบบเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยวควรมีการพัฒนาในรูปแบบใด

.....
.....
.....
.....

๓. การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตต์ มีผลต่อการพัฒนาแหล่ง
ท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตต์อย่างไร และมีผลต่อนักท่องเที่ยว หรือ ประชาชนอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....
.....

๔. การพัฒนา Application เพื่อการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตต์ สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรมได้อย่างไร และมีผลต่อนักท่องเที่ยว หรือ ประชาชนอย่างไรบ้าง

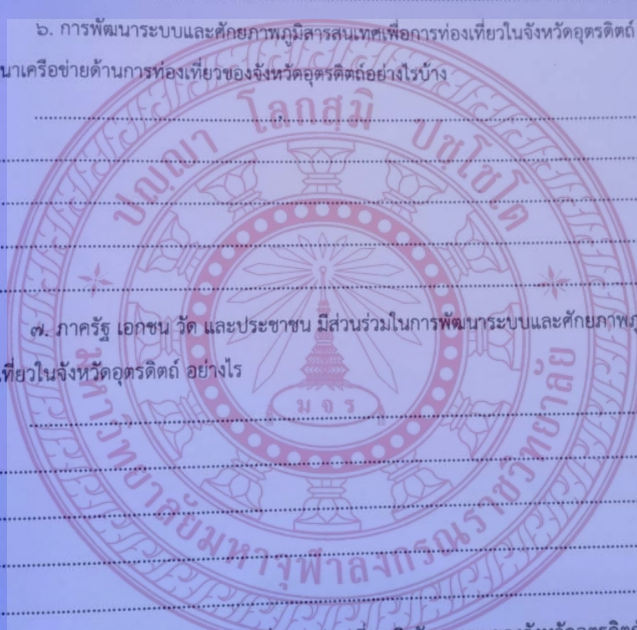
.....
.....
.....

๕. นักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์อย่างไร จากการพัฒนา Application เพื่อการท่องเที่ยวของจังหวัด
อุดรดิตต์

๖. การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตต์ มีความสำคัญต่อการ
พัฒนาเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตต์อย่างไรบ้าง

๗. ภาครัฐ เอกชน วัด และประชาชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศเพื่อการ
ท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตต์ อย่างไร

๘. การพัฒนา Application เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรดิตต์ควรมีรูปแบบอย่างไร

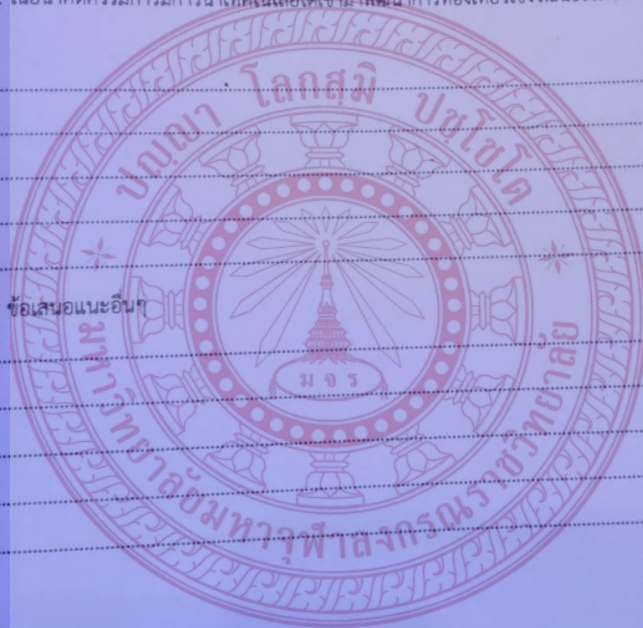

๙. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีมีความเหมาะสม และสามารถนำมาบูรณาการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้และควรมีทิศทางการพัฒนาอย่างไร

๑๐. ในอนาคตควรมีการมีกรนำเทคโนโลยีใดเข้ามาพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรดิตถ์

๑๑. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

*****ขอขอบคุณทุกท่านที่ตอบแบบสัมภาษณ์*****

ประมวลภาพกิจกรรม
การลงพื้นที่ศึกษาวิจัย

ลงพื้นที่วิจัย ณ วัดบ้านฝาย หรือ วัดศรีสะอาดโพธิ์ชัย

ลงพื้นที่วิจัย ณ วัดหน้าพระธาตุ อำเภอนิคม จังหวัดอุดรธานี

ลงพื้นที่วิจัย ณ วัดปากถ้ำฉลอง อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ลงพื้นที่วิจัย ณ วัดกกต้อง อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

ลงพื้นที่วิจัย ณ อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์

ลงพื้นที่วิจัย ณ วัดชองลม อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์

ลงพื้นที่วิจัย ณ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย

ลงพื้นที่วิจัย ณ องค์การบริหารส่วนตำบลคอรุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

ลงพื้นที่วิจัย ณ วัดพระยี่นฯ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

ลงพื้นที่วิจัย ณ เทศบาลตำบลทุ่งยั้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

ภาพกิจกรรม
เชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบวิพากษ์-ผลงานวิจัย
ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตแพร่

ภาพกิจกรรม Focus Group Discussion
การประชุมสัมมนา งานวิจัยปีงบประมาณ ๒๕๖๑
เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์
ในวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒
เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๓๐ น.
ณ ห้องประชุมวัดใหม่เจริญธรรม (วัดป่าขนุน) อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์

พระวินัยสาธิต เจ้าอาวาสวัดพระแท่นศิลาอาสน์ ร่วมเสนอแนะความคิดเห็น

พระครูอุปถัมภ์ภุริทัต เจ้าอาวาสวัดใหญ่ท่าเสา ร่วมแสดงความคิดเห็น

พระครูพุทธทตฺตบริหาร เจ้าอาวาสวัดพระยืน ร่วมแสดงความคิดเห็น

พระอุดมปิฎก, ดร. หัวหน้าโครงการวิจัยฯ

ทีมนักวิจัย นวบ.อุตรดิตถ์

พระภิกษุสงฆ์ที่ร่วมกิจกรรมสัมมนา

นายปรีชา สุขเกษม สภาวัฒนธรรม อ.ลับแล

นางปริศนา อุ่นเต็มใจ สอน.ส่งเสริมปกครองท้องถิ่น (ขวา)
นางดุซฎี ถาวรจตุรวัฒน์ ประชาสัมพันธ์จังหวัด (ซ้าย)

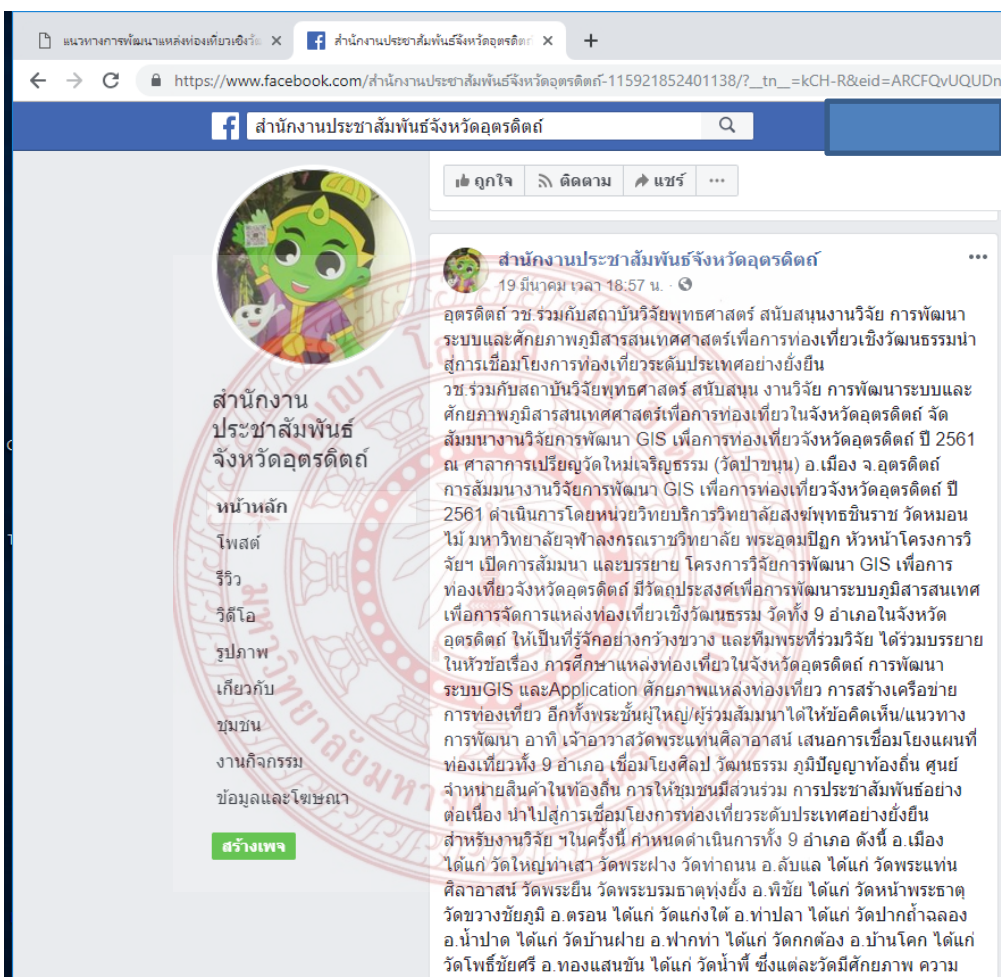

พระครูสุจิตพัฒนพิธาน สมจิตโต นักวิจัย (กลาง)
ส.ต.ต.หญิง กนกกาญจน์ ลอยพงศ์ศรี วัฒนธรรมจังหวัด (ซ้าย)
นายรัช อินทกุศล สภาวัฒนธรรม อ.น้ำปาด (ขวา)

ห้องประชุมสัมมนา

ข่าวประชาสัมพันธ์การประชุมสัมมนา
ผ่านทาง Facebook ของ สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุดรดิตถ์
ลงวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๒

หน้าทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม X สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุตรดิตถ์ X +

← → ↻ https://www.facebook.com/สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุตรดิตถ์-115921852401138/?_tn_=_kCH-R&eid=ARCFQvUQUODnF

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุตรดิตถ์

👁 ๒๒ ถูกใจ 👤 ๓๓ ติดตาม ➦ แชร์ ⋮

วัดขวางชัยภูมิ อ.ตรอน ไต๋แก่วัดแก่งไต้ อ.ท่าปลา ไต๋แก่วัดปากถ้ำฉลอง
 อ.น้ำปาด ไต๋แก่วัดบ้านฝ้าย อ.พากท่า ไต๋แก่วัดกกตอง อ.บ้านโคก ไต๋แก่วัดโพธิ์ชัยศรี อ.ทองแสนขัน ไต๋แก่วัดน้ำพี ซึ่งแต่ละวัดมีศักยภาพ ความ
 พร้อมในด้านต่าง ๆ อีกทั้ง เป็น โบราณสถาน มีโบราณวัตถุที่สำคัญคู่จังหวัด
 อุตรดิตถ์มายาวนาน

สำนักงาน
 ประชาสัมพันธ์
 จังหวัดอุตรดิตถ์

หน้าหลัก
 โพสต์
 ไลฟ์
 วิดีโอ
 รูปภาพ
 เกี่ยวกับ

ปณตยา โกลสมิ
 มหาวิทยาลัยพายัพ
 มจร

หมายเหตุ มีภาพเคลื่อนไหว “วิดีโอภาพ”

คู่มือปฏิบัติงาน

<p style="text-align: center;">คณะวิจัย</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. พระอุดมปิฎก, ดร. หัวหน้าโครงการ/อาจารย์ประจำ ๒. พระครูสุจิตพิธาน <u>สมจิตโต</u> นักวิจัย/อาจารย์ประจำหลักสูตร ๓. พระครูวิศาสดาประสิทธิ์ฐานวิโร นักวิจัย/อาจารย์ประจำหลักสูตร ๔. พระครูวิฑูรย์สุวรรณคดี <u>กมลธมโม</u> นักวิจัย/อาจารย์ประจำหลักสูตร ๕. เจ้าอธิการรุ่งโรจน์ <u>อธิปณโณ</u> นักวิจัย/อาจารย์ประจำหลักสูตร ๖. พระใบฎีกาอวัชชัย จรณธมโม นักวิจัย/อาจารย์ประจำหลักสูตร ๗. พระปัญญาการโมลี, ดร. นักวิจัย/อาจารย์ ๘. พระครูกัลยาณกิตติวัฒน์ นักวิจัย/อาจารย์ ๙. พระครูวิฑูรย์กิจจานุยุต นักวิจัย/อาจารย์ ๑๐. พระสุนทร นักวิจัย/อาจารย์ ๑๑. น.ส.ศวีวิจิตรา มีนาบัว นักวิจัย/ผู้ประสานงาน 	<p>การสัมมนาในงานวิจัย ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์ เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์ หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย</p> <p style="text-align: center;">สนับสนุนงบประมาณวิจัยโดย สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาเถรฯ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ</p>
--	---

หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดหมอนไม้ เลขที่ ๑ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ รหัสไปรษณีย์ ๕๓๐๐๐๐
โทรศัพท์ ๐๕๕ ๖๑๐๒ ๖๑๕

ออกแบบและจัดทำโดย : นางสาวศวีวิจิตรา มีนาบัว

๑. ความเป็นมา

ปัจจุบันการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอันดับแรก การส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นนโยบายหลักที่สำคัญในการพัฒนาและขยายงานด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยให้เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง รวมถึงสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยอย่างยั่งยืนในอนาคตได้ การพัฒนารูปแบบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงเป็นกิจกรรมรูปแบบหนึ่งที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมกันจากทุกฝ่ายในการขับเคลื่อน ได้แก่ หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน ท้องถิ่น ชุมชน วัด และประชาชน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเดิม โดยมีการสนับสนุนจากประเพณีท้องถิ่น การผลิตสินค้าของที่ระลึกให้มีมาตรฐานทั้งราคา และคุณภาพการพัฒนาบุคลากร และการส่งเสริมการขาย เป็นต้น ดังนั้นการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาขับเคลื่อนในทุกรูปแบบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวมากที่สุด

๓. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ๓.๑ ได้การศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุตรดิตถ์
- ๓.๒ ได้พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์
- ๓.๓ ได้พัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุตรดิตถ์
- ๓.๔ ได้พัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อการศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุตรดิตถ์
- ๒.๒ เพื่อพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์
- ๒.๓ เพื่อพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุตรดิตถ์
- ๒.๔ เพื่อพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์

๔. ผลการศึกษาความวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑

ด้าน พื้นที่ มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยว คือ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น มีกรมอุตสาหกรรมพิเศษแห่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การประชาสัมพันธ์ ในพื้นที่ปัจจุบันใช้การบอกปากต่อปากเป็นหลัก รองลงมาคือสื่อสารผ่านทางสื่อสังคม ออนไลน์ (Social Media) และยังมีขาดในเรื่องของป้ายบอกทางที่ชัดเจน ดังจะ ขยายประกาศ คำเตือนต่าง ๆ อาจจะต้องพัฒนาปรับปรุงให้มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น

ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว สามารถทำให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับการมาท่องเที่ยว อีกทั้งกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ วัฒนธรรม เป็นการใช้อยู่ประโยชน์จากแหล่งอารยธรรมของท้องถิ่นในพื้นที่ท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมในด้านการบริหารจัดการพื้นที่ และกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องการท่องเที่ยวยังไม่มีส่วนร่วมมากนัก โดยส่วนใหญ่จะเป็นการดูแลของวัด ผู้ปกครองหรือ ผู้ป้าชุมชนและหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่น ส่วนใหญ่ผู้ป้าชุมชนจะร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่น คือ เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลท้องถิ่น มีการจัดการการให้ความรู้

๕. ผลการศึกษาความวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒

การพัฒนาการบริหารส่วนท้องถิ่นเชื่อมโยงกับการจัดการงานท่องเที่ยว ระดับประเทศอย่างยั่งยืน สามารถดำเนินการได้โดยการทำบูรณาการ เชื่อมเชื่อม บูรณะในวัฒนธรรมโบราณสถาน โบราณวัตถุ ทุกอย่างในแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาเชิงของ อยู่ในสภาพเดิมอย่างถาวร ไม่ถูกต่อทิ้ง ทำลายหรือถูกทำให้เกิดความเสียหาย โดยจัดระบบการเฝ้าระวังดูแลรักษาให้มั่นใจในความคงอยู่ พัฒนาการฐานข้อมูล ระบบบริการข้อมูล และประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ด้วยการจัดระบบบริหารจัดการทั้ง ๓ ประการได้แก่ การบริหารจัดการให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล การบริหารจัดการให้เกิดบรรยากาศระบบการของความสามัคคีใช้ระบบสหกรณ์ศาสตร์ และการบริหารจัดการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ก้าวแล้ว ก็จะไปสู่การเชื่อมโยงในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวระดับประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

๖. ผลการศึกษาความวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓

การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวระหว่างชุมชนของจังหวัด อุตรดิตถ์ เมื่อได้ท่องเที่ยวที่ในภาพนี้ พบว่า ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อม ความสะดวกในเรื่องสถานที่ ความสะอาด ชุมชนของวัด ไร่ บึง แหล่งที่มีหน่วยงานอย่างเข้มแข็งมีกลุ่มและ หน่วยงานที่เข้มแข็ง ในเรื่องข้อมูล การยอมรับเพื่อพัฒนาความทันสมัยในเรื่องข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ทางสื่อสิ่งพิมพ์ หรือตามเว็บไซต์ ที่สามารถเข้าถึง และรู้จักได้ โดยใช้เวลาในการเดินทางถึงสถานที่ท่องเที่ยวได้ง่าย

ทั้งนี้การเชื่อมโยงจุดบริการที่ท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน และเมื่อเปรียบเทียบกับศักยภาพของแหล่งชุมชนแล้วก็มีมากน้อยแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบุคลากร และงบประมาณที่ทางภาครัฐ หน่วยงาน องค์การ ที่สนับสนุนมาให้ พร้อมทั้งมีการสนับสนุนงบประมาณต้องทำอย่างต่อเนื่อง การโฆษณา ประชาสัมพันธ์พื้นที่ก็เช่นเดียวกัน

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว หรือ การนำภูมิปัญญาเชิงพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความยั่งยืนของชุมชน และชีวิตที่ผูกพันแห่งท้องถิ่นชุมชน ด้วยพื้นฐานทางความเชื่อของมนุษย์ที่มีกฎเกณฑ์ทางธรรมชาตินั้นเป็นเหตุเป็นผลและมีอิทธิพลในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเชื่อมโยงกับความเชื่อที่เหนี่ยวนำจิตใจ และพลังกรรมทางพระพุทธศาสนา ที่ผสมผสานรวมกัน เป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนในด้านวัฒนธรรม และด้านสังคม ซึ่งอยู่ภายใต้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งมีท่องเที่ยวได้ศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรม คือประเพณีความงามของแตงโมวัด ความบันเทิง อีกทั้งการได้ใช้เทคโนโลยีนำทางเพื่อความสะดวก รวดเร็วภายใต้การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวระหว่าง ชุมชน และคณะสงฆ์

๗. ผลการศึกษาความวัตถุประสงค์ข้อที่ ๔

วัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมส่วนมากเป็นวัดเก่าแก่มีประวัติความเป็นมาช้านาน มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ บางแห่งมีการก่อสร้างวัดมาพร้อมๆ กับการสร้างเมืองหรือมีการย้ายถิ่นฐานที่ทำกิน โดยลักษณะเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งมาตั้งแต่สมัยโบราณ มีความเจริญรุ่งเรืองเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เพราะฉะนั้นสภาพสังคมด้านความสามัคคีพร้อมเพรียงกันในชุมชน ทำให้การสร้างเครือข่ายในระดับชุมชนมีความเข้มแข็ง ซึ่งจะอาศัยแต่ชุมชนอย่างเดียวก็คงไม่สำเร็จ

วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วัดได้ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียน ราชการ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เข้ามาร่วมสนับสนุนส่งเสริมในด้านงบประมาณ การจัดการอบรม ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ เพื่อช่วยขับเคลื่อนกิจกรรมให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลยิ่งขึ้น แต่การสร้างเครือข่ายยังคงทำได้แค่เพียงภายในระดับชุมชนของตนเองเท่านั้นเอง

บางแห่งมีข้อจำกัดในด้านพื้นที่ของเขตคามวัดมีคอกบหรือการไม่ได้มีความเชื่อมโยงจากหน่วยงานด้านงบประมาณ ซึ่งวัดต้องเป็นจุดเริ่มต้นการรณรงค์ใช้เงินในการจัดการ การที่จะขยายเครือข่ายไปสู่ชุมชนอื่นวัดต้องเป็นไปด้วยความลำบาก เพราะขาดงบประมาณสนับสนุนส่งเสริม แต่บางแห่งกลับได้รับการช่วยเหลือจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณ การบริหารจัดการ การส่งเสริมสนับสนุน ซึ่งปัญหานี้หาได้มีการปรับปรุงแก้ไขอยู่เรื่อยๆ ข้อจำกัดต่างๆ ในหน่วยงานทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด แต่ในระดับประเทศ ก็สามารถแก้ไขปัญหาได้บางส่วนที่ดี การสร้างเครือข่ายก็ยังคงขยายจากระดับชุมชนตนเอง ไปสู่ชุมชนใกล้เคียง ชุมชนจังหวัดต่อไป

การพัฒนาการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์ต้องอาศัยระยะเวลาเพื่อพัฒนาทั้งกิจกรรม การมีส่วนร่วม เป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน การมีทีมงานที่ดี จึงสามารถพัฒนาทั้งเครือข่ายและแหล่งท่องเที่ยวของแต่ละวัด อีกทั้งการสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงที่พักโรงแรม ร้านอาหาร การบริการด้านอื่นอีก เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวของจังหวัดให้ทัดเทียมกับจังหวัดอื่นซึ่งเข้เข้าขึ้นชื่อทางด้านนี้อยู่แล้ว

๘. สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาและศึกษากฎีสารสนเทศศาสตร์ เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นการพัฒนาระบบการท่องเที่ยวของจังหวัดอุตรดิตถ์ใน ๔ ด้าน ๔ โครงการย่อย

- โครงการย่อย ๑ เรื่อง การศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุตรดิตถ์
  - โครงการย่อย ๒ เรื่อง การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์
  - โครงการย่อย ๓ เรื่องการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุตรดิตถ์
  - โครงการย่อย ๔ เรื่อง การพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์
- ทั้งนี้ จากการดำเนินโครงการย่อยทั้ง ๔ โครงการ พบว่า จังหวัดอุตรดิตถ์ มีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่น่าสนใจมากมาย แต่ยังขาดการสนับสนุน ให้ความสำคัญ การพัฒนาจึงอยู่ในกลุ่มของวัดและชุมชน ดังนั้น ภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณและองค์ความรู้ให้กับกัชน

ด้านการพัฒนา GIS ระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวมีการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวด้วยโปรแกรม ระบบภูมิสารสนเทศ ทำให้สามารถคำนวณเวลาในการเดินทางตามเส้นทางใหม่ได้ ซึ่งจะทำให้ผู้ใช้มีความสะดวกสบายในการเดินทางมากขึ้น ซึ่งในอนาคตสามารถพัฒนาบริการด้านการท่องเที่ยวนี้ให้อัปเปอเรชั่นของ Application เส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมของจังหวัดอุตรดิตถ์ได้ ซึ่งสามารถใช้ Smart Phone เป็นอุปกรณ์เชื่อมต่อ Application และนำพาให้กั

นักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวภายในจังหวัดอุตรดิตถ์ได้

ด้านศักยภาพ ของแต่ละพื้นที่ ความพร้อม ความสะดวกในเรื่องสถานที่ ความสะอาด ข้อมูลข่าวสาร บางแห่งที่มีหน่วยงานอย่างเข้มแข็งเข้ามาดูแลประสานงานกันตลอด ในเรื่องข้อมูล การอบรมเพื่อพัฒนาความสนใจในเรื่องข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ทางสื่อสิ่งพิมพ์ หรือแคมเปญที่สามารถเข้าถึง และรู้จักได้ โดยใช้เวลาในการเดินทางถึงสถานที่ท่องเที่ยวได้ง่าย การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวเชิงพุทธ โดยการนำภูมิปัญญาเชิงพุทธบูรณาการประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความยั่งยืนของชุมชน และสร้างศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ภายใต้การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวระหว่าง ชุมชน และคณะสงฆ์

การพัฒนาเครือข่าย การพัฒนาการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์ต้องอาศัยระยะเวลาเพื่อพัฒนาทั้งกิจกรรม การมีส่วนร่วม เป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน การมีทีมงานที่ดี จึงสามารถพัฒนาทั้งเครือข่ายและแหล่งท่องเที่ยวของแต่ละวัด อีกทั้งการสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงที่พักโรงแรม ร้านอาหาร การบริการด้านอื่นอีก เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวของจังหวัดให้ทัดเทียมกับจังหวัดอื่นซึ่งเข้เข้าขึ้นชื่อทางด้านนี้อยู่แล้ว

แสกน QR CODE เพื่อดูระบบสารสนเทศศาสตร์ GIS

ภาคผนวก จ
แบบสรุปโครงการวิจัย

แบบสรุปโครงการวิจัย

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สัญญาเลขที่	MCURS 610761158
ชื่อโครงการ	<p>การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวใน จังหวัดอุดรดิตถ์</p> <p>Development of Geo-Informatics System and Potential for Tourism in Uttaradit</p>
ความเป็นมาของปัญหา	<p>ปัจจุบันการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก การส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นนโยบายหลักที่สำคัญในการพัฒนาและขยายงานด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง รวมทั้งสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยอย่างยั่งยืนในอนาคตได้ การพัฒนารูปแบบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงเป็นกิจกรรมรูปแบบหนึ่งที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกันจากทุกฝ่ายในการขับเคลื่อน ได้แก่ หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน ท้องถิ่น ชุมชน วัด และประชาชน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเดิม โดยมีการสนับสนุนงานประเพณีท้องถิ่น การผลิตสินค้าของที่ระลึกให้มีมาตรฐานทั้งราคา และคุณภาพการพัฒนาบุคลากรและการส่งเสริมการขาย เป็นต้น ดังนั้นการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาขับเคลื่อนในทุกรูปแบบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวมากที่สุด ตั้งแต่การดำเนินงานสำรวจแหล่งท่องเที่ยว การศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ การวางแผนงานพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเพื่อกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีด้านการท่องเที่ยวในยุคศตวรรษที่ 21 ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกประเทศโดยตรง ส่งผลให้เพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวในประเทศไทยได้มากขึ้น รวมถึงการเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวของในระดับภูมิภาค ระดับจังหวัด และระดับชุมชน ทั้งนี้ หากมีการสนับสนุนและสามารถนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) มาประยุกต์ใช้เพื่องานด้านการท่องเที่ยวอย่างจริงจังในประเทศไทยจะทำให้เห็นผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมชัดเจน</p>

ในปัจจุบันระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) มีการนำมาพัฒนาและประยุกต์ใช้ สามารถประยุกต์กับงานได้หลากหลาย อาทิ การวางผังเมือง การศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร การศึกษาและติดตามภัยพิบัติ และด้านการท่องเที่ยว GIS เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการจัดการวิเคราะห์ และแสดงผลทั้งในระดับชุมชนและระดับภูมิภาค สามารถประยุกต์ GIS กับงานด้านการท่องเที่ยวได้หลากหลาย ได้แก่ การจัดทำบัญชีรายชื่อสิ่งอำนวยความสะดวกทางนันทนาการ การจัดการท่องเที่ยวทางบก การประเมินผลกระทบของนักท่องเที่ยว ระบบการจัดการข้อมูลการท่องเที่ยว และระบบสนับสนุนการตัดสินใจด้วยการท่องเที่ยว ด้วยข้อจำกัดที่ใช้สำหรับการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวบางส่วนต้องการเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวและการประเมินเส้นทางที่สั้นที่สุดในการเดินทางจากที่พักไปยังแหล่งท่องเที่ยวจึงมีความจำเป็นเพื่อประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย ซึ่ง GIS และการสำรวจระยะไกล (Remote Sensing : RS) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ GIS และ RS ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนและมองเห็นข้อมูลเส้นทางเชิงพื้นที่สำหรับใช้เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ในระยะเวลาและระยะทางที่สั้นที่สุด¹

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเทคโนโลยีที่รู้จักกันมากสำหรับหน่วยงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ติดตามทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น บางครั้งการติดตามทรัพยากรบนโลกที่เกิดขึ้นใหม่ หรือนำมาใช้บริหารจัดการฐานข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในรูปแบบเชิงพื้นที่ตามเงื่อนไขที่กำหนดได้ในรูปแบบสองมิติ และสามมิติ²

นอกจากนี้ ระบบสารสนเทศเป็นเครื่องมือที่สำคัญ สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการท่องเที่ยว ทำให้การใช้ระบบการท่องเที่ยวเป็นไปได้ไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันเนื่องด้วยคุณสมบัติของระบบ GIS ที่สามารถรวบรวมวิเคราะห์ และแสดงผลข้อมูล ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงพื้นที่ได้ดี อ้างอิงถึงตำแหน่งที่มีอยู่จริงอยู่บนพื้นผิวโลกได้อย่างแม่นยำและรวดเร็ว เห็นได้ว่าระบบ GIS มี

¹ ณรงค์ พลธิ์รักษ์, “ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดชลบุรี”, วารสารวิจัยและพัฒนา มจร, ปีที่ 36 ฉบับที่ 2 (เดือนเมษายน – มิถุนายน 2556) : หน้า 238.

² สุเพชร จิระจกรกุล, เรียนรู้ระบบภูมิสารสนเทศด้วยโปรแกรม ARCGIS DESKTOP, (นนทบุรี : เอสอาร์ พรินติ้งแมสโปรดักส์, 2551).

ความสำคัญที่ทำให้ระบบการท่องเที่ยวเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถประยุกต์ในการท่องเที่ยวได้ดังนี้ คือ สามารถระบุตำแหน่งการเดินทาง ค้นหาสถานที่ที่อยู่จริงอยู่บนพื้นผิวโลกได้ แม่นยำและรวดเร็ว ช่วยวางแผนการเดินทางและหาที่พัก ช่วยเป็นเข็มทิศในการเดินป่าแสดงข้อมูลแบบทันการณ์ การติดตามตัวก็สามารถบอกพิกัดได้อย่างแม่นยำ เส้นรอยทาง (Track) การจัดการภาวะฉุกเฉินและภัยพิบัติ นำมาจัดการกับทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมถึงเฝ้าระวัง การบำรุงรักษา การวิเคราะห์ในการหาทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมไปถึงการแบ่งปันภาพการเดินทางผ่านด้วย Social Network เป็นต้น เพื่อการเดินทางที่มีประสิทธิภาพ พร้อมกับความเร็วและความสะดวกในการเดินทาง โดยหวังว่าจะเป็นแนวทางที่ดีในการพัฒนาต่อยอดนำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาประยุกต์ใช้พัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้เจริญเติบโตก่อให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อไปในอนาคต¹⁷¹

จังหวัดอุดรธานี เป็นจังหวัดภาคเหนือตอนล่างที่มีความเชื่อมโยงทางด้านวัฒนธรรมจากหลายๆ อาณาภูมิภาค ได้แก่ วัฒนธรรมล้านนา วัฒนธรรมล้านช้าง และวัฒนธรรมสุโขทัย จึงทำให้มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่น่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเก่าแก่ และความแตกต่างของวัฒนธรรม ความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ทำให้จังหวัดอุดรธานีเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศาสนสถาน หรือ สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีความแตกต่างและโดดเด่นไปตามลักษณะของท้องถิ่น สามารถดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งในจังหวัดอุดรธานี และนักท่องเที่ยวในพื้นที่ เข้ามาเยี่ยมชมความงดงามทางศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรธานีอย่างต่อเนื่อง แต่ปัจจุบันพบว่า การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานีนั้นมีน้อยมาก ทำให้สัดส่วนของนักท่องเที่ยวมีไม่มาก ส่งผลต่อรายได้ในชุมชนหากมีการพัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัยจะสามารถพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานีได้อย่างยั่งยืน และมีนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานีมากขึ้น

จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัย มีความสนใจที่ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี เพื่อการศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานี และการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

¹⁷¹ ภาณุ ศิริรักษ์ และคณะ, “ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว”,

<<https://www.gotoknow.org/posts/466908>>, สืบค้นเมื่อ 20 ต.ค. 2561.

ในจังหวัดอุดรดิตถ์ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์ ตลอดจนการพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยการนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดความสะดวก และการวางระบบเส้นทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสม เป็นการพัฒนากระบวนเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์สู่ความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อการศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์
2. เพื่อการพัฒนากระบวนภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์
3. เพื่อการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์
4. เพื่อการพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากการสังเคราะห์ข้อมูลโครงการวิจัยย่อย จำนวน 4 โครงการ และแผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนและศักยภาพภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์” มีรายละเอียดสำคัญดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุดรดิตถ์

การศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์เป็นการศึกษาข้อมูลวิจัยในลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาสำรวจสถานที่ท่องเที่ยวและรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ภูมิศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยว และสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรดิตถ์ ให้เกิดการอนุรักษ์เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

รูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยนำข้อมูลที่ได้จากการทำแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อพิจารณาประเด็นที่เหมือนกันหรือแตกต่างกัน และดำเนินการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เชื่อมโยงข้อมูลให้มีลักษณะเป็นแนวคิดสรุปเชิงนามธรรม โดยนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ หลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ด้านพื้นที่ มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยว คือ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น มีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ปัจจุบันใช้การบอกปากต่อปากเป็นหลัก รองลงมาคือสื่อสารผ่านทางสื่อสังคม ออนไลน์

(Social Media) และได้รับการสนับสนุนด้านประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในระดับภูมิภาค จากสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดอุดรธานี สิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานมีครบถ้วนแต่ก็ยังคงต้องการการปรับปรุงจากหน่วยงาน ภาครัฐท้องถิ่น และยังขาดในเรื่องของป้ายบอกทางที่ชัดเจน ถึงขยะ ป้ายประกาศคำเตือนต่าง ๆ อาจจะต้องพัฒนาปรับปรุงให้มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น และหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาถนนหนทางสะดวกสบาย ไม่ซับซ้อน และเข้าถึงได้ง่าย

2) ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว กิจกรรมหลักของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามา ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ เป็นกิจกรรมเสริมสำหรับไว้รองรับนักท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับการมาท่องเที่ยว อีกทั้งกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นกิจกรรมเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรม เป็นการใช้จ่ายประโยชน์จากแหล่งอารยธรรมของท้องถิ่นในพื้นที่ท้องถิ่น

3) ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม การสนับสนุนงบประมาณในการทะนุบำรุงรักษา ศิลปวัฒนธรรมจากภาครัฐอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาจึงอยู่ในความรับผิดชอบของวัด และประชาชนในชุมชน ในการร่วมบริจาคเงินเพื่อทะนุบำรุงศิลปะทางพระพุทธศาสนาในวัดต่าง ๆ ดังนั้น หากภาครัฐให้การสนับสนุนงบประมาณที่มากขึ้นก็จะทำให้การทะนุบำรุงศิลปะทางพระพุทธศาสนามีการพัฒนาด้านแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น สามารถผลักดันสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ในอนาคต

4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น ตั้งแต่มีการประกอบธุรกิจด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานี การมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น คือ การจ้างงาน การส่งเสริมให้ชาวบ้านสามารถมาขายของเพื่อหารายได้เสริมได้ในแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมเรื่องการช่วยกันอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ช่วยกันดูแลและรักษาความสะอาด และการช่วยกันรักษาความปลอดภัยในท้องถิ่น แต่การมีส่วนร่วมในด้านการบริหารจัดการพื้นที่และกิจกรรม ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวยังไม่มีส่วนร่วมมากนัก โดยส่วนใหญ่จะเป็นการดูแลของวัด ผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชนและหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมากกว่า เพื่อเป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่การท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานี ต่อไปในอนาคตจะต้องมีการเสนอแนวทางให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทมากกว่านี้

5) ด้านการบริหารและการจัดการ การท่องเที่ยวในพื้นที่การท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ ก่อให้เกิดการสร้างงานและการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ทำให้เศรษฐกิจ ท้องถิ่นดีขึ้น คนในชุมชนมีความสุข ช่วยลดปัญหาสังคมต่าง ๆ ในพื้นที่ได้ดี แต่ในส่วนของการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่น พบว่าแทบจะไม่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จากการเติบโตด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ของจังหวัดอุดรดิตถ์เกิดขึ้นอย่างช้ามาก มีส่วนทำให้มองข้ามเรื่องการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป คือ ผู้นำชุมชนควรร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่น คือ เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลท้องถิ่น มีการจัดอบรมการให้ความรู้ การอนุรักษ์วัฒนธรรม อบรมภาษาอังกฤษ การรักษา และความปลอดภัยเท่านั้น แต่ยังไม่เห็นหน่วยงานไหนเข้ามาให้ความรู้หรือจัดกิจกรรมอบรมเรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยตรง

อนึ่ง ภาครัฐควรเร่งพัฒนาส่งเสริมงานด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน และเป็นรูปธรรมมากกว่าเดิม โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ให้กับวัด ชุมชน และท้องถิ่นผู้รับผิดชอบ เพื่อที่จะสามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรดิตถ์ในทุกทิศทาง เป็นแหล่งท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนและทุกฝ่ายจะได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวตรงนี้ต่อไปอย่างเท่าเทียมกัน และ ศักยภาพด้านการอนุรักษ์ การรักษาสีงแวดล้อมและวัฒนธรรม ที่จะสามารถพัฒนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ใส่ใจและส่งเสริมการอนุรักษ์ ธรรมชาติ เพื่อให้คงความอุดมสมบูรณ์ทางวัฒนธรรมให้ยั่งยืนเอาไว้ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว แต่ทางผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่สนใจและต้องการให้มีการจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติม เพื่อเพิ่มศักยภาพให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์

ปัจจุบันการนำระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์นั้น มีการนำมาใช้ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวน้อยมาก การศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศ และ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตามวิสัยทัศน์ของจังหวัดให้กับกลุ่มผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในชุมชนได้ ด้วยการจัดทำจุดพิกัดเส้นทางสถานที่

อุตรดิตถ์ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเป็นการบูรณาการที่ยั่งยืน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหลายกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกันกับการท่องเที่ยว ได้แก่ วัด กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว อาหาร ที่พักแรม ประชาชนในพื้นที่ และที่สำคัญที่สุดคือ นักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่เข้ามาสัมผัสวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดอุตรดิตถ์ ที่มีมากถึง ๓ วัฒนธรรม คือ วัฒนธรรมล้านนา วัฒนธรรมล้านช้าง และวัฒนธรรมสุโขทัย เกื้อกูลต่อการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม และประชาสัมพันธ์ ควบคู่กันไปสามารถพัฒนาทำให้เกิดความยั่งยืนได้

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเชิงพุทธบูรณาการ จึงเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้และกระบวนการสื่อสารทางวัฒนธรรม โดยมีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นฐานของความมั่นคงในการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการบูรณาการระหว่าง วิถีพุทธ วิถีชุมชน สร้างสรรค์ ศิลปวัฒนธรรม เพื่อสานต่องานท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธอย่างยั่งยืน

1) คุณค่าทางด้านวัฒนธรรม

จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัด ให้เข้าสู่ระบบการบูรณาการเชิงพุทธจะแสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมไทยที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทย นั่นคือ การแสดงออกถึงความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนชาวไทยที่มั่นคงในบุญและความดีอันเกิดจากพุทธศาสนา การปฏิบัติด้วยศรัทธานี้จึงเป็นการทำนุบำรุงสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้มีความยั่งยืนสืบไป

ส่วนเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นกิจกรรมที่ส่งผลโดยตรงในด้านของการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา เมื่อพลังศรัทธาของพุทธศาสนิกชนมีอย่างล้นเปี่ยม ก็จะทำให้ชาวพุทธที่มีจิตใจเป็นบุญ เข้ามาบริจาคทรัพย์ เพื่อให้ทางวัดได้นำไปทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาให้เป็นที่ประจักษ์ในสภาพดั้งเดิมทุกยุคทุกสมัย ซึ่งส่งผลที่ดีต่อคุณภาพจิตใจของพุทธศาสนิกชนและเป็นการอนุรักษ์รักษาไว้ซึ่ง ศิลปวัฒนธรรมพระพุทธศาสนาดั้งเดิมด้วย

นอกจากนี้การรักษาคุณค่าด้านวัฒนธรรม ที่คงแฝงไว้ซึ่งพลังแห่งความสามัคคีของพุทธศาสนิกชนจากทั่วประเทศที่มีใจศรัทธาร่วมร่วมมือกันพัฒนาศิลปวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ ทำให้เกิดพลังชุมชนในการพัฒนาอนุรักษ์ทำนุบำรุงวัดให้คงอยู่อีกรูปแบบหนึ่งด้วย

2) ด้านการคมนาคมและสังคม

การพัฒนาาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในปัจจุบันนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพราะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา GIS จึงเป็นความก้าวหน้าหนึ่งที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาระบบการท่องเที่ยว โดยสามารถย่อโลกทั้งใบให้อยู่ในมือทุกคนเพียงแค่อุปกรณ์หลักในการสืบค้น

ผลจากการพัฒนาเทคโนโลยีระบบบอกตำแหน่งพิกัดด้วยดาวเทียม (Global Positioning System : GPS) ทำให้สามารถรู้ตำแหน่งของสิ่งต่าง ๆ ที่ติดตั้งอุปกรณ์เครื่องวัดพิกัดด้วยดาวเทียม ซึ่งจะแสดงรายละเอียดเส้นทางคมนาคม หรือ สถานที่ต่าง ๆ โดยใช้ประกอบกับข้อมูลดาวเทียมทำให้นักท่องเที่ยวทุกคนสามารถกำหนดจุดหมายปลายทาง และเส้นทางการท่องเที่ยวได้ทำให้สามารถควบคุมระยะทางในการเดินทาง ช่วยลดต้นทุนในการจ่าย เช่น ค่าน้ำมันรถ ค่าซ่อม ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวทั้งหมด เพราะเลือกเดินทางไปในเส้นทางที่กำหนดไว้แล้วจากระบบภูมิสารสนเทศ GIS นอกจากนี้ GIS จะมีส่วนช่วยในการกำหนดเส้นทางให้นักท่องเที่ยวแล้ว GIS ยังสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการแข่งขันทางการตลาดด้านการท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถสืบค้นและเป็นแผนที่ในการนำทางได้ เชื่อมโยงถึงการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวของชุมชนที่สามารถร่วมกันสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีความน่าสนใจสร้างความมั่นคงให้กับชุมชนได้

3) ด้านเศรษฐกิจ

การประยุกต์ใช้ GIS เพื่อการท่องเที่ยว เป็นเป็นพัฒนาที่มีโดยตรงต่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน ทั้งในด้านการวิเคราะห์ผลผลิตด้านการท่องเที่ยวที่มีต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการดำเนินการทางด้านธุรกิจ อาทิเช่น ที่พัก โรงแรม ร้านอาหาร ของฝากของที่ระลึก หรือ สินค้า OTOP ของแต่ละชุมชนการพัฒนาเป็นแหล่งกระจายสินค้าด้านการท่องเที่ยว

นอกจากนี้สามารถพัฒนาศักยภาพด้านเศรษฐกิจชุมชนให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายทางช่องทางประชาสัมพันธ์ทาง Web browser, Internet และ Application ซึ่งจะช่วยให้เข้าสู่กลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานีได้มากเช่นกัน ส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มการผลิตสินค้าชุมชน OTOP ของฝากของที่ระลึก และสามารถสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านที่อยู่ในบริเวณ

ที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างมั่นคง สร้างงาน สร้างอาชีพ สนองตอบนโยบายการพัฒนา Uttaradit 4.0 ซึ่งเป็นนโยบายการพัฒนาของจังหวัดอุตรดิตถ์ที่มีความอย่างยั่งยืน สามารถนำมาพัฒนาเชิงพุทธบูรณาการกับชุมชนเพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ จึงเป็น ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านการท่องเที่ยว “ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หรือ GIS” และ “Application” ซึ่งเป็นการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดเป็นครั้งแรกในจังหวัดอุตรดิตถ์ ถือว่าเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่มีการนำมาใช้ประโยชน์ในกิจการของคณะสงฆ์ และ ชุมชนท้องถิ่น ในจังหวัดอุตรดิตถ์ ๙ อำเภอ จึงควรมีการนำองค์ความรู้ที่ได้ในครั้งนี้ ไปพัฒนาต่อยอดอย่างแพร่หลายในระดับจังหวัด โดยการเข้ามามีส่วนร่วมของส่วนราชการในจังหวัดอุตรดิตถ์ที่จะสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาต่อยอด ผลงานวิจัยให้ครบทุกแห่ง ทั้งนี้ อาจพัฒนาเพิ่มเติมโดยการจัดทำป้าย QR CODE ติดไว้บริเวณแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาเส้นทาง ประวัติศาสตร์ สินค้าที่ระลึกของชุมชน กิจกรรม เทศกาลประเพณี ในแต่ละช่วงเวลาได้ ซึ่งจะทำให้เกิดความรวดเร็วในการท่องเที่ยว

ทั้งนี้ นักวิจัยสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อออกแบบและพัฒนาการวางแผนการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถวางแผนการท่องเที่ยวได้ครอบคลุมกับความต้องการด้านอื่นมากยิ่งขึ้น ด้วยการเพิ่มปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับส่วนอื่น ๆ มาคำนวณร่วมด้วย เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ของการวางแผนการท่องเที่ยวที่เหมาะสมต่อการเดินทางมากที่สุด

สรุป การพัฒนาระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเชิงพุทธบูรณาการของจังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งทำการเผยแพร่ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อเพิ่มช่องทางให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกมากขึ้น ที่สำคัญการพัฒนาระบบการท่องเที่ยวด้วย GIS จึงเป็นการอนุรักษ์เอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบดั้งเดิมและวิถีของชุมชน ซึ่งจะเป็นการสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมความงดงามของวัฒนธรรมพื้นถิ่นและวิถีชุมชนที่น่าสนใจได้อย่างต่อเนื่อง กระทั่งพัฒนาเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวในระดับประเทศ และระดับอาเซียนได้ในอนาคต

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์

การพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์ จึงเป็นการศึกษาองค์ความรู้ของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวระหว่างชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์ และเพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวเชิงพหุบูรณาการ

ด้านสถานที่ท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม เช่น วัดเก่าแก่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนนั้นให้สูงขึ้น เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว การให้ข้อมูลบริการเพื่อความสะดวก รวดเร็วของผู้ท่องเที่ยว รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศศาสตร์เข้ามาประยุกต์ใช้ในการท่องเที่ยวเชิงพหุบูรณาการ การท่องเที่ยวตามวัด แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน

ด้านศักยภาพของแต่ละพื้นที่ ความพร้อม ความสะดวกในเรื่องสถานที่ ความสะอาด ข้อมูลข่าวสาร บางแห่งที่มีหน่วยงานอย่างเข้มแข็งเข้มมาดูแล ประสานงานกันตลอด ในเรื่องข้อมูลการอบรมเพื่อพัฒนาความทันสมัยในเรื่องข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ทางสื่อสิ่งพิมพ์ หรือตาม เว็บไซต์ ที่สามารถเข้าถึง และรู้พิักัดได้ โดยใช้เวลาในการเดินทางถึงสถานที่ท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น พร้อมทั้งมีการเชื่อมโยงจุดบริการที่ท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน และเมื่อเปรียบเทียบศักยภาพของแต่ละชุมชนแล้วก็มีมากน้อยแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบุคลากร และงบประมาณที่ทางภาครัฐ หน่วยงาน องค์กร ที่จะสนับสนุนมาให้ พร้อมกันนี้การสนับสนุนงบประมาณต้องทำอย่างต่อเนื่อง การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ก็เช่นเดียวกัน

ด้านเศรษฐกิจ ควรพัฒนาด้านการตลาดการท่องเที่ยว ซึ่งชุมชนต้องมีการวางแผนการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่สามารถเข้าถึงตัวนักท่องเที่ยวได้ในทุกทิศทาง เช่น การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ผ่าน Social media ผ่าน Application Line Facebook หรือ Instagram

รวมถึง การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ในกลุ่มของ แผ่นพับประชาสัมพันธ์ หรือ หนังสือนำแนะนำ สถานที่ท่องเที่ยวและชุมชน “นวัตกรรมเชิงพุทธ” สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลในยุค Thailand 4.0 ที่มุ่งผลักดันให้ทุกกลุ่มอาชีพสร้างสรรค์เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อชุมชน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ที่มั่นคง และสามารถทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้

ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวเชิงพุทธ โดยการนำภูมิปัญญาเชิงพุทธบูรณาการมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความยั่งยืนของชุมชน และสร้างศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ด้วยพื้นฐานทางความเชื่อของมนุษย์ที่มีกฎเกณฑ์ทางธรรมชาติเป็นเหตุเป็นผลและมีอิทธิพลในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเชื่อมโยงกับความเชื่อที่เหนือธรรมชาติ และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่ผสมผสานรวมกัน เป็นพื้นฐานสำคัญมากในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในด้านวัฒนธรรม และด้านสังคม ซึ่งอยู่ภายใต้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งนักท่องเที่ยวได้ศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรม ศิลปะความงามของแต่ละวัด ความ เป็นมา อีกทั้งการได้ใช้เทคโนโลยีนำทางเพื่อความสะดวก รวดเร็ว ภายใต้การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวระหว่าง ชุมชน และคณะสงฆ์

สรุป การพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์ จึงเป็นการดำเนินการเพื่อศึกษาข้อมูลในการวางแผนและพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์อย่างยั่งยืน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เริ่มจากชุมชนมีการรวมกลุ่มของผู้ที่จะเป็นเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยว ตลอดจนองค์ความรู้ด้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในชุมชนและนักวิจัย การกำหนดบทบาทหน้าที่ในการให้บริการและอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว การจัดทำเส้นทางการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว การทดลองนำเที่ยวในชุมชน รวมทั้งการสนับสนุนให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ตลอดจนบทบาทหน้าที่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และการยกระดับคุณภาพชีวิตด้วยการสร้างรายได้เสริมและการพึ่งพาตนเองของชุมชนต่อไป

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๔ การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์

การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ ในแต่ละท้องถิ่นหรือชุมชนส่วนมาก จะวิธีการสร้างเครือข่ายคล้าย ๆ กัน คือ ให้คนในชุมชนสร้างความมั่นคงแข็งแรงให้กับชุมชนของตนเองก่อน แล้วค่อย ๆ ขยายเครือข่ายไปสู่ชุมชนอื่น เนื่องจากจังหวัดอุดรดิตถ์เป็นจังหวัดเล็ก จังหวัดหนึ่งในเขตภาคเหนือตอนล่างพื้นที่ส่วนมากเป็นป่าเขาลำเนาไพร สถานะทางเศรษฐกิจและความเจริญยังไม่เติบโต การที่จะสร้างหรือพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวให้มั่นคงยั่งยืนคงต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนาน อีกอย่างหนึ่งสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อระดับประเทศมีไม่อีกแห่งที่น่าสนใจ เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาแล้วไม่รู้จะไปเที่ยวที่ไหนที่ดึงดูดความสนใจได้ ทำให้ตลาดการท่องเที่ยวโดยภาพรวมของจังหวัดอยู่ในเกณฑ์ต่ำเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในละแวกเดียวกัน อีกทั้งการคมนาคมก็ยังไม่ทำอากาศยานที่จะอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวได้เดินทางมาโดยสะดวก ในทางตรงกันข้ามจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกันเขามีกันทุกจังหวัด

ดังนั้น ชุมชนในแต่ละชุมชนต้องพึ่งพาอาศัยตนเองเป็นหลัก ส่วนหน่วยงานราชการคงสนับสนุนงบประมาณด้านการท่องเที่ยวได้ไม่มากนัก ส่วนมากก็จะเป็นการส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณด้านกิจกรรมบุญประเพณีที่โดดเด่นของแต่ละชุมชนให้มีเป็นประจำทุกปี จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่การท่องเที่ยวแต่ละแห่งในเขตอำเภอทั้ง ๙ อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอลับแล อำเภอตรอน อำเภอพิชัย อำเภอทองแสนขัน อำเภอท่าปลา อำเภอน้ำปาด อำเภอฟากท่า และอำเภอบ้านโคก ต่างก็มีการพัฒนาตนเองเฉพาะในชุมชนตนเองเท่านั้น ยังไม่มีการขยายเครือข่ายไปสู่ชุมชนอื่นเท่าใดนัก แต่ลักษณะการสร้างและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวมีส่วนคล้ายคลึงกัน

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ชุมชนแต่ละแห่งให้ความสนใจ และให้ความร่วมมือในการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี โดยมีการตั้งกลุ่มท่องเที่ยว และกลุ่มอาชีพเพื่อการท่องเที่ยว เพราะทำให้สามารถผลิตสินค้าชุมชนออกสู่ตลาดได้ แต่ด้วยอุปสรรคในเรื่องของความรู้และงบประมาณ จึงทำให้งานพัฒนาเครือข่ายท่องเที่ยวเป็นไปได้ช้า จึงต้องมีการสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนกับกลุ่มสมาชิกเครือข่ายที่เข้าร่วมกลุ่มเป็นสมาชิก เช่น การให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากร การอนุรักษ์องค์ความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ถูกต้อง การพัฒนาความรู้ด้านการท่องเที่ยว และการนำเทคโนโลยี Social Media ได้แก่ Application Line Facebook หรือ Instagram มาประยุกต์ใช้อย่างถูกวิธี และที่สำคัญที่สุดคือ การนำหลักพุทธเชิงบริหาร เข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความสามัคคีและสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย โดยดำเนินการให้เป็นไปตามหลัก “สารณียธรรม ๖” ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานพัฒนาเครือข่ายสัมฤทธิ์ผลอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้หากเครือข่ายสามารถรวมตัวกันได้อย่างเข้มแข็ง และเป็นหนึ่งเดียวกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว จะสามารถส่งผลดีต่อด้านเศรษฐกิจ ของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว การบริการ โรงแรม และสินค้าของฝากที่ระลึกในชุมชน จะส่งผลให้ระบบกลไกตลาดสมดุล โดยการผลักดันหรือส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ทางด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญาดั้งเดิม และการสร้างตราสินค้าที่เป็นสัญลักษณ์ของชุมชน จะทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชนได้ นอกจากนี้หากสามารถวางแผนการตลาดที่สร้างกระแสจากจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว หรือ สินค้าชุมชน ผ่านทาง Social Media และการจัด Campaign หรือ Promotion พิเศษ เช่น การจัดถนนคนเดิน “นวัตกรรมวิถี” ก็จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่ม “SoLoMo” (So = Social, Lo = Location, Mo = Mobile) หรือ เทรนด์ตลาดออนไลน์ เพราะหากสามารถดึงกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เข้ามาในชุมชนได้มาก ๆ จะส่งผลให้กลุ่มเครือข่ายในพื้นที่ที่มีความมั่นคงในอาชีพที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยว และสามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นให้เป็นที่รู้จักได้อย่างรวดเร็ว

กล่าวโดยสรุปคือ การพัฒนางานเครือข่ายด้านท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จมากที่สุด คือ การสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ชุมชน ประชาชน ในพื้นที่ หากทุกคนให้ความร่วมมือกันในการพัฒนางานด้านการท่องเที่ยวด้านงบประมาณ และนโยบายพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของชุมชน และนักท่องเที่ยว เช่น การดึงจุดเด่นทางภูมิปัญญามากระตุ้นกลุ่มนักท่องเที่ยวสมัยใหม่ จะทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้กลุ่มเครือข่ายสามารถพัฒนากลุ่มให้มีศักยภาพมากขึ้น และสามารถวางแผนรองรับนักท่องเที่ยวในแต่ละฤดูกาลท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

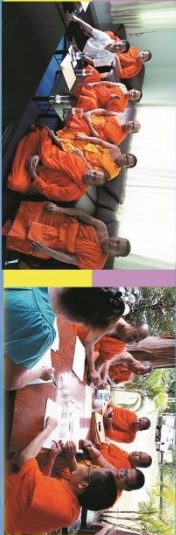
หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุดรดิตถ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดกลุ่มเป้าหมายในโครงการวิจัยทั้ง 17 แห่ง ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว สามารถนำความรู้ที่ได้จากการพัฒนาระบบและศักยภาพระบบภูมิศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ไปใช้ประโยชน์โดยโปรแกรมประยุกต์ Application “วัดใน จ.อุดรดิตถ์” ผ่านโทรศัพท์มือถือ Smart Phone ระบบปฏิบัติการ Android เข้ามาใช้ในการสืบค้นข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “วัดใน จ.อุดรดิตถ์” โดยสามารถคำนวณระยะทางในการเดินทางท่องเที่ยว และประวัติของแต่ละสถานที่ท่องเที่ยวได้ เบื้องต้นในการประชุมสัมมนางานวิจัยได้มีการนำเสนอเรื่องการทำป้าย QR CODE ติดไว้บริเวณแหล่งท่องเที่ยว และการเชื่อมโยง Link ด้านวัฒนธรรมในจังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งจะมีการดำเนินการในส่วนของหน่วยงานในจังหวัดต่อไป

การประชาสัมพันธ์

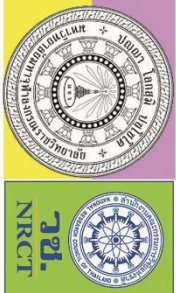
1. การประชาสัมพันธ์ทาง On Line Social Media ดำเนินการแล้วเสร็จ
2. การประชาสัมพันธ์ทางสื่อสิ่งพิมพ์อยู่ระหว่างการดำเนินการ

- วัตถุประสงค์ของแผนวิจัย**
1. เพื่อการศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานี
  2. เพื่อการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี
  3. เพื่อการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรธานี
  4. เพื่อการพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี

แผนงานวิจัย การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศศาสตร์ เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี
 Development of Geo - Informatics System and Potential for Tourism In Utharadit
 2561 / 2018

โครงการย่อยที่ 1 การศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานี

วัตถุประสงค์โครงการย่อยที่ 1

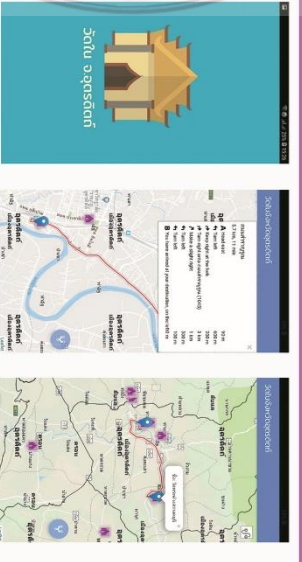
1. เพื่อสำรวจสถานที่ท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวทั่ว ในพื้นที่ 9 อำเภอ ของจังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และภูมิศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ 9 อำเภอ ของจังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืน ในพื้นที่ 9 อำเภอ ของจังหวัดอุดรธานี

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้การศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธานี
2. ได้พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี
3. ได้พัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรธานี
4. ได้พัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี

ผลการศึกษาวิจัย

- 1) การสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า ภาคอีสานมีแหล่งวัฒนธรรมหรือ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และการพัฒนา Application ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในวิถีวิถีของจังหวัดอุดรธานีให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเป็นการพัฒนาการกันอย่างยั่งยืน โดยพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกรมวิชาการ การท่องเที่ยว และภาคเอกชน โดยพัฒนาทรัพยากรบุคคลในท้องถิ่น การศึกษา และภาคเอกชน และความร่วมมือของภาคเอกชน
- 2) การพัฒนาระบบสารสนเทศศาสตร์ มีการดำเนินการพัฒนาระบบ GIS หรือ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และการพัฒนา Application ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในวิถีวิถีของจังหวัดอุดรธานีให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเป็นการพัฒนาการกันอย่างยั่งยืน โดยพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกรมวิชาการ การท่องเที่ยว และภาคเอกชน โดยพัฒนาทรัพยากรบุคคลในท้องถิ่น การศึกษา และภาคเอกชน และความร่วมมือของภาคเอกชน
- 3) การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน บางแห่งมีความพร้อมในเรื่องของสถานที่ มีการประยุกต์ใช้ระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการประชาสัมพันธ์ทาง Web Page หรือ Social Media โดยทำสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้มาตรฐานสู่ผู้มาใช้บริการ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้มาใช้บริการ
- 4) การพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนในแต่ละชุมชนมีการพึ่งพาอาศัยกันในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสร้างเครือข่าย ส่วนหน่วยงานราชการมีการสนับสนุนงบประมาณในการท่องเที่ยวจำนวนมาก ชุมชนในแต่ละพื้นที่มีการพัฒนาในรูปแบบของตนเองได้อย่างยั่งยืน ลักษณะเครือข่าย และการพัฒนา มีความคล้ายคลึงกัน

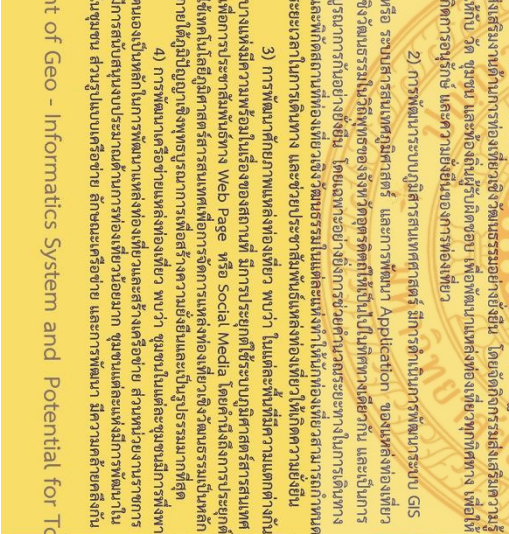
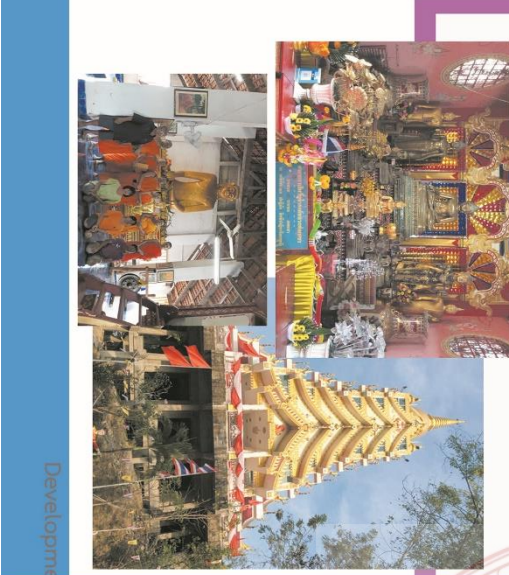
การพัฒนา Application สามารถ Download ได้ที่ Play store “วัดในจังหวัดอุดรธานี”

ความเป็นมา

ปัจจุบันการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก การส่งเสริมการท่องเที่ยวจึงเป็นนโยบายสำคัญในการพัฒนาและขยายงานด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต้องอาศัยหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ หน่วยงานราชการ หน่วยงานท้องถิ่น ชุมชน วัด และประชาชน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่และยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเดิม โดยมีการสนับสนุนงานประชาสัมพันธ์ การตลาดสินค้าที่ระลึกที่ได้มาตรฐานทั้งราคา และพัฒนาคุณภาพของการส่งเสริมการขาย เป็นต้น

ดังนั้น การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาขึ้นเตือนในทุกๆแบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ในการดำเนินการท่องเที่ยวที่มีความพิเศษ

Development of Geo - Informatics System and Potential for Tourism In Utharadit

โครงการย่อยที่ 1 การศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุตรดิตถ์

ผลการศึกษาวิจัย

การสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุตรดิตถ์พบว่า แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุตรดิตถ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สิ่งปลูกสร้างโบราณสถาน มีปูชนียวัตถุ ปูชนียสถาน ที่สำคัญที่ควรแก่การศึกษาและอนุรักษ์เป็นมรดกของศาสนาและของชาติอย่างยั่งยืน

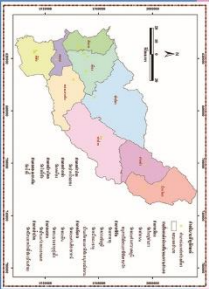
โครงการย่อยที่ 2 การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาแบบภูมิสารสนเทศศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวทั้ง 9 อำเภอ ในจังหวัดอุตรดิตถ์
- 2) เพื่อนำผลการพัฒนาแบบภูมิสารสนเทศ ทั้ง 9 อำเภอ ในจังหวัดอุตรดิตถ์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจในจังหวัดอุตรดิตถ์
- 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์ ให้เชื่อมโยงมาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวระดับประเทศอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษาวิจัย

การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์ มีการนำมาใช้มาพัฒนาฐานการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) และ Application ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบริบทของจังหวัดอุตรดิตถ์ให้ไปในทิศทางเดียวกัน และเป็นก้าวแรกของการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหลายกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับภาคการท่องเที่ยว ได้แก่ วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว อาหาร ที่พัก ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ภูมิสังคม และที่สำคัญที่สุด คือ นักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่เข้ามาสัมผัสวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดอุตรดิตถ์ ที่มีมากถึง 3 วัฒนธรรม คือ วัฒนธรรมล้านนา วัฒนธรรมเงี้ยว และวัฒนธรรมสุโขทัย ระบบภูมิสารสนเทศสารสนเทศจึงมีส่วนช่วยในการคำนวณระยะทางในการเดินทาง และทิศทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแต่ละแห่ง ทำให้นักท่องเที่ยวยังสามารถคำนวณระยะเวลาในการเดินทางได้ และช่วยในการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวได้ สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวได้

โครงการย่อยที่ 3 การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุตรดิตถ์

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุตรดิตถ์
- 2) เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวระหว่างชุมชนของจังหวัดอุตรดิตถ์
- 3) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวเชิงชุมชน

ผลการศึกษาวิจัย

การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ในอำเภอทั้ง 9 อำเภอในจังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สิ่งปลูกสร้างโบราณสถาน ปูชนียวัตถุ ปูชนียสถาน และของชาติอย่างยั่งยืน แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุตรดิตถ์มีอยู่มากมาย แต่ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างจริงจัง การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุตรดิตถ์เป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุตรดิตถ์ให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุตรดิตถ์ การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุตรดิตถ์ การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุตรดิตถ์

โครงการย่อยที่ 4 การพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุตรดิตถ์

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาแบบภูมิสารสนเทศศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวทั้ง 9 อำเภอ ในจังหวัดอุตรดิตถ์
- 2) เพื่อนำผลการพัฒนาแบบภูมิสารสนเทศ ทั้ง 9 อำเภอ ในจังหวัดอุตรดิตถ์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจในจังหวัดอุตรดิตถ์
- 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศ ให้เชื่อมโยงมาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวระดับประเทศอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษาวิจัย

การพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนในแต่ละชนบทมีการพึ่งพาอาศัยกันเป็นสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การบริการนักท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุตรดิตถ์ การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุตรดิตถ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หน่วยงานวิจัยบริการวิชาการวิจัยและพัฒนาชุมชน (วิทยานิพนธ์ จังหวัดอุตรดิตถ์) โทรที่ 055 - 442 - 635.

การนำองค์ความรู้สู่ชุมชน

จากการสัมมนาวิจัย พบว่า การพัฒนาฐานการท่องเที่ยวโดยกรมการท่องเที่ยว GIS และ Application เข้ามาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภทวิถี ในจังหวัดอุตรดิตถ์ยังมีน้อยมาก เนื่องจากการขาดงบประมาณในการสนับสนุน และขาดแหล่งเงินทุนในการพัฒนาและสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยสิ่งที่ต้องคำนึงถึงมากที่สุดคือ การพัฒนาช่องทาง การประชาสัมพันธ์ในรูปแบบใหม่ๆ เช่น ป้ายบอกทาง ป้ายประชาสัมพันธ์ ตรวจสอบหรือค้นหาสถานที่ คือ การทำ QR CODE การพัฒนาช่องทาง Social Media การพัฒนา Application ซึ่งจะช่วยให้การท่องเที่ยวมีความสะดวกมากขึ้น แต่ทั้งนี้ พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานคือ งบประมาณ ดังนั้น หากจังหวัดอุตรดิตถ์ต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรมีการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนราชการในพื้นที่ เพื่อยกระดับมาตรฐานการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่การท่องเที่ยวที่หลากหลายที่สามารถสร้างรายได้ให้กับวัด และชุมชนในพื้นที่อย่างยั่งยืน

คณะวิจัย

1. พระอุดมปิฎก, ดร. หัวหน้าโครงการ/อาจารย์ประจำ
2. พระศุภสุริยพัฒน์ทิธาน, สมจิตต์ นักร้อง/อาจารย์ประจำหลักสูตร
3. พระศุภสุริยพัฒน์ทิธาน, สุภาวีร์ นักร้อง/อาจารย์ประจำหลักสูตร
4. พระศุภสุริยพัฒน์ทิธาน, นักร้อง/อาจารย์ประจำหลักสูตร
5. จั๊อติการุญโรจน์, อธิปณัญ, นักร้อง/อาจารย์ประจำหลักสูตร
6. พระปณัญญากาโมลี, ดร. นักร้อง/อาจารย์
7. พระปณัญญากาโมลี, ดร. นักร้อง/อาจารย์
8. พระศุภสุริยพัฒน์ทิธาน, นักร้อง/อาจารย์
9. พระศุภสุริยพัฒน์ทิธาน, นักร้อง/อาจารย์
10. พระอุดมปิฎก, นักร้อง/อาจารย์
11. น.ส.ศรีรัตตรา, มีนาถวี, นักร้อง/ผู้ประสานงาน

สนับสนุนงบประมาณวิจัยโดย สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ สำนักวิชาคณะการบริการชุมชนท้องถิ่น

ภาคผนวก ช

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้
และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาและได้ผลที่รับของโครงการ

**ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้
และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ**

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลु วัตถุประสงค์	โดยทำให้
๑.ศึกษาข้อมูล ปฐมภูมิ/ทุติยภูมิ จากวัด/องค์กรที่ เป็นกรณีศึกษา	ทราบถึงประวัติความเป็นมาของวัดทั้ง ๑๗ แห่งในจังหวัดอุดรธานีที่เป็นพื้นที่ศึกษา และทำให้ทราบถึงอัตลักษณ์จุดเด่นของแต่ละแห่ง รวมถึงกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวและกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย	ข้อที่ ๑ และ ข้อที่ ๓	ทำให้ทราบข้อมูลพื้นฐานที่เป็นองค์ความรู้เดิม และศักยภาพของวัดที่ส่งต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีแบบแผนชัดเจนมีทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวทุกด้านอย่างเป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืนในพื้นที่วัด ๑๗ แห่ง
๒.การสำรวจ พื้นที่กรณีศึกษา จำนวน ๑๗ แห่ง	ทราบถึงข้อมูลการส่งเสริมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของวัด ความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ รวมถึงการดำเนินการของวัด และการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเพื่อการท่องเที่ยว ตลอดจนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชน ภาคีรัฐ และผู้ประกอบการ ที่มีต่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว	ข้อที่ ๑ - ๔	ทำให้ทราบความต้องการของวัดและชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว และสามารถวิเคราะห์ปัญหาการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อการบูรณาการด้านการท่องเที่ยวเชิงพุทธบูรณาการ รวมถึงการสร้างกระบวนการพัฒนาสื่อเพื่อการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลุนิติ วัตถุประสงค์	โดยทำให้
	<p>ในชุมชน และการเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยว ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในยุคศตวรรษที่ ๒๑</p>		
<p>๓.การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม/สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องและนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศทั้งหมด ๕๗ รูป/คน</p>	<p>ทราบถึงความคิดเห็นของแหล่งท่องเที่ยว คือ วัดทั้ง ๑๗ แห่ง และความคิดเห็นของภาครัฐ ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ชุมชนประชาชน ที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของพื้นที่กรณีศึกษา รวมถึงผลลัพธ์ที่ได้จากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ</p>	<p>ข้อที่ ๑ - ๔</p>	<p>ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของ วัด ชุมชน ผู้ประกอบการ ชุมชน ประชาชนในชุมชน และนักท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกประเทศในการแสดงความคิดเห็นและความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละด้าน เช่น ด้านการพื้นที่, ด้านเศรษฐกิจของชุมชน, ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยนำหลักพุทธบูรณามาประยุกต์ใช้ในการเผยแพร่ศาสนาพุทธในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p>

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลु วัตถุประสงค์	โดยทำให้
<p>๔.การประชุม กลุ่มย่อยผู้ที่ เกี่ยวข้องกับการ วิจัย ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์, เจ้าหน้าที่รัฐ, ผู้ประกอบการ, ประชาชน และ นักท่องเที่ยว ใน พื้นที่ศึกษา จำนวน ๑๗ แห่ง</p>	<p>ทำให้ทราบแนวทางการ พัฒนาการท่องเที่ยวด้าน ต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง พุทธ, การพัฒนาสื่อเพื่อ การท่องเที่ยวเชิงพุทธ, การพัฒนารูปแบบการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตามหลักพุทธบูรณาการ, การ, การพัฒนาและ อนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม ๑๗ แห่ง, การ พัฒนาเส้นทาง ท่องเที่ยว ๑๗ แห่ง และ การพัฒนาเครือข่ายแหล่ง ท่องเที่ยวชุมชนอย่าง ยั่งยืน ทั้งนี้การพัฒนาทุก ด้านต้องมีความสัมพันธ์ และมีความเหมาะสมกับ วัด และชุมชนในแต่ละ แห่งอย่างสมดุล</p>	<p>ข้อที่ ๑ - ๔</p>	<p>ทำให้เห็นแนวทาง และ กระบวนการในการพัฒนา ด้านต่าง ๆ ที่หลากหลาย มีความเหมาะสมต่อวิถีชีวิต และชุมชน</p>

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลु วัตถุประสงค์	โดยทำให้
๕.การสัมภาษณ์ เชิงลึกพระเถระ ผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้อง วัดละ ๑ รูป รวม ๑๗ แห่ง	ทราบข้อมูล ความคิดเห็น ของพระเถระเกี่ยวกับการ จัดการเรียนรู้และเผยแผ่ พระพุทธศาสนา การ บริหารจัดการท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรมเชิงพุทธ บูรณาการที่ผสมผสานกับ ความก้าวหน้าของ เทคโนโลยีในยุคศตวรรษที่ ๒๑	ข้อที่ ๑ - ๓	ทำให้ทราบข้อมูลในการ พัฒนาการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาและแนวทาง ในการพัฒนาการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงพุทธบูรณาการ ที่มีประสิทธิภาพ
๖.การจัด ประชุมสัมมนา การพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม ระหว่างภาครัฐ, วัด, ภาคเอกชน, ผู้ประกอบการ ,ชุมชน และ ประชาชน กรณีศึกษาวัด ๑๗ แห่ง ในจังหวัด อุตรดิตถ์	ทราบถึงแนวทางการ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมที่มีรูปแบบการ พัฒนาอย่างยั่งยืน โดย ภาครัฐในพื้นที่จังหวัด อุตรดิตถ์ และเป็นการ เสนอแนวคิดในการ อนุรักษ์พุทธศาสนา ประเพณีท้องถิ่น รวมถึง สภาพแวดล้อมของชุมชน ให้มีความยั่งยืน โดยมีการ แลกเปลี่ยนความเห็น การวิเคราะห์เพื่อ สร้างสรรค์งานด้านการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	ข้อที่ ๑ - ๔	ทำให้ทราบถึงการทำงาน อย่างมีส่วนร่วมของทุกภาค ส่วนในการขับเคลื่อนการ พัฒนางานด้านการท่องเที่ยว ระดับจังหวัด ด้วยการจัดทำ แผนพัฒนาจังหวัดที่มี ยุทธศาสตร์ในการพัฒนางาน ด้านการท่องเที่ยวที่เป็น รูปธรรมและยั่งยืน

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลु วัตถุประสงค์	โดยทำให้
๗. ข้อเสนอแนะ อื่น ๆ	ทราบถึงกระบวนการและ แนวทางการพัฒนาของ ภาครัฐในระดับจังหวัดที่มี การดำเนินงานจัดทำ แผนพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน เพื่อยกระดับชุมชน ต้นแบบการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมในจังหวัด อุตรดิตถ์	ข้อที่ ๑ - ๔	ทำให้ทราบข้อเสนอแนะทุก ด้านของพื้นที่กรณีศึกษาทั้ง ๑๗ แห่งในการพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มี การขับเคลื่อนทั้งจังหวัด เช่น การพัฒนาทำนุบำรุงและ อนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม การพัฒนา เส้นทางท่องเที่ยว โดย การจัดทำระบบ GIS และ Application รวมถึงการ จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ ตลอดจนการสร้างเครือข่าย ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว เพื่อสร้างสรรค์ กิจกรรม ผลิตภัณฑ์ สินค้า และบริการ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้า มาในพื้นที่ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลु วัตถุประสงค์	โดยทำให้
๘. รายงานฉบับ สมบูรณ์	<p>ได้รายงานฉบับสมบูรณ์ที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยทั้ง ๓ ข้อ คือ</p> <p>๑. เพื่อการศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์</p> <p>๒. เพื่อการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์</p> <p>๓. เพื่อการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์</p> <p>๔. เพื่อการพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์</p>	ข้อที่ ๑ - ๔	<p>ได้รายงานวิจัยที่มีคุณค่าสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และพัฒนาระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรดิตถ์ กรณีศึกษาพื้นที่วัดทั้ง ๑๗ แห่ง ให้มีรูปธรรมและมีแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ชัดเจนมากขึ้น มีแบบแผนการดำเนินการพัฒนาที่ยกระดับมาตรฐานด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรดิตถ์ ทั้ง ๙ อำเภอ</p>

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. กิจกรรมด้านการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของวัดและชุมชน

- สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยมาวิเคราะห์และพัฒนาส่งเสริมงานด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเภทวัด ในระดับจังหวัดได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐ, วัด, ชุมชน, ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว, ประชาชน และผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ กรณีศึกษาทั้ง ๑๗ แห่ง เขตปกครอง ๙ อำเภอ ของจังหวัดอุตรดิตถ์

- สามารถสร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น การจัดประเพณีวัฒนธรรมทางศาสนา การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ได้แก่ ถนนคนเดิน และชุมชน “นวัตวิถี” เป็นต้น โดยกิจกรรมดังกล่าว เป็นความร่วมมือของวัด เครือข่ายการท่องเที่ยวในชุมชน และภาครัฐ เป็นการดำเนินการเชิงพุทธบูรณาการ

- สามารถนำข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเภท วัด ในเขตพื้นที่ ๙ อำเภอ ของจังหวัดอุตรดิตถ์ไปเผยแพร่ให้กับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้รับทราบถึงความก้าวหน้าของการพัฒนาระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศ (GIS) และการประยุกต์ใช้ Application ในการสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวผ่านระบบเครือข่าย Internet บน Smart Phone

๒. กิจกรรมด้านการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา

- สามารถนำผลการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ใช้โดยการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนของรายวิชา สัมมนาพระพุทธศาสนา ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยการนำหลักธรรมและพุทธศิลป์ของแต่ละแห่งมาวิเคราะห์และระดมความคิดเห็นในชั้นเรียน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพื้นที่อื่น ๆ อย่างเป็นรูปธรรมตามแนวทางการบริหารจัดการเชิงพุทธ

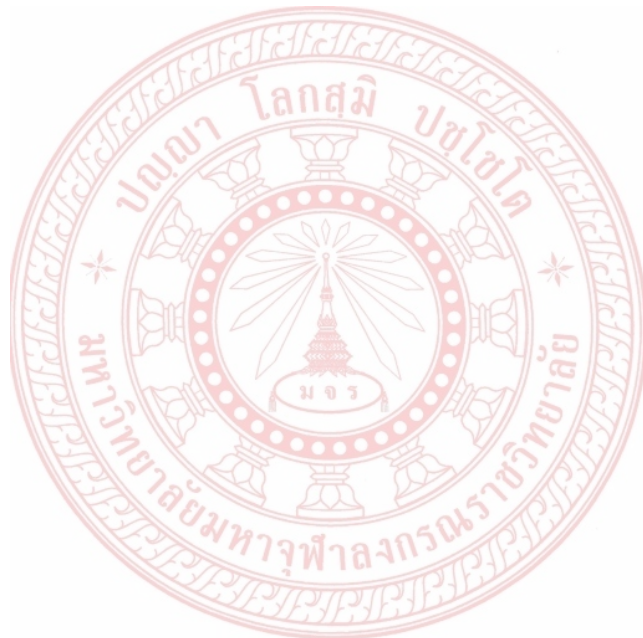
- สามารถนำองค์ความรู้จากการวิจัยไปพัฒนาร่วมกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่วัดแต่ละแห่ง เพื่อสร้างเครือข่าย “มัคคุเทศก์น้อย” โดยจัดกิจกรรมให้นักเรียน หรือ มัคคุเทศก์น้อย เข้ามามีบทบาทในการเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวทางพุทธศาสนาในช่วงวันหยุดเสาร์ - อาทิตย์ ให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยว และผู้สนใจที่เข้ามาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

- สามารถประยุกต์ใช้นวัตกรรมในยุคศตวรรษที่ ๒๑ เข้ามาใช้เผยแพร่พุทธศาสนาเพื่อการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีส่วนร่วมระหว่างมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุตรดิตถ์, วัด ในพื้นที่ ๙ อำเภอ, หน่วยงานภาครัฐ, ชุมชน และผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุตรดิตถ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. กิจกรรมด้านวิชาการ

- มีการสัมมนาตามโครงการวิจัย ๑ ครั้ง ณ วัดใหม่เจริญธรรม อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ ทำให้แลกเปลี่ยนแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และปรับปรุงรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างรูปแบบและแผนงานด้านการท่องเที่ยวที่เหมาะสมของพื้นที่แหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา

- มีการพัฒนาสื่อด้านการท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว โดยการพัฒนาาระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศ (GIS) และการประยุกต์ใช้ Application ในการสำรวจเส้นทางการท่องเที่ยวผ่านระบบเครือข่าย Internet บน Smart Phone ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวสามารถสืบค้นข้อมูลและคำนวณระยะทาง และระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประวัตินักวิจัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. ชื่อ - นามสกุล :
- ๑.๑ ภาษาไทย พระอุดมปิฎก, ดร.
- ๑.๒ ภาษาอังกฤษ Phra Udompidok, Dr.
๒. ตำแหน่งทางวิชาการ : -
๓. ตำแหน่งการบริหาร : -
๔. สังกัดหน่วยงาน/คณะ หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้ จังหวัดอุดรธานี
๕. ที่อยู่ติดต่อได้
- บ้านเลขที่ - หมู่ที่ - ตรอก/ซอย - ถนน ถนนเจริญธรรม
- แขวง/ตำบล ทำอิฐ เขต/อำเภอ เมือง
- จังหวัด อุดรธานี รหัสไปรษณีย์ ๕๓๐๐๐
- โทรศัพท์ ๐๕๕ - ๔๑๒ - ๐๔๙ โทรสาร -
- โทรศัพท์มือถือ ๐๙๗ - ๙๒๔๗๙๖๗ อีเมล Wicharn.1976@gmail.com
๖. วุฒิการศึกษา ป.ธ.๙
- พธ.ม.(พระพุทธศาสนา)
- พธ.ด.(พระพุทธศาสนา)
๗. สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ ศาสนาและเทววิทยา
๘. ผลงานทางวิชาการ บทความวิชาการเรื่อง การศึกษาอัตลักษณ์ภูมิปัญญาเชิงพุทธบูรณาการ
ในการผลิตเหล็กน้ำพี้ของชุมชนบ้านน้ำพี้ อำเภอทองแสนขัน จังหวัด
อุดรธานี (๒๕๖๑)
- งานวิจัยเรื่องการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
จังหวัดอุดรธานี(๒๕๖๐)

ประวัตินักวิจัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. ชื่อ - นามสกุล :

๑.๑ ภาษาไทย พระมหาประกาศิต อาจารย์ปาลี, ดร.

๑.๒ ภาษาอังกฤษ Phramaha Prakasit Ācārapālī, Dr.

๒. ตำแหน่งทางวิชาการ : -

๓. ตำแหน่งการบริหาร : -

๔. สังกัดหน่วยงาน/คณะ -

๕. ที่อยู่ติดต่อได้

บ้านเลขที่ ๑๓๑๙ วัดสร้อยทอง หมู่ที่ - ตรอก/ซอย - ถนน -

แขวง/ตำบล	บางซื่อ	เขต/อำเภอ	บางซื่อ
จังหวัด	กรุงเทพมหานคร	รหัสไปรษณีย์	๑๐๘๐๐
โทรศัพท์	-	โทรสาร	-
โทรศัพท์มือถือ	-	อีเมล	-

๖. วุฒิการศึกษา ป.๘ สำนักเรียนวัดสร้อยทอง บางซื่อ กรุงเทพมหานคร

พธ.บ. (รัฐศาสตร์) เกียรตินิยมอันดับ ๑

พธ.ม. (พระพุทธศาสนา)

พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)

๗. สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ ศาสนาและเทววิทยา

๘. ผลงานทางวิชาการ พ.ศ. ๒๕๕๔ รางวัลที่ ๑ บทความเรื่อง “การสร้างความปลอดภัยระหว่างศาสนา” ในหนังสือ “พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ” พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, ผศ.ดร. บรรณาธิการ, รวมบทความประชุมวิชาการทางพระพุทธศาสนานานาชาติ ครั้งที่ ๘ เนื่องในวันวิสาขบูชา วันสำคัญของโลก ๑๒-๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๔

พ.ศ. ๒๕๕๕ โฉมร่างวัล บทความเรื่อง “พุทธวิธีในการปรับเปลี่ยนชีวิตของจันฑาล” วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ ปีที่ ๘ ฉบับพิเศษ เนื่องในโอกาสเฉลิมฉลองพุทธชยันตี ๒๖๐๐ ปี แห่งการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า, พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส รศ.ดร.บรรณาธิการ

พ.ศ. ๒๕๕๖ บทความเรื่อง “การสร้างความปลอดภัยระหว่างศาสนา” (พิมพ์ครั้งที่ ๒) ใน “วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์” พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร. บรรณาธิการ, วารสารราย ๖ เดือน ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ มกราคม - มิถุนายน ๒๕๕๖.

พ.ศ. ๒๕๕๘ ผู้ร่วมวิจัยโครงการ เรื่อง “พระจริยาวัตรของพระพุทธเจ้าที่มีต่อชนชั้นล่าง” สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (พระมหาโยธิน โยธโก, ผศ. อาจารย์ประจำ มจร.วิทยาเขตขอนแก่น เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย)

ประวัตินักวิจัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. ชื่อ - นามสกุล :
- ๑.๑ ภาษาไทย นางสาวศรีวิจิตรา มีนางว
- ๑.๒ ภาษาอังกฤษ Miss Sriwichitra Meenangua
๒. ตำแหน่งทางวิชาการ : -
๓. ตำแหน่งการบริหาร : -
๔. สังกัดหน่วยงาน/คณะ -
๕. ที่อยู่ติดต่อได้
- บ้านเลขที่ ๒๓๕/๒ หมู่ที่ ๓ ตรอก/ซอย - ถนน -
- แขวง/ตำบล วังแดง เขต/อำเภอ ตรอน
- จังหวัด อุดรดิตถ์ รหัสไปรษณีย์ ๕๓๑๔๐
- โทรศัพท์ ๐๕๕ - ๔๙๑๐๐๗ โทรสาร -
- โทรศัพท์มือถือ ๐๘๗-๕๖๒๙๘๕๕๙ อีเมล saosriwichitra@hotmail.com
๖. วุฒิการศึกษา ศศ.บ. (นิเทศศาสตร์)
- ปวค. ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู
๗. สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ การสื่อสารมวลชน และเอกสาร
๘. ผลงานทางวิชาการ งานวิจัยเรื่องการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดอุดรดิตถ์
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดหมอนไม้
- จังหวัดอุดรดิตถ์ (๒๕๖๐)